

An Baraan na Kasuratan

Waray (Philippines) 1984 Popular Version

Language:
Country:
Publisher:
Copyright: © Philippine Bible Society, 1984
Last Updated: 2023-10-20
ID: eea0fefd-a78-46e8-beb2-6bc013b637e
ISO: war
ISBN:

MATEO	4
MARCOS	27
LUCAS	42
JUAN	67
BUHAT	85
ROMA	110
1 CORINTO.....	121
2 CORINTO.....	132
GALACIA.....	139
EFESO	143
FILIPOS.....	147
COLOSAS.....	150
1 TESALONICA.....	153
2 TESALONICA.....	156
1 TIMOTEO.....	158
2 TIMOTEO.....	161
TITO	164
FILEMON	166
HEBREO	167
SANTIAGO	175
1 PEDRO	178
2 PEDRO	181
1 JUAN	183
2 JUAN	186
3 JUAN	187
JUDAS.....	188
GINPADAYAG	189

MATEO

1 Amo ini an pagkasunodsunod han mga kaapoy-apoy-an ni Jesu-Cristo nga tulin ni David, nga tulin ni Abraham. ^{2 - 11} Tikang kan Abraham ngadto kan Hadi David, amo ini an mga kaapoy-apoyan: Abraham, Isaac, Jacob, Juda, ngan an iya kabugtoan; Fares ug Sara (an iroy nira amo hi Tamar), Esrom, Aram, Aminadab, Naason, Salmon, Boos (an iroy niya amo hi Rahab), Obed (an iroy niya amo hi Rut), Isai, ngan hi Hadi David. Tikang kan David ngadto han panahon han pagbalhina nga mga bihag han mga tawo han Israel ngadto ha Babilonia, amo ini an mga kaapoy-apoyan: David, Solomon (an iroy niya amo an asawa anay ni Urias), Roboam, Abias, Asa, Josafat, Joram, Usias, Jotam, Acas, Ezequias, Manases, Amon, Josias, ngan hi Jeconias ngan an iya kabugtoan. ^{12 - 16} Tikang han panahon kahuman han kabalhin nira nga mga bihag ha Babilonia ngadto han katawo ni Jesus, amo ini an mga kaapoy-apoyan: Salatiel, Sorobabel, Abiud, Eliaquim, Asor, Sadoc, Aquim, Eliud, Eleasar, Matan, Jacob, ngan Jose nga nangasawa kan Maria, an iroy ni Jesus nga ginngaranan nga Mesiyas. ¹⁷ Sanglit, may-ada katorse ngatanan nga katulinan tikang kan Abraham ngadto kan David, katorse man nga katulinan tikang kan David ngadto han kabalhin nira nga mga bihag ha Babilonia, ngan katorse liwat nga katulinan tikang han kabalhin nira nga mga bihag ha Babilonia ngadto han katawo han Mesiyas. ¹⁸ Sugad hini an katawo ni Jesu-Cristo. Han karaslon pa la hi Maria nga iroy niya ngan hi Jose, nahibaroan ni Maria nga burod na hiya ha larang han Espiritu Santo. ¹⁹ Diri karuyag magpakaalo kan Maria hi Jose kay matadong hiya nga tawo. Sanglit, nakahunahuna hiya hin pagbaya kan Maria hin hilom la. ²⁰ Kundi samtang gin-hunahuna niya ini, pinmakita ha iya in usa nga anghel han Ginoo pinaagi hin inop, ngan nagsiring, "Jose, tulin ni David, ayaw pag-alang hin pagkarawat kan Maria nga imo asawa kay nagburod hiya ha larang han Espiritu Santo. ²¹ Mag-aanak hiya hin lalake, ngan pagngangaranan mo hiya nga Jesus, kay magtatalwas hiya han iya katawhan tikang han ira mga sala." ²² Nahinabo ini ngatanan basi matuman an iginyakan han Ginoo pinaagi han manaragna nga nasiring, ²³ "Magbuburod in usa nga uray nga daraga ngan mag-aanak hin lalake, ngan tatawgon hiya nga Emmanuel" (nga karuyag sidngon, "An Dyos aanchi upod ha aton"). ²⁴ Sanglit, han pagmata ni Jose, gintuman niya an iginsugo ha iya han anghel han Ginoo, ngan pinangasawa niya hi Maria. ²⁵ Kundi hi Jose waray makighilawas kan Maria tubtob nga nag-anak hi Maria. Ngan Jesus an ig-inngaran ni Jose han bata.

2 Natawo hi Jesus ha bungto han Betlehem, ha tuna han Judea, han panahon nga hi Herodes an hadi. Waray pag-ihha, nagkaabot ha Jerusalem, tikang ha sinirangan, in mga tawo nga batid hin kamaaram babin han kabitun-an, ² ngan nagpakiana hira, "Hain ba an natawo nga bata nga hadi han mga Judiyo? Hinkit-an namon ha sinirangan an iya bituon, ngan kinmanhi kami hin pagsing-

ba ha iya." ³ Han pakabati hini ni Hadi Herodes, nabaraka hiya pati an bug-os nga Jerusalem. ⁴ Gintirok niya an ngatanan nga mga puno han kapadian ngan mga magturutdo han Balaod, ngan ginpakianhan hira, "Diin ba matatawo an Mesiyas?" ⁵ "Didto ha bungto han Betlehem, ha Judea," nagbaton hira. "Amo ini an iginsurat han manaragna: ⁶ 'Ikaw Betlehem, ha tuna han Juda, diri ka gud amo an giuubosi han mga bungto han Juda; kay magawas tikang ha imo in usa nga pangulo nga magpapakaupay han akon katawhan nga Israel.'" ⁷ Sanglit, iginpatawag ni Herodes hin hilom an mga kamag-araman nga tikang ha sinirangan. Hinbaroan niya tikang ha ira an untop nga takna han pagpakita han bitoon. ⁸ Ngan ginpakadto hira ha Betlehem ngan gintugon hira: "Pakadto kamo, ngan pamilnga niyo hin maupay an bata. Kon hiagian niyo, pahibaraoa ako dayon, basi kumadto man ako hin pagsingba ha iya." ^{9 - 10} Ngan nagkalakat hira. Nakita nira an amo ngahaw nga bitoon nga hinkit-an nira ha sinirangan. Nalipay hira han pakakita nira han bitoon. Nag-una ini ha ira tubtob nga timbungod ngan hinmunong ha dapit nga himumutangan han bata. ¹¹ Sinmulod hira han balay ngan hinkit-an nira an bata upod hi Maria nga iroy niya. Lin-muhod hira, ngan nagsingba ha iya. Binuksan nira an ira mga dara ngan naghalad hira ha iya hin bulawan, insyenso ug mira. ¹² Ginpahimangno hira han Dyos pinaagi hin inop nga diri na bumalik hira ngadto kan Herodes; sanglit nangoli hira ngan lain nga dalan an ira gin-agian. ¹³ Han paghilakat na nira, pinmakita kan Jose ha inop in usa nga anghel han Ginoo ngan nagsiring, "Buhat, dad-a an bata ngan an iroy niya, ngan palagiwi kamo ngadto ha Ehipto. Pabilin kamo didto ngada han pagsidnga ko ha iyo, kay magbibiling han bata hi Herodes basi patayon niya." ¹⁴ Binmuhat hi Jose, gindara niya an bata ngan an iroy, ngan pinmalagiwi hira ngadto ha Ehipto hadto ngahaw nga gab-i. ¹⁵ Nagpabilin hira didto ngada han kamatay ni Herodes. Nahinabo ini basi matuman an iginsiring han Ginoo pinaagi han manaragna, "Gintawag ko an akon Anak tikang ha Ehipto." ¹⁶ Duro an kapungot ni Herodes han pakasabot niya nga gintuyaw la hiya han mga kamag-araman nga tikang ha sinirangan. Nagsugo hiya nga pamatayon an ngatanan nga kabataan nga kalalaken-an ha Betlehem ngan ha higrani nga mga dapit nga may duha ka tuig an panuigon ug bisan diri pa duha ka tuig sumala han iya nahibaroan tikang han mga bisita han takna han pagpakita han bitoon. ¹⁷ Dida hini natuman an iginsurat ni Jeremias nga manaragna nga nasiring: ¹⁸ "Binati in tingog ha Rama, tingog hin mapait nga pagnguyngoy ngan pagtangis. Nagtangis hi Raquel tungod han iya mga anak, nagtangis hiya ngan waray makakaliaw ha iya, kay patay na hira ngatanan." ¹⁹ Han kamatay na ni Herodes, pinmakita kan Jose pinaagi hin inop didto ha Ehipto in usa nga anghel han Ginoo. ²⁰ Nagsiring hiya, "Buhat, dad-a an bata ngan an iroy niya, ngan balik ngadto ha tuna han Israel, kay patay na an mga nag-

dudumot han bata.”²¹ Sanglit binmuhat hi Jose, gindara niya an bata ngan an iroy niya, ngan inmoli ngadto ha Israel.²² Kundi han pakabati niya nga hi Arquelao nga anak ni Herodes, amo an sinmaliwan ngan hadi han Judea, nahadlok hi Jose hin pag-ukoy didto. Ginpahimangno pa hiya pinaagi hin inop, sanglit kinmadto hiya ha lalawigan han Galilea;²³ ngan nag-ukoy hiya ha Nazaret ngan bungto, basi matuman ini nga iginsiring han manaragna: “Tatawgon hiya nga Nazareno.”

3 Hadto nga panahon hi Juan nga Parabunyag kinmadto ha kamingawan han Judea ngan nagtikang hin pagwali.² Nagsiring hiya, “Magbasol ngan bayai an iyo mga sala kay hirani na an Ginhadian han langit.”³ Hi Juan amo an hinabihan ni Isaias nga manaragna han pagsiring niya: “May nagoliat ha kamingawan, ‘Andama niyo an dalan para han Ginoo; tadonga an dalan nga iya aagian!’”⁴ Hinimo hin buhok hin kamelyo an kan Juan panapton, anit an iya bakos ha hawak, ngan mga duron ngan dudos ha kagurangan an karaonon niya.⁵ Kinmadto ha iya an mga tawo tikang ha Jerusalem, tikang ha bug-os nga lalawigan han Judea ngan tikang han ngatanan nga katunaan nga harani han Salog Jordan.⁶ Iginkumpisal nira an ira mga sala ngan ginbunyan-hira ni Juan didto ha Salog Jordan.⁷ Han pakakita ni Juan han damo nga mga Parisyo ngan mga Sadusyo ngan nadaop pagpabunyag ha iya, nagsiring hiya ha ira, “Kamo nga mga halas—hin-o ngani an nagsumat ha iyo ngan makakalikay kamo han tiarobot nga kasina han Dyos?⁸ Ipakita ha iyo mga buhat ngan nagbasol na kamo han iyo mga sala.⁹ Ayaw kamo tapod nga mga anak kamo ni Abraham. Nasiring ako ha iyo nga ini nga mga bato mahihimo han Dyos ngan mga anak ni Abraham.¹⁰ Andam na an parakol hin pagpulod han kahoy ha iya mga gamot; pupulon ngan susunogon an tagsa nga kahoy ngan diri nahatag hin maupay nga bunga.¹¹ Nagbubunyag ako ha iyo hin tubig, tigaman han iyo pagbasol; kundi magbubunyag ha iyo han Espiritu Santo ngan hin kalayo hiya ngan masunod ha akon. Labaw gud hiya ha akon; diri ngani ako takos magbitbit han iya mga sandalyas.¹² Dara niya an iya nigo hin pagpalid basi an uhot mahilain han tipasi. Pagtitirokon niya an trigo didto ha iya kamalig, kundi an uhot pag-susunogon ha kalayo ngan diri napaparong.”¹³ Hadto nga panahon, inmabot hi Jesus tikang ha Galilea, ngan kinmadto kan Juan didto ha Jordan basi bunyagan hiya ni Juan.¹⁴ Gintalinguha ni Juan nga magbalhin hi Jesus han iya nahuhunahunaan ngan iya ginsiring, “Ako kunta an angay pagbunyagan mo, kundi ikaw lugod an napakanhi ha akon!”¹⁵ Kundi binmaton hi Jesus ha iya, “Pabay-i la anay ini yana. Kay dida hini nga paagi mahihimo naton an ngatanan nga ginkinahanglan han Dyos.” Ngan tinmangdo hi Juan.¹⁶ Han kabunyagi na kan Jesus, hinmawas hiya han tubig. Nabuksan an langit ngan hinkit-an ni Jesus an Espiritu han Dyos ngan nakunsad sugad hin sarapati ngan himugdon dida ha iya.¹⁷ Ngan nagsiring in tingog tikang ha langit, “Amo ini an akon hinigugma nga Anak ngan nakakalipay gud ha akon.”

Niyan gindara hi Jesus han Espiritu ngadto han **4** kamingawan basi pagsulayon han Yawa.² Katapos hin 40 ka adlaw ngan 40 ka gab-i nga pagpuasa, ginutom hi Jesus.³ Dinmaop ha iya an Yawa ngan nagsiring, “Kon Anak ka manggud han Dyos, himoa ngan tinapay ini ngan mga bato.”⁴ Kundi binmaton hi Jesus, “Nasiring an kasuratan, ‘Nabubuhi an tawo diri la hin tinapay, kundi han tagsa nga

pulong nga ginyayakan han Dyos.’”⁵ Niyan gindara hiya han Yawa ngadto han Baraan nga Syudad, ngan ibinutang hiya didto han gihahataasi nga atop han Templo,⁶ ngan ginsiring hiya, “Kon Anak ka manggud han Dyos, patinhulog ngadto ha tuna kay nasiring an kasuratan, ‘Magusugo an Dyos han iya mga anghel mahitungod ha imo; sasanayon ka nira han ira mga kamot, basi diri mapilas an imo mga tilil ha mga bato.’”⁷ Binmaton hi Jesus, “Kundi nasiring man liwat an kasuratan, ‘Kinahanglan diri mo pagsulayon an Ginoo nga imo Dyos.’”⁸ Niyan gindara hiya han Yawa ngadto hin gihahataasi nga bukid ngan iginpakita ha iya an ngatanan nga mga ginhadian han kalibutan, ngan an ira kagamhanan.⁹ “Ihahatag ko ha imo ini ngatanan,” nagsiring an Yawa, “kon humapa ka ngan magsingba ka ha akon.”¹⁰ Binmaton hi Jesus, “Iwas dida, Satanas! Kay nasiring an kasuratan, ‘Singbahon mo an Ginoo nga imo Dyos, ngan hiya la an pag-alagdon nimo!’”¹¹ Ngan binmaya an Yawa kan Jesus, ngan nagkaabot in mga anghel ug nagtimangno kan Jesus.¹² Han pakabati ni Jesus nga napriso hi Juan, kinmadto hiya ha Galilea.¹³ Waray na hiya pag-ukoy ha Nazaret kundi ha Capernaum. Aada ini nga bungto ha ligid han Lanaw Galilea, ha katunaan han Zabulon ug Neftali.¹⁴ Nahinabo ini basi matuman an iginsurat ni Isaias nga manaragna nga nasiring:¹⁵ “Galilea han mga Hentil! An tuna ha Zabulon ngan an tuna ha Neftali, aragian tipakadto ha dagat, ha tabok han Jordan.”¹⁶ An mga tawo ngan nag-ukoy ha kasisidman makita hin dako ngan kapawa. Ha ira ngan nag-ukoy ha masirom ngan tuna han kamatayon malamrag an kapawa!”¹⁷ Tikang hadto nagtikang hi Jesus hin pagwali, “Bayai niyo an iyo mga sala, kay hirani na an Ginhadian han langit!”¹⁸ Samtang naglalakat hi Jesus ha baybayon han Lanaw han Galilea, hinkit-an niya in duha ngan magbugto ngan mangirisda, hi Simon ngan tinatawag ngan Pedro ngan an iya bugto ngan hi Andres, ngan nagtutunod han ira pukot didto han lanaw.¹⁹ Nagsiring hiya ha ira, “Upod kamo ha akon ngan tututdoan ko kamo pagdakop hin mga tawo.”²⁰ Ira binayaan dayon an ira mga pukot ngan binmunyog hira ha iya.²¹ Nagtipaunhan hiya ngan hinkit-an niya in duha pa ngan magbugto, hira Santiago ug Juan ngan mga anak ni Sebedeo. Nakadto hira han ira sakayan upod an amay nira ngan hi Sebedeo, nag-aandam han ira mga pukot. Gintawag hira ni Jesus.²² Dida dayon binayaan nira an sakayan ngan an ira amay, ngan binmunyog hira kan Jesus.²³ Nagsudoy hi Jesus ha bug-os ngan Galilea ngan nagtutdo hiya didto han ira mga sinagoga, nagwali han Maupay ngan Sumat han Ginhadian, ngan nagtambal han magkalainlain ngan mga sakit ngan mga balatian han mga tawo.²⁴ Nahibantog hiya ha bug-os ngan Siria, sanglit gindara ngada ha iya an ngatanan ngan mga nag-antos hin magkalainlain ngan sakit ug balatian: mga sinasangkan, mga buntogon, ngan mga lulid. Gintambal hira ngatanan ni Jesus.²⁵ Damo ngan mga tawo in nagsunod ha iya tikang ha Galilea ngan ha Decapolis, ha Jerusalem, ha Judea, ngan ha tuna ngan tabok han Jordan.

Han pakakita ni Jesus han damo ngan mga tawo, sin-**5** magka hiya hin pungtod ngan didto linmingkod hiya. Gin-alirongan hiya han iya mga tinun-an,² ngan nagtikang hiya hin pagtutdo ha ira:³ “Palaran adton nakilala nga kablas hira ha espiritu, kay ira an Ginhadian han langit!”⁴ “Palaran adton masulob-on, kay pagliliawon hira han Dyos!”⁵ “Palaran adton mapinaubsanon, kay kakarawaton nira an iginsaad han Dyos!”⁶ “Palaran adton may dako ng

tinguha pagtuman han kaburut-on han Dyos, kay patutungahon gud hira han Dyos! ⁷“Palaran adton maloloy-on ha iba, kay maloloo man an Dyos ha ira! ⁸“Palaran adton maglinis in kasingkasing, kay makakakita hira han Dyos! ⁹“Palaran adton nagbubuhat para hin kamurayaw ha mga tawo, kay tatawgon hira nga mga anak han Dyos! ¹⁰“Palaran adton ginpapakurian tungod nga nagtutuman hira han kaburut-on han Dyos, kay ira an Ginhadian han langit! ¹¹“Palaran kamo kon pagbiaybiayon, ngan pag-pakurian kamo han mga tawo, ngan pagbutangbutangan kamo tungod la nga akon kamo mga sakop. ¹²Pagrayhak ngan paglipay kamo, kay dako an balos nga andam didto ha langit para ha iyo. Amo ini an ginbuhat han mga tawo han pagpakuiri nira han mga manaragna nga una pa ha iyo. ¹³“Kamo amo an asin para han ngatanan nga katawhan ha tuna. Kundi kon tumab-ang an asin, waray na iba nga paagi hin pagpabalik han iya kapag-ad. Waray na ito gamit, sanglit ilalabog nala basi pagtamaktamakan han mga tawo. ¹⁴“Kamo amo an kapawa han bug-os nga kalibutan. Diri matatago in bungto nga gintindog ha bawbaw hin bukid. ¹⁵Waray nadagkot hin suga ngan takloban. Lugod, ibinubutang ha burutangan hin suga basi makalamrag han ngatanan nga aada ha balay. ¹⁶Ha sugad nga paagi, kinahanglan an iyo suga magmapawa ha atubangan han mga tawo, basi hikit-an nira an iyo maupay nga buhat, ngan pagdayawon nira an Amay niyo ha langit. ¹⁷“Ayaw kamo paghunahuna ngan kinmanhi ako pagpara han Balaod ni Moises ngan han mga igintutdo han mga manaragna. Waray ako kumanhi hin pagpara hini, kundi hin pagtuman. ¹⁸Tigamni niyo ini: samtang aada pa an langit ngan an tuna waray bisan usa nga tulbok ug usa nga bagis in paparaon dida han Balaod, ngada han katuman han ngatanan. ¹⁹Sanglit, an magpasibaya bisan han gigugutiayi han mga sugo, ngan magtutdo han iba hin diri pagtuman, giubosi hiya paghunahunaon didto ha langit. Kundi an nasugot han Balaod ngan magtutdo han iba hin pagtuman hini, magigin dako hiya didto han Ginhadian han langit. ²⁰Sanglit nasiring ako ha iyo: kon diri lumabaw an iyo pagkamatadong han kanan mga Parisiyo ngan mga magturutdo han Balaod, diri gud kamo makakasulod han Ginhadian han langit. ²¹“Hinbatian niyo nga gintutdoan hini an mga tawo han una nga panahon, ‘Diri ka magpatay; dadad-on ha hukmanan an bisan hin-o nga makamatay.’ ²²Kundi yana nasiring ako ha iyo: dadad-on ha hukmanan an bisan hin-o nga masina han iya bugto; dadad-on ha Labaw ngan Hukmanan an bisan hin-o nga magbiaybiay han iya bugto; ngan an matawag han iya bugto, ‘Tuyawtuyaw ka;’ mahingangadto ha kalayo han impyerno! ²³Sanglit kon maghalad ka sa Dyos ngan manumdom ka nga may kasina an imo bugto ha imo, ²⁴bayai anay an imo halad didto ha altar ngan kadto dayon pakighioli han imo bugto. Kahuman, ba lik ngan paghalad sa Dyos. ²⁵“Kon may tawo nga magsumpong kontra ha imo ngan dad-on ka ha hukmanan, pakigsaboti hiya samtang may panahon pa, nga diri ka pa naatubang han hukmanan. Kay kon mahingadto ka na, itu-tubyan ka niya ngadto ha hukom, ngan matubyan ha imo ngadto ha polis, ngan mabibilanggo ka. ²⁶Nasiring ako ha imo: diri ka makakagawas didto tubtob nga kabaydan mo an ngatanan nga multa ha imo. ²⁷“Hinbatian niyo nga iginsiring ini, ‘Diri ka manlibog.’ ²⁸Kundi yana nasiring ako ha iyo: nakapanlibog na ha iya kasingkasing an bisan hin-o nga nasiplat hin babaye ngan nakahunahuna hin pakighi-

lawas ha iya. ²⁹Sanglit kon an imo tuo nga mata amo an tinikangan han imo pakasala, lukata ngan ilabog. Gabay ka nala kawad-an hin usa nga bahin han imo lawas, kay hin mahingadto ha impyerno an imo bug-os nga lawas. ³⁰Kon an imo tuo nga kamot amo an tinikangan han imo pakasala, utda ngan ilabog! Gabay ka nala kawad-an hin usa nga bahin han imo lawas, kay hin mahingadto ha impyerno an bug-os mo nga lawas. ³¹“Iginsiring liwat ini, ‘Adton makig-bulag han iya asawa, kinahanglan nga maghatag hin sinurat nga karig-onan hin pagpahibaro han iya asawa mahitungod han iya pakigbulag.’ ³²Kundi yana nasiring ako: kon in lalake makigbulag han iya asawa hin bisan ano ngan pasangil—labot kono naglalake hiya,—nakasala hiya, kay hiya man an tinikangan nga nakasala hin panlibog an iya asawa, kon pumaasawa hin iba nga lalake an iya asawa. Makakasala liwat hin panlibog an mangasawa han babaye ngan binulagan. ³³“Hinbatian liwat niyo nga igintutdo ha mga tawo han una nga panahon, ‘Tumana an imo iginsaad ngan buhata an imo iginsumpa ha Ginoo.’ ³⁴Kundi yana nasiring ako ha iyo: ayaw pagsumpa kon nagsasaad ka. Ayaw gamita an langit hin pagsumpa, kay trono ito han Dyos; ³⁵ayaw man an tuna, kay tungtungan ito han iya mga tiil. Ayaw liwat an Jerusalem, kay syudad ito han harangdon nga Hadi. ³⁶Ayaw gamita bisan pa an imo ulo, kay diri ka makakapabusag o makakapaitom hin usa han imo buhok. ³⁷Igo na nga masiring ka, ‘Oo’ kon matangdo ka; ‘Diri’ kon mariwa ka; natikang na han Yawa an sobra pa hini nga igyayakan mo. ³⁸“Hinbatian niyo nga iginsiring, ‘An mata bayaran hin mata ngan an ngipon bayaran hin ngipon.’ ³⁹Kundi yana nasiring ako ha iyo: ayaw pagbulos han nagpapakaraot ha imo. Kon may magtampalo han imo tuo nga bayhon, ipatampalo liwat ha iya an imo wala ngan bayhon. ⁴⁰Ngan kon may magsumpong ha imo basi makuha niya an imo kamiseta, ihatag pa ha iya pati an imo kamisadentro. ⁴¹Kon in sondalo magpirit ha imo hin pagdara han iya kasangkapan sulod hin usa ka kilometro, dad-a ito hin duha ka kilometro. ⁴²Tagi kon may mangaro ha imo, ngan pahudma kon may humoram ha imo. ⁴³“Hinbatian niyo nga iginsiring, ‘Higugmaa an iyo kasangkayan, pagdumti an iyo mga kaaway.’ ⁴⁴Kundi yana nasiring ako ha iyo: higugmaa an iyo mga kaaway ngan ig-ampo an mga nagpapakuri ha iyo, ⁴⁵basi mahimo kamo ngan mga anak han iyo Amay ha langit. Kay hiya in waray pinalabi, kay hiya an nagpapasirak han adlaw ug nagpapauran ngadto han mga magtadong ngan mga makasasala. ⁴⁶Kon hihigugmaon la niyo an mga tawo nga nahigugma ha iyo, ano man nga balos an iyo pamumulaton? Diri ba amo ini an ginbubuhat han mga parasukot hin buhis? ⁴⁷Ngan kon makikig-upay kamo hin kaburut-on ha iyo la mga kasangkayan, ano man an ginbubuhat niyo ngan malabaw han iba? Ginbubuhat ini bisan pa han mga Hentil. ⁴⁸Sanglit kinahanglan mahingpit kamo, sugad nga hingpit an iyo Amay ha langit.

“Paghirot kamo nga diri mahimo nga parayaw la ha ⁶mga tawo an pagbuhat niyo hin maupay. Kay kon amo ito an pagbuhaton niyo, diri kamo makarawat hin balos tikang han Amay niyo ha langit. ²“Sanglit kon mahatag kamo ngadto hin nagkikinahanglan, ayaw paghimoa ini nga dako nga kiritao sugad han ginbubuhat han mga maglabyaw didto han mga sinagoga ngan ha kadalan. Ginbubuhat nira ini basi pagdayawon hira han mga tawo. Tigamni niyo ini: kinmarawat na hira han ira balos. ³Kundi

kon mabulig kamo han nagkikinahanglan, buhata ini hin hilom, kon mahimo, diri mahibaroan han wala niyo nga kamot an ginbubuhat han iyo tuo, ⁴basi mahilom an iyo paghatag, ngan babalonson kamo han Amay niyo nga nakita han maupay nga ginbubuhat niyo hin hilom. ⁵"Kon mag-aampo kamo, ayaw subad han mga maglabyaw! Karuyag nira mag-ampo nga natukdaw ha mga sinagoga ngan ha kanto han kadalanan, basi hikit-an hira han ngatanan. Tigamni niyo ini: kinmarawat na hira han ira balos. ⁶Kundi kon mag-aampo kamo, sakob ha iyo sulod ngan sadhi an porta, ngan pag-ampo han Amay niyo nga diri kinikita, ngan babalonson kamo han Amay niyo nga nakita han maupay nga ginbubuhat niyo hin hilom. ⁷"Ha iyo mga pag-ampo, ayaw paggamit hin damo nga waray kahulogan nga mga pulong sugad han ginbubuhat han mga Hentil. An pagsabot nira nga pamamatian hira han Dyos tungod han ira higlaba nga mga pag-ampo. ⁸Ayaw kamo pagsubad ha ira, kay maaram na nga daan an Amay niyo han iyo ginkikinahanglan samtang nga diri pa kamo naaro ha iya. ⁹Sanglit sugara hini an iyo pag-ampo: 'Amay namon ha langit: Pagdayawon an imo baraan nga ngaran, ¹⁰Maghadi ka unta ha amon, matuman dinhe ha tuna an imo kaburut-on sugad han didto ha langit. ¹¹Tagi kami yana nga adlaw han pagkaon nga amon kinahanglan. ¹²Pasayloa kami han amon mga sala sugad han pagpasaylo namon han mga nakasala ha amon. ¹³Ayaw itugot nga mahingadto kami hin makuri nga kataragman, kundi bawia kami ha Karatan.' [Kay imo an ginhadian, an gahom ngan an himaya ha kadayanan! Amen.] ¹⁴"Kon pasayloon niyo an nakakasala ha iyo, pasasayloon man kamo han Amay niyo ha langit. ¹⁵Kundi kon diri niyo pasayloon an mga nakakasala ha iyo, diri man mapasaylo ha iyo an Amay niyo ha langit. ¹⁶"Ngan kon magpupuasa kamo, ayaw pagpakita hin bayhon nga masulob-on sugad han mga maglabyaw. Ginnarakstot nira an ira nawong basi hikit-an hira han mga tawo nga nagsupuusa hira. Tigamni niyo ini: kinmarawat na hira han ira balos. ¹⁷Kon magpupuasa kamo, paghiram-os ngan pag-sudlay, ¹⁸basi diri mahibaroan han mga tawo nga nagsupuusa kamo. An Amay niyo nga diri kinikita amo la an mahibabaro, ngan babalonson kamo han maupay nga iyo ginbubuhat hin hilom. ¹⁹"Ayaw kamo pagtirok hin mga bahandi dinhe ha tuna nga pagkukutkuton hin mga tangkob ug taoy, ngan may-ada makakasulod hin pangawat nga mga tikasan. ²⁰Lugod, pagtirok kamo para han iyo kalugaringon hin mga manggad didto ha langit diin waray tangkob ug taoy nga nakakakutkot, ngan waray makakasulod hin pangawat nga mga tikasan. ²¹Kay kon hain an iyo mga manggad, dayuday aadto man an iyo kasingkasing. ²²"An mga mata amo an suga para han lawas. Kon maupay an iyo mga mata, malulukop hin kapawa an bug-os niyo nga lawas. ²³Kundi kon diri maupay an iyo mata, mapuputos hin kamasirom an bug-os niyo nga lawas. Sanglit kon an kapawa dida ha iyo, kasisidman ngay-an, kamakalilisang hito nga kasisidman! ²⁴"Waray tawo nga makakahimo hin pag-alagad hin duha nga agaron, kay mahinanabo nga pagdudumtan niya an usa ngan paghihigugmaon niya an ikaduha. Uunongan niya an usa ngan pagtatamayon niya an ikaduha. Diri ka makakag-alagad han Dyos ngan han manggad. ²⁵"Sanglit nasiring ako ha iyo: ayaw kamo kabaraka mahitungod han pagkaon ngan pag-inom nga kinahanglanon niyo basi mabuhi kamo, o tungod han panapton para han iyo lawas. Diri ba an kinabuhi labaw pa han

pagkaon, ngan an lawas labaw pa han panapton? ²⁶Tanawa daw niyo an katamsihan: diri hira nagpupugas, o naggabari, o nagsisibog ngadto ha kamalig, kundi ginmangnoan hira han Amay niyo ha langit. Diri ba kamo labaw pa han katamsihan? ²⁷Hin-o man ha iyo in makapahilaba han iya kinabuhi hin bisan pira la ka tuig pinaagi han iyo pagkinabaraka? ²⁸"Ngan kay ano nga nababaraka kamo mahitungod hin panapton? Paghunahunaa daw niyo an pagtubo han mga bukad ha kapatagan; diri hira naggabuhat o naghahabolon. ²⁹Kundi nasiring ako ha iyo: bisan hi Solomon, dida han iya pagkamanggaranon, waray panapton nga sugad kamakaruryag han usa hini nga mga bukad. ³⁰Kon ginpanapanptonan han Dyos an mga banwa ha kapatagan nga buhi yana, ngan pagkabuwas sinusunog ha hudno, kamo pa in diri? Pagkaguttiay han iyo pagtoo! ³¹"Sanglit ayaw kamo kabaraka han iyo kakaonon, iimnon, o igaapanapton. ³²(Amo ini nga mga butang an nababarakan han mga tawo nga waray pagsarig sa Dyos.) Maaram an Amay niyo ha langit nga kinahanglan niyo ini ngatanan. ³³Sanglit unaha gud niyo pamiling han iya Ginhadian ngan han iya kaburut-on, ngan ihahatag niya ha iyo an iba ngatanan nga mga butang. ³⁴Sanglit, ayaw kamo kabaraka mahitungod hiton buwas nga adlaw; may-ada hito kalugaringon nga mga kabaraka. Sanglit ayaw na dugangi an mga kabaraka ha kada adlaw.

⁷"Ayaw kamo paghukom han iba basi diri kamo paghukman han Dyos. ²Kay paghuhukman kamo han Dyos sumala han paghukom niyo han iba, ngan an iyo ig-susukol han iba amo man an gagamiton ha iyo. ³Kay ano nga nakita man kamo han poling ha mata han iyo bugto, kundi diri kamo nanginginano han nabalabag han iyo kalugaringon nga mata? ⁴Uunanhon niyo hin pagsiring ha imo bugto, 'Kadi, kukuhaon ta an poling ha imo mata,' kon aada pa in nabalabag ha iyo kalugaringon nga mata? ⁵Kamalabyaw niyo! Kuhaa anay an nabalabag ha iyo mata, ngan unina, makakakita kamo hin maupay, ngan makakakuha kamo han poling han iyo bugto. ⁶"Ayaw ihatag ha mga ayam an baraan nga butang, kay bangin kamo banhagon ngan kumagat ha iyo. Ayaw ilabog an iyo mga perlas ngadto han mga baboy, kay pagtatamaktamakan la ito nira. ⁷"Pangaro ngan tatagan kamo; pamiling ngan makakaagi kamo; pagtuktok ngan bubusan an porta para ha iyo. ⁸Kay makarawat an tagsa nga nangangaro, makakaagi an namimiling, ngan bubusan an porta para ha iya ngan nagtutuktok. ⁹Kamo nga mga amay, tatagan ba niyo hin bato kon mangaro an iyo anak hin tinapay? ¹⁰Tatagan ba niyo hin halas kon mangaro hiya hin isda? ¹¹Kon kamo nga magraot, maaram humataq hin mag-upay nga mga butang ha iyo mga anak, asay pa ba an Amay niyo ha langit in diri humataq han mag-upay nga mga butang hadton mga nangangaro ha iya! ¹²"Buhata niyo ha iba an karuyag niyo nga buhaton nira ha iyo. Amo ini an kahulogan han Balaod ni Moises ngan han igitintudo han mga manaragna. ¹³"Sulod kamo han haligot nga aragian; kay haluag an aragian ngan masayon an dalam tipakadto ha impyerno, ngan damo an naagi hini nga dalam. ¹⁴Kundi haligot an aragian ngan makuri an dalam tipakadto ha kinabuhi nga dayon, ngan diri damo an nakakatoltol hini nga dalam. ¹⁵"Pag-ikmat kamo han buwaon nga mga manaragna; napahirani hira ha iyo sugad hin mga karnero pagkit-on, kundi balitaw, ha sulod, sugad gud hira hin magbangis nga mga lubo. ¹⁶Makikilala niyo hira pinaagi han ira mga panggawi. Bin-

uburo ba in ubas tikang hin kasapinitan, o in igos tikang hin niyutiyo? ¹⁷ Nabunga hin maupay an maupay nga kahoy, kundi nabunga hin maraot an maraot man nga kahoy. ¹⁸ Diri makakabunga hin maraot an maupay nga kahoy, diri man liwat makakabunga hin maupay an maraot nga kahoy. ¹⁹ Pupudlon ngan susunogon an kahoy nga diri nhatag hin maupay nga bunga. ²⁰ Sanglit, makikilala niyo an buwaon nga mga manaragna pinaagi han ira mga panggawi. ²¹ "Diri ngatanan nga natawag ha akon, 'Ginoo, Ginoo,' makakasulod han Ginhadian han langit, kundi adton nagtutuman la han kaburut-on han akon Amay ha langit. ²² Pag-abot han Adlaw han Paghukom, damo in masiring ha akon, 'Ginoo, Ginoo! ha imo ngaran nagpasangyaw kami han mensahe han Dyos, nagpaiwas kami hin mga yawa, ngan nagbuhat kami hin mga milagro!' ²³ Niyan masiring ako ha ira, 'Waray gud ako kumilala ha iyo. Pahirayo kamo, mga banyaga nga mga tawo!' ²⁴ "Sanglit, an tagsa nga matati ngan magtuman hini nga akon mga pulong masusugad hin tawo nga may-ada hibaro nga nagbalay ha bawbaw han bato. ²⁵ Inmuranos, binmaha an mga salog, ngan inagmakan han makusog nga hangin adto nga balay; kundi waray mapukan, kay maupay an katindog ha bawbaw han bato. ²⁶ "An tagsa nga matati hini nga akon mga pulong, ngan diri magtuman masusugad hin tawo nga buangbuang nga nagbalay ha bawbaw han baras. ²⁷ Inmuranos, binmaha an mga salog, ngan inagmakan han makusog nga hangin adto nga balay, ngan napukan. Kamakalilisang an pagkapukan hadto nga balay!" ²⁸ Katapos ni Jesus pagyakan hini nga mga butang, nahipausa an mga tawo han paagi han iya pagtutto, ²⁹ kay nagtutto hiya nga may gahom ngan diri sugad han ira mga magturutdo han Balaod.

8 Linmugsong hi Jesus tikang hin pungtod ngan nag-sunod ha iya in damo kaupay nga mga tawo. ² Hinmarani ha iya in usa nga sanlahon, linmuhod ha atubangan niya ngan sinmiring, "Kon imo karuyag, makakalinis ka ha akon." ³ Kinamkam hiya ni Jesus ngan ginsiring, "Karuyag ko, magmalinis ka!" Dida dayon nalinisan an tawo han iya sanla. ⁴ Ginsiring hiya ni Jesus, "Pamat! Ayaw pagsumat bisan kan kanay, kundi kadto dayon ha padi ngan pakita ha iya. Kahuman, paghalad sugad han iginsugo ni Moises, pagpakita han mga tawo nga malinis ka na." ⁵ Han pagsulod ni Jesus ha Capernaum gintapo hiya hin kapitan nga Romano nga nakimalooy ha iya, ⁶ "Sir, masakit an akon surugoon, nahigda, diri nakakakiwa, ngan nagkukuri hin duro." ⁷ "Makadto ako ngan uupayon ko hiya," nagsiring hi Jesus. ⁸ Kundi binmaton an kapitan, "Sir, diri ako takos nga sumulod ka ha akon balay. Sugoa la ako ngan mauupay dayon an akon surugoon. ⁹ Usa liwat ako ka tawo nga ubos hin labaw nga mga opisyal, ngan may-ada ko liwat mga sakop nga mga sondalo. Kon nasugo ako ha usa, 'Kadto na!' napakadto hiya; ngan ha iba, 'Kadi na!' nadaop hiya. Kon nasugo ako han akon oripon, 'Buhata ini!' ginbubuhat niya dayon." ¹⁰ Nahipausa hi Jesus han pakabati niya hini, ngan ginsiring an mga tawo nga nagsusunod ha iya, "Nasiring ako ha iyo, waray pa gud ako makakita ha Israel hin pagtoo nga sugad kadako hini. ¹¹ Tigamni niyo ini: damo in maabot tikang ha sinirangan ngan ha katundan, ngan makikigoso kanda Abraham, Isaac, ug Jacob didto han Ginhadian han langit, ¹² samtang an mga anak han Ginhadian ilalabog lugod ha kasisidman ha gawas; didto mananangis hira ngan manliligot an ira mga ngipon." ¹³ Ngan ginsiring ni Jesus an

kapitan, "Hala, oli na la, ngan matumanan ka sumala han imo pagtoo." Ngan hito ngahaw nga takna naupay an surugoon han kapitan. ¹⁴ Kinmadto hi Jesus ha balay ni Pedro ngan hinkit-an niya an babaye nga ugangan ni Pedro nga nahigda kay hinihirantan. ¹⁵ Kinaptan ni Jesus an iya kamot ngan nalungasan hiya han hiranat. Binmuhat hiya ngan nagsirbe kan Jesus. ¹⁶ Han pagkagab-i na, gindara ngadto kan Jesus in damo nga mga tawo nga sinasangkayan hin yawa. Ha usa la ka pulong ginpagawas ni Jesus an magraot ngan mga espiritu, ngan gintambal an ngatanan ngan magsakit. ¹⁷ Ginbuhat niya ini basi matuman an iginsiring ni Isaias nga manaragna, "Hiya ngahaw an nagkuha han ngatanan naton nga mga sakit." ¹⁸ Han pagkita ni Jesus han kadam-an nga nag-aalirong ha iya, nagsugo hiya han iya mga tinun-an ngan mapakadto ha tabok han lanaw. ¹⁹ Dimaop ha iya in usa ngan magturutdo han Balaod ngan nagsiring, "Magturutdo, andam ako hin pag-upod ha imo bisan ngain." ²⁰ Ginbaton hiya ni Jesus, "May mga buho an mga miro, ngan may mga salag an katamsihan, kundi waray ngani hinihigdaan hin pagpahuway an Anak han Tawo." ²¹ Nagsiring liwat in lain nga tinun-an, "Tugoti gad ako hin pag-oli anay hin paglubong han akon amay." ²² Kundi ginbaton hiya ni Jesus, "Sunod ha akon, ngan pabay-i an mga patay nga asay maglubong han ira minatay." ²³ Sinmakay hi Jesus han sakayan ngan inmupod ha iya an iya mga tinun-an. ²⁴ Han nakaturog hi Jesus, tigda la nga inmabot in makusog nga alipuros ha lanaw, sanglit ginsasakayan na hira han mga balod, ngan haros na malunod an sakayan, kundi nakaturog hi Jesus. ²⁵ Gindaop hiya han mga tinun-an ngan ginsiring hin pagpukaw ha iya, "Talwsa kami, Ginoo! Malulunod kita!" ²⁶ Ginsiring hira ni Jesus, "Kay ano nga nahadlok man kamo? Kagutiay han iyo pagtoo!" Niyan binmuhat hiya ngan ginsaway an hangin ngan an balod, ngan nagmalinaw an dagat. ²⁷ Nahipausa hira ngatanan ngan may hinsiring, "Hin-o ini nga tawo? Nasugot ha iya bisan an hangin ug balod!" ²⁸ Han pag-abot ni Jesus ha tabok han lanaw, ha tuna han mga taga-Gadara, gintapo hiya hin duha ka tawo nga tikang han mga lubnganan. Sinasangkayan hira hin yawa, ngan mga magisog, sanglit waray nagpapasipara hin pag-agì hadto nga dalan. ²⁹ Sinminggit hira dayon, "Ano an imo karuyag ha amon, Anak han Dyos? Kinmanhi ka ba hin pagkastigo ha amon nga diri pa man igo nga panahon?" ³⁰ May dako nga panon hin kababoyan nga naniningao hirani hini nga dapit. ³¹ Nakimalooy kan Jesus an mga yawa, "Kon pagawson mo man kami, pasudla kami ngadto hito nga panon hin kababoyan." ³² Ginsiring hira ni Jesus, "Kadto na kamo." Sanglit ginmawas hira ngan sinmulod han kababoyan. Tigda nga nagdadlagan an bug-os nga panon han kababoyan ngadto ha ligid han umpas, nagkahuglog ngadto ha lanaw, ngan nagkalulomos. ³³ Nagdadlagan an mga magmarangno han kababoyan, ngan pag-abot nira ha bungto, iginsumat an ngatanan ngan an nahinabo han mga tawo nga sinasangkayan hin yawa. ³⁴ Sanglit nagkagawas an ngatanan nga tawo han bungto hin pagtapo kan Jesus; ngan han paghikit-i nira ha iya nakimalooy hira ngan bumaya hiya han ira tuna.

9 Sinmakay hi Jesus han sakayan, binmalik pagtabok han lanaw, ngan kinmadto han iya kalugaringon nga bungto. ² Gindara ngada ha iya hin pira ka tawo in usa ngan lulid nga nahigda. Hinkit-an ni Jesus an kadako han ira pagtoo, ngan ginsiring niya an lulid, "Tapod na la, anak ko! Gin-

pasaylo na an imo mga sala.”³ Ngan may hinsiring hin pira han mga magturutdo han Balaod, “Nagpanamastamas ini nga tawo!”⁴ Nakasantop hi Jesus han ira nahunahunaan, sanglit nagsiring hiya, “Kay ano nga nakahunahuna kamo hin sugad kamaraot nga mga butang?⁵ Hain in masarusay-on, an pagsiring, ‘An imo mga sala ginpasaylo,’ o an pagsiring, ‘Buhat ngan lakat?’⁶ Ipakikita ko ha iyo nga may gahom an Anak han Tawo hin pagpasaylo han mga sala dinhe ha tuna.” Ngan ginsiring niya an lulid, “Buhat, dad-a an imo higdaan, ngan oli ngadto ha imo balay.”⁷ Binmuhat an tawo ngan inmoli.⁸ Pakakita hini han mga tawo kinulba hira ngan nagdayaw hira han Dyos nga naghatag hin sugad nga gahom ngadto han mga tawo.⁹ Binmaya hi Jesus hadto nga dapit. Han naglalakat hiya ha dalan, hinkit-an niya in tawo nga parasukot hin buhis nga ginngaranan kan Mateo nga nalingkod didto han iya buhatan. Ginsiring hiya ni Jesus, “Sunod ha akon.” Ngan binmuhat hi Mateo ngan sinmunod ha iya.¹⁰ Han nangangaon na hira Jesus ngan an iya mga tinun-an didto han balay ni Mateo, inmabot in damo nga mga parasukot hin buhis ngan mga tinamay, ngan tinmangka upod ha ira.¹¹ Hinkit-an ini hin mga Parisiyo ngan nagpakiana hira han iya mga tinun-an, “Kay ano nga nakikigsaro an iyo magturutdo han mga parasukot hin buhis ngan mga tinamay?”¹² Hinbatian hira ni Jesus ngan ginbaton hira, “Diri nagkikinahanglan hin magtarambal an waray sakit nga mga tawo, kundi an mga magsakit la.¹³ Lakat ngan panginanoa kon ano an kahulogan hini nga kasuratan nga nasiring, ‘Naungara ako hin kalooy, diri hin halad nga mga hayop.’ Kay kinmanhi ako pagtawag han mga makasasala, diri han mga magtadong.”¹⁴ Dinmaop kan Jesus an mga sakop ni Juan nga Parabunya ngan nagpakiana, “Kay ano nga agsob magpuasa kami ngan an mga Parisiyo, kundi diri man nagpupuasa an imo mga tinun-an?”¹⁵ Binmaton hiya, “Magmamasulob-on ba an mga dinapit ngadto hin pakasal samtang upod pa nira an lalake nga kinasal? Diri gud! Kundi maabot an panahon ngan mabaya ha ira an kinasal nga lalake, ngan amo na an pagpuasa nira.”¹⁶ “Waray nagamit hin bag-o nga dugnит para hin pagtangkop hin daan nga panapton; kay nakakagisi han daan nga panapton in sugad nga tangkop, ngan mahiluag lugod an tarangkopan.”¹⁷ Waray liwat naipis hin bag-o nga bino ngadto hin daan na nga anit nga surudlan. Kon buhaton ini, mabuburit an surudlan, kay magigisi man an anit, ngan makakarag an bino. Lugod, isinusulod an bag-o nga bino ngadto hin bag-o nga anit nga surudlan ngan waray may nakakarag.”¹⁸ Han nagyayakan pa hi Jesus hini, hinmarani ha iya in usa nga Judiyo, linmuhod ha iya atubangan, ngan naghangyo: “Kamatay pa la yana han akon anak nga babayehay, kundi upod gad ha akon ngan ipadapat an imo kamot ha iya, ngan mabubuhi hiya.”¹⁹ Sanglit, binmuhat hi Jesus ngan sinmunod ha iya ngan inmupod ha iya an iya mga tinun-an.²⁰ May usa nga babaye nga gindidinogoan sulod hin dose na ka tuig, ngan pinmaluyo hiya kan Jesus. Kinamkam niya an sidsid han bado ni Jesus.²¹ Nagsiring hiya ha iya kalugaringon, “Kon makakamkam la ako han iya bado, mauupay gud ako.”²² Linmingi hi Jesus ngan hinkit-an niya an babaye, ngan ginsiring niya, “Ayaw kahadlok, anak! Nakaupay ha imo an imo pagtoo.” Ngan dida dayon naupay an babaye.²³ Sanglit, kinmadto hi Jesus ha balay han opisyal. Han pakakita niya han mga magtotokar para han paglubong ngan han nagkarigumok nga mga tawo,²⁴ nagsiring hiya, “Kagawas

kamo ngatanan! Diri patay an bata; nakaturog la hiya!” Ngan gintinawaan hiya nira.²⁵ Han pagkagawas la han mga tawo, sinmulod hi Jesus han kwarto han babayehay, kinaptan ni Jesus an kamot han bata, ngan binmuhat an bata.²⁶ Ngan nahisangyaw ini nga nahinabo ha ngatanan nga dapit didto hito nga tuna.²⁷ Binmaya hi Jesus hadto nga dapit ngan han naglalakat hiya, ginsunod hiya hin duha ngalalake nga buta. Ginmuliat hira, “Kaluoyi intawon kami, Anak ni David!”²⁸ Han pagsulod na ni Jesus hin balay, dinmaop ha iya an duha nga buta, ngan nagpakiana hiya ha ira, “Natoo ba kamo nga mahimo ko ini?” Binmaton hira, “Oo, Ginoo.”²⁹ Niyan kinamkam ni Jesus an ira mga mata ngan nagsiring, “Mahimo unta sumala gud han iyo pagtoo!”—³⁰ ngan nakakita na hira. Gintugon hira ni Jesus, “Ayaw gud kamo pagsumat hini bisan kan kanay!”³¹ Kundi linmakat hira ngan iginsumat lugod nira ha ngatanan nga dapit didto hadto nga tuna an ginbuhat ha ira ni Jesus.³² Han pagkalakat na han mga tawo, may pira ka tawo ngan nagdara ngadto kan Jesus hin tawo ngan waray makakayakan kay sinasangkayan hiya hin yawa.³³ Han paghigawas na han yawa, nakayakan dayon an tawo, ngan nahipausa an ngatanan. Nagsiring hira, “Waray pa kita kumita hin sugad hini dinhe ha Israel!”³⁴ Kundi nagsiring an mga Parisiyo, “An punoan han mga yawa an naghatag ha iya hin gahom hin pagpagawas han mga yawa.”³⁵ Ngan ginduaw ni Jesus an ngatanan nga kabungtohan ngan kabaryohan. Nagtutdo hiya didto han ira mga sinagoga, nagwali han Maupay nga Sumat han Ginhadian, ngan gintambal niya an mga tawo han ngatanan ngan mga sakit.³⁶ Han pakakita niya han damo nga mga tawo, nalooy gud hiya ha ira, tungod kay mabidoon ngan makalolooy man hira, sugad hin mga karnero nga waray magmarangno.³⁷ Sanglit ginsiring niya an iya mga tinun-an, “Damo in aranihon kundi gutiay la in mga mag-arani.³⁸ Pag-ampo kamo han tag-ada han aranihon ngan padad-an niya hin mga mag-arani ngan magtitirok han ira gin-ani.”

10 Gintirok ni Jesus an iya dose nga mga tinun-an, ngan gintagan hira hin gahom hin pagpaiwas han magraot ngan mga espiritu ngan pagtambal han ngatanan ngan sakit.² Amo ini an mga ngaran han dose ngan mga apostoles: an syahan, hi Simon (nga ginnganganan kan Pedro) ngan an iya bugto, hi Andres; hi Santiago ngan an iya bugto, hi Juan nga mga anak ni Sebedeo;³ hi Felipe ngan hi Bartolome; hi Tomas ngan hi Mateo nga parasukot hin buhis; hi Santiago, nga anak ni Alfeo, ngan hi Tadeo;⁴ hi Simon nga bayani, ngan hi Judas Iscariote nga naglingo kan Jesus.⁵ Ginsugo ni Jesus ini nga dose upod ini nga mga tugon: “Ayaw kamo pagkadto han bisan ano ngan tunan han mga Hentil o han bisan ano ngan bungto han Samaria.⁶ Lugod, kadtoa niyo an nagkawawara ngan mga karnero han katawhan han Israel.⁷ Lakat kamo ngan ipasangyaw nga hirani na an Ginhadian han langit.⁸ Tambala an mga magsakit, banhawa an mga minatay, linisi an mga sanlahon, ngan pagawsa an mga yawa. Kinmarawat kamo ngan waray pabaydi ha iyo, sanglit hatag man kamo ngan diri kamo magpapabayad.⁹ Ayaw kamo pagdara hin bulawan, salapi, o bronse nga kwarta ha iyo mga bulsa;¹⁰ ayaw liwat kamo pagdara hin kanan makililimos supot ha iyo paglalaktan, o iba nga liliwanan o sandalyas labot han iyo sinusulot o tungkod. Angay tagan an nagkakabudlay han iya mga kinahanglanon.¹¹ “Pag-abot niyo hin bungto o baryo, pamiling kamo hin mapasaka ha iyo, ngan pabilin kamo dida ha

iya ngada han pagbaya niyo hito nga dapit.¹² Pagsaka niyo hin balay siring kamo, 'Maada unta ha iyo an kamurayaw.'¹³ Kon karawaton kamo han tagbalay mapabilin an kamurayaw dida hito nga balay; kundi kon diri, bawia an igpabibilin nga kamurayaw.¹⁴ Ngan kon may-ada balay kon bungto nga diri kumarawat o diri mamati ha iyo, padpara an tapotapo han iyo mga til ngan bayai ito nga dapit.¹⁵ Tigamni ini! Ha Adlaw han Paghukom malolooy pa an Dyos han mga tawo han Sodoma ug Gomora kay han mga tawo hito nga bungto!¹⁶ "Pamatì kamo! Sinusugo ko kamo sugad hin mga karnero ngadto ha panon hin mga lubo. Sanglit kinahanglan mag-ikmat kamo sugad hin mga halas ngan magmalumo kamo sugad hin sarapati.¹⁷ Pagbantay kamo kay may mga tawo nga magdadakop ngan magdadara ha iyo ngadto ha hukmanan, ngan paglalatobon kamo nira didto ha ira mga sinagoga.¹⁸ Pagdadad-on kamo ha atubangan han mga punoan ngan mga hadi tungod ha akon, hin pagsangyaw han Maupay nga Sumat ha ira ngan ha mga Hentil.¹⁹ Kon pagdad-on kamo ha hukmanan, ayaw kabaraka mahitungod han iyo igyayakan o kon uunanhon niyo hin pagyakan; kay pag-abot han panahon, tututdoan kamo han iyo igyayakan.²⁰ Kay diri iyo an mga pulong nga igyayakan niyo, kundi tikang han Espiritu han Amay niyo nga magyayakan ha iyo.²¹ "Igtutubyan han mga tawo an ira kalugaringon nga kabugoan basi patayon hira, ngan amo ngahaw an bubuhaton han mga amay ha ira mga anak; maato an mga anak han ira mga kag-anak ngan ipapapatay hira.²² Pagdudumtan kamo han ngatanan tungod ha akon, kundi matatalwas an magpailob tubtob ha kataposan.²³ Kon pagpaketian kamo ha usa nga bungto, palagiw ngadto hin lain nga bungto. Nasiring ako ha iyo nga diri pa mahuhuman an iyo buruhaton ha ngatanan nga kabungtohan han Israel, maabot na an Anak han Tawo.²⁴ "Waray tinun-an nga labaw han iya magturudo; waray oripon nga labaw han iya agaron.²⁵ Sanglit angay malipay an tinun-an kon makatupong hiya han iya magturudo, ngan an oripon kon makatupong hiya han iya agaron. Kon tawgon nga Beelsebul an pangulo han panimalay, pagngangaranan hin labaw pa gud kamangil-ad an iya mga sakop!²⁶ Sanglit ayaw kamo kahadlok han mga tawo. Bubuscan an bisan ano nga tinahoban, ngan igpapahayag an tagsa nga tinago.²⁷ Kinahanglan igyakan niyo liwat ha kapaw-an an igsusumat ko ha iyo ha kasisidman, ngan kinahanglan igpasangyaw niyo tikang ha mga atop an nabatian niyo hin hilom.²⁸ Ayaw kamo kahadlok han makakamatay han lawas, kundi diri makakamatay han kalag; asay lugod kahadloki niyo an Dyos nga makakamatay han kalag ngan han lawas didto ha impyerno.²⁹ Usa ka sentabo an igpapalit niyo hin duha nga balinsasayaw kundi waray usa nga balinsasayaw nga nahuhulog ha tuna kon diri pagbuot han Amay niyo.³⁰ An ha iyo nga babin, gin-ihap na bisan ngani an ngatanan nga mga buhok han iyo ulo.³¹ Sanglit ayaw kamo kahadlok; mahal pa kamo kaupay kay hin damo nga mga balinsasayaw!³² "Aangkonon ko man ha atubangan han akon Amay ha langit an bisan hin-o nga magpadayag ha kadam-an nga akon hiya.³³ Kundi iglilirong ko man ha atubangan han akon Amay ha langit an bisan hin-o nga maglirong ha kadam-an nga akon hiya.³⁴ "Ayaw kamo paghunahuna ngan kinmanhi ako pagdara hin kalinaw ha kalibutan; diri kalinaw an gindara ko, kundi espada.³⁵ Kinmanhi ako pagtugpo han mga anak nga kalalaken-an kontra han mga amay

nira, han mga anak nga kababayen-an kontra han mga iroy nira, han mga umagad nga kababayen-an kontra han mga ugangan nira ngan kababayen-an.³⁶ An makaharadlok gud nga mga kaaway han tawo amo an mga sakop ngahaw han iya kalugaringon nga panimalay.³⁷ "Diri takos ha akon an nahigugma han amay o iroy niya labaw ha akon; diri takos ha akon an nahigugma han iya mga anak labaw ha akon.³⁸ Diri takos ha akon an diri magpas-an han iya kros ngan diri magsunod ha akon.³⁹ An karuyag magtipig han iya kinabuhi ini mawawara ha iya; kundi an kawad-an han iya kinabuhi tungod ha akon mabubuhi lugod.⁴⁰ "An bisan hin-o nga nakarawat ha iyo nakarawat ha akon; ngan an bisan hin-o nga nakarawat ha akon nakarawat liwat han nagsugo ha akon.⁴¹ An bisan hin-o nga nakarawat han sinugo han Dyos, tungod kay sinugo hiya han Dyos maangbit han balos nga kakarawaton han sinugo; ngan an bisan hin-o nga nakarawat hin tawo nga maupay, tungod kay maupay hiya maangbit man han balos nga kakarawaton hin maupay nga tawo.⁴² Ngan tigamni ini: an bisan hin-o nga magpaimom hin tubig nga mahagkot han giubosi hini nga akon mga sakop, tungod nga akon hiya sakop makarawat manta han iya balos."

11 Katapos pagtugona ni Jesus an iya dose nga mga tinun-an, binmaya hiya hadto nga dapit ngan kinmadto hin pagtutdo ngan pagwali ha mga higrani nga bungto.² Han pakabati ni Juan nga parabunyag didto ha bilanggoan mahitungod han mga buhat ni Cristo, ginpakadto niya kan Jesus in pira han iya mga tinun-an.³ Nagpakiana hira kan Jesus, "Sumati daw kami, ikaw ba an ginpapaabot nga ginsiring ni Juan, o maghuhulat pa ba kami hin lain?"⁴ Binmaton hi Jesus, "Balik kamo ngan sumati hi Juan han iyo hinbabatian ngan hinkikit-an:⁵ nakakakita na an mga buta, nakakalakat na an mga lulid, malinis na an mga sanlahon, nakakabati na an mga bungol, nabanhaw na an mga minatay, ngan iginpasangyaw na an Maupay nga Sumat ngadto han mga kablas.⁶ Hin kapalaran hadton waray pagruhaduha ha akon!"⁷ Samtang naoli na an mga tinun-an ni Juan, naghimangraw hi Jesus ha mga tawo mahitungod kan Juan: "Han pagkadto niyo kan Juan didto ha kamin-gawan, ano man an karuyag niyo hikit-an? Usa ba nga dahon nga ginpapalidpalid han hangin?⁸ Ano gud an iyo ginkadto hin pagkita? Usa ba ka tawo nga nakakasul-ot hin mahal nga panapton? Aadto pag-uokoy ha mga palasyo an mga nagpapanapton hin sugad hito!⁹ Sumati ako, ano gud an iyo ginkadto hin pagkita? Usa ba nga manaragna? Tinuod, nasiring ako ha iyo, hinkit-an niyo in labaw pa hin manaragna.¹⁰ Kay amo hi Juan an hinnabihan han kasuratan: 'Tini an akon magsarangyaw, nasiring an Dyos; ipadadara ko hiya una ha imo basi mag-andam han imo aagian.'¹¹ Tigamni niyo ini! Labaw pa hi Juan nga Parabunyag hin bisan hin-o nga igininanak hin babaye, kundi labaw pa ha iya an gigugutiayi ha Ginhadian han langit.¹² Tikang han pagwali ni Juan ngada yana, nahiagom na an Ginhadian han langit hin makusog nga mga pagsulong, ngan an mag-isog ngan mga tawo naniniguro nga maagaw ini nira.¹³ Ngada han panahon ni Juan, naghimangraw mahitungod han Ginhadian an ngatanan ngan manaragna ngan an Balaod ni Moises;¹⁴ ngan kon karuyag niyo hin pagtoo han ira sumat, hi Juan amo hi Elias kanay pag-abot daan na igin-tagna.¹⁵ Sanglit, pamati kamo kon may niyo mga durung-gan!¹⁶ "Niyán, ano man an akon itatanding han mga tawo yana ngan panahon? Sugad hira hin kabataan ngan

nagkakalingkod didto ha taboan. Nagoliat an usa nga hugpo ngadto han lain nga hugpo,¹⁷ 'Nagtokar kami para ha iyo hin maribhong nga tokar, kundi waray may nasayaw! Nagkanta kami hin mga masulob-on nga mga awit, kundi waray kamo magtangis!'¹⁸ Han pagkanhi ni Juan, nagpuasa hiya, ngan waray uminom hin bino, ngan nagsiring an ngatanan, 'May-ada yawa dida ha iya!'¹⁹ Kinmanhi an Anak han Tawo ngan kinmaon ngan inminom hiya, ngan nagsiring an ngatanan, 'Kitaa daw niyo ini nga tawo! Malamon ngan parahubog hiya, sangkay han mga parasukot hin buhis ngan mga tinamay!' Kundi ginpapakita nga matuod an kinaadman han Dyos pinaagi han mga bunga hito nga mga buhat."²⁰ Niyan gintunglo ni Jesus an mga bungto diin ginbuhat niya an kaurog han iya mga milagro, kay waray man bumaya an mga tawo han ira mga sala.²¹ "Kairo nimo, Corasin! Kairo man liwat nimo, Betsaida! Kon an mga milagro nga ginbuhat dida ha iyo didto pa pagbuhata ha Tiro ngan ha Sidon, maiha na unta an mga tawo didto nga nagsusul-ot hin sako ngan nagsaribo hin agbon ha ira mga ulo, hin pagpakita nga binmaya na hira han ira mga sala.²² Sanglit, hinumdomi nga ha Adlaw han Paghukom, labaw pa nga malolooy an Dyos han mga tawo han Tiro ug Sidon kay ha iyo!²³ Ngan ikaw Capernaum, karuyag mo ba nga bayawon ka ngadto ha langit? Ilalabog ka ha impyerno! Kay kon didto pa pagbuhata ha Sodoma an mga milagro nga ginbuhat dida ha imo, matindog pa unta ini nga bungto yana.²⁴ Sanglit, hinumdomi nga ha Adlaw han Paghukom, labaw pa nga malolooy an Dyos han Sodoma kay ha imo!"²⁵ Hito nga panahon nagsiring hi Jesus, "O Amay, Ginoong han langit ngan han tuna! Nagpapasalamat ako ha imo, kay imo iginpahayag hadton mga tapang an imo gintago ha mga mag-aram ug may-ada hibaro.²⁶ Tinuod, Amay ko, nahimo ini tungod han imo kalugaringon nga pagbuot ug karuyag.²⁷ Iginhatag ha akon han akon Amay an ngatanan nga mga butang. Waray makilala han Anak labot han Amay, ngan waray makilala han Amay labot han Anak, ngan hadton karuyag han Anak nga magpadayag han Amay.²⁸ "Kadi kamo ha akon, ngatanan kamo nga ginugul-an hin pagdara han iyo mabug-at nga mga paras-anon, ngan tatagan ta kamo hin pahuway.²⁹ Kuhaa an akon yugo ngan ibutang dida ha iyo, ngan pagtuon kamo ha akon kay malumo ako ngan mapinaubsanong ha kasingkasing; ngan hiaagian niyo an pagpahuway.³⁰ Kay masayon an yugo nga ihinahatag ko ha iyo, ngan magaanay an darad-on nga ipapapas-an ko ha iyo."

12 Waray pag-ihá, naglatas hi Jesus han kaumhan hin trigo ha Adlaw nga Iparahuway. Ginutom an iya mga tinun-an, sanglit nagtikang hira pangutos han mga uhay han trigo ngan pangaon han mga tipasi.² Han pakakita hin ni han mga Parisiyo, nagsiring hira kan Jesus, "Kitaa daw, supak ha aton Balaod an ginbubuhat han imo mga tinunan ha Adlaw nga Iparahuway!"³ Binmaton hi Jesus, "Waray ba kamo makabasa han ginbuhat ni David dida nga ginutom hiya ngan an iya mga kaupod?⁴ Sinmulod hiya han balay han Dyos ngan kinmaon hiya ngan an iya mga kaupod han tinipay nga iginhalad sa Dyos, bisan kon supak han Balaod nga mangaon hira hadto nga tinipay kay an mga padi la an tinutugotan hin pagkaon hini nga halad.⁵ Waray ba niyo mabasa ha Balaod ni Moises nga ha kada iparahuway nga adlaw nagtatalapas an mga padi han Templo han balaod mahitungod han Adlaw nga Iparahuway, kundi diri man hira nakakasala?⁶ Nasiring ako ha iyo nga

may-ada dinhe labaw pa han Templo.⁷ Nasiring an kasuratan, 'Diri ko karuyag in mga mananap nga halad, kundi an pagkaloooy!' Kon nakasabot la kamo han karuyag sidngon hini, diri konta niyo ginhuhukman an mga tawo nga waray sala.⁸ Kay Ginoong han Adlaw nga Iparahuway an Anak han Tawo."⁹ Binmaya hi Jesus hadto nga dapit ngan kinmadto hin usa nga sinagoga.¹⁰ May-ada didto tawo nga patay an usa nga kamot. May pira ka tawo didto nga karuyag nga isumbong hi Jesus nga nagbuhat hin maraot; sanglit nag-pakiana hira ha iya, "Supak ba ha aton Balaod an pagtambal ha Adlaw nga Iparahuway?"¹¹ Binmaton hi Jesus, "Ano man an iyo bubuhaton kon pananglitan usa han iyo mga karnero mahulog ngadto hin hilarom nga luong ha Adlaw nga Iparahuway? Diri ba niyo kukuhaon dayon?¹² Labaw pa ka mahal an tawo kay hin karnero! Sanglit, natugot ha aton an aton Balaod hin pagbulig bisan hin-o ha Adlaw nga Iparahuway."¹³ Niyan ginsiring niya an tawo, "Unata an imo kamot." Gin-unat niya ngan naupay ito sugad han iya usa nga kamot.¹⁴ Nagkalakat an mga Parisiyo ngan nagsarabot hin pagpatay kan Jesus.¹⁵ Han pakabati ni Jesus mahitungod hini nga maraot ngan hunahuna kontra ha iya, binmaya hiya hadto nga dapit ngan sinmunod ha iya in damo nga mga tawo. Gintambal niya an ngatanan nga magsakit,¹⁶ ngan gindid-an hira hin pagsumat han iba mahitungod ha iya,¹⁷ basi matuman an ginsiring han Dyos pinaagi kan Isaias nga manaragna:¹⁸ "Iini an akon surugoon ngan akon ginpili, an akon hinigugma ngan nalipayan. Ibubutang ko ha iya an akon Espiritu, ngan ipaspasyaw niya an akon paghukom ngadto han ngatanan ngan mga nasod.¹⁹ Kundi diri hiya makikiglantugi o magoliat, diri ngani mamumulong hin dako nga tingog dida ha kadalanan.²⁰ Diri hiya magbabari hin malubay ngan tangbo, o maghuhuyop hin tikapaparong nga lampara. Magpapadayon hiya tubtob ngan makapadaog hiya han katadongan;²¹ ngan paglalaoman hiya han ngatanan ngan mga katawhan."²² Gindara ngadto kan Jesus in usa ka tawo nga buta ngan ngula, kay sinasangkayan ini hiya hin yawa. Gintambal ni Jesus an tawo, sanglit nakayakan ngan nakakita hiya.²³ Nahipausa an ngatanan ngan mga tawo ngan nag-pakiana hira, "Amo na ba ini hiya an Anak ni David?"²⁴ Han pakabati hini han mga Parisiyo, nagsiring hira, "Nagpapagwas hiya hin mga yawa tungod kay gintagan hiya hin gahom ni Beelsebul, an ira puno."²⁵ Nahibaroan ni Jesus an ira ginhuhunahuna, ngan nagsiring hiya ha ira, "Diri mag-iha in nasod ngan nagkakabahinbahin ngan nag-aaruaway. Ngan mabubungkag an bungto o panimalay ngan nagkakabahinbahin ngan nag-aaruaway."²⁶ Sanglit, kon in usa ngan hugpo han ginhadian ni Satanas makikig-away ha lain ngan hugpo ni Satanas, tigaman ini ngan nagkabahinbahin na ito, ngan diri mag-iha, mabubungkag ito ngan ginhadian.²⁷ Nasiring kamo ngan nagpapagwas ako hin mga yawa, kay gintatagan man ako hin gahom ni Beelsebul. Kon amo ito, hin-o man an nahatag han iyo mga sakop hin gahom pagpaguwa ha ira? An iyo mga sakop an nagpamatud ngan mga sayop kamo!²⁸ Diri hi Satanas, kundi an Espiritu han Dyos an nahatag ha akon hin gahom pagpaguwa han mga yawa. Tigaman ini ngan inmabot na ha iyo an Ginhadian han Dyos.²⁹ "Waray makakasulod ngadto ha balay hin kusgan ngan tawo hin pagkuha han iya mga butang, kon diri gaposon anay niya an tawo ngan kusgan; ngan amo na an pakapanikas niya han balay.³⁰ "An diri nauyon ha akon, nasupak ha akon; ngan nagpapasaranad ton diri

nabulig ha akon hin pagtirok.³¹ Tungod hini nasiring ako ha iyo: pasasayloon an mga tawo han bisañ ano nga sala ngan maraot nga ira ginyakan; kundi diri pasasayloon an bisañ hin-o nga magyakan hin maraot kontra han Espiritu Santo.³² Pasasayloon an bisañ hin-o nga magyakan kontra han Anak han Tawo; kundi diri pasasayloon an bisañ hin-o nga magyakan kontra han Espiritu Santo, yana o bisañ sanso.³³ Kinahanglan maupay an kahoy basi mamay-ada maupay nga mga bunga; kon maraot ngani an kahoy, maraot man an bunga. Kay nakikilala an kahoy pinaagi han iya bunga.³⁴ Kamo nga mga halas—uunanhon man niyo hin pakayakan hin maupay nga mga butang, kay magraot man kamo? Kay iginyakan han baba kon ano an nakakapuno han kasingkasing.³⁵ Nagyayakan hin maupay an maupay nga tawo tikang han mag-upay nga mga butang nga aada ha iya kasingkasing. Nagyayakan hin maraot an maraot nga tawo tikang han magraot nga mga butang nga aada ha iya kasingkasing.³⁶ “Iginsusumat ko ini ha iyo: ha Adlaw han Paghukom maghahatag hin kasayoran an tagsatagsa han kada waray pulos nga pulong nga iya ginyakan.³⁷ Kay gagamiton an iyo mga pulong hin paghukom ha iyo ngahaw, hin pagpahayag kon salaan ba kamo o diri.”³⁸ May-ada mga magturutdo han Balaod ngan mga Parisyo nga nagsiring, “Magturutdo, karuyag namon nga magpakita ka hin milagro.”³⁹ Binmaton hi Jesus, “Pagkamaraoñ ngan pagkawaray pagtoo han mga tawo hini nga panahon! Naaro ba kamo ha akon hin milagro? Diri ako mahatag! An milagro nga ihahatag ha iyo amo la an milagro ni manaragna Jonas.⁴⁰ Sugad nga nagpabilin hi Jonas hin tulo ka adlaw ngan tulo ka gab-i didto ha tiyan han dako nga isda, magpabilin man an Anak han Tawo hin tulo ka adlaw ngan tulo ka gab-i ha ilarom han tuna.⁴¹ Ha Adlaw han Paghukom matindog an mga tawo ha Ninibe ngan mag-susumbong ha iyo, kay ginbasolan nira an ira mga sala han pakabati nira han pagwali ni Jonas; ngan nasiring ako ha iyo, hahani yana in labaw pa kan Jonas!⁴² Ha Adlaw han Paghukom matindog an Rayna ha Seba ngan magsusumbong ha iyo, kay nagbaktas hiya tikang han iya tuna ngan natawohan basi la makabati han kinaadman ni Solomon; ngan nasiring ako ha iyo, hahani yana in labaw pa kan Solomon!⁴³ “Kon nagawas in maraot nga espiritu tikang hin tawo, nagsusudoy ini ha mamara ngan tuna pamiling hin dapit nga sadang niya pahuwayan. Kon waray ngani niya hiagian,⁴⁴ nasiring hiya ha iya la ngahaw, ‘Mabalik ako han akon binayaan nga balay.’ Sanglit, nabalik hiya ngan hin-aagian niya an balay nga waray na sulod, malinis, ngan inayad na an ngatanan.⁴⁵ Niyan nagawas hiya ngan nadadara hin pito nga magraot nga espiritu ngan labaw pa ha iya hin kamaraot, ngan nasakob hira ngan nag-uokoy didto. Sanglit, kahuman hini, labaw pa hin kamaraot an kahimtang hini nga tawo yana kay han una niya nga kahimtang. Amo liwat ini an mahinanabo han mga tawo hini nga panahon.”⁴⁶ Nagiyinakan pa hi Jesus ha mga tawo han pag-abot han iroy ngan kabugtoan niya. Naghulat ini hira ha gawas ngan karuyag makighimangraw ha iya.⁴⁷ Niyan nagsiring kan Jesus in usa han mga tawo didto, “Aadto ha gawas an iroy ngan kabugtoan mo, ngan karuyag nira makighimangraw ha imo.”⁴⁸ Binmaton hi Jesus, “Hin-o an akon iroy? Hin-o an akon kabugtoan?”⁴⁹ Ngan gintudlok niya an iya mga tinun-an ngan nagsiring, “Kitaa! Iini an akon iroy ngan an akon kabugtoan!⁵⁰ Kay akon kabugtoan

ngan akon iroy an bisañ hin-o nga nagbubuhat han kaburut-on han akon Amay ha langit.”

13 Hito manta nga adlaw binmaya hi Jesus han balay, ngan kinmadto ha tabi han lanaw, diin linmingkod hiya hin pagtutdo.² Duro hin kadamo han mga tawo nga nag-alirong ha iya, sanglit sinmakay hiya hin sakayan ngan didto linmingkod hiya, samtang an mga tawo nagkatukdaw ha baybayon.³ Ginmamit hiya hin mga pananglitan hin pagtutdo ha ira. “May usa ka tawo nga kinmadto ha uma hin pagsabod.⁴ Han pagsabod niya han binhe, may-ada nahulog ha dalan, ngan inmabot in mga tamis ngan pinanuktok an mga binhe.⁵ Nagkahuglog an iba nga binhe ngada hin batoon nga dapit nga manipis la an tuna. Nnurok dayon kay manipis man la an tuna.⁶ Kundi han pagsirak na han adlaw, pinasoan adto ngan bag-o ngan mga tanom, ngan nagkalalaya dayon kay waray man makapanggamot hin maupay.⁷ Nagkahuglog an iba nga binhe ngada hin tunokon nga kabanwaan; pagtubo han kabanwaan natabunan an mga tanom.⁸ Kundi may nagkahuglog ngan mga binhe ngada hin maupay ngan tuna, ngan namunga: may-ada namunga hin 100 ka pilo, 60 ka pilo an iba, ngan an iba 30 ka pilo.”⁹ Ngan simiring hi Jesus, “Sanglit pamati kamo, kon may-ada niyo durungan!”¹⁰ Dimaop kan Jesus an mga tinun-an ngan nagpakiana ha iya, “Kay ano ngan nagamit ka man hin mga pananglitan kon nagyayakan ka ha ira?”¹¹ Binmaton hiya, “Iginhatag ha iyo an paghibaro han mga tinago han Ginhadian han langit, kundi waray ini ihatag ha ira.¹² Kay an may-ada na tatagan pa, basi mamay-ada niya labaw pa han iya kinahanglan; kundi an tawo nga waray, kukuhaon, bisañ ngani an gutiay ngan aada ha iya.¹³ Amo ini an katadongan han akon paggamit hin mga pananglitan kon nagyayakan ako ha ira: kay natan-aw hira, kundi diri nakakakita, ngan namamatihira, kundi diri nakakabati o nakakasabot.¹⁴ Sanglit igin-pahinungod ha ira an panagna ni Isaias: ‘Bisan unahan niyo hin pamati; diri kamo makakasabot; bisañ unahan niyo pagtinan-aw, diri kamo makakakita,¹⁵ kay matig-a an ulo hini ngan mga tawo, ngan ira ginsagpo an ira mga talinga, ngan ginpiyong an ira mga mata. Kay diri hira buot makakita, ngan diri hira buot makabati, kay bangin kon makasabot hira, makabalik hira ha akon, nasiring an Dyos, ngan tatambalon ko hira.’¹⁶ Kundi kamo, hin kapalaran niyo! Kay nakakakita an iyo mga mata ngan nakakabati an iyo mga durungan.¹⁷ Tigamni ini: damo ngan mga manaragna ngan damo ngan mga tawo han Dyos in karuyag pagkita han iyo kinikita, kundi waray hira makakita, ngan karuyag pagbati han iyo hinbatian kundi waray hira makabati.¹⁸ “Sanglit pamati ngan hibaroi niyo an kahulogan han pananglitan han magsarabod.¹⁹ Adton nakabati han mensahe mahitungod han Ginhadian sugad hira han binhe ngan nahulog ha dalan, kundi waray makasabot hini. Inmabot an Yawa ngan gin-agaw an iginsabod dida ha ira.²⁰ An binhe ngan nahulog ha batoon ngan tuna, amo an mga tawo ngan nakarawat ngan malipayon han mensahe ha pakakabati nira hini.²¹ Kundi waray ini makagamot hin maupay dida ha ira, ngan diri nag-iiha. Sanglit ha pag-aabot hin mga kakurian ngan mga kasakitan tungod han mensahe, nabaya dayon hira.²² An binhe ngan nahulog ha tunokon ngan kabanwaan amo an mga tawo ngan namamatihira han mensahe, kundi nalulumos ini ngan mensahe han mga kabaraka mahitungod hini ngan kinabuhi ngan han paghigugma han mga manggad, ngan diri hira nabunga.²³ Ngan an binhe ngan ig-

inpugas ha maupay nga tuna amo an mga tawo nga nammati ngan nakakasabot han mensahe. Namumunga hi-ra, may nabunga hin 100 ka pilo, 60 ka pilo an iba, ngan an iba, 30 ka pilo.”²⁴ Naghimangraw liwat hi Jesus ha ira hin lain nga pananglitan: “An Ginhadian han langit sugad hin tawo nga nagsabod hin maupay nga binhe ha iya uma.²⁵ Usa ka gab-i, han nangangaturog na an ngatanan, kinmadto an kaaway ngan nagsabod hin mga liso hin banwa tampo han mga humay, ngan linmakat hiya.²⁶ Han pagtubo na han mga tanom ngan pagtikang na panguhay, timubo liwat an mga banwa.²⁷ An mga surugoon kinmadto han agaron hin pagpakiana ha iya, ‘Agaron, diri ba maupay nga binhe an iginsabwag mo ha imo uma? Diin man tikang an mga banwa?’²⁸ ‘Usa nga kaaway an nagbuhat hini,’ binmaton hiya. Nagpakiana hira ha iya, ‘Karuyag ba nimo nga panggaboton namon an mga banwa?’²⁹ Binmaton hiya, ‘Ayaw! Kay bangin ha paggabot niyo han mga banwa mahiupod an iba nga humay.³⁰ Pabay-i niyo nga tumubo an humay ngan an banwa ngada han pag-ani, kay sisidngon ko na la an mga mag-arani: gabota anay niyo an mga banwa, pamutka niyo, ngan sunoga; katapos, tiroka an humay ngan isulod ha akon kamalig.’³¹ - ³² Naghimangraw liwat hi Jesus ha ira hin lain nga pananglitan: “An Ginhadian han langit sugad hin liso hin mustasa. Kinukuha ini hin usa ka tawo ngan iginpupugas ha iya uma. Amo ini an gigutiayi han ngatanan nga liso, kundi kon natubo na, nahi-himo nga gididakoi han ngatanan nga mga tanom. Nahi-himo ini nga kahoy, ngan napakada an katamsihan ngan nagsasalag dida han iya mga sanga.”³³ Naghimangraw liwat hi Jesus ha ira hin lain pa nga pananglitan: “An Ginhadian han langit sugad hin patubo. Kinukuha ini hin babaye ngan iginmamasa ha usa ka takos nga harina, tubtob han pagtubo han bug-os nga minasa.”³⁴ Ginmamit hi Jesus hin mga pananglitan pagsumat hini ngatanan ngan mga butang ha mga tawo; waray hiya maghimangraw hin bisan ano ha ira nga diri pinaagi hin pananglitan.³⁵ Ginbuhat niya ini basi matuman an ignsiring han manaragna: “Magamit ako hin mga pananglitan kon magyayakan ako ha ira, pag-susumatan ko hira hin mga butang ngan waray pa nirahibaroi tikang mahimo an kalibutan.”³⁶ Niyan binmaya hi Jesus han mga tawo ngan sinmakob hin balay. Hinmarani ha iya an iya mga tinun-an, ngan nagsiring ha iya; “Sumati daw kami han kahulogan han pananglitan han mga banwa ha uma.”³⁷ Binmaton hi Jesus, “An Anak han Tawo amo an tawo nga nagpugas han maupay nga binhe;³⁸ an kalibutan amo an uma; an mga tawo nga sakop han Ginhadian amo an maupay nga binhe; an mga tawo nga sakop han Yawa amo an mga banwa.³⁹ Ngan an Yawa ngahaw amo an kaaway ngan nagsabwag han mga banwa. An katapos han kalibutan amo an pag-ani; ngan an mga anghel amo an mga mag-arani.⁴⁰ Sugad nga gintitirok an mga banwa ngan ginsusunog ha kalayo, amo man ini ha katapos han kalibutan.⁴¹ Magsusugo an Anak han Tawo han iya mga anghel, ngan titirokon nira tikang han iya Ginhadian an ngatanan nga nakadarahig han mga tawo hin pakasala ngan an ngatanan nga magbuhat hin maraot,⁴² ngan ilalabog hira ngadto han naglalaga nga hudno. Magtatangis hira didto ngan manliligot an ira mga ngipon.⁴³ Niyan, masanag an mga tawo han Dyos pareho han adlaw didto han Ginhadian han Amay nira. Sanglit pamati, kon mayada niyo mga durungan!⁴⁴ “An Ginhadian han langit sugad hin tinago nga manggad didto hin uma. Nahinabo ng

hin-agian ini hin usa ka tawo, ngan iya liwat ini ginlubong. Duro an iya kalipay, ngan malakat hiya hin pagbaligya han ngatanan niya ngan mga butang, ngan unina, mabalik hiya ngan papaliton niya an uma.⁴⁵ “An Ginhadian han langit sugad liwat hin usa ka tawo nga namimiling hin makaruyag ngan mga perlas.⁴⁶ Kon nakakaagi hiya hin usa ngan talagsaon la an kaanyag, nalakat hiya ngan iginbabaligya an ngatanan niya ngan mga butang, ngan pinapalit niya an perlas.⁴⁷ “An Ginhadian han langit sugad liwat hin pukot ngan gintunod ha lanaw, ngan nakadakop hin magkalainlain ngan isda.⁴⁸ Kon puno na an pukot, binubutong an pukot han mga mangirisda ngadto ha baybayon, ngan nalingkod hira hin pagpili han mga isda: isinusulod an mag-upay ngan isda ha ira mga alat ngan ilinalabog an waray pulos.⁴⁹ Pareho hini an mahinanabo ha katapos han kalibutan: magwas an mga anghel ngan paglalainon an magraot ngan mga tawo tikang han mga mag-upay⁵⁰ ngan ilalabog hira ngadto han naglalaga nga hudno. Mananangis hira didto ngan manliligot an ira mga ngipon.⁵¹ “Nakasabot ba kamo hini ngan mga butang?” nagpakiana hi Jesus ha ira. “Oo,” nagbaton hira.⁵² Ngan nagsiring hiya, “Sanglit karuyag sidngon hini ngan tagsa ngan magturutdo han Balaod ngan nahihi-mo ngan tinun-an han Ginhadian han Langit sugad hiya hin tagbalay ngan nakuha hin bag-o ngan daan ngan mga butang tikang han iya hirimosan.”⁵³ Kahuman ni Jesus pagsumat hini ngan mga pananglitan, binmaya hiya hadto ngan dapit,⁵⁴ ngan inmuli ngadto han iya kalugaringon ngan bungto. Nagtutdo hiya didto ha ira sinagoga, ngan nahipausa an nagpakabati ha iya, “Diin man niya kuhaa in sugad ngan kinaadman?” nagpakiana hira. “Gin-unan-o niya hin pagbuhat han mga milagro?⁵⁵ Diri ba hiya an anak han panday? Diri ba hi Maria an iroy niya ngan diri ba hira Santiago, Jose, Simon, ug Judas an iya kabugtoan?⁵⁶ Diri ba nag-uukoy dinhe an iya kabugtoan ngan kababayen-an? Diin man kuhaa niya ini ngatanan?”⁵⁷ Sanglit ginsalikway hiya nira. Nagsiring hi Jesus ha ira: “Gintatahod in manaragna bisan diin gawas han iya kalugaringon ngan bungto ngan han iya kalugaringon ngan panimalay.”⁵⁸ Waray hiya pagbuhat didto hin damo ngan mga milagro kay waray man nira pagtoo.

14 Hadto nga panahon nakabati hi Herodes, nga hadi ha Galilea mahitungod kan Jesus.² “Amo gud hiya hi Juan nga Parabunyag ngan nabanhaw,” ginsiring niya an iya mga sakop. “Sanglit may-ada niya hini ngan gahom hin pagbuhat hin mga milagro.”³ Kay iginpadakop, iginpagapos, ngan iginapriso ni Herodes hi Juan. Ginbuhat niya ini tungod kan Herodias nga asawa han iya ngahaw bugto ngan hi Felipe.⁴ Ginsiniring hi Herodes ni Juan nga Parabunyag, “Diri tugot nga pangasaw-on mo an asawa han imo bugto!”⁵ Karuyag ni Herodes patayon hi Juan, kundi nahadlok hiya han mga Judiyo, kay gin-isip nira ngan manaragna hi Juan.⁶ Dida han kaadlawan ni Herodes sinmayaw an anak ngan babaye ni Herodias ha atubangan han ngatanan. Duro an kalipay ni Herodes,⁷ sanglit nagsaad hiya ha iya: “Nagsusumaako nga akon ihahatag ha imo an bisan ano ngan imo pangaroon!”⁸ Ha paglarang han iroy niya, nagsiring hiya kan Herodes, “Ihatag ha akon yana dayon sinalod ha plato an ulo ni Juan nga Parabunyag!”⁹ Nabido an hadi, kundi tungod han panumpa ngan ginhimo niya ha atubangan han iya mga dinapit, nagsugo hiya ngan tumanon an pinangangaro han daragita.¹⁰ Sanglit pinapugotan niya hi Juan didto ha bilanggoan.¹¹ Gindara an ulo ngan sinalod ha

plato ngan iginhatag ngadto han daragita, ngan gindara han daragita ngadto han iroy niya.¹² Niyan inmabot an mga tinun-an ni Juan, ginkuha nira an iya lawas, ngan iginlubong; pagkatapos, napakadto hira hin pagsumat kan Jesus.¹³ Han pakabati ni Jesus nga ginpatay hi Juan, binmaya hiya ngadto nga dapit, ngan nagsakay hiya. Kinmadto hiya nga waray niya upod, hin dapit nga mamingaw. Hinbaroan ini han mga tawo. Binayaan nira an ira mga bungto, ngan nagbaktas hira hin pagsunod ha iya.¹⁴ Paghaw-as ni Jesus han sakayan hinkit-an niya an kadam-an nga mga tawo, ngan inalpan hiya hin dako nga kalooy ha ira, ngan gintambal niya an ira mga magsakit.¹⁵ Hadto ngahaw nga kulop, dinmaop ha iya an mga tinun-an ngan nagsiring, "Tikasirom na, ngan tay-aw ini nga dapit. Palakta na an mga tawo ngan pakadtoa hira ha mga kabaryohan, basi makapalit hira hin pagkaon."¹⁶ "Diri kinahanglan nga magkalakat hira," binmaton hi Jesus. "Hi kamo ngahaw in pagpakaon ha ira."¹⁷ Nagbaton hira, "Lilima la ka bug-os an aton tinapay ngan duduha an isda."¹⁸ Nagsiring hi Jesus, "Dad-a niyo ngadi."¹⁹ Pinapanlingkod niya an mga tawo ha kabanwaan; kinuha niya an lima nga tinapay ngan duha nga isda, ngan hinmanggad hiya ha langit pagpasalamat han Dyos. Ginpinotpinit niya an tinapay ngan iginhatag ha mga tinun-an, ngan igindorot ini ngadto han mga tawo.²⁰ Nangaon an ngatanan ngan nagkabubusog. Katapos, gintirok han mga tinun-an an mga salin nga nakapuno hin dose ka alat.²¹ Lima ka yukot nga kalalaken-an an nangaon, labot han kababayen-an ngan han kabataan.²² Niyan ginpasakay hin sakayan ni Jesus an mga tinun-an ngan ginpauna niya ngadto ha tabok han lanaw, samtang ginpalakat niya an mga tawo.²³ Kahuman niya palakta an mga tawo, sinmagka hiya hin bukid nga usa la hiya, basi hiya mag-ampo. Han pagkagab-i na nag-usaan la didto hi Jesus.²⁴ Hini nga takna nakadto na an sakayan ha lawod, gindadasmagan han mga balod kay sungsong adto han hangin.²⁵ Ha may mga alas tres ngadto ha alas seis na han kaagahon kinmadto ha ira hi Jesus nga naglalakat ha bawbaw han tubig.²⁶ Han pakakita han mga tinun-an ha iya nga naglalakat hiya ha bawbaw han tubig, duro an ira kahadlok. "Iini in murto," nagsiring hira, ngan ginmoliat hira tungod hin kahadlok.²⁷ Nagyakan dayon hi Jesus ha ira, "Ayaw kamo kahadlok! Ako gad ini!"²⁸ Niyan nagsiring hi Pedro, "Ginoo, kon tinoed nga ikaw, palakata man ako ha bawbaw han tubig ngada ha imo."²⁹ "Pakadi!" binmaton hi Jesus. Sanglit hinmaw-as hi Pedro han sakayan ngan nagtikang hin paglakat ha bawbaw han tubig ngadto kan Jesus.³⁰ Kundi han pakasabot niya nga makusog an hangin, nahadlok hiya ngan nagtikang hiya hin paglunod. "Tabagi ako, Ginoo!" ginmoliat hiya.³¹ Kinaptan ngan binutong hiya dayon ni Jesus ngan sidngon, "Pagkagutiy han imo pagtoo! Kay ano nga nagruhaduha ka?"³² Sinmakay hira han sakayan ngan hinmugpoy an hangin.³³ Nagsingba kan Jesus an mga tinun-an nga nakada han sakayan ngan nagsiring hira, "Matuod gud nga ikaw amo an Anak han Dyos!"³⁴ Tinmabok hira han lanaw ngan inmabot ha Genesaret,³⁵ diin kimilala kan Jesus an mga tawo. Sanglit iginpakuha nira an mga magsakit didto hito nga katunaan ngan gindara nira ngadto kan Jesus.³⁶ Nakimalooy hira ha iya nga tugotan niya an mga magsakit hin pagkapot bisan na manla han sidsid han iya bado; ngan nagkauupay an ngatanan nga nakakapot.

15 Niyan dinmaop kan Jesus in mga Parisiyo ngan mga magturutdo han Balaod nga tikang ha Jerusalem, ngan nagpakiana ha iya:² "Kay ano nga diri nagtutuman an imo mga tinun-an han pagturon-an nga igintutdo han aton mga kaapoy-apoyan? Diri anay hira nanhuhunaw han angay nga paagi nga diri pa hira nakaon!"³ Binmaton hi Jesus, "Kay ano man liwat nga diri niyo ginsusugot an sugo han Dyos, kundi asay lugod niyo ginsusunod an iyo kalugaringon nga pagturon-an?⁴ Kay nagsiring an Dyos, 'Tahora an amay ngan an iroy niyo,' ngan 'Kinahanglan patayon adton nagpapakaraot han amay o iroy niya.'⁵ Kundi nagtutudo kamo nga kon in tawo may-ada niya sadang magamit hin pagbulig han amay o iroy niya, kundi kon sumiring ha ira, 'Kanan Dyos na ini,'⁶ diri na kinahanglan tumahod pa hiya han iya kag-anak. Amo ini an paagi han pagsalikway niyo han pulong han Dyos basi la niyo pagsundon an iyo kalugaringon nga pagturon-an.⁷ Mga salingkapaw kamo! Waray gud pagsayop an igintagna ni Isaías mahitungod ha iyo!⁸ 'Gintatahod ako hini nga katawhan pinaagi han ira la mga pulong, nasiring an Dyos, kundi hirayo ha akon an ira kasingkasing.⁹ Kawang la an pagsingba nira ha akon, kay nagtututdo hira hin mga hinimo la hin tawo ngan mga turumanon sugad nga akon mga sugo!' "¹⁰ Niyan gintawag ni Jesus an mga tawo ngan ginsiring hira: "Pamatí, ngan sabota niyo!¹¹ Diri an nasulod ha baba han tawo an nakakahugaw ha iya; an nagawas lugod ha baba an nakakahugaw ha iya."¹² Niyan hinmarani ha iya an mga tinun-an ngan nagsiring, "Maaram ka ba nga napungot an mga Parisiyo han imo iginyakan?"¹³ Binmaton hi Jesus, "Gagaboton an tagsa nga tanom nga waray igtanom han akon Amay ha langit.¹⁴ Ayaw kabaraka ha ira! Mga buta hira nga mga pangulo; ngan kon magtutugway in buta hin igkasi buta, mahuhulog hira nga duha ngadto hin kali."¹⁵ Nagsiring hi Pedro, "Sumati daw kami han kahulogan hini nga pananglitan."¹⁶ Nagsiring hi Jesus ha ira, "Diri pa ngay-an kamo labaw hin kamaaram kay han iba.¹⁷ Diri ba kamo nasabot? An bisan ano nga nasulod ha baba hin tawo napasingadto ha tiyan ngan katapos nagawas ha iya lawas?¹⁸ Kundi natikang ha kasingkasing an mga butang ngan nagawas ha baba; amo ini nga mga butang an nakakahugaw han tawo.¹⁹ Kay nagawas tikang ha kasingkasing hin tawo an magraot nga panhunahuna ngan nag-aaghat ha iya hin pagpatay, panlibog, ngan pagbuhat hin iba ngan maglaw-ay nga mga butang, panikas, pagbuwa, ngan pagpakaraot han iba.²⁰ Amo ini an nakakahugaw han tawo. Kundi diri nakakahugaw hin tawo an pagkaon nga diri anay nanhuhunaw sumala han isinisiring nira ha iyo."²¹ Binmaya hi Jesus hadto nga dapit ngan kinmadto ha katunaan hirani han mga syudad han Tiro ug Sidon.²² Hinmarani ha iya in babaye nga taga Canaan nga nag-ukoy didto nga dapit ngan nakimalooy, "Ginoo, Anak ni David! Kaloooyi gad ako! Sinasangkan hin maraot ngan espiritu an akon anak nga babaye ngan makuri gud an iya kamutangan."²³ Kundi waray magbaton hi Jesus ha iya. Dinmaop an iya mga tinun-an ngan naghangyo kan Jesus, "Paiwasa hiya! Nagsusunodsunod hiya ha aton ngan maaringasa hiya!"²⁴ Niyan binmaton hi Jesus, "Ginpadara ako ngadto la han mga nagkawawara ngan karnero han katawhan han Israel!"²⁵ Kundi hinmarani an babaye ngan hinmapa ha tiilan ni Jesus ngan nagsiring, "Buligi gad ako, Ginoo!"²⁶ Nagbaton hi Jesus, "Diri angay kuhaon an pagkaon han mga anak ngan ilabog ngadto han mga ayam."²⁷ Binmaton an babaye,

"Matuod gud an imo siring. Kundi bisan ngani an mga ayam nangangaon han mga salin nga natataktak tikang ha lamesa han ira agaron." ²⁸ Sanglit binmaton hi Jesus ha iya, "Babaye, pagkadako han imo pagtoo! Matutumanan ka han imo pinangangaro!" Ngan naupay an iya anak hito ngahaw nga takna. ²⁹ Binmaya hi Jesus hadto nga dapit ngan nagligid hiya hin baybayon han lanaw ha Galilea. ³⁰ Sinmagka hiya hin pungtod ngan linmingkod. Hinmarani ha iya in kadam-an nga mga tawo nga nagdara hin mga piay, mga buta, mga lulid, mga ngula, ngan damo pa nga mga magsakit, ngan gindara nira ha tiilan ni Jesus; ngan gintambal hira niya. ³¹ Nahipausa an mga tawo han pakakita nira nga nagpakayakan na an mga ngula, nagkauupay na an mga lulid, nagpakalakat na an mga piay, ngan nagpakakita na an mga buta; ngan gindayaw nira an Dyos han Israel. ³² Gintawag ni Jesus an iya mga tinun-an ngan ginsiring, "Nalooy ako hini nga mga tawo kay kaupod hira nakon hin tulo na ka adlaw, ngan waray na hira pagkaon yana. Diri ko karuyag paolian hira kon diri anay magpakakaon, kay bangin mahiraptay hira dida ha dalan ha ira pangoli." ³³ Nagpakiana an mga tinun-an ha iya, "Diin man kita pakakaagi hin igo nga pagkaon dinhe hini nga kamingawan basi ipakaon hini nga mga tawo?" ³⁴ "Pipira pa man an iyo tinapay?" nagpakiana hi Jesus. Binmaton hira, "Pipito na la ka bug-os ngan hin pipira nga gudtiay nga mga isda." ³⁵ Pinapanlingkod ni Jesus ha tuna an mga tawo. ³⁶ Niyan ginkuha niya an pito ka bug-os nga tinapay ngan an isda, ngan nagpasalamat hiya han Dyos. Ginpin-pinit ini niya ngan iginhatag han iya mga tinun-an, ngan igindurot liwat nira ngadto ha mga tawo. ³⁷ Nangaon hira ngatanan ngan nagkabubusog. Nakatirok pa an mga tinun-an hin pito ka alat han mga salin. ³⁸ Upat ka yukot nga kalalaken-an an nangaon, labot han kababayen-an ngan han kabataan. ³⁹ Niyan ginpaoli ni Jesus an mga tawo, sinmakay hiya han sakayan, ngan kinmadto han katunaan ha Magadan.

16 May pira nga mga Parisiyo ngan mga Sadusiyo nga dinmaop kan Jesus. Karuyag nira pagbitik ha iya, sanglit nangaro hira nga magpakita hiya ha ira hin milagro nga tikang ha langit basi hira makasabot nga tikang hiya sa Dyos. ² Kundi binmaton hi Jesus, "Kon tikaturunod na an adlaw, nasiring kamo, 'Magmamaupay an panahon kay mapula an langit.' ³ Niyan ha kaagahan nasiring kamo, 'Mauran yana kay mapula ngan madalumdom an langit.' Nakakatagna kamo han panahon pinaagi hin pagtan-aw la han langit; kundi diri kamo nakakahubad han mga tigaman hini nga mga panahon! ⁴ Pagkamarao ngan pagkawaray pagtoo han Dyos han mga tawo hini nga panahon! Naaroba kamo ha akon hin milagro? Diri ako mahatag! An milagro la ni Jonas an ihahatag ha iyo." Kahuman, binayaan niya hira ngan linmakat. ⁵ Han pagtabok han mga tinun-an ngadto ha luyo han lanaw, nahingalimot hira pagdara hin tinapay. ⁶ Ginsiring hira ni Jesus, "Pagbantay ngan paghirot kamo han patubo han mga Parisiyo ngan mga Sadusiyo." ⁷ Naghiruhimangraw an mga tinun-an, "Nasiring hiya hini kay waray man kita magdara hin tinapay." ⁸ Nahibaroan ni Jesus an ira ginkarukayakan, sanglit nagpakiana hiya ha ira, "Kay ano nga naghinabe man kamo mahitungod han kawaray niyo tinapay? Pagkaguttiay han iyo pagtoo! ⁹ Diri la gihapon kamo nasabot? Diri ba kamo nahinunumdom han pagpinitpinit ko han lima ka bug-os nga tinapay para han lima ka yukot nga mga tawo? Pira ka alat an napuno niyo han nanhisalin? ¹⁰ Ngan mahitungod han pito ka bug-os

nga tinapay para han upat ka yukot nga mga tawo, pira ka alat an napuno niyo han nanhisalin? ¹¹ Kay ano nga waray kamo makasabot nga waray ako maghinabe hin tinapay ha iyo? Pagbantay kamo han patubo han mga Parisiyo ngan mga Sadusiyo!" ¹² Niyan nakasabot an mga tinun-an nga waray hiya maghinabe ha ira mahitungod hin paglikay han patubo ngan ginagamit ha tinapay, kundi hin paglikay han pagturon-an han mga Parisiyo ngan mga Sadusiyo. ¹³ Niyan kinmadto hi Jesus ha katunaan hirani han bungto han Cesarea Filipo, ngan didto ginpakianhan niya an iya mga tinun-an, "Sumala han siring han mga tawo, hin-o man kono an Anak han Tawo?" ¹⁴ Nagbaton hira, "May nasiring nga hiya amo hi Juan nga Parabunyag; nasiring an iba nga hiya amo hi Elias; ngan nasiring na man liwat an iba nga hiya amo hi Jeremias o usa han mga manaragna." ¹⁵ Nagpakiana hi Jesus ha ira, "An ha iyo, hin-o man ako?" ¹⁶ Binmaton hi Simon Pedro, "Ikaw amo an Mesiyas, an Anak han Dyos nga buhi." ¹⁷ Ginsiring hiya ni Jesus, "Palaran ka, Simon nga anak ni Juan, kay waray umabot ha imo ini nga kamatuoran tikang hin bisan hin-o nga tawo, kundi iginhatag ini ha imo han akon Amay ha langit. ¹⁸ Sanglit nasiring ako ha imo: ikaw hi Pedro ngan ha bawbaw hini nga bato titindogon ko an akon singbahan, ngan diri makakadaog hini an gahom han kamatayon. ¹⁹ Ihahatag ko ha imo an mga yawi han Ginhadian han Langit; an imo diri hubaran dinhe ha tuna diri man liwat huhubaran dinhe ha langit; ngan an imo hubaran dinhe ha tuna huhubaran man liwat didto ha langit." ²⁰ Niyan gintugon ni Jesus an iya mga tinun-an nga diri magsumat bisan kan kanay nga hiya amo an Mesiyas. ²¹ Tikang hadto ginsiring ni Jesus an iya mga tinun-an: "Kinahanglan kumadto ako ha Jerusalem ngan mag-anton hin damo nga mga kakurian tikang ha kamot han katigurangan, mga puno han kapadian, ngan mga magtrurutto han Balaod. Papatayon ako, kundi mababanhaw liwat ako ha ikatulo ka adlaw." ²² Ilinain anay hiya ni Pedro han iba, ngan sidngon hiya, "Diri unta itugot han Dyos nga mahinabo ini ha imo!" ²³ Linmingi hi Jesus ngan sidngon hi Pedro, "Iwas dida, Satanas! Nakakaulang ka ha akon, kay an imo hunahuna, hunahuna la hin tawo, diri kanan Dyos!" ²⁴ Ngan nagsiring hi Jesus ha iya mga tinun-an, "Kon mayada karuyag umupod ha akon, kinahanglan magsalikway hiya han iya kalugaringon, magpas-an han iya kros, ngan magsunod ha akon. ²⁵ Kay adton karuyag magtalwas han iya kinabuhi mawawara ini ha iya; kundi adton kawad-an han iya kinabuhi tungod ha akon, hiaagian ini niya. ²⁶ Ano ba an makukuha han tawo kon maangkon niya an bugos nga kalibutan, kundi kawad-an hiya han iya kinabuhi? Waray gud! Waray niya sadang mahatag basi mabawi an iya kinabuhi. ²⁷ Kay maabot na an Anak han Tawo dida han himaya han iya Amay, upod an iya mga anghel, ngan tatahan niya hin balos an ngatanan sumala han ira mga buhat. ²⁸ Tigamni niyo ini: May-ada pipira dinhe nga diri mapatay tubtob nga hikit-an nira an Anak han Tawo nga maabot usa nga hadi."

17 Pag-agì hin unom ka adlaw igin-upod ni Jesus hi Pedro ngan an magbugto, hira Santiago ug Juan. Gindara niya hira ngadto hin hitaas nga bukid ug hira la didto. ² Samtang nagkikinita hira kan Jesus, nabalhin an iya panagway; nagmasilaw an iya bayhon sugad han adlaw ngan nagbusag an iya panapton sugad han kapawa. ³ Niyan an tulo nga mga tinun-an kinmita kanda Moises ug Elias nga nakikighimangraw kan Jesus. ⁴ Nagsiring hi Pedro

kan Jesus, "Ginoo, maupay nga hahani na la kita; kon maruyag ka, maghihimo ako dinhe hin tulo nga tulda: usa para ha imo, usa para kan Moises, ngan usa para kan Elias."⁵ Han nagiyinakan pa hiya, linambongan hira hin masilaw nga dampog, ngan nagsiring in tingog tikang han dampog, "Amo ini an akon kalugaringon nga Anak nga hinigugma, nga akon ikinalilipay. Pamatii niyo hiya!"⁶ Nagkahadlok gud an mga tinun-an han pakabati nira han tingog, ngan hin-mapa hira ha tuna.⁷ Dinmaop hi Jesus ngan ginkaptan hira. Nagsiring hiya, "Buhat! Ayaw kamo kahadlok!"⁸ Han paghangad nira, waray na nira hinkit-an labot kan Jesus.⁹ Han paglugsong nira han bukid, gintugon hira ni Jesus, "Ayaw kamo pagsumat bisan kan kanay mahitungod hini nga iyo hinkit-an tubtob han kabanhaw han Anak han Tawo."¹⁰ Nagpakiana kan Jesus an mga tinun-an, "Kay ano nga nasiring an mga magturutdo han Balaod nga makanhi anay hi Elias?"¹¹ Binmaton hi Jesus, "Makanhi man ngani anay hi Elias ngan aandamon niya an ngatanan.¹² Kundi nasiring ako ha iyo, kinmanhi na hi Elias, ngan waray kumilala an mga tawo ha iya, kundi ginbuhat nira ha iya an ira karuyag. Ha amo man nga paagi, pagpapakurian man liwat nira an Anak han Tawo."¹³ Niyan, nakasabot an mga tinun-an nga naghimangraw hiya ha ira mahitungod kan Juan nga Parabunyag.¹⁴ Pagbalik nira ngadto han mga tawo, dinmaop kan Jesus in tawo, linmuhod ha iya atubangan,¹⁵ ngan nagsiring, "Kalooyi gad an akon anak! Buntogon hiya ngan makalilisang an gin-aantos kon tinutulos, ngan agsob hiya mahulog ha kalayo ngan ha tubig."¹⁶ Gindara ko na hiya ngadto han imo mga tinun-an, kundi waray man hira makaupay ha iya."¹⁷ Binmaton hi Jesus, "Pagkawaray pagtoo ngan pagkasayop niyo nga mga tawo! Tubtob pa san-o an akon pag-inupod-upod ha iyo? Tubtob pa san-o an akon pag-inalagad ha iyo? Dad-a nganhi ha akon an bata!"¹⁸ Ginpaiwas ni Jesus an yawa ngan ginmawas ini, sanglit hito ngahaw nga takna naupay dayon an bata.¹⁹ Niyan dinmaop hin hilit kan Jesus an mga tinun-an ngan nagsakiana ha iya, "Kay ano nga waray man kami makapaiwas han yawa?"²⁰ Binmaton hi Jesus, "Tungod kay kulang kamo hin pagtoo. Tigamni ini: kon may niyo pagtoo nga sugad kadako hin liso hin mustasa, makakasiring kamo hini nga bukid, 'Balhin ngadto hin iba nga dapit!' Ngan mabalhin ito. Mahihimo niyo an ngatanan. (²¹ Waray iba nga makakapaiwas hin sugad hini, kundi an pag-ampo ngan an pagpuasa la.)"²² Dida nga nagkatirok na an ngatanan nga mga tinun-an didto ha Galilea, nagsiring hi Jesus ha ira, "An Anak han Tawo diri na maiha itutubyan ngadto han mga tawo,²³ nga magpapatay ha iya; kundi mababanhaw hiya ha ikatulo ka adlaw." Nagmabidoon an mga tinun-an.²⁴ Han pag-abot ni Jesus ngan han iya mga tinun-an ha Capernaum, hinmarani kan Pedro an mga parasukot hin buhis han Templo ngan nagpakiana, "Nagbabayad ba an iyo magturutdo han buhis han Templo?"²⁵ "Oo, nagbabayad!" binmaton hi Pedro. Han pagsulod ni Pedro han balay, nag-una hin pagyakan hi Jesus, "Simon, ano man an imo paghunahuna? Hin-o in nagbabayad hin mga kabaraydan o buhis ngadto han mga hadi hini nga kalibutan? An mga bungtohanon ba o an mga lumalangyaw?"²⁶ "An mga lumalangyaw," binmaton hi Pedro. Nagsiring hi Jesus, "Kon sugad, diri kinahanglan magbabayad an mga bungtohanon.²⁷ Kundi basi diri masina ha aton ini nga mga tawo, kadto ha lanaw ngan pangawil. Butunga an syahan nga isda nga makubit, ngan hiaagian mo ha sulod han iya baba in kwarta nga igo hin pagbayad han

akan ngan han imo buhis han Templo; kuhaa ini ngan bay-di an aton mga buhis."

18 Hadto nga takna kinmadto kan Jesus an mga tinun-an ngan nagpakiana, "Hin-o man an gididakoi didto han Ginhadian han langit?"² Gintawag ni Jesus in usa nga bata ngan ginpatukdaw niya ha atubangan nira,³ ngan nagsiring, "Tigamni ini: kon diri kamo magbalhin ngan masugad hin kabataan diri gud kamo makakasulod han Ginhadian han langit.⁴ An gididakoi didtoto han Ginhadian han langit amo adton nagpapaubos ngan nasusugad hini nga bata.⁵ Ngan adton nakarawat hin sugad hini nga bata ha akon ngaran nakarawat man ha akon.⁶ "Mahitungod hin mga gudtiay nga kabataan nga natoo ha akon, maupay pa para hin usa ka tawo nga higtan an iya liog hin dako nga gilingan nga bato, ngan itunod hiya ngadto ha kahiladman han dagat, kon hiya an tinikangan hin pakasala hini nga kabataan.⁷ Pagkaroat hini nga kalibutan kay aada an mga butang nga nagsusulay han tawo hin pakasala! Mahinanabo gud gihapon ini nga mga butang, kundi kairo han tawo kon hiya an tinikangan hini nga mga pakasala!⁸ "Kon an imo kamot o imo til amo an tinikangan han imo pakasala, gabay utdon nimo ngan ilabog! Maupay pa nga sumulod ka ha kinabuhi nga utod an imo kamot o til amo kay hin sangkap ka hin duha nga kamot ngan duha nga tiil kundi ilalabog ka ngadto ha dayon nga kalayo.⁹ Ngan kon matinikangan an imo mata hin pakasala, gabay lukaton ito ngan ilabog! Maupay pa nga sumulod ka ha kinabuhi ngan usa la an imo mata kay hin sangkap ka hin duha nga mata kundi ilalabog ka ngadto ha kalayo han impyerno.¹⁰ "Bantayi ngadiri kamo magtamay han usa hini nga mga gudtiay nga kabataan. Nasiring ako ha iyo nga dayuday aada an ira mga anghel ha atubangan han akon Amay ha langit. [¹¹ Kay kinmanhi an Anak han Tawo hin pagtalwas hadton mga nawara.]¹² "Ha iyo paghunahuna, ano an bubuhaton hin usa ka tawo kon mawad-an hiya hin usa han iya 100 nga mga karnero? Babayaan niya an 99 nga nananabsab ha ligid han pungtod, ngan malakat hin pamiling han nawara.¹³ Nasiring ako ha iyo, kon hiagian niya ini, labaw kamali-payon hiya tungod hini nga usa ngan karnero kay han 99 nga waray mawara.¹⁴ Ha amo gud nga pagkaagi, diri karuyag han Amay niyo ha langit nga may mawara hini nga mga gudtiay nga kabataan.¹⁵ Kon makasala ha imo in imo bugto, kadto ngan sumati hiya han iya sayop. Kundi buhatta ini hin hilom, nga kamo la nga duha. Kon mamati hiya ha imo, mahibabalik an iyo nga duha maupay nga kaburut-on.¹⁶ Kundi kon diri hiya mamati ha imo, pagdara hin duha o tulo ka tawo, basi an tagsa ngan sumpong pagmatuoron pinaagi hin duha o tulo ngan mga testigo sumala han igsising han kasuratan.¹⁷ Kon diri hiya mamati ha ira, igsamat na ngahaw an ngatanan ngadto han singbahan. Ngan kon diri pa hiya mamati han singbahan, hunahunaa na hiya sugad ngan usa ngan diri natoo han Dyos o usa ngan parasukot hin buhis.¹⁸ "Sanglit nasiring ako ha iyo ngatanan: kon ano an iyo igdiri ha tuna igdidiri didto ha langit; kon ano an iyo itugot ha tuna itutugot didto ha langit.¹⁹ "Ngan igsising ko pa ha iyo: kon in duha ha iyo dinhe ha tuna magka-uyon hin pangaro hin bisaan ano ngan butang, ihahatag ito ha iyo han akon Amay ha langit.²⁰ Kay kon may duha o tulo ngan magkatirok hin pag-ampo ha akon ngaran, aadto ako upod ha ira."²¹ Dinmaop hi Pedro kan Jesus ngan nagpakiana, "Ginoo, kon an akon bugto magpinakasala ha akon, makakapira ko ba hiya pasasay-

loa? Makapito ba?" ²² Binmaton hi Jesus, "Diri la makapito, kundi makakapitoan kag pito. ²³ Kay an Ginhadian han langit sugad hin hadi nga nakigtuhay han mga utang han iya mga surugoon. ²⁴ Nagtikang pa la hiya pagtuhay, nga dad-on ha iya in usa nga makalilisang kadako han iya utang. ²⁵ Tungod nga waray man hiya igo nga igbarayad han iya utang, nagsugo an iya agaron nga igbaligya hiya sugad nga usa nga oripon, upod an iya asawa ngan an iya kabataan, ngan an ngatanan nga iya hiagi, basi makabayad han utang. ²⁶ Linmuhod an surugoon ha atubangan han iya agaron ngan nakimalooy hin pagsiring, 'Agaron, angangana gad ako, ngan babayaran ko ikaw han ngatanan!' ²⁷ Nalooy ha iya an agaron, sanglit ginpara na la an iya utang, ngan ginpalakat hiya. ²⁸ 'Ginmawas an tawo ngan iginkita hin iya igkasi surugoon nga nakautang hin pira la ka pesos ha iya. Ginrabit hiya, ginkaptan ha liog, ngan ginsiring, 'Baydi ako han imo nautang!' ²⁹ Linmuhod ha iya an iya igkasi—surugoon ngan nakimalooy intawon, 'Angangana gad ako ngan babayaran ko ikaw!' ³⁰ Kundi waray hiya pabaribad; iginpapriso lugod niya ngada han pakabayad han utang. ³¹ Han pakakita han iba nga mga surugoon han nahinabo, duro an ira kabido, ngan kinmadto hira ha ira agaron hin pagsumat han ngatanan nga nahinabo. ³² Sanglit iginpatawag han agaraon an surugoon ngan ginsiring hiya, 'Waray ka pulos nga oripon! Ginpasylo ko ikaw han bug-os mo nga utang, kay nakimalooy ka ha akon.' ³³ Unta imo kinakalooyan an imo igkasi—surugoon sugad nga nalooy ako ha imo.' ³⁴ Duro gud an kapungot han agaron, ngan iginpapriso an surugoon basi sirotan ngada han pakabayad niya han ngatanan nga iya mga utang." ³⁵ Ngan gintapos ni Jesus an pananglitan hin pagsiring, "Amo man ini an bubuhaton han akon Amay ha langit ha tagsa ha iyo, kon diri kamo magpasaylo han iyo bugto tikang han iyo kasingkasing."

19 Katapos ni Jesus pagyakan hini nga mga butang, binmaya hiya han Galilea ngan kinmadto han katunaan han Judea, ha tabok han Salog Jordan. ² Sinmunod ha iya in kadam-an nga mga tawo ngan didto gintambal niya hira. ³ Kinmadto ha iya in mga Parisiyo ngan nagsari hin pagbitik ha iya pinaagi hin pagpakiana, "Natugot ba an aton Balaod nga in lalake makigbulag han iya asawa, hin bisan ano la nga pasangil?" ⁴ Binmaton hi Jesus, "Waray ba niyo mabasa ini nga babinhan han kasuratan, 'Ha tinikangan, an Magburuhat naghimo hin lalake ngan babaye?' ⁵ Ngan nagsiring hiya, 'Tungod hini mabaya an lalake han amay ngan iroy niya ngan makikigtampo han iya asawa, ngan hira nga duha mauusa na la nga lawas.' ⁶ Sanglit diri na hira duduha kundi uusa nala. Kinahanglan diri han tawo pagbulagan an gin-usa han Dyos." ⁷ Nagpakiana ha iya an mga Parisiyo, "Kay ano nga tinmugot man hi Moises nga an lalake magsurat hin pagpahibaro hin pakigbulag ha iya asawa ngan makakabulag na hiya?" ⁸ Binmaton hi Jesus, "Tinmugot hi Moises nga makigbulag kamo han iyo asawa kay makuri man kamo pagtutdoan. Kundi diri amo ito ha tinikangan. ⁹ Sanglit nasiring ako ha iyo, an bisan hin-o nga makigbulag han iya asawa labot kon an asawa naglalake, nakakasala hin panlibog, kon mangasawa hiya hin iba nga babaye." ¹⁰ Nagsiring ha iya an iya mga tinun-an, "Kon amo man ini an mahinanabo hiunong han bana ngan han iya asawa, maupay na la nga diri mangasawa." ¹¹ Binmaton hi Jesus, "Diri para han ngatanan ini nga pagturon-an, kundi para la hadton gintagan hini han Dyos. ¹² Kay damo ka lain

an pangatadongan kon kay ano nga may mga lalake nga diri mahimo hin pag-asawa: may-ada diri makakahimo hin pangasawa tungod kay natawo hira ngan daan sugad; an iba kay ginkaponan hira hin mga tawo; ngan an iba tungod han Ginhadian han langit. Hiya nga nakakahimo hin pagkarawat hini nga pagturon-an, tugotan hin pagbuhat." ¹³ May mga tawo ngan nagdara hin kabataan ngadto kan Jesus basi agbayan hira han iya mga kamot, ngan mag-ambo para ha ira, kundi ginsaway han mga tinun-an ini nga mga tawo. ¹⁴ Nagsiring hi Jesus, "Tugoti niyo an kabataan hin pagdaop ha akon ngan ayaw niyo pagdid-i hira. Kay an Ginhadian han langit para la hin sugad ha ira." ¹⁵ Gingabayen hira niya ngan linmakat hiya. ¹⁶ May hadto usa ka tawo ngan dinmaop kan Jesus. Nagpakiana hiya, "Magturutdo, ano an maupay ngan butang ngan kinahanglan ko buhaton basi maangkon ko an kinabuhi ngan dayon?" ¹⁷ Binmaton hi Jesus, "Kay ano ngan napakiana ka man ha akon kon ano in maupay? An Dyos la an maupay. Tumana an mga sugo kon buot ka makasulod ha kinabuhi." ¹⁸ "Ano ngan mga sugo?" nagpakiana hiya. Nagbaton hi Jesus, "Diri ka magpatay; diri ka manlibog; diri ka mangawat; diri ka magbuwa; ¹⁹ tahora an amay ug iroy nimo, ngan higugmaa an imo igkasi tawo sugad ha imo ngahaw." ²⁰ Binmaton an batan-on, "Gintuman ko na ini ngatanan nga mga sugo, ano pa man an akon sadang buhaton?" ²¹ Nagsiring ha iya hi Jesus, "Kon karuyag mo mahingpit, kadto na, ngan ipamligya an ngatanan nga imo mga butang, ngan ihatag an kwarta ha mga kblas, ngan maaangkon mo in mga manggad ha langit; ngan kahuman, balik ngan sunod ha akon." ²² Han pakabati hini han batan-on, linmakat hiya nga mabidoon, kay riko hiya. ²³ Niyan nagsiring hi Jesus han iya mga tinun-an, "Nasiring ako ha iyo, magkukuri in riko hin pagsulod han Ginhadian han Langit. ²⁴ May-ada pa ako lain nga igsising ha iyo: mas makuri para hin riko hin pagsulod han Ginhadian han Dyos kay hin kamelyo hin pagsuhot ha taranogan hin dagom." ²⁵ Han pakabati han iya mga tinun-an, nahipausa hira. Nagpakiana hira, "Hin-o man ngayan in matatalwas?" ²⁶ Gintutokan hira ni Jesus ngan ginbaton, "Diri ini nahihimo hin mga tawo; kundi para han Dyos, nahihimo an ngatanan." ²⁷ Niyan nagyakan hi Pedro, "Gino'o, kitaa, ginbayaan namon an ngatanan ngan sinmunod kami ha imo. Ano man in amon maangkon?" ²⁸ Nagsiring ha ira hi Jesus, "Nasiring ako ha iyo hini: kon lumingkod na an Anak han Tawo didto han langitnon niya nga trono didto han Bag-o nga kalibutan, malingkod ha trono liwat kamo nga dose nga akon mga tinun-an hin paghukom han dose ngan tribo han Israel. ²⁹ Ngan an ngatanan ngan binmaya hin mga balay, kabugtoan o mga kag-anak, o kabataan, o mga uma, tungod ha akon, makarawat hin labaw pa hin 100 ka pilo ngan tatagan pa han kinabuhi ngan dayon. ³⁰ Kundi damo in mauorhe ngan nag-uuna yana, ngan damo in mauuna ngan nauorhe yana.

20 "An Ginhadian han langit sugad han tag-iya hin uma hin mga ubas ngan timprano pa ha aga linmakat pangita hin mga tawo nga iya susuholan hin pagtrabaho ha iya urubasan. ² Nakigsabot hiya pagbayad ha ira han nahiaaraan ngan suhol ngan usa ka salapi an usa ka adlaw, ngan ginsugo hira ngadto han iya urubasan. ³ Ginmawas liwat hiya ngadto ha merkado ha may alas nuybe han aga ngan nakakita hiya hin mga tawo ngan nagkakatukdaw didto ngan waray mga trabaho. ⁴ Sanglit ginsiring niya hira, 'Pagtrabaho man kamo ha akon urubasan, ngan tatagan ko

kamo hin angay nga suhol.⁵ Ngan kinmadto hira. Niyan ha pagka-alas dose, ngan liwat ha alas tres, amo gihapon an ginbuhat niya.⁶ May mga alas singko na han kulop han pagkadto niya liwat ha merkado. Hinkit-an niya in iba pa nga mga tawo nga nagkakatukdaw la gihapon didto. 'Kay ano nga kinakaragan niyo an bug-os nga adlaw dinhe nga waray ginbubuhat?' nagpakiana hiya ha ira.⁷ Binmaton hira, 'Kay waray man nagpatrabaho ha amon.' Ginsiring hira niya, 'Kon amo ito, kadto liwat kamo pagtrabaho ha akon urubasan.'⁸ "Han pagkakulop na, ginsiring han tag-iya an iya tinaporan, 'Tawga an mga nagtrabaho ngan tagi hira han ira suhol. Unaha pagbayad adton mga urhe magtrabaho, ngan urhe adton mga una magtrabaho.⁹ Gintagan hin tag-usa ka salapi an mga tawo nga nagtrabaho ha alas singko na han kulop.¹⁰ Sanglit han pagdaop na hin pagkarawat han suhol an mga tawo nga una magtrabaho, naghunahuna hira nga darudako an ira kakarawaton, kundi tinagan liwat hira hin tag-usa ka salapi an kada usa.

¹¹ Ginkarawat nira an ira suhol, ngan nagtikang hira hin pagngurutob kontra han tag-iya han urubasan.¹² Nagsiring hira, 'Tini nga mga tawo nga orhe magtrabaho, nagtrabaho sulod hin usa ka oras la, samtang kami nagtrabaho ha bug-os nga adlaw, ngan nag-antos han kapaso han adlaw. Kay ano nga gintagan mo hira pareho han iginhatag mo ha amon?'¹³ Ngan ginbaton han tag-iya an usa ha ira, 'Sangkay, pamati daw! Waray ako maglimborg ha imo. Di' ba inmuyon ka hin usa ka salapi nga suhol hin usa ka adlaw nga pagtrabaho?¹⁴ Yana, karawta an imo suhol, ngan oli ha iyo. Karuyag ko tagan an orhe na magtrabaho hin pareho nga suhol han akon iginhatag ha imo.¹⁵ Waray ba ngay-an ako katungod paggamit han akon kwarta sugad han akon karuyag? O nauba ka ba tungod han akon kamahinatagon?'¹⁶ Ngan gintapos ini ni Jesus hin pagsiring, "Sanglit, mahiuuna adton mga orhe, ngan mauorhe adton mga nahiuna."¹⁷ Samtang nasagka hi Jesus tipakadto ha Jerusalem, ginlain niya an dose nga mga tinun-an, ngan ginhilit hira hin pagsiring,¹⁸ "Pamati kamo: matukad kita ngadto ha Jerusalem, diin igtutubyan an Anak han Tawo ngadto han mga kamot han mga puno han kapadian ngan mga magturutdo han Balaod. Ira paghuhukman hiya ha kamatayon,¹⁹ ngan igtutubyan hiya ha mga Hentil. Pagbibbiaybiayon, paglalatobon, ngan igraraysang hiya ha kros; kundi mabanhaw hiya ha ikatulo ka adlaw."²⁰ Niyan, kinmadto kan Jesus an iroy han mga anak ni Sebedeo, upod an iya mga anak nga lalake, ngan yinmukbo ha iya ngan may-ada niya pinangaro.²¹ Nagpakiana hi Jesus ha iya, "Ano an imo karuyag?" Binmaton hiya, "Igsaad gad ha akon nga palilingkoron mo ini nga duduha ko nga mga anak, ha imo tuo ngan ha imo wala kon maghadi ka na."²² Nagbaton hi Jesus ha ira, "Diri kamo maaram kon ano an iyo pinangangaro. Makakainom ba kamo han kupa han mga pag-antos nga ha diri maiha akon iimnan?" "Makakahimo kami," binmaton hira.²³ Ginsiring hira ni Jesus, "Matuod, makakainom kamo han akon kupa, kundi waray ako katungod hin pagpili kon hin-o an malingkod ha akon tuo ngan ha akon wala. Ini nga mga dapit para ini hadton gin-andaman han akon Amay."²⁴ Han pakabati hini han iba nga napulo nga mga tinun-an, nagkasisina hira han duha nga magbugto.²⁵ Sanglit gitirok ni Jesus hira ngatanan ngan ginsiring, "Maaram kamo nga an mga punoan han mga pagano may gahom han ira mga tawo, ngan an ira mga pangulo naghahadi ha ira.²⁶ Kundi diri ini amo nga paagi an angay niyo sundon. Kon

may usa ha iyo nga karuyag magin labaw, kinahanglan magin surugoon hiya han iba;²⁷ ngan kon may usa ha iyo nga karuyag magin gilalabawi, kinahanglan magin oripon hiya niyo—²⁸ sugad han Anak han Tawo nga waray makanih hin pagpaataman, kundi hin paghatag han iya kinabuhi para hin pagtubos hin damo nga mga tawo."²⁹ Han nabaya na hi Jesus ug an iya mga tinun-an han Jerico, ginsunod hi Jesus hin damo nga mga tawo.³⁰ May duha nga buta nga nalingkod ha ligid han dalan nga nakabati nga hi Jesus nalabay, sanglit nagtikang hira paggoliat, "Anak ni David! Kalooyi gad Kami!"³¹ Ginbusaan hira han mga tawo ngan ginpahilom hira, kundi dinmugang la lugod hira paggoliat, "Anak ni David! Kalooyi kami!"³² Hinmunong hi Jesus ngan gintawag hira. "Ano an iyo karuyag nga buhaton ko ha iyo?" nagpakiana hiya.³³ Binmaton hira, "Ginoo, karuyag namon nga makakita kami!"³⁴ Nalooy hi Jesus ha ira, ngan ginkamkam an ira mga mata. Nakakita dayon hira, ngan sinmunod hira ha iya.

21 Han tikahirani na hi Jesus ug an iya mga tinun-an han Jerusalem, inmabot hira ha Betfage, ha Bukid han mga Olibo. Ginpauna ni Jesus in duha han iya mga tinun-an² upod ini nga tugon: "Kadto kamo ha baryo nga inaatubang niyo, ngan hiaagian dayon niyo in hinigtan nga asno upod an iya nati. Hubari niyo ngan dad-a nganhi.³ Ngan kon may-ada magpakiana ha iyo, sidnga niyo hiya, 'Ginkikinahanglan ini han Ginoo,' ngan ipadadara dayon ha iyo."⁴ Nahinabo ini basi matuman an iginsiring han manaragna:⁵ "Sumati an syudad han Sion, maabot yana ngada ha imo an imo hadi. Mapinaubsanon hiya ngan nasakay hin asno, ug han iya nati."⁶ Sanglit linmakat an mga tinun-an ngan gintuman nira an iginsugo ni Jesus ha ira.⁷ Gindara nira an asno ngan an nati, ngan ginhapinan nira han ira mga kurugpos, ngan sinmakay hi Jesus.⁸ An dako nga hugpo hin mga tawo nagbitad dida ha dalan han ira mga kurugpos, samtang an iba nangutod hin mga sanga hin mga kahoy ngan iginkatag nira ha dalan.⁹ Naggoliat an mga tawo nga nag-uuna kan Jesus ngan an mga nagsusunod ha iya: "Dayawon an Anak ni David! Dayawon han Dyos hiya nga nakanhi ha ngaran han Ginoo! Dayawon an Dyos!"¹⁰ Han pagsulod na ni Jesus han Jerusalem, narigumok an bug-os nga syudad. Nagpakiana an mga tawo, "Hin-o man ini hiya?"¹¹ Binmaton an hugpo han mga tawo, "Amo ini hi Jesus, an manaragna nga taga-Nazaret, ha Galilea."¹² Simulod hi Jesus han Templo ngan gintabog niya an ngatanan ngan namamatit ngan nagbabaligya didto, ngan pinamalintong niya an mga lamesa han mga magbaralyo hin kwarta ngan an mga bangkilyo han mga nagbabaligya hin mga sarapati.¹³ Nagsiring hiya ha ira, "Iginsurat ha Kasuratan nga an Dyos nagsiring, 'Tatawgon an akon Templo nga balay hin pag-ampo.' Kundi ginhimo niyo ini nga tagoan hin mga tikasan!"¹⁴ Gindara ngada ha iya didto ha templo an mga buta ngan an mga lulid, ngan gintambal niya hira.¹⁵ Nasina an mga puno han kapadian ngan an mga magturutdo han Balaod han pakakita nira han mga orosahan ngan butang nga iya ginbuhat, ngan han kabataan ngan naggogoliat ha sakob han Templo, "Dayawon an Anak ni David!"¹⁶ Sanglit nagsiring hira kan Jesus, "Nabati ka ba han ira ginyayakan?" "Oo, nabati ako," binmaton hi Jesus. "Waray ba niyo mabasa an kasuratan ngan nagsiring, 'Gintutdoan nimo an kabataan ngan an mga minasus-an paghalad hin hingpit nga pagdayaw?'"¹⁷ Binayaan hira ni Jesus ngan ginmawas hiya han syudad ngad-

to ha Betania, ngan didto magpalabay hiya han gab-i hin pagpahuway.¹⁸ Han pagkaaga na, han pagbalik ni Jesus ngadto ha syudad, ginutom hiya.¹⁹ Nakakita hiya hin kahoy nga igos ha ligid han dalan, ngan gindaop ini niya, kundi waray niya hin-agian nga bunga, kundi mga dahon la. Sanglit ginsiring niya an kahoy, "Diri ka na gud mamumunga!" Ngan nalaya dayon an kahoy.²⁰ Nakakita hini an mga tin-un-an ngan nahipausa hira. Nagpakiana hira, "Kay ano nga nalaya man dayon an igos?"²¹ "Tigamni niyo ini!" binmaton hi Jesus. "Kon matoo la kamo, ngan diri magruruhaduha, makakahimo kamo han akon ginbuhat hini nga igos; ngan diri la ini kundi makakasiring pa ngani kamo ngada hini nga bukid, 'Magabot ka, ngan patinhulog ngadto ha dagat,' ngan mahihimo ini.²² Kon natoo kamo, kakarawaton niyo an bisan ano nga iyo pangaroон dida hin pag-ampo."²³ Binmalik hi Jesus ngadto han Templo. Han nagtututdo hiya, hinmarani ha iya an mga puno han kapadian ngan an katigurangan nga mga Judiyo, ngan naggakiana, "Ano an imo katungod hin pagbuhat hini nga mga butang? Hin-o an naghatag ha imo hini nga katungod?"²⁴ Binmaton hi Jesus ha ira, "Mapakiana man ako ha iyo hin makausa la, ngan kon makabaton kamo, pagsusumatan ta kamo kon ano an akon katungod hin pagbuhat hini nga mga butang.²⁵ Diin man tikang an katungod ni Juan hin pagbunyag? Tikang ba sa Dyos o tikang ba han mga tawo?" Nagtikang hira hin paglarolantugi, "Ano man an aton igbabaton? Kon bumaton kita, 'Tikang sa Dyos,' masiring hiya ha aton, 'Kay ano man nga waray kamo tumoo kan Juan?²⁶ Kundi kon sumiring kita, 'Tikang han mga tawo,' mahadlok kita han pagbubuhaton han mga tawo ha aton kay maaram an ngataanan nga manaragna hi Juan."²⁷ Sanglit ginbaton nira hi Jesus, "Diri kami maaram." Ngan nagsiring hiya ha ira, "Diri ko man liwat kamo pagsusumatan kon ano an katungod ko hin pagbuhat hini nga mga butang.²⁸ "Yana, ano man an iyo paghunahuna? May-ada hadto tawo nga may duha nga mga anak nga kalalaken-an. Ginkadto niya an magurang ngan ginsiring, 'Anak, pagtrabaho yana nga adlaw ha urubasan.'²⁹ Binmaton ini hiya, 'Diri ako magtratrabaho!' kundi naliwat an iya hunahuna, ngan kinmadto hiya ha urubasan.³⁰ Niyan an amay kinmadto han manghod nga anak ngan amo gihapon an iya iginsiring, 'Oo, makadto ako,' binmaton hiya, kundi waray hiya makadto.³¹ Hin-o man ha ira nga duha an nagtuman han karuyag han amay nira?" Binmaton hira, "An magurang." "Susumatan ta kamo," nagsiring hi Jesus ha ira. "An mga parasukot hin buhis ngan an magraot ngan kababayean mahiuuna pa ha iyo hin pagsulod han Ginhadian han Dyos.³² Kay kinmanhi ha iyo hi Juan nga Parabunyag hin pagtutdo ha iyo han matadong nga aragian, ngan waray kamo tumoo ha iya; kundi tinmoo ha iya an mga parasukot hin buhis ngan an magraot ngan kababayen-an. Bisan ngani kamo, kahuman niyo pakakita, waray gihapon kamo magbasol ngan magtoo ha iya."³³ Nagsiring hi Jesus, "Paramati kamo hin lain nga pananglitan. May-ada hadto tagiya hin tuna nga nag-uma hin ubas. Gin-alad niya an uma, nagbuho para hin mulino hin pagpii, ngan nagtindog hin hitaas nga lantawan. Katapos, ginpaagsahan niya hin mga saop ito nga urubasan, ngan naglakaton hiya.³⁴ Pag-abot na han panahon han panguha han mga ubas, ginsugo niya in iya mga oripon ngadto han mga saop hin pagkuha han iya bahin.³⁵ Kundi gindakop han mga saop an iya mga oripon; ginbalbag nira an usa, ginpatay an ikaduha ngan

ginbato an iba.³⁶ Nagsugo liwat an tawo hin iba pa nga mga oripon, labaw pa kadamo han syahan, kundi amo gi-hapon an ginbuhat ha ira han mga saop.³⁷ Ha kataposan, ginsugo niya ngadto ha ira an iya anak nga lalake. Nagsiring hiya, 'Ha waray ruhaduha tatahoron nira an akon anak.'³⁸ Kundi han pakakita han mga saop han anak, may hin-siring ha ira, 'Anak ini han tag-iya. Tana, pataya ta hiya, ngan aangkonon ta an urubasan!'³⁹ Sanglit gindakop nira an anak, iginlabog ha gawas han urubasan, ngan ginpatay nira.⁴⁰ "Niyan kon umabot na an tag-iya han urubasan, ano man an iya bubuhaton han mga saop?" nagpakiana hi Jesus.⁴¹ Binmaton hira, "Papatayon gud niya adto nga magraot nga mga tawo, ngan paaagsahan niya an urubasan hin iba nga mga saop nga makakahatag ha iya han iya bahin ha igo nga panahon."⁴² Ginsiring hira ni Jesus, "Waray ba kamo makabasa han siring han Kasuratan? An bato nga iginsalikway han mga magtirindog nga waray gamit, nahimo lugod nga importante nga bato. Ginbuhat ini han Ginoo; pagkaorosahan gud pagkit-on!"⁴³ "Sanglit nasiring ako ha iyo," nagpadayon hi Jesus, "kukuhaon ha iyo an Ginhadian han Dyos ngan ihahatag ha mga Tawo nga makakahimo hin angay nga mga bunga. [⁴⁴ Masasamat an mahulog ngada hini nga bato; ngan mapipisa an mahulogan hini nga bato.]"⁴⁵ Nakabati han mga pananglitan ni Jesus an mga puno han kapadian ngan an mga Parisiyo, ngan nakasabot hira nga nagyakan hiya mahitungod ha ira,⁴⁶ sanglit nagtinguha hira hin pagdakop ha iya. Kundi nahadlok hira han mga tawo nga nakilala kan Jesus nga usa hiya nga manaragna.

22 ²Ginmamit gihapon hi Jesus hin mga pananglitan han iya pagyakan ha mga tawo. ²"An Ginhadian han langit sugad hin hadi nga nag-andam hin kombite han pagkasal para han iya anak nga lalake.³ Nagsugo hiya han iya mga surugoon hin pagsumat han mga dinapit nga makadto na hira han kombite, kundi waray ini hira maruyag hin pagtambong.⁴ Sanglit nagsugo hiya hin iba nga mga surugoon upod ini nga tugon: 'Sumati an mga dinapit nga andam na an akon kombite; gin-ihaw na an akon mga baka ngan pinatambok nga mga nati, ngan andam na an ngataanan. Kadi na kamo ha kombite han pagkasal!'⁵ Kundi nagpaka bungol la an mga gindapit ngan nagpadayon la han ira mga buruhaton: kinmadto ha iya uma an usa, ngan ha iya tindahan an usa,⁶ samtang an iba nag-dakop han mga surugoon, ginbalbag ngan pinanmatay nira.⁷ Duro an kasina han hadi; ginsugo niya an iya mga sondalo hin pamatay hadton nagpatay han iya mga surugoon ngan ginsunog an ira syudad.⁸ Niyan gintawag niya an iya mga surugoon ngan ginsiring hira, 'Andam na an akon kombite han pagkasal, kundi diri angay hini an gindapit ko nga mga tawo.'⁹ Yana kadto kamo ha mga kadalan ngan dapita niyo ngadto han kombite an ngataanan nga mga tawo nga igkita niyo.¹⁰ Sanglit kinmadto ha mga kadalan ngan mga surugoon ngan gintirok an ngataanan nga mga tawo nga ira hin-agian, an mag-upay sugad man an magraot; ngan napuno hin mga tawo an dapit nga ginkombitehan.¹¹ "Sinmakob an hadi hin pag-usisa han mga gindapit, ngan hinkit-an niya in tawo nga waray magbado hin bistri para hin pagkasal.¹² Nagpakiana ha iya an hadi, 'Sangkay, gin-unan-o nimo hin pagsulod dinhe nga waray ka man bistri para hin pagkasal?' Kundi waray magtig-gog an tawo.¹³ Niyan ginsiring han hadi an mga surugoon, 'Gaposa niyo an iya mga kamot ngan mga til ngan ilabog

hiya ngadto han kasisidman ha gawas. Didto magtatangis hiya ngan manliligit an iya mga ngipon!"¹⁴ Ngan gintapos ni Jesus hin pagsiring, "Kay damo an mga gindapit kundi gutiay la an mga ginpili."¹⁵ Linmakat an mga Parisiyo ngan naghunahuna hira hin pagbitik kan Jesus pinaagi hin mga pakiana.¹⁶ Nagsugo hira ngadto kan Jesus hin pira han ira mga tinun-an ngan pira han mga sakop ni Herodes. Nagsiring hira, "Magturutdo, maaram kami nga nagsusumat ka han kamatuoran; gintutudo mo an kamatuoran mahitungod han kanan Dyos kaburut-on para han mga tawo, hin waray kabaraka kon ano an ginhuhunahuna han mga tawo, kay diri ka nagtatagad han kahimtang han mga tawo.¹⁷ Sanglit pagsumati daw kami kon ano an imo paghunahuna: supak ba ha aton Balaod o diri an pagbayad hin buhis ngadto han Emperador han Roma?"¹⁸ Kundi nakasabot hi Jesus han ira maraot nga panhunahuna, sanglit nagsiring hiya, "Mga salingkapaw! Kay ano nga nagtatalingoha kamo hin pagbitik ha akon?¹⁹ Pakitaa daw ako hin kwarta nga ibinabayad para hin buhis!" Gindad-an hiya nira hin kwarta nga salapi.²⁰ Ngan nagpakiana hiya ha ira, "Kanay bayhon ug ngaran inin aanhi?"²¹ "Kanan Emperador," binmaton hira. Sanglit nagsiring hi Jesus ha ira, "Kon amo ito, ibayad ngadto han Emperador an kanan Emperador, ngan ibayad man ngadto han Dyos an kanan Dyos."²² Han pakabati nira hini, nanhipausa hira. Binayaan nira hiya ngan nagkalakat hira.²³ Hito manta nga adlaw kinmadto kan Jesus in pira nga mga Sadusiyo. (Amo ini hira an nasiring nga waray pagkabanhaw an mga minatay.)²⁴ Nagsiring hira, "Magturutdo, nagtutdo hi Moises: 'Kon mamatay in tawo nga waray niya anak, kinahanglan asawahon han iya bugto an balo nga babaye, basi mamay-ada nira mga anak para han matay.'²⁵ Niyan, may pito nga magburugto nga kalalaken-an nga nag-ukoy hadto dinhe. Nangasawa an gimam-agurangi ngan matay nga waray anak, sanglit an iya asawa nga balo gin pangasawa han iya bugto.²⁶ Amo liwat ini an nahanabo han ikaduha nga bugto, han ikatulo, hasta ngadto han ikapito.²⁷ Ha kataposan matay man an babaye.²⁸ Niyan, ha adlaw han pagkabanhaw, kanay man hiya asawa, kay nangasawa man an ngatanan ha iya?"²⁹ Ginbaton hira ni Jesus, "Pagkasayop niyo! Tungod ini ngan diri kamo maaram han Kasuratan o han gahom han Dyos.³⁰ Kay kon mabanhaw na an mga minatay, sugad na hira han mga anghel ha langit, ngan diri na mag-aaragsawa an kalalaken-an ngan kababayan-an."³¹ Niyan, mahitungod han pagkabanhaw han mga minatay: waray ba niyo mabasa an ginsiring han Dyos ha iyo? Kay nagsiring hiya,³² 'Ako an Dyos ni Abraham, an Dyos ni Isaac, ngan an Dyos ni Jacob.' Karuyag sidngon hini, nga Dyos hiya han mga buhi, diri han mga minatay."³³ Han pakabati hini han mga tawo, nanhipausa hira han iya pagturon-an.³⁴ Nagkausa nga hugpo an mga Parisiyo han pakabati nira nga gin-pahilom ni Jesus an mga Sadusiyo.³⁵ Ngan in usa ha ira ngan magturutdo han Balaod karuyag magbitik kan Jesus pinaagi hin pakiana.³⁶ Nagpakiana hiya, "Magturutdo, ano an gididakoi nga sugo han Balaod?"³⁷ Binmaton hi Jesus, "Kinahanglan higugmaon mo an Ginoo nga imo Dyos ha bug-os mo nga kasingkasing, ha bug-os mo nga kalag, ngan ha bug-os mo nga hunahuna."³⁸ Amo ini an gididakoi ngan labi ka importante nga sugo.³⁹ Sugad hini an ikaduha hin ka importante nga sugo: 'Kinahanglan higugmaon mo an igkasi tawo sugad han imo kalugaringon.'⁴⁰ Dida hini ngduha nga sugo nasandig an bug-os nga Balaod ni Moises

ngan an mga pagturon-an han mga manaragna."⁴¹ Han katirok na han mga Parisiyo, nagpakiana hi Jesus ha ira:⁴² "Ano an paghunahuna niyo mahitungod han Mesiyas? Kanay man hiya tulin?" Binmaton hira, "Kan David."⁴³ Nag-pakiana hi Jesus, "Kay ano man nga nag-aghat an Espiritu kan David pagtawag ha iya nga 'Ginoo'? Kay nagsiring hi David,⁴⁴ 'Nagsiring an Ginoo ngadto han akon Ginoo: Lingkod dinhe ha akon tuo, tubtob nga ibutang ko an imo kaaway ha ubos han imo mga til.'⁴⁵ Sanglit kon gintawag man hiya ni David nga 'Ginoo', uunanhon man nga tawgon an Mesiyas nga tulin ni David?"⁴⁶ Waray hira makabaton kan Jesus hin bisan usa ka pulong, ngan tikang hadto nga adlaw waray na nagpasipara hin pagpakiana ha iya.

23 Niyan nagsiring hi Jesus ha mga tawo ngan ha iya mga tinun-an,² "An mga magturutdo han Balaod ngan an mga Parisiyo amo an tinagan hin gahom hin paghubad han balaod ni Moises.³ Sanglit, kinahanglan tumanon ngan sundon niyo an ngatanan nga iginpapabuhat nira ha iyo; kundi ayaw pagsubda an ira mga buhat, kay diri nira ginbubuhat an ira iginiwawali.⁴ Nagbubutok hira hin magbug-at nga mga darad-on, ngan ira ini iginpapapas-an han mga tawo, kundi diri ngani nagamit bisan na man la usa han ira tudlo hin pagdara hito nga mga darad-on.⁵ Gimbubuhat nira an ngatanan basi la hikit-an hira han mga tawo. Kitaa hin kahalapad nga mga banda diin aada in mga sinurat nga bersikulo han kasuratan nga ibinutang ha ira mga agtang ngan mga butkon! Ngan kitaa hin kahiglaban han mga lagwas han ira mga panapton!⁶ Karuyag nira an gimuupayi nga mga lingkoran ha mga kombite ngan an linain nga mga lingkoran ha mga sinagoga;⁷ karuyag nira nga yumukbo ha ira an mga tawo didto ha mga taboan, ngan tawgon hira nga 'Magturutdo'.⁸ Diri kinahanglan tawgon kamo nga 'Magturutdo,' kay magburugto la kamo ngatanan, ngan uusa la an iyo Magturutdo.⁹ Ngan diri kinahanglan tawgon niyo nga 'Amay' an bisan hin-o dinhe ha tuna, kay uusa la an Amay niyo ha langit.¹⁰ Ayaw kamo pagpatawag nga 'Pangulo,' kay an Mesiyas la an iyo pangulo.¹¹ Kinahanglan mahimo nga iyo surugoon an gilalabawi ha iyo.¹² Adton magpahitaas han iya kalugaringon, pauubson; ngan adton magpapaubos, pagpapahitas-on.¹³ "Kamakaharadlok para ha iyo, mga magturutdo han Balaod ngan mga Parisiyo! Mga salingkapaw! Ginsasadhan niyo an porta ngadto han Ginhadian han langit ha atubangan han mga tawo, kundi diri kamo ngahaw nasulod, ngan gindididan pa niyo an mga tawo hin pagsulod!"¹⁴ "Kamakaharadlok para ha iyo, mga magturutdo han Balaod ngan mga Parisiyo! Mga salingkapaw! Nasingabot kamo han mga balo nga kababayan-an ngan nagtitikas kamo han ira mga puroy-anan, ngan katapos, naggasangil kamo pamatbat hin higlaban ngan pangadion. Tungod hini, makalilisang an ihahatag nga sirot ha iyo!"¹⁵ "Kamakaharadlok para ha iyo, mga magturutdo han Balaod ngan mga Parisiyo! Mga salingkapaw! Ginsasakay niyo an kadagatan ngan gin-lalatas an katunaan pagkabig hin usa la ka tawo. Ngan kon nakakabig na niyo, ginhihimo niyo nga labi hin ka takos han impyerno kay ha iyo ngahaw!¹⁶ "Kamakaharadlok para ha iyo, mga buta ngan magturugway! Igintututdo niyo, 'Kon magsumpa in tawo pinaagi han Templo, diri hiya mapipirit hin pagtuman han iya saad; kundi kon magsumpa hiya pinaagi han bulawan ngan aada han Templo, mapipirit hiya hin pagtuman.'¹⁷ Mga buta ngan mga lurong! Hain labaw ka importante, an bulawan, o an Templo ba ngan nagsasan-

tos han bulawan? ¹⁸ Igintututdo liwat niyo, 'Kon magsumpa in tawo pinaagi han altar diri hiya mapipirit pagtuman han iya saad; kundi kon magsumpa hiya pinaagi han halad nga aada ha altar, kinahanglan magtuman hiya.' ¹⁹ Pagkabuta gud niyo! Hain in labaw ka importante, an halad, o an altar ba nga naguuray han halad? ²⁰ Sanglit kon nagsusuma in tawo pinaagi han altar, nagsusuma hiya pinaagi hini, ngan pinaagi han ngatanan nga halad nga aada hini nga altar; ²¹ ngan kon nagsusuma in tawo pinaagi han Templo, nagsusuma hiya pinaagi hito ngan pinaagi han Dyos nga nag-uokoy dida han Templo; ²² ngan kon nagsusuma in tawo pinaagi han langit, nagsusuma hiya pinaagi han trono han Dyos ngan pinaagi ha iya nga nalingkod dida hini nga trono. ²³ "Kamakaharadlok para ha iyo, mga magturutto han Balaod ngan mga Parisiyo! Mga salingkapaw! Ihinahatag niyo sa Dyos an ikanapulo nga babin bisan han mga panakot, sugad han herbabuyna, han anis ngan han kani-la, kundi ginpapabay-an niyo an labaw pa ka importante nga mga pagturon-an han Balaod, sugad han katadongan, pagkaloo ngan pagkatangkod. Angay niyo pagbuhata ini ngan diri pagpasibay-an an iba. ²⁴ Buta nga mga magturugway! Ginsasara niyo an langaw tikang han iyo irimnon kundi gintutulon niyo in kamelyo! ²⁵ "Kamakaharadlok para ha iyo, mga magturutto han Balaod ngan mga Parisiyo! Mga salingkapaw! Ginlilinisan niyo an gawas han iyo tasa ug plato, samtang mga puno ini han mga butang nga iyo naagaw pinaagi hin panlupig ngan kahalot. ²⁶ Mga buta ngan Parisiyo! Linisi anay an sulod han tasa, ngan magmamalinis liwat an gawas! ²⁷ "Kamakaharadlok para ha iyo, mga magturutto han Balaod ngan mga Parisiyo! Mga salingkapaw! Sugad kamo hin mga lubnganan nga pintaran hin busag, nga maupay pagkit-on ha gawas, kundi puno hin tul-an hin mga patay ngan hin dunot nga mga lawas ha sulod. ²⁸ Ha amo man nga paagi, nakikita han ngatanan nga maupay kamo ha gawas, kundi puno kamo hin mga pagkamalabyaw ngan mga sala ha sakob. ²⁹ "Kamakaharadlok para ha iyo, mga magturutto han Balaod ngan mga Parisiyo! Mga salingkapaw! Naghihimo kamo hin makaruruyag nga mga lubnganan para han mga manaragna, ngan ginaadornoahan pa niyo an mga munomento hadton mga mag-upay an kinabuhi, ³⁰ ngan nasiring kamo, 'Kon kami an nabuhi han panahon han amon mga kaapoy-apoyan, diri unta namon ginbubuhat an ginbuhat nira hin pagpatay han mga manaragna.' ³¹ Ha pagyakan niyo hini, inuuyonan niyo nga kamo mga tulin hadton nagpatay han mga manaragna. ³² Sanglit padayona ngan taposa niyo an gintikan-gan han iyo mga kaapoy-apoyan! ³³ Mga halas, ngan mga anak hin mga halas! Uunanhon niyo pakalikay han sirot han impyerno? ³⁴ Sanglit nasiring ako ha iyo: ipadadera ko ha iyo in mga manaragna, mga makinaadmananon, ngan mga magturutto; pagpapatayon niyo an iba ha ira, igraraysang ha kros an iba; paglalatobon ha iyo mga sinagoga an iba, ngan pagbubukoron niyo hira tikang ha usa nga bungto ngadto han iba. ³⁵ Tungod hini, mahingangada ha iyo an sirot han pagpatay han ngatanan nga mga tawo nga waray sala, tikang han pagpatay kan Abel nga waray sala ngadto kan Zacarias nga anak ni Baraquias nga ginpatay niyo didto ha butnga han altar han Templo. ³⁶ Nasiring ako ha iyo: an sirot tungod hini ngatanan nga pamatay mahingangada han mga tawo hini yana nga panahon. ³⁷ "Jerusalem, Jerusalem! Ginpatay mo an mga manaragna, ngan ginbato mo an mga sinugo nga iginpadara han Dyos

ngada ha imo! Pagkadamo na nga higayon nga karuyag ko hin paggakos han ngatanan ngan imo mga tawo, sugad han pagtirok hin ugang han iya mga piso ha iloram han iya mga pako, kundi waray ka tumogot ha akon! ³⁸ Yana babayaan an ngatanan han imo Templo ngan waray masasalin. ³⁹ Nasiring ako ha imo: tikang yana diri ka makakakita ha akon tubtob nga masiring ka, 'Paglipayon han Dyos hiya nga nakanhi ha ngaran han Ginoo!'

24 Ginmawas hi Jesus ngan samtang nabaya hiya han Templo, dinmaop ha iya an iya mga tinun-an ngan ginpahinumdom hiya han mga balay han Templo. ² Nagsiring hiya, "Maupay nga hinkit-an niyo ini ngatanan, kay nasiring ako ha iyo hini: waray usa ngan bato dinhe nga mahibibilin ha iya hinmumutangan; titimpagon an ngatanan." ³ Han nalingkod hi Jesus didto han Bukid han mga Olibo himmilit hin paghirani ha iya an iya mga tinunan. Naghangyo hira, "Pagsumati gad kami kon san-o mahinanabo ini ngatanan, ngan kon ano an tigaman han imo pagbalik ngan han katapos han kalibutan." ⁴ Binmaton hi Jesus, "Pabgantay kamo ngan ayaw kamo palimbong bisaan kan kanay. ⁵ Kay makanhi ha akon ngaran in damo nga mga tawo ngan masiring, 'Amo ako an Mesiyas!' ngan malimbongan in damo nga mga tawo. ⁶ Makakabati kamo han aringasa hin mga araway ngan higrani ha iyo, ngan an sumat hin mga araway ngan higrayo; kundi ayaw kamo kalisang. Kinahanglan mahinabo ini nga mga butang, kundi diri karuyag sidngon nga amo na ini an kataposan. ⁷ Mag-aaruaragway an mga nasod ngan magpapagubatbat an mga ginhadian. Magkakamay-ada mga kagutom ngan mga linog ha ngatanan nga dapit. ⁸ Ini ngatanan sugad han syahan nga mga kasakit nga babation hin tipagaranak. ⁹ "Niyan dadakpon ngan igtutubyan kamo basi kamo pagsirotan, ngan papatayon kamo. Pagdudumtan kamo han ngatanan nga mga tawo tungod ha akon. ¹⁰ Damo in mabaya han ira pagtoo hadto ngan panahon; magpapalingolingo ngan magpapadumotdumot hira. ¹¹ Niyan maabot in damo nga buwaon nga mga manaragna ngan damo an malilimbongan nira. ¹² Tungod kay magsasrang an karat-an, mahagkot an gugma han kadam-an nga mga tawo. ¹³ Kundi matatalwas an magpadayon tubtob ha kataposan. ¹⁴ Ngan ini nga Maupay ngan Sumat mahitungod han Ginhadian igwawali ha bug-os ngan kalibutan hin pagpamatuod han ngatanan nga katawhan; ngan amo na an pag-abot han kataposan. ¹⁵ "Niyan makita kamo han Makaharadlok nga Taran-awon nga ginhinabe ni Daniel ngan manaragna ngan matindog ini didto han bara'an ngan dapit." (Para han magbarasa: hibaroi an kahulogan hini!) ¹⁶ "Niyan adton mga aadto ha Judea kinahanglan kumalagiw ngadto ha kabukiran. ¹⁷ Kinahanglan diri na lumusad hin pagkuha han iya mga higamit ha sakob han iya balay an tawo nga aadto han atop han iya balay. ¹⁸ Kinahanglan diri na umoli hin pagkuha han iya kurugpos an tawo nga aadto ha uma. ¹⁹ Kamakalilisang hito ngan mga adlaw para han mga burod ngan han mga iroy ngan may minasus-an! ²⁰ Pag-ampo kamo sa Dyos ngan diri unta ituman an iyo pagkalagiw ha panahon han kahagkot ngan kamauran o ha Adlaw ngan Iparahuway! ²¹ An kasamok hadto ngan panahon labaw pa kamakalilisang kay han bisan ano ngan nahinabo tikang pa ha tinikangan han kalibutan ngada yana ngan adlaw; ngan waray na sugad hini ngan mahinanabo. ²² Kundi ginpahalipot na han Dyos an kamaiha hini ngan mga adlaw; kay kon waray pa, waray kunta mabubuhi.

Ginpahalipot ini tungod han iya mga pinili. ²³ "Niyan kon may magsiring ha iyo, 'Kitaa, iini na an Mesiyas!' o 'Aadto hiya didto!—ayaw kamo tuod ha iya. ²⁴ Kay mapakita in buwaon nga mga Mesiyas ngan buwaon nga mga manaragna; magpapakita hira hin dagko nga mga tigaman ngan mga urosahon hin paglimborg, kon mahimo, han mga pinili han Dyos. ²⁵ Tigamni niyo: daan ko na kamo ginpasidaanan hini. ²⁶ "Sanglit, kon magsiring hira ha iyo, 'Kitaa,aadto hiya ha kamingawan!' ayaw kamo pakadto; o kon magsiring hira ha iyo, 'Kitaa, natago hiya dinhe!' ayaw kamo tuod. ²⁷ Kay maabot an Anak han Tawo sugad hin kikidlat nga naidlap ha bug-os nga langit, tikang ha sini-rangan ngadto ha katundan. ²⁸ "Kon hain an mga patay nga lawas, aadto man magtitirok an mga agila. ²⁹ "Katapos han kasamokan hadto nga panahon, magsisirom an adlaw, diri na malamrag an bulan, magkakataktak an mga bituong tikang ha langit, ngan masimang han ira hin-aaraan nga agianan an mga kagamhanan didto ha kahaluagan ha kahitas-an. ³⁰ Niyan hikikit-an ha langit an tigaman han Anak han Tawo; ngan mananangis an ngatanan nga mga tawo han tuna, nga makita hira han Anak han Tawo nga maabot ha bawbaw han mga dampog han langit, puno hin gahom ug himaya. ³¹ Patutunggon an dako nga trompeta, ngan pakakadtoon niya an iya mga anghel ngadto han upat nga mga sidsid han tuna, ngan pagtitirokon nira an iya mga pinili tikang ha bug-os nga kalibutan. ³² "Pagaram kamo hin pagturon-an tikang han kahoy nga igos. Kon lapyo pa an mga dahon ngan linghod pa an iya mga sanga, ngan magtikang na panaringsing, maaram kamo nga hirani na an panahon han kamapaso. ³³ Ha amo man nga pagkaagi, kon hikit-an na niyo ini ngatanan, mahibabaro kamo nga hiraniay na hiya, aada na gud ha ganghaa. ³⁴ Hinumdomi ini niyo: mahinanabo ini ngatanan nga diri pa mapatay an ngatanan nga mga tawo hini nga katulinan. ³⁵ Magpapas pa an langit ngan an tuna, kundi magpapabilin an akon mga pulong. ³⁶ "Kundi waray maaram kon san-o maabot ito nga adlaw ug takna—bisan an kaanghelesan ha langit, bisan ngani an Anak, kundi an Amay la an maaram. ³⁷ An pag-abot han Anak han Tawo masusugad han nahinabo han panahon ni Noe. ³⁸ Sugad han mga adlaw nga waray pa an lunop, nagpinangaon ngan nag-inirigmom an mga tawo. Nag-aragsawa an kalalaken-an ngan kababayen-an tubtob han adlaw han pagsulod ni Noe han arka. ³⁹ Waray makasabot an mga tawo kon ano an nahinanabo ngada han pag-abot han lunop, ngan igin-anod hira ngatanan. Amo man liwat ito an mahinanabo kon umabot na an Anak han Tawo. ⁴⁰ Hito nga panahon, duha ka tawo in magtratrabajo ha uma: kukuhaon an usa ngan ibibilin an ikaduha. ⁴¹ Duha nga babaye in maggigiling hin pagkaon: kukuhaon an usa ngan ibibilin an ikaduha. ⁴² Sanglit, pagbantay, kay diri kamo maaram kon san-o nga adlaw an pagkanhi han iyo Ginoo. ⁴³ Hinumdomi ini niyo: kon maaram la an amay han pаниmalay han takna han pag-abot han kawatan, mag-aagma manta hiya ngan diri matugot nga makasulod han iya balay an kawatan. ⁴⁴ Sanglit, tungod hini, kinahanglan nga dayuday andam liwat kamo, kay maabot an Anak han Tawo ha takna nga diri niyo hiya pamumulaton. ⁴⁵ "Sanglit, hin-o man an buotan ngan maaram nga surugoon? Amo hiya an gintaporan han iya agaron hin pаниmangno han iba nga mga surugoon, ngan paghatag ha ira pagkaon ha igo nga panahon. ⁴⁶ Pagkamalipayon hito nga surugoon, kon ha pag-oli han iya agaron, hiabotan hiya ngan nag-

tutuman hini! ⁴⁷ Susumatan ta kamo hin tinuod, itatapod han agaron ngada hini nga surugoon an ngatanan niya nga katigayonan. ⁴⁸ Kundi kon maraot hiya nga surugoon, masiring hiya ha iya ngahaw, 'Maiha pa umoli an akon agaron.' ⁴⁹ Ngan magtikang hiya pagtubal han iya mga igkasi-surugoon, ngan magpapatakas hin pagkaon ngan pag-inom upod han mga parahubog. ⁵⁰ Niyan maoli an agaron hini nga surugoon ha adlaw nga waray niya pag-papaabota, ngan ha takna nga diri hiya maaram. ⁵¹ Tatadtaron hiya han iya agaron, ngan paaagomon hiya han dadangatan han mga salingkapaw. Didto magtatangis hiya ngan manliligtot an iya mga ngipon.

25 "Hadto nga adlaw an Ginhadian han langit masusugad hin napulo nga kadaragan-an nga nagdara han ira mga suga ngan kinmadto hin pagtapo han karaslon nga lalake. ² Mga waray buot an lima ha ira ngan mga mayada buot an lima. ³ Nagdara an mga waray buot han ira mga suga kundi waray hira magbalon hin idurugang nga lana. ⁴ Kundi nagdara an mga may buot hin mga surudlan nga puno hin lana upod han ira mga suga. ⁵ Nalangan pag-abot an karaslon nga lalake, sanglit pinamiraw ini nga mga daraga, ngan nanhingaturog. ⁶ "Han katutnga na, may gin-moliat 'Aadi na an karaslon? Pakadi na kamo ngan tapoa niyo hiya! ⁷ Nagkamata an napulo nga kadaragan-an ngan gin-andam nira an ira mga suga. ⁸ Niyan sinmiring an mga waray buot ngadto han mga may buot, 'Tagi gad kami han iyo lana kay nagtitikaparong na an amon mga suga.' ⁹ Binmaton an mga may buot, 'Ayaw, bangin diri masadang an lana para ha iyo ngan ha amon. Kadto lugod kamo ha tindahan ngan palit kamo para ha iyo.' ¹⁰ Sanglit linmakat an mga waray buot hin pagpalit hin lana, ngan han paghilakat nira, inmabot man an karaslon nga lalake. Sinmakob upod ha iya ngadto han kombite han pagkasal an lima nga mga daraga nga andam, ngan ginsadhan an porta. ¹¹ "Waray pag-ihha, inmabot an mga waray buot ngan kadaragan-an, 'Pasudla kami!' ginmoliat hira. ¹² Kundi binmaton an karaslon, 'Nasiring ako ha iyo: diri gud ako nakilala ha iyo.' ¹³ Gintapos ni Jesus an pananglitan hin pagsiring, "Sanglit pagbantay kamo, kay diri kamo maaram han adlaw o han takna." ¹⁴ "An Ginhadian han Langit masusugad hini: mayada hadto usa ka tawo nga nakahunahuna hin paglakat ngadto hin langyaw nga dapit. Gintawag niya an iya mga surugoon ngan igintapod ha ira an iya mga hiagi. ¹⁵ Gintagan niya an tagsa ha ira hin puhonan sumala han iya pagkatakos: gintagan niya hin singko mil pesos an usa, dos mil pesos an ikaduha, ngan mil pesos an ikatulo. Kahuman, linmakat hiya. ¹⁶ Linmakat dayon an surugoon nga kinmarawat hin singko mil pesos ngan iginpatigayon an iya kwarta, ngan nakadugang pa hiya hin singko mil pesos. ¹⁷ Ha amo man nga paagi, nakadugang pa hin dos mil pesos an kinmarawat hin dos mil pesos. ¹⁸ Kundi linmakat an surugoon nga kinmarawat hin mil pesos, nagbuho hiya ngan tagoon an kwarta han iya agaron. ¹⁹ "Paghagos hin maiha nga panahon, inmoli an agaron hini ngan mga surugoon ngan nakiguhay ha ira. ²⁰ Dinmaop an surugoon nga kinmarawat hin singko mil pesos dara an dugang nga singko mil pesos pa. Nagsiring hiya, 'Agaron, naghatag ka ha akon hin singko mil pesos. Kita! Aadi liwat in lain nga singko mil pesos nga akon pinakabuhian.' ²¹ Nagsiring an iya agaron, 'Maupay an imo ginbuhat, ikaw nga maupay ngan katataporan nga surugoon! Tungod kay nasasarigan ka hin pagpakabuhi hin gutiay nga kwarta, itatapod ko ha

imo in damo nga salapi. Pakadi ha sulod ngan pakiangbit han akon kalipayan! ²² Niyan sinmulod an surugoon nga gintagan hin dos mil pesos ngan nagsiring, 'Agaron, gintagan mo ako hin dos mil pesos. Kitaa! Aadi liwat in dugang nga dos mil pesos nga akon pinakabuhian.' ²³ Nagsiring an iya agaron, 'Maupay an imo ginbuhat, ikaw nga maupay ngan katataporan nga surugoon! Tungod kay nasasarigan ka hin pagpakabuhi hin gutiay nga kwarta, itatapod ko ha imo in damo nga salapi. Pakadi ha sulod ngan pakiangbit han akon kalipayan!' ²⁴ Niyan sinmulod an surugoon nga kinmarawat hin mil pesos ngan nagsiring, 'Agaron, maaram ako nga makuri ka nga tawo: nag-aani ka han waray mo igtanom, ngan nagtitirok ka han abot han uma nga waray mo igpugas. ²⁵ Nahadlok ako, sanglit linmakat ako ngan gintago ko ha tuna an imo kwarta. Kitaa, iini an kwarta. Waray ito kaibani.' ²⁶ Nagsiring an iya agaron, 'Maraot ngan hubya ka nga surugoon! Maaram ka man kunta nga nag-aani ako han waray ko igtanom, ngan nagtitirok ako han abot han uma nga waray ko igpugas, ²⁷ kay ano man nga waray mo igitbutang ha bangko an akon kwarta, basi ha akon pag-oli, karawton ko an puhanon, upod an patubo? ²⁸ Yana, kuhaa niyo an kwarta ha iya ngan ihatag ngadto han surugoon nga may napulo ka yukot ka pesos. ²⁹ Kay tatagan hin labaw pa an ngatanan nga may-ada na, ngan mamamay-ada hiya labaw han kasadangan; kundi kukuhaon tikang ha iya nga waray bisan pa an gutiay nga aada ha iya. ³⁰ Mahitungod hini ngan waray gamit nga surugoon—ilabog hiya ngadto ha kasisidman ha gawas; didto magtatangis hiya ngan manliligot hiya han iya mga ngipon.' ³¹ "Kon makanhi na an Anak han Tawo sugad nga Hadi ngan upod niya an ngatanan nga mga anghel, malingkod hiya dida han iya hadianon nga trono, ³² ngan pagtitirokon niya ha iya atubangan an ngatanan nga katawhan han tuna. Niyan, pagbabahinon niya hira hin duha nga pundok, sugad hin magmarangno hin mga karnero kon ginlalain niya ha mga karnero an mga kanding. ³³ Ibibutang niya an mga karnero ha iya tuo, ngan an mga kanding ha iya wala. ³⁴ Niyan masiring an hadi ngadto han mga tawo ha iya tuo, 'Pakadi kamo ngan ginpakau-pay han akon Amay, ngan karawta niyo an ginhadian ngan igin-andam para ha iyo tikang pa han kahimo han kalibutan. ³⁵ Ginutom ako, ngan iyo ako ginpakaon; inuhaw ako, ngan iyo ako ginpainom; waray nakilala ha akon, ngan iyo ako kinarawat ha iyo mga balay; ³⁶ lubas ako, ngan iyo ako ginpanaptonan; nasakit ako, ngan iyo ako ginmang-noan; napriso ako, ngan iyo ako ginbisita.' ³⁷ Niyan mabaton ha iya an mga magtadong, 'Ginoo, kakan-o ngani kami kita ha imo ngan ginugutom ngan ginpakaon ka, o inuhaw ngan ginpainom ka? ³⁸ Kakan-o kami kita ha imo ngan diri ka kinikilala ngan ginkarawat ka ngadto han amon mga panimalay o lubas ngan ginpanaptonan ka?' ³⁹ Kakan-o kami kita ha imo ngan masakit o priso, ngan ginbisita ka namon?' ⁴⁰ Niyan mabaton ha ira an Hadi, 'Nasiring ako ha iyo ngan kada pagbuhat niyo hini para han usa han giubosi hin-i nga akon kabugtoan, ginbuhat niyo ito para ha akon!' ⁴¹ "Niyan masiring hiya ngadto han mga tawo ha iya wala: 'Iwas kamo ngan ginpanhimaraot han Dyos! Pakadto kamo han kalayo nga diri mapaparong ngan gin-andam para han Yawa ngan han iya mga anghel!' ⁴² Kay ginutom ako, kundi waray ako niyo pakaona; inuhaw ako, kundi waray ako niyo paimna. ⁴³ Waray nakilala ha akon, ngan waray ako niyo karawata ngadto han iyo mga panimalay; lubas ako, kundi

waray ako niyo pagpanaptoni; nasakit ako ngan napriso, kundi waray ako niyo bisitaha.' ⁴⁴ Niyan mabaton hira ha iya: 'Ginoo, kakan-o kami kumita ha imo ngan ginutom o inuhaw, o diri kinikilala, o hubo, o masakit, o napriso, ngan waray kami bumulig ha imo?' ⁴⁵ Mabaton ha ira an Hadi, 'Nasiring ako ha iyo, kada pagdumiri niyo hin pagbulig han usa hini ngan mga giubosi, nagdumiri kamo hin pagbulig ha akon.' ⁴⁶ Sanglit ikakadto ini hira ha sirot nga waray kataspos; kundi mapakadto an mga magtadong ha dayon nga kinabuhi."

26 Katapos ni Jesus pagtutdo hini ngatanan, nagsiring hiya ha iya mga tinun-an, ² "Maaram na kamo nga duha na la ka adlaw ngan sasaurogon an Pyesta han Paglabay, ngan itutubyan an Anak han Tawo basi igraysang ha kros." ³ Niyan nagtirok an mga puno han kapadian ngan an katigurangan nga mga Judiyo didto han palasyo ni Caifas, an Labaw nga Padi. ⁴ Nagsarabot hira hin hilom la ngan pagdakop kan Jesus, ngan pagpatay ha iya. ⁵ Nagsiring hira, "Kinahanglan diri ta buhaton ini ha panahon han pyesta, kay bangin magkasaramok an mga tawo." ⁶ Han nakadto hi Jesus ha Betania didto han balay ni Simon nga sanlahon, ⁷ himmarani ha iya in babaye nga may dara nga tibod nga alabastro nga puno hin mahal nga pahamot. Gimbubo ini niya ha ulo ni Jesus samtang nakaon hi Jesus. ⁸ Hinkit-an ini han mga tinun-an ni Jesus, ngan nasina hira. "Kay ano hin pagkaragi hini ngan pahamot?" nagpakiana hira. ⁹ "Mababaligya unta hin mahal ini ngan pahamot ngan an kwarta mahahatag ha mga kablas!" ¹⁰ Nasayod hi Jesus han ira ginyinakan, ngan nagsiring ha ira, "Kay ano ngan ginsasamok man niyo an babaye? Maupay ngan makaruruyag an iya ginbuhat ha akon. ¹¹ Dayuday kaupod niyo an mga kablas, kundi diri ako dayuday kaupod niyo. ¹² Iginbubo niya ha akon lawas ini ngan pahamot para pag-andam han paglubong ha akon. ¹³ Hinumdomi niyo ini: bisan diin igwali ini ngan Maupay ngan Sumat ha bug-os nga kalibutan, hinan-abihan manta an iya ginbuhat ngan usa ngan hinumdoman ha iya." ¹⁴ Kinmadto han mga puno han kapadian in usa han dose ngan mga tinun-an, ngan ginngangaranan kan Judas Iscariote, ¹⁵ ngan nagsiring, "Ano man an ihahatag niyo ha akon kon itubyan ko ha iyo hi Jesus?" Nag-ihap hira hin 30 ka salapi ngan iginhatag nira ha iya. ¹⁶ Tikang hadto nga takna naghingita na hi Judas hin maupay ngan higayon hin paglingo kan Jesus. ¹⁷ Ha syahan nga adlaw han Pyesta han Tinapay nga Waray Patubo, himmarani kan Jesus an iya mga tinun-an ngan nagpakiana, "Diin an imo karuyag ngan amon pag-aandaman para ha imo han kanan Paglabay nga pangaon?" ¹⁸ Binmaton hiya, "Pakadto kamo hin usa ka tawo didto ha syudad, ngan sidnga hiya: 'Nasiring an Magturudo. Inmabot na an akon takna; magsasaurog ako ngan an akon mga tinun-an han Paglabay dida ha imo balay.' " ¹⁹ Gintuman han mga tinun-an an igsugo ha ira ni Jesus, ngan gin-andam an kanan Paglabay nga pangaon. ²⁰ Han pagkagab-i na, linmingkod hin pagkaon hi Jesus ngan an dose niya ngan mga tinun-an. ²¹ Samtang nangangaon hira, nagsiring hi Jesus, "Susumatan ta kamo, usa ha iyo in maglilingo ha akon." ²² Duro an kabido han mga tinun-an ngan an tagsatagsa nagpakiana ha iya, "Ako ba, Ginoo?" ²³ Binmaton hi Jesus, "An madungan ha akon hin pagtunlob han iya tinapay ha plato, amo hiya an maglilingo ha akon. ²⁴ Mapatay an Anak han Tawo sumala han iginsiring han Kasuratan, kundi kamakaharadlok para han tawo ngan maglilingo han Anak han Tawo! Mauruupay pa unta kon

waray ini hiya matawo!" ²⁵ Nagpakiana hi Judas, an malingo nga tawo, "Magturutdo, ako ba an karuyag mo sidngon?" Binmaton hi Jesus, "Ginyakan mo ini." ²⁶ Han nangangaon hira, kinuha ni Jesus an tinapay, nag-ampo hin pagpasalamat, ginpinotpinit ini niya, ngan iginhatag ha iya mga tinunan upod an pagsiring, "Karawata niyo ngan kaon kamo. Amo ini an akon lawas." ²⁷ Ngan kinuha niya an kupa, nagpasalamat sa Dyos, ngan iginhatag ini ha ira upod an pagsiring, "Inom kamo ngatanan hini." ²⁸ Amo ini an akon dugo nga nagpapadig-on han ginsaaran han Dyos, an akon dugo nga gin-ula para han kadam-an, basi mapasaylo an mga sala. ²⁹ Nasiring ako ha iyo nga diri na gud ako mainom hini nga bino tubtob han adlaw nga imnon ko an bag-o nga bino upod ha iyo didto han Ginhadian han akon Amay." ³⁰ Ngan nagkanta hira hin usa nga imno ngan nagpasin-gadto hira ha Bukid han mga Olibo. ³¹ Niyan nagsiring hi Jesus ha ira, "Yana gud nga gab-i mapalagiw kamo ngatanan ngan babayaan ako niyo kay nasiring an Kasuratan, 'Papatayon han Dyos an magbarantay ngan magsasarang an mga karnero.' ³² Kundi kon mabanhaw na ako, mag-uuna ako ha iyo ngadto ha Galilea." ³³ Nagsiring hi Pedro kan Jesus, "Diri gud ako mabaya ha imo bisan pa kon bayaan ka han ngatanan!" ³⁴ Nagsiring hi Jesus kan Pedro, "Tigamni ini: diri pa matugaok an manok yana nga gab-i iglilirong mo na ako makatulo." ³⁵ Binmaton hi Pedro, "Diri gud ako maglilirong ha imo bisan kon patayon ako upod ha imo!" Ngan amo man an igsiring han ngatanan nga mga tinunan. ³⁶ Niyan kinmadto hi Jesus upod an iya mga tinun-an hin dapit nga ginngangaranan nga Getsemane, ngan nagsiring hiya ha ira, "Pangalingkod kamo dinhe samtang makadto ako ha unhan hin pag-ampo." ³⁷ Igin-upod niya hira Pedro ngan an duha nga mga anak ni Sebedeo. Binmati hiya hin dako nga kasakit ngan kabido, ³⁸ ngan nagsiring hiya ha ira, "Tugob hin kabidoan an akon kasingkasing nga haros ko ikamatay. Pabilin kamo dinhe ngan pagbantay upod ha akon." ³⁹ Napakadto hiya ha unhan, hinmapa ha tuna, ngan nag-ampo, "Amay ko, kon mahimo, kuhaa gad ha akon ini nga kupa! Kundi matuman an imo pagbuot, diri an akon." ⁴⁰ Niyan binmalik hiya ngadto han tulo nga mga tinun-an ngan hin-agian niya hira nga nangangaturog. Nagsiring hiya kan Pedro, "Naunan-o nga kamo nga tulo waray makahimo hin pag-agma upod ha akon bisan hin usa la ka oras?" ⁴¹ Pagbantay ngan pag-ampo kamo, basi diri kamo mahulog ngadto hin kasulay. Andam an espiritu, kundi maluya an lawas." ⁴² Binmaya ha ira hi Jesus ngan nag-ampo, "Amay ko, kon diri man makukhuha ini nga kupa labot kon imnon ko, matuman an imo kaburut-on." ⁴³ Binmalik liwat hiya ngan hin-agian niya an mga tinun-an ngan nangangaturog kay piraw na gud hira hin duro. ⁴⁴ Sanglit binayaan liwat hira ni Jesus, pinmaharayo hiya, ngan nag-ampo hin ikatulo, hin amo gihapon nga mga pulong. ⁴⁵ Niyan binmalik hiya ngadto han mga tinun-an ngan nagsiring, "Nangan-gaturog ngan namamahuway la gihapon kamo? Kitaal! In-mabot na an takna nga itutubyan an Anak han Tawo ngadto han gahom han mga makasasala." ⁴⁶ Pagkabuhat kamo, pagkalakat na kita. Kitaa, aanhi na an tawo nga maglilingo ha akon!" ⁴⁷ Nagiyinakan pa hi Jesus han pag-abot ni Judas ngan usa han dose nga mga tinun-an. Upod niya in damo ngan mga tawo nga may dara nga mga espada ngan mga balbag. Ginsugo hira han mga puno han kapadian ngan han katigurangan han mga Judiyo. ⁴⁸ Naghatag an malingo hin usa nga tigaman ngadto han mga tawo: "An tawo

nga akon hadkan amo an iyo ginbibiling. Dakpa niyo hiya!" ⁴⁹ Han pag-abot ni Judas, kinmadto dayon hiya kan Jesus ngan sinmiring, "Magturutdo, an kalinaw maada ha imo," ngan ginhadkan hiya. ⁵⁰ Binmaton hi Jesus, "Sangkay, tuma-na dayon an imo karuyag pagbuhaton!" Ngan dinmaop hira, gindakop nira hi Jesus, ngan gintalo hiya. ⁵¹ Hinmul-bot ha iya espada in usa han mga kaupod ni Jesus, ngan tigbason an oripon han Labaw nga Padi, ngan napalong an usa niya nga talinga. ⁵² Sinmiring hi Jesus ha iya, "Ibalik ha takob an imo espada, kay adton magamit hin espada, mapatay pinaagi hin espada. ⁵³ Diri ka ba maaram ngan makakaaro ako hin bulig tikang han akon Amay, ngan ha gilayon magpapadara hiya ha akon hin sobra dose ngan mga hugpo hin kasondalohan ngan mga anghel? ⁵⁴ Kundi kon buhaton ini, ano man hin katuman han Kasuratan ngan nasiring nga kinahanglan ini mahinabo?" ⁵⁵ Niyan nagyakan hi Jesus ngadto han mga tawo, "Tulisan ba ako ngan kinmanhi man kamo dara in mga espada ngan mga balbag hin pagdakop ha akon? Kada adlaw nalingkod ngan nagtutdo ako didto ha Templo, ngan waray ako niyo dakpa. ⁵⁶ Kundi nahinabo ini ngatanan basi matuman an igsurat han mga manaragna dida han Kasuratan." Niyan an ngatanan ngan mga tinun-an binmaya ha iya ngan nangalagiw. ⁵⁷ Gindara hi Jesus han mga tawo ngan nagdakop ha iya ngadto han balay ni Caifas, an Labaw nga Padi, diin nagkatirok an mga magturutdo han Balaod ngan an katigurangan. ⁵⁸ Sinmunod ha iya hin antaw hi Pedro tubtob han libong han balay han Labaw nga Padi. Niyan sinmulod hi Pedro han libong ngan linmingkod upod han mga bantay, basi mahibaroan niya kon ano man an mahinanabo. ⁵⁹ An mga puno han kapadian ngan an bug-os ngan konseho nagingtaluha hin pagbiling hin sadang ighbutangbutang kan Jesus basi patayon nira. ⁶⁰ Kundi waray gud nira hin-agian, bisan kon damo in dinmaop ngan nagsumat hin mga buwa mahitungod ha iya. Ha kataposan dinmaop in duha ka tawo ⁶¹ ngan nagsiring, "Nagsiring ini nga tawo, 'Makakahimo ako hin pagruba han Templo han Dyos, ngan akon liwat titindogen sulod hin tulo ka adlaw.' " ⁶² Tinmindog an Labaw nga Padi ngan nagpakiana kan Jesus, "Waray ba nimo sadang ibaton hini nga sumborg kontra ha imo?" ⁶³ Kundi himmilom la hi Jesus. Nagsiring liwat ha iya an Labaw nga Padi, "Ha ngaran han Dyos nga buhi, pinapagsuma ko ikaw: pagsumati kami kon amo ka ba an Mesiyas, an Anak han Dyos." ⁶⁴ Binmaton ha iya hi Jesus, "Imo ito ginyakan. Kundi susumatan ko kamo ngatanan: tikang yana hikikit-an niyo an Anak han Tawo nga nalingkod ha tuo han Labi Kamakagarahum ngan maabot dida ha baw-baw hin mga dampog han langit!" ⁶⁵ Han pakabati hini han Labaw nga Padi, ginggisi niya an iya panapton ngan nagsiring, "Dako nga pagpanamastamas han Dyos! Waray na kita kinahanglan hin mga testigo! Hinbatian na niyo dinhe an iya pagpanamastamas han Dyos! ⁶⁶ Ano an iyo ighuhukom?" Binmaton hira, "Salaan hiya ngan kinahanglan mamatay." ⁶⁷ - ⁶⁸ Niyan gintuprahan nira an iya bayhon ngan ginlatob hiya. Nagsiring an mga nagtampalo ha iya, "Pagtagna ha amon, Mesiyas, tigoha kon hin-o an nagtampalo ha imo!" ⁶⁹ Nalingkod hi Pedro didto han libong ha gawas. Hinmarani ha iya in usa han mga babaye ngan surugoon han Labaw nga Padi ngan sinmiring, "Upod ka liwat ni Jesus nga taga-Galilea." ⁷⁰ Kundi iginlirong niya ini ha atubangan nira ngatanan. "Diri ako maaram han imo ginyayakan," binmaton hiya, ⁷¹ ngan ginmawas hiya ngad-

to han ganghaan han libong. Hinkit-an hiya hin lain nga suruoon nga babaye, ngan nagsumat hiya han mga tawo didto, "Kaupod hiya ni Jesus nga taga-Nazaret." ⁷² Kundi naglirong liwat hi Pedro ngan binmaton, "Iginsusumpa ko nga diri ako nakilala hito nga tawo!" ⁷³ Waray pag-ihahinmarani kan Pedro an kalalaken-an nga nakadto. Nagsiring hira, "Waray ruhaduha usa ka ha ira, kay hinsasabutan namon pinaagi han imo pagyakan!" ⁷⁴ Niyan nagsumpa hi Pedro ngan nagsiring, "Mamatay pa ako kon buwa an akonsiring! Diri gud ako nakilala hito nga tawo!" Dida dayon tinmugaok in manok, ⁷⁵ ngan nahinumdom hi Pedro han igin-siring ha iya ni Jesus, "Iglilirong mo ako makatulo nga diri pa matugaok an manok." Ngan ginmawas hiya ngan nagtangis upod an pagbasol.

27 Timprano pa han aga nagsarabot na an ngatanan nga mga puno han kapadian ngan katigurangan han mga Judiyo kon uunanhon nira hin pagpatay kan Jesus. ² Ginggapos nira hiya, gindara, ngan igintubyan kan Pilato, an gobernador nga Romano. ³ Han pakasabot ni Judas, an malingo, nga ira hi Jesus papatayon, nagbasol hiya ngan igin-oli an 30 ka salapi nga sensilyo ngadto han mga puno han kapadian ngan katigurangan han mga Judiyo. ⁴ Nagsiring hiya, "Nakasala ako kay akon igintubyan ha kamatayon an tawo nga waray sala!" Binmaton hira, "Ano man an amon labot hini? Imo na ito baratonon!" ⁵ Ipinilak ni Judas an kwarta ngadto han ruwang han Templo ngan ginmawas hiya. Katapos, limmakat hiya ngan naghikog. ⁶ Ginpurot han mga puno han kapadian an kwarta ngan simiring hira, "Kwarta ini nga naunongan hin kinabuhi, ngan supak han aton Balaod nga ini ibutang didto han hiriposan han Templo." ⁷ Ira ginkatarangoan nga gamiton an kwarta hin pagpalit han Uma han Maghirimo hin Daba, basi himoon nga lubnganan hin mga lumalangyaw. ⁸ Sanglit ginngaranan an uma nga "Uma hin Dugo" ngada yana nga adlaw. ⁹ Sanglit natuman an igin-siring ni Jeremias nga manaragna: "Ginkuha nira an 30 ka bug-os nga salapi, an ginkatandoan han mga tawo han Israel hin pagpalit ha iya, ¹⁰ ngan ginamit nira hin pagpalit han uma han maghirimo hin daba, sumala han sugo ha akon han Ginoo." ¹¹ Tinmindog hi Jesus ha atubangan han gobernador nga Romano ngan ginpakianhan hiya. "Ikaw ba an hadi han mga Judiyo?" "Imo ito ginyakan," nagbaton hi Jesus. ¹² Kundi waray hiya magbaton han mga sumborg han mga puno han kapadian ngan katigurangan. ¹³ Sanglit nagsiring hi Pilato ha iya, "Diri ka ba nabati han ngatanan nga ira sumborg ha imo?" ¹⁴ Kundi waray gud hi Jesus magbaton bisan na man la usa ka pulong, sanglit duro gud an paghipausa han gobernador. ¹⁵ Kada Pyesta han Paglabay may batasan han gobernador hin pagbuhi hin bisan hin-o nga priso nga pangaroон han mga tawo. ¹⁶ Hadto nga panahon may kilala kau-pay nga preso nga Jesus Barabas an ngaran. ¹⁷ Sanglit han pagkatirok na han mga tawo, nagpakiana hi Pilato ha ira, "Hin-o man an iyo karuyag nga akon buhian? Hi Jesus Barabas ba o hi Jesus nga ginngaranan nga Cristo?" ¹⁸ Nasayod hi Pilato nga igintubyan nira hi Jesus ha iya tungod la hin kaawa. ¹⁹ Han nalingkod hi Pilato didto han hukmanan, ginpatugonan hiya han iya asawa nga nasiring: "Ayaw gud paghilabot hito nga tawo nga waray sala, kay kagab-i, pinaagi hin inop, nag-antos ako hin duro tungod ha iya." ²⁰ Ginhugay han mga puno han kapadian ngan katigurangan an mga tawo nga pangaroон nira kan Pilato ngan buhian niya hi Barabas ngan patayon hi Jesus. ²¹ Kundi

ginpakianhan hira han gobernador, "Hin-o man hini nga duha an iyo karuyag nga akon buhian?" "Hi Barabas!" nagbaton hira. ²² "Kon sugad, ano man an akon bubuhaton kan Jesus nga ginngaranan nga Cristo?" nagpakiana hi Pilato ha ira. Nagbaton hira ngatanan, "Igraysang hira ha kros!" ²³ Kundi nagpakiana hi Pilato, "Ano nga sala an iya nabuhat?" Ngan hira ha makusog nga tingog nagdurungan hin paggioliat, "Igraysang hiya ha kros!" ²⁴ Han pakasabot ni Pilato ngan kawang la an pagpadayon, ngan bangin la mahinabo in kasamok, kinmuha hiya hin tubig, naghunaw hiya ha atubangan han mga tawo, ngan nagsiring, "Waray ko labot han kamatayon hini nga tawo! Iyo ini karuyag!" ²⁵ Binmaton an ngatanan nga mga tawo, "Kami ngan han amon mga anak an mabaton han kamatayon hini nga tawo!" ²⁶ Niyan ginbuhian ni Pilato hi Barabas, iginpalatob niya hi Jesus, ngan igintubyan hiya ha ira basi igraysang ha kros. ²⁷ Niyan gindara hi Jesus han mga sondalo ni Pilato ngadto han palasyo han gobernador ngan gin-alirongan hiya han bug-os nga hugpo han mga sondalo. ²⁸ Ginlubasan hiya han iya panapton ngan ginsul-utan hiya hin hilawig nga pula nga bado. ²⁹ Naghimo hira hin tunokon nga korona, iginbutang ini ha iya ulo, ngan ginpakapot hin sipak ha iya tuo nga kamot. Nagluhodluhod hira ha atubangan niya ngan nag-ooyan-ooyan hira ha iya, "Mabuhi an hadi han mga Judiyo!" sinmiring hira. ³⁰ Ginludhan hiya ngan kinuha nira an sipak han iya kamot ngan ginbalbag an iya ulo. ³¹ Kahuman na nira pag-ooyan-ooyan ha iya, ginlubas nira an hilawig nga bado, iginsul-ot an iya kalugaringon nga panapton, ngan gindara hiya ha gawas basi igraysang ha kros. ³² Han tigawas na hira han bungto, iginkatapo nira in tawo nga ginngaranan kan Simon nga taga Cirene, ngan ginpirit ini hiya nira hin pagpas-an han kros ni Jesus. ³³ Immabot hira ha usa nga dapit nga ginngaranan nga Golgota, nga an kahulogan, "An Dapit han Klabera." ³⁴ Didto gintagan nira hi Jesus hin bino nga sinaktan hin apdo basi niya imnon. Kundi han pakatilaw ni Jesus, waray hiya uminom. ³⁵ Niyan iginraysang hiya nira ha kros ngan ginbahin-bahin nira an iya mga panapton pinaagi hin ripa. ³⁶ Pagkatapos, limmingkod hira ngan ginbantayan nira hiya. ³⁷ Igin-paskin nira ha ighbaw han iya ulo an sinurat nga sumborg kontra ha iya: "Amo ini hi Jesus, an hadi han mga Judiyo." ³⁸ Ngan iginraysang liwat nira ha kros in duha nga mga tulisan upod kan Jesus, an usa ha iya tuo ngan an usa ha iya wala. ³⁹ An mga tawo nga nangangagi nagpilingpiling han ira ulo ngan nagyubit kan Jesus hin pagsiring, ⁴⁰ "Ikaw man ngay-an an magruruba han Templo ngan magtitindog liwat hini sulod hin tulo ka adlaw! Pagtalwas na ha imo ngahaw kon Anak ka manggud han Dyos! Lusad dida ha kros!" ⁴¹ Ha amo man nga paagi ginyubitan hiya han mga puno han kapadian, han mga magturutdo han Balaod, ngan han katigurangan nga nasiring: ⁴² "Gintalwas niya an iba, kundi diri hiya nakakatalwas han iya kalugaringon! Diri ba hiya amo an hadi han Israel? Kon lumenad hiya yana ha kros, matoo kita ha iya!" ⁴³ Nasarig hiya han Dyos ngan nasiring nga amo hiya an Anak han Dyos. Kitaon ta kon karuyag man han Dyos hin pagtalwas ha iya yana!" ⁴⁴ Bisan pa ngani an mga tulisan nga iginraysang upod ha iya nagbiaybiay ha iya. ⁴⁵ Han pagka-udto, nagsirom an bug-os nga tuna sulod hin tulo ka oras. ⁴⁶ Han mga alas tres na, ginnoliat hi Jesus hin dako nga tingog, "Eli, Eli, lema sabachthani?" nga an karuyag sidngon, "Dyos ko, Dyos ko, kay ano nga ginbabay-an mo ako?" ⁴⁷ Nakabati ha iya an iba ngan

tawo nga nagkakatukdaw didto ngan nagsiring hira, "Nagtawag hiya kan Elias!"⁴⁸ Dinmalagan dayon in usa ha ira, kinmuha hin espongha nga hinumog hin bino, igintaod ini ha kataposan hin sipak, ngan iginhungit ngadto kan Jesus hin pagpainom ha iya.⁴⁹ Kundi nagsiring an iba, "Hulat anay, kikitaon ta kon kumanhi manggud hi Elias hin pagtawas ha iya!"⁵⁰ Hin makusog nga tingog ginnuliati hi Jesus, ngan nabunosan hiya han iya kinabuhi.⁵¹ Tigda la nga nagi si ha butnga an biray han Templo, tikang ha ighbaw ngadto ha ubos. Nabay-og an tuna, nagkabubuka an mga bat o,⁵² nagkaubre an mga lubnganan, ngan damo nga mga patay na nga magtinuhon han Dyos an nabanhaw.⁵³ Gimawas hira han mga lubnganan; ngan katapos mabanhaw hi Jesus, kinmadto hira han Syudad nga Baraan, ngan didto hinkit-an hira hin damo nga mga tawo.⁵⁴ Nahadlok an kapitan ngan an mga sondalo nga kaupod niya ngan nagbabantay kan Jesus, han pag-abat nira han linog ngan pagkita nira han ngatanan nga nahinabo. Nagsiring hira, "Matuod gud nga hiya amo an Anak han Dyos!"⁵⁵ Damo in kababayan-an nga nagkikinita tikang ha hirayo. Nagsi-nunod ini hira kan Jesus tikang pa ha Galilea, ngan nagbulig ha iya.⁵⁶ Upod ha ira, amo hira Maria Magdalena, Maria nga iroy nira Santiago ug Jose, ngan an asawa ni Sebedeo.⁵⁷ Han kulopay na, inmabot in usa nga taga-Ariatea nga ginngararan kan Jose. Usa hiya nga tinun-an ni Jesus.⁵⁸ Nakigkita hiya kan Pilato ngan gin-aro niya an lawas ni Jesus. Nagsugo hi Pilato nga ihatag an lawas kan Jose.⁵⁹ Sanglit gindara ni Jose an lawas ngan ginputos hin bag-o nga taklap nga lino.⁶⁰ Iginbutang ini niya didto han iya kalugaringon nga lubnganan nga bag-o pa la nga ginukab dida hin bato. Niyan ginpakalidling niya in dako nga bato ngadto han ganggang hin pagtakop han porta han lubnganan, ngan linmakat hiya.⁶¹ Nakadto hira Maria Magdalena ngan an usa pa nga Maria, nalingkod ha atubangan han lubnganan.⁶² Han pagkasunod nga adlaw, nga amo an Adlaw nga Iparahuway, nakigkita kan Pilato an mga puno han kapadian ngan an mga Parisiyo,⁶³ ngan nagsiring hira, "Nahinunumdom kami nga han buhi pa adto nga buwaon, nagsiring hiya, 'Mabahanhaw ako katapos hin tulo ka adlaw.'⁶⁴ Sanglit pabantayi hin maupay an lubnganan tubtob han ikatulo ka adlaw, basi diri makakadto an iya mga tinunan pagkawat ha iya, ngan katapos, igpabantog nira ha mga tawo nga nabanhaw hiya. Ini nga orhe nga buwa labaw pa hin kamaraot kay han syahan."⁶⁵ Ngan nagsiring hi Pilato ha ira, "Kuha kamo hin magbarantay ngan pabantayi ha iya hin maupay an lubnganan."⁶⁶ Sanglit nagkalakat hira ngan basi masiguro nga waray gud maglabot han lubnganan, ira gintimrehan an lubnganan, ngan ginpabantayan pa.

28 Katapos han Adlaw nga Iparahuway, han nagma-managbanag na ha aga han Domingo nga adlaw,

kinmadto hin panginano han lubnganan hira Maria Magdalena ngan usa pa nga Maria.² Tigda la nga linminog hin makusog; kinmunsad tikang ha langit in usa nga anghel han Ginoo, ginkalidling niya an sada nga bato, ngan iya ini ginlingkoran.³ Sugad hin kikidlat an iya dagway, ngan duro kamabusag an iya panapton.⁴ Duro an pangurog tungod hin kahadlok an mga bantay, ngan waray hira makakawa, sugad hira hin mga patay.⁵ Ginsiring han anghel an kababayan-an, "Ayaw kamo kahadlok. Maaram ako nga ginbibiling niyo hi Jesus nga iginraysang ha kros.⁶ Waray hiya dinhe; nabanhaw hiya sugad han siring niya. Kadi ngan kitaa niyo an dapit nga ginhigdaan niya.⁷ Kadtoa niyo dayon yana an iya mga tinun-an ngan sumati, 'Nabanhaw hiya ngan mag-uuna hiya ha iyo ngadto ha Galilea; makakakita kamo ha iya didto!' Hinumdomi an akon iginsumat ha iyo."⁸ Sanglit ha kadagmitan, binmaya hira han lubnganan. Nakada pa ha ira an kahadlok, kundi puno hin kalipay, ngan nagdadlagan hira hin pagsumat han iya mga tinun-an.⁹ Tigda la nga gintapo hira ni Jesus ngan ginsiring, "An kalinaw maada ha iyo." Dinmaop hira ha iya, kinaptan an iya mga tiil, ngan nagsingba ha iya.¹⁰ Nagsiring hi Jesus ha ira, "Ayaw kamo kahadlok. Kadtoa niyo an akon kabugtoan ngan sumati hira nga mapakadto hira ha Galilea, ngan didto makita hira ha akon."¹¹ Han pagkalakat na han kababayan-an, binmalik ha syudad in pira han mga sondalo ngan nagbabantay han lubnganan, ngan nagsumat han mga puno han kapadian han ngatanan nga nahinabo.¹² Nakigkita han katigurangan an mga puno han kapadian ngan nagsarabot hira kon ano an maupay buhaton. Ginhukipan nira an mga sondalo hin damo nga kwarta,¹³ ngan ginsiring, "Igsumat niyo nga kinmadto an iya mga tinun-an kagab-i ngan ginkawat an iya lawas, samtang nangan-gaturog kamo.¹⁴ Ngan kon makabati hini an Gobernador, kami na an labi nga maaram hin pagbaton ha iya ngan waray niyo sadang kabarak-an."¹⁵ Ginkarawat han mga sondalo an kwarta, ngan ginbuhat nira an iginsugo ha ira. Amo ini nga sumat an iginpabantog han mga Judiyo tubtob ngada yana nga adlaw.¹⁶ Kinmadto ha Galilea an onse nga mga tinun-an, ha bukid nga ginpakadtoan ha ira ni Jesus.¹⁷ Han pakakita nira ha iya, ginsingba hiya nira, bisan kon may-ada ha ira nagruhaduha.¹⁸ Hinmarani hi Jesus ngan ginsiring hira, "Iginhatag ha akon an ngatanan nga gahom ha langit ngan ha tuna.¹⁹ Sanglit pakadto kamo ha ngatanan nga mga katawhan ha bug-os nga kalibutan ngan himoa niyo hira nga akon mga tinun-an. Bunyagi hira ha ngaran han Amay, ngan han Anak, ngan han Espiritu Santo,²⁰ ngan tutdoi hira hin pagtuman han ngatanan nga akon iginsugo ha iyo. Ngan hinumdomi! Dayuday ako mau-pod ha iyo ha ngatanan nga katuigan tubtob ha katapos han kalibutan."

MARCOS

1 Amo ini an Maupay nga Sumat mahitungod kan Jesu-Cristo nga Anak han Dyos. **2** Nagtikang ini sumala han iginsurat ni Isaias nga manaragna: "Nagsiring an Dyos, 'Iini an akon magsarangyaw, nga akon ipadadara hin pag-una ha imo, basi andamon niya an imo aagian.' **3** May-ada usa nga naggiginoliat ha kamingawan, 'Andama an dalan para han Ginoo; ngan tadonga an iya aagian!' " **4** Pinmakita hi Juan didto ha kamingawan, diin namunyang hiya hin mga tawo ngan nagwali. Ginsiring niya an mga tawo, "Bayai an iyo mga sala ngan pabunyag kamo, ngan mapasaylo an Dyos ha iyo." **5** Kinmadto an ngatanan nga mga tawo tikang ha katunaan han Judea ngan ha syudad han Jerusalem patati kan Juan. Nagkompisal hira han ira mga sala ngan nabunyagan hira didto han Salog Jordan. **6** Hinimo hin buhok hin kamelyo an bado ni Juan, ngan anit an iya bakos ha hawak. Mga duron ug dugos ha kagurangan an pagkaon niya. **7** Ginsiring niya an mga tawo, "Labaw pa hin gahom ha akon an tawo nga masunod ha akon. Diri ngani ako takos maghubad han higot han iya mga sandalyas. **8** Nagbubunyag ako ha iyo hin tubig, kundi magbubunyag hiya ha iyo han Espiritu Santo." **9** Waray pag-ihha, inmabot hi Jesus tikang ha Nazaret nga bungto ha Galilea, ngan ginbunyagan hiya ni Juan didto ha Salog han Jordan. **10** Paghaw-as ni Jesus tikang ha tubig, kinmita hiya nga nabuksan an langit ngan kinmunsad an Espiritu Santo sugad hin sarapati. **11** Hinbatian in tingog tikang ha langit nga nasiring, "Ikaw an akon hinigugma nga Anak. Nalilipay gud ako ha imo." **12** Ha gilayon hi Jesus ginpakadto han Espiritu ha kamingawan. **13** Nag-ukoy hiya didto hin 40 ka adlaw ngan didto ginsulay hiya ni Satanas. Didto hito nga dapit damo in ihalas nga kamanampan, kundi immabot in mga anghel ngan nagtigmangno ha iya. **14** Han kabilanggo ni Juan, kinmadto hi Jesus ha Galilea ngan nagwali hiya didto han Maupay nga Sumat tikang sa Dyos. **15** "Inmabot na an igo nga panahon," nasiring hiya, "ngan haraniay na an Ginhadian han Dyos. Bayai an iyo mga sala ngan tuohi niyo an Maupay nga Sumat." **16** Samtang nalabay hi Jesus ha tabi han Lanaw Galilea, hinkit-an niya in duha nga mangirisda, hi Simon ngan an iya bugto, hi Andres ngan nagtutunod han ira pukot hin pagdakop hin isda. **17** Nagsiring hi Jesus ha ira, "Bunyog kamo ha akon ngan tututdoan ta kamo hin pangisda hin mga tawo." **18** Binayaan nira dayon an ira mga pukot ngan binmuniyog hira kan Jesus. **19** Nagtipaunhan hiya ngan hinkit-an niya in duha pa nga magbugto, hira Santiago ug Juan, an mga anak ni Sebedeo. Nakadto hira han sakayan, nag-aandam han ira mga pukot. **20** Pakakita ni Jesus ha ira, gintawag hira. Ginbayaan nira an ira amay, hi Sebedeo, nga nakadto ha sakayan upod in mga sinuholan nga mga tawo, ngan binmuniyog hira kan Jesus. **21** Inmabot hira ha bungto han Capernaum ngan han pagkasunod nga Adlaw nga Iparahuway, sinmakob hi Jesus han ira sinagoga ngan nagtikang hin pagtutdo. **22** Nahipausa an mga tawo han iya pagtutdo, kay diri man hiya sugad han mga magtu-

rudo han Balaod ni Moises; lugod, an iya pagtutdo mayada gahom. **23** Hito nga takna, sinmakob han sinagoga in tawo nga may maraot nga espiritu ngan ginmoliat, **24** "Año an imo karuyag buhaton ha amon, Jesus nga taga-Nazaret? Pupuhon mo ba kami? Nakilala ako kon hin-o ka: Ikaw an baraan nga sinugo han Dyos!" **25** Ginsaway ni Jesus an maraot nga espiritu, "Ayaw hin aringasa. Gawas dida hito nga tawo!" **26** Binuntog an tawo, ginmoliat hin dako nga tingog, ngan ginmawas an maraot nga espiritu dida ha iya. **27** Nahipausa an ngatanan, ngan may hinsiring, "Año ini nga nahinabo? Usa ba ini nga bag-o nga pagturon-an? May gahom ini nga tawo hin pagsugo han mga magraot nga espiritu ngan nasugot hira ha iya!" **28** Nahisangyaw dayon ha bisan diin nga dapit han katunaan ha Galilea ini nga hinabo nga ginbuhat ni Jesus. **29** Ginmawas han sinagoga hira Jesus ug an iya mga tinun-an, upod hira Santiago ug Juan ngan napadayon hira ngadto han balay nira Simon ug Andres. **30** Nahigda an ugangan nga babaye ni Simon kay hinahirantan. Pag-abot ni Jesus, ginsumatan hiya mahitungod hini nga masakit. **31** Gindaop ni Jesus an masakit, kinapitan an kamot, ngan binuligan niya hin pagbuhat. Nalungasan an masakit han iya hiranat ngan nagdurot ha ira hin pagkaon. **32** Pagkagab-i, katunod na han adlaw, gindara han mga tawo ngadto kan Jesus an mga magsakit ngan an mga sinasangkayan hin yawa. **33** Nagtirok an mga tawo ha atubangan han balay. **34** Gintambal ni Jesus in damo kalain nga mga sakit ngan ginpagawas niya in damo nga mga yawa. Waray niya tugoti nga makagyakan an mga yawa, kay nakilala ini nga mga yawa kon hin-o hiya. **35** Han tempiano pa han aga, han waray pa sisidlit an adlaw,, binmuhat hi Jesus ngan linmakat. Ginmawas hiya han bungto ngan kinmadto hin mamingaw nga dapit ngan didto nagampo hiya. **36** Kundi ginmawas liwat han bungto hi Simon ngan an iya mga kaurupod hin pamiling kan Jesus. **37** Paghiagii nira ha iya, ginsiring nira hiya, "An mga tawo nagpipamiling ha imo." **38** Kundi binmaton hi Jesus, "Pakadto kita ha iba nga mga baryo nga hiraniay dinhe hini nga dapit. Kinahanglan magwali liwat ako didto, kay amo ini an tuyos han akon pagkanhi." **39** Sanglit nagsudoy hiya han bug-os nga Galilea, nagwali hiya ha mga sinagoga ngan nagpagawas hiya hin mga yawa. **40** Dinmaop kan Jesus in usa ngan sanlahon, linmuhod ha iya atubangan, ngan naki-malooy ngan buligan hiya. "Kon imo karuyag," nagsiring an sanlahon, "makakalinis ka ha akon." **41** Nalooy hi Jesus ha iya. Gindun-an hiya ni Jesus ngan sidngon, "Karuyag ko. Magmalinis ka!" **42** Nakuha dayon an sanla ngan naupay an tawo. **43** Ginpaoli hiya upod an hugot nga pagtugon ha iya, **44** "Pamatid, ayaw pagsumat bisan kan kanay. Pakadto dayon ha padi ngan pakita ha iya; kahuman, paghalad sugad han sugo ni Moises basi hisabtan ngan upay ka na." **45** Linmakat an tawo ngan iginpasarang ini nga hinabo ha ngatanan nga dapit. Ha pagkamatuod damo an nahibaro; sanglit makuri na hi Jesus makasakob hin dayag han bung-

to; lugod, didto hiya hin mamingaw nga mga dapit ngan an mga tawo na la tikang ha magkalainlain nga dapit an napakadto ha iya.

2 Paglabay hin pira ka adlaw, binmalik hi Jesus ha Capernaum ngan nahibantog nga inmoli na hiya.² Damo in mga tawo nga kinmadto, sanglit napuno an balay, bisan pa ngani an bungsaran ha atubangan han portahan. Han nagwawalihi Jesus ha ira,³ gindara ngada ha iya in usa nga lulid nga ginpasag hin upat ka tawo.⁴ Tungod han kadamo han mga tawo, waray hira makahirani kan Jesus. Sanglit gin-ukban nira an atop nga tungod ni Jesus. Ira gintonton tikang ha atop an lulid nga nakada ha iya higdaan.⁵ Nakasabot hi Jesus han ira dako nga pagtoo, ngan ginsiring niya an lulid, "Anak, ginpasaylo na an imo mga sala."⁶ May-ada mga magturutdo han Balaod ngan nagkakalingkod didto nga nagsiring ha ira ngahaw,⁷ "Kay ano nga ginmahom man hiya pagyakan hin sugad hini? Usa ini nga pagpanamastamas han Dyos? Waray tawo nga makakapasaylo hin sala; an Dyos la in makakahimo."⁸ Nakasabot dayon hi Jesus han ira mga ginhuhunahuna. Sanglit nagsiring hiya ha ira, "Kay ano nga nakahunahuna man kamo hin sugad?"⁹ Hain in masarosayon: an pagsiring ngada hini nga lulid, 'An imo sala ginpasaylo,' kon an pagsiring, 'Buhat, dad-a an imo higdaan ngan lakat?'¹⁰ Ippakita ko ha iyo nga may gahom dinhe ha tuna an Anak han Tawo hin pagpasaylo han mga sala." Sanglit ginsiring niya an lulid,¹¹ "Nasiring ako ha imo, buhat, dad-a an imo higdaan ngan uli ha iyo balay!"¹² Ha atubangan han mga tawo, binmuhat an lulid, gindara an iya higdaan, ngan lin-makat dayon. Nahipausa hira ngatanan, ngan nagdayaw hira han Dyos hin pagsiring, "Waray pa kami kumita hin sugad hini nga hinab!"¹³ Binmalik hi Jesus ngadto ha bay-bayon han Lanaw Galilea. Dinmaop in mga tawo ha iya ngan nagtikang hiya hin pagtutdo ha ira.¹⁴ Samtang naglalakat hiya, nakita niya in usa nga parasukot hin buhis, hi Levi, nga anak ni Alfeo, nga nalingkod didto han iya buhatan. Nagsiring hi Jesus ha iya, "Sunod ha akon." Binmuhat hi Levi nga sinmunod kan Jesus.¹⁵ Tinmangka hi Jesus hin pagkaon didto han balay ni Levi. Damo an mga parasukot hin buhis ngan mga tinamay nga nagsunodsundod kan Jesus. Damo ha ira in nakigsaro ha iya ngan han iya mga tinun-an.¹⁶ Pinmakiana hira han mga tinun-an ni Jesus, "Kay ano nga nakiksaro man hiya han mga parasukot hin buhis ngan han mga tinamay?"¹⁷ Nakabati hi Jesus ha ira ngan ginbaton hira niya, "Diri nagkikinahanglan hin magtarambal an waray sakit nga tawo, kundi adton mayada la sakit. Waray ako makanhi hin pagtawag hadton mga magtadong, kundi hadton mga magpakasasala."¹⁸ Ha usa ka higayon, nagpuasa an mga tinun-an ni Juan ngan Parabunyag ngan an mga Parisiyo. May-ada mga tawo nga kinmadto kan Jesus ngan pinmakiana ha iya, "Kay ano nga nagpupuasa an mga tinun-an ni Juan ngan Parabunyag ngan an mga Parisiyo, kundi diri man an imo mga tinun-an?"¹⁹ Nagbaton hi Jesus, "Matugot ba kamo nga diri mangaon an mga dinapit ngadto hin pakasal? Maaram ako nga diri kamo matugot. Samtang nga upod pa an kinasal ha ira, mangangaon manta hira.²⁰ Kundi maabot an panahon nga mabaya ha ira an kinasal; ngan amo na an ira diri pagkaon.²¹ Waray tawo nga nagamit hin bag-o nga dugnit hin pagtangkop hin daan nga bado. Kay kon iya ini buhaton, magigisi an dumog nga bado ngan mahiluag an tarangkopan.²² Waray liwat naipis hin bag-o nga bino nga-

da hin daan na nga anit nga surudlan. Kon iya ini buhaton, mabuburit an surudlan kay magigisi an anit ngan makakarag an bino."²³ Nahinabo nga naglatas hi Jesus ha kaumhan hin trigo ha Adlaw nga Iparahuway. Samtang naglalakat hira, nangutos hin mga uhay an mga tinun-an nga upod niya.²⁴ Nagsiring an mga Parisiyo kan Jesus, "Diri tugot han aton Balaod nga mangutos an imo mga tinun-an ha Adlaw nga Iparahuway."²⁵ Binmaton hi Jesus, "Waray ba kamo makabati han ginbuhat ni David han nagkikinahanglan hiya hin pagkaon? Ginutom hi David ngan an iya mga sakop;²⁶ sanglit, sinmulod hiya han balay han Dyos ngan kinmaon han tinapay nga iginhalad ha Dyos. Nahinabo ini ha panahon nga hi Abiatar amo an Labaw nga padi. Subay han aton Balaod, an makakakaon la hini ngan tina-pay amo an mga padi, kundi kinmaon hi David ngan tigan niya an iya mga sakop."²⁷ Nagsiring hi Jesus, "Ginhimo an Adlaw nga Iparahuway tungod han tawo; diri an tawo tungod han Adlaw nga Iparahuway."²⁸ Sanglit an Anak han Tawo Ginoo bisan han Adlaw nga Iparahuway."

3 Binmalik hi Jesus ngadto ha sinagoga diin nakadto in tawo nga patay an kamot.² May-ada didto mga tawo nga karuyag magbutangbutang hin sayop kan Jesus, sanglit nag-inaw hira kon magtambal ba hiya ha Adlaw nga Iparahuway.³ Ginsiring ni Jesus an tawo nga patay an kamot, "Pakadi ha atubangan."⁴ Pinmakiana hi Jesus han mga tawo, "Ano an tugot han aton Balaod ngan sadang buhaton ha Adlaw nga Iparahuway? Pagbulig ba, o pagdaot? Pagtalwas ba hin kinabuhi, o pagkuha ba hin kinabuhi?" Kundi waray hira mag-aringasa.⁵ Nangalas hi Jesus han pagkita niya hini ngan mga tawo, kundi inalpan hiya hin kalooys tungod han katig-a han ira kasingkasing ngan kasayop nira. Ginsiring niya an tawo, "Unata an imo kamot." Gin-unat han tawo an iya kamot ngan naupay.⁶ Sanglit ginmawas an mga Parisiyo han sinagoga, ngan nakigkita dayon han iba nga mga kaapi han hugpo ni Herodes. Ngan nagkasarabot hira hin pagpatay kan Jesus.⁷ Kinmadto hi Jesus ngan an iya mga tinun-an ha lanaw han Galilea. Binmunyog ha iya in damo nga mga tawo nga tikang ha Galilea, ha Judea,⁸ ha Jerusalem, ha tuna han Idumea, ha tuna tabok han Jordan ngan ha mga higrani nga dapit han mga bungto han Tiro ug Sidon. Nagsinunod kan Jesus ini nga mga tawo kay nakabati hira han mga ginbuhat niya.⁹ Damo kaupay an mga tawo, sanglit ginsugo niya an iya mga tinun-an ngan mag-andam hin sakayan basi diri hiya mapit han mga tawo.¹⁰ Damo an iya mga gintambal, sanglit nagpirit gud an mga magsakit ngan makaduok kan Jesus, basi la makakamkam ha iya.¹¹ Nahapa ha iya atubangan an mga tawo ngan sinasangkan hin yawa kon nakita ha iya, ngan nagoliat, "Ikaw an Anak han Dyos!"¹² Gintugon hin maupay ni Jesus an mga yawa ngan diri magsumat kon hin-o hiya.¹³ Sinmagka hi Jesus hin pungtod ngan ginpadaop niya an mga kalalaken-an nga kinaruyag niya. Dinmaop hira¹⁴ ngan nagpili hiya hin dose ngan iya ginngaranan ngan mga apostoles. "Ginpili ko kamo basi umupod kamo ha akon," nagsiring hiya, "ngan susugoon ko kamo hin pagwali¹⁵ ngan tatagan ko kamo hin gahom hin pagpaiwas hin mga yawa."¹⁶ Amo ini an dose nga ginpili niya: hi Simon (ginngaranan hiya ni Jesus ngan Pedro);¹⁷ hi Santiago ngan an iya bugto, hi Juan, mga anak ni Sebedeo (ginngaranan hira ni Jesus ngan "Boanerges," an karuyag sidngon, "Mga Tawo hin Dalugdog");¹⁸ hira Andres, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, Santiago ngan anak

ni Alfeo, Tadeo, Simon, an bayani,¹⁹ ngan hi Judas Iscariote nga naglingo kan Jesus.²⁰ Inmuli hi Jesus ngan gin-aliron-gan na liwat hiya hin damo nga mga tawo nga waray na ngani hiya ngan an iya mga tinun-an panahon hin pagkaon.²¹ Pakabati han iya kauropdan mahitungod hini, kinmadto hira hin pagkuha ha iya, kay nasumatan hira nga nawad-an na hiya hin maupay nga panmurusbuot.²² Mayada mga magturutdo han Balaod nga tikang ha Jerusalem nga nagsiring: "Hinkakaptan hiya ni Beelsebul!" Nagsiring an iba, "Naghataq ha iya hin gahom an puno hin mga yawa hin pagpagawas ha ira."²³ Sanglit gintawag ni Jesus an mga tawo ngan nagsumat hiya hin mga pananglitan: "Uunanhon man ni Satanas hin pagpaiwas ha iya ngahaw?²⁴ Kon magkabahinbahin in usa nga nasod ngan mag-aruaraway hira, mapupukan ito nga nasod.²⁵ Kon makabahinbahin in usa nga panimalay ngan mag-aruaraway hira, mabubungkag ito nga panimalay.²⁶ Sanglit kon magkabahinbahin an ginhadian ni Satanas, diri ito mag-iiha, kundi mabubungkag ngan mapupukan.²⁷ "Waray makakasulod hin balay hin kusgan nga tawo hin pangawat, kon diri anay niya gaposon an kusgan nga tawo. Kon magapos na niya, amo na an pakapangawat niya.²⁸ "Tigamni ini niyo: Mapapasaylo an mga tawo han ira mga sala ngan han magraot nga ira mga ginyakan.²⁹ Kundi diri mapapasaylo an tawo nga magpasipara hin pagyakan supak han Espiritu Santo." (³⁰Ginyakan ini ni Jesus kay may-ada nasiring nga may-ada hiya maraot nga espiritu.)³¹ Inmabot an iroy ni Jesus ngan an iya kabugtoan. Waray hira sumakob han balay, kundi nagpatugon la hira nga may-ada tuyu nira ha iya.³² Nabubutnga hi Jesus hin mga nagkakalingkod nga mga tawo, ngan nagsiring hira ha iya, "Aadto ha gawas an iroy ngan kabugtoan mo, may-ada tuyu ha imo."³³ Binmaton hi Jesus, "Hin-o an akon iroy? Hin-o an akon kabugtoan?"³⁴ Sinmiplat hiya han mga nagkakalingkod nga mga tawo nga naglilibot ha iya ngan nagsiring, "Amo ini an akon iroy ngan an akon kabugtoan.³⁵ Akon kabugtoan ngan akon iroy an bisan hin-o nga nag-tutuman han iginpapabuhat ha iya han Dyos."

4 Nagtikang liwat hi Jesus hin pagtutdo didto ha tabi han Lanaw han Galilea. Damo kaupay an mga tawo nga nag-alirong ha iya; sanglit sinmakay hiya hin sakayan ngan limmingkod hiya. Nakadto ha dagat an sakayan ngan nagkakatukdaw an mga tawo didto ha tabi.² Damo an igin-tutdo niya pinaagi hin mga pananglitan. Dida han iya pagtutdo nagsiring hiya ha ira:³ "Pamatí kamo! May-ada tawo nga kinmadto han iya uma hin pagsabod.⁴ Han nagsabod hiya, may mga binhe nga nagkataktak ha dalam ngan pinanuktok han mga tamsi.⁵ May-ada nahulog ngada hin batoon nga tuna. Tinmurok gad an binhe kay may-ada man manipis nga tuna.⁶ Kundi han pagsirak han adlaw, nalaya an mga tanom kay waray makagamot hin maupay, ngan nagkauuga.⁷ May mga binhe nga nahulog ha mga tunokon ngan kabanwaan. Han pagtubo han kabanwaan, naambongan an mga tanom; sanglit waray mamunga.⁸ Kundi may mga binhe nga nahulog ha maupay nga tuna. Tinmurok an binhe, tinmubo ngan namunga: may-ada namunga hin 30 ka pilo, 60 ka pilo an iba, ngan 100 ka pilo an iba liwat.⁹ Ngan nagsiring hi Jesus, "Kon hin-o ha iyo an may durungan, mamati hin maupay!"¹⁰ Han nag-uusaan na la hi Jesus, dinmaop ha iya adton iba nga nakabati ha iya upod an close nga mga tinun-an, ngan naghangyo nga igsaysay niya an mga pananglitan.¹¹ Binmaton hi Jesus, "Iginhatag ha iyo an pakasabot han mga natatago nga butang han Ginhadian

han Dyos; kundi nakakasabot la adton diri kausa niyo pinaagi hin mga pananglitan,¹² basi 'Ha ira paniguro hin pagkita, diri lugod hira nakakakita, ha ira paniguro hin patati, diri lugod hira makakasabot; kay kon makahimo hira, bangin hira bumalik sa Dyos ngan pasasyloon hira niya.'¹³ Ngan nagpakiana hi Jesus ha ira, "Diri ba kamo nakakasabot hini nga pananglitan? Uunanhon man ngayan niyo hin pakasabot hin bisan ano nga pananglitan?¹⁴ An magsarabod nagsabod han mensahe han Dyos.¹⁵ May-ada mga tawo nga sugad han mga binhe nga nahulog ha dalan. Pakakabati nira han mensahe, naabot dayon hi Satanas ngan inaagaw an mensahe ha ira.¹⁶ An iba nga mga tawo sugad hin mga binhe nga nataktak ha batoon nga tuna. Pakakabati nira han mensahe, kinakarawat dayon nira nga malipayon.¹⁷ Kundi diri gud napabilin ha ira kasingkasing, ngan diri nag-iiha. Sanglit kon naabot in kakurian ngan pag-antos tungod han mensahe, nabaya hira dayon.¹⁸ An iba nga mga tawo sugad hin mga binhe nga ginsabod dida hin tunokon ngan kabanwaan. Nakakabati ini hira han mensahe,¹⁹ kundi natatabonan an mensahe han mga kabaraka hiunong hin mga kinabuhi, an paghigugma han manggad, ngan an iba nga mga karuyagon, sanglit diri nakakabunga.²⁰ Kundi an iba nga mga tawo sugad hin mga binhe nga ginsabod ha maupay ngan tuna. Namamatí hira han pulong, ira kinakarawat ngan namumunga. May-ada nabunga hin 30 ka pilo, an iba 60 ka pilo, ngan an iba na man, 100 ka pilo."²¹ Nagpadayon hi Jesus, "Kon may-ada nadadara hin suga, tinatakloban ba niya ini, o ibinubutang ba ha sironq hin higdaan? Diri ba ikinakadto ha iya burutangan?²² Ipadadayag an natatago; bubuksan an natatabonan.²³ Kon hin-o an may mga durungan, mamati hin maupay!"²⁴ Nagsiring pa hiya ha ira, "Tigamni an iyo hinbabatian. An amo ngahaw ngan mga lagda ngan ginagamit niyo hin paghukom han iba, amo man an gagamiton han Dyos hin paghukom ha iyo, ngan bangin labaw pa hin kamakuri.²⁵ Tatagan pa adton may-ada na; kukuhaan adton waray, bisan han gutiay ngan aada ha iya."²⁶ Nagpadayon hi Jesus hin pagsiring: "Alid-agid an Ginhadian han Dyos hin tawo ngan nagsabod hin binhe ha iya uma.²⁷ Kahuman niya pagsabod han binhe, nagpapadayon hiya han iya ikina-adlaw ngan mga buruhaton, samtang naturok ngan natubo an binhe. Kundi diri hiya maaram kon ano an kasugad hini.²⁸ An tuna ngahaw an nakakapatubo ngan nakakapabunga: syahan, nananahon; niyan, namumukad; kahuman, namumunga.²⁹ Kon hinog na an bunga, gin-aani han tag-iya, kay inmabot na an takna hin panguha.³⁰ "Ano ba an aton ikatatanding han Ginhadian han Dyos?" nagpakiana hi Jesus. "Ano nga pananglitan an sadang naton gamiton hin pagsaysay hini?³¹ Amo ini nga pananglitan: Usa ka tawo nagtanom ha tuna hin liso hin mustasa, an gigugutiayi ngan liso dinhe ha tuna.³² Natubo ini ngan nahihimo ngan gididakoi nga kahoy. Narampag an iya mga sanga ngan nahapon an katamsihan ngan dito nagsasalag."³³ Nagwali hi Jesus ha mga tawo pinaagi hin alid-agid hini ngan mga pananglitan. Ginsumatan niya hira sugad han ira hinsasabotan.³⁴ Waray gud hiya magyakan ha ira kon diri pinaagi hin mga pananglitan; kundi kon an iya mga tinun-an la an iya kahimangraw, iya iginsasaysay an ngatanan ha ira.³⁵ Han pagkagab-i hito manta ngan adlaw, nagsiring hi Jesus ha iya mga tinun-an, "Talabok kita ngadto ha luyo han lanaw."³⁶ Sanglit binayaan nira an kadam-an ngan mga tawo. Sinmakay han sakayan an mga tinun-an diin nakadto

na hi Jesus, ngan tinmalabok hira. May iba nga mga sakayan didto.³⁷ Inmabot in makusog nga alipuros ngan ginsasakayan na an ira sakayan hin mga balod nga haros mapuno na hin tubig an sakayan.³⁸ Nakaturog hi Jesus didto ha may ulin; nakakaulon hiya ha iya paghigda. Ginpukaw hiya han mga tinun-an, "Magturutdo, diri ka ba nababara-ka nga magkakamatay na kita?"³⁹ Bimuhat hi Jesus ngan ginsaway niya an hangin, "Hugpoy na!" ngan an mga balod, "Pagmalinaw kamo!" Hinmugpoy an hangin ngan nagmalinaw.⁴⁰ Nagsiring hi Jesus ha iya mga tinun-an, "Kay ano nga nahahadlok man kamo? Waray la gihapon kamo pagtoo?"⁴¹ Kundi duro gud an ira paghipausa, ngan may hinsiring ha ira: "Hin-o ini nga tawo nga nasugot man ha iya bisan an hangin ngan an mga balod?"

5 Inmabot hira ha tabok han Lanaw han Galilea, didto han tuna han mga taga-Gadara.² Han paghaw-as gud la ni Jesus han sakayan, gintapo hiya hin tawo nga tikang ha mga lungib nga lubnganan.³ May-ada ini nga tawo maraot nga espiritu, ngan didto hiya pag-iinukoy han mga lubnganan. Waray na gud nakakagapos ha iya hin kadena.⁴ Makadamo na gaposa an iya mga kamot ngan mga tiil, kundi nauutod la an mga kadena ha kamot ngan an pandog ha iya tiil. Makusog hiya hin duro nga waray gud nakakahawid ha iya.⁵ Adlaw gab-i nagsusudoysudoy hiya han mga linubngan ngan han mga pungtod, naggiginoliat ngan nag-uunay hin pagsamad ha iya ngahaw pinaagi han mga bato.⁶ Tay-aw hiya han pakakita niya kan Jesus. Sanglit dinmalagan hiya, hinmapa ha atubangan ni Jesus,⁷ ngan ginmoliat hin dako nga tingog: "Jesus, Anak han Gilalabawi nga Dyos! Ano an imo karuyag buhaton ha akon? Nakikimalooy ako ha imo, ayaw ako pagkastigoha!"⁸ Ginyakan ini niya kay nagsiring hi Jesus ha iya: "Maraot nga espiritu, gawas dida hini nga tawo!"⁹ Sanglit ginpakianhan hiya ni Jesus, "Hin-o an imo ngaran?" Binmaton an tawo, "Panon' an akon ngaran, kay damo kami."¹⁰ Waray hiya humunong pakimalooy kan Jesus nga diri pagawson an maraot nga mga espiritu dida hito nga tuna.¹¹ May-ada dako nga panon hin kababoyan nga naniningaon dida hin hirani ngan pungtod.¹² Naghangyo kan Jesus an magraot nga mga espiritu, "Pasudla kami ngadto han kababoyan."¹³ Gintugotan hira ni Jesus. Ginmawas han tawo an maraot nga mga espiritu ngan kinmadto han kababoyan. May mga duha ka yukot an mga baboy nga nandadlagan ngadto han umpas; nahulog ngadto han lanaw ngan nagkalulomos.¹⁴ Nandadlagan dayon an magmarangno han kababoyan ngadto ha bungto ngan kaumhan hin pagsumat han nahinabo. Kinmadto an mga tawo pagkita han nahinabo.¹⁵ Dinmaop hira kan Jesus ngan kinmita hira han tawo nga may-ada anay mga yawa. Nalingkod hiya, diri na lubas ngan maupay na igkahimangraw. Ngan nahadlok hira ngatanan.¹⁶ Nagsumat han mga tawo adton nakakita kon ano an nahinabo han tawo nga sinangkayan hin yawa ngan han kababoyan.¹⁷ Sanglit ginhangyo nira hi Jesus nga gu-mawas han ira tuna.¹⁸ Han naisarakay na hi Jesus, naki-malooy an tawo nga iniwasan hin mga yawa, nga paupdon hiya.¹⁹ Kundi waray tumugot hi Jesus. Lugod, ginsiring hiya ni Jesus, "Uli ngadto ha imo panimalay ngan sumati hira han ginbuhat ha imo han Gino ngan han iya kaloo'y ha imo."²⁰ Inmoli an tawo ngan nagsudoy hiya han Decapolis ngan nagsinumat han ginbuhat ni Jesus ha iya. Dako an paghipausa hadton nagpakabati ha iya.²¹ Binmalik hi Jesus ngadto ha tabok han lanaw. Nag-alirong ha iya in damo

nga mga tawo didto ha ligid han lanaw.²² Dinmaop ha iya hi Jairo, usa ngan tinaporan han sinagoga. Pakakita niya kan Jesus hinmapa hiya²³ ngan duro an iya pakimalooy ha iya hin pagsiring, "Masakit hin duro an akon anak nga babayehay. Kadtoa gud ngan ipadapat an imo kamot ha iya basi maupay hiya ngan diri mamatay!"²⁴ Ngan inmupod hi Jesus ha iya. Damo liwat nga mga tawo an binmunyog kan Jesus ngan gindadaisog hiya han mga tawo.²⁵ May-ada babaye nga makalilisang na an gin-antos tungod hin duro nga pagdinugoi ha iya hin dose na ka tuig,²⁶ bisan kon damo na in nagtambal ha iya. Naubos na an iya kwarta, kundi waray hiya mag-upay; nagtikadugang la lugod an iya sakit.²⁷ Nasumatan hiya mahitungod kan Jesus; sanglit nappirit hiya hin pagtampo han kadam-an, ngan pinmaluyo hiya kan Jesus.²⁸ Nagsiring hiya ha iya ngahaw, "Kon makakapot la ako bisan la han iya bado, mauupay gud ako."²⁹ Kinaptan niya an bado ni Jesus, ngan inmukoy dayon an pagdinugoi ha iya; inabat niya nga naupay hiya han iya sakit.³⁰ Nakasabot dayon hi Jesus ngan ginmawas ha iya in gahom. Linmingi hiya hin pagkita han kadam-an nga mga tawo ngan nagpakiana, "Hin-o in nagkapot han akon bado?"³¹ Nagbaton an iya mga tinun-an, "Nakita ka nga ginlilibutan ka han mga tawo. Kay ano nga nagpapakiana ka pa man?"³² Kundi gin-osisa gud ni Jesus kon hin-o an kinapot han iya bado.³³ Nakasabot an babaye han nahinabo ha iya; sanglit dinmaop hiya kan Jesus ngan nangungurog hin kahadlok. Hinmapa hiya ha atubangan ni Jesus ngan nagsumat han bug-os nga kamatuoran.³⁴ Nagsiring hi Jesus ha iya, "Anak ko, nakaupay ha imo an imo pagtoo. Lakat nga malinawon, ngan mauupay ka han imo sakit."³⁵ Han nagiyinakan pa hi Jesus, may-ada mga surugoon nga inmabot tikang ha balay ni Jairo. Ginsumatan nira hi Jairo, "Patay na an imo anak nga babaye. Ayaw na pagsinamoka an Magturutdo."³⁶ Waray la makigbali hi Jesus han ira ginsumat, kundi ginsiring hi Jairo, "Ayaw kahadlok. Too la."³⁷ Ngan waray ginpaupod ni Jesus, labot kan Pedro ngan han magbugto, hira Santiago ug Juan.³⁸ Inmabot hira ha balay ni Jairo diin hinkit-an ni Jesus an kasamok ngan hinbatian niya an mga pagnguengoy ngan pagtangis.³⁹ Sinmakob hiya ngan nagsiring hiya ha ira, "Ano ini nga kasamok? Kay ano nga nagtitinangis man kamo? Diri patay an bata; nakaturog la hiya."⁴⁰ Gintinawaan la hiya han mga tawo; sanglit, ginpagawas niya hira. Pinaupod ni Jesus an amay ngan an iroy han bata ngan an iya tulo ngan mga tinun-an, ngan kinmadto hira han sulod diin naghigda an bata.⁴¹ Kinaptan ni Jesus an kamot han bata ngan sidngon, "Talitha, koum," kon ha aton pa, "Babayehay, pinapabuhat ko ikaw!"⁴² Bimuhat dayon an bata ngan nagtikang hin paglakat. (Dose na an edad han bata.) Dako gud an ira paghipausa hini nga nahinabo.⁴³ Kundi gindid-an hira ni Jesus hin pagsumat hini bisan kan kanay, ngan nagsiring hiya, "Tagi hiya hin pagkaon."

6 Binmaya hi Jesus hito nga dapit ngan inmoli ngadto han iya kalugaringon nga bungto ngan an iya mga tinun-an sinmunod ha iya.² Nagtutdo hiya ha sinagoga ha Adlaw nga Iparahuway. Damo an nakadto nga mga tawo, ngan nanhipausa hira han pakabati nira ha iya. "Diin ba hiya kuha hini nga hibaro?" naggakiana hira. "Ano ini nga hibaro nga ihinatag ha iya? Inuunan-o ba niya hin pagbuhat hin mga milagro?"³ Diri ba hiya an panday nga anak ni Maria ngan bugto nira Santiago, Jose, Judas ug Simon? Diri ba nag-uokoy dinhe an kababayen-an nga iya kabug-

toan?" Sanglit iginsalikway hiya nira.⁴ Nagsiring hi Jesus ha ira, "Tinatahad an manaragna bisan diin nga dapit labot la dida han iya kalugaringon nga bungto, han iya kaupordan ngan han iya panimalay."⁵ Waray hiya makahimo hin pagbuhat hin mga milagro didto, labot la nga gindun-an ngan gintambal niya in pira nga mga magsakit.⁶ Dako an iya paghipausa tungod han kawaray nira pagtoo. Nagsudoy hi Jesus han mga baryo didto hito nga dapit ngan nagtutdo han mga tawo.⁷ Gintirok niya an dose nga mga tinunan, ngan iya ginsugo hin padispadis. Tinagan niya hira hin gahom hin pakadaog han mga yawa⁸ ngan gintugon hira niya, "Ayaw kamo pagdara hin bisan ano ha iyo paglakaton, labot hin tungkod; ayaw pagdara hin pagkaon, hin supot ngan hin kwarta ha iyo mga bulsa.⁹ Pagsul-ot kamo hin sandalyas kundi ayaw pagdara hin liliwanan."¹⁰ Gintugon pa hira, "Kon diin kamo nga balay karawata ngan pasaka pabilin kamo dida ngahaw tubtob han iyo pagbaya hito nga dapit.¹¹ Kon diri kamo karawaton ha usa nga dapit o diri kamo pamatian, bayai ito nga dapit katapos niyo padpara an tapotapo ha iyo mga tiil. Usa ini nga pahimangno ha ira."¹² Sanglit nagkalakat ngan nagwali hira nga kinahanglan bumaya an mga tawo han ira mga sala.¹³ Nagpawas hira hin damo nga mga yawa, ngan nagdihog hira hin lana ha damo nga mga magsakit, ngan gin-upay nira hira.¹⁴ Niyan nakabati hi Hadi Herodes hiunong hini ngatanan kay nahisamwak man an bantog ni Jesus ha ngatanan nga dapit. May-ada mga tawo nga nasiring, "Nabuhi na liwat hi Juan nga Parabunyag! Sanglit nakikita ta ini nga mga gahom dida ha iya."¹⁵ Kundi nagsiring an iba, "Hi Elias hiya." Nagsiring liwat an iba, "Manaragna hiya sugad hin usa nga bantogan nga manaragna hadton mga una pa nga panahon."¹⁶ Han pakabati hini ni Herodes, nagsiring hiya, "Amo hiya hi Juan nga Parabunyag! Ginpapugotan ko na hiya, kundi nabuhi liwat!"¹⁷ Hi Herodes ngahaw an nagpadakop kan Juan; iya iginpagapos ngan iginsulod ha bilanggoan. Ginbuhat ini ni Herodes tungod kan Herodias nga iya gin-asawa. Hi Herodias asawa ni Felipe nga bugto ngahaw ni Herodes.¹⁸ Waray hunong hin pagsinaway ni Juan kan Herodes, "Diri matadong nga buhat an pag-asawa mo han asawa han imo bugto!"¹⁹ Sanglit nagdumot hi Herodias kan Juan ngan karuyag niya patayon, kundi waray hiya makahimo tungod kan Herodes.²⁰ Nahadlok hi Herodes kan Juan kay maaram hiya nga maupay ngan baraan nga tawo hi Juan, sanglit ginpabantayan hiya niya. Karuyag niya mamati kan Juan, bisan kon nagugupong hiya ha kada pakakabati niya kan Juan.²¹ Ha kataposan nakahigayon hi Herodias hin pagpatay kan Juan. Naghatag hi Herodes hin dako nga kombite dida han iya kaadlawan, han mga punoan han kasondalohan, ngan han mga dagko nga pagkatawo ha Galilea.²² Sinmakob ngan sinmayaw an anak nga babaye ni Herodias Nakalipay hiya kan Herodes ngan han mga dinapit ngada han kombite. Nagpakiana han daragita an hadi, "Ano an imo karuyag aroon? Ihahatag ko ha imo in bisan ano nga imo karuyag."²³ Pinaagi hin damo nga panumpa, nagsiring ha iya na hadi, "Nagsasaad ako nga tatagan ta ikaw han imo karuyag aroon, bisan pa an katunga han akon ginhadian."²⁴ Ginmawas an daragita ngan pinmakiana han iroy niya kon ano an iya aroon. Binmaton an iroy niya, "An ulo ni Juan nga Parabunyag."²⁵ Kinmadto dayon han hadi an daragita ngan nangaro, "Karuyag ko nga ihatag mo ha akon an ulo ni Juan nga Parabunyag ngan sinangga hin plato!"²⁶ Nabido kaupay an

hadi; kundi waray hiya makabaribad, kay nagsaad hiya ha atubangan han iya nga dinapit.²⁷ Sanglit ginsugo niya in gwardya han bilanggoan nga dad-on an ulo ni Juan. Lin-makat an gwardya, kinmadto ha bilanggoan, ngan ginputogtan hi Juan.²⁸ Gindara niya an ulo nga sinangga hin plato, ngan iginhatag niya han daragita, ngan ihinatag han daragita ngadto han iroy niya.²⁹ Pakabati hini han mga tinun-an ni Juan, kinmadto hira pagkuha han iya lawas ngan iginlubong nira.³⁰ Bimmalik ngan nakikita kan Jesus an mga apostoles ngan ginsumatan hiya nira han ngatanan nga ira ginbuhat ngan gintutdo.³¹ Abotkiabot an mga tawo, sanglit waray na ngani panahon pagkaon hi Jesus ngan an iya mga tinun-an. Sanglit nagsiring hi Jesus ha iya mga tinun-an, "Tana, pahirayo kita han mga tawo, ngadto hin mamingaw nga dapit, basi makapahuway anay kamo."³² Sanglit sinmakay hira hin sakayan ngadto hin dapit nga mamingaw.³³ Kundi damo nga mga tawo an kinmita han ira paggikan ngan nahibaro dayon hira kon hin-o an mga sakay. Sanglit, linmanat hira tikang han mga kaburubung-tohan. Tungod nga darodalagan man an ira pagbaktas, nahiuna hira pag-abot kanda Jesus ngan han iya mga tinun-an.³⁴ Han paghaw-as ni Jesus han sakayan hinkit-an niya ini nga kadam-an nga mga tawo ngan nalooy hiya ha ira kay sugad hira hin mga karnero nga waray magmarango. Ngan nagtikang hiya hin pagtutdo ha ira hin damo nga mga butang.³⁵ Han kulopay na, dinmaop an iya mga tinun-an ngan nagsiring, "Tikagab-i na, ngan tay-aw ini nga dapit.³⁶ Palakta na an mga tawo ngan pakadtoa na la hira ha mga higrani nga kaumhan ngan kabaryohan, basi makapalit hira hin sadang makaon."³⁷ Binmaton hi Jesus, "Kamo ngahaw in hatag ha ira hin pagkaon." Nagpakiana hira, "Karuyag ba nimo nga lumakat kami pagpalit hin kanan ₱400.00 ngan tinapay ngan ipakaon ha ira?"³⁸ Pinmakiana hi Jesus ha ira, "Pipira la an iyo tinapay? Panginanoa daw niyo." Han kasayod na nira, ginsumatan hiya, "Lima la ka bug-os ngan duha nga isda."³⁹ Ginsugo ni Jesus an iya mga tinun-an ngan pagpurupundokon hira hin pagkalingkod diida han kabanwaan.⁴⁰ Sanglit nagpurupundok an mga tawo hin tinag 100 ngan tinag 50.⁴¹ Niyan kinuha ni Jesus an lima ka bug-os nga tinapay ngan an duha nga isda, himangad hiya ha langit, ngan naqpasalamat sa Dyos. Ginpinitpinit niya an tinapay ngan iginhatag ha iya mga tinun-an basi igdurot ha mga tawo. Iya liwat ginbahinbahin an duha nga isda ha ira ngatanan.⁴² Nanngaon an ngatanan ngan nagkabubusog.⁴³ Kahuman, nakatirok pa an mga tinun-an hin dose ka alat han nahisalin nga mga tinapay ngan isda.⁴⁴ Lima ka yukot nga kalalaken-an an nangaon han tinapay.⁴⁵ Samtang ginpapaoli ni Jesus an mga tawo, ginpasakay dayon niya an iya mga tinun-an basi mag-una ha iya ngadto ha Betsaida, ha tabok han lanaw.⁴⁶ Kahuman niya manamilit han iya mga tinun-an, kinmadto hiya hin usa nga pungtod basi hiya mag-ampo.⁴⁷ Han pagkagab-i na, nakadto na an sakayan ha butnga han lanaw, samtang nag-uusaan la hi Jesus didto ha sagka.⁴⁸ Nakita niya nga nagkukuri an iya mga tinun-an pagginaod kay songsong hira kaupay han hangin. Sanglit, ha mga alas tres ngadto ha alas seis na an kaagahon, kinmadto hi Jesus ha ira nga naglalakat ha bawbaw han tubig. Nakahunahuna la hiya hin paglabay ha ira.⁴⁹ Kundi kinmita hira nga naglalakat hiya ha bawbaw han tubig. Hunahuna nira ngan murto adto, sanglit ginmoliat hira⁵⁰ hin kahadlok han pakakita nira ngatanan ha iya. Nagyakan dayon hi Jesus ha ira, "Ayaw

kamo kahadlok! Hi ako ini!" ⁵¹ Sinmakay hiya han sakayan upod ha ira ngan hinmugpoy dayon an hangin. Duro an paghipausa han mga tinun-an, ⁵² kay waray nira hisabti an kahulogan han pagpadamo han mga tinapay; makuri pa adto matugkad han ira mga hunahuna. ⁵³ Tinmabok hira han lanaw ngan inmabot hira ha Genesaret diin iginhigot nira an ira sakayan. ⁵⁴ Han nabaya na hira han sakayan, kin-milala dayon kan Jesus an mga tawo. ⁵⁵ Sanglit nagdagmit hira hin pagsudoy ngan pagsumat han mga tawo ha bug-os nga dapit, ngan gindara an mga magsakit nga nahigda ha banig ngadto kan Jesus. ⁵⁶ Bisan diin hi Jesus kakadt-to—ha mga baryo, mga bungto, o kaumhan, gindadara han mga tawo an ira mga magsakit ngadto ha mga taboan ngan nakikimalooy hira ha iya nga tugotan an mga magsakit hin pagkamkam bisan na manla han sidsid han iya panapton. An ngatanan nga nakakamkam nagkauopay.

7 Nag-alirong kan Jesus an mga Parisiyo ngan in pira han mga magturutdo han Balaod ngan nagkaabot tikang ha Jerusalem. ² Kinita nira nga nangangaon an iba han iya mga tinun-an nga mahugaw an ira mga kamot—karuyag sidngon nga waray hira manhunaw sugad han paagi nga igintutdo han mga Parisiyo nga angay buhaton han mga tawo. ³ Nagsusunod an mga Parisiyo, sugad man an iba nga mga Judiyo han pagturon-an nga nababatasan han ira mga kaopoy-apoyan. Diri hira nakaon kon diri anay manhunaw han amo nga paagi, ⁴ ngan diri liwat nira kinakaon an bisan ano nga tikang ha taboan kon diri anay nahuuhugasan. Ngan ginsusunod nira in damo pa nga mga sugo nga ira nababatasan sugad han mga irimnan, mga lutoan, mga surudlan nga tumbaga, ngan mga higaan. ⁵ Sanglit, nagpakiana kan Jesus an mga Parisiyo ngan an mga magturutdo han Balaod, "Kay ano nga diri nagsusunod an imo mga tinun-an han pagturon-an han aton mga ginikanan, kundi nangangaon bisan kon mahugaw an ira mga kamot?" ⁶ Binaton hira ni Jesus, "Waray gud magsayop hi Isaias han iya ginpanagna mahitungod ha iyo! Mga salingkapaw kamo, sugad gud han iya iginsurat: 'Nag-dadayaw ha akon ha ira mga pulong ini nga mga tawo, nasiring an Dyos, kundi ha pagkamatuoed, hirayo ha akon an ira mga kasingkasing.' ⁷ Kawang la an ira pagsingba ha akon, kay gintututdo nira an kanan tawo kasugoanan nga daw sugad hin kanan Dyos mga lagda!" ⁸ "Sinasalikway niyo an sugo han Dyos ngan asay niyo gintutuman an mga pagturon-an han mga tawo." ⁹ Nagpadayon hi Jesus pagsiring ha ira, "Listo gud kamo lumikay han kanan Dyos balaod basi la igpadayon niyo an iyo kalugaringon nga pagturon-an. ¹⁰ Kay hi Moises nagsugo, 'Tahoron mo an amay ngan iroy nimo ngan kinahanglan patayon adton magpapakaraot han amay ngan iroy niya.' ¹¹ Kundi nagtututdo kamo nga kon may-ada sadang ikabulig in tawo han amay ngan iroy niya, kundi kon sumiring hiya, 'Corban ini' (karuyag sidngon, kanan Dyos ito), ¹² waray na niya labot pagbulig han amay o iroy niya. ¹³ Kon sugad, gindidiwara niyo an pulong han Dyos pinaagi han pagturon-an nga ig-intututdo niyo ha iba nga mga tawo. Ngan ginbubuhat niyo in damo pa nga mga butang nga alid-agid hini." ¹⁴ Gintawag ngahaw ni Jesus an kadam-an ngada ha iya ngan ginsiring hira, "Pamati kamo ngatanan ngan sabta niyo. ¹⁵ Waray bisan ano nga nasulod ha tawo tikang ha gawas ngan nakakapahugaw ha iya, kundi adton nagawas tikang han tawo amo lugod an nakakapahugaw ha iya. [¹⁶ Sanglit, mamati an may-ada durungan."] ¹⁷ Han pag-

baya na niya han kadam-an ngan pagsulod na niya han balay, nagpakiana an iya mga tinun-an ha iya mahitungod hini nga pananglitan. ¹⁸ Nagsiring hi Jesus ha ira, "Sugad la kamo han iba hin kamahinay makasabot! Diri ba kamo nasabot nga waray bisan ano nga nasulod ha tawo tikang ha gawas ngan nakakapahugaw ha iya? ¹⁹ Kay diri ito nasulod ha iya kasingkasing kundi ha iya tiyan, ngan onina, ig-inuguwa." (Dida hini iginpahayag ni Jesus nga mahihimo kaanon an ngatanan nga pagkaon.) ²⁰ Ngan nagpadayon hiya pagsiring, "An naguwa tikang ha tawo amo an nakakapahugaw ha iya. ²¹ Kay tikang ha sakob, tikang ha kasingkasing, naguwa an magraot nga mga panhunahuna nga nakakaaghat hin panikas, pamatay, ²² pakighilawas, kaipa han kanan iba butang, paglimborg, kamalaw-ay, pangabugho, pakaraot, pagparayaw ngan tinuyaw nga buhat. ²³ Natikang ha sakob han tawo ini ngatanan ngan amo an nakakapahugaw ha iya." ²⁴ Binmaya hi Jesus ngan kinmadto han tuna hirani han syudad han Tiro. Simmulod hiya hin balay, ngan diri niya karuyag nga may mahibaro nga nakadto hiya; kundi diri gud hiya natatago. ²⁵ Nahibaroan an iya pag-abot hin usa ngan babaye, kanay anak nga babayehay may maraot nga espiritu. Kinmadto dayon hiya kan Jesus ngan hinmapa ha iya tiilan. ²⁶ Langyaw ini nga babaye nga natawo ha Fenicia, didto ha Siria. Nakimalooy hiya kan Jesus nga pagawson an yawa tikang han iya anak. ²⁷ Kundi nagbaton hi Jesus, "Pakaona ta anay an mga anak; diri maupay nga kuhaon an pagkaon han mga anak, ngan ilabog ngadto han mga ayam." ²⁸ "Matuod gad ini," binmaton an babaye, "kundi bisan an mga ayam ha siromg han lamesa ngangangaon man han mga salin han mga anak!" ²⁹ Nagsiring hi Jesus ha iya, "Tungod hini nga imo baton, makakaoli ka na. Ginmawas na an yawa tikang han imo anak!" ³⁰ Inmoli an babaye ngan hin-agian niya an iya anak nga nahigda ngan ginmawas na tikang ha iya an yawa. ³¹ Binmaya hi Jesus han tuna nga hirani ha Tiro ngan inmagi ha Sidon ngadto han lanaw han Galilea, ngan naglatas han mga tuna han Decapolis. ³² Gindara ha iya in tawo nga bungol ngan makuri makayakan, ngan nakimalooy kan Jesus an mga nagdara nga dun-an niya ini nga tawo. ³³ Ibinulag hiya anay ni Jesus han kadam-an, ngan ibinutang ni Jesus an iya mga tudlo dida han kanan tawo nga talinga. Linmura hiya ngan iya kinamkam an dila han tawo. ³⁴ Hinmangad hi Jesus ha langit ngan nangaraba ngan ginsiring an tawo, "Ephphatha", karuyag sidngon, "Mabuksan ka!" ³⁵ Nakabati dayon an tawo, nawara na an iya kangula, ngan maupay na an iya pagyakan. ³⁶ Gindid-an hira ni Jesus pagsumat hini bisan kan kanay; kundi dinmugang lugod hira hin pagsinumat. ³⁷ Ngan nanhipausa hin duro an ngatanan ngan nagpabati. Nagsiring hira, "Pagkamaupay han ngatanan nga iya ginbuhat! Ginpabati niya an mga bungol ngan ginpayakan niya an mga ngula!"

8 Waray pag-iba nagkatirok na liwat in kadam-an nga mga tawo. Han waray na nira pagkaon, gintawag ni Jesus an iya mga tinun-an ngan ginsiring hira, ² "Nalolooy ako hini nga mga tawo kay upod hira nakon sulod hin tulo na ka adlaw, ngan waray na nira pagkaon. ³ Kon paolion ko hira nga mga gutom, manhihiraptay hira ha dalan kay hirayo an oolian an iba ha ira." ⁴ Nagpakiana ha iya an iya mga tinun-an, "Hain man kita pakakaagi dinhe hini nga kamin-gawan hin igo kadamo nga pagkaon nga igdudurot hini ngatanan nga mga tawo?" ⁵ "Pipira pa man an iyo tinapay?"

nagpakiana hi Jesus ha ira. "Pipito na la," binmaton hira. ⁶ Pinapanlingkod ni Jesus ha tuna an mga tawo. Kinuha niya an pito nga tinapay ngan nagpasalamat sa Dyos. Iya ginpinitpinit an tinapay ngan ipanhatac ngadto han iya mga tinun-an basi igdurot ngadto han mga tawo. Ngan ipanhatac ini han iya mga tinun-an. ⁷ May-ada liwat nira pira ka bug-os nga gudtiay nga mga isda. Nagpasalamat ngahaw hi Jesus tungod hini ngan nagsugo hiya han iya mga tinun-an nga ipanhatac liwat. ⁸ Nangaon ngan nagkabubusog an ngatanan—may mga upat ka yukot adto nga mga tawo. ⁹ Gintirok han mga tinun-an an mga nanhisalin, ngan nakapuno pa hira hin pito ka alat. Pinapangoli ni Jesus an mga tawo, ¹⁰ ngan sinmakay dayon hiya han sakayan upod an iya mga tinun-an, ngan kinmadto hira han tuna han Dalmanuta. ¹¹ Nagkaabot in mga Parisyo ngan nagtikang pakiglantugi kan Jesus. Karuyag nira pagbitik ha iya sanglit nangaro hira nga magbuhat hiya hin milagro nga magpapakita nga uyon ha iya an Dyos. ¹² Baga ginminhawa hin hilawig hi Jesus ngan nagsiring, "Kay ano nga nangangaro hin milagro an mga tawo hini nga katulinan? Diri, nasiring ako ha iyo! Waray milagro nga ipakikita hini nga mga tawo!" ¹³ Binayaan niya hira, sinmakay hiya han sakayan, ngan tinmabok han lanaw. ¹⁴ Nanhingalimot an mga tinun-an pagdara hin igo kadamo nga tinapay, ngan usa la ka bugos an ira balon ha sakayan. ¹⁵ "Panginano ngan pagbantay kamo han patubo han mga Parisyo ngan han patubo ni Herodes," nagpahimangno hi Jesus ha ira. ¹⁶ Naghirohimangraw an mga tinun-an ha ira la ngahaw: "Nasiring hiya hini kay waray man kita dara nga tinapay." ¹⁷ Nakasabot hi Jesus han ira ginkakarokayakan, sanglit nagpakiana hiya ha ira, "Kay ano nga naghirohimangraw man kamo mahitungod han kawaray niyo dala nga tinapay? Diri pa ba kamo maaram o nakakasabot? Makuri ba masabot ini han iyo mga hunahuna?" ¹⁸ May-ada niyo mga mata—diri ba kamo nakita? May-ada niyo mga talinga—diri ba kamo nabati? Hinngalimtan na ba niyo ¹⁹ an pagpinitpinit ko han lima nga mga tinapay para han lima ka yukot nga mga tawo? Pira ka alat an natirok niyo han nanhisalin pa nga mga tinapay?" "Dose," nagbaton hira. ²⁰ "Ngan han pagpinitpinit ko han pito nga tinapay para han upat ka yukot nga mga tawo, pira man ka alat an natirok niyo han nanhisalin pa nga mga tinapay?" nagpakiana hi Jesus. "Pito," binmaton hira. ²¹ "Diri la kamo gihapon nakakasabot?" nagpakiana hiya ha ira. ²² Inmabot hira ha Betsaida. Gindara hin pira nga mga tawo ngadto kan Jesus in buta, ngan nakimalooy hira nga kaptan hiya ni Jesus. ²³ Ginkaptan ni Jesus an kamot han buta ngan iya gintugwayan ngadto ha gawas han baryo. Kahuman niya pagbutangi hin laway an mga mata han tawo, gindun-an niya ngan ginpakianhan, "May nakikita mo na ba?" ²⁴ Hinmangad an tawo ngan binmaton, "Oo, naki-ta ako hin mga tawo, kundi sugad hira hin mga kahoy nga nagkakalakat." ²⁵ Idinuon liwat ni Jesus an iya mga kamot dida han mga mata han tawo. Tinmutok hin maupay an buta; nahibalik an iya pagkita, ngan klaro na gud an iya pagkita han ngatanan. ²⁶ Ginpaoli hiya ni Jesus ngan ginsiring, "Ayaw na pagbalik ngadto ha baryo." ²⁷ Niyan kinmadto hi Jesus ngan an iya mga tinun-an ha mga baryo han Cesarea Filipo. Ginpakianhan niya hira dida ha dalan, "Pagsumati daw ako niyo; hin-o man kuno ako sumala han siring han mga tawo?" ²⁸ Binmaton hira, "May nasiring nga ikaw amo hi Juan nga Parabunyag. Nasiring an iba, hi Elias ka; samtang nasiring naman an iba, usa ka han mga ma-

naragna." ²⁹ "Hi kamo—ano man an isisiring niyo? Hin-o gud ako?" nagpakiana hi Jesus ha ira. Binmaton hi Pedro, "Ikaw an Mesiyas." ³⁰ Ngan nagsugo hi Jesus ha ira, "Ayaw kamo pagsumat bisan kan kanay mahitungod ha akon." ³¹ Niyan nagtikang hi Jesus pagtutdo han iya mga tinun-an, "Kinahanglan mag-antos an Anak han Tawo, ngan igsalikway hiya han katigurangan ngan han mga puno han kapadian ngan han mga magturutdo han Balaod. Pagpapatayon hiya, kundi mababanaw hiya katapos hin tulo ka adlaw." ³² Iginsumat niya ini hin waray lipodlipod ha ira. Ibinulag anay ni Pedro hi Jesus ngan nakiglantugi ha iya. ³³ Kundi linmingi hi Jesus, sinmiplat ha iya mga tinun-an, ngan ginbusaan hi Pedro, "Iwas ha akon, Satanas! Kanan tawo la an imo panhunahuna, diri kanan Dyos!" ³⁴ Ngan gintawag ni Jesus an mga tawo, pati an iya mga tinun-an, ngan ginsiring hira, "Kon hin-o an karuyag bumunyog ha akon, kinahanglan limoton niya an iya kalugaringon, magpas-an han iya kros, ngan sumunod ha akon." ³⁵ Kay adton karuyag matalwas han iya kinabuhi, ini mawawara ha iya; kundi adton mamamatay tungod ha akon ngan han Mau-pay nga Sumat, mabubuhi hiya. ³⁶ May-ada ba kaupayan nga makukuha hin tawo kon maangkon niya an bug-os nga kalibutan, kundi kawad-an hiya han iya kinabuhi? Waray gud! ³⁷ Waray gud sadang ikahatag hin tawo basi mabawi an iya kinabuhi. ³⁸ Sanglit an tawo nga maawod ha akon ngan han akon pagturon-an dida hini nga makasasala nga kalibutan ikakaawod man han Anak han Tawo kon kumanhi na hiya ha kagamhanan han Amay niya, kaupod an iya baraan nga mga anghel."

9 Nagpadayon hi Jesus hin pagsiring ha ira, "Tigamni ini niyo: May-ada pipira dinhe nga diri pa mapatay ngada han pakakita nira han pag-abot han Ginhadian han Dyos nga puno hin gahom." ² Paglabay hin unom ka adlaw, sinmagka hi Jesus hin hitaas nga bukid. Waray iba nga igin-upod niya labot kanda Pedro, Santiago ug Juan. Samtang nagkikinita hira, nabalhin an panagway ni Jesus. ³ Nagsilaw an iya panapton ngan nagmabusag hin duro. Waray bisan hin-o dinhe ha tuna in makakapabusag hin sugad hini. ⁴ Hinkit-an han tulo nga mga tinun-an nga nakikighiman-graw kan Jesus hira Elias ug Moises. ⁵ Nagsiring hi Pedro kan Jesus, "Magturutdo, maupay nga hahani na la kita. Maghihimo kami hin tulo nga tulda: usa ha imo, usa kan Moises, ngan usa kan Elias." ⁶ Tungod han kahadlok ni Pedro ngan han iba nga mga tinun-an, waray hira sabot han iya iginyakan. ⁷ Linambongan hira hin dampog ngan hinbtian nira in tingog tikang ha dampog, "Amo ini an hinigugma ko nga Anak. Pamatii niyo hiya!" ⁸ Nanginano hira dayon, kundi waray nira hinkit-an nga iba labot kan Jesus nga kaupod nira. ⁹ Han pagkalugsong nira han bukid nagtugon hi Jesus ha ira, "Ayaw kamo pagsumat bisan kan kanay han nakita niyo ngada han kabanhaw han Anak han Tawo." ¹⁰ Gintuman nira an iya tugon, kundi naggiparopakiana hira kon ano an karuyag sidngon han pagkabanhaw han mga minatay. ¹¹ Nagpakiana hira kan Jesus, "Kay ano nga nasiring an mga magturutdo han Balaod nga kinahanglan kumanhi anay hi Elias?" ¹² Binmaton hiya, "Makanhi man ngani anay hi Elias basi mag-andam han ngatanan nga mga butang. Kundi kay ano nga nasiring an Kasuratan nga mag-aantos hin duro an Anak han Tawo ngan igsasalikway?" ¹³ Nasiring ako ha iyo nga kinmanhi na hi Elias, ngan gibuhat han mga tawo an ira karuyag buhaton ha iya, sumala han iginsiring han Kasuratan mahitungod ha iya." ¹⁴ Han

paghitampo nira han iba nga mga tinun-an, hinkit-an nira in damo nga mga tawo. May mga magturutdo han Balaod nga nakiglantugi han mga tinun-an.¹⁵ Dako an paghipausa han mga tawo han pakakita nira kan Jesus, ngan nagdadlagan hira hin pagsugat ha iya.¹⁶ Nagpakiana hi Jesus han iya mga tinun-an, "Ano ba an iyo ginkalantugian ha ira?"¹⁷ Binmaton in usa ka tawo dida han kadam-an, "Magturutdo, gindara ko an akon anak nganhi ha imo, kay sinasangkayan hiya hin yawa, ngan diri hiya nakakayakan."¹⁸ Kon tinutulos hiya, binubuntog hiya ha tuna, nagbubura an iya baba, nangingigot an iya mga ngipon, ngan natikig an bug-os niya nga lawas. Pinangaro ko han imo nga tinun-an nga pagawson an espiritu, kundi waray man hira pakahimo."¹⁹ Nagsiring hi Jesus ha ira, "Hin kawaray pagtoo niyo nga mga tawo! Tubtob san-o an akon pakigtampo ha iyo? Tubtob san-o an pag-ilob ko ha iyo? Dad-a ngadi ha akon an bata!"²⁰ Ngan gindara nira an bata ngadto kan Jesus. Han pakakita la kan Jesus han maraot nga espiritu, ginbuntog dayon an bata. Natumba ini ha tuna ngan nagpulilid nga nagbubura an baba.²¹ "Kakan-o pa masugad hiya hini?" nagpakiana hi Jesus han amay. "Tikang pa han iya pagkabata," binmaton hiya.²² "Makadamo na pag-iparataya hiya han espiritu pinaagi hin paglabogan ha iya ngadto ha kalayo ngan ha tubig. Kalooyi intawon kami ngan buligi kami kon makakahimo ka!"²³ "Oo, kon ikaw ngahaw makakahimo!" nagsiring hi Jesus. "Nahihimo an ngatanan hin tawo nga may-ada pagtoo!"²⁴ Binmaton dayon an amay han bata, "Natoo ako, kundi kulang pa an akon pagtoo. Dugangi an akon pagtoo!"²⁵ Nakita ni Jesus nga nagtitikaharani ha ira an kadam-an, sanglit ginsugo niya an maraot nga espiritu, "Nakakapabungol ngan nakakapan-gula nga espiritu, nagsusugo ako ha imo, gumawas ka tikang han bata ngan ayaw na gud pagsulod ha iya!"²⁶ Gimoliat an espiritu, ginbuntog an bata, ngan ginmawas an espiritu. Daw patay na an bata, sanglit nagsiring an ngatanan, "Patay na hiya!"²⁷ Kundi kinaptan ni Jesus an kamot han bata ngan ginbangon hiya, ngan tinmindog an bata.²⁸ Pagsulod ni Jesus han balay, ginhilit hiya hin pag-pakianhi han iya mga tinun-an, "Kay ano nga waray kami makapaguwa han espiritu?"²⁹ Binmaton hi Jesus, "Makakapagwas kamo hin sugad nga espiritu pinaagi la hin pag-ampo, waray na iba."³⁰ Binmaya hira hadto nga dapit ngan naglatas ha Galilea. Diri karuyag ni Jesus nga may mahibaro kon hain hiya,³¹ kay nagtututdo hiya han iya mga tinun-an. Nagsiring hiya, "Igtutubyan an Anak han Tawo ngadto han mga tawo nga magpapatay ha iya, kundi mababanhaw hiya katapos hin tulo ka adlaw."³² Waray hira makasabot hini nga igintutdo niya, kundi nahadlok hira hin pagpakiana ha iya.³³ Inmabot hira ha Capernaum. Pagsulod nira han balay nagpakiana hi Jesus han iya mga tinun-an, "Ano an ginkalantugian niyo dida ha dalan?"³⁴ Kundi waray hira mag-aringasa, kay ginkalantugian nira kon hin-o ha ira an gilalabawi.³⁵ Linmingkod hi Jesus, gintawag niya an dose nga mga tinun-an, ngan nagsiring ha ira, "Kon hin-o an karuyag magin syahan, kinahanglan magpaorhe hiya han ngatanan ngan magin surugoon han ngatanan.³⁶ Kinmuha hiya hin gutiay nga bata ngan ginpatukdaw ha atubangan nira. Inagbayan niya an bata ngan nagsiring ha ira.³⁷ An bisan hin-o nga nakarawat han sugad hini nga gutiay nga bata ha akon ngaran nakarawat ha akon, ngan an bisan hin-o nga nakarawat ha akon nakarawat diri la ha akon, kundi han nagsugo liwat ha akon."³⁸ Nagsiring

ha iya hi Juan, "Magturutdo, hinkit-an namon in tawo nga nagpapagawas hin mga yawa ha imo ngaran. Ginsaway namon hiya kay diri man hiya kaupod naton."³⁹ Kundi binmaton hi Jesus, "Ayaw niyo pagdid-i hiya. Kay waray nagbubuhat hin milagro ha akon ngaran nga onina magpapakaraot ha akon.⁴⁰ Kay naugop ha aton an diri nasupak ha aton.⁴¹ Tigamni niyo ini: An magpainom ha iyo hin tubig tungod kay akon kamo, waray ruhaduha, makarawat hiya han iya balos.⁴² Kon in usa ka tawo matinikangan hin kawad-i hin pagtoo ha akon hini nga gutiay nga kabataan, maupay pa nga higtan hiya hin bato ha liog ngan tunuron hiya ha dagat.⁴³ Sanglit kon an imo kamot an maginhinungdan han imo diri pagtoo ha akon, gabay nimo utdon ito. Maupay pa nga makadto ka ha langit nga pungkol kay nga sangkap ka hin duha nga kamot ngan mahulog ka ha impyerno, ngadto han diri napaparong nga kalayo. (⁴⁴ Diri napatay an ira mga ulod didto, ngan diri napaparong an kalayo.)⁴⁵ Kon an imo mga tiil an maginhinungdan han imo diri pagtoo ha akon, gabay nimo utdon ito! Maupay pa nga makadto ka ha langit nga utod an usa nimo nga tiil kay nga sangkap ka hin duha nga mga tiil ngan ilabog ha impyerno. (⁴⁶ Diri napatay an ira mga ulod didto, ngan diri napaparong an kalayo.)⁴⁷ Ngan kon an imo mga mata an maginhinungdan han imo diri pagtoo ha akon, gabay nimo lukaton ito! Maupay pa nga masulod ka ha ginhadian han Dyos nga usa la an mata kay nga sangkap ka hin duha nga mga mata ngan ilabog ha impyerno.⁴⁸ Diri napatay an ira mga ulod didto, ngan diri napaparong an kalayo.⁴⁹ Kay an tagsa ka tawo mahihinlo didto pinaagi hin kalayo, sugad nga an halad nahihinlo pinaagi han asin.⁵⁰ Maupay an asin kundi kon tumab-ang, uunanon pa hin pagpabalik han iya kaasin? Pag-angkon kamo hin asin hin pakigsarangkay ha iyo ngahaw ngan pag-ukoy kamo dida hin pagkadaet."

10 Binmaya hi Jesus hadto nga dapit, kinmadto ha tuna han Judea, ngan tinmabok han Salog han Jordan. Kinmadto ngan nag-alirong ha iya in damo nga mga tawo, ngan gintutdoan niya hira sugad han iya nababatasan.² Hinmarani ha iya in mga Parisiyo ngan nagtalingoha hin pagbitik ha iya. Nagpakiana hira, "Itinutugot ba han aton Balaod an pakigbulag han lalake han iya asawa?"³ Binmaton hi Jesus, "Ano an sugo ni Moises ha iyo?"⁴ Binmaton hira, "Tinmugot hi Moises nga mabaya an lalake han iya asawa pinaagi hin pagsurat ha pagpasabot nga mabulag hiya."⁵ Nagsiring hi Jesus ha ira, "Iginsurat ini nga sugo tungod ha iyo kay makuri man kamo pagtutdoan.⁶ Kundi tikang ha tinikangan han paghimoa han kalibutan, daan na iginsiring, 'Naghimo ha ira an Dyos nga lalake ngan babaye.⁷ Tungod hini mabaya an lalake han amay ug iroy niya ngan makikigtampo han iya asawa.⁸ Ngan an duha mauusa na la.' Sanglit diri na hira duduha, kundi uusa na la.⁹ Kinahanglan diri pagbulagon hin tawo an gin-usa han Dyos."¹⁰ Han pagbalik nira ngadto han balay, nagpakiana an mga tinun-an kan Jesus mahitungod hini nga mga butang.¹¹ Nagsiring hiya ha ira, "An lalake nga mabulag han iya asawa ngan mangasawa hin iba nga babaye, nakakasala hin panlibog kontra han iya asawa.¹² Ha amo man nga paagi, an babaye ngan mabulag han iya bana ngan pumaasawa hin iba nga lalake, nakakasala hin panlibog liwat."¹³ May nagdara hin kabataan ngadto kan Jesus basi agbayan ini hira niya, kundi ginsaway han mga tinun-an adto nga mga tawo.¹⁴ Han pakakita ni Jesus hini, nasina hiya ngan nagsiring ha iya mga tinun-an, "Pabay-i niyo nga du-

maop ha akon an kabataan! Ayaw niyo pagdid-i hira, kay sugad ha ira la an makakaangkon han Ginhadian han Dyos. ¹⁵ Tigamni ini niyo: an bisan hin-o nga diri nakarawat han Ginhadian han Dyos sugad hin gutiay nga bata, diri gud makakasulod ngadto.” ¹⁶ Ngan ginkugos ni Jesus an kabataan, gin-agbayan niya, ngan ginbendisyonal niya hira. ¹⁷ Han tilakat na hi Jesus, may tawo nga nagdalagan tipakadto ha iya, linmuhod ha iya atubangan ngan nag-pakiana, “Maupay nga Magturutdo, ano an kinahanglan ko buhaton basi makarawat ko an kinabuhi nga dayon?” ¹⁸ Nagpakiana hi Jesus, “Kay ano nga tinatawag mo ako nga maupay? Waray iba nga maupay kundi an Dyos la. ¹⁹ Maaram ka man han mga sugo: ‘Diri ka magpatay; diri ka manlibog; tumahod ka han amay ug iroy nimo.’” ²⁰ Binmaton an tawo, “Magturutdo, gintuman ko ini ngatanan nga mga sugo tikang pa han akon kabata.” ²¹ Tinutokan hiya ni Jesus inopdan hin gugma ngan ginsiring, “Usa na la nga butang an kinahanglan mo. Kadto na, igbaligya an ngatanan nga imo hiagi, ngan ipanhatac an kwarta ha mga pobre, ngan magkakamay-ada ka mga bahandi ha langit. Katapos, balik ngan sunod ha akon.” ²² Nagmasulob-on an nawong han tawo han pakabati niya hini, ngan limmakat hiya nga mabidoon, kay riko hiya hin duro. ²³ Sinmiplat hi Jesus ha iya mga tinun-an ngan nagsiring ha ira, “Makuri gud para han mga riko hin pagsulod han Ginhadian han Dyos!” ²⁴ Nanhipausa an mga tinun-an hini nga mga pulong. Kundi nagpadayon hi Jesus hin pagsiring, “Mga anak ko, makuri gud an pagsulod han Ginhadian han Dyos! ²⁵ Masarusayon pa para hin kamelyo hin pagsuhot ha taranogan hin dagom kay hin riko hin pagsulod han Ginhadian han Dyos.” ²⁶ Dinnugang hin paghipausa an mga tinun-an, sanglit may hin pakiana ha ira, “Hin-o man ngay-an an matatalwas?” ²⁷ Tinutokan hira hin maupay ni Jesus ngan binmaton, “Diri ini nahihimo hin tawo, kundi diri ini makuri para han Dyos. Nahihimo han Dyos an ngatanan nga mga butang.” ²⁸ Niyan nagyakan hi Pedro, “Kitaa, ginbayaan namon an ngatanan, ngan simmunod kami ha imo.” ²⁹ Nagsiring hi Jesus, “Nasiring ako ha iyo, bisan hin-o nga nabaya hin balay o kabugtoan, iroy, amay, mga anak, o mga uma, tungod ha akon ngan han Maupay nga Sumat, ³⁰ makarawat hiya hin labaw pa kadamo nga balos dinhe hini nga kinabuhi. Makarawat hiya hin kapin usa ka gatos ka pilo nga mga balay, kabugtoan, mga iroy, mga anak, ngan mga uma—ngan upod manliwat in mga pagtimaraot. Ngan makarawat hiya han kinabuhi nga dayon ha umarobot nga panahon. ³¹ Kundi damo an mga nahiuna yana nga mauorhe, ngan damo an mga naorhe yana nga mauuna.” ³² Nakada na hira ha dalan nga tipasagka ngadto ha Jerusalem. Nag-una hi Jesus han mga tinun-an nga pinagungulba ngan ginsusunod liwat han mga tawo nga puno hin kahadlok. Iginlaint na liwat ni Jesus an dose nga mga tinun-an, ngan naghimangraw han mga butang nga mahinanabo ha iya. ³³ Nagsiring hi Jesus, “Pamat, makadto kita yana ha Jerusalem. Igtutubyan an Anak han Tawo ngadto han mga puno han kapadian ngan mga magturutdo han Balaod. Paghuhukman hiya nira nga patayon ngan igtutubyan ha mga Hentil. ³⁴ Pagbibiyaybiyon hiya nira, paglulud-an, paglalatobon ngan pagpatayon, ngan mababanhaw hiya katapos hin tulo ka adlaw.” ³⁵ Hinmarani kan Jesus hira Santiago ug Juan nga mga anak ni Sebedeo, ngan naghangyo, “Magturutdo, may-ada namon hinahangyo ha imo.” ³⁶ “Ano an karuyag niyo nga buhaton ko ha iyo?” nagpakiana hi Jesus. ³⁷ Binmaton hira,

“Kon lumingkod ka na ha imo trono didto han imo harangdon nga Ginhadian, tugoti kami hin paglingkod upod ha imo, usa ha tuo ngan usa ha wala.” ³⁸ “Diri kamo maaram han pinangangaro niyo,” nagbaton hi Jesus. “Makakainom ba kamo han kupa nga kinahanglan imnon ko? Makakagpabunyag ba kamo sugad han paagi nga kinahanglan ibunyag ha akon?” ³⁹ “Oo, makakahimo kami,” binmaton hira. Nagsiring hi Jesus, “Mainom gudman kamo han kinahanglan imnon ko, ngan pagbubunyagan kamo sugad han paagi nga kinahanglan ibunyag ha akon. ⁴⁰ Kundi waray ako katungod hin pagpili han malingkod ha akon tuo ngan ha akon wala. An Dyos la an mahatag hini nga mga lingkoran ngadto han iya gin-aandaman hito nga mga lingkoran.” ⁴¹ Han pakabati la hini han napulo nga mga tinun-an, nagkasisina hira kanda Santiago ug Juan. ⁴² Sanglit gintawag hira ngatanan ni Jesus ngan nagsiring ha ira, “Maaram kamo nga may gahom ha mga tawo an kinikilala nga mga punoan han mga Hentil, ngan naghahadi ha ira an ira mga pangulo.” ⁴³ Kundi diri ini amo an angay ha iyo. Kon may-ada ha iyo karuyag magin gamhanan, kinahanglan magin surugoon hiya han iba. ⁴⁴ Ngan kon may-ada ha iyo karuyag magin syahan, kinahanglan magin oripon hiya han ngatanan. ⁴⁵ Kay bisan ngani an Anak han Tawo waray kumanhi hin pagpasirbe, kundi kinmanhi hiya hin pagsirbe ngan hin paghatag han iya kinabuhi hin pagtubos hin damo nga mga tawo.” ⁴⁶ Inmabot hi Jesus ha Jerico upod an iya mga tinun-an ngan hin damo nga mga tawo. Han nagtitigawas na hira han bungto, may buta ngan ginngangaranan kan Bartimeo, anak ni Timeo, nga nalingkod hin pakilimos didto ha ligid han dalan. ⁴⁷ Han paghibaro niya nga hi Jesus nga taga-Nazaret an nalabay, ginmoliat hiya, “Jesus, Anak ni David, kaloooyi gad ako!” ⁴⁸ Ginsaway hiya hin damo nga mga tawo ngan ginpahilom hiya. Kundi dinnugang lugod hiya hin paggoliat, “Anak ni David, kaloooyi gad ako!” ⁴⁹ Inmukoy hi Jesus ngan iginpatawag hiya. Sanglit gintawag nira an buta. “Paglipay!” nagsiring hira. “Buhat, ginpapakadto ka niya.” ⁵⁰ Ilinabog niya an iya kurugpos, binmuhat hin tigda, ngan kinmadto kan Jesus. ⁵¹ “Ano an karuyag mo nga buhaton ko ha imo?” nagpakiana hi Jesus ha iya. Binmaton an buta, “Magturutdo, karuyag ko nga makakita na liwat ako.” ⁵² Ginsiring hiya ni Jesus, “Lakat na, an imo pagtoo amo an nakaupay ha imo.” Dida ngahaw nakakita hiya dayon ngan nagsunod hiya kan Jesus.

11 Han hirani na hira ha Jerusalem; ngan han pag-abot nira ha mga bungto han Betfage ug Betania, kinmadto hira ha Bukid han mga Olibo. Ginpauna ni Jesus in duha han iya mga tinun-an ² upod ini nga mga tugon: “Kadto kamo ha baryo nga inaatubang niyo, ngan ha pag-abot niyo didto, hiaagian niyo in hinigot nga nati nga asno nga waray pa sakyi. Hubara ngan dad-a niyo nganhi. ³ Kon may magpakiana ha iyo, ‘Kay ano nga ginbubuhat ini niyo,’ sidnga niyo, ‘Ginkikinahanglan ini han Ginoo, ngan ibabalik ini dayon nganhi.’” ⁴ Linmakat hira ngan nakaagi dida ha dalan hin nati nga asno nga ihinihigot ha porta hin balay. Han ginhuhubad na nira an hayop, ⁵ nagpakiana ha ira in mga tawo nga nagkakatukdaw didto, “Kay ano nga ginhuhubaran niyo an nati?” ⁶ Ginbaton nira sumala han tugon ha ira ni Jesus, ngan gintugotan hira han mga tawo. ⁷ Gindara nira ngadto kan Jesus an nati nga asno, ngan ginhapinan han ira mga kurugpos an hayop, ngan sinmakay hi Jesus. ⁸ Nagbitad han ira mga kurugpos dida ha dalan in

damo nga mga tawo; nangutod an iba hin mga dahonan nga sanga ngan iginkatag ha dalan.⁹ Naggoliat an mga tawo nga naguuna ngan an mga nasunod ha iya, "Dayawon an Dyos! Dayawon han Dyos hiya nga nakanhi ha ngaran han Ginoo!¹⁰ Bendisyonal han Dyos an tiarabot nga Ginhadian ni David nga aton amay! Dayawon an Dyos!"¹¹ Immabot hi Jesus ha Jerusalem ngan sinmulod hiya ha Templo. Katapos niya manginano han ngatanan nga mga butang didto, ginmawas hiya ngadto ha Betania upod an dose nga mga tinun-an kay tikagab-i na.¹² Han pagkabuwas, samtang nabalik na hira tikang ha Betania, ginutom hi Jesus.¹³ Hinkit-an niya ha antaw in marampag nga kahoy nga igos, ngan ginkadto niya panginano kon may-ada ba bunga. Han pag-abot niya didto, mga dahon la an iya naki-ta, kay diri pa man panahon hin panmunga.¹⁴ Ginsiring niya an kahoy, "Waray na gud makakakaon han imo bunga!" Ngan hinbatian ini han iya mga tinun-an.¹⁵ Han pag-abot nira ha Jerusalem, sinmulod hi Jesus han Templo ngan nagtikang hiya hin pagtabog han ngatanan nga namamalit ngan nagbabaligya didto ha Templo. Pinamalintong niya an mga lamesa han mga magbaralyo hin kwarta ngan an mga bangkilyo han mga magbaralya hin sarapati.¹⁶ Waray hiya tumugot nga sumulod ha ruwang han Templo an hin-o man nga nagdadara hin bisan ano.¹⁷ Gintuttoan niya an mga tawo, "Nahisurat ha Kasuratan nga nagsiring an Dyos, 'Tatawgon an akon balay nga balay hin pag-ampo han ngatanan nga mga tawo.' Kundi ginhimo niyo nga tagoan hin mga tikasan!"¹⁸ Nakabati hini an mga puno han kapadian ngan an mga magturutdo han Balaod, sanglit namiling hira hin paagi hin pagiparatay kan Jesus. Nahalok hira ha iya, kay nahitingala gud an ngatanan nga mga tawo han iya pagturon-an.¹⁹ Han pagkagab-i na, ginmawas han syudad hi Jesus ngan an iya mga tinun-an.²⁰ Timprano pa han aga han sunod nga adlaw, samtang naglalakat hira ha dalan, nakita nira nga patay na an kahoy nga igos upod an iya mga gamot.²¹ Nahinumdom hi Pedro han nahinabo ngan nagsiring hiya kan Jesus, "Magturutdo, kitaa daw! Patay na an kahoy nga imo ginpanhimaraot!"²² Binmaton ha ira hi Jesus, "Tigamni niyo ini: kon may pagtoo kamo han Dyos,²³ makakasiring kamo ngada hini nga bukid, 'Mabalhin ka, ngan mapatinhulog ini ngadto ha dagat!' Kon diri kamo magruhaduha, kundi sumarig gud nga mahinanabo an ginsiring niyo, tutumanon ito tungod ha iyo.²⁴ Tungod hini nasiring ako ha iyo, 'Bisan ano an pangaroон niyo dida ha pag-ampo, tuohi nga nakarawat na niyo, ngan tatagan kamo han bisan ano nga pangaroон niyo.²⁵ Ngan kon mag-ampo kamo, pasyloa anay niyo an bisan hin-o nga nakasala ha iyo, basi magpasaylo man han iyo mga sala an Amay niyo ha langit. (²⁶ Kon diri kamo magpasaylo, diri man liwat magpapasaylo han iyo mga sala an Amay niyo ha langit.')²⁷ Binmalik ngahaw hira ngadto ha Jerusalem. Samtang naglalakat hi Jesus didto ha Templo, hinmarani ha iya an mga puno han kapadian, an mga magturutdo han Balaod, ngan an katigurangan han mga tawo,²⁸ ngan nagpakiana ha iya, "Ano an imo katungod hin pagbuhat hini nga mga butang? Hin-o an naghatag ha imo hini nga katungod hin pagbuhat?"²⁹ Binmaton hi Jesus ha ira, "Mapakiana ako ha iyo hin makausa gud la, ngan kon makabaton kamo, pagsusumatan ko kamo han akon katungod hin pagbuhat hini nga mga butang.³⁰ Sumati ako, diin man tikang an katungod ni Juan hin pagbunyag: sa Dyos ba o ha mga tawo la?"³¹ Ngan nagtikang hira hin paggilarolan-

tugi, "Ano man an ibabaton ta? Kon sumiring kita, 'Tikang sa Dyos!' masiring hiya, 'kay ano man ngan waray kamo tu-moo ha iya?'³² Kundi kon magsiring kita, 'Tikang ha mga tawo...?' (Nahadlok hira han mga tawo kay natoo gud an ngatanan nga matuod nga manaragna hi Juan.)³³ Sanglit binmaton hira kan Jesus, "Diri kami maaram." Nagsiring hi Jesus ha ira, "Diri ko liwat kamo pagsusumatan kon ano an akon katungod nga nagbubuhat ako hini nga mga butang."

12 Ngan naghimangraw hi Jesus ha ira pinaagi hin mga pananglitan: "May-ada hadto tawo nga nag-uma hin ubas. Gin-alad niya ini nga uma, gin-ukaban para hin molino hin pagpii hin ubas, ngan gintindogan hin hitaas nga lantawan. Ginpaagsahan ini niya hin mga saop, ngan lin-makat hiya ngadto hin hirayo nga dapit.² Han pag-abot na han panahon hin panguha han ubas, ginpakadto niya han mga saop in usa nga oripon hin pagkuha han iya bahin.³ Kundi gindakop ngan ginbalbag han mga saop an oripon, ngan ginpaoli nga waray dara.⁴ Ngan nagsugo an tag-iya hin lain nga oripon, kundi ginbalbag hiya ha ulo, ngan gi-pakaalohan pa han mga saop.⁵ Nagsugo an tag-iya hin lain pa nga oripon, ngan ginpatay hiya nira. Amo gihapon an ginbuhat nira han iba pa nga mga oripon nga ginpadara han tag-iya; may ha ira ginbalbag, ngan may ginpatay.⁶ An pinaura nga anak han tag-iya amo na la an nahibilin nga angay masugo. Sanglit ha kataposan, ginpakadto niya han mga saop an iya anak, kay naghunahuna hiya nga tata-horon gud nira.⁷ Kundi nagsarabot an mga saop ngan nagsiring, 'Amo ini an anak han tag-iya. Tana, pataya ta hiya, basi maaton an uma!'⁸ Sanglit gindakop nira an anak, ginpatay, ngan ginlabog ha gawas han urubasan.⁹ "Niyan, ano man an bubuhaton han tag-iya han uma?" nagpakiana hi Jesus. "Makadto hiya ngan pamamatayon adto nga mga tawo, ngan itatapod niya an uma ha iba nga mga saop.¹⁰ Waray ba niyo mabasa ini nga kasuratan? 'An bato nga ginsalikway han mga magtirindog nga waray gamit, amo lugod an importante kaupay nga bato.'¹¹ Ginbuhat ini han Ginoo; pagkaorosahon gud hini nga buhat!"¹² Nagtinguha pagdakop kan Jesus an mga pangulo han mga Judiyo, kay nakasabot hira nga hira an gintatadong hini nga pananglitan. Kundi, tungod han kahadlok nira han kadam-an, gin-pabay-an na la hiya ngan nagkalakat hira.¹³ May ginsugo nga mga Parisiyo ngan mga sakop ni Herodes hin pagkad-to kan Jesus hin pagbitik ha iya pinaagi hin mga pakiana.¹⁴ Dinmaop hira ha iya ngan nagsiring, "Magturutdo, maaram kami nga tangkor ka hin pagtutdo han kamatuoran. Diri ka nagtatagad han ginhuhunahuna han mga tawo, kay waray mo pinalabi ha ira. Kundi nagtututdo ka la han kamatuoran mahitungod han kaburot-on han Dyos para han tawo. Sumati daw kami: supak ba ha aton Balaod an pagbayad hin buhis ngadto han Emperador han Roma? Mabayad ba kami o diri?"¹⁵ Kundi hinsabtan ni Jesus an ira tuyu hin pagbitik ha iya, ngan binmaton hiya, "Kay ano nga ginbibitik ako niyo? Ikadi in usa nga kwarta nga salapi ngan pakitaa ako."¹⁶ Gindad-an hiya nira hin usa ka salapi, ngan nagpakiana hi Jesus, "Kanay ini bayhon ngan ngaran nga napapatik dida hini nga kwarta?" "Kanan Emperador," binmaton hira.¹⁷ Sanglit nagsiring hi Jesus, "Kon amo ito, ihatag ha Emperador an kanan Emperador, ngan ihatag man sa Dyos an kanan Dyos." Ngan duro gud an paghipausa nira ha iya.¹⁸ May mga Sadusiyo nga dinmaop kan Jesus. (Amo ini hira an nasiring nga waray pagkabanhaw.)¹⁹ Nagsiring hira, "Magturutdo, nagsurat hi Moises hi-

ni nga balaod tungod ha amon: 'Kon matay in bana nga waray anak, kinahanglan asawahon han iya manghod an nabalo nga babaye, basi hira manganak ha ngaran han namatay.' ²⁰ Niyan, may-ada hadto pito nga magburugto nga kalalaken-an. Nangasawa an gimamagurangi, kundi namatay hiya nga waray anak. ²¹ Pinangasawa han sunod niya nga manghod an nabalo, kundi namatay liwat ini nga manghod nga waray anak gihapon. Amo liwat an nahinabo han ikatulo nga bugto, ²² ngan han ngatanan nga kabugtoan. Nakaasawa hadto nga usa nga babaye an pito nga magburugto, ngan nagkamatay nga waray anak. Ha kataposan namatay man an babaye. ²³ Niyan, ha adlaw han pagkabanhaw, kon buhi na liwat hira ngatanan, hin-o man ha ira an magigin asawa hadto nga babaye, kay nakaasawa man hira ngatanan ha iya?" ²⁴ Nagbaton hi Jesus ha ira, "Pagkasayop niyo! Maaram ba kamo kay ano? Tungod kay waray kamo makasabot han Kasuratan o han gahom han Dyos. ²⁵ Waray na pangasawa ha panahon han pagkabanhaw, kay masusugad na han mga anghel ha langit an mga tawo. ²⁶ Niyan, mahitungod han pagkabanhaw: waray ba niyo mabasa ha basahan ni Moises an bahin mahitungod han naglalaga nga tanom? Iginsurat didto nga nagsiring an Dyos kan Moises, 'Amo ako an Dyos ni Abraham, Dyos ni Isaac, ngan an Dyos ni Jacob.' ²⁷ Karuyag sidngon hini nga amo hiya an Dyos han mga buhi, diri han mga minatay. Pagkasayop gud niyo!" ²⁸ Nakadto in magturutdo han Balaod nga nakabati han ira hirohimangraw. Nakita niya nga maupay an kabaton ni Jesus han mga Sadusyo, sanglit dinmaop hiya hin pagpakiana, "Ano nga sugo an gididakoi han ngatanan?" ²⁹ Ngan nagbaton hi Jesus, "Amo ini an gididakoi han ngatanan: 'Pamatí, Israel! An Ginoo nga aton Dyos amo gud la hiya an Ginoo. ³⁰ Kinahanglan higugmaon mo an Ginoo nga imo Dyos ha bug-os mo nga kasingkasing, ha bug-os mo nga kalag, ha bug-os mo nga kusog.' ³¹ Ngan amo ini an sunod nga gididakoi: 'Kinahanglan higugmaon mo an imo igkasi-tawo sugad ha imo ngahaw. Waray na iba nga sugo nga malabaw hini nga duha.' ³² Nagsiring kan Jesus an magturutdo han Balaod, "Maupay nga imo kaasoy, Magturutto. Matuod gud, sumala han imo siring, nga an Ginoo gud la an Dyos, ngan waray na iba labot ha iya. ³³ Sanglit kinahanglan humigugma han Dyos an tawo ha bug-os niya nga kasingkasing, ha bug-os niya nga hunahuna, ngan ha bug-os niya nga kusog, ngan kinahanglan humigugma hiya han iya igkasi-tawo sugad ha iya kalugaringon. Labaw hin kamapulsanon an pagtuman hini nga duha nga mga sugo kay hin paghalad hin mga hayop ngan hin iba nga mga halad ngadto sa Dyos dida ha altar." ³⁴ Nasabtan ni Jesus an kamaupay han iya baton, sanglit ginsiring ini hiya niya, "Diri ka na hirayo han Ginhadian han Dyos." Katapos hini waray na may nagpasipara hin pagpakiana kan Jesus. ³⁵ Samtang nagtututdo hi Jesus didto ha Templo, nagpakiana hiya, "Ano hin pakasiring han mga magturutdo han Balaod nga tulin ni David an Mesiyas?" ³⁶ Gin-aghat hi David han Espiritu Santo hin pagsiring: 'Nagsiring an Ginoo ngadto han akon Ginoo: Lingkod dinhe ha akon tuo, tubtob nga mahibutang ko an imo mga kaaway ha ilarom han imo mga tiil.' ³⁷ Nagtawag ha iya nga 'Ginoo' hi David ngahaw; sanglit uunanhon man nga magin tulin ni David an Mesiyas?' Namati kan Jesus nga malipayon an kadam-an nga mga tawo. ³⁸ Samtang nagtututdo hiya ha ira, nagsiring hiya, "Pag-ikmat kamo han mga magturutdo han Balaod nga karuyag magsudoy-

sudoy nga higlawig an ira mga bado, ngan karuyag nga yukboan hira hin pagtahod didto ha taboan. ³⁹ Napili hira han syahan nga mga lingkoran ha mga sinagoga ngan han gimamaupayi nga mga dapit ha mga kombite; ⁴⁰ nasingabot hira han mga balo nga kababayen-an, ngan gintitikasan ini nira han ira mga katigayonan, ngan katapos, napasangil hira pamatbat hin higlabra ngan mga pangadion. Darudako pa nga sirot an ira kakarawaton!" ⁴¹ Samtang nalingkod hi Jesus hirani han surudlan han halad nga salapi didto ha Templo, nakita niya an paghulog han mga tawo han ira kwarta. Hinmulog hin damo nga kwarta in damo nga mga riko. ⁴² Ngan innabot in kablas nga balo nga babaye, ngan hinmulog hin duha ka sensilyo, nga bali usa la ka sintabo. ⁴³ Gintirok ni Jesus an iya mga tinun-an ngan nagsiring ha ira: "Susumatan ko kamo naghatag hin darudamo ini nga kablas nga balo kay ha ira ngatanan, ⁴⁴ kay naghatag hira han salin la han ira mga manggad; kundi hiya, bisan kon kablas, naghatag han ngatanan nga iya kinabubuhian."

13 Han nagawas na hi Jesus han Templo, nagsiring an usa han iya mga tinun-an, "Tan-awa, Magturutdo, pagkamaupay pagkit-on hini nga kabalyan ngan mga bato!" ² Binmaton hi Jesus, "Nakikita niyo ini nga dagko nga mga balay? Waray dinhe usa nga bato nga mahibibilin dida han hinmumutangan niya. Titimpagon ini ngatanan." ³ Nalingkod hi Jesus didto ha Bukid han mga Olibo, nga tugbang han Templo, nga daopon hiya hin hilit nira Pedro, Santiago, Juan ug Andres, ⁴ ngan sidngon hiya, "Sumati kamo kon san-o ini mahinanabo, ngan sumati kami kon ano an tigaman nga magpapahibaro ha amon han panahon nga mahinanabo ini ngatanan nga mga butang." ⁵ Nagtikang pagtutudo ha ira hi Jesus: "Pagbantay kamo basi diri kamo mauwat hin tawo. ⁶ Kay maabot ha akon ngaran in damo nga mga tawo nga masiring; 'Ako amo an Mesiyas!' ngan malilimbongan in damo nga mga tawo. ⁷ Ngan ayaw kamo kalisang kon makabati kamo hin aringasa hin mga araway ha hirani o mga sumat hin mga araway ha kahigrayoan. Kinahanglan mahinabo in sugad nga mga butang, kundi diri karuyag sidngon nga innabot na an kataposan. ⁸ Magaaruaraway an mga nasod, ngan magpapadurodasmag an mga ginhadian. Magkakaada mga linog ha magkainlain ngan mga dapit, ngan magkakaada kagutom. Sugad ini nga mga butang han syahan nga mga kakurian hin pag-anak. ⁹ "Kinahanglan magbantay kamo ngahaw, kay pagdadakpon kamo han mga tawo ngan pagdadad-on kamo ha hukmanan. Paglalatobon kamo nira ha mga sinagoga. Matindog kamo ha atubangan han mga pangulo ngan kahadian tungod ha akon ngaran, pagsumat ha ira han Maupay nga Sumat. ¹⁰ Kinahanglan igsangyaw anay an Maupay nga Sumat ha ngatanan nga katawhan. ¹¹ Ngan kon dakpon ngan dad-on na kamo ha hukmanan, ayaw kamo kabaraka kon ano an iyo igyayakan. Igyakan niyo kon ano an igpapayakan ha iyo hito nga takna, kay diri iyo kalugaringon an iyo ighihimangraw, kundi tikang han Espiritu Santo. ¹² Itutubyan han mga tawo pagpapatay an ira kalugaringon nga kabugtoan, ngan amo man an bubuhaton han mga amay ha ira mga anak. Maato han ira mga kaganak an mga anak ngan ipapapatay hira. ¹³ Pagdudumtan kamo han ngatanan tungod ha akon, kundi matatalwas adton makaantos hini ngatanan tubtob ha kataposan. ¹⁴ "Makikita niyo nga natindog an "Makaharadlok nga Taran-awon" ha dapit nga diri angay ha iya. (Ngadto han

magbabasa: sabta an karuyag sidngon hini!) Kon mahinabo na ini, kinahanglan kumalagiw dayon ngadto ha kabukiran an aada ha Judea. ¹⁵ Diri na maglangan an aadto ha atop han iya balay hin paglusad ngan pagkuha pa hin bisan ano tikang ha sakob ha iya balay. ¹⁶ Sugad man an aadto ha uma diri na gud umoli hin pagkuha han iya kurugpos. ¹⁷ Kamakaharadlok hadto nga mga adlaw para han mga burod ngan han mga iroy nga may mga minasus-an! ¹⁸ Pag-ampo kamo sa Dyos nga diri unta mahinabo ini nga mga butang ha panahon hin kathagkot! ¹⁹ Kay an kagul-anan hadto nga mga adlaw malabaw pa gud hin kamapait kay hin bisan ano nga hinabo ha kalibutan, tikang pa han paghimoa han Dyos han kalibutan ngada yana. Waray na mahinanabo nga malabaw pa hini hin kamapait. ²⁰ Kundi ginpahalipot han Ginoo ito nga panahon; kay kon diri pa, waray gud mabubuhi. Tungod han iya mga pinili, ginpahilipot niya ito nga panahon. ²¹ "Kon may magsiring ha iyo, 'Kitaa, iini na an Mesiyas!' o 'Tan-awa, aadto hiya!' ayaw gud kamo tuod ha iya. ²² Kay maabot in buwaon nga mga Mesiyas ngan buwaon nga mga manaragna. Magpapakita hira hin mga tigaman ngan mga orosahon hin paglimbong, kon mahimo, bisan pa han mga pinili han Dyos. ²³ Daan ko kamo ginsusumatan hini; sanglit pagbantay gud kamo. ²⁴ "Katapos hadto nga panahon hin kakurian, magmamasirom an adlaw, ngan diri na masanag an bulan. ²⁵ Magkakataktak an kabiton-an ha langit, ngan masimang han ira dalan an mga kagamhanan ha kalangitan. ²⁶ Ngan mapakita an Anak han Tawo tikang ha mga dampog, inupdan hin dako nga gahom ngan himaya. ²⁷ Susugoon niya an mga anghel ngadto ha ngatanan nga mga sidsid han tuna hin pagtirok han mga pinili han Dyos tikang ha usa ngadto ha luyo nga sidsid han kalibutan. ²⁸ "Pag-aram kamo tikang han kahoy nga igos. Kon lapyo pa an iya mga sanga ngan magtikang na an panaringsing, maaram kamo nga hiraniay na an kathuraw. ²⁹ Ha amo nga kaagi, kon makita na niyo nga mahinanabo na ini nga mga butang, masabot kamo nga hiraniay na an iya pag-abot; ngan maabot na gud. ³⁰ Tigamni ini: mahinanabo ini nga mga butang nga diri pa mauubos hin pagkamatay an mga tawo nga buhi yana. ³¹ Magpapapas pa an langit ngan an tuna, kundi magpapabilin gud an akon mga pulong. ³² "Kundi waray maaram kon san-o maabot ito nga adlaw o takna—bisan an mga anghel ha langit, o bisaan an Anak; an Amay la an maaram hini. ³³ Pagbantay ngan pag-ikmat kamo kay diri kamo maaram kon san-o ini mahinanabo. ³⁴ Sugad ini hin tawo nga binmaya han iya pаниمال ngan linmakat ha kahigrayoan. Igintapod niya an pagdumara han iya pаниمال ha iya mga surugoon, an tagsa ha iya kalugaringon nga buruhaton; ngan gintugon niya an bantay han portahan nga dayuday mag-ikmat hiya. ³⁵ Sanglit pagbantay man kamo kay diri kamo maaram kon san-o aabot an agaron han balay—kon ha kagab-ihon o ha katutnga ba, kon ha panugaok han manok o ha kaagahon na ba. ³⁶ Kon umabot hiya hin tigda, kinahanglan diri kamo hiabotan nga nangangaturog. ³⁷ Sanglit kon ano an igsisiring ko ha iyo, igsisiring ko liwat ha ngatanan: pagbantay kamo!"

14 Duha na la ka adlaw san-o an pyesta han paglabay ngan han Waray Patubo nga Tinapay. Nagpangita hin paagi an mga puno han kapadian ngan an magturutdo han Balaod hin pagdakop kan Jesus ngan pagpatay ha iya. ² Nagsiring hira, "Kinahanglan diri ta ini buhaton ha panahon han pyesta kay bangin maribok an mga tawo."

³ Nakadto hi Jesus ha Betania, ha balay ni Simon nga sanlahon. Samtang nakaon hiya, sinmulod in babaye nga may dara nga tibod nga alabastro, nga puno hin labi ka mahal nga pahamot, nga hinimo tikang hin puraw nga nardo. Gintbuong niya an tibod, ngan gin-ipis niya an sulod ngada han ulo ni Jesus. ⁴ Nasina an iba nga mga tawo nga nakadto, ngan may hin siring ha ira, "Kay ano nga ginkaragan man an pahamot? ⁵ Mababaligya unta ito hin kapin P600.00 ngan an kwarta ihatag ngadto han mga kablas." Ngan ginsusnan gud nira an babaye. ⁶ Kundi nagsiring hi Jesus, "Pabay-i niyo hiya. Kay ano nga ginsasamok hiya niyo? Gintbuhat niya ha akon in makaruruyag ngan mahusay nga buttang. ⁷ Dayuday, magigin kaupod niyo an mga kablas, ngan makakabulig kamo ha ira bisan san-o nga karuyag niyo hin pagbulig. Kundi diri dayuday ako magigin kaupod niyo. ⁸ Gintbuhat niya an iya sadang mahimo: ginhirogan niya nga daan hin pahamot an akon lawas, pag-una hin pag-andam han paglubong ha akon. ⁹ Yana tigamni ini: bisan di-in igwali an Maupay nga Sumat ha bug-os nga kalibutan, hinnanabihan liwat an nabuhat hini nga babaye, usa nga hinumdoman ha iya." ¹⁰ Ngan kinmadto han mga puno han kapadian ni Judas Iscariote, usa han dose nga mga tinunan, pagtubyayan kan Jesus ha ira. ¹¹ Duro an ira kalipay han pakabati nira han iya iginsiring, ngan nagsaad hira hin paghatag ha iya hin kwarta. Sanglit nagtikang hi Judas pangita hin maupay nga higayon hin paglingo kan Jesus. ¹² Hasyahan nga adlaw han Pyesta han Waray Patubo nga Tinapay, ha adlaw han pag-ihaw han mga nati nga karnero, nagpakiaina an mga tinun-an kan Jesus, "Ngain mo kami pakakadtoa para hin pag-andam han imo panihapon han Paglabay?" ¹³ Ngan ginsugo ni Jesus in duha ha ira, upod ini nga mga tugon: "Pakadto kamo ha syudad, ngan matapo ha iyo in tawo nga nakakadara hin tibod hin tubig. ¹⁴ Sunda hiya ngadto han balay nga iya susudlan, ngan sidnga an tagbalay: 'Napakiana an Magturutdo kon hain an iya ruwang nga kakaonan niya ngan han iya mga tinun-an han panihapon han paglabay?' ¹⁵ Ngan ipakikita niya ha iyo in dako nga ruwang ha igbaw, nga inayad ngan hinusay na; andama didto an mga butang para ha aton." ¹⁶ Nagkalakat an mga tinun-an ngadto ha syudad, ngan nakita nira an ngatanan sugad gud han iginsiring ha ira ni Jesus; ngan gin-andam nira an panihapon han Paglabay. ¹⁷ Han pagkagab-i na, inmabot hi Jesus, upod an iya dose nga mga tinun-an. ¹⁸ Samtang nangangaon hira ha lamesa, nagsiring hi Jesus, "Susumatan ko kamo hini: maglilingo ha akon in usa ha iyo—usa nga kasaro ko yana." ¹⁹ Nabido an mga tinun-an ngan an tagsatagsa may hin pakiana ha iya, "Ako ba?" ²⁰ Ngan binmaton hi Jesus, "Usa hiya ha iyo nga dose, an madungan ha akon hin pagtunlob han iya tinapay di-dida ha plato. ²¹ Mapatay an Anak han Tawo sumala han siring han Kasuratan; kundi kamakaharadlok para han tawo nga maglilingo han Anak han Tawo! Mauruupay pa kon waray na la hiya matawo!" ²² Samtang nangangaon hira kinmuha hi Jesus hin tinapay, nagpasalamat, ginpinitpinit niya, ngan iginhatag niya ha iya mga tinun-an upod an pagsiring, "Kaan kamo; amo ini an akon lawas." ²³ Ngan kinuha niya an irimnan, nagpasalamat hiya sa Dyos, ihinatag ha ira, ngan nanginom hira ngatanan. ²⁴ Nagsiring hi Jesus, "Amo ini an akon dugo ngan gin-ipis tungod han kadaman, an akon dugo nga nagpapadig-on han ginsaaran han Dyos. ²⁵ Susumatan ko kamo: diri na gud ako mainom hini nga bino tubtob han adlaw han akon pag-inom han bag-o

nga bino didto han Ginhadian han Dyos." ²⁶ Ngan nagkanta hira hin usa nga imno ngan napasingadto hira ha Bukid han mga Olibo. ²⁷ Nagsiring hi Jesus ha ira, "Mapalagiw kamo ngatanan, ngan babayaan ako niyo, kay nasiring an kasuratan, 'Papatayon han Dyos an magmarangno, ngan magsasaran an mga karnero.' ²⁸ Kundi mag-uuna ako ha iyo ngadto ha Galilea kon mabanhaw na ako." ²⁹ Binmaton hi Pedro, "Diri gud ako mabulag ha imo, bisan kon bumaya hira ngatanan ha imo." ³⁰ "Tigamni ini!" nagsiring hi Jesus kan Pedro. "Diri pa matugaok an manok makaduha yana nga gab-i, iglilirong mo na ako hin makatulo." ³¹ Ngan gindig-onan gud ni Pedro an iya pagbaton, "Diri gud ako maglilirong ha imo bisan pa ako patayon upod ha imo!" Ngan amo man an siring han iba nga mga tinun-an. ³² Inmabot hira ha dapit nga ginngangararan nga Getsemane, ngan nagsiring hi Jesus ha iya mga tinun-an, "Pagkalingkod kamo dinhe samtang mag-aampo ako." ³³ Ngan igin-upod niya hira Pedro, Santiago ug Juan, ngan inalpan hiya hin dako nga kasakit ngan kabido. ³⁴ Ngan nagsiring hiya ha ira, "Haros ikamatay inin akon duro nga kabidoan. Pabilin kamo dinhe ngan pagbantay." ³⁵ Linmakat hiya ha uruunhan ngan hinmapa ha tuna ngan nag-ampo nga kon mahimo, palabyon unta ini nga takna hin pag-antos. ³⁶ Ngan nag-ampo hiya, "Amay ko, nahihiimo mo an ngatanan; kuhaa gad ini nga irimnon ha akon. Kundi an imo kaburon an matuman, diri an akon." ³⁷ Ngan binmalik hiya ngan hin-agian niya nga nangangaturog na an tulo nga mga tinun-an. Nagsiring hiya kan Pedro, "Simon, nakaturog ka ba? Diri ka ba makakailob hin pag-agma bisan la usa ka oras?" ³⁸ Ngan nagsiring hi Jesus ha ira, "Pagbantay kamo ngan pag-ampo, basi diri kamo masulay. Andam an espiritu, kundi maluya an lawas." ³⁹ Ngan kinmadto na liwat hiya pag-ampo hin amo gihapon nga mga pulong. ⁴⁰ Katapos, binmalik hiya ha iya mga tinun-an, ngan hin-abtan niya nga nangangaturog na liwat, kay mabug-at na gud an ira mga mata. Ngan waray hira sabot kon ano an ira igbabaton ha iya. ⁴¹ Ha ikatulo niya nga pagbalik, nagsiring hiya ha ira, "Nangangaturog ngan namamahuway pa ba kamo? Igo na ito! Inmabot na an takna! Kitaa, igtutubyan na yana an Anak han Tawo ngadto ha gahom han mga makasasala. ⁴² Buhat, tana kalakat kita; kitaa, iini na an maglilingo ha akon!" ⁴³ Samtang nagyayakan pa hi Jesus, inmabot ni Judas nga usa han dose nga mga tinun-an. Upod niya in kadamanan nga may mga espada ngan mga balbag, mga sinugo han mga puno han kapadian, han mga magturutdo han Balaod, ngan han mga katigurangan. ⁴⁴ Gintagan hira han malingo hin tigaman nga nasiring, "Kon hin-o an akon hadkan, amo hiya an ginbibiling niyo. Dakpa niyo hiya ngan bantayi gud hin maupay." ⁴⁵ Han pag-abot manggud ni Judas, dinmaop hiya dayon kan Jesus, ngan nagsiring, "Magturutdol!" ngan hadkan niya. ⁴⁶ Sanglit gindakop ngan gintalo nira hi Jesus. ⁴⁷ Kundi, hinmulbot han iya espada in usa han mga nakada ha hirani, ngan gintigbas niya an oripon han Labaw nga Padi, ngan napalong an talinga. ⁴⁸ Ngan nagsiring hi Jesus ha ira, "Kinmanhi ba kamo dara in mga espada ngan mga balbag hin pagdakop ha akon nga daw sugad nga ako usa nga tikasan?" ⁴⁹ Ikinaadlaw kaupod ako niyo, nagtutdo ako didto ha Templo, kay ano nga waray man ako pagdakpa niyo? Kundi kinahanglan matuman an Kasuratan." ⁵⁰ Nangalagiw an ngatanan nga mga tinun-an, ngan binayaan nira hi Jesus. ⁵¹ May nagsisinundod kan Jesus nga ultawohay nga nakakurugpos hin busag

nga panapton, ngan gin-idarakop liwat hiya nira. ⁵² Kun-di binul-iwan na la niya an iya kurugpos ngan pinmalagiw hiya nga lubas. ⁵³ Ngan gindara nira hi Jesus ngadto han balay han Labaw nga Padi, diin nagkatirok an mga puno han kapadian, an katigurangan, ngan an mga magturutdo han Balaod. ⁵⁴ Inmantaw hi Pedro hin pagsunod kan Jesus ngan simulod hiya ha bungsaran han balay han Labaw nga Padi. Didto linmingkod hiya tampo han mga bantay, ngan nagdangdang ha iya ngahaw hirani han kalayo. ⁵⁵ An mga puno han kapadian ngan an bug-os nga Labaw nga Hukmanan nagtalinguha hin pagpangita hin sumborg supak kan Jesus basi patayon hiya, kundi waray gud nira hin-agian. ⁵⁶ Nagsumat hin mga buwa supak kan Jesus in damo nga mga saksi, kundi waray pagkauroyon an ira mga sumborg. ⁵⁷ Ngan tinmindog in pira ka tawo ngan nagsumat hini nga buwa supak kan Jesus. ⁵⁸ "Hinbatian namon hiya ngan nagsiring, 'Gugub-on ko ini nga Templo nga hinimo hin tawo, ngan sulod hin tulo ka adlaw, titindogon ko in usa ngan diri hinimo hin mga tawo.' " ⁵⁹ Kundi bisan ngani hira waray gihapon magkauroyon han ira mga sumat. ⁶⁰ Ngan tinmindog an Labaw nga Padi ha atubangan nira ngatanan ngan nagpakiana kan Jesus, "Waray ka ba sadang ibaton han mga sumborg ngan ira gindara supak ha imo?" ⁶¹ Kundi hinmilom la hi Jesus ngan waray gud magyakan hin bisan usa ka pulong. Nagpakiana na liwat kan Jesus an Labaw nga Padi, "Amo ka ba an Mesiyas nga Anak han Mahimayaon nga Dyos?" ⁶² Nagbaton hi Jesus, "Amo ako, ngan makikita niyo ngatanan an Anak han Tawo nga malingkod ha tuo han Makagarahum nga Dyos, ngan maabot hiya ngan aada ha mga dampog han langit." ⁶³ Ngan gin-gisi han Labaw nga Padi an iya panapton ngan simiring, "Diri na kita kinahanglan hin ano pa nga saksi!" ⁶⁴ Hinbatian na niyo an iya mga pagpanamastamas han Dyos. Ano na man an iyo sadang ighukom ha iya?" Ngan nagkauroyon hira ngatanan hin paghukom nga salaan hiya, ngan kinahanglan patayon hiya. ⁶⁵ Ngan nagtikang hin pagtupra kan Jesus an iba ha ira. Gintahoban nira an iya mga mata ngan pagsuntokon, ngan sidngon, "Tigoha kon hin-o an nagsuntok ha imo!" Ngan gindaop hiya han mga bantay ngan gintampalo hiya. ⁶⁶ Nakadto pa hi Pedro ha bungsaran han pag-abot han usa han mga surugoon nga babaye han Labaw nga Padi. ⁶⁷ Han pakakita niya kan Pedro nga nadadangdang ha kalayo, gintutokan niya ngan ginsiring, "Kaupod ka liwat ni Jesus nga taga-Nazaret." ⁶⁸ Kundi naglirong hi Pedro, "Ambot, diri ako nasabot han imo ginyayakan," ngan ginmawas hiya ngadto ha may aragian. Ha gilayon may tinmugaok nga manok. ⁶⁹ Han paghikit-i ha iya didto han surugoon nga babaye, ginsumatan an mga tawo nga nakada, "Kausa ini hiya nira!" ⁷⁰ Ngan naglirong liwat hi Pedro. Waray kaiha ginsiring hiya han mga tawo nga nakada, "Diri ka makakalirong nga usa ka nira kay taga-Galilea ka man liwat." ⁷¹ Ngan nanumpa hi Pedro, "Matamatay pa ako kon buwa an akon ginsiring! Ha pagkatinuod diri gud ako nakilala han tawo nga iyo hinnanabihan!" ⁷² Ngan ha gilayon, tinmugaok in manok hin ikaduha, ngan nahinumdom hi Pedro han pagsiring ni Jesus ha iya, "Diri pa matugaok an manok makaduha, iglilirong mo na ako hin makatulo." Ngan duro gud an iya kabido, ngan nagtangis hiya.

15 Han timprano pa han aga, nagdagmit pakigkita an mga puno han kapadian, han katigurangan, han mga magturutdo han Balaod, ngan han bug-os nga Labaw

nga Hukmanan, ngan nagsarabot hira. Ginggapos nira hi Jesus, gindara nira ha gawas, ngan igintubyan hiya ngadto kan Pilato.² Nagpakiana hi Pilato ha iya, "Amo ka ba an hadi han mga Judiyo?" Nagbaton hi Jesus, "Imo ito ginyakan."³ Nagpasaka hin damo nga mga sumborg an mga puno han kapadian.⁴ Sanglit nagpakiana liwat hi Pilato kan Jesus, "Waray ka ba ibabaton? Kadamo hini nga mga sumborg ni-ra kontra ha imol!"⁵ Kundi waray gud magyakan hi Jesus; sanglit nahipausa hi Pilato.⁶ Ha kada Pyesta han Paglabay nababatasan ni Pilato hin pagbuhi hin priso nga ungaraon han mga tawo.⁷ Ngan hadto nga panahon may nabilanggo nga lalake nga Barabas an ngaran. Kaupod ini hiya han mga inmato han kagamhanan, nga nanmatay ha panahon han karibok.⁸ Han katirok na han mga tawo ngan pagtikang nira hin paghangyo kan Pilato nga buhaton na niya para ha ira an iya nababatasan,⁹ nagpakiana hi Pilato ha ira, "Karuyag ba niyo nga buhian ko para ha iyo an hadi han mga Judiyo?"¹⁰ Nasantop niya nga tungod la han ira kaawa, igintubyan hi Jesus ha iya han mga puno han kapadian.¹¹ Kundi gin-aghat han mga puno han kapadian an mga tawo nga asay nira pabuhian kan Pilato hi Barabas.¹² Sanglit nagpakiana liwat hi Pilato ha mga tawo, "Ano man an bubuhaton ko han tawo nga iyo gintatawag nga hadi han mga Judiyo?"¹³ Nanggogliat hira hin pagbaton, "Igraysang hiya ha kros!"¹⁴ "Kundi, ano nga sala an iya nabuhut?" nagpakiana hi Pilato. Dinmugang la hira paggoliat, "Igraysang hiya ha kros!"¹⁵ Tungod nga karuyag man ni Pilato paglipay han kadam-an, ginbuhian niya tungod ha ira hi Barabas, ngan katapos niya ipalatob hi Jesus, igintubyan hiya ha mga tawo basi igraysang ha kros.¹⁶ Gindara hi Jesus han mga sondalo ngadto ha bungsaran han palasyo han gobernador, ngan gintirok nira an iba pa nga hugpo han mga sondalo.¹⁷ Ginsul-utan nira hi Jesus hin pul-a nga bado. Naghimo hira hin korona tikang hin tunokon nga mga sanga, ngan iginbutang ha iya ulo.¹⁸ Ngan nagtikang hira hin pagyuroyukbo ngan pagsiring ha iya: "Mabuhi an Hadi han mga Judiyo!"¹⁹ Ginbalbag hiya ha ulo, gintuprahan hiya, ginluhodluhoran ngan ginyuroyuk-boan pa hiya nira.²⁰ Katapos nira pagduyagi kan Jesus, gin-lubasan hiya nira han pul-a nga bado ngan ginbalik nira hin pagsul-ot an iya kalugaringon nga bado. Ngan igeriawas hiya basi igraysang ha kros.²¹ Ginkasugat nira ha dalan in tawo nga Simon an ngaran, nga tikang pa la ha huron, ngan ginpirit nira hin pagpas-an han kros ni Jesus. (Amo in ian Simon nga taga-Cirene, nga amay nira Alejandro ug Rufo.)²² Gindara nira hi Jesus ngadto hin dapit nga Golgota an ngaran, nga "An Dapit han Klabera" an kahulogan.²³ Gintalinguha nira hin paghatag ha iya hin bino nga sinaktan hin mira, kundi waray uminom hi Jesus.²⁴ Sanglit igraysang hiya ha kros, ngan ginbahinbahin nira an iya mga panapton pinaagi hin ripa, basi masabtan kon hin-o ha ira an makakadara han ginbahin nga bado.²⁵ Alas nuybe na han aga nga igraysang hiya ha kros.²⁶ Iginpaskin an sumborg ha iya nga nasiring, "An Hadi han mga Judiyo."²⁷ Igraysang liwat nira upod kan Jesus in duha nga mga tikasan, an usa ha iya tuo ngan an usa ha iya wala. [²⁸ Tungod hini natuman an Kasuratan nga nasiring, "Nahiupod hiya han mga salaan."]²⁹ Ginyubitan hi Jesus han mga lumalabay nga nagpipilingpiling ngadto ha iya ngan nasiring "Aha! gugub-on mo an Templo, ngan titindogon mo liwat sakob hin tulo la ka adlaw!³⁰ Lusad na yana ha imo kros ngan tal-wasa an imo kalugaringon."³¹ Ha amo nga paagi ginbiay-

biay liwat hiya han mga puno han kapadian ngan han mga magturutdo han Balaod, ngan may hin siring ha ira, "Nagtawas hiya han iba, kundi diri nakakatalwas ha iya ngahaw.³² Kitaa ta kon malusad ha kros an Mesiyas, an hadi han Israel, ngan matuo kita ha iya." Ngan nagyubit liwat kan Jesus bisan an duha nga iginraysang kaupod niya.³³ Han pagkaudto na nagsirom an bug-os nga tuna sulod hin tulo ka oras.³⁴ Han pagka alas tres ginmoliat hi Jesus, "Eloi, Eloi, lema sabachthani," kon ha aton pa, "Dyos ko, Dyos ko, kay ano nga ginbaya-an mo ako?"³⁵ Nakabati an iba nga naka-da ha hirani ngan nagsiring, "Pamatid daw, nagtatawag hiya kan Elias!"³⁶ Nagdalagan in usa ha ira nga may dara nga esponha, ginhumog hin maaslom nga bino, igintaod ha kataposan hin kahoy, ngan idinuhol kan Jesus. Nagsiring hiya, "Hulat, kitaa daw naton kon umabot manggud hi Elias hin pagtanggal ha iya ha kros."³⁷ Upod in dako nga goliat, namatay hi Jesus.³⁸ Ngan napikas an biray han Templo tikang ha ighbaw ngadto ha ubos.³⁹ Kinmita an kapitan han mga sondalo nga natindog ha atubangan han kros, han kamatay ni Jesus. Nagsiring hiya, "Matuod gudman nga ini nga tawo amo an Anak han Dyos!"⁴⁰ May nakadto nga kababay-an nga nagkikinita tikang ha hirayo. Kaupod nira hira Maria Magdalena, Maria nga iroy han barabata nga Santiago ngan ni Jose, ug Salome.⁴¹ Nagsunod-sunod hira kan Jesus ngan binmulig ha iya han nakadto pa hiya ha Galilea. Damo liwat didto in kababay-an nga in-mupod kan Jesus ngadto ha Jerusalem.^{42 - 43} Tipagsisirom na han pag-abot ni Jose nga taga-Arimatea. Tinahod hiya nga kaapi han Labaw nga Hukmanan, nga naghuhulat han pag-abot han Ginhadian han Dyos. Adlaw han Pagpangan-dam adto (karuyag sidngon, bisperas san-o han Adlaw nga Iparahuway); sanglit nanlimbasog hi Jose hin pakigkita kan Pilato ngan pag-aro han lawas ni Jesus.⁴⁴ Nahipausa hi Pilato han iya pakabati nga patay na hi Jesus. Ginpatawag niya an kapitan han mga sondalo, ngan nagpakiana ha iya kon maiha na ba nga namatay hi Jesus.⁴⁵ Pakabati niya han sumat han kapitan, itinugot ni Pilato kan Jose hin pagkuha han lawas ni Jesus.⁴⁶ Ngan pinmalit hi Jose hin busag nga dugnit, gintanggal an lawas, ginputos niya han busag nga dugnit, iginsulod ha lubnganan nga inukab ha bato, ngan ginkalidng niya in dako nga bato hin pagsada han lubnganan.⁴⁷ Nagkikinita hira Maria Magdalena ngan Maria nga iroy ni Jose, sanglit nasayod hira kon diin iglubong hi Jesus.

16 Paglabay han Adlaw nga Iparahuway, nammalit hin mga pahamot hira Maria Magdalena, Maria nga iroy ni Santiago, ug Salome, basi ighbanyos nira han lawas ni Jesus.² Timprano pa gud han Domingo, ha pagsidlit pa la han adlaw, napakadto hira ha lubnganan.³ Han dida pa hira ha dalan, may hin pakiana ha ira, "Hin-o man in magwawaring para ha aton han bato nga sada ha lubnganan?"⁴ (Kay dako hin duro adto nga bato.) Han pagsiplat nira, ira nakita nga winaring na an bato.⁵ Sanglit sinmulod hira ha lubnganan, diin ira nakita in olitawohay nga mabusag an bado, ngan nalingkod ha may tuo; ngan inalpan hira hin kakulba.⁶ Nagsiring hiya ha ira, "Ayaw kamo kahadlok; maaram ako nga nagbibiling kamo kan Jesus nga taga-Nazaret, ngan igraysang ha kros. Waray hiya dinhe kay nabanhaw na hiya! Kitaa, amo in ian dapit nga ginhayaran ha iya.⁷ Kadto na, ngan igsumat niyo ini ha iya mga tinun-an, ngan kan Pedro: 'Mag-uuna hiya ha iyo ngadto ha Galilea; didto makita kamo ha iya sumala han iginsiring niya ha iyo.' "⁸ Sanglit

nagkaguwa ngan nagdadlagan hira tikang ha lubnganan, kay inalpan hira hin kahadlok ngan kakulba. Ngan tungod han ira kahadlok, waray hira pagsumat bisan kan kanay. [⁹Katapos mabanhaw hi Jesus, ha aga pa han Domingo, nagpakita hiya syahan kan Maria Magdalena nga ginpagawasan niya hin pito nga mga yawa. ¹⁰Linmakat hiya ngan nagsumat han mga tinun-an ni Jesus. Mga masulob-on ngan mabidoon hira; ¹¹ngan han pakabati nira han sumat niya nga buhi na hi Jesus ngan hinkit-an niya hi Jesus, waray hira tumuod ha iya. ¹²Katapos hini, nagpakita hi Jesus, hin lain nga paagi, ngadto hin duha han mga tinun-an, samtang nakada hira ha dalan tipakadto ha huron. ¹³Binmalik hira ngan nagsumat han iba, kundi waray hira tuora. ¹⁴Ha kataposan, nagpakita hi Jesus han onse nga mga tinun-an, samtang nangangaon hira. Gin-isgan hira niya tungod han kawaray nira pagtoo ngan tungod han

kamatig-a nira tumuod hadton mga nakakita ha iya nga buhi na. ¹⁵Nagsiring hiya ha ira, "Kadto kamo ha bug-os nga kalibutan ngan igwali niyo an Maupay nga Sumat ha ngatanan nga katawhan. ¹⁶Matatalwas an bisan hin-o nga natoo ngan kabunyagan; kundi an diri natoo, paghuhukman. ¹⁷Tatagan an mga natoo hini nga mga pangilal-an hin gahom: paiiwason nira, ha akon ngaran, an mga yawa; magyayakan hira hin iba nga mga pinulongan; ¹⁸diri hira maaano kon kumapot hira hin mga halas o uminom hin makahihilo; ngan magkakaupay an mga magsakit nga dadapatan ha ira mga kamot." ¹⁹Katapos ni Jesus makighimangraw ha ira, ginbayaw hiya ngadto ha langit, ngan limingkod ha tuo han Dyos. ²⁰Nagkalakat an mga tinun-an ngan nagwali ha ngatanan nga dapit. An Ginoo kaupod nira dida ha ira mga buhat ngan an ira iginwali ginpadig-on pinaagi han mga milagro nga ira ginbuhat.] [

LUCAS

1 Hinigugma ko nga Teofilo: Damo na in nagtalingoha hin pagsurat han mga butang nga nahinabo dinhe ha aton. **2** Iginisurat nira an ngatanan nga iginsumat ha aton hadton mga nagpakkita hini nga mga butang tikang pa ha tinikangan, ngan hadton nagpasangyaw han mensahe. **3** Sanglit, harangdon nga Teofilo, tungod kay gin-adman ko hin maupay an katukiban hini ngatanan nga mga butang, tikang han ira tinikangan, minaupay ko hin pagsurat hin tul-id nga sumat para ha imo. **4** Binubuhat ko ini basihibaroan mo an bug-os nga kamatuoran mahitungod hadton mga butang nga igintutdo ha imo. **5** Han panahon nga hi Herodes amo an hadi han tuna han Israel, may usa nga padi nga sakop han padianon nga hugo ni Abias. Zacarias an iya ngaran ngan hi Elisabet an iya asawa nga tulin ni Aaron, nga sakop hin padianon nga banay. **6** Matadong hira nga duha ha atubangan han Dyos, ngan matinumanon han ngatanan nga mga sugo ngan mga turumanon han Ginoo. **7** Waray nira anak kay baw-as hi Elisabet, ngan mga lagas na kaupay hira nga duha. **8** Usa ka adlaw nagtumanan hi Zacarias han iya katungdanan hin pagkapadi ha atubangan han Dyos, dida ha pagtumanan han iya turno han kada adlaw nga iya buruhaton. **9** Sumala han batasan nga ginsusunod han kapadian, napili hiya, pinaagi hin ripa, hin pagtubod han insyenso didto ha altar. Sanglit sinmulod hiya ngadto han Templo han Ginoo, **10** samtang nag-aampo ha gawas in damo nga mga tawo ha takna han pagtubod han insyenso. **11** Pinmakita ha iya in usa nga anghel han Ginoo, nga natindog didto ha tuo nga dapit han altar diin gintutubod an insyenso. **12** Nalisang ngan nahadlok hi Zacarias han pakakita niya han anghel. **13** Kundi nagsiring ha iya an anghel, "Ayaw kahadlok, Zacarias! Pinamatian han Dyos an imo pag-aampo, ngan mag-aanak hin lalake hi Elisabet nga imo asawa. Pagngangaranan mo hiya nga Juan. **14** Mapupuno ka hin kalipay sugad man in damo nga mga tawo kon matawo na hiya! **15** Mahihimo hiya nga dako nga pagkatawo ha atubangan han Ginoo. Kinahanglan diri hiya uminom hin bino o mapintas nga irimnon. Mapupuno hiya han Espiritu Santo tikang pa han iya katawo. **16** Damo in mga tawo han Israel nga bubuligan niya hin pagbalik ngadto han Ginoo nga ira Dyos. **17** Mag-uuna hiya han Ginoo, makusog ug gamhanan sugad kan Elias nga manaragna. Tatalinghuao niya nga an mga amay ngan mga anak maghioli; nga an diri masinugtanon nga mga tawo mahibalik ngadto hin matadong nga dalan. Aandamon niya an mga tawo han Ginoo para ha iya." **18** Nagsiring hi Zacarias ha anghel, "Uunanhon ko hin pakasabot nga matuod ini? Lagas na ako ngan lagas na liwat an akon asawa." **19** Binmaton an anghel, "Ako amo hi Gabriel nga natindog ha atubangan han Dyos nga nagsugo ha akon hin pagyakan ngan pagsumat ha imo hini nga maupay nga sumat. **20** Kundi waray ka tumuod han akon sumat nga matutuman ha igo nga panahon. Tungod kay waray ka tumuod, diri ka makakayakan. Mangungula ka ngada han adlaw han katuman han akon iginsaad ha imo."

21 Hito nga takna, nappipinamulat kan Zacarias an mga tawo ngan nahipausa hira kay ano nga maiha naman hiya didto ha sulod han Templo. **22** Han paggawas na niya, waray hiya pakakayakan ha ira; sanglit nakasabot hira nga kinmita hiya hin panan-awon didto ha Templo. Nagsenyas na la hiya ha ira kay diri naman hiya nakakayakan. **23** Katapos na han iya buruhaton ha Templo, inmoli hi Zacarias. **24** Waray pag-iha, nagburod hi Elisabet nga iya asawa, ngan nakadto la hiya ha sakob han ira balay sulod hin lima ka bulan. **25** Nagsiring hi Elisabet, "Yana ginbuligan gihapon ako han Ginoo dida hini nga paagi. Ginkuha na niya an akon naarawdan ha atubangan han mga tawo!" **26** Han burod hi Elizabeth hin unom ka bulan, ginsugo han Dyos hi Gabriel nga anghel ngadto ha Galilea, ha usa nga bungto nga Nazaret an ngaran. **27** May dara hiya nga sumat para hin usa nga daraga nga sinayoran na hin lalake nga ginngararan kan Jose, nga tulin ni Hadi David. Maria an ngaran hini nga daraga. **28** Kinmadto an anghel ha iya ngan nagsiring, "Maghimaya ka! Puno ka hin grasya! An Ginoo aada ha imo!" **29** Dako an kagupong ni Maria han iginpasabot han anghel, ngan ginpainoino niya kon ano an kahulogan han iya mga pulong. **30** Nagsiring ha iya an anghel, "Ayaw kahadlok, Maria, kay ginpalabi ka han Dyos. **31** Magbuburod ngan mag-aanak ka hin lalake, ngan pagngangaranan mo hiya nga Jesus. **32** Mahihimo hiya nga dako nga pagkatawo ngan tatawgon nga Anak han Gihahataasi nga Dyos. Hihimoon han Ginoo nga Dyos nga hadi hiya, sugad kan David nga iya ginikanan, **33** ngan mahihimo hiya nga hadi ha kadayonan han mga tulin ni Jacob; an iya ginhadian waray kataposan!" **34** Hi Maria nagsiring han anghel, "Uray ngan putli ako. Uunanhon man hin kahimo hini?" **35** Nagbaton an anghel, "Makunsad ha imo an Espiritu Santo, ngan magpapabilin ha imo an gahom han Dyos. Tungod hini, tatawgon nga Anak han Dyos ini nga santos nga bata. **36** Kitaa! Hi Elisabet nga imo urupod bisan kon baw-as hiya ngan lagas na kaupay yana, burod na hin unom ka bulan. **37** Kay waray butang nga diri mahihimo han Dyos." **38** Nagsiring hi Maria, "Iini ako nga surugoon han Ginoo. Matumanunta dinhe ha akon sumala han imo pulong." Ngan binayaan hiya han anghel. **39** Waray pag-iha, nag-andardam hi Maria ngan nagdagmit hin pagkadto ha usa nga bungto ha sagkahon nga tuna han Judea. **40** Kinmadto hiya ha balay ni Zacarias ngan naghatag hin katalahoran kan Elisabet. **41** Han pakabati la ni Elisabet han mga pulong ni Maria, nagkiwa an bata ha sulod han iya tiyan. Napuno hi Elisabet han Espiritu Santo, **42** ngan nagyakan hin dako nga tingog, "Ikaw an labi kabaraan han ngatanan nga kababayen-an, ngan baraan an bata nga gindadara nimo ha imo tiyan!" **43** Kay ano nga itinugot man ini nga makanhi hin pagduaw ha akon an iroy han akon Ginoo? **44** Kay han pakabati ko han imo nga pulong, linmuksa hin kalipay an bata ha akon tiyan. **45** Hin kabaraan niya nga natoo nga matutuman an ginpamulong ha iya han Ginoo!" **46** Nagsir-

ing hi Maria, "Nagdadayaw an akon kalag han Ginoo; ⁴⁷ naglilipay an akon kasingkasing dida han Dyos nga akon Manunubos, ⁴⁸ kay nahninumdoman ako niya, an iya ubos nga surugoon! Tikang yana tatawgon ako nga baraan han ngatanan nga katulinan, ⁴⁹ tungod han dagko nga mga butang nga ginbuhat para ha akon han Makagarahum nga Dyos. Baraan an iya ngaran; ⁵⁰ nagpapakita hiya hin kalooy hadton mga nahadlok ha iya, tikang ha usa ngadto han sunod nga katulinan. ⁵¹ Ginpakita niya an kusog han iya butkon, ngan ginpasarang niya an mga mapahitas-on ha kasingkasing. ⁵² Ginpukan niya in gamhanan nga mga hadi tikang han ira mga trono, ngan ginpahitaas niya an mga mapainubsanon. ⁵³ Ginbusog niya hin mag-upay nga mga butang an mga gutom, ngan ginpalakat niya an mga riko nga waray dara. ⁵⁴ Gintuman niya an iya iginsaad ha aton mga kaapoy-apoyan, ngan binuligan niya an Israel nga iya surugoon; ⁵⁵ nahninumdom hiya hin pagkalooj kan Abraham ngan ha ngatanan nga iya katulinan ha kadayonan!" ⁵⁶ Linmungon hi Maria kan Elisabet sulod hin mga tulo ka bulan, ngan katapos, inmoli hiya. ⁵⁷ Inmabot an panahon han pag-anak ni Elisabet, ngan nag-anak hiya hin lalake. ⁵⁸ Nakabati an iya mga amyaw ngan kauropdan han dako nga kalooy han Ginoo ha iya, ngan dinmuyog hira ngatanan ha iya hin pagkalipay. ⁵⁹ Han walo na ka adlaw an bata, kinmadto hira basi buhaton nira an seremonyas hin pagtori ha iya. Ginngangaranan na unta nira nga Zacarias, an ngaran han amay han bata. ⁶⁰ Kundi nagsiring an iroy niya, "Diri! Juan an igngangaran ha iya." ⁶¹ Nagsiring hira ha iya, "Kundi waray man niyo uropod nga may sugad hini nga ngaran!" ⁶² Niyan ginsenysayan nira hi Zacarias kon ano an iya karuyag igngaran han bata. ⁶³ Nag-aro hi Zacarias hin susuratan, ngan nagsurat, "Juan an iya ngaran." Duro gud an paghipausa nira ngatanan! ⁶⁴ Hito manta nga takna nakayakan na liwat hi Zacarias ngan nagtikang hiya hin pagdayaw han Dyos. ⁶⁵ Kinulba gud an ngatanan nga mga amyaw, ngan nabantog ha bug-os nga katunaan han Judea an sumat mahitungod hini nga hinabo. ⁶⁶ An ngatanan nga nagpakabati namalandong mahitungod hini ngan nag-pakiana hira, "Ano daw la an aabutan hini nga bata?" Dayag gud nga nakada ha iya an gahom han Ginoo. ⁶⁷ Napuno han Espiritu Santo hi Zacarias nga amay ni Juan, ngan namulong hiya han mensahe han Dyos: ⁶⁸ "Dayawa ta an Ginoo, an Dyos han Israel! Kinmanhi hiya hin pagbulig ngan pagtalwas han iya katawhan. ⁶⁹ Naghatag hiya hin gamhanan nga Magtaralwas para ha aton, ngan tulin ni David nga iya surugoon. ⁷⁰ Nagsaad hiya ha maiha na nga panahon pinaagi han iya baraan nga mga manaragna: ⁷¹ nga tatawlason kita tikang han aton mga kaaway, ngan tikang han gahom hadton ngatanan nga nagdudumot ha aton. ⁷² Nagsiring hiya nga malolooy hiya han aton mga ginikanan, ngan manunumdom hiya han iya baraan nga ginsaaran. ^{73 - 74} Nagsumpa hiya kan Abraham nga aton ginikanan, ngan nagsaad nga babawion kita niya tikang han aton mga kaaway, ngan tutugotan kita hin pag-alagad ha iya hin waray kahadlok; ⁷⁵ basi mabaraan ngan matadong kita ha iya atubangan, ha ngatanan nga mga adlaw han aton kinabuhi. ⁷⁶ "Tatawgon ka, anak ko, ngan manaragna han Gihahataasi nga Dyos. Mag-uuna ka han Ginoo hin pag-andam han dalan nga iya aagian; ⁷⁷ hin pagsumat han iya katawhan nga matatalwas hira, pinaagi hin pagpasaylo han ira mga sala. ⁷⁸ Maloloy-on ngan mapuan-guron an aton Dyos. Ipapasirang niya ha aton an adlaw han

katalwasan, ⁷⁹ ngan masanag tikang ha langit ngada hadton ngatanan nga nag-ukoy dida han masirom nga lambong han kamatayon, ha pagtugway ha aton ngadto ha dalan han kamurayaw." ⁸⁰ Tinmubo an bata ngan dinmako ha lawas nga nagmokusog. Nag-ukoy hiya didto ha kamin-gawan tubtob han adlaw nga mapakita hiya hin dayag ha katawhan han Israel.

2 Hadto nga panahon nagsugo hi Emperador Augusto ² nga magpalista para han sensos an ngatanan nga mga sakop han Imperyo. ³ Hi Cirenio amo an gobernador han Siria han paghimoa hini nga syahan nga sensos. ³ Sanglit kinmadto hin pagpalista an ngatanan, an kada usa ngadto han iya kalugaringon nga bungto. ⁴ Tikang ha bungto han Nazaret ha Galilea, kinmadto hi Jose ha Judea, ngadto han bungto han Betlehem nga natawhan ni Hadi David, kay tulin man hiya ni David. ⁵ Kinmadto hiya hin pagpalista upod hi Maria nga sinayoran na ha iya, ngan hin-garak-an na. ⁶ Samtang nakadto hira ha Betlehem, inmabot an panahon nga mag-aanak na hi Maria. ⁷ Nag-anak hiya han iya suhog nga lalake, ginputos niya hin mga lampin, ngan iginhulid ha pasungan, kay waray na man lugar para ha ira didto han balay nga pahuwayan. ⁸ May mga mag-marangno hin karnero didto hadto nga dapit nga nag-aagma ha bug-os nga gab-i didto han kaumhan hin pagmang-no han ira mga panon. ⁹ Pinmakita ha ira in usa nga anghel han Ginoo, ngan nalamrangan hira han himaya han Ginoo, ngan nagkahadlok hira. ¹⁰ Kundi nagsiring ha ira an anghel, "Ayaw kamo kahadlok! Hahani ako ngan may-ada ako dara nga maupay nga sumat para ha iyo, ngan maghahatag hin dako nga kalipayan han ngatanan nga katawhan. ¹¹ Natawo yana nga adlaw didto han bungto ni David an iyo Magtaralwas nga amo an Cristo nga Ginoo. ¹² Amo ini an tigaman para ha iyo: hiaagian niyo in bata nga pinutos hin mga lampin ngan hinulid ha pasungan." ¹³ Ha gilayon pinmakita upod han anghel in dako nga hugpo hin mga anghel ha langit, nga nagkakanta hin mga pagdayaw ha Dyos: ¹⁴ "Hi-maya sa Dyos ha kahitas-an, ngan kalinaw dinhe ha tuna hadton mga tawo nga maupay an kaburot-on!" ¹⁵ Han pag-balik na han mga anghel ngadto ha langit, nagsarabot an mga magmarangno hin karnero, "Kadto kita ha Betlehem ngan kitaa ta ini nga butang nga nahnabo nga iginsumat ha aton han Ginoo." ¹⁶ Sanglit nagdagmit hira hin pagkalakat, ngan hin-agian nira hira Maria ug Jose, ngan hinkit-an nira an bata nga hinulid ha pasungan. ¹⁷ Han pakakita nira han bata, iginsumat han mga magmarangno an iginisring han anghel mahitungod ha iya. ¹⁸ Nanhipausa an ngatanan nga nagpakabati hini nga iginsumat ha ira han mga magmarangno. ¹⁹ Gintipigan ni Maria ini ngatanan nga mga butang, ngan ginpamalandong niya ha iya kasingkasing. ²⁰ Namalik an mga magmarangno nga nagkakanta hin mga pagdayaw sa Dyos, tungod han ngatanan nga ira hinbatian ngan hinkit-an; nahnabo an ngatanan sumala gud han iginsumat ha ira han anghel. ²¹ Pag-agii han ikawalo ka adlaw, nga amo na an pagtuman han seremonyas hin pagtori han bata, ginngaranan hiya nga Jesus, an ngaran nga iginhatag han anghel han waray pa hiya igpapanamkon. ²² Inmabot an panahon hin pagtuman nira Jose ug Maria han seremonyas han paglinis sumala han iginisugo han Balaod ni Moises. Sanglit, gindara nira an bata ngadto ha Jerusalem basi ihalad liwat hiya ngadto han Ginoo, ²³ sumala han iginsurat dida han balaod han Ginoo: "Kinahanglan ighalad ngadto han Ginoo an

tagsa nga suhag nga lalake.”²⁴ Naghalad liwat hira, sumala han kinahanglan han balaod han Ginoo, “Usa ka padis nga sarapati o duha nga piso nga tukmo.”²⁵ Niyan, may-ada tawo nga nag-uokoy ha Jerusalem, nga Simeon an ngaran. Maupay ngan mainampoon hiya nga tawo, ngan naghihinulat hiya han katalwasan han Israel. Nakada ha iya an Espiritu Santo,²⁶ ngan ginpatapod hiya han Espiritu Santo nga diri gud hiya mapatay, kon diri anay kumita hiya han Mesiyas nga iginsaad han Ginoo.²⁷ Inaghat han Espiritu Santo kinmadto hi Simeon ha Templo. Gindara han mga kag-anak ngadto ha Templo an bata nga Jesus basi magtuman hira han sugo han Balaod.²⁸ Ginkugos ni Simeon an bata ngan nagpasalamat han Dyos:²⁹ “Yana, Ginoo, gintuman mo na an imo saad, ngan tugoti na pagbaya ha kamurrayaw an imo surugoon.³⁰ Ha akon kalugaringon nga mga mata, hinkit-an ko na an imo katalwasan,³¹ nga imo ginandam ha atubangan han ngatanan nga mga katawhan:³² Kapawa nga magpapadayag ha mga Hentil han imo paagi ngan magdadara hin kadungganan han imo katawhan nga Israel.”³³ Nanhipausa an amay ug iroy han bata han mga butang nga iginsiring ni Simeon mahitungod ha iya.³⁴ Ginbindisyonan hira ni Simeon, ngan nagsiring hi Simeon kan Maria nga iroy han bata, “Ginpili han Dyos ini nga bata para han pagkapukan ngan han katalwasan hin damo ha Israel. Magigin tigaman hiya tikang sa Dyos nga pag-susupakon hin damo nga mga tawo,³⁵ ngan tungod hini, ipadadayag niya an ira tinago nga mga panhunahuna. Ngan sasamaron sugad hin matarom nga espada an imo kasingkasing tungod hin kabido.”³⁶ May-ada manaragna nga babaye nga ginngangaranan kan Ana, nga anak ni Panuel, han tribu ni Aser. Lagas na hiya, nga nainasawan hin pito ka tuig,³⁷ ngan nabalo hiya ug 84 ka tuig na an iya panuigon. Waray gud hiya bumaya han Templo; adlaw gab-i nagsingba hiya han Dyos, nga nagpuasa ngan nag-ampo hiya.³⁸ Inmabot hiya hito manta nga takna ngan nagpasalamat sa Dyos, ngan namulong hiya mahitungod han bata ha ngatanan mga naghihinulat han kanan Dyos pagtubos han Jerusalem.³⁹ Katapos nira pagbuhat han ngatanan nga ginkikinahanglan han balaod han Ginoo, binmalik hira ngadto ha Galilea, ha ira kalugaringon nga bungto ha Nazaret.⁴⁰ Timubo ngan nagmokusog an bata; puno hiya hin kinaadman, ngan nakada ha iya an mga bendisyon han Dyos.⁴¹ Kada tuig, napakadto ha Jerusalem an mga kag-anak ni Jesus para han Pyesta han Paglabay.⁴² Han dose na an edad ni Jesus, kinmadto hira han pyesta sumala han ira nababatasan.⁴³ Katapos han pyesta, nagti-paoli hira, kundi nagpabilin an bata nga Jesus didto ha Jerusalem. Waray mahibaro hini an iya mga kag-anak;⁴⁴ naghunahuna hira nga upod hiya han kadam-an, sanglit naglinakat hira anay hin bug-os nga adlaw; ngan amo na an pamiling nira ha iya didto han ira kauropdan ngan kasangkayan.⁴⁵ Waray hira makaagi ha iya, sanglit binimalik hira ngadto ha Jerusalem hin pagbiling ha iya.⁴⁶ Han pag-ikatulo ka adlaw, hin-agian nira hiya didto ha Templo, ngan nalingkod upod han mga magturutdo nga Judiyo, namamati ngan nagpapakiana ha ira.⁴⁷ Nahipausa gud an ngatanan nga nagpakabati han iya mag-upay nga mga baton.⁴⁸ Nahipausa liwat an iya mga kag-anak han pakakita ha iya, ngan ginsiring hiya han iroy niya, “Anak, kay ano nga ginbuhat mo ini ha amon? Duro na iton kabaraka ni imo tatay ngan ako hin pagpinamiling ha imo.”⁴⁹ Ginbaton niya hira, “Kay ano hin pagbiniling niyo ha akon? Diri ba

kamo maaram nga kinahanglan hahani ako ha balay han akon Amay?”⁵⁰ Kundi waray hira makasabot han iginsiring niya ha ira.⁵¹ Sanglit inmupod hi Jesus ha ira pagbalik ha Nazaret, diin nagmasinugtanon hiya ha ira. Gintipigan ha kasingkasing han iroy niya ini nga mga butang.⁵² Ngan nagtubo hi Jesus ha lawas ngan ha kinaadman; ngan nakalipay hiya han Dyos ngan han mga tawo.

3 Ha ika-15 ka tuig han pagkahadi ni Emperador Tiberio, hi Poncio Pilato an gobernador ha Judea, hi Herodes an pangulo ha Galilea, ngan hi Felipe nga iya bugto an pangulo han katunaan ha Iturea ug Trakonite; hi Lisanias an pangulo ha Abilinia,² ngan hira Anas ug Caifas an mga Labaw nga kapadian. Hini nga panahon inmabot an pulong han Dyos kan Juan nga anak ni Zacarias, didto ha kamingawan.³ Sanglit, ginsudoy ni Juan an bug-os nga katunaan nga hirani han Salog han Jordan, ngan nagwali, “Bayai an iyo mga sala ngan magpabunyag kamo, ngan pasasyloon kamo han Dyos han iyo mga sala.”⁴ Sumala han iginsurat ni manaragna Isaías ha iya basahan: “May naggogoliat ha kamingawan: ‘Andama an dalan han Ginoo para ha iya; tadonga an dalan nga iya aagian! ’⁵ Kinahanglan tak-upan an ngatanan nga kahamub-an, panason an ngatanan nga kabungtoran ug kabukiran. Kinahanglan tadongan an baliko nga mga dalan, ngan hamison an lungluong nga mga agian.⁶ Ngan makakakita an ngatanan nga katawhan han katalwasan nga tikang han Dyos!”⁷ Kinmadto kan Juan in kadam-an nga mga tawo hin pagpabunyag ha iya. Nagsiring hiya ha ira, “Kamo nga mga halas, hin-o in nagsumat ha iyo nga makakalikay kamo han tiarobot nga kapungot han Dyos?⁸ Buhata niyo an mga butang nga magpapakita nga binmaya na kamo han iyo mga sala. Ngan ayaw na kamo pagsiring ha iyo ngahaw, ‘Hi Abraham an amon ginikanan.’ Susumatan ko kamo nga makakahimo an Dyos hin mga tulin ni Abraham tikang hini nga mga baton!⁹ Andam na an parakol hin pagpulod han mga kahoy upod an mga gamot; pupudlon an tagsa nga kahoy nga diri nahatag hin maupay nga bunga ngan ilalabog ha kalayo.”¹⁰ Nagpakiana ha iya an mga tawo, “Sanglit, ano man an amon bubuhaton?”¹¹ Binmaton hiya, “kon hin-o in may duha nga bado, kinahanglan tagan niya an tawo nga waray bado, ngan kon hin-o in may pagkaon kinahanglan makigsaro hiya.”¹² Inmabot pagpabunyag in mga parasukot hin buhis ngan nagpakiana hira ha iya, “Magturutdo, ano man an amon bubuhaton?”¹³ Ginsiring niya hira, “Ayaw kamo pagsukot hin diri na igo ug kaangayan.”¹⁴ Nagpakiana liwat ha iya in mga sondalo, “Hi kami, ano man in amon bubuhaton?”¹⁵ Ginsiring hira niya, “Ayaw kamo panikas pinaagi hin panarhog o pagbutangbutang. Ayaw kamo pag-uba han hatag ha iyo nga suhol.”¹⁶ Dinmugang an paglaom han mga tawo, ngan nakahunahuna hira hiunong kan Juan, ngan bangin hiya na an Mesiyas.¹⁷ Sanglit, nagsiring hi Juan ha ira ngatanan, “Nagbubunyag ako ha iyo hin tubig, kundi maabot in labaw pa ha akon. Diri ngani ako takos hin paghubad han higot han iya sandalyas. Pagbubunyagan kamo niya han Espiritu Santo ngan hin kalayo.”¹⁸ Dara niya an igparalid nga nigo hin pagpalid han giniok nga mga inani, ngan pagtirok han trigo ngadto han iya kamalig; kundi iya susunogon an ohot didto ha kalayo nga diri gud mapaparong.”¹⁹ Gindasig ni Juan an mga tawo hin damo kalain nga mga paagi, samtang nga nagwawali hiya han Maupay ngan Sumat ha ira.²⁰ Kundi ginsusnan ni Juan hi Gobernador Herodes, kay pinangasawa niya hi Herodias

nga asawa han iya bugto, ngan tungod hin damo pa nga iba nga magraot nga mga butang nga iya ginbuhat.²⁰ Ginbuhat pa ni Herodes in dako nga karat-an. Iginpapriso pa niya hi Juan.²¹ Katapos na kabunyagi han ngatanan nga mga tawo, ginbunyagan liwat hi Jesus. Samtang nag-aamppo hiya, nabuksan an langit,²² ngan kinmunsad ngada ha iya an Espiritu Santo ha lawasnon nga dagway, sugad hin sarapati. Ngan hinbatian in tingog tikang ha langit: "Ikaw an akon hinigugma nga Anak. Nalilipay gud ako ha imo."²³ Mga 30 na an edad ni Jesus han pagtikang niya han iya buruhaton. Nagtoo an mga tawo nga anak hiya ni Jose nga anak ni Eli.²⁴ Ini hi Eli anak ni Matat nga anak ni Levi nga anak ni Melqui nga anak ni Jana nga anak ni Jose.²⁵ Hi Jose anak ni Matatias nga anak ni Amos nga anak ni Nahum nga anak ni Esli nga anak ni Nagai.²⁶ Hi Nagai anak ni Maat nga anak ni Matatias nga anak ni Semei nga anak ni Jose nga anak ni Juda.²⁷ Hi Juda anak ni Joan nga anak ni Resa nga anak ni Sorobabel nga anak ni Salatiel nga anak ni Neri.²⁸ Ini hi Neri anak ni Melqui nga anak ni Adi nga anak ni Cosam nga anak ni Elmodam nga anak ni Er.²⁹ Hi Er anak ni Josue nga anak ni Eliezer nga anak ni Jorim nga anak ni Matat nga anak ni Levi.³⁰ Hi Levi anak ni Simeon nga anak ni Juda nga anak ni Jose nga anak ni Jonan nga anak ni Eliakim.³¹ Hi Eliakim anak ni Melea nga anak ni Mainan nga anak ni Matata nga anak ni Natan nga anak ni David.³² Anak ini hi David ni Isai nga anak ni Obed nga anak ni Boos nga anak ni Salmon nga anak ni Naason.³³ Hi Naason anak ni Abinadab nga anak ni Admin nga anak ni Arni nga anak ni Esrom nga anak ni Fares nga anak ni Juda.³⁴ Hi Juda anak ni Jacob nga anak ni Isaac nga anak ni Abraham nga anak ni Tare nga anak ni Nahor.³⁵ Hi Nahor anak ni Serug nga anak ni Ragau nga anak ni Peleg nga anak ni Eber nga anak ni Sela.³⁶ Hi Sela anak ni Cainan nga anak ni Arfaxad nga anak ni Sem nga anak ni Noe nga anak ni Lamec.³⁷ Hi Lamec anak ni Metusela nga anak ni Enoc nga anak ni Jared nga anak ni Mahalaleel nga anak ni Cainan.³⁸ Anak ini hi Cainan ni Enos nga anak ni Set nga anak ni Adam nga anak han Dyos.

4 Binmalik tikang ha Jordan hi Jesus nga puno han Espiritu Santo, ngan gindara han Espiritu ngadto ha kamingawan,² diin ginsulay hiya han Yawa sulod hin kwarenta ka adlaw. Waray hiya kumaon sakob hini nga mga adlaw, sanglit ginutom hiya.³ Nagsiring ha iya an Yawa, "Kon Anak ka manggud han Dyos, igbuot nga ini nga bato mahimo nga tinapay."⁴ Binmaton hi Jesus, "Nasiring an kasuratan, 'Diri mabubuhi an tawo ha tinapay la.'"⁵ Niyan gindara hiya han Yawa ngadto ha ighbaw, ngan iginpakita ha iya hin usa la kadali an ngatanan nga mga gin-hadian ha kalibutan.⁶ Ginsiring hiya han Yawa, "Ihahatag ko ha imo ini ngatanan nga gahom ngan ini ngatanan nga bahandi, kay igintubyan ha akon ini ngatanan, ngan makakahatag ako hini ngatanan bisan kan kanay nga karuyagon ko.⁷ Sanglit, ihahatag ko ini ngatanan ha imo kon magsingba ka ha akon."⁸ Binmaton hi Jesus, "Nasiring an kasuratan, 'Singbahon mo an Ginoo nga imo Dyos ngan hiya gudla an imo pagsirbehan.'⁹ Niyan gindara hiya han Yawa ngadto ha Jerusalem, iginbutang hiya didto ha gitataasi nga atop han Templo, ngan nagsiring ha iya, "Kon Anak ka manggud han Dyos, lukso tikang dinhe ngadto ha ubos.¹⁰ Kay nasiring an kasuratan, 'Susugoon han Dyos an iya mga anghel hin pagmangno hin maupay ha imo.'¹¹ Nasiring liwat, 'Sasapnayon ka nira han ira mga kamot,

basi diri mapilasan an imo mga tiil dida ha mga bato.' "¹² Binmaton hi Jesus ha iya, "Nasiring an kasuratan, 'Kinhanglan diri mo pagsulayon an Ginoo nga imo Dyos.' "¹³ Katapos na han Yawa pagsulay kan Jesus hin ngatanan nga paagi, ginbayaan anay hiya hin madaliay han yawa.¹⁴ Binmalik hi Jesus ha Galilea, ngan nakada ha iya an gahom han Espiritu Santo. Nahibantog an sumat mahitungod ha iya dida hito nga katunaan.¹⁵ Nagtutdo hiya ha ira mga sinagoga, ngan gindayaw hiya han ngatanan.¹⁶ Niyan kinmadto hi Jesus ha Nazaret, diin hiya nagtubo, ngan sugad han iya nabatasan, kinmadto hiya ha sinagoga ha Adlaw nga Iparahuway. Tinmindog hiya hin pagbasa han Kasuratan,¹⁷ ngan iginhatag ha iya an basahan ni manaragna Isaias. Ginbuklad niya an linikid nga basahan ngan amo ini an iya nabasa:¹⁸ "Aadi ha akon an Espiritu han Ginoo, kay ginpili ako niya hin pagwali han Maupay nga Sumat ha mga kablas. Ginsugo ako niya pagpasangyaw han katalwasan ngadto ha mga binihag, ngan hin pagpabalik han pakakita han mga buta; hin pagtalwas han mga tinalumpigos,¹⁹ ngan hin pagpahibaro nga inmabot na an panahon nga tatalwason han Ginoo an iya katawhan."²⁰ Ginlukot ngahaw ni Jesus an linikid nga basahan, iginhatag han magtiripi, ngan lumingkod. Tinmutok ha iya an ngatanan nga mga tawo ha sinagoga.²¹ Nagtikang hiya paghimangraw ha ira: "Natuman yana nga adlaw ini nga babin han kasuratan samtang hinbatian niyo nga ginbabasa ko ha iyo."²² Nanhingalipay ha iya hira ngatanan, ngan nanhipausa han magnamit nga mga pulong nga iya iginhimangraw. Nagsiring hira, "Diri ba hiya an anak ni Jose?"²³ Nagsiring hiya ha ira, "Maaram ako nga masiring kamo ha akon hini nga darahunon, 'Doktor, tambala anay an imo kalugaringon.' Masiring liwat kamo ha akon, 'Buhata dinhe ha imo kalugaringon nga bungto an amo ngahaw nga mga butang nga iginsumat ha amon nga nahinabo ha Caper-naum.'²⁴ Nagpadayon hi Jesus, "Susumatan ko kamo hini: Diri tinutuod in usa nga manaragna ha iya kalugaringon nga bungto.²⁵ Pamati kamo: matuod nga damo hadto in mga balo ha Israel ha panahon ni Elias, han waray umuran hin tulo ka tuig ngan tunga, ngan may dako nga kagutom ha bug-os nga tuna.²⁶ Kundi waray pakadto hi Elias ha bisan kanay ha ira, kundi ngadto hin usa la nga balo ha Sarepta, ha tuna han Sidon.²⁷ Ngan may hadto damo nga mga sanlahon ha Israel ha panahon ni manaragna Eliseo, kundi waray bisan usa ha ira nga ginlinisan, labot kan Naaman nga taga-Siria."²⁸ Napungot an ngatanan nga mga tawo ha sinagoga han pakabati nira hini.²⁹ Nagkabuhat hira, gindanas nira hi Jesus ha gawas han bungto ngan gindara hiya ha bawbaw han bukid nga gintukoran han ira bungto. An ira tuyu amo an paghulog ha iya ngadto han umpas.³⁰ Kundi nagtarap hiya ha butnga han kadaman ngan linmakat.³¹ Niyan kinmadto hi Jesus ha Caper-naum, usa nga bungto ha Galilea, diin nagtutdo hiya han mga tawo ha Adlaw nga Iparahuway.³² Nahipausa hira ngatanan han paagi han iya pagtutdo, kay may gahom an iya mga pulong.³³ May-ada tawo ha sinagoga nga may espiritu hin mahugaw nga yawa, ngan naggoliat hin dako nga tingog:³⁴ "Jesus nga taga-Nazaret, ano an imo karuyag ha amon? Kinmanhi ka ba hin pagpatay ha amon? Maaram ako kon hin-ka: amo ka an baraan nga surugoon han Dyos!"³⁵ Ginsugo ni Jesus an espiritu, "Hilom ngan gawas dida ha iya." ibinuntag han yawa an tawo ha ira atubangan; ginmawas an yawa dida han tawo ngan waray maano an

tawo.³⁶ Nanhipausa hira ngatanan ngan may hinsiring, "Año ba ini nga mga pulong? Ini nga tawo may gahom ug kusog hin pagsugo han mga magraot nga espiritu hin paggawas, ngan nagawas hira!"³⁷ Ngan nahibantog an sumat mahitungod kan Jesus ha ngatanan nga dapit didto hito nga tuna.³⁸ Binmaya hi Jesus han sinagoga, ngan kinmadto ha balay ni Simon. Hinihirantan an babaye nga ugangan ni Simon, ngan ginsumatan nira hi Jesus mahitungod ha iya.³⁹ Dinmuok ngan tinmindog hi Jesus ha ligid han iya higdaan. Ginpagawas niya an hiranat, ngan nalungasan hiya dayon. Binmuhat dayon hiya ngan nagdurot ha ira.⁴⁰ Han katunod na han adlaw, gindara nira ngadto kan Jesus an ira kasangkayan nga may-ada magkalainlain nga sakit. Kinamkam ni Jesus an tagsa ha ira, ngan gin-upay hira ngatanan.⁴¹ Nagkagawas liwat in mga yawa tikang hin damo nga mga tawo, nga naggoliat, "Ikaw amo an Anak han Dyos!" Kundi ginsaway hira ni Jesus, ngan waray hira tugoti hin pagyakan, kay maaram hira nga hiya amo an Mesiyas.⁴² Han pagpunias han adlaw, ginmawas hi Jesus han bungto ngan kinmadto hin mamingaw nga dapit. Nagbiling ha iya an mga tawo, ngan han paghiagii nira ha iya, nagtalingoha hira hin paghawid ha iya.⁴³ Kundi nagsiring hiya ha ira, "Kinahanglan igwali ko an Maupay nga Sumat han Ginhadian han Dyos ngadto liwat ha iba nga mga bungto, kay ginsugo ako han Dyos tungod hini."⁴⁴ Sanglit nagwali hiya didto ha mga sinagoga han bug-os nga Judea.

5 Usa ka adlaw natukdaw hi Jesus ha baybayon han Lanaw han Genesaret, samtang nagdadasog an mga tawo ngadto ha iya, pamati han pulong han Dyos.² Hinkitan niya in duha nga sakayan nga iginsangya ha baybayon. Nagkahaw-as an mga mangirisda, ngan nagbulyas han ira mga pukot.³ Simmakay hi Jesus ha usa hini nga sakayan, nga hi Simon an tag-iya, ngan ginhangyo hi Simon nga iduso niya ini hin gutiay tikang ha baybayon ngadto ha tubig. Linmingkod hi Jesus ngan nagtutdo han mga tawo tikang han sakayan.⁴ Han katapos niya paghimangraw, nagsiring hiya kan Simon, "Palawod ngan itunod niyo an mga pukot, ngan makakadakop kamo."⁵ Binmaton hi Simon, "Agaron, nagkabudlay kami ha bug-os nga gab-i, ngan waray gud kami makadakop. Kundi kon amo man an imo siring, tutonoron namon an mga pukot."⁶ Gintunod nira an mga pukot, ngan nakadakop hira hin damo nga isda, ngan haros magisi an mga pukot.⁷ Sanglit ginkampay nira an ira mga kaupod didto hin lain nga sakayan basi buligan hira. Hinmarani hira ngan gintugob hin isda an duha nga sakayan, ngan haros malunod na hira.⁸ Pakakita ni Simon Pedro han nahinabo, linmuhod hiya ha atubangan ni Jesus ngan nagsiring, "Pahirayo ha akon, Ginoo! Makasasala ako nga tawo!"⁹ Nahipausa hi Simon ngan an iba nga mga kaupod niya han duro kadamo nga isda nga ira nadakop.¹⁰ Nahipausa man liwat hira Santiago ug Juan nga mga anak ni Sebedeo ngan mga kabulig ni Simon. Nagsiring hi Jesus kan Simon, "Ayaw kahadlok; tikang yana mananakop ka na hin mga tawo."¹¹ Iginsangya nira an mga sakayan, ginbayaan an ngatanan, ngan simmunod hira kan Jesus.¹² Ha usa ka higayon, nakadto hi Jesus ha usa nga bungto diin may tawo nga lukop hin sanla. Han pakakita niya kan Jesus, hinmapa hiya ngan nakimalooy ha iya, "Kon imo karuyag, makakalinis ka ha akon!"¹³ Ginpadapat ni Jesus ngada ha iya an iya kamot, ngan sidngon, "Karuyag ko, magmalinis ka!" Ha gilayon nawara an iya sanla.¹⁴ Gintu-

gon hiya ni Jesus, "Ayaw ini igsumat bisan kan kanay, kundi kadtong dayon ha padi ngan pausa ha iya; ngan paghalad sugad han iginsugo ni Moises, pagpakita han ngatanan nga malinis ka na."¹⁵ Kundi nagsarang lugod an sumat mahitungod kan Jesus, ngan inmabot in damo nga mga tawo pamati ha iya, ngan pagpabulong han ira mga sakit.¹⁶ Kundi napakadto hiya ha mga dapit nga mamingaw, diin nag-ampo hiya.¹⁷ Usa ka adlaw han nagtututdo hi Jesus, nagkalingkod didto in mga Parisyo ngan mga magturutdo han Balaod ngan inmabot tikang han tagsa nga bungto ha Galilea, Judea, ug Jerusalem. Nakada kan Jesus an gahom han Ginoo hin pagtambal han magsakit.¹⁸ Inmabot in mga tawo nga nagdara hin usa nga lulid ha higdaan, ngan nagtalinguha hira pagdara ha iya ha sakob han balay, pagbutang ha iya ha atubangan ni Jesus.¹⁹ Kundi, tungod han kadamo han mga tawo, waray gud hira makahimo hin pagdara ha iya ha sulod. Sanglit, gindara hiya nira ngadto ha atop ngan ira gin-abrehan an atop, ngan gintunton nira an lulid nga nakada ha iya higdaan ngadto ha atubangan ni Jesus, ha butnga han mga tawo.²⁰ Han pakakita ni Jesus han kadako han ira pagtoo, ginsiring niya an lulid, "Sangkay, ginpasaylo na an imo mga sala."²¹ Nagtikang pagngurutob an mga magturutdo han Balaod ngan an mga Parisyo: "Hin-o ini nga tawo nga nagpapasipara han Dyos hin sugad hini nga paagi? Waray tawo nga makakagpasaylo han mga sala, kundi an Dyos gudla!"²² nakasabot hi Jesus han ira panhunahuna ngan ginsiring hira, "Kay ano nga naghunahuna kamo hin sugad nga mga butang?²³ Hain ba in masurusayon, an pagsiring, 'Ginpasaylo an imo mga sala,' o an pagsiring, 'Buhat ngan lakat?'²⁴ Ipakikita ko ha iyo yana nga may gahom dinhe ha tuna an Anak han Tawo hin pagpasaylo han mga sala." Sanglit ginsiring niya an lulid, "Nasiring ako ha imo, buhat, dad-a an imo higdaan, ngan oli!"²⁵ Tinmukdaw dayon an tawo ha atubangan nira ngatanan, gindara an iya higdaan, ngan inmoli nga nagdayaw han Dyos.²⁶ Duro gud an paghipausa nira ngatanan! Tugob hin kahadlok, nagdayaw hira han Dyos, ngan nasiring, "Kaurosahan han mga butang nga aton hinkit-an yana nga adlaw!"²⁷ Katapos hini, ginmawas hi Jesus ngan hinkitan niya in usa nga parasukot hin buhis, ngan ginnganganan kan Levi, ngan nalingkod didto ha iya buhatan. Nagsiring hi Jesus ha iya, "Sunod ha akon."²⁸ Binmuhat hi Levi, ginbayaan an ngatanan, ngan simmunod ha iya.²⁹ Niyan nag-andam hi Levi hin dako nga panagtawo didto ha iya balay para kan Jesus. May damo nga parasukot hin buhis ngan iba pa nga mga tawo nga upod nira.³⁰ Nagngurutob kontra han mga tinun-an ni Jesus in pira nga mga Parisyo ngan ira sakop nga mga magturutdo han Balaod, ngan nasiring, "Kay ano nga nakikigsaro man kamo han parasukot hin buhis ngan mga makasasala?"³¹ Ginbaton hira ni Jesus, "Diri nagkikinahanglan hin magtarambal an mga tawo nga mag-upay an lawas, kundi adton mga magsakit la."³² Waray ako kumanhi hin pagtawag nga basi magbasol an mga magtadong, kundi hin pagtawag han mga makasasala."³³ May mga tawo nga nagsiring kan Jesus, "Agsob magpuasa ngan mag-ampo an mga tinun-an ni Juan, ngan sugad man an mga tinun-an han mga Parisyo; kundi sigi la hin kaon ngan inom an imo mga tinun-an."³⁴ Binmaton hi Jesus, "Makakapugong ba kamo hin pagpakaon han mga dinipit ngada hin pagkasal, samtang kaupod pa nira an karaslon nga lalake? Diri gud kamo makakahimo!"³⁵ Kundi maabot an panahon nga mabaya

ha ira an karaslon nga lalake, ngan diri na ngahaw hira makaon ug mainom.”³⁶ Ginsumatan liwat hira ni Jesus hini nga pananglitam: “Waray natabas hin dugnit tikang hin bag-o nga bado para hin pagtangkop hin daan nga bado. Kon buhaton niya, magigisi an bag-o nga bado, ngan diri maangay an bag-o nga dugnit dida han daan.³⁷ Waray man magsusulod hin bag-o nga bino ngada hin daan nga mga surudlan nga anit. Kon buhaton niya, buburiton han bag-o nga bino an anit nga surudlan, makakarag an bino, ngan magigisi an anit nga surudlan.³⁸ Diri! Kinahanglan igsulod an bag-o nga bino ngada hin bag-o nga anit nga surudlan!³⁹ Ngan waray naruruyag hin bag-o nga bino, katapos makainom hiya hin daan nga bino, kay nasiring hiya, ‘Mau-ruopay an daan!’”

6 Usa ka Adlaw nga Iparahuway, naglatas hi Jesus ha kaumhan hin trigo. Nagtikang an iya mga tinun-an pangutos hin mga uhay han trigo, ginkurukuso ha ira mga kamot, ngan nangaon han trigo.² Nagsiring in pira nga mga Parisiyo, “Kay ano nga ginbubuhat niyo an igindidiri han aton Balaod hin pagbuhat ha Adlaw nga Iparahuway?”³ Ginbaton hira ni Jesus, “Waray ba niyo mabasa an ginbuhat ni David han paggutoma ha iya ngan an iya mga kau-pod?⁴ Sinmulod hiya ha balay han Dyos, kinmuha hiya han tinapay nga iginhalad sa Dyos, kinmaon hiya, ngan igin-pakaon liwat ini han iya mga tawo. Kundi igindidiri han aton Balaod an pagkaon han tinapay nga ginalhalad ngadto sa Dyos, labot han kapadian.”⁵ Ngan gintapos ni Jesus hin pagsiring, “An Anak han Tawo amo an Ginoo han Adlaw nga Iparahuway.”⁶ Ha lain nga Adlaw nga Iparahuway, kinmad-to hi Jesus ha sinagoga ngan nagtutdo. May tawo didto nga patay an tuo nga kamot.⁷ Karuyag mangita hin pasisikaran hin pagsumborg kontra kan Jesus in pira nga mga magturutdo han Balaod ngan mga Parisiyo; sanglit gin-ininawan hiya nira kon magtatambal ba hiya ha Adlaw nga Iparahuway.⁸ Kundi nahibaroan ni Jesus an ira panhunahuna, ngan nagsiring hiya ha tawo nga patay an kamot, “Buhat ngan pa kadi ha atubangan.” Binmuhat an tawo ngan timukdaw ha iya atubangan.⁹ Niyan nagsiring hi Jesus ha ira, “Napakiana ako ha iyo: ano an itinutogot han aton Balaod hin pagbuhat ha Adlaw nga Iparahuway? Pagbulig ba o pagdaot? Pagtalwas ba hin kinabuhi hin tawo o pagkuha ba hito?”¹⁰ Sinmiplat hi Jesus ha ira ngatanan, ngan kahuman ginsiring niya an tawo, “Unata an imo kamot.” Gin-unat han tawo an iya kamot ngan naupay.¹¹ Kundi duro gud an ira kapungot, ngan nagsarabot hira kon ano an angay pagbuhaton nira kan Jesus.¹² Hadto nga panahon sinmagka hi Jesus ngadto hin usa nga bukid para hin pag-ampo, ngan mag-ag-a an iya pag-inampo ngadto sa Dyos.¹³ Han pagkaaga, gintawag niya an iya mga tinun-an ngan nagpili hiya hin dose ha ira, nga ginngaranan nga mga apostoles:¹⁴ hira Simon (nga iya liwat ginngaranan kan Pedro) ug Andres nga iya bugto; Santiago ug Juan, Felipe ug Bartolome,¹⁵ Mateo ug Tomas, Santiago nga anak ni Alfeo, ug Simon (nga gintawag, an Bayani),¹⁶ Judas nga anak ni Santiago, ug Judas Iscariote nga naglingo han Ginoo.¹⁷ Paglugsong nira tikang ha bukid, timukdaw hi Jesus didto hin usa nga patag nga dapit, upod in damo nga mga tinun-an niya. Nakadto didto in dako nga pundok hin mga tawo nga tikang han bug-os nga Judea, Jerusalem, ngan han mga syudad hirani han baybayon han Tiro ug Sidon.¹⁸ Nagkaabot hira pamati ha iya ngan pagpatambal han ira mga sakit. Nagkaabot liwat an mga sinasangkayan

hin magraot nga mga espiritu ngan natambal hira.¹⁹ Nag-talingoha hin pagkamkam ha iya an ngatanan nga mga tawo, kay naguwa tikang ha iya in gahom nga nagtatambal ha ira ngatanan.²⁰ Sinmiplat hi Jesus han iya mga tinun-an ngan nagsiring, “Palaran kamo nga mga kablas, kay iyo an Ginhadian han Dyos!²¹ “Palaran kamo nga mga ginugutom yana, kay pagbubusgon kamo! “Palaran kamo nga mga nagtatangis yana, kay malilipay kamo!²² “Palaran kamo kon tungod han Anak han Tawo, pagdumtan, igsalikway, pagyubiton, ngan pakaraoton kamo han mga tawo!²³ Paglipay kamo kon mahinabo ini, ngan sayaw hin kalipay kay gin-aandam para ha iyo in dako nga balos didto ha langit. Kay ginbuhat han ira nga kaapoy-apoyan an amo ngahaw ngan butang ngadto han mga manaragna.²⁴ “Kundi pagkamakaharadlok para ha iyo ngan riko yana, kay nagkaada na kamo han iyo himyang ngan kinabuhi!²⁵ “Pagkamakaharadlok para ha iyo ngan busog yana, kay gugutomon kamo! “Pagkamakaharadlok para ha iyo ngan nagtitinawa yana, kay magmamasulub-on ngan mag-tangis kamo!²⁶ “Pagkamakaharadlok kon pagdinayawon kamo han ngatanan ngan mga tawo, kay ginsiring han ira mga kaapoy-apoyan ini ngahaw ngan butang mahitungod han buwaon ngan manaragna.²⁷ “Kundi nasiring ako ha iyo ngan namamatih akon: higugmaa an iyo mga kaaway, buhata an maupay para han mga nagdudumot ha iyo.²⁸ Pakaupaya an nagpapakaraot ha iyo, ngan ig-ampo an mga nagraraogdaog ha iyo.²⁹ Kon tampalohon ka ha usa ngan bayhon, ipatampalo liwat an luyo; kon may magkuha han imo barong, ihatag liwat an imo kamiseta.³⁰ Tagi adton maaro ha imo, ngan kon may magkuha han imo butang, ayaw na ipaoli ha iya.³¹ Buhata ha iba an imo karuyag ngan ira pagbuhaton ha imo.³² “Kon higugmaon la niyo an mga tawo la ngan nahigugma ha iyo, kay ano ngan makarawat kamo hin kaupayan? Bisan ngani an mga makasasala nahigugma han mga nahigugma man ha ira!³³ Ngan kon buhaton niyo an maupay ngadto la han mga nagbubuhat hin maupay ha iyo, kay ano ngan makarawat kamo hin kaupayan? Nagbubuhat ngani hito, bisan an mga makasasala!³⁴ Ngan kon mapahuram kamo hadton mga makakabayad la ha iyo, kay ano ngan makarawat kamo hin kaupayan? Bisan ngani an mga makasasala napahuram man han ira igkasi mga makasasala, ngan naglalaom hira ngan babaydan hira!³⁵ Diri! Higugmaa an iyo mga kaaway ngan buhata an maupay ha ira; pahuram ngan ayaw pag-paabot hin bayad. Mamamay-ada kamo dako nga balos, ngan magigin mga anak kamo han Gihahataasi nga Dyos. Kay maupay hiya hadton mga bunglos ngan hadton mga magraogdaog.³⁶ Pagmaloloy-on kamo sugad nga maloloy-on an Amay niyo.³⁷ “Ayaw kamo paghukom han iba, ngan diri man kamo paghuhukman han Dyos. Ayaw kamo pagsirot han iba, ngan diri man kamo pagsisirotan han Dyos; pagpasaylo kamo han iba, ngan magpapasaylo an Dyos ha iyo.³⁸ Paghatag kamo ha iba, ngan mahatag an Dyos ha iyo; makarawat kamo hin igo gud nga takos: din-sok, binay-og, ngan nagsasapay pa; kay gagamiton ha iyo han Dyos an ginagamit niyo ngan taraksan para han iba.”³⁹ Ngan iginsumat ni Jesus ha ira ini nga pananglitam: “Diri makakagtugway in buta hin igkasi buta; kon buhaton niya ini, mahuhulog hira nga duha ngadto ha kali.⁴⁰ Waray tinun-an nga labaw han iya magturutdo; kundi masusugad han iya magturutdo an tagsa nga tinun-an, kon tapos na an iya pag-aram.⁴¹ “Kay ano ngan asay mo kinikita an poling ha

mata han imo bugto, kundi diri ka nanginginano han nabalabag ha imo kalugaringon nga mata? ⁴² Uunanhon ni-mo pagsiring ha imo bugto, 'Tugoti daw ako pagkuha han poling ha imo mata,' nga diri ka ngani nakita han nabalabag ha imo kalugaringon nga mata? Salingkapaw! Kuhaa anay an nabalabag ha imo kalugaringon nga mata, ngan niyan makakakita ka na hin pagkuha han poling ha mata han imo bugto. ⁴³ "Diri nahatag hin maraot nga bunga in maupay nga kahoy, o nahatag hin maupay nga bunga in maraot nga kahoy. ⁴⁴ Kinikilala an tagsa nga kahoy pinaagi han iya mga bunga; diri ka naburo hin mga igos tikang hin mga sapinit, o nagtitirok hin mga ubas tikang hin mga niyutyo. ⁴⁵ Nagpapagawas an tawo nga maupay hin mga kau-payan tikang han manggad hin mag-upay nga mga butang han iya kasingkasing; an maraot nga tawo, tikang han iya manggad hin magraot nga mga butang. Kay iginyayakan han baba an nakakapuno han kasingkasing. ⁴⁶ "Kay ano nga gintatawag ako niyo, 'Ginoo, Ginoo,' ngan diri niyo ginbubuhat an iginsusumat ko ha iyo? ⁴⁷ An tagsatagsa nga nadaop ha akon, ngan namamati han akon mga pulong, ngan iya gintutuman, ipapakita ko ha iyo kon ano an itatanding ha iya. ⁴⁸ Sugad hiya hin tawo nga nagbalay: nag-ukab hiya hin halarom, ngan gintungtung ha bato nga patukoran. Binmaha an salog ngan gin-agmakan adto nga balay, kundi waray ini mabay-og, kay madig-on gud an katukod. ⁴⁹ Kundi an namamati han akon mga pulong ngan diri niya gintutuman, sugad hiya hin tawo nga nagbalay ha tuna, nga waray magbutang hin patukoran; natumba la dayon han pag-agmaki han baha. Hin pagkamakaharadlok hadto nga pagkapukan!"

7 Katapos ni Jesus maghimangraw hini ngatanan nga ¹ mga butang ha mga tawo, kinmadto hiya ha Caper-naum. ² May didto kapitan nga Romano, nga may-ada surugoon nga iya minahal, nga masakit ngan tikamaratay na. ³ Han pakabati han kapitan hiunong kan Jesus, ginpakadto niya in katigurangan nga mga Judiyo hin paghangyo kan Jesus nga kadtoon ngan tambalon an iya surugoon. ⁴ Dimaop hira kan Jesus ngan nakimalooy ha iya, "Takos gud ini nga tawo han imo bulig. ⁵ Nahigugma hiya han aton mga tawo, nga nagtindog hiya hin sinagoga para ha aton." ⁶ Sanglit inmupod hi Jesus ha ira. Han hirani na hiya han balay, nagsugo an kapitan hin iya kasangkayan pagsumat kan Jesus: "Ayaw na gad la pagginuol. Diri ako takos ngan sumulod ka han akon balay, ⁷ ngan diri man ako takos makikita ha imo. Sanglit pagyakan na la ngan mag-uopay an akon surugoon. ⁸ Ilarom liwat ako han gahom hin labaw ngan mga opisyal, ngan may mga sondalo man ngan akon sakop. Nasugo ako han usa, 'Kadto na!' ngan nalakat hiya; nasugo ako hin iba, 'Kadi ha akon!' ngan nadaop hiya; ngan nasugo ako han akon oripon, 'Buhata ini!' ngan gintutuman niya." ⁹ Nahipausa hi Jesus han iya pakabati hini; tinmalikod hiya ngan nagsiring ha mga tawo ngan nagsusunod ha iya, "Nasiring ako ha iyo, waray pa gud ako hinkit-an nga sugad hini nga pagtoo, bisan dinhe ha Israel!" ¹⁰ Binmalik ha balay han kapitan an mga sinugo ngan hinkit-an nira ngan mau-pay na an iya surugoon. ¹¹ Waray pag-ihha kinmadto hi Jesus hin bungto nga Nain an ngaran. Inmupod ha iya an iya mga tinun-an ngan hin dako nga hugpo hin mga tawo. ¹² Han pag-abot niya ha ulpotan han bungto, amo man liwat an paggawas han mga tawo ngan naglulubong hin minatay. An minatay amo gud la nga anak hin balo nga babaye, ngan gin-updan an babaye hin damo ngan mga tawo tikang ha

bungto. ¹³ Han pakakita ha iya han Ginoo, inalpan an Ginoo hin kaloooy ha iya, ngan nagsiring an Ginoo ha iya, "Ayaw pagtangis." ¹⁴ Hinmarani hiya ngan gindun-an an lungon, ngan inmukoy an magparasag nga mga tawo. Sinmirroring hi Jesus, "Ikaw nga olitawo, nasiring ako ha imo, buhat!" ¹⁵ Lin-mingkod an minatay ngan nagtikang hin pagyakan, ngan iginhatag hiya ni Jesus ngadto han iroy niya. ¹⁶ Pinangulba an ngatanan, ngan nagdayaw hira han Dyos, "Nagpakita ha butnga naton in dako nga manaragna!" ngan, "Kinmanhi an Dyos hin pagtalwas han iya katawhan!" ¹⁷ Nahibantog ini nga sumat mahitungod kan Jesus ha bug-os nga Judea ngan ha mga higrani nga katunaan. ¹⁸ Ginsumatan hi Juan han iya mga tinun-an hiunong hini ngatanan nga mga butang. Gintawag ni Juan in duha ha ira, ¹⁹ ngan ginsugo hira ngadto han Ginoo hin pagpakiana ha iya kon hiya ba an tiarabot nga ginsiring ni Juan, o kon magpapaabot pa ba hira hin lain. ²⁰ Han pag-abot nira, nagsiring hira kan Jesus, "Ginsugo kami ni Juan nga Parabunyag hin pag-pakiana, 'Amo ka ba an iya ginsiring nga tiarabot, o mag-papaabot pa ba kami hin lain?' " ²¹ Hito manta nga panahon gintambal ni Jesus in damo nga mga tawo han ira mga sakit, mga balatian, mga magraot nga mga espiritu, ngan nagpakkita in damo nga mga buta. ²² Ginbaton ni Jesus an mga sinugo ni Juan, "Balik ngan pagsumati niyo hi Juan han hinkit-an ngan hinbatian niyo: nakakakita na an mga buta, nakakalakat na an mga piay, ginlinisan na an mga sanlahon, nakakabati na an mga bungol, ginban-haw na an mga minatay, ngan iginwali na an Maupay ngan Sumat ha mga kablas. ²³ Pagkapalaran hadton waray na mga pagruhaduha hiunong ha akon!" ²⁴ Pagbaya na han mga sinugo ni Juan, naghimangraw hi Jesus ha mga tawo hiunong kan Juan, "Han pagkadto niyo kan Juan didto ha kamingawan, ano man an karuyag niyo hikit-an? Usa ba ngan tangbo nga ginbabarubay-og hin hangin? ²⁵ Ano gud an iyo ginkadto hin pagkita? Usa ba ka tawo nga mahal an iya bado? Ha tinuod, adton mga nagpapanapton hin sug-ad aadto pag-uokoy ha mga palasyo! ²⁶ Sumati daw ako, ano gud an iyo ginkadto hin pagkita? Usa ba nga manaragna? Oo, nasiring ako ha iyo nga hinkit-an niyo in labaw pa hin manaragna. ²⁷ Kay amo hi Juan an iginsiring han kasuratan, 'Iini an akon magsarangyaw, nasiring an Dyos; ipadadara ko hiya una ha imo hin pag-andam han dalan para ha imo!' " ²⁸ Nagpadayon hi Jesus, "Nasiring ako ha iyo, labaw pa hi Juan kay hin bisan hin-o nga natawo; kundi labaw pa ha iya an gigugutiayi dida han Ginhadian han Dyos." ²⁹ Nakabati ha iya an ngatanan nga mga tawo; hira ngan an mga parasukot hin buhis amo an nagtuman han matadong nga mga paglarang han Dyos, ngan ginbungangan hira ni Juan. ³⁰ Kundi iginsalikway han mga Parisiyo ngan han mga magturudo han Balaod an katoyoohan han Dyos para ha ira, ngan dinmiri hira hin pagpabunyag kan Juan. ³¹ "Niyan, ano man an akon ikatatanding han mga tawo hini nga panahon? Sugad hin ano hira? ³² Sugad hira hin kabataan nga nagkakalingkod ha taboan. An usa nga hugpo nagoliat ngadto han lain nga hugpo, 'Ginpatunog na namon para ha iyo an turunggon para hin pagkasal, kundi waray kamo sumayaw! Nagkanta kami hin mga masulob-on nga kanta hin paglubong, kundi waray kamo mag-tangis!' ³³ Kinmanhi hi Juan nga Parabunyag, ngan nagpuasa hiya ngan waray uminom hin bino, ngan nagsiring kamo, 'Ginsasangkayan hiya hin yawa!' ³⁴ Kinmanhi an Anak han Tawo, ngan kinmaon ngan inminom hiya, ngan nagsir-

ing kamo, 'Kitaa daw niyo ini nga tawo! Malamon ngan parahubog hiya, sangkay han mga parasukot hin buhis ngan mga makasasala!' ³⁵ Kundi an kinaadman han Dyos ipapakita nga matuod hadton ngatanan nga makarawat hi ni nga kinaadman." ³⁶ Gindapit hi Jesus hin usa nga Parisiyo ngadto hin pangaon. Kinmadto hi Jesus ha iya balay ngan limmingkod hin pagkaon. ³⁷ May usa nga babaye nga makasasala didto hadto nga bungto. Nakabati hiya nga nakaon hi Jesus ha balay han Parisiyo. Sanglit, nagdara hiya hin tibod nga alabastro nga puno hin talamhot. ³⁸ Tin-mindog hiya ha luyo ni Jesus, ha may tiilan niya, nagtangis ngan ginhulos an mga tiil ni Jesus han iya mga luha. Ngan ginpaahiran niya an mga tiil ni Jesus han iya buhok, ginharokan niya an iya mga tiil, ngan ginbuboan ini han talamhot. ³⁹ Han pakakita hini han Parisiyo nga nag-dapit kan Jesus, nagsiring hiya ha iya ngahaw, "Kon tinuod nga manaragna ini nga tawo, makilala unta hiya kon hin-o ini nga babaye nga nakapot ha iya; mahibabaro hiya kon ano hin kamakasasala an iya kinabuhi!" ⁴⁰ Nagyakan hi Jesus ngan nagsiring ha iya, "Simon, may-ada ko unta igusumat ha imo." Nagsiring hi Simon, "Oo, Magturutdo, sumati ako." ⁴¹ Simmiring hi Jesus, "May duha ka tawo nga nakautang didto hin usa ka tawo nga nagpapautang hin kwarta. Nakautang hin mil pesos an usa, ngan syin pesos an ikaduha. ⁴² Waray man ha ira nakakabayad, sanglit ginpara na la niya an ira mga utang. Niyan, hin-o man han duha an mahigugma ha iya hin darudako?" ⁴³ Binmaton hi Simon, "Bangin la hiya nga dako an utang." "Igo an imo baton," nagsiring hi Jesus. ⁴⁴ Niyan limingi hiya ngadto han babaye ngan sidngon hi Simon, "Nakita ka hini nga babaye? Sinmulod ako ha imo balay, ngan waray ka maghatag hin tubig para han akon mga tiil, kundi ginpamusaan ako niya han iya luha ngan ginpaahiran pa ini han iya buhok. ⁴⁵ Waray mo ako tapoa hin harok, kundi tikang han akon pag-abot, waray hiya undang hin paghinarok han akon tiil. ⁴⁶ Waray ka mag-andam hin lana para han akon ulo, kundi ginbub-an niya an akon mga tiil hin talamhot. ⁴⁷ Sanglit, nasiring ako ha imo, an dako nga gugma nga iya iginpakita nagpapamatuod nga ginpasaylo na an iya damo nga mga sala. Kundi an ginpasaylo hin gutiay la nga sala, nagpakita hin gutiay la nga paghigugma." ⁴⁸ Niyan nagsiring hi Jesus ngadto han babaye, "Ginpasaylo na an imo mga sala." ⁴⁹ Nagtikang hin pagngurutob an iba nga nalingkod ha lamisa, "Hin-o ngani ini nga nagpapasaylo han mga sala?" ⁵⁰ Kundi nagsiring hi Jesus ngadto han babaye, "An imo pagtoo an nagtalwas ha imo; maupay na la nga imo paglakat!"

8 Waray pag-iha, nagsudoy hi Jesus han kabungtohan ug kabaryohan, hin pagwali han Maupay ngan Sumat mahitungod han Ginhadian han Dyos. Inmupod ha iya an dose nga mga tinun-an,² ngan pira nga kababayen-an nga gin-upay tikang hin magraot nga mga espiritu ngan mga sakit: hira Maria (nga ginngangaranan nga Magdalena), nga tikang ha iya ginmawas in pito nga mga yawa;³ Juana, nga asawa ni Chuza nga usa nga opisyal han korte ni Herodes; Susana, ngan damo pa nga iba nga kababayen-an nga naggamit han ira kalugaringon nga pinakabuhian hin pagbulig kan Jesus ngan han iya mga tinun-an.⁴ Abotki-abot an mga tawo ngadto kan Jesus tikang ha usa ngadto han sunod nga bungto, ngan han pagtirok na hin dako nga hugpo hin mga tawo, iginsumat ni Jesus ini nga panangli-tan:⁵ "Ginmawas in usa ka tawo pagsabod han iya binhe.

Samtang iginsasabod niya ha tuna an binhe, nagkataktak in pira han mga binhe ha ligid han dalan, diin natamakan ini, ngan pinanuktok han katamsihan.⁶ Nagkataktak in pira han mga binhe ha batoon nga tuna, ngan han pagtubo na han mga tanom, nagkalalaya hira, kay mamara man an tuna.⁷ Nagkataktak an iba han mga binhe ha katunokan, ngan tinmubo tampo han mga tanom, ngan naambongan an mga tanom.⁸ Ngan nagkataktak man an iba nga mga binhe ha maupay nga tuna; tinmubo an mga tanom, ngan nanmunga hin tag 100 ka lugas an kada usa."⁹ Ngan gitapos ni Jesus pagsiring, "Sanglit, pamati kamo, kon mayada niyo mga durungan!"¹⁰ Nagpakiana kan Jesus an iya mga tinun-an kon ano an kahulogan hini nga pananglitan. ¹¹ Binmaton hi Jesus, "Iginhatag ha iyo an paghibaro han mga tinago han Ginhadian han Dyos; kundi han iba, pinaagi la hin mga pananglitan, basi kon magtan-aw man hira, diri makakita; ngan kon mamihi man hira, diri makasabot. ¹² Amo ini an kahulogan han pananglitan: an pulong han Dyos amo an binhe. ¹³ An mga namamatihimmo amo an binhe nga nataktak ha ligid han dalan, kundi naabot an Yawa ngan inaagaw an mensahe tikang ha ira mga kasingkasing, basi diri hira tumuo ngan matalwas. ¹⁴ An binhe nga nataktak ha batoon nga tuna amo an namamatihimmo, kundi diri gud ini nakakapanggamot; natoo hira hin madaliay la, ngan nabaya kon naabot na an panahon hin pagsulay ha ira. ¹⁵ An binhe nga nataktak ha katunokan amo an mga namamatihimmo, kundi nalambongan ngan nalumos hira han mga karinggalan, mga manggad, ngan mga kaliawan hini nga kinabuhi, ngan natataktak dayon an ira bunga. ¹⁶ An binhe nga nahulog ha maupay nga tuna, amo adton namamatihimmo han mensahe ngan gintitipigan nira ha maupay ngan mas-inugtanon nga kasingkasing, ngan nagpapadayon hira tubtot ngan makapamunga. ¹⁷ "Waray nadagkot hin suga ngan tinatahabon o ibinubutang ha ilarom hin higdaan. Lugod, ibinubutang ito niya ha burutangan han suga, basi makakita han kapawa an nasulod nga mga tawo. ¹⁸ An bisan ano nga tinago, ipadadayag; ngan an bisan ano nga tinahoban, ipahahayag. ¹⁹ "Sanglit, paghirot han iyo pamati; kay adton may-ada, tatagan pa hin dugang; kundi adton waray, kukuhaan pa hiya bisan han gutiay nga iya gin-huhunahuna nga iya." ²⁰ Kinmadto kan Jesus an iroy ngan kabugtoan niya, kundi waray makahirani ha iya tungod han damo nga mga tawo. ²¹ May nagsiring kan Jesus, "Adton namamatihimmo ngan nagtutuman han pulong han Dyos amo an iroy ngan kabugtoan ko." ²² Usa ka adlaw sinmakay hi Jesus hin sakayan, upod han iya mga tinun-an ngan nagsiring ha ira, "Tabok kita ngadto ha luyo han lanaw." Sanglit pinmalawod hira. ²³ Samtang nagsasakay hira, nahingaturog hi Jesus. Nagmadlos in hangin didto han lanaw, ginsakayan hin tubig an sakayan, ngan nahingada hira ngatanan hin dako nga kataragman. ²⁴ Hinmarani kan Jesus an mga tinun-an ngan ginpuuk hiya, "Agaron, Agaron! Magkakamatay na kita!" Binmuhat hi Jesus ngan ginsaway an hangin ngan an mga balod; hinmugpoy an hangin ngan nagmalinaw hin duro. ²⁵ Katapos, nagsiring hiya ha mga tinun-an, "Hain naman an iyo pagtoo?" Kundi nahipausa ngan nahadlok hira ngan may hinsiring ha ira, "Hin-o ba ini nga tawo? Nasugot hira ha iya!" ²⁶ Nagpadayon hira hin pagsakay ngadto ha tuna han mga taga-Gadara, nga tabok han lanaw tikang

ha Galilea.²⁷ Paghaw-as ni Jesus ha baybayon, gintapo hiya hin tawo nga sinasangkayan hin yawa nga tikang ha bungto. Maiba na nga lubas hiya ngan diri naukoy hin balay, kundi ha mga lungib nga lubnganan.²⁸ Han pakakita niya kan Jesus, ginmoliat hiya, hinmapa ha iya atubangan, ngan ginmoliat hin pagsiring, "Jesus, Anak han Gihahataasi nga Dyos! Ano an imo karuyag ha akon? Nakikimalooy ako ha imo, ayaw gad ako pagkastigoha!"²⁹ Nagsiring hiya hini, kay ginsugo ni Jesus an maraot nga espiritu hin paggawas ha iya. Nakadamo na sulonga hiya han yawa, ngan bisan kon ginpriso hiya, kinadenahan an iya mga kamot ngan mga til, gin-uutod niya an mga kadena ngan gindadara hiya han yawa ngadto ha kamingawan.³⁰ Ginpakianhan hiya ni Jesus, "Ano an imo ngaran?" Binmaton hiya, "Panon an akon ngaran," kay damo nga mga yawa an sinmulod ha iya.³¹ Nakimalooy kan Jesus an mga yawa nga diri hira tabogon ngadto ha kahiladman.³² May dako nga panon hin kababoyan nga hirani didto, ngan nanginginaon ha ligid han tayod. Nakimalooy kan Jesus an mga yawa nga tutogtan hira hin pagsulod ngadto han kababoyan, ngan tin-mugot hiya.³³ Sanglit ginmawas han tawo an mga yawa ngan sinmulod ngadto han kababoyan; binlungkalas hin pagdadlagan an bug-os nga panon ha ligid han umpas, nagpadayon ngadto han lanaw, ngan nagkalulomos hira.³⁴ Hinkit-an an nahinabo han mga tawo nga nagmamangno han kababoyan, sanglit nagdadlagan hira ngadto ha bungto ug kaumhan hin pagsumat han nahinabo.³⁵ Ginmawas an mga tawo hin pagkita han nahinabo. Kinmadto hira kan Jesus, ngan hinkit-an nira an tawo nga iniwasan na han mga yawa nga nalingkod ha tiilan ni Jesus, may bado na, ngan maupay na an panhunahuna; ngan nahadlok hira ngatanan.³⁶ An mga nagpakakita nagsumat han mga tawo kon gin-unan-o hin pag-upay han sinasangkayan hin yawa.³⁷ Niyan ginhangyo hi Jesus han mga taga-Gadara nga bumaya hiya ha ira, kay nahadlok hira. Sanglit sinmakay hi Jesus han sakayan ngan ginmikan.³⁸ Nakimalooy kan Jesus an tawo nga iniwasan han mga yawa, "Paupda gad ako ha imo." Kundi ginpalakat hiya ni Jesus upod ini nga tugon,³⁹ "Oli ngadto ha iyo ngan igsumat an ginbuhat han Dyos ha imo." Linmakat an tawo nga iginsumat niya ha bug-os nga bungto an ngatanan nga ginbuhat ni Jesus ha iya.⁴⁰ Pagbalik ni Jesus ngadto ha tabok han lanaw, gintapo hiya han mga tawo, kay naghiniulat na hira ngatanan ha iya.⁴¹ Inmabot in usa ka tawo nga ginngangaranan kan Jairo nga usa nga opisyal han sinagoga. Hinmapa hiya ha tiilan ni Jesus ngan nakimalooy ha iya nga kumadto ha iya balay,⁴² kay tikamaratay na an amo la nga iya anak ngan babaye nga 12 an edad. Han nagtitipakadto na hi Jesus, gindadaisog hiya paluyoluyo han mga tawo.⁴³ Didto in babaye nga makalilisang na an pag-antos hin pagdinugoi hin 12 na ka tuig; naubos na an iya pinakabuhian hin pagtambal, kundi waray gud hiya mauupay.⁴⁴ Nagpirit hiya hin pagkadto ha luyo ni Jesus, kinamkam niya an sid-sid han panapton ni Jesus ngan inmukoy dayon an pagdinugoi ha iya.⁴⁵ Nagpakiana hi Jesus, "Hin-o in nagkamkam ha akon?" Waray la makigbali an mga tawo, sanglit sinmiring hi Pedro, "Agaron, diri ka ba maaram nga ginlibutan ngan gindadaisog ka han mga tawo?"⁴⁶ Kundi nagsiring hi Jesus, "May-ada gud nagkamkam ha akon, kay inmabat ako nga may ginmawas nga gahom tikang ha akon."⁴⁷ Nahibaro an babaye nga hinsabotan hiya, sanglit dinmaop hiya nga nangungurog, ngan hinmapa hiya ha tiilan

ni Jesus. Ha atubangan han ngatanan, ginsumat niya hi Jesus kay ano nga ginkamkam hiya niya, ngan kon naunano nga naupay hiya dayon.⁴⁸ Ginsiring hiya ni Jesus, "Anak ko, an imo pagtoo amo an nakaupay ha imo. Maupay na la nga imo paglakat."⁴⁹ Samtang nagyayakan pa hi Jesus, inmabot in usa nga sinugo tikang ha balay han opisyal. Ginsiring niya hi Jairo, "Patay na an imo anak nga babaye. Ayaw na pagsamoka an Magturutdo."⁵⁰ Kundi hinbatian ini ni Jesus ngan nagsiring hiya kan Jairo, "Ayaw kahadlok; too la, ngan mag-uupay hiya."⁵¹ Han pag-abot ni Jesus ha balay, waray hiya tumugot nga may umupod ha iya, labot kanda Pedro, Juan, ug Santiago, ngan an amay ug iroy han bata.⁵² Nagtitinangis ngan masulob-on an ngatanan didto tungod han bata. Nagsiring hi Jesus, "Ayaw kamo pagtangis; diri patay an bata, nakaturog la hiya!"⁵³ Gintinawaan la hiya nira ngatanan, kay maaram hira ngan patay na an bata.⁵⁴ Kundi ginkaptan ha kamot ni Jesus an bata ngan ginsiring, "Anak, buhat!"⁵⁵ Binmalik ha iya an kinabuhi ngan bin-muhat hiya dayon; ngan ginsugo hira ni Jesus nga tagan hiya hin pagkaon.⁵⁶ Nanhipausa an iya mga kag-anak, kundi ginsugo hira ni Jesus ngan diri magsumat bisan kan kanay han nahinabo.

9 Gintirok ni Jesus an 12 nga mga tinun-an ngan gintangan hira hin gahom hin pagpagawas han ngatanan nga mga yawa ngan pagtambal han mga sakit.² Niyan ginsugo niya hin pagwali han Ginhadian han Dyos ngan pagtambal han mga magsakit.³ Ginsiring niya hira: "Ayaw kamo pagdara hin bisan ano ha iyo paglalaktan: waray tungkod, waray supot para hin limos, waray balon nga pagkaon, waray kwarta, waray bisan usa nga liliwanan.⁴ Kon karawaton kamo, pabilin dida hito nga balay ngada han pagbaya niyo han bungto;⁵ kon diri kamo karawaton han mga tawo, bayai ito nga bungto, ngan padpara an tapotapo tikang han iyo mga tiil, sugad nga pahimangno ha ira?"⁶ Linmakat an mga tinun-an ngan nagsudoy han ngatanan nga kabaryohan. Nagwali hira han Maupay nga Sumat ngan nagtambal han mga tawo ha bisan diin nga dapit.⁷ Nakabati hi Herodes nga punoan ha Galilea, hiunong han ngatanan nga mga butang nga nahihinabo. Nawurok gud hiya mahitungod hini, kay may mga tawo nga nasiring, ngan nabanhaw hi Juan nga Parabunya;⁸ an iba nasiring nga nagpakita hi Elias, samtang nagsiring pa ngan usa han kamaihaan na nga mga manaragna in nabanhaw.⁹ Nagsiring hi Herodes, "Ginpapugotan ko na hi Juan; kundi hin-o ini nga tawo nga hinbabatian ko hiunong hini nga mga butang?" Ngan nagtalingoha hiya hin pag-ikinikitaan kan Jesus.¹⁰ Binmalik an mga apostoles ngan ira ginsumat ni Jesus han ngatanan nga ira nabuhat. Igin-upod hira niya ngan kinmadto nga hira la, ha usa ngan bungto ngan ginngangaranan Betsaida.¹¹ Han paghibaro han mga tawo, linmanat hira ha iya, ngan ginkarawat hira ni Jesus. Naghimangraw hiya ha ira mahitungod han Ginhadian han Dyos, ngan gin-upay an mga nagkikinahanglan hin pagtambal.¹² Han tikaturunod na an adlaw, dinmaop ha iya an dose nga mga tinun-an ngan nagsiring, "Palakta na la an mga tawo, basi makakadto hira ha kabaryohan ngan kaumhan nga higrani dinhe, ngan makaagi hin pagkaon ngan ira huhuronan, kay tay-aw ini nga dapit."¹³ Kundi ginsiring hira ni Jesus, "Kamo ngahaw an hatag ha ira hin sadang nga pagkaon." Binmaton hira, "Lilima la an aton tinapay ngan duduha an isda. Karuyag ba nimo ngan makadto ngan mapalit kami hin pagkaon para hini

ngatanan nga mga tawo?" ¹⁴(May mga lima ka yukot an kalalaken-an didto.) Nagsiring hi Jesus ha iya mga tinunan, "Papanlingkora niyo an mga tawo hin pundokpundok nga mga tinag-50 an kada usa." ¹⁵Ginbuhat ini han mga tinun-an ngan ginpalikingkod hira ngatanan. ¹⁶Ginkuha ni Jesus an lima nga tinapay ngan duha nga isda, hinmangad ha langit, nagpasalamat han Dyos tungod hini, ginpinipinit ini nya, ngan ihinatag ha mga tinun-an, basi idurot ha mga tawo. ¹⁷Nangaon hira ngatanan ngan nagkabubusog; ngan nakatirok an mga tinun-an hin 12 pa ka basket han nahisalin han mga tawo. ¹⁸Usa ka panahon han nag-uusaan hi Jesus hin pag-ampo, dinmaop an mga tinun-an ha iya. Ginpakianhan hira nya, "Hin-o man ako, sumala han siring han mga tawo?" ¹⁹Binmaton hira, "May nasiring nga amo ka hi Juan nga Parabunyag. Nasiring an iba nga hi Elias ka, samtang nasiring naman an iba nga nabanhaw in usa han kamaihaan na nga mga manaragna." ²⁰Ginpakianhan hira nya, "An ha iyo, hin-o gud ako?" Binmaton hi Pedro, "Amo ka an Mesiyas han Dyos." ²¹Niyan gintugon gud hira ni Jesus nga diri magsumat bisan kan kanay, ²²ngan nagpadayon, "Kinahanglan mag-antos an Anak han Tawo, ngan igsalikway han katigurangan, han mga puno han kapadian, ngan han mga magturutdo han Balaod. Papatayon hiya, ngan babanhawon ha ikatulo ka adlaw." ²³Ngan ginsiring niya an ngatanan, "Kon may-ada karuyag hin pagbunyog ha akon, kinahanglan magsalikway hiya han iya kalugaringon, magpas-an han iya kros ha ngatanan nga adlaw, ngan magsunod ha akon. ²⁴Kay an bisa hin-o nga karuyag magtalwas han iya kalugaringon nga kinabuhi, kawawad-an ini hiya; kundi an bisa hin-o nga kawad-an han iya kinabuhi tungod ha akon, matatalwas. ²⁵May-ada ba kapulsanan para hin usa ka tawo, kon maangkon niya an bug-os nga kalibutan, kundi kawad-an hiya han iya kinabuhi? Waray gud! ²⁶Kon may-ada maawod ha akon ngan han akon pagturon-an, niyan, ikakaawod man hiya han Anak han Tawo kon kumanhi na hiya dida han iya himaya ngan han himaya han iya Amay ngan han iya baraan nga mga anghel. ²⁷Tigamni ini! Susumatan ko kamo, may-ada pipira dinhe ha iyo nga diri mapatay tubtob nga hikit-an nira an Ginhadian han Dyos." ²⁸Mga usa na ka simana an linmabay katapos ni Jesus maghimangraw hini nga mga butang. Igin-upod niya hira Pedro, Juan, ug Santiago, ngan sinmagka hira hin bukid para hin pag-ampo. ²⁹Samtang nag-aampo hi Jesus, nag-iba an dagway han iya bayhon, ngan tungod hin kamasilaw, nagsabusag an iya panapton. ³⁰Ha gilayon pinmakita in duha ka tawo nga nakikighimangraw ha iya. Hira Moises ug Elias adto, ³¹nga pinmakita dida ha langitnon nga himaya, ngan nakighimangraw kan Jesus mahitungod han paagi nga diri maiha magtutuman hiya han tuyo han Dyos, pinaagi han iya pagkamatay didto ha Jerusalem. ³²Maupay gud an paghingaturog ni Pedro ngan han iya mga kaupod, kundi nagmata hira ngan nakakita han himaya ni Jesus ngan han duha nga mga tawo nga nagkakatukdaw upod ha iya. ³³Han tibaraya na kan Jesus an mga tawo, nagsiring hi Pedro ha iya, "Agaron, maupay nga hahani kita. Maghihimo kami hin tulo nga mga tulda, usa para ha imo, usa para kan Moises, ngan usa para kan Elias." (Waray gud hiya sabot han iya ginyiyikanan.) ³⁴Samtang nagiyinakan pa hiya, pinmakita in usa nga dampog nga nakalambong ha ira; ngan nahadlok an mga tinun-an dida han pagtungod han dampog ha ira. ³⁵Nagsiring in tingog tikang han dampog: "Amo ini an akon

Anak nga akon pinili; pamatii hiya niyo!" ³⁶Pag-ukoy na han tingog, nag-usaan na la hi Jesus. Ginhilom han mga tinun-an ini ngatanan, ngan hadto nga mga adlaw waray gud hira magsumat bisan kan kanay han ira hinkit-an. ³⁷Pag-abuwas, linmugsong hira han bukid, ngan gintapo hi Jesus hin damo nga mga tawo. ³⁸Ginmoliat in usa ka tawo tikang han kadam-an: "Magturutdo! Nakikimalooy ako ha imo, kitaad gad an akon anak, an amo la nga akon anak! ³⁹Sinmulod ha iya in espiritu, nga tigda la hiya hin paggoliat, ngan binubuntog hiya, sanglit nagbububura an iya baba; waray hunong in pagpakurii ha iya, ngan makuri gud bu-maya ha iya! ⁴⁰Nakimalooy ako han imo mga tinun-an nga pagawson ini nga maraot nga espiritu, kundi diri man hira nakakahimo." ⁴¹Binmaton hi Jesus, "Pagkawaray pagtoo ngan pagkasayop niyo nga mga tawo! Tubtob pa san-o ngan kinahanglan mag-upod ako ha iyo? Tubtob pa san-o an pag-antos ko upod ha iyo?" Niyan ginsiring niya an tawo, "Dad-a nganhi an imo anak." ⁴²Samtang nagtitikaharani an bata, ibinuntad han yawa an bata ha tuna ngan binuntog ini hiya. Ginsaway ni Jesus an maraot nga espiritu, gintambal an bata, ngan iginbalik hiya ngadto han amay niya. ⁴³Nanhipausa gud an ngatanan nga mga tawo han dako ngan gahom han Dyos. Dako pa an paghipausa han mga tawo han ngatanan ngan ginbuhat ni Jesus, han pagsiring niya ha iya mga tinun-an, ⁴⁴"Ayaw hingalimti ini nga akon iginsusumat ha iyo: itutubyan an Anak han Tawo ngadto ha gahom han mga tawo." ⁴⁵Kundi waray hira makasabot kon ano an kahulugan hini, ngan nahadlok hira hin pagpakiana ha iya mahitungod hini nga butang. ⁴⁶Nagkaada hin lantogi an mga tinun-an kon hin-o ha ira an gilalabawi. ⁴⁷Nasabtan ni Jesus an ira ginhuhunahuna, sanglit kinmuha hiya hin bata, ginpatukdaw ha iya ligid, ⁴⁸ngan nagsiring ha ira, "Makarawat ha akon an bisa hin-o nga makarawat hini nga bata ha akon ngaran; ngan makarawat liwat han nagsugo ha akon an bisa hin-o nga makarawat ha akon. Kay an giuubosi ha iyo ngatanan amo an gilalabawi." ⁴⁹Nagyakan hi Juan, "Agaron, hinkit-an namon in tawo nga nagpapagawas hin mga yawa ha imo ngaran, ngan ginsaway hiya namon, kay diri man hiya sakop han aton hugpo." ⁵⁰Nagsiring hi Jesus ha iya ngan ha iba nga mga tinun-an, "Ayaw niyo pagdid-i hiya, kay naugop ha iyo an diri nasupak ha iyo." ⁵¹Samtang nagtitikahirani an mga adlaw ngan masaka na hi Jesus ha langit, nagbuot na gud la hiya ngan mapakadto hiya ha Jerusalem. ⁵²May-ada niya mga ginsugo hin pag-una ha iya. Linmakat hira ngan kinmadto hin usa ngan baryo han Samaria hin pag-andam han ngatanan para ha iya. ⁵³Kundi waray karawata hira han mga tawo didto, kay maaram hira nga tipakadto hi Jesus ha Jerusalem. ⁵⁴Han pakasabot hini nira Santiago ug Juan ngan mga tinun-an, nagsiring hira, "Ginoo, karuyag ba nimo ngan ipalusad namon tikang ha langit in kalayo nga magsunog ha ira?" ⁵⁵Linmingi hi Jesus ngan ginbusaan hira; ⁵⁶ngan nagpadayon hira ngadto hin lain nga baryo. ⁵⁷Samtang naglalakat hira ha dalan, nagsiring in usa ka tawo kan Jesus, "Masunod ako ha imo bisa ngain." ⁵⁸Ginsiring hiya ni Jesus, "May mga buho an mga miro ngan may mga salag an katamsihan, kundi waray ngani dapit nga sadang kapahuayan an Anak han Tawo." ⁵⁹Nagsiring hi Jesus ha lain ngan tawo, "Sunod ha akon." Kundi nagsiring adto ngan tawo, "Tugoti ako anay hin pag-uli ngan paglubong han akon amay." ⁶⁰Binmaton hi Jesus, "Asay papaglubnga an mga patay han ira kalugaringon nga minatay. Kundi ikaw,

lakat ngan igwali an Ginhadian han Dyos.”⁶¹ Nagsiring in usa pa nga tawo, “Masunod ako ha imo; kundi tugoti ako anay pagkadto ngan pagpanamilit han akon panimalay.”⁶² Nagsiring hi Jesus ha iya, “Diri angay han Ginhadian han Dyos an bisañ hin-o nga kinmapot na han arado ngan nagliliningi pa.”

10 Katapos hini nagpili an Ginoo hin iba nga 72 nga kalalaken-an ngan ginsugo hira, padis padis, hin pag-una ha iya ngadto ha tagsa ngan bungto ug dapit nga iya ngahaw kakadtoan.² Nagsiring hiya ha ira, “Damo an aranihon, kundi gutiay la an mga mag-arani. Sanglit pag-ampo kamo han tag-iya han aranihon ngan magpadara hiya hin mga mag-arani ngadto han iya aranihon.³ Kadto na! Ginsusugo ta kamo sugad hin mga karnero ha butnga hin mga lubo.⁴ Ayaw kamo pagdara hin supot o surudlan hin limos o sandalyas; ayaw kamo pakigbali bisañ kan kanay di-da ha dalan.⁵ Pagsulod niyo hin balay, siring anay, ‘An kali-naw maada hini ngan balay.’⁶ Kon naukoy didto in tawo ngan murayaw an kinabuhi, ibilin ha iya an iyo ginpamulong ngan kamurayaw; kon diri, bakwia an iyo ginpamulong ngan kamurayaw.⁷ Pabilin dida hito ngahaw ngan balay; kaon ngan inom han ira idudurot ha iyo, kay an magburudlay takos han iya suhol. Ayaw kamo pagbinurobalhin hin urokyan.⁸ Kon makadto kamo hin bungto ngan karawton kamo, kaon han igdudurot ha iyo,⁹ tambala niyo an mga magsakit didto hito ngan bungto, ngan sidnga an mga tawo, ‘Haraniay na ha iyo an Ginhadian han Dyos.’¹⁰ Kundi kon sumulod kamo hin bungto ngan diri kamo karawton, kadto kamo ha kadalanan ngan siring,¹¹ ‘Ginpapadpad namon kontra ha iyo bisañ an tapotapo han iyo bungto ngan nadukot ha amon mga tiil; kundi tigamni ini, haraniay na ha iyo an Ginhadian han Dyos!’¹² Susumatan ko kamo ngan ha Adlaw han Paghukom, mas kalolooyan pa han Dyos an Sodoma kay hito ngan bungto!¹³ “Kamakaharadlok an mahinanabo ha imo, Corasin! Kamakaharadlok an mahinanabo ha imo liwat, Betsaida! Kon an mga milagro ngan ginbuhat dinhe ha imo didto pagbuhat ha Tiro ug Sidon, maiha na unta ngan linmingkod an mga tawo didto, nagbado hin sako, ngan nagsabrag hin agbon ha ira ngahaw, hin pag-pakita ngan nagbasol na hira han ira mga sala!¹⁴ Mas kalolooyan pa han Dyos an Tiro ug Sidon, kay ha iyo, ha Adlaw han Paghukom.¹⁵ Ngan para ha imo Capernaum, karuyag mo ba mag-undong han imo kalugaringon ngadto ha langit? Ilalabog ka ngadto ha impyerno!”¹⁶ Nagsiring hi Jesus ha iya mga tinun-an, “Namamatih ha akon an bisañ hin-o ngan namamati ha iyo; nasalikway ha akon an bisañ hin-o ngan nasalikway ha iyo; ngan nasalikway han nagsugo ha akon an bisañ hin-o ngan nasalikway ha akon.”¹⁷ Binmallik nga puno hin kalipay an 72 nga kalalaken-an ngan nagsiring, “Ginoo, sinmugot ha amon bisañ an mga yawa, han pagsugoa namon ha imo ngaran!”¹⁸ Ginbaton hira ni Jesus, “Hinkit-an ko hi Satanas ngan nahulog sugad hin kikidlat tikang ha langit.¹⁹ Pamati! Gintagan ko kamo hin gahom, basi tamakan niyo an mga halas ngan mga bungad, ngan an ngatanan ngan gahom han kaaway, ngan waray bisañ ano ngan makakadaot ha iyo.²⁰ Kundi pagkalipay kamo, diri tungod ngan sinusugot kamo han magraot ngan espiritu; kundi lugod pagkalipay kamo, kay nahisurat na an iyo mga ngaran didto ha langit.”²¹ Hito ngahaw ngan panahon nalipay hi Jesus pinaagi han Espiritu Santo, ngan nagsiring, “Amay, Ginoo han langit ug tuna! Nagpapasalamat ako ha imo, kay iginpakita mo ha mga diri mag-aram

an imo gintago tikang han mga may-ada aram ug hibaro. Oo, Amay ko, natuman ini, kay amo man an imo karuyag ug pagbuot.²² “Iginhatag ha akon han akon Amay an ngatanan ngan mga butang. Waray nakilala han Anak labot han Amay, ngan waray nakilala han Amay labot han Anak ngan hadton mga ginpili han Anak hin pagpahayag ha iya.”²³

Kahuman, inmatubang hi Jesus ha mga tinun-an ngan ginhilit hira hin pagsiring, “Kapalaran niyo hin pagkita han mga butang ngan iyo hinkit-an!”²⁴ Susumatan ko kamo nga damo ngan mga manaragna ngan mga hadi an karuyag kumita han iyo hinkit-an, kundi waray hira makakita, ngan mamati han iyo hinbabatian, kundi waray hira makabati.”²⁵

Inmabot in usa ngan magturutto han Balaod ngan natalinguha hin pagbitik kan Jesus. Nagpakiana hiya, “Magturutto, ano an kinahanglan ko buhaton basi maangkon ko an dayon ngan kinabuhi?”²⁶ Binmaton hi Jesus ha iya, “Ano an siring han Kasuratan? Inuuñano mo hin pagsaysay ha ira?”²⁷ Nagbaton an tawo, “Kinahanglan higugmaon mo an Ginoo ngan imo Dyos ha bug-os mo ngan kasingkasing, ha bug-os mo ngan kalag, ha bug-os mo ngan kusog, ngan ha bug-os mo ngan hunahuna”; ngan ‘Kinahanglan higugmaon an imo igkasi-tawo sugad ha imo ngahaw.’²⁸ Binmaton hi Jesus, “Igo an imo baton; buhata ini ngan mabubuhi ka.”²⁹

Kundi karuyag magpakamatadong ha iya kalugaringon an magturutto han balaod, sanglit nagpakiana pa hiya kan Jesus, “Hin-o man an akon igkasi-tawo?”³⁰ Binmaton hi Jesus: “May-ada hadto usa ka tawo ngan tipakadto ha Jerico, tikang ha Jerusalem, ngan gingamaan hiya han mga tikasan, ginhooban, ginbalbag, ngan ginbayaan ngan himarayon.³¹ Nahinabo ngan may padi ngan naagi hadto ngan dalan; pakakita niya han tawo, nagpadayon hiya paglakat didto ha luyo ngan ligid han dalan.³² Sugad man, inmagi liwat didto in usa ngan Levita; hinmarani, kinmita han tawo, ngan nagpadayon paglakat ha luyo ngan ligid han dalan.

³³ Kundi in usa ngan Samaritano ngan naagi hadto ngan dalan inmagi ha iya, kinmita hini ngan tawo ngan inalpan hin kalooay an iya kasingkasing han pakapanginano niya han tawo.³⁴ Gindaop niya an tawo, ginhirugan hin lana ug bino an iya mga samad, ngan ginbutok hin dugnit. Katapos igin-sakay niya an tawo han iya kalugaringon ngan hayop, ngan gindara ngadto hin balay ngan pahuwayan, diin girmangnoan hiya niya.³⁵ Han pagkabuwas, kinmuha hiya hin duha ka salapi ngan iginhatag niya han tinaporan han balay. Ginsiring niya an tinaporan, ‘Mangnoi hiya, ngan ha pag-balik ko, babaydan ko ikaw han imo magasto ha iya.’³⁶

Ngan gintapos ni Jesus hin pagsiring, “Ha imo paghuhuna, hain man hini ngan tulo an nagpakita ngan igkasi-tawo hiya han gin-gamaan han mga tikasan?”³⁷ Nagbaton an magturutto han Balaod, “Adton nalooy ha iya.” Binmaton hi Jesus, “Sanglit, kadto na, ngan buhata sugad han ginbuhat han Samaritano.”³⁸ Samtang nagpadayon hi Jesus ngan an iya mga tinun-an ha ira paglakaton, inmabot hiya ngadto hin usa ngan baryo, diin gin-abibi hiya ngadto ha iya balay hin usa ngan babaye ngan ginngangaranan kan Marta.³⁹ May-ada bugto hi Marta ngan Maria an ngaran, ngan linmingkod ha tiilan han Ginoo ngan namati han iya gintututto.⁴⁰ Nalisang hi Marta han iya damo ngan mga buruhaton; sanglit dinmaop hiya ngan nagsiring, “Ginoo, diri ka ba nababaraka ngan ginpapabay-an la ako han akon bugto pagbuhat han ngatanan ngan buruhaton ha balay? Sidnga daw ngan buligan ako niya!”⁴¹ Binmaton ha iya an Ginoo, “Marta, Marta! Naguguol ngan nababaraka ka hin

damo nga mga butang,⁴² kundi usa la an kinahanglanon. Ginpili ni Maria an labi ka maupay nga butang, ngan diri na ini maaagaw ha iya.”

11 Usa ka panahon nag-ampo hi Jesus didto hin usa nga dapit. Kahuman na niya, nagsiring ha iya in usa han iya mga tinun-an, “Ginoo, tutdoi daw kami hin pag-ampo, sugad gud nga nagtutudo hi Juan han iya mga tinun-an.”² Ginsiring hira ni Jesus, “Sugara hini an iyo pag-ampo: ‘Amay: Pagdayawon unta an imo baraan nga ngaran; maghadi ka unta ha amon. ³ Tagi kami adlaw-adlaw han pagkaon nga amon kinahanglan. ⁴ Pasayloa kami han amon nga sala, kay napasylo man kami hadton mga makakasala ha amon. Ngan ayaw itugot nga mahingadto kami hin makuri nga pagsulay.’”⁵ Nagsiring pa hi Jesus ha iya mga tinun-an, “Kon pananglitan usa ha iyo makadto ha balay hin sangkay ha katutnga hin gab-i, ngan masiring ha iya, ‘Sangkay, pahudma daw ako hin tulo ka bug-os nga tinapay. ⁶ Inmabot ha akon balay in usa ko nga sangkay nga naglalakaton, ngan waray ko sadang igdurot ha iya!’”⁷ Ngan kon pananglit magbaton an imo sangkay tikang ha sakob, ‘Ayaw na ako pagsamoka! Trangkado na an porta, ngan nangangahigda na an akon kabataan ug ako. Diri na ako makakabuhat hin paghatag ha imo hin bisan ano.’⁸ Niyan, ano man an imo bubuhaton? Susumatan ko kamo, bisan kon waray niya tuyo hin pagbuhat ngan paghatag ha imo hin tinapay, tungod nga sangkay ka man niya, kundi mabuhat na la hiya, ngan mahatag han ngatanan nga imo ginkikinahanglan, kay diri ka man naawod hin pagpadayon hin pag-inaro. ⁹ Sanglit nasiring ako ha iyo: pangaro, ngan makarawat kamo; pamiling, ngan nakakaagi kamo; pagtuktok, ngan aubrehan an porta ha iyo.¹⁰ Kay makarawat an nangangaro, ngan makakaagi an namimiling, ngan aubrehan an porta ha iya nga nagtutuktok. ¹¹ May-ada ba usa ha iyo nga mga amay, nga mahatag han iya anak hin halas kon mangaro hiya hin isda?¹² O tatagan ba niyo hiya hin bungad kon mangaro hiya hin bonay?¹³ Bisan kon magraot kamo, maaram kamo humatag hin mag-upay nga mga butang han iyo mga anak. Sanglit labaw pa gud nga mahatag an Amay niyo ha langit han Espiritu Santo, hadton mga maaro ha iya!”¹⁴ Ginpaiwas ni Jesus in ngula nga yawa; nak-agyakan an tawo han paghigawas na han yawa. Nahipausa an kadam-an,¹⁵ kundi nagsiring in pira han mga tawo, “Hi Beelsebul nga puno han mga yawa amo an nahatag ha iya hin gahom hin pagpagawas hin mga yawa.”¹⁶ Karuyag han iba magbitik ha iya, sanglit nangaro hira ha iya nga magbuhat hiya hin milagro pagpakita nga hiya ginpadara han Dyos.¹⁷ Kundi hinbaroan ni Jesus an ira panhuhuna, ngan ginsiring hira, “Diri gud mag-iinha an bisan ano nga nasod nga nagkakabahinbahin ngan nag-iinaway-away; magkakaburublag an panimalay nga nagkakabahinbahin ha iya ngahaw.¹⁸ Sanglit uunanhon man nga makapadayon an ginhadian ni Satanas, kon mag-iinaway-away an iya mga hugpo? Nasiring kamo nga nagpapagawasako hin mga yawa, kay nahatag hi Beelsebul ha akon hin gahom hin pagbuhat hini.¹⁹ Kon amo ini an paagi hin pagpagawas ko ha ira, inuunan-o man han iyo mga sakop hin pagpagawas han mga yawa? Nagpapakita an iyo kalugaringon nga mga sayop kamo!²⁰ Diri, nagpapaguwa lugod ako hin yawa, pinaagi han gahom han Dyos, ngan nagpapamatuod nga inmabot na ha iyo an Ginhadian han Dyos.²¹ “Kon in kusgan nga tawo nga sangkap han ngatanan niya nga hinganiban nagbabantay han iya kalu-

garingon nga balay, diri maano an ngatanan niya nga mga higamit.²² Kundi kon sulongon ngan madaog hiya hin makarukosog nga tawo, aagawon an ngatanan nga hinganiban nga sinasarigan han tag-iya, ngan ginbabahin-bahin an iya naagaw.²³ “Tinuod nga nasupak ha akon an bisan hin-o nga diri naugop ha akon; tinuod nga nagpasarang, an bisan hin-o nga diri nabulig ha akon hin pagtirok.²⁴ Kon nagawas in maraot nga espiritu tikang hin tawo, nagsusudoy ini ha mamara nga tuna, hin pamiling hin dapit nga kapapahuwayan niya. Diri ngani ini hiya makaagi, nasingring hiya ha iya ngahaw, ‘Mabalik ako ngadto han balay nga akon binayaan.’²⁵ Sanglit nabalik an yawa ngan nakita han balay nga malinis ngan inayad na an ngatanan.²⁶ Niyan nagawas hiya ngan nagdadara hin pito nga lain nga espiritu nga labaw pa kamaraot ha iya, ngan nasulod hira ngan nag-uokoy didto. Sanglit ha kataposan, labaw pa kamaraot an kahimtang hadto nga tawo kay han una.”²⁷ Kahuman ni Jesus pagyakan hini, may nagyakan nga babaye dida han kadam-an ngan nagsiring ha iya, “Pagkapalaran han babaye nga nag-anak ngan nagpasuso ha imo!”²⁸ Kundi binmaton hi Jesus, “Lugod pagkapalaran hadton mga namamatni ngan nagtutuman han pulong han Dyos!”²⁹ Han nagdadasisog an mga tawo nga naglilibot kan Jesus, nagpadayon hiya hin pagsiring, “Pagkamarao han mga tawo hini nga panahon! Nangangaro hira hin milagro, kundi waray ihahatag ha ira labot han milagro ni Jonas.³⁰ Sugad nga naging tigaman hi Jonas nga manaragna para han mga tawo ha Ninibe, magigin tigaman man an Anak han Tawo para han mga tawo hini nga panahon.³¹ Ha Adlaw han Paghukom, matindog an Rayna ha Seba, ngan isusumbong an mga tawo hini nga panahon, kay nagbak-tas hiya tikang han iya natawohan ngan tuna hin pamati la han makinaadmananon nga pagtutudo ni Solomon; ngan susumatan ko kamo, aanhi in labaw pa kan Solomon.³² Ha Adlaw han Paghukom matindog an mga tawo ha Ninibe ngan igsusumbong kamo, kay binmaya hira han ira mga sala han pakabati nira han pagwali ni Jonas; ngan susumatan ko kamo, aanhi in labaw pa kan Jonas!³³ “Waray nadagkot hin suga ngan tagoon o takloban hin makaong; lugod, ibinubutang niya ha burutangan hin suga, basi hikit-an han mga tawo an kapawa ha pagsulod nira.³⁴ Sugad hin suga para han lawas an iyo mga mata. Puno hin kalamrag an iyo bug-os nga lawas, kon matin-aw an iyo mga mata; kundi magmamasioran an iyo bug-os nga lawas, kon marao an iyo mga mata.³⁵ Sanglit paghirot nga an kapawa dida ha iyo diri mahimo nga kasisidman.³⁶ Kon puno hin kalamrag an imo bug-os nga lawas, ngan waray bahin nga aada hin kamasirom, maluluob hin kamapawa an iyo lawas, sugad kon nasanag ha imo an kapawa hin suga.”³⁷ Katapos gud ni Jesus magyakan, gindapit hiya hin usa ngan Parisiyo hin pagkaon upod ha iya; sanglit sinmulod hiya ngan limingkod hin pagkaon.³⁸ Nahipausa an Parisiyo han pakakita niya, ngan waray anay manhunaw hi Jesus san-o kumaon.³⁹ Sanglit nagsiring ha iya an Ginoo, “Yana, naghuhugas kamo nga mga Parisiyo han gawas han kupa ngan han plato, kundi puno kamo hin mga panlupig ngan karat-an ha sulod niyo.⁴⁰ Mga lurong! Diri ba an Dyos nga naghimo han gawas, amo liwat an naghimo han sakob?⁴¹ Kundi ihatag ha mga kablas an sulod han iyo mga tasa ug plato ngan magmamalinis an ngatanan para ha iyo.⁴² “Pagkamakaharadlok para ha iyo, mga Parisiyo! Nahatag kamo ha Dyos han ikanapulo ka bahin han mga panakot,

sugad han tanglad, kanila, ngan iba pa nga mga panakot, kundi ginpapabay-an niyo an katadongan ngan an paghigugma han Dyos. Kinahanglan unta buhaton niyo ini, hin waray pagpasibaya han iba.⁴³ "Pagkamakaharadlok para ha iyo, mga Parisiyo! Karuyag niyo an linain nga mga lingkoran ha mga sinagoga, ngan an paghatag ha iyo hin katalahoran han mga tawo didto ha mga taboan.⁴⁴ Pagkamakaharadlok para ha iyo! Sugad kamo hin mga lubnganan nga waray tigaman nga tinatamakan han mga tawo, kay diri man hira maaram."⁴⁵ Nagsiring ha iya in usa han mga magturutdo han Balaod, "Magturutdo, kon nasiring ka hini ginpapakaalohan nimo kami!"⁴⁶ Binmaton hi Jesus, "Pagkamakaharadlok para ha iyo liwat, mga magturutdo han Balaod! Ginpapabug-atan niyo an mga tawo hin mga magkuri nga darad-on, kundi diri ngani kamo nabulig bisan han iyo tudlo hin pag-alsal han darad-on.⁴⁷ Pagkamakaharadlok para ha iyo! Naghihimo kamo hin makaruruyag nga mga lubnganan para han mga manaragna—an mga manaragna ngahaw nga pinanmatay han iyo mga kaapoy-apoyan.⁴⁸ Kamo ngahaw natangdo nga nauyon kamo han ginbuhat han iyo mga kaapoy-apoyan; kay ginpatay nira an mga manaragna, ngan gintindog niyo an ira mga lubnganan.⁴⁹ Tungod hini nga pangatadongan, nagsiring an Kinaadman han Dyos: 'Padadad-an ko hira hin mga manaragna ngan mga magsarangyaw; papatayon nira in pira ha ira ngan pagtitimaraotan an iba.'⁵⁰ Sanglit kakastigohon an mga tawo hini nga panahon, tungod han pagpataya han ngatanan ngan mga manaragna tikang pa han paghimoa han kalibutan,⁵¹ tikang han pagpataya kan Abel, ngadto han papataya kan Zacarias nga ginpatay ha butnga han altar ngan han baraan nga dapit. Oo, susumatan ko kamo, kakastigohon an mga tawo hini nga panahon tungod ha ira ngatanan!⁵² "Pagkamakaharadlok para ha iyo, mga magturutdo han Balaod! Gintago niyo an yawi nga nag-aubre han porta ngadto han balay hin hibaro; kamo ngahaw diri nasulod, ngan gindidid-an pa niyo adton karuyag sumulod!"⁵³ Han pagbaya na ni Jesus hadto nga dapit, nagtikang an mga magturutdo han Balaod ngan an mga Parisiyo hin pagsuson ha iya, ngan pagpakiana ha iya mahitungod hin damo la nga mga butang,⁵⁴ nga nagtalingoha hira hin pagbitik ngan pagdakop ha iya dida hin sayop nga iya igayakan.

12 Han nagdaisog an yinukotyukot nga mga tawo, sanglit nagtitinamakay na hira, nagsiring anay hi Jesus ha iya mga tinun-an, "Pagbantay kamo kontra han patubo han mga Parisiyo an karuyag ko sidngon, an pagkasalingkapaw.² Mabubusan an bisan ano nga tinhoban, ngan mahibabaroan an tagsa nga tinago.³ Sanglit, an bisan ano nga imo iginyakan ha kasisidman, mahibabatian ha kapaw-an; ngan an bisan ano nga imo iginhoring ha sinadhan nga kuwarto igogoliat ha mga atop.⁴ "Kasangkayan ko, susumatan ko kamo, ayaw kamo kahadlok hadton mga nakakamatay han lawas, kundi katapos waray na nira nahihimo.⁵ Pakitaon ko kamo han angay kahadlokan: kahadloki an Dyos nga kahuman niya patay, may gahom hin paglabog ha iyo ngadto ha impyerno!⁶ "Diri ba iginbabaligya hin duha ka sintabo an lima nga mga tamis nga balinsasayaw? Kundi waray gud usa ha ira nga hinngangalimtan han Dyos.⁷ Gin-ihap na nga daan an ngatanan ngan mga buhok han iyo ulo. Sanglit ayaw kamo kahadlok; labaw pa gud kamo hin kamahal kay hin damo ngan katamsihan nga balinsasayaw!⁸ "Susumatan ko kamo:

an bisan hin-o nga magpadayag ha kadam-an nga akon hiya amo man an bubuhaton han Anak han Tawo ha atubangan han mga anghel han Dyos;⁹ kundi an bisan hin-o nga maglirong ha kadam-an nga akon hiya iglilirong liwat han Anak han Tawo ha atubangan han mga anghel han Dyos.¹⁰ "Mapapasaylo an bisan hin-o nga magpapakaraot han Anak han Tawo, kundi diri mapapasaylo an magpapakaraot han Espiritu Santo.¹¹ Kon dad-on nira ngan igsumborg kamo ha mga sinagoga, o ha atubangan han mga gobernador o mga punuan, ayaw kamo kabaraka kon uunanhon niyo hin pagpanalipod han iyo kalugaringon, o kon ano an iyo igyayakan.¹² Kay tututdoan kamo han Espiritu Santo, hito nga takna, kon ano an angay niyo igyayakan."¹³ Nagsiring ha iya in tawo dida han kadam-an, "Magtrutto, sidnga gad an akon bugto pakigbahin ha akon han malon nga iginbilin han amon amay."¹⁴ Binmaton hi Jesus ha iya, "Hin-o in naghatag ha akon hin katungod hin paghukom o pagbahin han malon niyo nga duha?"¹⁵ Ngan nagpadayon hiya pagsiring ha ira ngatanan: "Pagbantay, ngan paglikay kamo han bisan ano nga kahalot; kay an matuod nga kinabuhi han tawo diri la aada han mga butang nga iya gintatag-iya, bisan magkadiano hin kariko niya."¹⁶ Niyan iginsumat ha ira ni Jesus ini nga pananglitan: "May usa ka tawo nga riko nga may-ada uma ngan kinmuha hin damo nga abot.¹⁷ Naghunahuna hiya, 'Waray ko na dapit nga hihimosan han ngatanan ngan mga abot. Ano ba an akon bubuhaton?¹⁸ Amo ini an akon bubuhaton,' nagsiring hiya ha iya la ngahaw, 'gugub-on ko an akon mga kamalig ngan magtitindog ako hin mga darudako, din-in akon hihimosan an akon mga abot ngan an ngatanan ngan akon mga hiagi.¹⁹ Katapos, masiring ako ha akon ngahaw: palaran ka nga tawo! Naangkon mo na an ngatanan ngan mag-upay ngan mga butang, ngan imo kinahanglan para hin damo nga katuigan. Pahuway na, kaon, inom, ngan paglipay na la!"²⁰ Kundi nagsiring ha iya an Dyos, 'Lurong ka! Kukuhaon na ha imo an imo kinabuhi hini gud nga gab-i; niyan, hin-o man in mag-aangkon hini ngatanan ngan mga butang ngan imo gintirok para ha imo kalugaringon?'²¹ Ngan gintapos ni Jesus hin pagsiring, "Masusugad hini adton mga nagtitirok hin mga manggad para la ha ira kalugaringon, kundi diri mga riko ha atubangan han Dyos."²² Niyan nagsiring hi Jesus ha iya mga tinun-an, "Amo ini nga nasiring ako ha iyo: ayaw kamo kabaraka mahitungod han pagkaon nga iyo kinahanglan basi kamo mabuhi, o mahitungod han panapton nga kinahanglan han iyo lawas.²³ Labaw pa ka importante an kinabuhi kay han pagkaon, ngan labaw pa ka importante an lawas kay han panapton.²⁴ Tan-awa daw an mga uwak: diri hira nagtatanom o nag-aani; waray hira hirimosan ngan mga payag o mga kamalig; gintutubongan man hira han Dyos! Labi kamo hin ka minahal kay han katamsihan!²⁵ Hin-o man ha iyo in makakadugang hin pira ka tuig han iya kinabuhi pinaagi hin pagkinabaraka?²⁶ Kon diri man kamo nakakahimo bisan han mga gudtiay nga butang, kay ano nga mababaraka kamo hiunong han iba nga mga butang?²⁷ Tan-awa daw niyo kon inuuinan-o an pagtubo han mga bukad ha kapatagan: diri hira nagkakabubudlay o naghahabol para ha ira ngahaw, kundi susumatan ko kamo ngan bisan pa ngani hi Solomon, ha butnga han iya karikohan, waray mga panapton ngan sugad kamagtahom han usa hini ngan mga bukad ha kapatagan.²⁸ An Dyos an nagpapanapton han mga banwa ngan buhi yana ngan adlaw, pagkabuwas

waray na, sinusunog na ha hudno. Asay pa ba kamo nga diri kamo pagpapanaptonan niya? Pagkagutiy han iyo pagtoo! ²⁹ Sanglit ayaw kamo pagpinangarit, nga dayuday la nababaraka hiunong han iyo kakaonon ngan iimnom. ³⁰ (Kay dayuday la nababaraka hini ngatanan nga mga butang an mga diri dyosnon hini nga kalibutan.) Maaram an iyo Amay nga kinahanglan niyo ini nga mga butang. ³¹ Lugod unaha niyo hin pagbiling an Ginhadian, ngan tatagan kamo niya hini nga mga butang. ³² "Ayaw kamo kahadlok, gutiay nga panon, kay nalilipay an Amay niyo hin paghatag ha iyo han Ginhadian. ³³ Ibaligya an ngatanan niyo nga mga garamiton, ngan ihatag an kwarta ha mga kablas. Pag-arog kamo para ha iyo ngahaw hin mga supot nga diri nadudumog, ngan tiroka an iyo mga manggad didto ha langit, diin diri gud ini maiibanan, kay waray kawatan nga makakakuha hini nga manggad ngan waray tangkob nga makakakutkot ha ira. ³⁴ Kon hain an imo mga manggad dayuday aadto man an imo kasingkasing. ³⁵ "Pag-andam dayuday kamo han bisan ano nga maabot, nga daan hinugtan ha hawak an iyo mga panapton, ngan daan dinagkotan an iyo mga suga, ³⁶ sugad hin mga surugoon nga naghuhulat han ira agaron pagbalik tikang hin kombite han pagkasal. Aabrehan nira dayon an porta para ha iya, kon umabot ngan magtuktok hiya. ³⁷ Palaran adton mga surugoon nga hiabtan han agaron nga nagmamata ngan andam han iya pagbalik! Susumatan ko kamo, magbabakos hiya, palilingkoron niya hira ha pangaraonan, ngan pagdudurotan hira. ³⁸ Palaran hira kon hiabtan hira nga andam, bisan kon umabot hiya ha katutnga, o ha kaagahanon na! ³⁹ Ngan tigamni ini: kon maaram la an tagbalay han takna han pag-abot han kawatan, diri gud hiya matugot nga sudlon an iya balay. ⁴⁰ Ngan pag-andam man liwat kamo, kay maabot an Anak han Tawo ha takna nga diri niyo ginpapamulat hiya." ⁴¹ Nagsiring hi Pedro, "Ginoo, iginsusumat mo ba ini nga pananglitan para la ha amon, o para ba ini han ngatanan?" ⁴² Binmaton an Ginoo, "Hin-o man ngay-an an matinumanon ngan may-ada aram nga surugoon? Amo hiya an tataporan han iya agaron pagdumara han pаниmalay ngan paghatag ha iba nga mga surugoon han ira bahin han pagkaon, ha igo nga panahon. ⁴³ Palaran adto nga surugoon nga hiabtan han iya agaron ha iya pagbalik, nga nagbubuhat hini! ⁴⁴ Susumatan ko kamo hin tinuod, itatapod han agaron hadto nga surugoon an ngatanan nga iya mga manggad. ⁴⁵ Kundi kon sumiring ha iya ngahaw adto nga surugoon, 'Maiha pa bumalik an akon agaron,' ngan magtikang hiya pagpinanlatob han iba nga surugoon nga kalalaken-an ug kababayen-an, ngan pagkinaon, pag-ininom, ngan paghinubog, ⁴⁶ niyan maoli an agaron ha adlaw nga diri hiya ginpapamulat han surugoon, ngan ha takna nga diri niya hinbabaroan. Pagkakastigohon hiya han iya agaron, ngan paaangbiton hiya han sirot han mga diri magsinugtanon. ⁴⁷ "An surugoon nga maaram han karuyag igpabuhat ha iya han iya agaron, kundi diri nag-aandam ngan diri nagbubuhat han karuyag han iya agaron, pagkakastigohon hin damo nga paglatob; ⁴⁸ kundi an surugoon nga diri maaram han karuyag han iya agaron, ngan nagbubuhat hin butang nga angay hin paglatob, pagkakastigohon hin diri damo nga paglatob. An tawo nga gintagan hin damo aaroan hin damo; ngan an tawo nga gintagan hin darudamo aaroan liwat hin darudamo. ⁴⁹ "Kinmanhi ako hin pagsunog han tuna; karuyag ko una nga magdilaab na ini! ⁵⁰ May-ada bonyag nga akon kakarawa-

ton nga diri ako mahimumutang tubtob nga matapos ini!

⁵¹ Naghunahuna ba kamo nga kinmanhi ako hin pagdara hin kalinaw nganhi ha kalibutan? Susumatan ko kamo, diri an kalinaw, kundi an pagkabahinbahin. ⁵² Tikang yana, mababahin in pаниmalay nga may lima nga mga sakop, an tulo kontra han duha, ug an duha kontra han tulo. ⁵³ Makontra an mga amay han ira mga anak nga kalalaken-an, ngan an mga anak nga kalalaken-an makontra han ira mga amay; makontra an mga iroy han ira mga anak nga kababayen-an, ngan an mga anak nga kababayen-an makontra han ira mga iroy; makontra an ugangan nga kababayen-an han ira umagad nga kababayen-an, ngan an umagad nga kababayen-an makontra han ira ugangan nga kababayen-an." ⁵⁴ Nagsiring liwat hi Jesus ngadto han mga tawo, "Kon nakita kamo hin dampog nga tikang ha katundan, nasiring kamo dayon, 'Mauran gud ada,' ngan nauran manggud. ⁵⁵ Ngan kon naabat kamo nga nahangin an timog, nasiring kamo, 'Magmamapaso ada,' ngan nagmamapaso manggud. ⁵⁶ Mga salingkapaw! Nakita la kamo han tuna ngan han langit, ngan nababaro kamo han panahon; kay ano man nga diri kamo nakakahubad han kahulogan hini yana nga panahon? ⁵⁷ "Kay ano nga diri man kamo magtirutimbang kon ano an angay buhaton? ⁵⁸ Kon igsumpong ka hin usa ka tawo, ngan dad-on ka ha hukmanan, talingohaa pakighusay ha iya samtgang aada pa kamo ha dalan, basi diri ka danason niya ha atubangan han maghurukom, ngan itubyan ka han maghurukom ngadto han polis, ngan prisohon ka han polis. ⁵⁹ Susumatan ko kamo, diri ka makakagawas didto, tubtob nga kabaydan mo an multa han kataposan mo nga sintabo."

13 Hito nga panahon may mga tawo didto nga nagsumat kan Jesus hiunong han mga taga-Galilea nga ginpamatay ni Pilato samtgang naghahalad hira ngadto han Dyos. ² Nagbaton hi Jesus ha ira, "Tungod nga pinamatay ini nga mga taga-Galilea hin sugad nga paagi, naghuhunahuna ba kamo nga nagpapamatuod ini nga mas makasala hira kay han iba nga mga taga-Galilea? ³ Diri! Susumatan ko kamo nga kon diri kamo bumaya han iyo mga sala, mapatay kamo ngatanan sugad ha ira. ⁴ Ano man an hiunong han 18 nga nagkamatay ha Siloe, han kadat-ogi ha ira han lantawan? Naghuhunahuna ba kamo nga nagpapamatuod ini nga mas makasala hira kay han iba nga mga taga-Galilea? ⁵ Diri! Susumatan ko kamo nga kon diri kamo bumaya han iyo mga sala, mapatay kamo ngatanan sugad ha ira." ⁶ Ngan nagsumat ha ira hi Jesus hini nga pananglitan: "May hadto usa ka tawo nga may kahoy nga igos nga naturok ha iya uma. Nakadto hiya hin pamiling han bunga, kundi waray makaagi. ⁷ Sanglit ginsiring niya an iya magbarantay han tanaman, 'Kitaa daw, tulo na ka tuig an akon pagbinalikbalik nganhi pangita hin bunga hini nga igos, kundi waray ko hin-aagian. Gabay pudlon ini nga kahoy, kay kanugon la han katambok han tuna?' ⁸ Kundi binmaton an magbarantay, 'Ayaw la pagpudla; pahagosa ta anay hin usa ka tuig. Liliboton ko hin pag-ukab ngan bubutangan ko hin abuno.' ⁹ Manggad nala bumunga han sunod nga tuig; kay kon diri pa, amo na in pagpudla naton!" ¹⁰ Usa ka Adlaw nga Iparahuway, nagtudo hi Jesus didtoo hin usa nga sinagoga. ¹¹ Nakadto in usa nga babaye nga may maraot nga espiritu ngan 18 na ka tuig an iya kasakit. Nakaob na gud hiya, ngan makuri na gud hiya makatadong. ¹² Han paghikit-i ha iya ni Jesus, ginsiring hiya, "Babaye, talwas ka na han imo sakit!" ¹³ Idinuon ni Je-

sus an iya mga kamot ha iya, ngan nakatadong hiya dayon, ngan nagdayaw hiya han Dyos. ¹⁴ Nasina an opisyal han sinagoga nga nagtambal hi Jesus ha Adlaw nga Iparahuway, sanglit nagsiring hiya ha mga tawo, "May unom ka adlaw diin kinahanglan magtrabaho kita; sanglit pakanhi kamo hin pagpatambal dida hito nga mga adlaw, kundi diri ha Adlaw nga Iparahuway!" ¹⁵ Ginbaton hiya han Ginoo hin pagsiring, "Mga salingkapaw kamo! Bisan hin-o ha iyo maghuhubad han iya baka o asno tikang ha turubongan han hayop, ngan dadad-on ini ngadto ha gawas hin pagpainom ha Adlaw nga Iparahuway. ¹⁶ Yana, iini in tulin ni Abraham nga gingapos ni Satanas sulod hin 18 na ka tuig; diri ba hiya huhubaran han iya mga gapos ha Adlaw nga Iparahuway?" ¹⁷ Tungod hini nga iya baton naawod an mga kaaway ni Jesus, samtang an ngatanan nga mga tawo nalipay tungod han ngatanan nga urosahon nga mga butang nga iya ginbuhat. ¹⁸ Nagpakiana hi Jesus, "Ano an akon itatanding han Ginhadian han Dyos? ¹⁹ Sugad ini hin usa nga liso hin mustasa, nga ginkuha hin usa ka tawo ngan igintanom ha iya uma. Tinmubo an tanom, ngan nahiromo nga kahoy, ngan ginsalagan han mga tam-si an mga sanga hini nga kahoy." ²⁰ Nagpakiana liwat hi Jesus, "Ano an akon itatanding han Ginhadian han Dyos? ²¹ Sugad ini hin patubo nga kinukuha hin usa nga babaye ngan isinasakot hin usa ka takos nga harina, tubtob han pagtubo han bug-os nga minasa." ²² Naglatas hi Jesus ha mga bungto ngan mga baryo, ngan nagtutdo samtang tipakadto hiya ha Jerusalem. ²³ May nagpakiana ha iya, "Tinuod ba nga gutiay la an matatalwas?" Ginbaton hira ni Jesus, ²⁴ "Talinhohaa niyo hin pagsulod han haligot nga porta, kay susumatan ko kamo nga damo in karuyag sumulod, kundi diri makakahimo. ²⁵ Matukdaw an agaron han balay ngan sasadhan an porta. Ngan kon tumukdaw kamo ha gawas ngan magtikang hin pagtuktuk ha porta nga masiring, 'Abrehi kami!' Mabaton hiya, 'Diri ako maaram kon diin kamo tikang!' ²⁶ Onina mabaton kamo, 'Nagsasaro ngani kita, ngan nagtutdo ka ngani didto han amon bungto!' ²⁷ Masiring liwat hiya, 'Diri gud ako maaram kon diin kamo tikang. Iwas kamo ha akon, kamo ngatanan nga maghuka nga mga tawo!' ²⁸ Mananangis ngan manliligot kamo han iyo mga ngijpon, kon kumita na kamo didto han Ginhadian han Dyos kanda Abraham, Isaac, ug Jacob, ngan han ngatanan nga mga manaragna, samtang ilinabog kamo ha gawas! ²⁹ Maabot in mga tawo tikang ha sinirangan ug katundan, ha amihan-an ug timogan, ngan matangka ha lamesa didto han Ginhadian han Dyos. ³⁰ Onina may mauuna nga nauorhe yana, ngan may mauorhe nga nauuna yana." ³¹ Hito ngahaw nga takna, kinmadto kan Jesus in mga Parisiyo ngan nagsiring ha iya, "Kinahanglan gu-mawas ka dinhe ngan kumadto ha iba nga dapit, kay karuyag ni Herodes hin pagpatay ha imo." ³² Ginbaton hira ni Jesus, "Kadto na, sumati ito nga miro: 'Nagpapaguwa ako hin mga yawa, ngan nananambal ako yana ug buwas, ngan huhumanon ko an akon buruhaton han pag-ikatulo ka adlaw.' ³³ Kundi kinahanglan magpadayon ako han akon paglakat yana, buwas, ngan sangbuwas; kay diri gud mahimmo nga mamatay in usa nga manaragna labot dinhe ha Jerusalem. ³⁴ "Jerusalem, Jerusalem! Ginpamatay mo an mga manaragna, ginbato mo an mga magsarangyaw ngan ginpadara han Dyos nganhi ha imo! Makadamo na ako karuyag mag-agak han ngatanan mo nga mga tawo, sugad gud hin ugang nga nagtitirok han iya mga piso ha ilarom

han iya mga pako, kundi diri ka man natugot ha akon! ³⁵ Yana babayaan na an imo Templo. Susumatan ko ikaw, diri ka na makita ha akon tubtob nga magsiring ka, 'Dayawon han Dyos hiya nga nakanhi ha ngaran han Ginoo.'

14 Usa ka Adlaw nga Iparahuway, kinmadto hi Jesus hin pagkaon ha balay hin usa nga tinahod nga Parisiyo, ngan gin-ininaw hiya han mga tawo. ² Dinmaop kan Jesus in tawo nga nahnhubag an mga bitiis ngan mga butkon. ³ Ngan nagyakan hi Jesus ngan nagpakiana han mga magturutdo han Balaod ngan han mga Parisiyo, "Natugot ba an aton Balaod hin pagtambal ha Adlaw nga Iparahuway?" ⁴ Kundi waray hira pag-aringasa. Kinaptan ni Jesus an tawo, gintambal, ngan ginpalakat hiya. ⁵ Ngan nagsiring hiya ha ira, "Kon may-ada niyo anak o baka nga mahinabo hin kahulog ngadto hin atabay ha Adlaw nga Iparahuway, diri ba niyo kukuhaon dayon hito ngahaw ngan Adlaw nga Iparahuway?" ⁶ Kundi waray hira makabaton ha iya hiunong hini. ⁷ Hinkit-an ni Jesus nga an mga dinapit nagsipili han gimaupayi nga mga lingkoran, sanglit iginsumat niya ini nga pananglitan ha ira ngatanan: ⁸ "Kon dapiton kamo ngadto hin kombite hin pagkasal, ayaw paglingkod didto han syahan ug gimamaupayi nga lingkoran. Bangin may gindapit nga mas dunganan pa kay ha imo, ⁹ ngan masiring ha imo an nagdapit ha iyo nga duha, 'Asay hiya palingkora hini nga lingkoran.' Niyan maawod ka ngan malingkod ka didto han giubosi nga lingkoran. ¹⁰ Lugod, kon dapiton ka, kadto ngan lingkod ha giubosi nga lingkoran, basi kon dumaop an nagdapit ha imo ngan sidngon ka, 'Sangkay, balhin ngadto han syahan ug gimaupayi nga lingkoran.' Mapapasidungan ka hini ha atubangan han ngatanan nga mga dinapit. ¹¹ Kay adton nagpapadako han iya kalugaringon pauubson; ngan adton magpaubos han iya kalugaringon padadakoon." ¹² Ngan ginsiring ni Jesus an tagbalay, "Kon mananagtawo ka, ayaw asay pagdapita an imo kasangkayan, o imo kabugtoan, o imo kauropdan, o imo riko nga mga kahigrani, kay bubulson ka nira hin pagdapita, ngan dida hini, mababaydan ka han imo ginbuhat. ¹³ Kundi, kon mananagtawo ka asay lugod dapita an mga kablas, an mga lulid, an mga piay, ngan an mga buta. ¹⁴ Ngan magmamalipayon ka, kay diri man hira makakabatos ha imo. Babalon ka han Dyos kon mabanhaw na an mag-upay nga mga tawo." ¹⁵ Nakabati hini in usa han mga nalingkod ha lamesa, ngan nagsiring kan Jesus, "Pagkapalaran hadton mga malingkod ha kombite didto han Ginhadian han Dyos!" ¹⁶ Nagsiring hi Jesus ha iya, "May-ada hadto tawo nga nagdapit hin damo nga mga tawo ngadto han iya dako nga kombite. ¹⁷ Ha takna nga andam na an kombite, ginsugo niya an iya surugoon hin pagsumat han iya mga gindapit nga mapakadto na, kay andam na an ngatanan. ¹⁸ Kundi nagsunodsunod hira ngatanan hin pamaribad. Nagsiring ha surugoon an syahan, 'Nakapalit ako hin tuna, ngan kinahanglan kadtoon nga kitaon ko anay. Pasayloa na la ako.' ¹⁹ Nagsiring an ikaduha, 'Nakapalit ako hin lima ka padis nga baka ngan tikadto na ako kay sasarihan ko hin paggamit. Pasayloa na la ako.' ²⁰ Nagsiring in lain pa, 'Bag-o pa la ako nga nakaasawa, ngan tungod hini, diri ako makakadto.' ²¹ Inmoli an surugoon ngan iginsumat ini ngatanan ha iya agaron. Duro an kapungot han agaron han balay, ngan nagsiring ha iya surugoon, 'Dali, pakadto ha kadalanan ngan mga aragian han bungto, ngan dad-a nganhi an mga kablas, mga lulid, mga buta, ngan mga piay.' ²² Waray pag-ihha nagsiring an suru-

goon, 'Natuman na an imo sugo, kundi may mga tarangkaan pa.' ²³ Sanglit nagsiring an agaron ha iya surugoon, 'Kadto na ha kadalanan ngan mga aragian ha gawas han bungto, ngan pakanhia gud an mga tawo, basi mapuno an akon balay.' ²⁴ Susumatan ko kamo ngatanan, nga waray hadton mga dinapit makakatilaw han akon panagtagwo!' ²⁵ Binmuniyog kan Jesus in damo gud nga mga tawo. Inatubang hira ni Jesus ngan sidngon, ²⁶ 'Diri mahihimo nga akon tinun-an bisan hin-o nga mapakadi ha akon, labot kon an iya paghigugma ha akon labaw pa han iya paghigugma han iya mga kag-anak, iya asawa, iya mga anak, iya kabugoan, ngan han iya kalugaringon man.' ²⁷ Diri mahihimo nga akon tinun-an an bisan hin-o nga diri magpas-an han iya kalugaringon nga kros ngan sumunod ha akon. ²⁸ Kon may-ada ha iyo nakahunahuna hin pagtindog hin lantawan, nalingkod hiya anay, paiinoiohon niya kon pira an magagasto, basi makita niya kon may igo ba niya nga kwarta nga ighuhuman han lantawan. ²⁹ Kay kon diri sugaron hini, diri niya mahuhuman an lantawan, kataspos niya igpahimutang an patukoran, ngan pagtitinawaan hiya han ngatanan nga makita hini nga kasugaran. ³⁰ Masiring hira, 'Maupay la ini nga tawo hin pagtikang, diri ngay-an maaram hin paghuman!' ³¹ Kon nagawas hin pakig-away in usa nga hadi nga may napulo ka yukot nga mga sondalo, kontra hin iba nga hadi nga may baynte ka yukot nga mga sondalo, malingkod hiya anay, ngan titirutimbangon niya kon may-ada na hiya kapas hin pakig-away hadto nga hadi. ³² Kay kon waray, kinahanglan magpadara hiya hin mga tinaporan hin pakigkita han pangontra nga hadi, basi samtang hirayo pa hiya magsarobot na la hin paagi nga mahusay ug malinawon. ³³ Ha amo nga paagi,' gintapos ni Jesus, 'waray ha iyo mahihimo nga akon tinunan, gawas kon isalikway niya an ngatanan nga iya mga butang. ³⁴ 'Maupay an asin, kundi kon magmatab-ang na, waray nagud paagi nga mahibalik an iya kapag-ad.' ³⁵ Diri na ini maupay para ha tuna o magamit para hin pag-abuno; gabay na la ilabog. Sanglit, pamati kamo kon may niyo mga durungan!'

15 Usa ka panahon hinmarani hin pamati kan Jesus in damo nga mga parasukot hin buhis ngan mga makasasala. ² Nagtikang pagngurutob an mga Parisiyo ngan an mga magturutdo han Balaod, 'Nakarawat man ini nga tawo hin mga makasasala, ngan nakikigsaro pa ngani ha ira!' ³ Sanglit ginsumatan hira ni Jesus hini nga pananglit: ⁴ 'Pananglit usa ha iyo may usa ka gatos nga karnero, ngan mawara in usa ha ira—ano man an iya bubuhaton? Binabayaan niya an nobentay nuybe didto han panibsiban, ngan nalakat hiya hin pamiling han nawara, tubtob nga iya ini hiagian. ⁵ Kon hiagian na ini niya, malipayon na hiya, ngan papas-anon ini niya, ⁶ ngan dadad-on hin pag-oli ngadto ha ira. Niyan, iya dadapiton an iya kasangkayan ngan mga kahigrani, ngan sisidngon niya, 'Pagsaurog kita! Malipayon ako hin duro nga hinagian ko an akon nawara nga karnero!' ⁷ Ha amo nga paagi, susumatan ko kamo, mas dako an kalipay ha langit tungod hin usa nga nagbabasol nga makasasala kay hin nobentay nuybe nga magtadong nga diri nagkikinahanglan hin pagbasol. ⁸ 'Pananglit nawad-an in babaye hin usa han iya napulo nga mga kwarta nga sensilyo, ano man an iya sadang buhaton? Nadagkot hiya hin suga, sisilhigan niya an iya balay, ngan pinanginginano gud an ngatanan nga dapit, tubtob nga hiagian niya an usa nga kwarta nga sensilyo.

⁹ Kon iya hiagian, tatawagon niya an iya kasangkayan ngan mga kahigrani ngan sisidngon niya, 'Malipayon ako hin duro nga hin-agian ko an akon nawara nga kwarta! Pagsaurog kita!' ¹⁰ Ha amo nga paagi, susumatan ko kamo, nalilipay an mga anghel han Dyos, tungod hin usa nga makasasala nga nabaya na han sala.' ¹¹ Nagpadayon hi Jesus hin pagsiring, 'May hadto usa ka tawo nga may-ada duha nga anak nga lalake. ¹² Nagsiring ha iya an manghod, 'Tatay, tagi na ako yana han akon malon han mga hiagi.' Sanglit ginbahin han tawo an iya mga hiagi ngan ihatag ngadto han duha niya nga anak. ¹³ Paghagos hin pira ka adlaw iginbaligma han manghod an iya bahin ngan binmaya han ira panimalay dara an kwarta. Kinmadto hiya hin hirayo nga tuna, diin iya ginkaragan an iya kwarta hin waray pulos nga kinabuhi. ¹⁴ Gingasto niya an ngatanan nga iya dara. Dimmuoy ngan inmabot in dako ngan gutom didto hadto nga dapit, ngan nawarayan hiya bisan ano. ¹⁵ Sanglit kinmadto hiya hin pagtrabaho didto hin usa han mga tumunningnong hadto nga tuna ngan ginsugo hiya ngadto ha uma para hin pagmangno hin kababoyan. ¹⁶ Karuyag unta niya hin pagkaon han itinutubong han kababoyan, kundi waray man nahatag ha iya hin ano man ngan pagkaon. ¹⁷ Ha kataposan, nakapanmurubuot hiya ngan nagsiring, 'Patakas hin pagkaon an ngatanan nga surugoon ni Tatay, ngan hahani ako dinhe nga haros mamatay na hin gutom! ¹⁸ Mabangon ako ngan makadto han akon tatay ngan masiring, 'Tatay, nakasala ako han Dyos ngan ha imo.' ¹⁹ Diri na ako takos nga isipon pa nga imo anak. Isipa na la ako nga usa han imo mga surugoon.' ²⁰ Sanglit binmuhat hiya ngan limmakat pag-uli ngadto han amay niya. 'Hirayo pa hiya han balay nga hikit-an hiya han iya amay. Inalpan hin dako ngan kalooy an iya tatay, ngan nagdalagan hin pagtapo ha iya, ngan gin-gakos ngan ginhadkan hiya. ²¹ Ngan nagsiring an anak, 'Tatay, nakasala ako han Dyos ngan ha imo, sanglit diri na ako takos isipon pa nga imo anak.' ²² Kundi gintawag han amay an iya mga surugoon, ngan sidngon, 'Dali, kuhaa an gimamaupayi nga panapton ngan isul-ot ha iya, singsingi, ngan sapatosi hiya. ²³ Kataspos, kuhaa ngan ihawa niyo an pinatambok nga nati nga baka, ngan pagkombite kita! ²⁴ Kay patay na ini nga akon anak, kundi yana buhi na hiya; nawara hiya, kundi yana hinagian na hiya.' Ngan nagtikang hira pagkalipay. ²⁵ 'Hito nga takna, nakadto ha uma an magurang nga anak. Han paguli na niya, han hiraniy na hiya han balay, hinbatian niya an tukar ngan sarayaw. ²⁶ Gintawag niya in usa han mga surugoon ngan nagpakiana ha iya, 'Ano ini nga rugyaw?' ²⁷ Nagbaton an surugoon, 'Inmoli an imo bugto ngan iginpaihaw ni imo tatay an pinatambok nga nati nga baka, kay inmoli hiya nga maupay an lawas.' ²⁸ Duro an kapungot han magurang nga bugto, sanglit waray hiya sumulod han balay; ginmawas an amay niya ngan ginhangyo ngan sumulod hiya. ²⁹ Ginbaton niya hi iya Tatay, 'Hunahunaa daw! Sulod hini nga mga katuigan nagbudlay ako sugad hin oripon para ha imo, ngan waray gud ako sumupak han imo mga sugo bisan makausa. Ano in ginhatac nimo ha akon? Waray ngani bisan naman la kanding nga igpapahalipay ko han akon kasangkayan! ³⁰ Kundi ginkaragan hini nga imo anak an ngatanan mo nga hiagi ha maraot nga kinabuhi, ngan ha iya pag-oli, asay mo lugod gin-hawan han pinatambok nga nati nga baka!' ³¹ Nagbaton ha iya an amay, 'Anak ko, dayuday ko ikaw nga kaupod dinhe, ngan imo an ngatanan nga akon mga butang. ³² Kundi ki-

nahanglan maglipay ngan magrayhak kita, kay namatay ini nga imo bugto, kundi yana buhi na hiya; nawara, kundi yana hin-agian na hiya.’’

16 Nagsiring hi Jesus ha iya mga tinun-an, “May-adahadto usa nga riko nga may-adaya niya tinaporan. Nasumatan ini nga riko nga tawo, nga ginkikinaragan la han tinaporan an kwarta han iya agaron.² Sanglit iginpatawag ini nga tinaporan ngan ginsiring, ‘‘Ano ba ini nga akon hinbabatian hiunong ha imo? Hala, tuhay i daw ako han ngatanan nga akon igintapod ha imo, kay diri ka na magigintinaporan ko.’’³ Nagsiring ha iya ngahaw ini nga tinaporan, ‘‘Ta, kukuhaan na daw ako han akon agaron han akon pagkatinaporan. Ano daw an sadang ko buhaton? Diri man ako mailob hin paghormal kay maluyahan ako, ngan makaarawod in pakilimos.⁴ Yana, maaram ako kon ano an akon bubuhaton, basi kon mawaray na ako trabaho, mamay-ada ako kasangkayan ngan makarawat ha akon ha ira panimalay.’’⁵ Sanglit iginpatawag niya an ngatanan ngan nakautang han iya agaron. Ginsiring niya an syahan, ‘‘Pira an imo nautang han akon agaron?’’⁶ ‘‘Usa ka gatos ka baril nga lana hin olibo,’’ nagbaton hiya. Nagsiring ha iya an tinaporan, ‘‘Iya, iini an imo resibo. Lingcod ngan liwata. Ibutang nga 50 la ka baril.’’⁷ Nagpakiana an tinaporan ha lain ngan nakautang, ‘‘Ikaw, pira man an imo nautang?’’ ‘‘Usa ka gatos ka bakid nga trigo,’’ nagbaton hiya. Nagsiring ha iya an tinaporan, ‘‘Iya, iini an imo resibo. Lingcod ngan liwata. Ibutang nga 80 la.’’⁸ Nagdayaw ha iya an agaron hini nga diri tangkod nga tinaporan tungod han iya kamaaram; kay an mga tawo hini nga kalibutan labi pa kamaaram hin pagdumara han ira mga buruhaton kay han mga tawo nga sakop han kapawa.’’⁹ Ngan nappadayon hi Jesus hin pagsiring: ‘‘Sanglit susumatan ko kamo: gamit hin manggad ngan kalibutanon hin pagkabig hin kasangkayan, basi kon mabos na an manggad, kakarawton kamo didto han dayon ngan urokyan.¹⁰ Adton kasasarian hin guhti ngan butang, kasasarian man liwat hin dagko nga mga butang; adton diri tangkod hin talagudti ngan butang, diri liwat tangkod ha mga dagko ngan butang.¹¹ Sanglit kon diri ka kasarigan hin pagdumara hin manggad ngan kalibutanon, uunahanon hin pagtapori ha imo hin matuod ngan manggad?’’¹² Ngan kon diri ka kasarigan han mga butang hin iba, hin-o man in mahatag ha imo han imo kalugaringon ngan mga butang?¹³ ‘‘Waray surugoong nga maooripon hin duha ngan agaron, kay mahinanabo nga iya pagdudumtan an usa, ngan paghihigugmaon niya an ikaduha; magmamatinumanon hiya ha usa, ngan pagtatamayon niya an ikaduha. Diri mahihimo nga dunganon in pagsirbe han Dyos ngan han kwarta.’’¹⁴ Hinbatian han mga Parisyo ini ngatanan, ngan gintinawaan la nira hi Jesus, kay makisalapi hira.¹⁵ Nagsiring hi Jesus ha ira, ‘‘Amo kamo an nagpapakamatadong ha atubangan han mga tawo, kundi maaram an Dyos han iyo mga kasingkasing. Kay an gin-iisip ngan mahal hin duro han mga tawo waray la pulos ha atubangan han Dyos.¹⁶ ‘‘Tubtob la han panahon ni Juan ngan Parabunyag an Balaod ni Moises ngan an mga sinurat han mga manaragna. Tikang hadto iginwawali na an Maupay ngan Sumat hiunong han Ginhadian han Dyos, ngan nagpipirit hin pag-sulod an ngatanan.¹⁷ Kundi masarusayon pa an pagpapas han langit ngan han tuna kay han pagkawara han gigugutiyai nga babinhan Balaod.¹⁸ ‘‘Nakakasala hin panlibog an hin-o man nga lalake nga nabulag han iya asawa ngan nangangasawa hin iba nga babaye; ngan nakakasala hin panli-

bog an lalake nga nangangasawa hin binulagan ngan babaye.¹⁹ ‘‘May-adahadto usa ngan riko ngan nagbabado han gimamahali ngan mga panapton ngan nagpapatakas han iya mga bahandi ha adlaw-adlaw.²⁰ May-adahadto usa ngan makililimos ngan Lazaro an ngaran, ngan lukop an iya lawas hin mga katol. Agsob hiya dad-on ngadto han porta han riko,²¹ kay hingyap niya ngan makakaon hiya han mga natataktak ngan pagkaon tikang han lamesa han riko. Nadaop bisan an mga ayam hin pagdilap han iya mga kaduntan.²² Namatay an makililimos ngan gindara han anghel ngadto ha sapit ni Abraham, didto han kombite ha langit. Namatay man liwat an riko ngan iginlubong,²³ ngan nahingadto hiya ha dako ngan kasakitan ha impyerno. Paghangad niya, hinkit-an niya hi Abraham hirayo ha iya, ngan nasapit hi Lazaro ha iya.²⁴ Sanglit ginmoliat hiya, ‘‘Amay ngan Abraham! Kaloooyi gad ako, ngan ipadara ngadi hi Lazaro hin pagtunlob han iya tudlo ha tubig, basi pagkotan an akon dila, kay ginsasakit ako dida hini ngan kalayo!’’²⁵ Kundi nagsiring hi Abraham, ‘‘Panumdom, anak ko, ngan han buhi ka pa, nahiagom ka na han ngatanan ngan mag-upay ngan mga butang, samtang hi Lazaro, nahiagom la han ngatanan ngan magraot; kundi yana nagpapahimulos na hiya han mga kalipayan didi, samtang aada ka ha kasakitan.’’²⁶ Labot la hito ngatanan, may hiluag ngan wada ha butnga naton, sanglit diri makakahimo ngan karuyag tumabok didi hin pagkadto ha iyo, sugad man an karuyag tumabok didto hin pagkadi ha amon.’’²⁷ Nagsiring an riko, ‘‘Amay, kon amo man ito, nakikimalooy ako ha imo ngan sugoon mo hi Lazaro ngadto ha balay han akon amay,²⁸ diin may-adahadto ko lima pa ngan kabugtoan ngan kalalaken-an. Pakadtoa gad hiya hin pagpahimangno ha ira, basi diri liwat hira mahinganhi hini ngan dapit han kasakitan.’’²⁹ Nagsiring hi Abraham, ‘‘Aadto na hira Moises ngan an mga manaragna ngan magpapahimangno han imo kabugtoan. Kinahanglan mamati hira han ira igsising.’’³⁰ Nagbaton an riko, ‘‘Diri pa ito igo, amay ngan Abraham! Kundi kon may mabanhaw ngan kumadto ha ira, mabaya gud hira han ira mga sala.’’³¹ Kundi nagsiring hi Abraham, ‘‘Kon diri hira mamati kan Moises ngan han mga manaragna, diri hira malulukmay, bisan pa kon may mabanhaw tikang han mga minatay.’’

17 Nagsiring hi Jesus ha iya mga tinun-an, ‘‘Mahinanabo manta in mga butang ngan makakapasala han tawo; kundi kairo han tawo ngan magigin tinikangan han salai.’’² Mauruupay pa ha iya kon higtan an iya liog hin dako ngan gilingan ngan bato, ngan itunod hiya ngadto ha dagat, kay ngan matinikangan hiya hin pakasala hini ngan gudtiay ngan kabataan.³ Pagbantay gud kamo! ‘‘Kon makasala an imo bugto, sawaya hiya; ngan kon magbasol hiya, pasayloa.⁴ Kon makasala hiya ha imo makapito ha usa ka adlaw, ngan ha kada niya pakasala, makada ha imo ngan masiring ngan nagbabasol hiya, kinahanglan pasayloon mo hiya.’’⁵ Nagsiring ha Ginoo an mga apostol, ‘‘Dugangi gad an amon pagtoo.’’⁶ Nagbaton an Ginoo, ‘‘Kon may niyo pagtoo ngan sugad kadako hin liso hin mustasa, makakasiring kamo hini ngan kahoy ngan sikomoro, ‘Magabot ka ngan mahitanom ka ha dagat!’ ngan masugot ito ha iyo.’’⁷ ‘‘Pananglit usa ha iyo may surugoong ngan nag-aarado o nagmamangno hin mga karnero. Kon naabot hiya tikang ha uma, nasiring ba kamo ha iya, ‘Dagmit ngan kaona an imo pagkaon?’’⁸ Diri amo ito! Lugod, nasiring kamo ha iya, ‘‘Andama an akon panihapon, kahuman, isul-ot an imo tapis

ngan sirbehi ako samtang nakaon ako ngan nainom; katapos ikaw na man an makaon ngan mainom.⁹ Diri angay an surugoon nga magpasalamat tungod han iya pagsugot, di ba?¹⁰ Amo man ito ha iyo; kon ginbuhat na niyo an ngatanan nga iginpabuhat ha iyo, masiring kamo, 'Mga surugoon la kami; gintuman la namon an amon katundanan.'¹¹ Han tipakadto hi Jesus ha Jerusalem, nag-agihiya ha pag-ulthan han Samaria ug Galilea.¹² Tipakadto hiya hin usa nga baryo nga tapoon hiya hin napulo nga mga sanlahon. Tay-aw la ini hira. Naggoliat hira hin pagsiring, "Jesus! Agaron! Kalooyi gad kami!"¹³ Hinkit-an hira ni Jesus ngan ginsiring, "Kadto na, ngan pausisa kamo han kapadian."¹⁴ Nalinisan hira han tipakadto pa la hira.¹⁵ Usa ha ira, han pakakita nga upay na hiya, binmalik nga nagdayaw han Dyos hin dako nga tingog.¹⁶ Hinmapa hiya ha tiilan ni Jesus hin pagpasalamat ha iya. Usa hiya nga Samaritano.¹⁷ Nagyakan hi Jesus, "Napulo man adto hira nga nagkalilinisan; hain naman an siyam?"¹⁸ Kay ano nga ini la nga diri dinhianon an binmalik hin pagpasalamat han Dyos?"¹⁹ Ngan nagsiring hi Jesus ha iya, "Buhat ngan lakat. An imo pagtoo amo an nakaupay ha imo."²⁰ Nagpakiana kan Jesus in pira nga mga Parisiyo kon san-o maabot an Ginhadian han Dyos. Nagbaton hiya, "Diri maabot an Ginhadian han Dyos hin paagi nga makikita.²¹ Waray masiring, 'Kitaa, hahani na!' o 'Aadto na!' kay aada ha sakob niyo an Ginhadian han Dyos."²² Ngan nagsiring hiya ha mga tinunan, "Maabot in panahon nga maungara kamo nga makakita kamo hin usa han mga adlaw han Anak han Tawo, kundi diri kamo makakakita hini.²³ May-ada ha ira masiring ha iyo, 'Kitaa, Aadto didto!' o, 'Kitaa, aadi didi!' Kundi ayaw kamo pagkadto hin pamiling hito.²⁴ Sugad han kikidlat nga naidlap pataboktabok han langit tikang ha usa nga bahin hini ngadto han luyo, amo man liwat ini an pag-abot han Anak han Tawo.²⁵ Kundi kinahanglan mag-antos hiya anay ngan igsalikway han mga tawo hini nga panahon.²⁶ Sugad an nahinabo han panahon ni Noe amo man an mahinanabo kon umabot na an Anak han Tawo.²⁷ Nagpadayon an ngatanan hin pagpinangaon ug pag-ininom, nag-aragsawa an kalalaken-an ug kababayen-an, ngada han adlaw han pagsulod ni Noe han arka; ngan inmabot an lunop, nga amo an nakamatay ha ira ngatanan.²⁸ Masusugad liwat ini han panahon ni Lot. Nagpadayon an ngatanan hin pagpinangaon ug pag-ininom; pagpinamalit ngan pagpinamaliga, pagpinananom ngan pagpinanmalay.²⁹ Ha adlaw han paggawas ni Lot ha Sodoma, inmuran hin kalayo ug asupre tikang ha langit, nga amo an nakamatay ha ira ngatanan.³⁰ Amo liwat ini an mahinanabo kon magpadayag na an Anak han Tawo.³¹ "Hadto nga adlaw an aadto ha atop han iya balay kinahanglan diri na lumusad hin pagkuha han iya mga garamiton nga aadto ha sakob han iya balay. Sugad man, kinahanglan diri na umoli ha balay an aadto ha uma.³² Hinumdomi niyo an asawa ni Lot!³³ An nagtitingoha hin pagtalwas han iya kalugaringon nga kinabuhi ini mawawara ha iya; kundi adton kawad-an han iya kinabuhi matatalwas.³⁴ Susumatan ko kamo: hito nga gab-i, makaturog in duha ka tawo ha usa nga higdaan kukuhaon an usa ngan ibibilin an ikaduha.³⁵ Magbubulig hin paggiling in duha nga babaye; kukuhaon an usa ngan ibibilin an ikaduha."³⁶ Nagpakiana an mga tinun-an ha iya, "Diin man, Ginoo?" Nagbaton hi Jesus, "Magtitirok an mga agila kon hain an patay nga lawas."

18 Niyan, nagsumat hin pananglitan hi Jesus ha iya 18 mga tinun-an hin pagtutdo ha ira nga kinahanglanan an dayuday nga pag-ampo, ngan diri gud magturaw.² "May-ada hadto usa nga maghurukom hin usa nga bungto, nga waray pagkahadlok han Dyos ngan waray pagtahod han mga tawo.³ Ngan may-ada balo nga babaye hito ngahaw nga bungto, nga nagkikinadto hin pakimalooy ha iya: 'Buligi gad ako kontra han akon kaaway!'⁴ Hin maiha ngan ginsiring, "Bisan kon waray ako pagkahadlok han Dyos o pagtahod han mga tawo,⁵ kundi tungod kay nakakasamok man ha akon ini nga balo nga babaye, tatalingoхаon ko nala nga katagan hiya han iya katungod; kay kon diri ko ini sugaron, magbibinalikbalik hiya nganhi ngan bangin ako kaubasan hin pag-ilob, tungod han iya padayon nga pagbinalikbalik!"⁶ Ngan nagpadayon an Ginoo, "Paghunahunaan daw an iginsiring hadto nga maraot nga maghurukom.⁷ Niyan, kon maghukom an Dyos diri ba hiya maugop han iya kalugaringon nga mga tawo nga nasangpit ha iya adlaw gab-i hin pakibulig? Maglalangan ba hiya hin pagbulig ha ira?⁸ Susumatan ko kamo, maugop hiya ha ira, ngan bubuhutton ito dayon niya. Kundi kon bumalik na an Anak han Tawo, makakaagi ba hiya hin pagtoo dinhe ha tuna?"⁹ Iginsumat liwat ni Jesus ini nga pananglitan ha mga tawo nga natapod ha ira kalugaringon nga kamaupay, ngan nagtatamay han iba:¹⁰ "Kinmadto ha Templo hin pag-ampo in duha ka tawo; Parisiyo an usa, ngan parasukot hin buhis an ikaduha.¹¹ Tinmukdaw nga tay-aw an Parisiyo, ngan nag-ampo: 'Nagpasalamat ako ha imo, Dyos, nga diri ako halot, malimbong, o malibog sugad han iba. Nagpasalamat ako ha imo nga diri ako sugad hito nga parasukot hin buhis.¹² Nagpupuasa ako duha ka adlaw kada semana, ngan nahatag ako ha imo han ikanapulo nga bahin han ngatanan ko nga hiagi.'¹³ Kundi tinmukdaw an parasukot hin buhis, hirayo han iba, ngan waray ngani humangad ha langit, kundi nagpukpok han iya dughan ngan nagsiring, 'O Dyos, kalooyi gad ako nga makasasala!'¹⁴ Ngan nagsiring hi Jesus, "Susumatan ko kamo, an parasukot hin buhis, diri an Parisiyo an gin-isip nga matadong ha atubangan han Dyos, han pag-oli niya. Kay an magpahitaas han iya kalugaringon pauubson, ngan an magpaubos pahihitas-on."¹⁵ May mga tawo nga nagdara ngadto kan Jesus han ira mga gudtiay nga kabataan, basi pandongan hira han iya mga kamot. Kundi hinkit-an hira han mga tinun-an, ngan nasinahan hira tungod han ira ginbubuhat.¹⁶ Kundi gintawag ni Jesus an kabataan ngada ha iya, ngan nagsiring, "Padaopa ha akon an kabataan, ngan ayaw hira pagdid-i, kay an Ginhadian han Dyos para la hadton sugad ha ira.¹⁷ Tigamni ini: an diri kumarawat han Ginhadian han Dyos sugad hin bata, diri gud makakasulod han Ginhadian."¹⁸ Nagpakiana kan Jesus in usa nga pangulo nga Judiyo, "Maupay nga Magturutdo, ano an sadang ko buhaton basi makakarawat ako han dayon nga kinabuhi?"¹⁹ Nagpakiana man hi Jesus, "Kay ano hin pagtawga mo ha akon nga maupay? Waray iba ngan maupay labot han Dyos.²⁰ Maaram ka man han mga sugo: 'Diri ka manlibog; diri ka magpatay; diri ka mangawat; diri ka magbuwa; tahoron mo an imo mga kag-anak.'"²¹ Nagbaton an tawo, "Gintuman ko na ini ngatanan nga mga sugo tikang pa han akon kabata."²² Han pakabati ni Jesus hini, nagsiring hi Jesus ha iya, "Kinahanglan buhaton mo in usa pa nga butang. Ibaligya

an ngatanan mo nga hiagi, ngan ihatag an kwarta ha mga kablas, ngan makakaangkon ka hin mga manggad ha langit; katapos, balik ngan sunod ha akon.” ²³ Kundi han pakabati niya hini, duro an iya kasubo, kay riko hiya hin duro. ²⁴ Hinkit-an ni Jesus nga nagsiriling, “Kamakuri para hin riko nga mga tawo hin pagsulod han Ginhadian han Dyos! ²⁵ Labaw pa kamakuri para hin riko pagsulod han Ginhadian han Dyos, kay hin kamelyo pagsuhot ha tanogan hin dagom.” ²⁶ Nagpakiana an mga tawo nga nagpakabati ha iya, “Kon amo ini, hin-o man ngay-an in matatalwas?” ²⁷ Nagbaton hi Jesus, “Nahihimo han Dyos an diri nahihimo han mga tawo.” ²⁸ Ngan nagsiriling hi Pedro, “Kitaa! Ginbayaan na namon an amon mga panimalay ha pagsunod ha imo.” ^{29 - 30} Nagsiriling hi Jesus ha ira, “Maupay, ngan susumatan ko kamo hini: makarawat hin labaw pa kadamo hini nga panahon, ngan dayon nga kinabuhi ha panahon nga tiarabot, an bisan hin-o nga mabaya hin puroy-anan, o asawa, o kabugtoan, o mga kaganak, o mga anak, tungod han Ginhadian han Dyos.” ³¹ Iginlain ni Jesus an dose nga mga tinun-an ngan sidngon hira, “Pamat! Tikadto kita ha Jerusalem diin matutuman an ngatanan nga iginsurat han mga manaragna mahitungod han Anak han Tawo. ³² Itutubyan hiya ha mga Hentil nga magbibiaybiay ha iya, magyuyubit, ngan maglulura ha iya. ³³ Paglalatobon ngan pagpapatayon hiya nira, kundi mababanaw hiya ha ikatulo ka adlaw.” ³⁴ Kundi waray makasabot an mga tinun-an hin bisan usa hini nga mga butang. An kahulogan han mga pulong gintago ha ira, ngan waray hira makasabot kon ano an ginyinakan ni Jesus. ³⁵ Tikahirani na hi Jesus ha Jerico, ngan nakada ha ligid han dalan in usa nga buta ngan nalingkod hin pakilimos. ³⁶ Han pakabati niya han kadam-an ngan nalabay, nagpakiana hiya, “Ano ba ini?” ³⁷ Ginsumatan hiya ngan nalabay hi Jesus ngan taga-Nazaret. ³⁸ Naggoliat hiya, “Jesus! Anak ni David! Kalooyi gad ako!” ³⁹ Nasinahan hiya han mga tawo ngan nag-uuna, ngan ginpahilom hiya. Kundi dinmugang lugod hiya hin paggoliat, “Anak ni David! Kalooyi gad ako!” ⁴⁰ Sanglit inmukoy hi Jesus ngan nagsugo ngadto an buta nganda ha iya. Han pagdaop na han buta, nagpakiana hi Jesus ha iya, ⁴¹ “Ano an imo karuyag ngan buhaton ko ha imo?” Nagbaton hiya, “Karuyag ko ngan makakita na liwat ako.” ⁴² Ngan nagsiriling hi Jesus ha iya, “Makakita ka na! An imo pagtoo amo an nakaupay ha imo.” ⁴³ Nakakita hiya dayon, nagsunod hiya kan Jesus, ngan nagpasalamat han Dyos. Han pakakita hini han kadam-an, nagdayaw hira ngatanan han Dyos.

19 Nagpadayon hi Jesus pagsulod ha Jerico, ngan naglatas hiya han bungto. ² May didto riko nga labaw nga parasukot hin buhis, nga Saqueo an ngaran. ³ Nagtingoha hiya hin pagkita kon hin-o hi Jesus, kundi habuboay hiya nga tawo, sanglit waray hiya makakita kan Jesus tungod han damo nga mga tawo. ⁴ Sanglit nagdala-gan hiya hin pag-una han mga tawo ngan nagsaka hiya hin kahoy nga sikomoro, basi makakita hiya kan Jesus nga malabay. ⁵ Han pag-abot ni Jesus ngadto hito nga dapit, hin-mangad hiya ngan nagsiriling kan Saqueo, “Dagmit hin paglusad, Saqueo, kay kinahanglan humapit ako ha imo balay yana nga adlaw.” ⁶ Nagdagmit hi Saqueo hin paglusad ngan ginkarawat niya nga malipayon hi Jesus. ⁷ Nagtikang hin pagngurotob an ngatanan nga nakakita hini, “Sinmulod ini nga tawo sugad nga bisita ha balay hin makasasala!” ⁸ Tinmindog hi Saqueo ngan nagsiriling han

Gino, “Pamat, akon ihahatag ha mga pubre an katunga han akon manggad, ngan babaydan ko hin upat ka pilo kon may nalimbongan ko nga bisan hin-o.” ⁹ Nagsiriling hi Jesus ha iya, “Inmabot an katalwasan ngada hini nga balay yana nga adlaw, kay tulin man liwat ni Abraham ini nga tawo. ¹⁰ Kay kinmanhi an Anak han Tawo hin pagbiling ngan pagtalwas han mga nagkawawara.” ¹¹ Samtang nanmamati hini an mga tawo, nagpadayon hi Jesus pagsumat ha ira hin pananglitan. Hirani na hiya yana ha Jerusalem ngan naghunahuna an mga tawo nga diri na maiha mapakita na an Ginhadian han Dyos. ¹² Sanglit nagsiriling hiya, “Mayada hadto usa nga harangdon nga tawo nga kinmadto ha hirayo nga tuna basi himoon nga hadi, ngan kahuman, nakahunahuna hin pag-oli liwat. ¹³ Ugsa hiya lumakat, gintawag anay niya an iya napulo ngan surugoon, ngan gintagan an tagsa ha ira hin kwarta ngan bulawan, ngan gitugon hira, ‘Igpatigayon niyo ini tubtob han akon pagbalik.’ ¹⁴ Kundi, dinmiri gud ha iya an iya mga taghimungto, sanglit nagpalanan hira hin mga sinugo ngan masiring, ‘Diri namon karuyag ngan iki nga tawo an maghadi ha amon.’ ¹⁵ Nahimo gihapon ngan hadi adto ngan harangdon nga tawo, ngan binmalik ngahaw. Ginpasugoan niya dayon an mga surugoon ngan gintagan niya han kwarta ngan umatubang ha iya, basi hisabtan kon pira an ira naganansya. ¹⁶ Inmabot an syahan ngan nagsiriling, ‘Agaron, naganansya ako hin napulo ngan kwarta ngan bulawan tikang han usa ngan iginhatag mo ha akon.’ ¹⁷ Nagsiriling hiya, ‘Maupay ngan buhat, maupay ka ngan surugoon. Itatapod ko ha imo an pagdumara hin napulo ngan mga syudad, kay matinumanon ka han gudti ngan mga butang.’ ¹⁸ Inmabot an ikaduha ngan surugoon ngan nagsiriling, ‘Agaron, naganansya ako hin lima ngan kwarta ngan bulawan tikang han usa ngan iginhatag mo ha akon.’ ¹⁹ Ngan nagsiriling hiya ha iya, ‘Itatapod ko ha imo an pagdumara hin lima ngan mga syudad.’ ²⁰ Inmabot in lain pa ngan surugoon ngan nagsiriling, ‘Agaron, iini an imo kwarta ngan bulawan. Giputos ko ini hin panyo. ²¹ Nahadlok ako ha imo kay makuri ka nga tawo. Kinukuha mo an diri imo, ngan nag-aani ka han waray mo iganom.’ ²² Nagsiriling hiya hini ngan surugoon, ‘Maraot ka ngan surugoon! Gagamiton ko an imo kalugaringon ngan mga pulong hin pagsirot ha imo! Maaram ka man unta ngan makuri ako ngan tawo, ngan nakuha ako han diri akon, ngan nag-aani han waray ko iganom.’ ²³ Niyan, kay ano ngan waray mo lugod ibutang an akon kwarta ha bangko? Pagbalik ko, makakarawat ko unta an kwarta upod na an patubo.’ ²⁴ Ngan nagsiriling hiya ha mga nagkakatuk-daw didto, ‘Kuhaa ha iya an kwarta ngan bulawan, ngan ihatag ha surugoon ngan may napulo ngan kwarta.’ ²⁵ Nagsiriling hiya ha iya, ‘Agaron, may-adna ha iya napulo ngan kwarta.’ ²⁶ Nagbaton hiya, ‘Susumatan ko kamo ngan tatahan hin labaw pa an ngatanan ngan may-adna ha; kundi kukuhaon tikang ha iya ngan waray, bisan pa an gutiay ngan aada ha iya.’ ²⁷ Niyan, mahitungod hini ngan akon mga kaway, ngan waray maruyag ngan maghadi ako ha ira: dad-a hira nganhi, ngan pamataya hira ha akon atubangan!’ ²⁸ Nagsiriling hini hi Jesus, ngan nagpadayon hiya ngadto ha Jerusalem, ngan nag-una hiya ha ira. ²⁹ Han pag-abot niya hirani ha Betfage ug Betania, ha bukid han mga Olibo, ginpauna niya in duha ngan mga tinun-an, ³⁰ upod ini ngan mga tugon: “Kadto kamo ha baryo ngan natatadong niyo; pagsulod niyo, makikita niyo in ihinigot ngan nati ngan asno ngan waray pa kasakyi. Hubara ito ngan dad-a nganhi.” ³¹ Kon

may magpakiana ha iyo, 'Kay ano nga iyo man ito ginhuhubaran?' sidnga hiya, 'Ginkikinahanglan ini han Agaron.'³² Nagkalakat hira ngan nakita nira sugad gud han iginsiring ni Jesus ha ira.³³ Han ginhuhubad na nira an nati nga asno, nagpakiana ha ira an mga tag-iya, "Kay ano nga iyo man ito ginhuhubaran?"³⁴ Nagbaton hira, "Ginkikinahanglan ini han Agaron,"³⁵ ngan gintugwayan nira an nati ngadto kan Jesus. Niyan, iginhapin nira an ira mga kurugpos ha bungkog han hayop, ngan ginbuligan nira hi Jesus hin pagsakay.³⁶ Han pagtipaunhan niya, pinanmitad nira ha dalan an ira mga kurugpos.³⁷ Han pag-abot nira hirani ha Jerusalem, ha dapit nga tipalugsong an dalan ha bukid han mga Olibo, nagtikang an kadam-an han iya mga tinun-an hin pagpasalamat ngan pagdayaw han Dyos hin dagko nga mga tingog, tungod han ngatanan nga dagko nga mga butang ngan ira hinkit-an:³⁸ "Dayawon han Dyos an hadi nga makanhi ha ngaran han Gino! Kalinaw ha lantit, himaya sa Dyos ha kahitas-an!"³⁹ Niyan nagsiring kan Jesus in pira nga mga Parisiyo tikang dida han kadam-an nga tawo, "Magturutdo, sawaya an imo nga tinun-an nga diri hira mag-inaringasa."⁴⁰ Nagbaton hi Jesus, "Susumatan ko kamo: kon maghilom ngani hira, an mga bato ngahaw an mangongogliat."⁴¹ Han hirani na hi Jesus ngan han pakakita niya han syudad han Jerusalem, nagtangis hiya,⁴² ngan nagsiring, "Kon maaram ka la yana, kon ano an kinahanglan para han kalinaw! Kundi yana diri ka hini makakakita."⁴³ Maabot in panahon nga paglilibutan ka han imo mga kaaway, pag-uulangon ka, ngan susulongon ka nira ha ngatanan nga dapit.⁴⁴ Uuboson ka gud hin pagruba-nira, ngan papatayon an ngatanan nga mga tawo ha sakob han imo mga padir. Papanason gud an ngatanan nga mga bato, tungod kay waray ka makasabot han panahon han pag-abot han Dyos hin pagtalwas ha imo!"⁴⁵ Sinmulod hi Jesus han Templo ngan nagtikang hiya hin pagtabog han mga nanmamaligya,⁴⁶ ngan nagsiring hiya ha ira, "Nahisurat ha Kasuratan nga nagsiring an Dyos, 'Tatawgon nga balay hin pag-ampo an akon balay.' Kundi ginhimo niyo ito nga tagoan hin mga kawatan!"⁴⁷ Nagtutudo hi Jesus ha Templo adlaw-adlaw. Karuyag nga patayon hiya han mga puno han kapadian, han mga magturutdo han Balaod, ngan han mga pangulo han mga tawo.⁴⁸ Kundi waray hira makakaagi hin higayon hin pagbuhat han ira karuyag, kay naawil pagpinamati ha iya an ngatanan nga mga tawo nga diri gud nira karuyag hilikatan in bisan usa ka pulong.

20 Usa ka adlaw, han nagtututdo hi Jesus han mga tawo ha Templo, ngan nagwawali han Maupay nga Sumat, inmabot an mga puno han kapadian ngan an mga magturutdo han Balaod, kaupod han katigurangan,² ngan nagsiring ha iya, "Sumati daw kami, ano an imo katungod hin pagbuhat hini nga mga butang? Hin-o an naghatag ha imo hin katungod hin pagbuhat hini?"³ Ginbaton hira ni Jesus, "Mapakiana man ako ha iyo. Sumati daw ako,⁴ tikang ba sa Dyos an katungod ni Juan hin pagbunya, o tikang ba han mga tawo?"⁵ Ira ini anay gintirutimbang hin pagsiring, "Ano man an aton igsisiring? Kon magsiring kita, 'Tikang sa Dyos,' masiring hiya, 'Kay ano man nga waray kamo tumoo kan Juan?'"⁶ Kundi kon sumiring kita, 'Tikang han mga tawo,' pagbabatohan kita hini nga mga tawo dinhe, kay natoo gud hira nga manaragna hi Juan."⁷ Sanglit nagbaton hira, "Diri kami maaram kon diin adto tikang."⁸ Ngan nagbaton hi Jesus ha ira, "Sanglit, diri man ako magsusumat ha iyo, kon ano nga katungod an pagbuhat ko hini nga mga

butang."⁹ Ngan iginsumat ni Jesus ini nga pananglitan ngadto han mga tawo: "May usa ka tawo nga nag-uma hin urubasan. Ginpaaagsahan niya hin mga saop, ngan kinmadto ha iba nga dapit hin maiba nga panahon.¹⁰ Pag-abot na han panahon hin panguha han mga ubas, nagsugo hiya hin oripon pagkadto han mga saop hin pagkarawat han iya bahin han mga ubas. Kundi gintubal han mga saop an oripon, ngan ginpaoli nga waray dara.¹¹ Sanglit nagsugo hiya hin lain nga oripon, kundi gintubal liwat ini, ginpakaalohan pa, ngan ginpaoli nga waray liwat dara.¹² Niyan nagsugo hiya hin ikatulo nga oripon; ginkastigo liwat ini han mga saop, ngan iginlabog ha gawas.¹³ Nagsiring an tag-iya han urubasan, 'Ano ba an akon bubuhaton? Asay ko pakakadtoon an akon kalugaringon nga hiniguma nga anak; maaram ako nga tatahoron hiya nira!'¹⁴ Kundi han pakakita han mga saop ha iya, nagsarabot hira, 'Amo ini an anak han tag-iya. Pataya ta hiya, ngan kita na an tag-iya han urubasan!'¹⁵ Sanglit iginlabog hiya nira ha gawas han urubasan, ngan ginpatay hiya. "Niyan, ano man an bubuhaton han magtatag-iya han urubasan hini nga mga saop?"¹⁶ Nagpakiana hi Jesus. "Maabot hiya ngan pamatayon adto nga mga tawo, ngan itatapod an urubasan ha iba nga mga saop." Han pakabati hini han mga tawo, nagsiring hira, "Diri la una ini mahinabo!"¹⁷ Gintutokan hira ni Jesus ngan ginpakianhan, "Ano man ngay-an an kahulogan hini nga bahin han kasuratan? An bato ngahaw ngi iginsalikway han mga magtirindog nga waray gamit amo lugod an naging labi ka importante nga bato."¹⁸ An ngatanan nga mahulog ngada hini nga bato magkakasasamad, ngan mapipisa an kahulogan hini nga bato."¹⁹ Didto hito manta nga dapit ug hito ngatakna nagingtalingoha hin pagdakop kan Jesus an mga magturutdo han Balaod ngan an mga puno han kapadian, kay nakasabot hira nga iginsumat niya ini nga pananglitan kontra ha ira; kundi nahadlok hira han mga tawo.²⁰ Sanglit nagbiling hira han igo nga higayon. Ginhukipan nira in pira nga mga tawo ngan mapasangil nga mga tangkod hira, ngan ginsugo hira hin pagbitik kan Jesus pinaagi hin mga pakiana, basi itubyan hiya nira ngadto ha gahom ngan pagburut-an han Gobernador.²¹ Nagsiring kan Jesus ini nga mga espiya, "Magturutdo, maaram kami nga matadong an imo mga pulong ngan pagturon-an. Maaram kami nga diri ka naga-tatagad han kahimtag hin tawo, kundi nagtututdo ka han kamatuoran mahitungod han kaburut-on han Dyos para han tawo.²² Sumati daw kami, supak ba ha aton Balaod an pagbayad ta hin buhis han Emperador ha Roma, o diri?"²³ Kundi nahisabtan ni Jesus an ira bitik ngan ginsiring hira,²⁴ "Pakitaa daw ako niyo hin kwarta nga salapi. Kanay man ini bayhon ug ngaran nga aanhi hini nga kwarta?" "Kanan Emperador," nagbaton hira.²⁵ Sanglit nagsiring hi Jesus, "Kon amo ito, ibayad ha Emperador an kanan Emperador, ngan ibayad man sa Dyos an kanan Dyos."²⁶ Waray gud hira makabitik ha iya hin bisan ano ha atubangan han mga tawo, sanglit hinmilom nala hira, nga nahipausa hira han iya baton.²⁷ Dinmaop kan Jesus in pira nga mga Sadusyo. (Amo ini hira an nasiring nga waray na pagkabanhaw.) Nag-pakiana hira ha iya,²⁸ "Magturutdo, nagsurat hi Moises hini nga balaod para ha amon: 'Kon mamamatay in usa nga lalake ngan mahibilin an asawa nga waray mga anak, kinahanglan asawahon han iya bugto nga lalake an nabalo, basi mag-anak hira para han namatay.'"²⁹ Niyan, may-adahado pito nga magburugto nga kalalaken-an. Nangasawa

an gimagugurangi, ngan namatay nga waray anak.³⁰ Ngan pinangasawa han sunod nga manghod an nabalo nga babaye³¹ ngan niyan han ikatulo nga manghod. Amo gi-hapon an nahnabo ha ngatanan nga pito—nagkamatay hira ngan waray anak.³² Ha kataposan namatay an babaye.³³ Niyan ha adlaw kon mabanhaw na an mga minatay, kanay man hiya asawa? Kay an pito nga magburugo nangasawa man ha iya.”³⁴ Nagbaton hi Jesus ha ira, “Nag-aasawa an kalalaken-an ngan kababayen-an hini nga panahon,³⁵ kundi an kalalaken-an ngan kababayen-an nga takos hin pagkabanhaw ha mga minatay ngan pag-ukoy ha panahon nga tiarobot diri na mag-aasawa.³⁶ Sugad hira hin mga anghel, ngan diri na mapatay. Mga anak hira han Dyos, kay nabanhaw na hira.³⁷ Ngan nagpamatuod hi Moses hin dayag nga may pagkabanhaw an mga minatay. Dida han sinurat nga nagsaysay mahitungod han nglalaga nga tanom, naghinabe hiya hiunong han Gino, ngamo ‘an Dyos ni Abraham, Dyos ni Isaac, ngan Dyos ni Jacob.’³⁸ Karuyag sidngon hini nga Dyos hiya han mga buhi, diri han mga minatay, kay ha iya buhi an ngatanan.”³⁹ Nagyakan in pira nga mga magturutdo han Balaod, “Maupay nga pagkabaton, Magturutdo!”⁴⁰ Ngan waray na hira mangahas hin pagpakiana ha iya hin bisan ano.⁴¹ Nagsiring hi Jesus ha ira, “Uunanhon hin pakasiring nira nga magigin tulin ni David an Mesiyas?⁴² Kay nasiring man hi David ngahaw, ha basahan han mga Salmo: ‘Nagsiring an Gino ngadto han akon Gino: Lingkod didi ha akon tuo,⁴³ tubtob nga ibutang ko an imo mga kaaway nga taramakan ha ilarom han imo mga tiil.’⁴⁴ Gintawag hiya nga ‘Gino’ ni David. Sanglit, uunanhon nga magin tulin ni David an Mesiyas?”⁴⁵ Samtang nanmamati kan Jesus an ngatanan nga mga tawo, nagsiring hiya ha iya mga tinun-an,⁴⁶ “Pagbantay kamo han mga magturutdo han Balaod, nga karuyag nagsudoysudoy nga higlaba an ira mga panapton, ngan karuyag nga paghatagan hira hin katalahoran didto ha mga taboan. Napili hira han linain nga mga lingkoran ha mga sinagoga ngan han giuupayi nga mga dapit ha mga kombite.⁴⁷ Nasingabot hira han mga balo nga kababayen-an, ngan gintitikasan ini hira han ira mga hiagi, ngan katapos, napasangil hin pamatbat hin higlaba nga mga pangadion! Labi ka dako an sirot nga ihahatag ha ira!”

21 An ngatanan siniplatan ni Jesus, ngan kinmita hiya nga an mga riko naghulog han ira mga halad didto han surudlan ha Templo.² Hinkit-an liwat niya in kablas nga balo nga babaye nga naghulog hin duha la nga sensilyo nga kwarta nga brонse.³ Nagsiring hi Jesus, “Susumatan ko kamo, nga larulabaw an ginhatag hini nga kablas nga balo kay ha ira ngatanan.⁴ Kay naghalad an iba han sobra la han ira karikohan; kundi hiya, bisan kon kablas hiya, naghatag han ngatanan nga iya kinabubuhian.”⁵ Naghiruhimangraw in pira han mga tinun-an, hiunong han pagkatahom han Templo nga rinayandayanhan hin hamili nga mga bato, ngan han mga halad ngadto han Dyos. Nagsiring hi Jesus,⁶ “Mahitungod hini ngatanan nga mga butang nga iyo nakikita, maabot in panahon ngan waray ngani bisan usa nga bato dinhe nga mahibibilin dida han iya hinimumutangan; titimpagon ini ngatanan.”⁷ Nag-pakiana hira, “Magturutdo, san-o man ini mahinanabo? Ngan ano man an mga tigaman nga magpapasabot ha amon nga maabot na an panahon ngan ini ngatanan matumuan?”⁸ Nagsiring hi Jesus, “Pagbantay, ngan ayaw kamo

palimbong. Kay damo in maabot ngan masiring ha akon ngaran, ‘Ako amo hi Cristo!’ ngan ‘Inmabot na an panahon!’ Kundi ayaw kamo pagsunod ha ira.⁹ Ayaw kahadlok kon bumati kamo hin mga aragway ngan mga kasamokan; kinahanglan mahinabo anay in sugad nga mga butang, kundi diri buot sidngon nga hirani na an kataposan.”¹⁰ Nagpadayon hiya hin pagsiring, “Mag-aaruaraway an mga nasod, ngan maggigipasulongsulong an mga ginhadian.¹¹ Magkakaada magpakalilisang nga mga linog, mga kagutom, ngan mga piste ha magkainlain nga mga dapit; magkakaada magpakahadlok nga mga butang, ngan dagko nga mga orosahon ha kalangitan.¹² Kundi ha diri pa manhihinabo ini ngatanan, pagdadakpon ngan pagpapakurian kamo; igtutubyan kamo ngadto ha mga sinagoga, ngan pagpripriohon kamo; pagdadad-on kamo ha atubangan hin mga hadi ngan mga punoan tungod ha akon.¹³ Iyo ini higayon hin pagpasangyaw han Maupay ngan Sumat.¹⁴ Padig-onsa ngadaan an iyo mga hunahuna basi diri kamo mabaraka kon uunanhon niyo hin pagpanalipod han iyo kalugaringon;¹⁵ kay tatagan ko kamo hin mga pulong ngan kinaadman ngan waray han iyo mga kaaway makakabaton o makakariwa han iyo igyayakan.¹⁶ Igtutubyan kamo han iyo mga kag-anak, kabugtoan, kauropdan, ngan kasangkayan; papatayon ngani an iba ha iyo.¹⁷ Pagdudumtan kamo han ngatanan tungod ha akon.¹⁸ Kundi waray mawawara bisan usa ngan buhok han iyo mga ulo.¹⁹ Pagpadayon kamo hin kamakusog, kay hini nga paagi matatalwas an iyo mga kinabuhi.²⁰ “Kon kitaon niyo nga ginlibotan na an Jerusalem hin kasondalohan,hibabaroan niyo nga hirani na an iya pagkapukan.²¹ Niyan kinahanglan kumalagiw ngadto ha kabukiran an mga aadto ha Judea; kinahanglan gumawas na han syudad an aadto ha sakob, ngan kinahanglan diri na sumulod ha syudad an aadto ha huron.²² Kay amo na ini ‘An mga Adlaw han Pagkastigo’ basi matuman an ngatanan nga iginsiring han Kasuratan.²³ Kamakahadlok hadto nga mga adlaw para han mga burood ngan mga iroy nga may-ada mga minasusan! Maabot hini nga tuna in makarimadima nga kakurian, ngan maabot hini nga mga tawo an kapungot han Dyos.²⁴ Papatayon in pira pinaagi hin espada, ngan bibihagon an iba ngan ighahalen ngadto ha ngatanan nga mga nasod, ngan pagyayapakyapan an Jerusalem han mga Hentil tubtob nga matapos an ira panahon han pagmando han mga Hentil han Jerusalem.²⁵ “Magkakamay-ada mga orosahon nga tigaman han adlaw, han bulan, ngan han mga bitoon. Magtuturaw in bug-os nga mga nasod ha tuna, ha kahadlok han dinaguoh han kadagatan ngan han mga humatol han mga balod.²⁶ Manhihiraptay hin kahadlok an mga tawo samtang naghuhulat hira kon ano an mapabot han bug-os nga tuna; kay masimang ha ira mga agianan an mga kagamhanan ha kahitas-an.²⁷ Katapos, mapakita na an Anak han Tawo nga maabot dida hin dampog, may gahom ug himaya.²⁸ Kon makakita na kamo nga mahinabo ini nga mga butang, tindog ngan hangad, kay hirani na an iyo katalwasan.”²⁹ Ngan ginsumatan hira ni Jesus hini nga pananglitan: “Hinumdomi an kahoy nga igos ngan an ngatanan nga iba nga mga kahoy.³⁰ Kon hikit-an na niyo nga nananaringsing, maaram kamo ngan hirani na an panahon han kamapaso.³¹ Ha sugad nga kaagi, kon kumita kamo ngan nahinanabo na ini nga mga butang, hibaroi niyo nga tiarobot na an Ginhadian han Dyos.³² “Tigamni ini! Mahinanabo ini ngatanan nga mga butang ngan diri

pa mapatay an ngatanan nga mga tawo nga buhi yana. ³³ Nagpapas pa an langit ngan an tuna, kundi magpabilin an akon mga pulong. ³⁴ "Pagbantay kamo! Ayaw itugot nga magpatakas kamo hin pagkinaon ngan pag-ininom, ngan magkinabaraka kamo hini nga kinabuhi, kay bangin kamo hikalitan kon umabot ito nga adlaw. ³⁵ Kay maabot ini sugad hin bitik ha ngatanan nga mga tawo ha bug-os nga tuna. ³⁶ Pagbantay ngan dayuday pag-ampo kamo ngan maangkon niyo an kusog hin pagilob hini ngatanan nga mga butang nga mahinanabo, ngan pagtindog ha atubangan han Anak han Tawo." ³⁷ Ginamit ni Jesus adto nga mga adlaw hin pagtutdo didto ha Templo, ngan ha pagkagab-i, naguwa hiya hin pagpahuway didto ha Bukid han mga Olibo. ³⁸ Timprano pa ha kada aga napakadto na ha Templo an ngatanan nga mga tawo hin pamati ha iya.

22 Hirani na an Pyesta han Tinapay nga Waray Patubo nga ginngangaranan nga Paglabay. ² An mga puno han kapadian ngan an mga magturutdo han Balaod nahad-lok han mga tawo, sanglit nagtinguha hira hin pagbiling hin paagi hin pagpatay kan Jesus. ³ Ngan sinmulod hi Satanas kan Judas nga gintatawag nga Iscariote, usa han dose nga mga tinun-an. ⁴ Sanglit kinmadto hiya ngan nakighimangraw han mga puno han kapadian ngan han mga opisyal han gwardya han Templo kon uunanhon niya hin pagtubyan kan Jesus ha ira. ⁵ Nalipay hira ngan nagsaad hin paghatag ha iya hin kwarta. ⁶ Inmuyon hi Judas ha ira, ngan nagtikang hiya pamiling hin maupay ngan higayon hin paglingo kan Jesus, ngan diri hibabaroan han mga tawo. ⁷ Inmabot an adlaw nga ig-iihaw han nati nga mga karnero para han Paglabay nga panihapon ha panahon han Pyesta han Tinapay nga Waray Patubo. ⁸ Ginsugo ni Jesus hira Pedro ug Juan upod ini nga mga tugon: "Kadto ngan andama niyo an aton Paglabay nga panihapon basi mangaon kita." ⁹ Nagpakiana hira ha iya, "Diin an karuyag mo nga pag-aandaman namon?" ¹⁰ Nagsiring hiya, "Pamatil! Pagsulod niyo han syudad, matapo ha iyo in lalake ngan nagpapas-an hin tibod nga may tubig. Sunda hiya ngadto han balay nga iya susudlan, ¹¹ ngan sidnga an tagbalay: 'Napakiana ha imo an Magturutdo kon hain an kwarto ngan kakaonan niya han Paglabay nga panihapon kaupod han iya mga tinun-an?' ¹² Ipapakita niya ha iyo in dako nga kwarto ha igbaw nga sangkap na. Andama niyo didto an ngatanan." ¹³ Nagkalakat hira ngan ira hin-agian an ngatanan sugad han iginsumat ha ira ni Jesus, ngan gin-andam nira an Paglabay nga panihapon. ¹⁴ Han pag-abot na han takna, linmingkod hi Jesus ha iya dapit ha lamesa upod han mga apostoles. ¹⁵ Nagsiring hiya ha ira, "Karuyag ko gud hin pakigsaro ha iyo hini nga Paglabay nga panihapon ugsa ako mag-antos! ¹⁶ Kay susumatan ko kamo: diri na ako makaon hini tubtob nga matuman an kahulogan hini didto han Ginhadian han Dyos." ¹⁷ Ngan ginkuha ni Jesus an kupa, nagpasalamat sa Dyos, ngan nagsiring, "Kuhaa niyo ini ngan pagbahinbahina ha iyo ngahaw, ¹⁸ kay susumatan ko kamo nga diri na ako mainom hini nga bino tikang yana tubtob han pag-abot han Ginhadian han Dyos." ¹⁹ Ngan ginkuha niya an tinapay, nagpasalamat sa Dyos, ginpinipinit ini, ngan iginhatac ha ira nga nagsiring, "Amo ini an akon lawas [nga ihinahatac ha iyo. Buhata ini niyo nga hinumdoman ha akon]." ²⁰ Ha sugad man nga paagi, iginhatac niya ha ira an kupa katapos han panihapon nga nagsiring, "Amo ini nga kupa an bag-o nga ginsaaran han Dyos, ngan gintigamnan han akon dugo nga gin-ula para ha

yo.] ²¹ "Kundi kitaa! Aanhi kaupod ko ha lamesa an naglilingo ha akon! ²² Kay mapatay an Anak han Tawo sumala han pagbuot han Dyos; kundi kairo hito nga tawo nga maglilingo ha akon!" ²³ Ngan nagtikang hira hin paggiparupakiana kon hin-o ha ira an magbubuhat hini. ²⁴ Nagtikang dida han mga tinun-an in lantugi kon hin-o ha ira an angay kilalahon nga gilalabawi. ²⁵ Nagsiring hi Jesus ha ira, "May gamhom an mga hadi hini nga kalibutan hin pagbuot han ira mga sakop, ngan ginngangaranan an mga pangulo nga 'Mga Sangkay han mga tawo.' ²⁶ Kundi diri amo ini nga paagi ha iyo; lugod an gilalabawi ha iyo kinahanglan masugad han gimamanghuri, ngan an pangulo kinahanglan masugad han surugoon. ²⁷ Hin-o an larulabaw, an nalingkod ba hin pagkaon o an nagsisirbe ha iya? Ada, an nalingkod. Kundi kaupod ako niyo sugad hin usa nga nagsisirbe. ²⁸ "Nagpabilin kamo upod ha akon ha ngatanan ko nga mga pag-antos; ²⁹ ngan sugad nga gintagan ako han akon Amay han katungod hin paghadi, tatagan ko man kamo han amo ngahaw nga katungod. ³⁰ Makaon ngan mainom kamo ha akon lamesa didto han akon Ginhadian, ngan malingkod kamo ha mga trono hin paghukom han dose nga mga tribu han Israel. ³¹ "Simon, Simon! Pamatil! Gintugotan hi Satanas hin pagsulay ha iyo ngatanan, sugad han paglaina hin mag-uroma han trigo ngan han uhot. ³² Kundi nag-ampo ako para ha imo, Simon, ngan diri mapakyas an imo pagtoo. Ngan kon mahibalik ka na ha akon, kinahanglan padig-onon mo an imo kabugtoan." ³³ Nagbaton hi Pedro, "Ginoo, andam ako hin pag-upod ha imo ha bilanggoan, ngan hin pagpamatay pa upod ha imo!" ³⁴ Nagbaton hi Jesus, "Susumatan ko ikaw, Pedro, diri matugaok an manok yana nga gab-i tubtob nga magsiring ka hin makatulo nga diri ka nakilala ha akon." ³⁵ Ngan nagsiring hi Jesus ha ira, "Han pagsugoa ko ha iyo hadto nga waray pitaka, supot nga surudlan hin limos, o sandalyas, nagkulang ba kamo hin bisan ano?" "Waray," nagbaton hira. ³⁶ Nagsiring hi Jesus, "Kundi kon hin-o ha iyo nga may-ada supot o surudlan hin limos kinahanglan nga dad-on niyo yana; ngan an waray espada, kinahanglan magbaligya han iya bado ngan pumalit hin usa. ³⁷ Kay susumatan ko kamo hini: kinahanglan matuman an Kasuratan nga nasiring mahitungod ha akon, 'Igintampo hiya han mga kriminal.' Kay natutuman na an nahisurat mahitungod ha akon." ³⁸ Nagsiring an mga tinun-an, "Kitaa, Ginoo! Iini in duha nga espada." "Igo na ito!" nagbaton hiya. ³⁹ Ginmawas hi Jesus han syudad, ngan sugad han iya nahiaaran, kinmadto hiya ha Bukid han mga Olibo; ngan inmupod ha iya an iya mga tinun-an. ⁴⁰ Han pag-abot niya didto, nagsiring hiya ha ira, "Pag-ampo nga diri kamo masulay." ⁴¹ Ngan inmuruonhan hiya ha ira hin kahirayo nga kanan usa ka labay hin bato, ngan linmuhod ngan pag-ampo, ⁴² "Amay ko, kon imo pagbuot, kuhaa gad ini nga kupa ha akon. Diri an akon, kundi an imo pagbuot an matuman." [⁴³ Pinmakita ha iya in usa nga anghel tikang ha langit, ngan nagpokusog ha iya. ⁴⁴ Ha dako gud nga kasakit nag-ampo hiya hin huruhugot pa nga pangamuyo, an iya balhas sugad na hin mga turo hin dugo nga natabigis ha tuna.] ⁴⁵ Han pagbangon niya tikang ha pag-ampo, binmalik hiya ngadto han iya mga tinun-an, ngan iya hira hin-agian nga nangangaturog na, ngan rutay na tungod han ira kabidoon. ⁴⁶ Ngan nagsiring hiya ha ira, "Kay ano nga nangangaturog kamo? Pagmata kamo ngan pag-ampo nga diri kamo masulay." ⁴⁷ Nagyayakan pa hi Jesus han pag-abot hin mga tawo. Nag-uuna ha ira hi Ju-

das nga usa han dose nga mga tinun-an, ngan dinmaop hiya kan Jesus hin pagharok ha iya.⁴⁸ Kundi nagsiring hi Jesus, "Judas, lilingoon mo ba an Anak han Tawo pinaagi hin harok?"⁴⁹ Pakasabot han mga tinun-an nga kaupod ni Jesus han mahinanabo, nagsiring hira, "Ginoo, gagamiton na ba namon an amon mga espada?"⁵⁰ Ngan gintigbas han usa ha ira an oripon han Labaw nga Padi, ngan napalong an iya tuo nga talinga.⁵¹ Kundi nagsiring hi Jesus, "Igo na ini!" Ginkamkam niya an talinga han tawo, ngan gin-upay niya.⁵² Niyan ginsiring ni Jesus an mga puno han kapadian, an mga opisyal han gwardya han Templo, ngan an katigurangan nga kinmadto pagdakop ha iya, "Kinmanhi ba kamo hin pagdakop ha akon nga daw sugad hin tikasan, nga may mga espada ngan mga balbag man kamo?⁵³ Kaupod man ako niyo adlaw-adlaw ha Templo, ngan waray kamo magtalinguha hin pagdakop ha akon. Kundi amo na ini an iyo takna, nga diin naghahadi na an gahom han kasisidman."⁵⁴ Gindakop nira hi Jesus, ngan gindara hiya ngadto han balay han Labaw nga Padi; ngan innmantaw la hi Pedro hin pagsunod ha iya.⁵⁵ May ginharing nga tap-on ha butnga han bungsaran, ngan tinmampo hi Pedro han mga nagkakalingkod palibot han kalayo.⁵⁶ Han paghikiti ha iya han usa han mga surugoon nga kababayen-an nga tinmampo hiya hin paglingkod, tinutokan hiya niya ngan sidngon, "Kaupod liwat niya ini nga tawo!"⁵⁷ Kundi naglirong hi Pedro hin pagsiring, "Babaye, diri ngani ako nakilala ha iya!"⁵⁸ Waray pag-iha hinkit-an hi Pedro hin usa ka tawo ngan ginsiring, "Kausa ka liwat nira!" Kundi nagbaton hi Pedro, "Sangkay, diri ako kausa nira!"⁵⁹ Ngan naglabay hin mga usa ka oras, ug may lain nga tawo nga nangusog hin pagsiring, "Waray ruhaduha upod gud ini nga tawo ha iya, kay taga-Galilea liwat hiya!"⁶⁰ Kundi nagbaton hi Pedro, "Sangkay, diri ako maaram han imo ginyayakan!" Samtang nagyayakan pa hiya, tinmugaok dayon in usa nga manok.⁶¹ Linmingi an Ginoo ngan tinmutok kan Pedro, ngan nahinumdom hi Pedro han mga pulong han Ginoo, han iya pagsiring, "Diri pa matugaok an manok yana nga gab-i, masiring ka na hin makinatulo nga diri ka nakilala ha akon."⁶² Gimawas hi Pedro ngan nagtangis nga duro an kabido.⁶³ Ginyubitan ngan gintubal hi Jesus han mga tawo nga nagbabantay ha iya.⁶⁴ Gintahoban nira an iya mga mata, ngan ginpakianhan, "Tigo-ha! Hin-o an nagsuntok ha imo?"⁶⁵ Ngan damo la nga mga pagyubit an ira ginyakan ha iya.⁶⁶ Pagkaadlaw na, nagtirok an katigurangan han mga Judiyo, an mga puno han kapadian, ngan an mga magturutdo han Balaod, ngan gindara hi Jesus ngadto han ira Labaw nga Hukmanan.⁶⁷ Nagsiring hira, "Sumati kami, amo ka ba an Mesiyas?" Nagbaton hiya, "Diri kamo matuod ha akon kon pagsumatan ko kamo,⁶⁸ ngan diri kamo mabaton kon magpakiana ako ha iyo.⁶⁹ Kundi yana, malingkod na an Anak han Tawo ha tuo han Dyos nga Labi Kamakagarahum."⁷⁰ Nagsiring hira ngatanan, "Kon sugad amo ka ba an Anak han Dyos?" Nagbaton hiya ha ira, "Kamo an nasiring nga Anak ako han Dyos."⁷¹ Ngan nagsiring hira, "Waray na kita kinahanglan hin mga saksi! Nakabati na kita ngahaw han iya gud kalugaringon nga mga pulong!"

23 Binmuhat an bug-os nga hugpo ngan gindara hi Jesus ngadto kan Pilato,² diin nagtikang hira hin pagsumbong ha iya, "Hindakpan namon ini nga tawo nga naglilimbong han amon mga tawo. Ginsiring hira nga diri hira magbayad hin mga buhis ngadto han Emperador,

ngan nagtug-an hiya nga amo hiya an Cristo nga usa nga hadi."³ Nagpakiana ha iya hi Pilato, "Amo ka ba an hadi han mga Judiyo?" "Ikaw an nagyakan hito," nagbaton hi Jesus.⁴ Niyan ginsiring ni Pilato an mga puno han kapadian ngan an mga tawo, "Waray ako hin-aagian nga pangatadongan hin pagsirot hini nga tawo."⁵ Kundi nagpirit gud hira hin pagsiring, "Pinaagi han iya pagtutdo hiya an tinikan-gan han kasamokan han mga tawo ha bug-os nga Judea. Inmuna hiya ha Galilea, nga yana aanhi na hiya."⁶ Pakabati ni Pilato hini, nagpakiana hiya, "Taga-Galilea ba ini nga tawo?"⁷ Paghibaro niya nga tikang hi Jesus ha dapit nga ginhahadian ni Herodes, iginpadara niya hiya ngadto kan Herodes, nga nakadto liwat ha Jerusalem hadto nga panahon.⁸ Nalipay gud hi Herodes han pakakita niya kan Jesus, kay damo na an iya hinbatian hiunong ha iya, ngan maiha na nga karuyag gud hiya kumita kan Jesus. Naglalaom hiya hin pagkita kan Jesus ngan magbuhat hin milagro.⁹ Sanglit damo an iya pakiana kan Jesus, kundi waray magbaton hi Jesus bisan usa ka pulong.¹⁰ Dinmaop ha atubangan an mga puno han kapadian ngan an mga magturutdo han Balaod, ngan nagpasaka hin makusog nga mga sumpong kontra kan Jesus.¹¹ Ginyubitan hi Jesus ni Herodes ngan han iya mga sondalo, ngan ginpakaalohan hiya nira. Gibistehan hiya nira hin kanan hadi panapton, ngan iginbalik ngadto kan Pilato.¹² Hadto manta nga adlaw nagkasangkay hira Herodes ug Pilato; magkontra hira hadto anay han waray pa ini mahinabo.¹³ Gintirok ni Pilato an mga puno han kapadian, an mga pangulo, ngan an mga tawo,¹⁴ ngan ginsiring hira, "Gindara niyo ini nga tawo nganhi ha akon, ngan nagsiring kamo nga ginlilipatlipat niya an mga tawo. Yana, gin-usisa ko na hiya ha iyo atubangan, ngan waray ko hin-agian nga sala bisan usa han mga sumpong nga iyo iginpasaka kontra ha iya.¹⁵ Waray gi-hapon makaagi hin sala ha iya bisan ngani hi Herodes, kay iginbalik man hiya ha aton. Waray ginbuhat hini nga tawo nga angay sirotan han kamatayon.¹⁶ Sanglit ipalatob ko na la hiya ngan pabubuhian." [¹⁷ Ha kada Pyesta han Paglabay nababatasan ni Pilato in pagbuhi hin usa nga priso nga karuyag han mga tawo.]¹⁸ Naggoliat an bug-os nga hugpo, "Pataya hiya! Buhii hi Barabas para ha amon!" (¹⁹ Napriso hi Barabas tungod hin karibok nga nahinabo ha syudad, ngan tungod hin pagpatay.)²⁰ Karuyag ni Pilato nga buhian hi Jesus, sanglit gintawag liwat niya an mga tawo.²¹ Kundi naggoliat hira, "Igraysang hiya ha kros! Igraysang ha kros!"²² Nagsiring ha ira hi Pilato hin ikatulona, "Kundi ano nga sala an iya nabuhat? Waray ko hin-agian nga ano man nga iya nabuhat nga angay sirotan hin kamatayon! Ipalatalob ko nala hiya ngan pabubuhian."²³ Kundi dinmuroy lugod hin pagtikadako han ira gogli-at nga kinahanglan igraysang hi Jesus ha kros; ngan ha kataposan tinugotan hira ni Pilato.²⁴ Sanglit iginpahamtang ni Pilato kan Jesus an sirot nga ira ginranggo.²⁵ Ginbuhi-an ni Pilato an tawo nga ira kinaruyag, an napriso tungod hin pagribok ngan pakamatay, ngan igintubyan hi Jesus ha ira, basi buhaton nira an ira kinaruyag.²⁶ Igin-gawas nira hi Jesus. Han paglakat na nira, iginkatapo nira in usa ka tawo nga Simon an ngaran, nga taga-Cirene, ngan tisulod ha syudad tikang ha huron. Gindakop hiya nira, iginpapas-an ha iya an kros, ngan iginpadara ha iya ha luyo ni Jesus.²⁷ Nagsunod ha iya in kadaman ngan mga tawo, ngan upod ha ira in pira nga kababayen-an nga nagtitinangis ngan nagngunguyngoy tungod ha iya.²⁸ Linmingi hi Jesus ha

ira ngan nagsiring, "Kababayen-an han Jerusalem! Ayaw kamo pagtangis tungod ha akon, kundi pagtangis lugod kamo tungod ha iyo ngahaw ngan tungod han iyo mga anak.²⁹ Kay maabot an mga adlaw, nga masiring an mga tawo, 'Kapalaran han kababayen-an nga mga baw-as, nga waray mga anak, nga waray magpasuso!'³⁰ Amo ito an panahanon nga masiring ha kabukiran an mga tawo, 'Tabuni kami!' ngan ha kapungtoran, 'Tagoa kami!'³¹ Kay kon pagbuhaton in sugad nga mga butang kon hilaw pa an kahoy, ano in mahinanabo kon uga na ito?"³² Nagdara liwat hira hin duha nga mga kriminal, nga papatayon nira upod kan Jesus.³³ Han pag-abot nira ha dapit nga gintatawag "An Klabera," didto iginraysang nira ha kros hi Jesus, ngan an duha nga mga kriminal, an usa ha iya tuo, ngan an usa ha iya wala.³⁴ Nagsiring hi Jesus, "Amay ko, pasayloa hira! Kay diri hira maaram han ira ginbubuhut." Ginbahinbahin nira an iya mga panapton pinaagi hin ripa.³⁵ Natindog didto an mga tawo nagkikinita, samtang nagbibbiaybiay ha iya an mga pangulo nga Judiyo: "Nagtalwas hiya han iba; pagtaglwsa hiya han iya kalugaringon, kon tinuod nga amo hiya an Mesiyas nga ginpili han Dyos!"³⁶ Ginyubitan liwat hiya han mga sondalo. Kinmadto hira ha iya hin paghatag ha iya hin maaslon nga bino,³⁷ ngan nagsiring, "Talwasa an imo kalugaringon, kon tinuod manggud nga ikaw amo an hadi han mga Judiyo!"³⁸ Iginusurat ini nga mga pulong ha ighbaw niya: "Amo ini an Hadi han mga Judiyo."³⁹ Ginyubitan liwat hiya han usa han mga kriminal nga nabitay didto, "Diri ka ba amo an Mesiyas? Talwasa an imo kalugaringon ngan talwasa kami!"⁴⁰ Kundi ginsaway hiya han usa nga kriminal, "Diri ka ba nahadlok han Dyos? Aanhi kita ginsirotan hin sugad nga sirot nga ihinatag ha iya."⁴¹ Matadong ini nga sirot para ha aton, kay nakarawat kita han angay nga sirot han aton ginbuhut; kundi waray hiya ginbuhut nga maraot."⁴² Ngan nagsiring hiya kan Jesus, "Jesus, hinumdomi gad ako kon makanhi ka na nga hadi."⁴³ Nagbaton hi Jesus ha iya, "Susumatan ko ikaw: yana ngahaw nga adlaw, maupod ka ha akon ngadto ha Paraiso."⁴⁴ May mga alas dose an takna nga waray na pagsirak an adlaw, ngan nalukop hin kasiron an bug-os nga tuna tubtob ha alas tres han kulop;⁴⁵ ngan napikas an biray han Templo.⁴⁶ Gimoliat hi Jesus hin makusog nga tingog, "Amay ko! Ha imo mga kamot itinutubyan ko an akon espiritu!" Katapos pagyakan niya hini, nabunasan hiya han iya kinabuhi.⁴⁷ Hinkit-an han kapitan han mga sondalo an nahinabo, ngan gindayaw niya an Dyos, hin pagsiring, "Matuod gud nga maupay hiya nga tawo!"⁴⁸ An mga tawo nga nagtirok hin pagtan-aw hini nga kiritaon, kinmita han nahinabo. Nanguli hira nga nagpupukpok han ira mga dughan tungod han ira kabidoan.⁴⁹ Natindog ha antaw hin pagkita hini nga mga butang an ngataganan nga kakilala ni Jesus upod an kababayen-an nga nagsunod ha iya tikang pa ha Galilea. Inmantaw la hira hin pagtindog basi makakita hira tikang ha hirayo.⁵⁰⁻⁵¹ May usa ka tawo nga Jose an ngaran, nga tikang ha Arimatea nga bungto han mga Judiyo. Mau-pay ngan dungganan hiya nga tawo, ngan nagpapaabot hiya han Ginhadian han Dyos. Bisan kon kaapi hiya han Labaw nga Hukmanan, waray hiya umuyon han ira larang ug buhat.⁵² Kinmadto hiya kan Pilato ngan gin-aro niya an lawas ni Jesus.⁵³ Ngan gintanggal an lawas, ginputos hin dugnit nga lino ngan ibinutang ha lubnganan nga inukab ha bato—usa nga lubnganan nga waray pa gud gamita.⁵⁴ Adlaw adto ha pag-andam ngan bisperas na han Adlaw

nga Iparahuway.⁵⁵ Binmunyog kan Jose an kababayen-an nga nagsinunod kan Jesus tikang pa ha Galilea, ngan nakakita han lubnganan, ngan kon gin-unan-o hin pagbutang han lawas ni Jesus didto.⁵⁶ Niyan nanguli hira ngan nag-andam hin mga pahamot ngan mga idirihog han iya lawas. Pinmahuway hira ha Adlaw nga Iparahuway sumala han sugo han Balaod.

24 Maagahon pa gud han Domingo kinmadto na ha lubnganan an kababayen-an dara an mga pahamot nga ira gin-andam.² Hinkit-an nira nga nakadto na ha ligid an bato nga igintaklob han porta han lubnganan,³ sanglit sinmulod hira; kundi waray nira hiagii an lawas han Ginoo nga Jesus.⁴ Samtang natindog hira didto nga nagugupong mahitungod hini, tinmindog dayon tupad ha ira in duha nga kalalaken-an nga magsilaw an mga panapton.⁵ Tugob hin kahadlok yinmukbo ha tuna an kababayen-an, samtang ginsiring hira han kalalaken-an, "Kay ano nga ginbibiling niyo an buhi dinhe han mga minatay?⁶ Waray na hiya dinhe, nabanhaw na hiya. Panumdoma an iginsiring niya ha iyo han nakadto pa hiya ha Galilea:⁷ 'Kinahanglan itubyan an Anak han Tawo ngadto han mga makasasala, igraysang ha kros, ngan mabanhaw ha ikatulo ka adlaw.'⁸ Niyan nahinumdom an kababayen-an han iya mga pulong,⁹ in-moli hira tikang han lubnganan, ngan iginsumat ini ngataganan nga mga butang ngadto han onse nga mga tin-un-an ngan han iba pa.¹⁰ An kababayen-an amo hira Maria Magdalena, Juana, ug Maria nga iroy ni Santiago. Hira ngan an iba pa nga kababayen-an nga kaupod nira nagsumat han mga apostoles hini nga mga butang.¹¹ Kundi naghunahuna an mga apostoles nga kalurongan la an iginsiring han kababayen-an ngan waray tumuod ha ira.¹² Kundi bin-muhat hi Pedro ngan nagdalagan ngadto ha lubnganan. Inmubo hiya hin paghiling, ngan hinkit-an niya an lino nga mga dugnit ngan waray na iba nga iya hinkit-an. Ngan in-moli hiya nga dako an paghipausa hiunong han nahinabo.¹³ Hadto manta nga adlaw duha han kan Jesus mga tinunan an napakadto ha usa nga baryo nga Emmaus an ngaran, mga onse ka kilometro tikang ha Jerusalem.¹⁴ Naghihimangraw hira mahitungod han ngataganan nga mga butang nga nanhinabo.¹⁵ Samtang naghihimangraw hira, dimaop hi Jesus ngan binmunyog ha ira.¹⁶ Hinkit-an hiya nira, kundi ambot kon ano nga waray man hira pakakilala ha iya.¹⁷ Nagsiring hi Jesus ha ira, "Mahitungod hin ano an iyo ginkakarukayakan samtang naglalakat kamo?" Inmukoy hira nga mabidoon an ira mga bayhon.¹⁸ Nagpakiana ha iya an usa ha ira nga Cleopas an ngaran, "Ikaw gud la an umurukoy ha Jerusalem nga waray mahibaro han mga butang nga nanhinabo didto hini nga pira ka mga adlaw nga naglabay?"¹⁹ "Ano nga mga butang?" nagpakiana hiya. Nagbaton hira, "An mga butang nga nahinabo kan Jesus nga taga-Nazaret. Manaragna ini nga tawo, ngan gin-iisip han Dyos ngan han ngataganan nga mga tawo nga may gahom ha ngataganan nga iya ginyakan ug ginbuhut.²⁰ Igit-tubyan hiya han amon mga puno han kapadian ngan mga punoan nga sirotan han kamatayon ngan iginraysang hiya ha kros.²¹ Ngan naglaom gud kami nga amo hiya an mag-tutubos han Israel! Labot pa hini ngataganan, amo na yana an ikatulo ka adlaw tikang mahinabo ini.²² Nanhipausa kami han sumat hin pira nga kababayen-an han amon hugpo. Kinmadto hira ha lubnganan han maagahon pa,²³ kundi waray hiagii nira an iya lawas. Binmalik hira hin pagsumat nga nakakita hira hin panan-awon hin mga anghel nga

nagsumat ha ira nga buhi hiya.²⁴ Kinmadto ha lubnganan in pira han amon hugpo, ngan hinsabotan nira sumala han iginsiring ha kababayen-an, kundi waray hira makakita ha iya.”²⁵ Ngan nagsiring hi Jesus ha ira, “Hin ka mga lurong niyo, hin kahinay niyo tumoo han ngatanan nga iginsiring han mga manaragna! ²⁶ Diri ba kinahanglan mag-antos anay an Mesiyas hini nga mga butang san-o hiya makasulod han iya himaya?”²⁷ Niyan iginsaysay ha ira ni Jesus an iginsiring mahitungod ha iya ha ngatanan nga Kasuratan, tikang han mga basahan ni Moises ngan han mga sinurat han ngatanan nga mga manaragna.²⁸ Inmabot hira hirani han baryo nga ira kinakadtoan, ngan nagpakita hi Jesus nga sugad hin magpapadayon pa hiya ngadto ha unhan;²⁹ kundi ginhawiran hiya nira, “Pabilin na la upod ha amon kay kulopay na man ngan tikasirom na.” Sanglit simmulod hiya ngan nagpabilin upod ha ira.³⁰ Linmingkod hiya ha lamesa upod ha ira, kinmuha han tinapay, ngan ginbindisyonan ini niya; katapos, ginpinitpinit niya an tina-pay ngan iginhatac ha ira.³¹ Nabuksan an ira mga mata ngan kinmilala hira ha iya; kundi napara hiya dayon ha ira mga mata.³² Naggipasiringsiring hira, “Diri ba sugad hin kalayo nga nagdidilaab dinhe ha aton, han nagyayakan hiya ha aton dida ha dalan, ngan nagsasaysay ha aton han Kasuratan?”³³ Nagkabuhat hira dayon ngan binmalik ha Jerusalem, diin ira hin-agian nga nagkakatirok an onse nga mga tinun-an, kaupod han iba³⁴ nga nagsiring, “Tinuod gud nga nabanhaw an Ginoo! Nagpakita hiya kan Simon!”³⁵ Niyan iginsaysay nira nga duha ha ira an nahinabo ha dalan ngan kon naunan-o an ira pakakilala han Ginoo dida han pagpinitpinit niya han tinapay.³⁶ Samtang nagsusumat hira hini ha ira, tigda la nga timindog an Ginoo ngahaw ha butnga nira ngan ginsiring hira, “An kalinaw maada ha iyo.”³⁷ Tugob hira hin kahadlok ngan kakulba. An ira hunahuna nga kinmita hira hin kalag.³⁸ Kundi nagsiring hiya

ha ira, “Kay ano nga nababaraka man kamo? Kay ano nga nagruruhaduha man kamo ha iyo mga hunahuna?³⁹ Panginanoa an akon mga kamot ngan mga tiil, ngan kitaa, hi ako gud ini. Kapti ako niyo ngan masabot kamo, kay waray undod ngan mga tul-an an usa nga kalag, sugad han iyo nakikita nga aanhi ha akon.”⁴⁰ Iginsiring niya ini ngan iginpakita niya ha ira an iya mga kamot ngan mga tiil.⁴¹ Waray la gihapon hira makakatoo tungod han ira dako nga kalipay ngan paghipausa, sanglit nagpakiana hiya ha ira, “Mayada ba niyo sadang makaon dinhe?”⁴² Gintagan hiya nira hin sinugba nga isda,⁴³ ngan kinarawat ini ni Jesus ngan ginkaon ha ira atubangan.⁴⁴ Niyan nagsiring hiya ha ira, “Amo gud ini an mga butang nga iginsumat ko ha iyo han kaupod pa ako niyo: kinahanglan matuman an ngatanan nga nahisurat mahitungod ha akon dida han Balaod ni Moses, han mga sinurat han mga manaragna, ngan han mga Salmo.”⁴⁵ Ngan ginbuksan niya an ira mga hunahuna basi makasabot hira han Kasuratan,⁴⁶ ngan nagsiring ha ira, “Amo ini an nahisurat: kinahanglan mag-antos an Mesiyas ngan mabanhaw ha ikatulo ka adlaw,⁴⁷ ngan ha iya ngaran kinahanglan igwali ha ngatanan nga mga nasod, tikang ha Jerusalem, an mensahe mahitungod han pagbasol ngan pagpasaylo han mga sala.⁴⁸ Mga saksi kamo hini nga mga butang.⁴⁹ Ngan ako ngahaw an magpapadara nganhi ha iyo han iginsaad han akon Amay. Kundi kinahanglan maghulat kamo didto ha syudad tubtob nga kumunsad ha iyo an gahom nga tikang ha igbaw.”⁵⁰ Niyan gindara hira niya ha gawas han syudad tubtob ha Betania diin gin-alsaya niya an iya mga kamot ngan ginbindisyonan hira.⁵¹ Samtang nagbebendisyon hiya ha ira, binmaya hiya ha ira ngan ginbayaw hiya ha langit.⁵² Nagsingba hira ha iya ngan binmalik hira ngadto ha Jerusalem, nga malipayon,⁵³ ngan dayuday didto hira ha Templo, hin pagpasalamat han Dyos.

JUAN

1 Han waray pa himoa an kalibutan, nakada na an Pulong. Kausa han Dyos an Pulong, ngan Dyos gud an Pulong. **2** Tikang pa ha tinikangan kausa na han Dyos an Pulong. **3** Gintuha han Dyos an ngatanan nga mga butang pinaagi han Pulong, sanglit waray nahimo nga bisan usa han ngatanan nga mga binuhat, nga diri pinaagi ha iya. **4** Dida han Pulong nakada an kinabuhi, ngan an kinabuhi amo an kapawa han mga tawo. **5** An kapawa naglamrag dida han kasisidman, ngan an kasisidman waray gud makaparong ha iya. **6** May-ada tawo nga Juan an ngaran nga ginsugo han Dyos **7** hin pagsumat han mga tawo mahitungod han kapawa, basi an ngatanan makabati han mensahe ngan tumoo. **8** Diri hiya amo an kapawa; kinmanhi hiya hin pagsumat mahitungod han kapawa. **9** Amo ini an matuod nga kapawa—an kapawa nga nakanhi ha kalibutan ngan nakalamrag han ngatanan nga katawhan. **10** An Pulong dinhe na ha kalibutan, ngan bisan kon an kalibutan ginhimo han Dyos pinaagi ha iya, kundi waray kumilala ha iya an kalibutan. **11** Kinmanhi hiya han iya kalugaringon nga tuna, kundi waray hiya karawata han iya kalugaringon nga katawhan. **12** May-ada kinmarawat ngan tinmoo ha iya sanglit ihinatag ha ira an katungod hin pagka anak han Dyos. **13** Nahimo hira nga mga anak han Dyos diri hin natural nga paagi, an karuyag sidngon diri pinaagi hin tawo nga amay; an Dyos ngahaw amo an ira Amay. **14** Nahimo nga tawo an Pulong, ngan puno hin grasya ngan kamatuoran, nag-ukoy dinhe ha aton. Hinkit-an naton an iya himaya—an himaya nga kinarawat niya ha iya pagka bugtong nga Anak han Dyos Amay. **15** Naghimangraw hi Juan mahitungod ha iya, ngan naggoliat, "Amo ini hiya an akon iginhimangraw ha iyo han akon pagsiring, 'Larulabaw ha akon an masunod ha akon, kay nakada na hiya han waray pa ako katatawo.' " **16** Gintagan kita ngatanan hin kaupayan tikang han kahing-pitan han iya grasya, ngan naghahatag ha aton hin sunod-sunod nga mga kaupayan. **17** Ginhatac han Dyos an Balaod pinaagi kan Moises; kundi inmabot an grasya ngan kamatuoran pinaagi kan Jesu-Cristo. **18** Waray pa gud nakakita han Dyos. Kundi an bugtong nga Anak, ngan Dyos, ngan kausa han Amay, amo an nagpakilala ha iya. **19** Nagsugo an mga punoan nga Judiyo didto ha Jerusalem hin kapadian ngan mga Levita hin pagpakiana kan Juan kon hin-o hiya. **20** Waray hiya maglirong, kundi nagsumat hin waray lipodlipod, "Diri ako an Mesiyas." **21** Nagpakiana liwat hira, "Hin-o ka man ngay-an? Hi Elias ka ba?" "Diri, diri ako hiya," nagbaton hi Juan. "Ikaw ba an Manaragna?" nagpadayon hin pagpakiana hira. "Diri," nagbaton liwat hiya. **22** Ngan nagsiring hira ha iya, "Sumati kami kon hin-o ka basi may igsumat namon han nagsugo ha amon. Ano man an imo ikasisiring mahitungod ha imo ngahaw?" **23** Binmaton hi Juan pinaagi han paghinabe niya han siring ni Isaias, an manaragna: "Amo ako ini: 'An tingog hin usa nga naggogoliat didto han kamingawan: Tadonga an dalan nga aagian han Gino!' " **24** An mga tawo nga ginsugo han mga Parisiyo **25** nag-

pakiana kan Juan, "Kay ano nga nagbubunyag ka man, kon diri ka man ngay-an an Mesiyas, o hi Elias, o an Manaragna?" **26** Binmaton hi Juan, "Nagbubunyag ako hin tubig, kundi may usa dida ha iyo nga diri niyo kinikilala. **27** Masunod hiya ha akon, kundi diri ngani ako takos bisan hin paghukas han iya sandalyas." **28** Nahinabo ini ngatanan didto ha Betania, sinirangan nga dapit han Salog han Jordan, diin namumunyag hi Juan. **29** Pagkabuwas, hinkit-an ni Juan hi Jesus nga tikada ha iya, ngan nagsiring hiya, "Kitaa, iini an Kordero han Dyos, nga nagkuhaha han sala han kalibutan! **30** Amo ini hiya an akon hinnabihan han akon pagsiring, 'May tawo nga masunod ha akon nga larulabaw ha akon, kay nakada na hiya han waray pa ako katatawo.' **31** Waray ako makakilala ha iya, kundi kinmanhi ako ngan namumunyag hin tubig, basi ipakilala ko hiya ngadto han mga tawo han Israel." **32** Amo ini an pagpamatuod ni Juan: "Hinkit-an ko an Espiritu nga nakunsad sugad hin sarapati nga tikang ha langit ngan hinmugdon ha iya. **33** Diri pa ako hadto nakilala ha iya, kundi an Dyos nga nagsugo ha akon hin pagbunyag hin tubig nagsiring, 'Hikikit-an mo an Espiritu nga makunsad ngan mahugdon ha usa ka tawo; amo hiya an nagbubunyag han Espiritu Santo.' **34** Akon ito hinkit-an, ngan nagsusumat ako ha iyo nga hiya amo an Anak han Dyos." **35** Han pagkasunod nga adlaw didto na liwat hi Juan upod in duha niya nga mga tinun-an. **36** Han pakakita niya kan Jesus nga nalabay, nagsiring hiya, "Kitaa, iini an Kordero han Dyos!" **37** Nakabati an duha niya ngan tinun-an han iya pagsiring hini, ngan binmunyog hira kan Jesus. **38** Linmingi hi Jesus ngan hinkit-an hira ngan nasunod ha iya, ngan nagpakiana, "Ano in iyo ginbibiling?" Nagbaton hira, "Diin ka pag-ukoy, Rabi?" ("Magturutdo" an kahulogan hini nga pulong.) **39** "Tana, ngan kitaa niyo," nagbaton hi Jesus. Sanglit binmunyog hira ha iya ngan hinkit-an nira an iya inuokyan, ngan didto nagpabilin hira upod ha iya hito nga adlaw. (May mga alas kwatro adto ha kulop.) **40** Usa han duha ngan nakabati kan Juan ngan binmunyog kan Jesus, amo hi Andres nga bugto ni Simon Pedro. **41** Hin-agian dayon ni Andres hi Simon nga iya bugto ngan ginsumatan niya, "Hin-agian namon an Mesiyas." ("Cristo" an kahulogan hini nga pulong.) **42** Ngan gindara niya hi Simon ngadto kan Jesus. Gintutokan hiya ni Jesus ngan ginsiring, "Ikaw hi Simon nga anak ni Juan. Pagngangararan ka nga Cepas." (Pareho ini han pulong nga Pedro, ngan an kahulogan, "Bato.") **43** Pagkabuwas naghunahuna hi Jesus hin pagkadro ha Galilea. Hin-agian niya hi Felipe ngan ginsiring niya, "Upod ha akon!" (Taga-Betsaida ini hi Felipe, ngan amo liwat an bungto nira Andres ug Pedro.) **45** Hin-agian ni Felipe hi Natanael ngan ginsumatan hiya, "Amon hin-agian an tawo nga iginsurat ni Moises ha basahan han Balaod, ngan iginsurat liwat han mga manaragna. Amo hiya hi Jesus, an anak ni Jose nga taga-Nazaret." **46** Nagpakiana hi Natanael, "May-ada ba maupay nga matikang ha Nazaret?" "Tana, ngan kitaa," nagbaton hi Felipe. **47** Han paghikiti ni Jesus

kan Natanael nga nadaop ha iya, naghinabi hiya ha iya, "Ini in tinuod nga taga-Israel, waray gud sadang isuson ha iya." ⁴⁸ Nagpakiana hi Natanael ha iya, "Ano hin pakakilala mo ha akon?" Binmaton hi Jesus, "Hinkit-an ko ikaw han nakadto ka ha sirong han kahoy nga igos, han waray ka pa tatawga ni Felipe." ⁴⁹ Nagsiring hi Natanael, "Magturutdo, ikaw an Anak han Dyos, ikaw an Hadi han Israel!" ⁵⁰ Ngan nagsiring hi Jesus ha iya, "Natoo ka ba, tungod la nga nagsiring ako ha imo nga hinkit-an ko ikaw ha sirong han igos? Hikikit-an mo in larulabaw pa hini nga mga butang!" ⁵¹ Ngan nagsiring hi Jesus ha ira ngatanan, "Susumatan ko kamo hin tinuod: Hikikit-an niyo an langit nga binuksan, ngan masaka-lusad dida han Anak han Tawo an mga anghel han Dyos!"

2 Paghagos hin duha ka adlaw, nagkaada kasal didto ha bungto han Cana, ha Galilea. Nakadto an iroy ni Jesus. ² Gindapit liwat ngadto hini nga pagkasal hi Jesus, pati an iya mga tinun-an. ³ Han kaubos na han bino, ginsiring hi Jesus han iroy niya, "Waray na hira bino." ⁴ Nagbaton hi Jesus, "Babaye, ayaw ako pagbut-i han akon bubuhaton. Waray pa abot an akon panahon." ⁵ Gintugon han iroy ni Jesus an mga surugoon, "Buhata gud an bisan ano nga igsugo niya ha iyo." ⁶ May mga turumanon han ira tuluoohan an mga Judiyo mahitungod hin panhugas, sanglit tungod hini, may mga tadyaw nga inandam didto, nga masulod hin mga 20 ngadto ha 30 ka galon an kada usa. ⁷ Ginsiring ni Jesus an mga surugoon, "Pun-a niyo hin tubig ini nga mga tadyaw." Ginpuno nira ini tubtob ha ganggang, ⁸ ngan ginsiring hira niya, "Sarok na kamo han tubig, ngan dad-a ngadto han tinaporan han kombite." Gindara nira ngadto han tinaporan, ⁹ ngan gintilawan an tubig nga nahimo na nga bino. Waray hiya sabot kon diin tikang ini nga bino (kundi maaram an mga surugoon nga nagsarok han tubig). Sanglit gintawag niya an kinasal nga lalake ¹⁰ ngan ginsiring hiya, "Gin-uuna hin pagdurot han nagpapakaon an gin-mamaupayi nga bino, ngan kon takas na an mga dinapit, igindudurot na nira an diri na maupay nga bino. Kundi imo lugod gin-orhe pagdurot an gimamaupayi nga bino." ¹¹ Ginbuhat ni Jesus ini nga syahan han iya mga milagro didto ha Cana, ha Galilea. Iginpadayag niya didto an iya gahom, ngan tinmoo ha iya an iya mga tinun-an. ¹² Katapos hini, napakadto ha Capernaum hi Jesus, an iroy ngan an kabugtoan niya, pati an iya mga tinun-an, ngan nagpabilin hira didto hin pira ka adlaw. ¹³ Hiraniay na an Pyesta han Paglabay han mga Judiyo, sanglit napakadto hi Jesus ha Jerusalem. ¹⁴ Hinkit-an niya didto ha Templo an mga tawo nga nagbabaligya hin mga baka, mga karnero, ngan mga sarapati, ngan an mga parabalyo hin kwarta nga nanlilingkod sapit han ira mga lamesa. ¹⁵ Naghimo hi Jesus hin latob tikang hin mga lubid, ngan gintabog niya an ngatanan nga mga hayop ngadto ha gawas han Templo, pati an mga karnero ngan mga baka, ngan pinanmalintong niya an mga lamesa han mga parabalyo hin kwarta, ngan ginpasarang niya an ira mga sinsilyo. ¹⁶ Ngan ginsugo niya an mga parabalyo han mga sarapati, "Kuhaa niyo ini dine! Ayaw niyo paghimoa nga taboan an balay han akon Amay!" ¹⁷ Nahinumdom an iya mga tinun-an nga nasiring an kasuratan, "An akon tinuod nga pagmahal han imo balay, O Dyos, naglalaga ha akon kasingkasing sugad hin kalayo!" ¹⁸ Gin-ayat hi Jesus han mga punoan nga Judiyo, "Ano nga milagro an ipakikita mo ha amon hin pagpasabot nga may-ada ka katungod hin pagbuhat hini?" ¹⁹ Nagbaton hi Jesus, "Bungkaga niyo ini nga balay han Dyos ngan titin-

dogon ko liwat sulod hin tulo ka adlaw." ²⁰ "Kwarentay seis ka tuig an pagtindog hini nga templo, ngan titindogon mo ini sulod la hin tulo ka adlaw?" nagpakiana hira. ²¹ Kundi an Templo nga karuyag sidngon ni Jesus, amo an iya lawas. ²² Sanglit han kabanhaw na niya, nahinumdom an iya mga tinun-an hini nga iya ginyakan, ngan tinmoo hira han kasuratan ngan han mga pulong nga iginsiring ni Jesus. ²³ Samtang nakadto ha Jerusalem hi Jesus, ha panahon han Pyesta han Paglabay, damo in tinmoo ha iya, han pakakita nira han nabuhat niya nga mga milagro. ²⁴ Kundi waray tumagya ha ira hi Jesus, kay sayod hiya kaupay han ngatanan nga mga tawo. ²⁵ Waray na kinahanglan nga sumatan pa hiya mahitungod han mga tawo, kay daan hiya sayod kon ano an aada ha ira mga kasingkasing.

3 May-ada tawo nga Nicodemo an ngaran, usa nga pangulo han mga Judiyo, nga sakop han hugpo han mga Parisiyo. ² Usa ka gab-i, kinmadto hiya kan Jesus ngan nagsiring hiya, "Rabi, maaram kami nga magturutdo ka nga ginpadara han Dyos, kay waray makakahimo han mga orosahon nga imo ginbubuhat, gawas kon an Dyos aada ha iya." ³ Nagbaton hi Jesus, "Susumatan ko ikaw hin tinuod: waray tawo nga makakakita han Ginhadian han Dyos, labot kon matawo na liwat hiya." ⁴ Nagpakiana hi Nicodemo, "Uunanhon hin usa nga tigurang na hin katawo na liwat? Diri na gud hiya makakabalik ha tagoangkan han iroy niya, ngan ig-anak hin ikaduha!" ⁵ Nagbaton hi Jesus, "Susumatan ko ikaw hin tinuod: waray tawo nga makakasulod han Ginhadian han Dyos labot kon matawo hiya pinaagi hin tubig ngan han Espiritu. ⁶ Tikang hin mga kag-anak an lawasnon nga pagkatawo; kundi tikang han Espiritu an espirituhanon nga pagkatawo. ⁷ Ayaw hipausa nga nasiring ako ha imo, 'Kinahanglan matawo na liwat kamo ngatanan!' ⁸ Nahuyop an hangin bisan diin; hinbabatian mo an iya hinaganas, kundi diri ka maaram kon diin tikang ngan kon tikain. Sugad man liwat hito an ngatanan nga natatawo pinaagi han Espiritu." ⁹ "Uunanhon man ini?" nagpakiana hi Nicodemo. ¹⁰ Nagbaton hi Jesus, "Bantogan ka nga magturutdo ha Israel, ngan diri ka ba nakakasabot hini? ¹¹ Susumatan ko ikaw hin tinuod: nagayakan kami han amon hinbabaroan ngan nagsusumat kami han amon hinkit-an, kundi waray ha iyo naruruyag hin pagkarawat han amon mensahe. ¹² Diri kamo natuod ha akon kon naghihimangraw ako ha iyo mahitungod han tunan-on nga mga butang; sanglit uunanhon pagtuod niyo ha akon, kon magsumat ako ha iyo mahitungod han langitnon nga mga butang? ¹³ Ngan waray pagud nakasaka ha langit labot han Anak han Tawo nga limmusad tikang ha langit!" ¹⁴ Sugad nga gin-isa ni Moises didto ha kamingawan an halas nga brons, kinahanglan man liwat nga isahon an Anak han Tawo hin sugad nga paagi, ¹⁵ basi makaangkon han dayon nga kinabuhi an ngatanan nga natoo ha iya. ¹⁶ Kay ginhugma gud han Dyos an kalibutan, ngan iginhatag niya an iya bugtong nga Anak, basi diri unta mamay an ngatanan nga nasarig ha iya, kundi makaangkon han dayon nga kinabuhi. ¹⁷ Kay waray magsugo an Dyos han iya Anak nganhi hin paghukom han kalibutan, kundi hin pagtalawas han kalibutan. ¹⁸ Diri ginhuhukman an bisan hin-o nga nasarig han Anak, kundi ginhukman na an bisan hin-o nga diri nasarig, kay waray hiya sumarig han bugtong nga Anak han Dyos. ¹⁹ Amo ini an paagi han paghukom: inmabot an kapawa ha kalibutan, kundi ginpalabi han mga tawo an kasisidman kay han kapawa, kay nagbubuhat man hira hin

maraot.²⁰ Nadiri han kapawa, an bisan hin-o nga nagbubuhat hin karat-an, ngan nalikay han kapawa, kay diri hiya naruruyag nga hikit-an an iya magraot nga mga buhat.²¹ Kundi napakita ha kapaw-an an bisan hin-o nga nagbubuhat hin matadong, basi hikit-an nga nagsusugot hiya han Dyos.²² Katapos hini napakadto hi Jesus ngan an iya mga tinun-an ha lalawigan han Judea. Nagpabilin hiya didto kaupod nira sulod hin pira ka adlaw ngan nanmunyang hiya.²³ Nanmumunyang liwat hi Juan didto ha Enon, nga hirani ha Salim, kay damo an tubig didto. Napakadto an mga tawo kan Juan ngan iya ginbubunyagan hira. (24) Waray pa hadto kapriso hi Juan.)²⁵ May mga tinun-an ni Juan nga nakiglantugi hin usa nga Judiyo mahitungod hin turumanon han tuluohan babinh paglinis.²⁶ Sanglit kinmadto hira kan Juan ngan ginsumatnira hiya, "Magturutdo, nahinunumdom ka ba han tawo nga kaupod mo didto han tabok han Jordan, an tawo nga imo iginsumat ha amon? Namumunyang na hiya yana ngan napakadto ha iya an mga tawo!"²⁷ Nagbaton hi Juan, "Waray maaangkon in bisan hin-o labot kon ihatag ito ha iya han Dyos.²⁸ Kamo ngahaw an akon mga saksi nga nagsiring ako, 'Diri ako amo an Mesiyas, kundi ginsugo ako una ha iya.'²⁹ Kanan karaslon nga lalake an karaslon nga babaye; nahulat ngan nanmamati an sangkay han karaslon nga lalake, ngan nalilipay hiya kon nabati han tingog han karaslon nga lalake. Sugad hini an pagkahingpit han akon kalipayan.³⁰ Kinahanglan magtikadungganan hiya, samtang magtikaubos ako."³¹ Labaw han ngatanan hiya nga tikang ha ighbaw; hiya nga tikang ha tuna kanan tuna ngan naghihimangraw mahitungod han tunan-on nga mga butang. Labaw han ngatanan hiya nga tikang ha langit.³² Nagsusumat hiya han iya hinkit-an ngan hinbatian, kundi waray nakarawat han iya mensahe.³³ Bisin hin-o nga nakarawat han iya mensahe, nagpapamatuod nga kasasarigan an Dyos.³⁴ Naghihimangraw han mga pulong han Dyos an ginsugo han Dyos, kay ihinahatag ha iya han Dyos an kahingpit han iya Espiritu.³⁵ Nahigugma an Amay han iya Anak ngan igintapod ha iya gahom an ngatanan nga mga butang.³⁶ May dayon nga kinabuhi an nasarig han Anak; kundi an nalaris han Anak diri gud makakaangkon han kinabuhi, ngan magpapabilin ha iya ha kadayonan an kapungot han Dyos.

4 Nakabati an mga Parisiyo nga darudamo an mga tinun-an nga nakabig ngan nabunyagan ni Jesus kay ni Juan. (2) Ha tinuod diri hi Jesus ngahaw an nanmunyang, kundi an iya la mga tinun-an.)³ Han paghibaro ni Jesus hini, binmaya anay hiya han Judea, ngan binmalik ngadto ha Galilea.⁴ Maagi gud hiya ha Samaria kon makadto hiya ha Galilea.⁵ Inmabot hiya ha Sicar, usa nga bungto ha Samaria, nga hirani han tuna nga iginhata ni Jacob kan Jose nga iya anak.⁶ Nakadto an atabay ni Jacob. Tungod han kakapoy han pagbaktas, linmingkod hi Jesus ha ligid han atabay, kay tikaurudo na.⁷⁻⁸ Napakadto ha bungto an iya mga tinun-an hin pagpalit hin pagkaon. May inmabot nga usa ngan Samaritana hin pag-alog, ngan nagsiring hi Jesus ha iya, "Paimna gad ako."⁹ Binmaton an babaye, "Judiyo ka ngan Samaritana ako, kay ano nga nagagom ka pangaro ha akon hin pag-inom?" (Kay diri nagkakasarabot an mga Judiyo ngan mga Samaritano. Diri ngani nagamit an mga Judiyo han amo ngan mga karaonan ngan ginagamit han mga Samaritano.)¹⁰ Nagbaton hi Jesus, "Kon maaram ka la han ihinahatag han Dyos, ngan kon hin-

o hiya nga naaro ha imo hin pag-inom, mangangaro kaunta ha iya ngan tatagan ka niya hin tubig nga nahatag hin kinabuhi."¹¹ Nagsiring an babaye, "Hain ka man kukuha hito nga tubig, kay waray ka man ikarabo, ngan hilarom an atabay?¹² Hi Jacob nga amon ginikanan an naghatac ha amon hini nga atabay, ngan nanginom hini hira ngatanan: hiya, an iya mga anak, ngan an iya mga hayop. Labaw ka paba kan Jacob?"¹³ Binmaton hi Jesus, "Uuhawon la gihapon an bisan hin-o nga mainom hini nga tubig,¹⁴ kundi diri na gud uuhawon an bisan hin-o nga mainom han tubig nga akon ihahatag. Mahihimo nga burabod dida ha iya an ihahatag ko nga tubig, an buhi nga tubig nga mahatac ha iya han dayon nga kinabuhi."¹⁵ Nagsiring an babaye, "Tagi gad ako hini nga tubig, basi diri na ako uhawon, ngan diri na ako magbinalikbalik nganhi hin pag-alog."¹⁶ Nagsiring hi Jesus ha iya, "Kadto na, tawaga an imo bana ngan balik nganhi."¹⁷ "Waray ako bana," nagsiring an babaye. Binmaton hi Jesus, "Tama an imo siring nga waray ka bana,¹⁸ kay lima na an imo iginkaasawa, ngan diri mo bana iton iginkakalungon mo yana. Matuod gud an imo siring."¹⁹ "Naabat ako nga usa ka nga manaragna," nagsiring an babaye.²⁰ "Nagsisingba dinhe hini nga bukid an amon mga kaapoy-apoyan nga Samaritano, kundi kay ano nga nagdidig-on man kamo nga mga Judiyo nga didto la ha Jerusalem an dapit nga angay naton pagsingbahon an Dyos?"²¹ Nagsiring hi Jesus ha iya, "Babaye, tuod na la ha akon: maabot an panahon nga diri na an mga tawo magsisingba han Amay dinhe hini nga bukid o didto ha Jerusalem.²² Diri kamo nga mga Samaritano maaram kon hin-o an iyo ginsisingba; maaram kami nga mga Judiyo han amon ginsisingba, kay natikang ha mga Judiyo an katalwasan.²³ Kundi maabot an panahon, ngan aanhi na, ngan magsisingba han Amay ha espiritu ngan ha kamatuoran an matuod nga mga magsisingba. Amo ini nga mga magsisingba an naruruyagan han Amay nga magsisingba ha iya.²⁴ Espiritu an Dyos, ngan kinahanglan magsisingba ha espiritu ngan ha kamatuoran an mga nagsisingba ha iya."²⁵ Nagsiring an babaye ha iya, "Maaram ako nga maabot an Mesiyas, nga gintatawag nga Cristo. Kon umabot na hiya, susumatan kita niya han ngatanan nga mga butang."²⁶ Binmaton hi Jesus, "Ako amo hiya, ako nga nakikighimangraw ha imo."²⁷ Hito ngahaw nga takna nagkaabot an mga tinun-an ni Jesus, ngan duro an ira paghipausa nga nakikighimangraw hiya hin babaye. Kundi waray ha ira nagpakiana han babaye, "Ano an imo tuy?" o kan Jesus, "Kay ano nga nakikighimangraw ka ha iya?"²⁸ Binayaan han babaye an iya tibod ngan binmalik ngadto ha bungto. Nagsiring hiya ha mga tawo didto,²⁹ "Tana, kitaa niyo an tawo nga nagsumat ha akon han ngatanan nga akon nabuhat. Amo na ba hiya an Mesiyas?"³⁰ Sanglit binayaan nira an bungto ngan napakadto hira kan Jesus.³¹ Hito ngahaw nga takna naghinangyo an mga tinun-an kan Jesus, "Magturutdo, kaon na!"³² Kundi nagbaton hiya, "May-ada ako pagkaon nga waray niyo hibabaro."³³ Sanglit may hin parupakiana an mga tinun-an, "May-ada ba nagdul-ong ha iya hin pagkaon?"³⁴ Nagsiring hi Jesus ha ira, "An akon pagkaon amo an pagtuman han kaburot-on han nagsugo ha akon ngan paghuman han iya ipinapagbuhat ha akon.³⁵ Di ba nasiring kamo, 'Upat ka bulan anay san-o magani?' Kundi nasiring ako ha iyo, tan-awa daw niyo hin maupay an kaumhan: hinog ngan igo na anihon.³⁶ Sinusuholan an mag-arani ngan gintitirok niya an mga inani para han

dayon nga kinabuhi, basi magkaurosa hin pagkalipay an magtaranom ngan an mag-arani.³⁷ Matuod an darahunon, ‘Usa an nagtatanom, iba an nag-aani.’³⁸ Ginsugo ko kamo hin pag-aní dida hin uma nga waray niyo pagkabudlay; iba in nagkabudlay hito, ngan kamo an nagpapahimulos han ira ginkabudlayan.”³⁹ Tinmoo kan Jesus in damo han mga Samaritano hito nga bungto kay nagsiring an babaye, “Ginsumatan ako niya han ngatanan nga akon nabuhat.”⁴⁰ Sanglit han pag-abot han mga Samaritano, naghangyo hira ha iya nga magpabilin hiya dida ha ira. Ngan nagpabilin didto hi Jesus hin duha ka adlaw.⁴¹ Damo pa in timoo tungod han iya mensahe,⁴² ngan ginsumatan nira an babaye, “Natoo na kami yana, diri tungod han imo igin-siring, kundi tungod han hinbatian namon ngahaw ha iya, ngan maaram kami nga hiya amo an tiniuod nga Magtaral-was han kalibutan.”⁴³ Katapos hin duha ka adlaw didto, lin-makat hi Jesus ngan pinmakadto ha Galilea.⁴⁴ Hiya ngahaw an nagsiring, “Diri tinutuod an manaragna dida han iya kalugaringon nga tuna.”⁴⁵ Han pag-abot niya ha Galilea ginkarawat hiya han mga tawo didto, kay nagpakakita hira han ngatanan nga nabuhat niya ha panahon han Pyesta han Paglabay, han paghingadto nira ha Jerusalem ha panahon han pyesta.⁴⁶ Binmalik hi Jesus ngadto ha Cana, ha Galilea, diin ginhimo niya nga bino an tubig. May-ada didto usa nga opisyal han bungto nga may anak nga lalake nga masakit didto ha Capernaum.⁴⁷ Han paghibaro niya nga in-mabot hi Jesus ha Galilea tikang ha Judea, kinmadto hiya kan Jesus ngan ginhangyo niya nga masingadto ha Capernaum hin pagtambal han iya anak nga himaratomyon.⁴⁸ Nagsiring hi Jesus ha iya, “Waray gud ha iyo matoo labot kon hikit-an niyo in dagko nga mga orosahan.”⁴⁹ Nagbaton an opisyal, “Tana gad, upod ha akon nga diri pa napatay an akon anak.”⁵⁰ Ginsiring hiya ni Jesus, “Kadto na, mabubuhi an imo anak.” Tinmoo an tawo han mga pulong ni Jesus ngan linmakat hiya.⁵¹ Dida ha dalan, han tipauli hiya, ginsugat hiya han iya mga surugoon upod an sumat nga buhi an iya anak.⁵² Ginpakianhan niya hira kon ano nga oras nahiolian an iya anak. Nagbaton hira, “Nalunasan hiya han iya hiranat kakulop han ala una.”⁵³ Nahinumdom an amay nga amo gud nga takna an pagsiring ni Jesus ha iya, “Mabubuhi na an imo anak.” Sanglit, timoo hiya ngan an bug-os niya nga panimalay.⁵⁴ Amo ini an ikaduha nga milagro nga ginbubuhat ni Jesus han pag-abot niya ha Galilea tikang ha Judea.

5 Katapos hini, nagpyesta an mga Judiyo ngan napakadto hi Jesus ha Jerusalem. **2** Didto ha Jerusalem, hirani han Portahan han mga karnero, may usa nga linaw nga parigoan, nga may lima nga mga balkon. Betsata an ngaran hini ha Hebreohanon. **3** Nakada hini nga mga balkon in damo nga mga magsakit—mga buta, mga piay, ngan mga lulid. [Naghuhulat hira nga bumantad an tubig, **4** kay may panahon nga nalugsong ha linaw in usa nga anghel han Ginoo ngan inuukay niya an tubig. An una nga makalugsong nga masakit, katapos maukay an tubig, nau-upay han bisan ano nga iya sakit.]⁵ May didto usa nga tawo nga 38 ka tuig na an iya kasakit. **6** Hinkit-an hiya nga nahiga didto, ngan maaram hi Jesus nga maiha na hin duro an kasakit han tawo; sanglit ginsiring hiya, “Karuyag mo ba mag-upay?”⁷ Binmaton an masakit, “Waray man nadadara ha akon ngadto ha linaw kon inuokay na an tubig. Samtang tilugsong pa la ako, hin-uunhan na ako han iba.”⁸ Ginsiring hiya ni Jesus, “Buhat, dad-a an imo higdaan,

ngan lakat.”⁹ Naupay dayon an tawo; gindara niya an iya higdaan, ngan linmakat. Nahinabo ini ha Adlaw nga Iparahuway,¹⁰ sanglit ginsiring han mga punoan nga Judiyo an tawo nga naupay, “Adlaw nga Iparahuway yana, ngan supak ha aton Balaod an pagdara han imo higdaan.”¹¹ Binmaton hiya, “Ginsiring ako han tawo nga nagtambal ha akon, ‘Dad-a an imo higdaan ngan lakat.’”¹² Nagpakiana hira ha iya, “Hin-o ini nga tawo nga nagsugo ha imo hin pagdara han imo higdaan ngan lakat?”¹³ Kundi waray makakilala an natambal nga tawo kon hin-o an nagtambal ha iya, kay nasalipdan hi Jesus han damo nga mga tawo nga nakadto didto han iya paggawas.¹⁴ Katapos hini, iginkatapo hiya ni Jesus didto han Templo ngan ginsiring hiya, “Kitaa maupay ka na; bayai na an imo sala, kay bangin lugod labaw pa kamaraot an mahinabo ha imo.”¹⁵ Ngan linmakat an tawo ngan iya ginsumatan an mga punoan nga Judiyo nga hi Jesus an nagtambal ha iya.¹⁶ Tungod hini nagtikang hira pagdumot kan Jesus, kay ginbubuhat niya ini nga pagtambal ha Adlaw nga Iparahuway.¹⁷ Ginbaton hira ni Jesus, “Dayuday nagbubuhat an akon Amay, sanglit kinahanglan liwat magbubuhat ako.”¹⁸ Ini nga iya siring nakaaghat han mga punoan nga Judiyo pag-iparatay ha iya; diri la nga ginsupak niya an balaod han Adlaw nga Iparahuway, kundi ginsiring pa niya nga iya kalugaringon nga Amay an Dyos, ngan dida hini, nakikigtupong hiya han Dyos.¹⁹ Sanglit ginbaton hira ni Jesus, “Susumatan ko kamo hin tiniuod: diri nagbubuhat an Anak hin iya la kalugaringon; nagbubuhat hiya han nakikita niya nga ginbubuhat han iya Amay. Kon ano an ginbubuhat han Amay, amo man liwat an ginbubuhat han Anak.²⁰ Kay hinihiguma han Amay an Anak ngan ginpapakita an Anak han ngatanan nga ginbubuhat han Amay ngahaw. Ipapakita niya han iya Anak in darudagko pa nga mga buruhaton kay hini, ngan mahipapausa kamo ngatanan.²¹ Sugad nga gibabanhaw han Amay an mga minatay ngan tinatagan hira hin kinabuhi, ha amo man nga paagi, nihatag an Anak hin kinabuhi hadton iya karuyag tagan.²² Diri na maghuhukom an Amay bisan kan kanay. Iginhatag na niya ngadto han iya Anak an bug-os nga katungod hin paghukom,²³ basi magpasidungog han Anak an ngatanan, sugad han ira pagpasidungog han Amay. Bisan hin-o nga diri nagpapasidungog han Anak, diri man nagpapasidungog han Amay nga amo an nagsugo ha iya.²⁴ “Susumatan ko kamo hin tiniuod: may-ada na dayon nga kinabuhi an bisan hin-o nga namatni han akon mga pulong, ngan natoo ha iya nga nagsugo ha akon. Diri na hiya paghuhukman, kay inmagi na hiya han kamatayon ngadto ha kinabuhi.²⁵ Susumatan ko kamo hin tiniuod: Tiarabot an panahon, ngan inmabot na ini—nga makakabati an mga minatay han tingog han Anak han Dyos, ngan mabubuhi adton makabati hini nga tingog.²⁶ Sugad nga an Amay, ha iya ngahaw, amo an tinikangan han kinabuhi, ha sugad man nga paagi, ginhimo niya an iya Anak nga magin tinikangan han kinabuhi.²⁷ Ngan iginhatag ngadto han Anak an katungod hin paghukom, kay Anak han Tawo man hiya.²⁸ Ayaw kamo hipausa hini; tiarabot an panahon nga makakabati han iya tingog an ngatanan nga mga minatay ha lubnganan,²⁹ ngan magkakaguwa hira han ira mga lubnganan; mabangon ngan mabubuhi adton nagbubuhat hin mag-upay, ngan mabangon ngan pagsisirotan adton nagbubuhat hin magraot.³⁰ “Waray ko mahihimo ha akon la kalugaringon; naghuhukom la ako sumala han iginsiring han Dyos ha

akon, sanglit matadong an akon paghukom, kay diri ako nagtitinguha hin pagbuhat han akon karuyag, kundi an karuyag la han nagsugo ha akon.³¹ "Kon magsaksi ako ha akon la ngahaw, diri angay karawaton sugad nga tinuod nga pruya ba an akon iginsiring."³² Kundi may-ada usa labot ha akon, nga nagsasaksi para ha akon, ngan maaram ako nga matuod an iginsisiring niya mahitungod ha akon.³³ Ginpadara niyo an iyo mga sinugo ngadto kan Juan, ngan nagyakan hiya ha ngaran han kamatuoran.³⁴ Diri nga nagkikinahanglan ako hin kanan tawo pagsaksi; ginsusumat ko la ini, basi matalwas unta kamo.³⁵ Sugad hi Juan hin suga nga naglalaga ngan malamrag, ngan naruyag kamo ha usa ka dali hin pagpahimulos han iya kapawa.³⁶ Kundi may-ada ko saksi para ha akon, nga labaw pa kay han pagsaksi ni Juan: an mga buhat nga akon gintutuman, an mga buhat nga ginpatapatan ha akon han Amay, mga saksi ini hira para ha akon, ngan nagpapahayag nga ginsugo ako han Amay.³⁷ Ngan nagsasaksi liwat para ha akon an Amay nga nagsugo ha akon. Waray gud niyo habtii an iya tingog, o hikit-i an iya nawong;³⁸ ngan waray niyo tipigi ha iyo mga kasingkasing an iya mensahe, kay diri man kamo natoo han ginsugo niya.³⁹ Nag-aaram kamo han Kasuratan kay naghuhunahuna kamo nga hiaagian niyo dida ha ira an dayon nga kinabuhi. Ngan nagpapamatuod ini hira ngahaw mahitungod ha akon!⁴⁰ Kundi diri niyo karuyag kumadi ha akon basi maangkon niyo an kinabuhi.⁴¹ "Diri ako nag-uungara nga dayawon ako hin mga tawo."⁴² Kundi nakilala ako ha iyo; maaram ako nga waray kamo gugma para han Dyos ha iyo mga kasingkasing.⁴³ Kinmanhi ako ha ngaran han akon Amay, kundi waray kamo kumarawat ha akon. Kon may kumanhi ha iya la kalugaringon nga ngaran, kakarawaton lugod hiya niyo.⁴⁴ Karuyag niyo an paggidayawdayaw, kundi waray lugod niyo pagtinguhua an pagdayaw nga natikang ha usa la nga Dyos: sanglit uunanhon hin pakatuo niyo?⁴⁵ Kundi ayaw kamo paghunahuna nga isusumbong ko kamo ngadto han akon Amay. Hi Moises, nga amo an iyo ginlaoman, hiya an magsusumbong ha iyo.⁴⁶ Kon tinuod nga natoo kamo kan Moises, matoo unta kamo ha akon, kay nagsurat hiya mahitungod ha akon.⁴⁷ Kundi tungod nga diri man kamo natoo han iya iginsurat, uunanhon hin pakatoo niyo han akon iginsiring?"

6 Katapos hini, binmalik hi Jesus ngadto ha tabok han Lanaw han Galilea (o Lanaw han Tiberias).² Nagsunod ha iya in kadam-an nga mga tawo, kay hikit-an nira an iya mga milagro hin panambal han mga magsakit.³ Sinmagka hi Jesus hin pungtod ngan limmingkod upod an iya mga tinun-an.⁴ Hirani na an Pyesta han Paglabay han mga Judiyo.⁵ Han pagtan-aw ni Jesus, hikit-an niya in kadam-an nga mga tawo nga tipakada ha iya, sanglit nagpakiana hiya kan Felipe, "Hain man kita pakakapalit hin igo nga ipapakaon hini ngatanan nga mga tawo?" (⁶ Ginsiring ini niya hin pagsari kan Felipe; ha tinuod, maaram hiya nga daan kon ano an iya bubuhaton.)⁷ Binmaton hi Felipe, "Bisan talagudti la an ipanhatag ha kada usa, magkikinahanglan gud ini ngatanan hin kapin hin kanan P400.00 nga tinapay."⁸ Nagsiring hi Andres nga bugto ni Simon Pedro, nga usa han iya mga tinun-an,⁹ "May-ada dinhe lalakehay nga may lima ka bug-os nga sebada nga tinapay ngan hin duha nga isda. Kundi ano man la ini para hin sugad kadambo nga mga tawo?"¹⁰ Nagsiring hi Jesus ha ira, "Papanlingkora an mga tawo." (Banwaon adto nga dapit.) Sanglit nagkalingkod an

ngatanan nga mga tawo nga maabot hin harani lima ka yukot an kalalaken-an.¹¹ Ginkuha ni Jesus an tinapay, nagpasalamat sa Dyos, ngan igindurot ini ngadto han mga tawo nga nagkakalingkod didto. Amo man an ginbuhat niya han duha nga isda, ngan natagan an ngatanan tubtob han ira karuyag.¹² Han busog na hira ngatanan, ginsiring niya an iya tinun-an, "Tiroka niyo an mga nanhisalin, basi waray makarag."¹³ Sanglit gintirok nira an ngatanan, ngan napuno nira in dose nga basket han mga nanhisalin tikang ha lima ka bug-os nga tinapay nga pinangaon han mga tawo.¹⁴ Nagsiring an mga tawo didto nga nagpakkita hini nga ginbuhat ni Jesus, "Amo na gud ini an Manaragna nga mapakanhi ha kalibutan!"¹⁵ Nakasabot hi Jesus nga tidaraop na hira hin pagkuha ha iya ngan pipiriton hiya basi himoon hiya nga hadi nira. Sanglit kinmadto na liwat hiya, ngan nag-usaan la, ha kapungtoran.¹⁶ Han tipagsisirom na, nanlugsong an iya mga tinun-an ngadto han lanaw.¹⁷ Sinmakay hira hin sakayan, ngan binmalik pagtabok han lanaw tipakadto ha Capernaum. Nagab-ihan hira, kundi waray pa aabot hi Jesus.¹⁸ Hini nga takna nagmablos, ngan nagmabalod hin duro.¹⁹ Nakapalawod na an mga tinun-an hin mga lima u unom ka kilometro, han paghikit-i nira kan Jesus nga naglalakat ha bawbaw han tubig, nagtitikahirani han sakayan, ngan duro gud an ira kahadlok.²⁰ Nagsiring hi Jesus ha ira, "Ako ini, ayaw kamo kahadlok!"²¹ Nalipay hira pagpasakay ha iya; ngan dinmuong hira dayon ha dapit nga ira kinakadtoan.²² Pagkabuwas, hikit-an han mga tawo nga nakadto ha tabok han lanaw nga uusa na la an nahibilin nga sakayan. Nahibaro hira nga diri upod hi Jesus, kundi an iya la mga tinun-an an ginmikan.²³ May iba nga mga sakayan nga tikang ha Tiberias dinmuong hirani han dapit nga pinangaonan han tinapay katapos magpasalamat an Ginoo.²⁴ Pakakita han mga tawo nga waray didto hi Jesus o an iya mga tinun-an, sinmakay hira hin mga sakayan ngan kinmadto ha Capernaum hin pagbiling ha iya.²⁵ Han paghiagii kan Jesus han mga tawo didto ha tabok han lanaw, nagsiring hira ha iya, "Magturutdo, kakan-o ka pa abot nganhi?"²⁶ Nagbaton hi Jesus, "Susumatan ko kamo hin tinuod: ginbibiling ako niyo kay kinmaon kamo han tinapay ngan nagkabubusog kamo, diri tungod nga hinsabtan niyo an mga tigaman han akon gahom."²⁷ Ayaw kamo pagkabudlay tungod han pagkaon nga nadudunot, kundi pagkabudlay lugod kamo tungod han pagkaon nga nagpapadayon ha kinabuhi nga waray kataposan. Ihahatag ini ha iyo han Anak han Tawo, kay iginbutang na ha iya han Dyos nga Amay an karig-onan han iya kagamhanan."²⁸ Sanglit nagpakiana hira ha iya, "Ano man an sadang namon buhaton basi makatumon kami han mga ipinapagbuhat ha amon han Dyos?"²⁹ Nagbaton hi Jesus, "Amo ini an karuyag han Dyos ipabuhat ha iyo: sarig kamo han iya ginsugo."³⁰ Nagpakiana liwat hira, "Ano nga tigaman han imo gahom an imo bubuhaton basi namon hikit-an, ngan sumarig kami ha imo? Ano man an bubuhaton mo?"³¹ Nangaon han mana didto ha kamingawan an amon mga ginikanan, sumala han siring han kasuratan: 'Gintangan hira niya hin tinapay nga tikang ha langit.' "³² Nagsiring hi Jesus, "Susumatan ta kamo hin tinuod: diri tikang ha langit nga pagkaon an iginhatag ni Moises ha iyo; an akon Amay an nahatag ha iyo han tinuod nga pagkaon nga tikang ha langit."³³ Kay an pagkaon nga ihinahatag han Dyos amo hiya nga linmusad tikang ha langit, ngan nahatag hin kinabuhi ha kalibutan."³⁴ Ngan naghangyo hi-

ra ha iya, "Dayuday tagi kami hini nga pagkaon." ³⁵ Nagsumat hi Jesus ha ira, "Ako amo an pagkaon nga nahatag han kinabuhi. An napakadi ha akon diri na gud gugutomon; ngan an nasarig ha akon diri na gud uuhawon." ³⁶ Ginsiring ko na kamo nga bisan kon hinkit-an ako niyo, diri la gihapon kamo natoo ha akon. ³⁷ Napakadi ha akon an bisan hin-o nga itinutubyan ha akon han Amay. Diri ko gud isasalikway an bisan hin-o nga mapakadi ha akon, ³⁸ kay linmusad ako tikang ha langit diri pagtuman han akon kalugaringon nga kaburot-on, kundi han kaburot-on han nagsugo ha akon. ³⁹ Karuyag han nagsadera ha akon nga buhaton ko ini: nga waray mawara hin bisan usa han ngatanan nga iya igintubyan ha akon, kundi nga banhawon ko hira ngatanan ha kataposan nga adlaw. ⁴⁰ Kay amo ini an karuyag han akon Amay: nga makaangkon han dayon nga kinabuhi an ngatanan nga nakilala han Anak ngan natoo ha iya; ngan babanhawon ko hira ha kataposan nga adlaw." ⁴¹ Nagtikang pagnginurutob kontra kan Jesus an mga Judiyo, kay nagsiring man hiya, "Ako an pagkaon nga linmusad tikang ha langit." ⁴² Sanglit nagsiring hira, "Diri ba ini hi Jesus nga anak ni Jose? Nakilala kita han iya mga kag-anak; kay ano nga nasiring man hiya yana nga linmusad hiya tikang ha langit?" ⁴³ Binmaton hi Jesus, "Ayaw kamo pagnginurutob. ⁴⁴ Waray makakadidi ha akon labot kon kabigon hiya ngadi ha akon han Amay nga nagsugo ha akon; ngan babanhawon ko hiya ha kataposan nga adlaw. ⁴⁵ Nagsurat an mga manaragna, 'Tututdoan han Dyos an ngatanan nga mga tawo.' An ngatanan nga namamatihan Amay ngan nahibabaro tikang ha iya napakadi ha akon. ⁴⁶ Diri karuyag sidngon hini nga may-ada na nakakita han Amay; hiya la nga tikang han Dyos an nakakita han Amay. ⁴⁷ Susumatan ko kamo hin tinuod; may-ada na dayon nga kinabuhi adton natoo. ⁴⁸ Amo ako an pagkaon nga nahatag han kinabuhi. ⁴⁹ Nangaon han mana didto ha kamingawan an iyo mga ginikanan, kundi nagkamatay hira. ⁵⁰ Kundi diri na mamamatay an nakaon han pagkaon nga tikang ha langit. ⁵¹ Amo ako an pagkaon nga nahatag han kinabuhi nga tikang ha langit. Mabubuhi ha kadayonan an kumaon hini. Ngan an pagkaon nga ihahatag ko ha iya amo an akon unod, nga ihinahatag ko basi mabuhi an kalibutan." ⁵² Amo ini an nakatikang hin mapaso nga lantugi han mga Judiyo. Nagpakiana hira, "Uunanhon hini nga tawo pakahatag ha aton han iya unod basi kaonon ta?" ⁵³ Nagsiring hi Jesus ha ira, "Susumatan ko kamo hin tinuod: mawawaray kamo kinabuhi ha iyo ngahaw kon diri kamo kumaon han unod han Anak han Tawo ngan uminom han iya dugo. ⁵⁴ May-ada dayon nga kinabuhi an makaon han akon unod ngan mainom han akon dugo, ngan babanhawon ko hiya ha kataposan nga adlaw. ⁵⁵ Kay tinuod gud nga pagkaon an akon unod, ngan tinuod gud nga irimnon an akon dugo. ⁵⁶ An nakaon han akon unod ngan nainom han akon dugo aadi ha akon ngan aada ako ha iya. ⁵⁷ Ginsugo ako han buhi nga Amay, ngan tungod ha iya buhi liwat ako. Ha amo man nga paagi, buhi liwat tungod ha akon an nakaon ha akon. ⁵⁸ Sanglit amo ini an pagkaon nga linmusad tikang ha langit; diri ini sugad han pagkaon nga ginkaon han iyo mga ginikanan ngan katapos, nagkamatay hira. Mabubuhi ha kadayonan an nakaon hini nga tinapay." ⁵⁹ Ginsiring ini ni Jesus samtang nagtutdo hiya didto han sinagoga ha Capernaum. ⁶⁰ Nakabati hini in damo han iya mga tinun-an ngan nagsiring, "Makuri hin duro matugkad ini nga pagturon-an. Hin-o in makakasantop hini?" ⁶¹ Bisan kon waray

nagsumat, nahibaroan ni Jesus nga nagnginginurutob an iya mga tinun-an mahitungod hini: sanglit nagsiring hiya ha ira, "Nakapaluya ba ini han iyo pagtoo ha akon?" ⁶² Niyan, ano daw la kon mahibalik an iyo pagtoo kon kumita na kamo han Anak han Tawo nga masaka ngadto han dapit nga iya anay inokyan? ⁶³ An Espiritu han Dyos an nahatag hin kinabuhi; diri gud ito mahihimo hin gahom nga lawasnon. Espiritu ngan kinabuhi an iginhimangraw ko ha iyo nga mga pulong. ⁶⁴ Kundi may pira ha iyo nga diri natoo ha akon." (Tikang pa ha tinikangan, maaram na nga daan hi Jesus kon hin-o an diri natoo, ngan kon hin-o an maglilingo ha iya.) ⁶⁵ Ngan nagsiring pa hiya, "Amo gud ini an hinundan nga nagsiring ako ha iyo, nga waray gud makakadaop ha akon labot kon itugot han Amay nga mahimo ito niya." ⁶⁶ Tungod hini, bimulag in damo han iya mga tinun-an ngan waray na bumunyog ha iya. ⁶⁷ Sanglit nagpakiana hi Jesus han dose nga mga tinun-an, "Ngan kamo karuyag ba liwat niyo hin pagbaya ha akon?" ⁶⁸ Binmaton ha iya hi Simon Pedro, "Ngain pa man kami kakadto, Ginoo? Ikaw an may mga pulong nga nahatag han dayon nga kinabuhi. ⁶⁹ Ngan yana natoo ngan maaram kami nga amo ka an Baraan nga tikang sa Dyos." ⁷⁰ Nagbaton ha ira hi Jesus, "Diri ba dose kamo nga akon ginpili? Kundi yawa an usa ha iyo!" ⁷¹ Naghinabi hiya mahitungod kan Judas, an anak ni Simon Iscariote, kay amo hiya an maglilingo kan Jesus, bisan kon usa hiya han dose nga mga tinun-an.

7 Katapos hini, nagsudoy hi Jesus ha Galilea. Waray hiya maruyag pagsudoy ha Judea, kay gin-iiparatay hiya ditto han mga punoan nga Judiyo. ² Hirani na an kanan Judiyo Pyesta han mga Tabernakulo, ³ sanglit nagsiring kan Jesus an iya kabugtoan, "Bayai ini nga dapit ngan pakadto ha Judea, basi hikit-an han imo mga tinun-an an imo mga ginbubuhat. ⁴ Kon karuyag hin tawo nga kilal-on hiya hin maupay, ipapadayag niya an iya ginbubuhat. Tungod nga nagbubuhat ka man hini nga mga butang, pagpakilala ha bug-os nga kalibutan!" (⁵ Waray pagtoo ha iya bisan ngani an iya kabugtoan.) ⁶ Nagsiring hi Jesus ha ira, "Waray pa umabot an akon igo nga panahon, kundi pirme igo ha iyo an ngatanan nga panahon. ⁷ Diri makakagdumot an kalibutan ha iyo, kundi nagdudumot ito ha akon, kay waray hunong an akon pagpamatuod nga maraot an iya mga paagi. ⁸ Kamo na la in pasingadto ha pyesta; diri ako makadto hini nga pyesta; kay waray pa umabot an akon igo nga panahon." ⁹ Iginyakan ini niya ha ira, ngan nagsabilin hiya ha Galilea. ¹⁰ Pinmaorhe hi Jesus han iya kabugtoan hin pagkadto ha pyesta; waray hiya magpadayag, kundi hilit la an iya pagkadto. ¹¹ Nagpinamiling ha iya an mga Judiyo didto han pyesta ngan nagpinakiana hira kon hain hiya. ¹² May hin huringhuring han mga tawo mahitungod ha iya. May nagsiring, "Maupay hiya nga tawo." Nagsiring an iba, "Diri, ginlilipatlipat la niya an mga tawo." ¹³ Kundi tungod han ira kahadlok han mga punoan nga Judiyo, waray tawo nga ginmahon hin paghimangraw mahitungod ha iya. ¹⁴ Han nagkakatunga na an ira pagsaurog han pyesta, pinmakadto hi Jesus ha Templo ngan nagtutdo. ¹⁵ Nanhipausa an mga Judiyo ngan nagsiring, "Gin-unan-o hini nga tawo pakaangkon hin dako nga kinaadman, ngan waray man ngani hiya makasulod hin eskwilahan?" ¹⁶ Nagbaton ha ira hi Jesus, "Diri akon pagturon-an an igintututdo ko, kundi tikang sa Dyos nga nagsugo ha akon. ¹⁷ Adton karuyag magtuman han ipinapagtuman han Dyos, mahibabaro kon an akon igintututdo tikang ba sa Dyos o

tikang ba ha akon la kalugaringon nga pagburot-an.¹⁸ An tawo nga naghihimangraw ha iya kalugaringon nga pagburot-an asay la gintitinguhu an iya kadungganan. Kundi an nagtitinguha hin pagpasidungog han nagsugo ha iya, tangkod nga tawo, ngan waray gud ikakasiring nga buwa ha iya.¹⁹ Waray ba ighatag ha iyo ni Moises an Balaod? Kundi waray usa ha iyo nga nagtutuman han Balaod. Kay ano nga gin-iiparatay man ako niyo?"²⁰ Nagbaton an mga tawo, "May-ada ka gud yawa! Hin-o ngani an nag-iiparatay ha imo?"²¹ Binmaton hi Jesus, "Usa pa la nga milagro an akon ginbuhat, ngan nahipausa na kamo ngatanan."²² Tun-god nga nagsugo hi Moises nga turion an iyo mga anak nga lalake (bisan diri hi Moises kundi an iyo mga ginikanan an nagtikang hito), nagtuturi kamo hin bata ha Adlaw nga Iparahuway.²³ Kon nagtuturi kamo ha Adlaw nga Iparahuway basi matuman an balaod ni Moises, kay ano nga nangangahalas kamo ha akon tungod nga gintambal ko in usa nga tawo ha Adlaw nga Iparahuway?²⁴ Paghukom kamo sumala han tinuod nga lagda; ayaw na paghukom dara la han iyo hinkit-an."²⁵ Nagsiring in pira nga mga tawo ha Jerusalem, "Diri ba ini an tawo nga gin-iiparatay nira?"²⁶ Kitaa, nagiyinakan hiya ha kadayagan, ngan waray na lugod nagyayakan hin pagriwa ha iya! Tun-god ba ito nga maaram na gud an mga punoan nga amo na hiya an Mesiya?²⁷ Kundi kon umabot na an Mesiya, waray mahibarao kon diin hiya tikang. Kundi maaram kita ngatanan kon diin tikang ini nga tawo."²⁸ Han nagtututdo hi Jesus ha Templo, nagsiring hiya ha dako nga tingog, "Tinuod ba nga nakilala kamo ha akon, ngan maaram kon diin ako tikang? Kundi waray ako kumanhi ha akon la pagbuot. An may katungod hin pagsugo amo an nagsugo ha akon, kundi diri kamo nakilala ha iya.²⁹ Nakilala ako ha iya, kay tikang ako ha iya, ngan hiya an nagsugo ha akon."³⁰ Ngan gin-idarakop hiya nira, kundi waray naglabot ha iya, kay waray pa man umabot an iya takna.³¹ Kundi tin-moo ha iya in damo nga mga tawo, ngan nagsiring, "Kon umabot an Mesiya, magbubuhat ba hiya hin labaw pa nga mga milagro kay han nabuhat hini nga tawo?"³² Nakabati an mga Parisiyo han larolantugi han mga tawo hini nga mga butang mahitungod ha iya, sanglit nagsugo hin mga gwardya pagdakop kan Jesus an mga Parisiyo ngan an labaw nga kapadian.³³ Nagsiring hi Jesus, "Madaliay na la an akon pakig-urosa ha iyo, ngan mabalik na ako ngadto han nagsugo ha akon.³⁴ Mamimiling kamo ha akon, kundi diri kamo makakaagi ha akon; kay diri kamo makakakadto han akon kakadtoan."³⁵ May hinsiring an mga punoan nga Judiyo, "Ngain daw la hiya kakadto nga diri naton hiya hi-aagian? Makadto ba hiya ha syudad han mga Griego diin nag-uokoy an mga Judiyo, ngan magtutdo hiya han mga Griego?"³⁶ Ano ba an karuyag niya sidngon han iya pagsiring, 'Mamimiling kamo ha akon, kundi diri kamo makakaagi ha akon?' ngan 'Diri kamo makakakadto han akon kakadtoan?'"³⁷ An kataposan nga adlaw han pyesta amo an gididakoi nga adlaw. Hito nga adlaw tinmindog hi Jesus ngan nagsiring hin dako nga tingog, "Kinahanglan kumadi ha akon ngan uminom an bisan hin-o nga inuu-haw.³⁸ Sumala han siring han kasuratan, 'Tikang ha kasingkasing hadton natoo ha akon maawas in tubig nga nahatag hin kinabuhi.'"³⁹ Iginsiring ini ni Jesus mahitungod han Espiritu nga kakarawaton hadton mga natoo ha iya. Hadto nga takna waray pa ihatag an Espiritu, kay waray pa man mamatay ngan mabanhaw hi Jesus.⁴⁰ Han pakabati han

damo nga mga tawo hini nga siring ni Jesus, nabuhag hira. May-ada nasiring, "Amo na gud ini an Manaragna!"⁴¹ Nagsiring liwat an iba, "Amo na hiya an Mesiyas!" Kundi nagsiring pa an iba, "Diri matikang ha Galilea an Mesiyas!⁴² Nasiring an kasuratan nga magigin tulin ni David an Mesiyas, ngan matatawo ha Betlehem, an bungto nga ginukyan ni David."⁴³ Sanglit tungod ha iya nagkabuhag an mga tawo.⁴⁴ Karuyag magdakop kan Jesus an pira ha ira, kundi waray gud nagpasipara hin pagkapot ha iya.⁴⁵ Binmalik an mga gwardya ngadto han mga Parisiyo ngan mga puno han kapadian nga nagpakiana ha ira, "Kay ano nga waray man niyo dad-a hiya?"⁴⁶ Nagbaton an mga gwardya, "Waray pa gud tawo nga naghimangraw hin sugad nga pagyakan hini nga tawo!"⁴⁷ Nagpakiana an mga Parisiyo, "Nalimbongan ba liwat kamo niya?"⁴⁸ May-ada na ba niyo hinbaroan nga usa han mga punoan o usa ngan Parisiyo nga tinmoo ha iya?⁴⁹ Diri nasabot ini nga mga tawo han Balaod ni Moises, sanglit ginpanhimaraot hira han Dyos!"⁵⁰ Usa han mga Parisiyo amo hi Nicodemo nga nakigkita hadto kan Jesus. Nagsiring hiya ha ira,⁵¹ "Sumala han aton Balaod, diri kita makakaghukom hin tawo kon diri anay naton hibatian hiya ngan hikit-an kon ano an iya nabuhat."⁵² Binmaton hira, "Aw ngay-an! Taga-Galilea ka ba liwat? Usisaha an Kasuratan ngan hibabaroan mo nga waray manaragna nga natikang ha Galilea."

[Ngan nanguli an ngatanan, kundi napakadto hi Jesus

8 ha Bukid han mga Olibo. ² Han pagkabuwas han tem-prano pa, binmalik hiya ha templo. Ginalirongan hiya han mga tawo, ngan limmingkod hiya ngan nagtikang hin pag-tutdo ha ira.³ Gindara han mga magturutdo han Balaod ngan mga Parisiyo in usa nga babaye nga hindakpan nga nanlibog, ngan ginpatindog hiya ha atubangan nira ngatanan.⁴ Nagsiring hira kan Jesus, "Magturutdo, hindakpan ini nga babaye nga nanlibog.⁵ Ha aton Balaod, iginsugo ni Moises nga kinahanglan batoon tubtob han kamatay in sugad nga babaye. Yana, ano man an imo isisiring?"⁶ Iginsiring nira ini hin pagbitik ha iya, basi mahisumbong nira hi Jesus. Kundi tinmamod hi Jesus ngan nagsurat ha tuna pinaagi han iya tudlo.⁷ Samtang nagpipinakiana hira, tinmukdaw hi Jesus ngan nagsiring ha ira, "Umona hin pag-bato ha iya an waray sala ha iyo."⁸ Ngan tinmamod na liwat hiya ngan nagsurat ha tuna.⁹ Han pakabati nira hini, nag-patag-usa hira hin pagbaya, tikang han mga magurang. Nahibilin na la hi Jesus, ngan an babaye ngan nakada pa harani ha iya.¹⁰ Hinmangad hi Jesus ngan nagpakiana ha iya, "Hain naman hira, Mana? Waray ba nahibilin hin pagsirot ha imo?"¹¹ "Waray, bisan usa," nagbaton an babaye. Nagsiring hi Jesus, "Diri liwat ako magsisirot ha imo. Hala, kadtong na, kundi ayaw na pagpinakasala."]¹² Naghimangraw na liwat hi Jesus ha ira, "Ako an kapawa han kalibutan. Magkakamay-ada kapawa han kinabuhi an bisan hin-o ngan magsunod ha akon, ngan diri na gud hiya maglalakat ha kasisidman."¹³ Nagsiring ha iya an mga Parisiyo, "Nagpamatuo ka yana ha imo la ngahaw; diri kamatuoran an imo iginsising."¹⁴ Binmaton hi Jesus, "Bisan kon nagpapatuo akong ha akon la ngahaw, matuod an akon iginsising, kay maaram ako kon diin ako tikang ngan kon tikain ako. Diri kamo maaram kon diin ako tikang, o kon tikain ako."¹⁵ Naghuhukom kamo hin tinawo gudla ngang paagi; diri ako naghuhukom bisan kan kanay.¹⁶ Kundi kon maghukom man lugaring ako, matuod an akon paghukom, kay diri man ako la an maghuhukom; kaupod ko an Amay

nga nagsugo ha akon.¹⁷ Nahisurat ha iyo Balaod nga kon nagkakauyon in duha nga mga saksi, matuod an ira igin-sisiring.¹⁸ Nagpapamatuod ako mahitungod ha akon, ngan nagpapamatuod man mahitungod ha akon an Amay nga nagsugo ha akon.”¹⁹ Nagpakiana hira, “Hain man an Amay nimo?” Nagbaton hi Jesus, “Diri kamo nakilala ha akon ngan han akon Amay. Kon nakakilala pa kamo ha akon, makilala man liwat kamo han akon Amay.”²⁰ Ginsiring ni Jesus ini ngatanan samtang magtututdo hiya ha Templo, ha kuarto nga burutangan han mga surudlan han halad. Ngan waray nagdakop ha iya, kay waray pa man umabot an iya takna.²¹ Nagsiring liwat hi Jesus ha ira, “Malakat ako, ngan pag-bibilngon ako niyo, kundi magkakamatay kamo dida han iyo mga sala. Diri kamo makakakadto han akon kakadtuan.”²² Sanglit nagsiring an mga punoan nga Judiyo, “Nasiring hiya nga diri kita makakakadto han iya kakadtuan. Karuyag ba sidngon hini nga mag-uunay hiya?”²³ Nagbaton hi Jesus, “Tikang kamo dinhe ha tuna, kundi tikang ako ha langit. Tikang kamo hini nga kalibutan, kundi diri ako tikang hini nga kalibutan.”²⁴ Sanglit nagsumat ako ha iyo nga mamamatay kamo dida han iyo mga sala. Ngan magkakamatay kamo dida han iyo mga sala kon diri kamo tumoo nga ‘Ako Amo hi Ako’.”²⁵ “Kay hin-o ka man ngayan?” nagpakiana hira ha iya. Nagbaton hi Jesus, “Ada, amo ako an iginsumat ko na ha iyo tikang pa hadto.”²⁶ Damo pa unta an akon igsisiring ngan iguhuhukom mahitungod ha iyo. Kundi an nagpadara ha akon diri buwaon, ngan iginsumat ko la ha kalibutan an hinbatian ko tikang ha iya.”²⁷ Waray hira sabot nga naghihimangraw hiya ha ira mahitungod han Amay.²⁸ Sanglit nagsiring hi Jesus ha ira, “Kon isahon na niyo an Anak han Tawo, hibabaroan niyo nga ‘Ako Amo Hi Ako’; ngan hibabaroan niyo nga diri ako nagbubuhat ha akon la kalugaringon, kundi nagyayakan la ako han igintutto ha akon han Amay.”²⁹ Ngan kaupod ko an nagsugo ha akon; waray ako niya pagpabay-i nga mag-usaan, kay dayuday ko binubuhat an nakakalipay ha iya.”³⁰ Tinmoo kan Jesus in damo han mga nagsakabati hini nga mga igsisiring niya.³¹ Sanglit nagsiring hi Jesus ngadto han mga Judiyo nga tinmoo ha iya, “Kamo an tenuod ko nga mga tinun-an, kon tumanon niyo an akon igintutto,³² ngan hibabaroan niyo an kamatuoran, ngan an kamatuoran an magtatalwas ha iyo.”³³ Nagbaton hira, “Mga tulin kami ni Abraham, ngan waray pa gud kami maoripon hin bisan hin-o, sanglit ano an karuyag mo sidngon han imo pagsiring, ‘Matatalwas kamo?’”³⁴ Nagbaton hi Jesus, “Susumatan ko kamo hin tenuod: oripon han sala an ngatanan nga nakakasala.”³⁵ Diri dayuday sakop han panimalay an oripon, kundi sakop ha kadayonan an anak.³⁶ Sanglit matatalwas gud kamo hin tenuod kon an Anak an magtatalwas ha iyo.³⁷ Maaram ako nga mga tulin kamo ni Abraham, kundi gin-iparatay ako niyo, kay diri man kamo nakarawat han akon pagturon-an.³⁸ Naghihimangraw ako mahitungod han iginpakita ha akon han akon Amay, kundi binubuhat niyo an iginsumat ha iyo han iyo amay.”³⁹ Nagbaton hira ha iya, “Hi Abraham an amon amay.” Nagsiring hi Jesus, “Kon tenuod nga mga anak kamo ni Abraham, bubuhaton unta niyo an mga buruhaton nga ginbuhat niya.”⁴⁰ An akon nabuhat amo la an pagsumat ha iyo han kamatuoran nga akon hinbatian tikang han Dyos, kundi gin-iparatay ako niyo. Waray magbuhat hi Abraham hin sugad hini!⁴¹ Ginbubuhat niyo an ginbuhat han amay niyo.” Nagbaton hira, “An Dyos la an amon Amay; kami an

tinuod nga iya mga anak.”⁴² Nagsiring hi Jesus ha ira, “Kon matuod nga an Dyos an Amay niyo, mahigugma unta kamo ha akon, kay tinmikang ako sa Dyos ngan yana aanchi ako. Waray ako kumanhi ha akon la kalugaringon nga pagbuot, kundi ginsugo ako niya.”⁴³ Kay ano nga diri kamo nasabot han akon iginyayakan? Tungod kay diri kamo nailob hin pamati han akon mga mensahe.⁴⁴ Mga anak kamo han amay niyo, an Yawa, ngan naruruyag kamo pagsunod han ungara han amay niyo. Parapamatay hiya tikang pa ha tinikangan. Waray hiya dumapig han kamatuoran, kay waray man kamatuoran dida ha iya. Kon nagbubuwa hiya, nagbuhat la hiya sugad han iya kinaiya, kay buwaon man hiya, ngan amo hiya an amay han ngatanan nga buwa.⁴⁵ Nagsusumat ako han kamatuoran, sanglit diri kamo natuod ha akon.⁴⁶ Hin-o ha iyo in makakapamatuod nga salaan ako? Kon nagsusumat ako han kamatuoran, kay ano man nga diri kamo natuod ha akon?⁴⁷ Namamatih ha mga pulong han Dyos an tawo nga tikang ha Dyos. Kundi diri kamo tikang ha Dyos, sanglit diri kamo namamatih ha akon.”⁴⁸ Nagbaton an mga Judiyo kan Jesus, “Diri ba tama an amon pagsiring nga Samaritano ka ngan sinasangkayan ka hin yawa?”⁴⁹ Nagbaton hi Jesus, “Diri gad ako sinasangkayan hin yawa. Ginpapasideungan ko la an akon Amay, kundi ginpopakaalohan ako niyo.”⁵⁰ Diri ako nagtitingo-ha hin dungog ha akon kalugaringon. May-ada hito nagtitinguha ngan naguhuhukom ugop ha akon.⁵¹ Susumatan ko kamo hin tenuod: diri na mapatay an bisan hin-o nga magtuman han akon pulong.”⁵² Nagsiring ha iya an mga Judiyo, “Yana hinsabtan na namon ngan sinasangkayan ka hin yawa! Namatay ngani hi Abraham ngan an mga manaragna, kundi nasiring ka, ‘Diri na mapatay an bisan hin-o nga magtuman han akon pulong.’⁵³ Labaw ka pa ba kan Abraham nga amon amay? Namatay ngani hiya sugad man an mga manaragna, baga hin-o ka gud, ha imo paghunahuna?”⁵⁴ Nagbaton hi Jesus, “Kon pasidungan ko an akon kalugaringon, waray hinungdan an akon dungog. Nagpapasideungog ha akon an akon Amay—an igsisiring niyo nga iyo Dyos.”⁵⁵ Waray pa kamo kumilala ha iya, kundi nakilala ako ha iya. Kon sumiring ako diri ako nakilala ha iya, masusugad ako ha iyo hin kabuwaon. Kundi nakilala ako ha iya, ngan gintutuman ko an iya pulong.⁵⁶ Nalipay hi Abraham ngan amay niyo hin pag-ikinikitaan han adlaw han akon pagkanhi; hinkit-an ini niya ngan nalipay hiya.”⁵⁷ Nagsiring ha iya an mga Judiyo, “Waray pa ngani 50 an imo panuigon—ngan hinkit-an mo na hi Abraham?”⁵⁸ Nagbaton hi Jesus, “Susumatan ko kamo hin tenuod: Diri pa tawo hi Abraham, ‘Amo na ako.’”⁵⁹ Ngan namurot hira hin mga bato hin pagbato ha iya; kundi tin-mago hi Jesus ngan ginmawas ha Templo.

⁹ Han naglalakat hi Jesus, nakakita hiya hin tawo nga daan buta tikang han iya katawo. ² Nagpakiana ha iya an iya mga tinun-an, “Magturutdo, kanay man sala ngan natawo hiya nga daan buta? Iya ba kalugaringon o kanan iya mga kag-anak?”³ Nagbaton hi Jesus, “Waray labot han iya pagkabuta an iya mga sala o an mga sala han iya mga kag-anak. Natawo hiya nga daan buta basi hikit-an an gahom han Dyos dida ha iya.”⁴ Kinahanglan tumanon ta an mga buruhaton han nagsugo ha akon, samtang nga adlaw pa; maabot an gab-i ngan waray na makakagtrabaho.⁵ Ako an kapawa han kalibutan samtang aanchi pa ako ha kalibutan.”⁶ Katapos niya pagsiring hini, linmura hi Jesus ha tuna, naghimo hin lapok pinaagi han iya laway, ngan gindihogan

niya an mga mata han buta,⁷ ngan iya sidngon, "Kadto na, ngan paghiram-os didto ha linaw han Siloe." ("Ginsugo" an kahulogan hini nga ngaran.) Sanglit kinmadto an tawo, naghiram-os hiya, ngan binmalik nga nakita na.⁸ Sanglit nagpakiana an iya mga amyaw ngan an mga tawo nga nakakita ha iya hadto, nga nakikilimos, "Diri ba amo ini an tawo nga hadto nalingkod didto ngan agsob makilimos?"⁹ May nagsiring, "Amo ini hiya," kundi nagsiring an iba, "Diri hiya amo, kundi alid-agid la ha iya." Sanglit nagsiring an tawo ngahaw, "Amo ako an tawo."¹⁰ Nagpakiana hira ha iya, "Naunan-o man nga nakita ka na?"¹¹ Nagbaton hiya, "Naghimo hin lapok an tawo nga Jesus an ngaran, ngan igindihog niya ha akon mata. Ngan ginpakadto ako niya ha Siloe hin paghiram-os. Sanglit napakadto ako, ngan han pakahiram-os ko la, nakakita ako."¹² "Hain naman hiya?" nagpakiana hira. "Ambot," nagbaton hiya.¹³ Ngan gindara nira ngadto han mga Parisiyo an tawo nga hadto anay buta.¹⁴ Adlaw adto nga Iparahuway han paghimo ni Jesus hin lapok ngan pagtambal niya han kanan tawo mga mata.¹⁵ Sanglit ginpakianhan liwat han mga Parisiyo an tawo kon naunan-o hin pakakita niya. Nagsumat hiya ha ira, "Gindihugan niya hin lapok an akon mga mata, naghiram-os ako, ngan yana nakita na ako."¹⁶ Nagsiring an pira han mga Parisiyo, "Diri mahihimo nga tikang sa Dyos an tawo nga nagbuhat hini, kay diri nya gintutuman an Balaod han Adlaw nga Iparahuway." Kundi nagsiring an iba, "Uunanhon hin tawo nga makasasala pakahimo hin mga orosahan nga sugad hini?" Ngan nagkabahinbahin hira.¹⁷ Sanglit ginpakianhan na liwat hiya han mga Parisiyo, "Nasiring ka man nga hiya an nagtambal han imo mga mata—niyan, ano man an imo isisiring mahitungod ha iya?" "Manaragna hiya," nagbaton hiya.¹⁸ Kundi diri karuyag tumuod an mga punoan nga Judiyo nga buta hiya anay ngan yana nakita na. Sanglit gintawag nira an iya mga kag-anak,¹⁹ ngan ginpakianhan nira, "Iyo ba ini anak? Nasiring kamo nga natawo hiya nga daan buta, niyan ano man in kasugad nga nakita na man hiya yana?"²⁰ Nagbaton an iya mga kag-anak, "Maaram kami nga amon hiya anak, ngan natawo hiya nga daan buta."²¹ Kundi diri kami maaram kon naunan-o nga nakita na man hiya yana, ngan diri kami maaram kon hin-o an nagtambal han iya mata. Hiya na la in pakianhi kay may buot na man hiya, ngan makakabaton na man hiya para han iya kalugaringon!"²² Ginyakan ini han mga kag-anak kay nahadlok hira han mga punoan nga Judiyo nga nagkasarabot na nga daan hin pagpagawas ha sinagoga hin bisan hin-o nga magtug-an nga hi Jesus amo an Mesiyas.²³ Sanglit nagsiring an iya mga kag-anak, "May buot na man hiya; hiya na la an pakianhi."²⁴ Iginpatawag na liwat nira an tawo nga natawo nga daan buta ngan ginsiring, "Pagsaad ha atubangan han Dyos nga magsusumat ka hin kamatuoran! Maaram kami nga makasasala ini nga tawo nga nagtambal."²⁵ "Diri ako maaram kon makasasala ba hiya o diri," nagbaton an tawo. "An hinsabtan ko la amo ini: nakita na ako yana, kundi hadto buta ako."²⁶ Nagpakiana hira, "Ano an ginbuhat niya ha imo? Gin-unan-o niya hin pagtambal han imo mga mata?"²⁷ Nagbaton hiya, "Ginsumatan ko na kamo, kundi diri man kamo natuod. Kay ano nga iyo ini gin-uolit-okit? Bangin la naruruyag liwat kamo nga magin tinun-an niya?"²⁸ Ginpakaraot hiya nira ngan ginsiring, "Ikaw an iya tinun-an, kundi mga tinun-an kami ni Moises.²⁹ Maaram kami nga nakighimangraw an Dyos kan Moises; mahitungod hito nga tawo, diri ngani

kami maaram kon diin hiya tikang!"³⁰ Nagbaton an tawo, "Pagkaorosahon hini! Diri kamo maaram kon diin hiya tikang, kundi ginpakita niya an akon mga mata!"³¹ Maaram kita nga diri namamatihan Dyos han mga makasasala; namamatihan hiya han mga tawo nga natahad ha iya ngan nagtutuman han karuyag niya ipabuhat ha ira.³² Tikang pa han tinikangan han kalibutan, waray pa gud hinbatian ngan may nakatambal han mga mata nga daan buta.³³ Waray gud mahihimo hito nga tawo kon diri hiya tikang ha Dyos.³⁴ Binmaton hira, "Natawo ngan nagtubo ka ha sala—ngan karuyag mo magtutdo ha amon?" Ngan ginpagawas hiya nira ha sinagoga.³⁵ Hinbatian ni Jesus ngan ginpagawas nira ha sinagoga an tawo. Hin-agian hiya ni Jesus ngan ginpakianhan, "Natoo ka ba han Anak han Tawo?"³⁶ Nagbaton an tawo, "Sumati gad ako kon hin-o hiya, basi makatoo ako ha iya!"³⁷ Nagsiring hi Jesus ha iya, "Hinkit-an mo na hiya, ngan amo hiya nga nakikighimangraw yana ha imo."³⁸ "Natoo ako, Ginoo!" nagsiring an tawo, ngan linmuohd hiya ha atubangan ni Jesus.³⁹ Nagsiring hi Jesus, "Kinmanhi ako hini nga kalibutan hin paghukom, basi makakita an mga buta, ngan mabuta an mga nakita."⁴⁰ Nakabati an pira nga mga Parisiyo nga nakada han pagsiring niya hini, ngan nagpakiana hira ha iya, "Karuyag ba nimo sidngon nga mga buta liwat kami?"⁴¹ Nagbaton hi Jesus, "Kon mga buta kamo, diri una kamo salaan; kundi kay nasiring man kamo, 'Nakita kami,' karuyag sidngon hini nga salaan pa kamo.

10 "Susumatan ta kamo hin tinoed: kawatan ngan tikasan an tawo nga diri naagi ha porta hin pagsulod han turil, kundi nagsasaka hin iba nga agian.² Magmarangno han mga karnero an tawo nga naagi ha porta.³ Pinaaagi hiya han magbarantay han portahan; namamatihan mga karnero han iya tingog kon gintatawag niya hira hin ira tagsatagsa ngan ngaran, ngan pinagagawas niya hira han turil.⁴ Paghihigawas na nira, nag-uuna hiya ha ira, ngan nasunod an mga karnero ha iya kay nakilala han iya tingog.⁵ Diri hira masunod hin iba; lugod makalagiw hira, kay diri nira kinikilala an iya tingog."⁶ Iginsumat ni Jesus ha ira ini nga pananglitan, kundi waray hira makasabot han karuyag sidngon han pananglitan.⁷ Sanglit nagsiring liwat hi Jesus, "Susumatan ta kamo hin tinoed: amo ako an porta para han mga karnero.⁸ Mga kawatan ngan mga tikasan an ngatanan nga kinmanhi una ha akon; kundi waray matatihan ha ira an mga karnero.⁹ Amo ako an porta. Matatalwas an bisan hin-o nga masulod pinaaagi ha akon, masulod-guwa hiya ngan makakaagi hin panibsiban.¹⁰ Nasulod la an kawatan hin pangawat, panmatay, ngan panmungkag. Kinmanhi ako basi makaangkon hira han kinabuhi, an hora nga kinabuhi.¹¹ "Amo ako an maupay ngan magmarangno han mga karnero. An maupay ngan magmarangno andam pag-unong han iya kinabuhi tungod han mga karnero.¹² An sinuholan la, kay diri magmarangno ngan diri tag-iya han mga karnero, nabaya ha ira ngan nakalagiw kon nakita hiya hin lubo; sanglit tinatabag han lubo an mga karnero ngan nagsasarang hira.¹³ Nakalagiw an sinuholan, kay sinuholan man la hiya ngan diri napaid han mga karnero.¹⁴ - ¹⁵ Amo ako an maupay ngan magmarangno. Sugad nga nakilala an Amay ha akon ngan nakilala ako han Amay, ha amo man nga paagi, nakilala ako han akon karnero ngan nakilala man hira ha akon. Ngan andam ako hin pag-unong han akon kinabuhi tungod ha ira.¹⁶ Mayada iba nakon nga mga karnero nga diri sakop hini nga

panon. Kinahanglan sakopon ko liwat hira; mamamati hira han akon tingog, ngan mauusa na la hira nga panon ha ubos hin usa nga magmarangno. ¹⁷ “Nahigugma an Amay ha akon kay andam man ako hin paghatag han akon kinabuhi basi mahibalik liwat ini ha akon. ¹⁸ Waray makakaagaw han akon kinabuhi; ihinahatag ko ini ha akon kalugaringon nga pagbuot. May-ada ko gahom hin pagtubyan han akon kinabuhi ngan may-ada ko liwat gahom hin pagbawi hini. Amo ini an ipinapagbuhat ha akon han akon Amay.” ¹⁹ Nagkabahin na liwat an mga Judiyo tungod hini nga mga pulong. ²⁰ Nagsiring in kadam-an ha ira, “Sinasangkayan hiya hin yawa ngan nakulangan ha hiya hin buot! Kay ano nga namamati pa kamo ha iya?” ²¹ Kundi nagsiring an iba, “Diri makakaghimangraw hin sugad hini in tawo nga sinasangkayan hin yawa! Uunanhon man hin yawa pagpakita han mga buta?” ²² Inmabot an panahon han pagsaurog han Pyesta han Paghalad didto ha Jerusalem ngan panahon adto hin kathagkot, ²³ ngan didto ha Templo naglalakat hi Jesus didto han Balkon ni Solomon. ²⁴ Gin-alirongan hiya han mga Judiyo nga nagsiring, “Tubtob san-o an imo pagpinakulbai ha amon? Sumati kami hin tinuod kon amo ka an Mesiyas.” ²⁵ Nagbaton hi Jesus, “Ginsumatan ko na kamo, kundi diri man kamo natuod ha akon. Saksi ha akon an gintuman ko nga mga buhat nga sugo han akon Amay; ²⁶ kundi diri kamo matuod kay diri man kamo akon mga karnero. ²⁷ Namamatihan akon tin-gog an akon mga karnero; nakilala ako ha ira, ngan nasunod hira ha akon; ²⁸ Nahatag ako ha ira han dayon nga kinabuhi, ngan diri nagud hira mamamatay; ngan waray makakaagaw ha ira tikang ha akon. ²⁹ Labaw han ngatanan an akon Amay nga amo an naghatag ha ira ha akon, ngan waray gud makakaagaw ha ira tikang han kamot han Amay. ³⁰ Mag-usa la an Amay ug ako.” ³¹ Nanmurot na liwat an mga Judiyo hin mga bato paglabay ha iya. ³² Ginsiring hira ni Jesus, “Damo nga mga mag-upay an akon nabuhat ha iyo atubangan nga sugo han akon Amay; hain man hini nga mga buhat in pinasisikaran niyo hin pagbato ha akon?” ³³ Nagbaton an mga Judiyo, “Ginbabato ka namon diri tungod hin ano man nga mag-upay nga mga buhat, kundi tungod han imo pagpasipara han Dyos! Nagpapaka-Dyos ka, nga tawo ka man la!” ³⁴ Nagbaton hi Jesus, “Di ba nahisurat ha iyo kalugaringon nga Balaod nga nagsiring an Dyos, ‘Mga dyos kamo?’ ³⁵ Maaram kita nga matuod ha kaday-onan an iginsisiring han kasuratan, ngan gintawag han Dyos nga mga dyos adton mga tawo nga gintaporan han iya mga pulong. ³⁶ Mahitungod ha akon, ginpili ako han Amay ngan ginsugo nganhi ha kalibutan. Sanglit uunanhon pakasiring niyo nga nagpapasipara ako han Dyos tungod han pagsiring ko nga amo ako an Anak han Dyos? ³⁷ Sanglit angay diri kamo tumoo ha akon kon diri ako nagbubuhut han mga buhat han akon Amay. ³⁸ Kundi kon nagbubuhut man ako, bisan kon diri kamo natoo ha akon, kinahanglan tumoo kamo bisan na man la han akon mga buhat, basihibaroan ngan masayoran niyo nga aadi ha akon an Amay, ngan aada ako ha iya.” ³⁹ Gin-idarakop na liwat hiya nira, kundi nakapudlos hiya tikang ha ira mga kamot. ⁴⁰ Binmalik na liwat hi Jesus ngadto ha tabok han Salog han Jordan, ngadto han dapit diin nanmunyang hi Juan, ngan nagpabilin hiya didto. ⁴¹ Pinmakadto ha iya in damo nga mga tawo. Nagsiring hira, “Waray magbuhat hi Juan hin mga orosahan, kundi puros matuod an iginsiring niya mahitungod hi-

ni nga tawo.” ⁴² Ngan damo nga mga tawo didto in tinmoo kan Jesus.

11 May usa nga tawo nga hi Lazaro an ngaran. Nag-ukoy hiya ha Betania upod an iya kabugtoan nga kababayen-an, hira Maria ug Marta. (² Amo ini nga Maria an nagbubo hin pahamot ha mga tiil han Gino ngan gin-pahiran han iya buhok. Nasakit hi Lazaro nga iya bugto.) ³ Nagpatugon ini nga magbugto nga kababayen-an ngadto kan Jesus nga sidngon hiya, “Gino, masakit an imo suok nga sangkay.” ⁴ Han pakabati ni Jesus hini, nagsiring hiya, “Diri ikamamatay ni Lazaro ini nga sakit. Nahinabo ini basi pasidungan an Dyos, ngan pinaagi hito, pasidungan man liwat an Anak han Dyos.” ⁵ Hinigugma ni Jesus hira Marta, Maria, ug Lazaro. ⁶ Han pakabati niya nga masakit hi Lazaro, duha anay ka adlaw an iya ginpalabay san-o hiya kumadto. ⁷ Katapos, nagsiring hiya ngadto han iya mga tinun-an, “Tana, balik kita ha Judea.” ⁸ Nagbaton an mga tinun-an, “Magturutdo, diri pa la maiha nga gin-iibarato ka didto han mga Judiyo, ngan karuyag mo na liwat hin pagkadto?” ⁹ Nagsiring hi Jesus, “Di ba may dose ka oras an usa ka adlaw? Sanglit diri mahipapakdol an tawo nga maglalakat ha kapaw-an, kay nakita hiya han kapawa hini nga kalibutan. ¹⁰ Kundi mahipapakdol hiya kon maglakat hiya ha gab-i, kay masirom man.” ¹¹ Ginsiring ini ni Jesus ngan sinumpayan pa niya pagsiring, “Nakaturog hi Lazaro nga aton sangkay, kundi makadto ako hin pagpukaw ha iya.” ¹² Nagbaton an mga tinun-an, “Gino, mag-uupay hiya kon nakaturog la hiya.” ¹³ Karuyag sidngon ni Jesus nga patay na hi Lazaro; kundi naghunahuna an mga tinun-an nga nagsiring hi Jesus nga nakaturog la hiya. ¹⁴ Sanglit gin-sumatan hira ni Jesus hin waray lipodlipod, “Patay na hi Lazaro; ¹⁵ kundi tungod ha iyo nalilipay ako nga waray ako didto upod ha iya, basi tumoo kamo. Kadtoa ta hiya.” ¹⁶ Nagsiring ngadto han iya mga igkasi tinun-an hi Tomas, an ginngangaranan nga Karuha, “Tana, bunyog kita ngatanan han Magturutdo, basi mamatay kita upod ha iyal!” ¹⁷ Pag-abot ni Jesus, nasayran niya nga upat na ka adlaw nga iginlubong hi Lazaro. ¹⁸ Mga tulo la ka kilometro an Betania tikang ha Jerusalem, ¹⁹ ngan damo nga mga Judiyo an kinmadto hin pagliaw kanda Marta ug Maria mahitungod han kamatay han ira bugto. ²⁰ Han pakabati ni Marta ngan tiarabot hi Jesus, kinmadto hiya hin pagtapo, samtang hi Maria nagpabilin ha balay. ²¹ Nagsiring hi Marta kan Jesus, “Gino, diri unta napatay an akon bugto kon nakanhi ka pa! ²² Kundi maaram ako nga bisan yana, ihahatag ha imo han Dyos an bisan ano nga imo pangaroon ha iya.” ²³ Ginsumatan hiya ni Jesus, “Mababanhaw an imo bugto.” ²⁴ Nagbaton hi Maria, “Maaram ako nga mababanhaw hiya ha kataposan nga adlaw.” ²⁵ Nagsiring hi Jesus ha iya, “Hiako an pagkabanhaw ngan an kinabuhi. Mabubuhi an bisan hin-o nga natoo ha akon, bisan kon mamatay hiya; ²⁶ ngan diri na gud mamamatay an bisan hin-o nga buhi ngan natoo ha akon. Natuod ka ba hini?” ²⁷ Nagbaton hiya, “Oo, Gino, natoo ako nga amo ka an Mesiyas, an Anak han Dyos, nga makanhi ha kalibutan.” ²⁸ - ³⁰ Katapos pagsiring hini ni Marta, binmalik hiya ngan gintawag hi Maria nga iya bugto. (Waray pa abot hi Jesus ha baryo, kundi nakadto pa han dapit nga ginkatapoan niya ngan hi Marta.) Ginhuringan niya hi Maria, “Hahani an Magturutdo ngan nag-pipinakiana ha imo.” Pakabati ni Maria hini, binmuhat hiya ngan nagdagmit hin paggaswas pagtapo kan Jesus. ³¹ Hinkit-an ngan ginsunod hiya han mga Judiyo nga nakad-

to ha ira balay hin pagliaw ha iya. Naghunahuna hira nga tikadto hiya ha lubnganan hin pagtangis didto.³² Inmabot hi Maria ha dapit diin nakadto hi Jesus. Pakakita niya kan Jesus, hinmapa hiya ha atubangan niya ngan nagsiring, "Ginoo, diri unta napatay an akon bugto kon nakanhi ka pa!"³³ Hinkit-an hiya ni Jesus nga nagtatangis, sugad man an mga Judiyo nga upod niya; nabantad an iya kasingkasring ngan inalpan hiya hin kaloo. ³⁴ Nagpakiana hiya ha ira, "Diin niyo iglubong hiya?" Nagbaton hira, "Kadi, Ginoo, ngan kitaa."³⁵ Nagtangis hi Jesus. ³⁶ Sanglit nagsiring an mga Judiyo, "Kitaa, pagkadako han iya paghigugma kan Lazaro!"³⁷ Kundi an iba ha ira nagsiring, "Hiya nga nakapakita han mga mata han buta, diri ba hiya takos makapugong han kamatayon ni Lazaro?"³⁸ Kinmadto hi Jesus ha lubnganan kay inalpan na liwat hiya hin kabido. Usa adto nga lungib nga sinadhan hin bato.³⁹ Nagsugo hi Jesus, "Kuhaa niyo an bato!" Nagbaton hi Marta nga bugto han minatay, "Naninimaho na hiya yana, Ginoo, kay upat na ka adlaw tikang hiya iginlubong."⁴⁰ Nagsiring hi Jesus ha iya, "Diri ba nagsiring ako ha imo nga hikikit-an mo an gahom han Dyos kon tumoo ka?"⁴¹ Ginkuha nira an bato. Himmangad hi Jesus ngan nagsiring, "Nagpapasalamat ako ha imo, Amay ko, nga pinamamatian mo ako."⁴² Maaram ako nga dayuday ka namamatian ha akon, kundi iginyakan ko ini tungod hini nga mga tawo nga aanhi yana, basi tu-moo hira nga ginsugo mo ako."⁴³ Katapos niya magsiring hini, ginmoliat hiya, "Lazaro! Gawas ngadi!"⁴⁴ Ginmawas an minatay nga inalikosan pa an iya mga til han mga dugnit hin paglubong, pati an iya nawong. Nagsiring hi Jesus ha ira, "Hubari niyo ngan palakta hiya."⁴⁵ Nakakita han gin-buhut ni Jesus in damo han mga Judiyo nga nagduaw kan Maria, ngan tinmoo hira ha iya.⁴⁶ Kundi kinmadto han mga Parisiyo an iba ha ira hin pagsumat ha ira han ginbuhut ni Jesus.⁴⁷ Sanglit nakigkita han Labaw nga Hukmanan an mga puno han kapadian ngan mga Parisiyo ngan nagsiring, "Ano an aton bubuhaton? Nagbubuhat ini nga tawo hin damo nga mga orosahan!"⁴⁸ Kon pabay-an ta la hiya, matoo an ngatanan ha iya, ngan maabot an mga punoan nga Romano ngan bubungkagon an Templo ngan an aton bug-os nga nasod!"⁴⁹ Nagsiring an usa ha ira, nga Caifas an ngaran, nga amo an Labaw nga Padi hadto nga tuig, "Waray gud kamo makasabot!"⁵⁰ Diri ba kamo maaram nga mas maupay para ha iyo nga gabay usa la ka tawo an matatay tungod han bungto, kay nga mabungkag an bug-os nga nasod?"⁵¹ Ginsiring ini niya diri ha iya kalugaringon nga pagbuot. Kundi tungod nga hiya an Labaw nga Padi hadto nga tuig, ginpanagna niya nga kinahanglan matatay hi Jesus para han mga Judiyo,⁵² ngan diri la para ha ira, kundi pagtirok liwat ngan pag-urosa han ngatanan nga nagkakaburublag nga mga anak han Dyos.⁵³ Tikang hadto nga adlaw, nagkasarabot an mga punoan nga Judiyo hin pagpatay kan Jesus.⁵⁴ Sanglit waray na hiya magsudoy hin dayag ha Judea, kundi binmaya hiya ngan napakadto hin dapit nga hirani han kamingawan, ngadto hin bungto nga ginngangararan nga Efraim. Nagpabilin hiya didto upod an iya mga tinun-an.⁵⁵ Hiraniay na an Pyesta han Paglabay han mga Judiyo. Napakadto ha Jerusalem, san-o mag-puesta, in damo nga mga tawo nga tikang ha kahuronan, pagtuman han seremonyas han paglinis sumala han Balaod.⁵⁶ Nagpinamiling kan Jesus an mga tawo. Han katirok na nira didto han Templo, naggiparupakiana hira, "Ano an iyo hunahuna? Diri ba hiya mapakanhi ha Pyesta?"

⁵⁷ Nagsugo na an mga puno han kapadian ngan mga Parisiyo nga adton maaram kon hain hi Jesus, kinahanglan magpahibaro dayon ha ira basi dakpon nira.

Unom pa ka adlaw san-o umabot an Pyesta han ¹² Paglabay, napakadto hi Jesus ha Betania, an bungto ni Lazaro nga ginbanhaw ni Jesus.² Nag-andam hira didto hin panihapon para ha iya, ngan nagdurot hi Marta, sam-tang nakigsaro hi Lazaro kan Jesus.³ Ngan kinmuha hi Maria hin mga tunga hin kilo han gimamahali nga pa-hamot, nga hinimo tikang hin puro nga nardo. Ginbubo ini niya ha mga til ni Jesus, ngan ginpahiran niya han iya buhok. Nalukop an bug-os nga balay han alimyon hini nga pa-hamot.⁴ Nagsiring an usa han mga tinun-an ni Jesus, hi Judas Iscariote—an maglilingo ha iya,⁵ "Kay ano nga waray lugod ibaligya ini nga pa-hamot hinP 600.00 ngan ihatag an kwarta ha mga kablas?"⁶ Ginsiring ini niya diri tungod nga napaid hiya han mga kablas, kundi tungod nga kawatan hiya. Hiya an tinaporan han supot han kwarta ngan naara hiya hin pagpasipara hin pagkuha hin kwarta.⁷ Kundi nagsiring hi Jesus, "Pasagdi la niyo hiya! Tugoti hiya pag-buhut hini kay gin-aandam niya ini para han adlaw han paglubong ha akon.⁸ Dayuday kaupod niyo an mga kablas, kundi diri ako dayuday kaupod niyo."⁹ Nakabati in kadam-an nga mga Judiyo nga nakadto hi Jesus ha Betania, sanglit napakadto hira, diri la tungod kan Jesus, kundi pagkita li-wat kan Lazaro nga ginbanhaw ni Jesus.¹⁰ Sanglit nagkasarabot an mga puno han kapadian hin pagpatay kan Lazaro;¹¹ kay tungod ha iya damo nga mga Judiyo in nahibulag ha ira ngan tinmoo na kan Jesus.¹² Pagkabuwas, hinbatian han kadam-an nga mga tawo nga kinmadto han Pyesta han Paglabay, nga maabot hi Jesus ha Jerusalem.¹³ Sanglit nanguha hira hin mga palwa ngan tinmapo hira kan Jesus; ngan naggogoliat hira, "Dayawon an Dyos! Dayawon hiya nga nakanhi ha ngaran han Ginoo! Dayawon an Hadi han Israel!"¹⁴ Nakaagi hi Jesus hin asno ngan iya gin-sakyen, sugad han nahisurat:¹⁵ "Ayaw kahadlok, syudad han Sion! Aanhi naabot an imo Hadi nga nasakay hin nati nga asno."¹⁶ Waray makasabot hini an iya mga tinun-an hadto nga takna; kundi han kabanhaw na ni Jesus, nahinumdom hira nga nahisurat ini mahitungod ha iya, ngan ginbuhut ini nira para ha iya.¹⁷ Nagsumat han nahin-abo an mga tawo nga kaupod ni Jesus han pagtawaga niya kan Lazaro tikang ha lubnganan ngan pagbanhawa ha iya.¹⁸ Sanglit gintapo hiya han kadam-an, kay hinbatian nira nga ginbuhut niya ini nga urosahan.¹⁹ Ngan may hinsiring an mga Parisiyo, "Kitaa daw! Waray gud naton mahihimo! Kitaa, nagsusunod na ha iya an ngatanan nga mga tawo!"²⁰ May mga Griego nga kaupod han mga kinmadto ha Jerusalem hin pagsingba ha panahon han pyesta.²¹ Hin-marani hira kan Felipe nga taga-Betsaida, ha Galilea ngan nagsiring, "Karuayag namon makigkita kan Jesus."²² Kin-madto hi Felipe pagsumat kan Andres, ngan kinmadto hira nga duha pagsumat kan Jesus.²³ Nagbaton hi Jesus ha ira, "Inmabot na yana an takna nga pagpapasidungan an Anak han Tawo.²⁴ Nagsusumat ako ha iyo hin tinuod: an usa ka lugas nga trigo nagpabilin hin ka usa la ka lugas nga trigo labot kon mahulog ha tuna ngan katak-opan. Kon katak-opan na, mabunga hin damo nga mga lugas.²⁵ Mawawad-an han iya kalugaringon an nahigugma han iya kinabuhi; kundi makakaangkon lugod han kinabuhi nga dayon adton nagdudumot han iya kinabuhi dinhe hini nga kalibutan.²⁶ Kinahanglan magsunod ha akon an karuyag

magsirbe ha akon, basi kon hain ako, aadto man an akon surugoon. Paggapasiungan han akon Amay an magsirbe ha akon." ²⁷ "Mabidoon gud ako yana, ngan ano an akon isisiring? Masiring ba ako, 'Amay ko, palabya anay ha akon ini nga takna? Diri, kay amo ini an hinungdan nga kinmanhi ako, basi karawaton ko ini nga takna hin pag-antos. ²⁸ Amay ko, paghimayaan an imo ngaran!" Ngan nagyakan in tingog tikang ha langit, "Ginhimaya ko na ini, ngan paghahimayaon ko na liwat." ²⁹ Nakabati han tingog an kadam-an nga nagkakatukdaw didto, ngan nagsiring, "Nagdalugdog!" An iba nagsiring, "Nagyakan ha iya in usa nga anghel!" ³⁰ Kundi nagsiring hi Jesus ha ira, "Diri tungod ha akon nga nagyakan ini nga tingog, kundi tungod ha iyo. ³¹ Ginhuhukman na yana an kalibutan; pupukanon na yana an punoan hini nga kalibutan. ³² Kakabigon ko ngadi ha akon an ngatanan nga mga tawo, kon isahon na ako tikang ha tuna." (³³ Ha pagsiring niya hini, iginpasabot niya an paagi han kamatayon nga iya pag-aantonson.) ³⁴ Nagbaton an kadam-an, "Nagsusumat an aton Balaod nga mabubuhi ha kadayonan an Mesiyas. Niyan naunan-o man nga nasiring ka nga kinahanglan isahon an Anak han Tawo? Hin-o man ini nga Anak han Tawo?" ³⁵ Nagbaton hi Jesus, "Halipotay na la nga panahon an pag-upod ha iyo han kapawa. Pagpadayon ha iyo dalan samtang aada pa ha iyo an kapawa, basi diri kamo abotan han kasisidman; kay an naglalakat ha kasisidman diri maaram kon tipakain hiya. ³⁶ Sanglit too kamo han kapawa, samtang aada pa ha iyo ini, basi mahimo kamo nga mga anak han kapawa." Katapos ni Jesus magsiring hini, linmakat hiya ngan tinmago. ³⁷ Bisan kon ginbuhat niya ini ngatanan nga mga urosahan ha atubangan nira, waray gihapon hira tumoo ha iya, ³⁸ basi matuman an iginsiring ni Isaias nga manaragna: "Ginoo, hin-o in tinmuod han iginsumat namon nga mensahe? Hin-o an ginpakita han Ginoo han iya gahom?" ³⁹ Tun-god hini waray hira makatoo, kay nagsiring liwat hi Isaias: ⁴⁰ "Ginbuta han Dyos an ira mga mata, ngan ginsadhan an ira mga hunahuna, basi diri kumita an ira mga mata, ngan diri makasantop an ira mga hunahuna, ngan diri hira dumangop ha akon, nasiring an Dyos, basi tambalon ko hira." ⁴¹ Ginsiring ini ni Isaias kay hinkit-an niya an gahom ni Jesus, ngan nagyakan hiya mahitungod ha iya. ⁴² Bisan pa ngani, damo gihapon nga mga punoan nga Judiyo in tinmoo kan Jesus; kundi tungod han mga Parisiyo, waray hira magpadayag hin paghimangraw ha kadam-an, basi diri hira pagawason ha sinagoga. ⁴³ Ginpalabi nira an pagdayaw ha ira han mga tawo kay han pagdayaw ha ira han Dyos. ⁴⁴ Namulong hi Jesus hin dako nga tingog, "An bisan hin-o nga natoo ha akon; natoo diri la ha akon kundi ha iya liwat nga nagpadara ha akon. ⁴⁵ An bisan hin-o nga nakakakita ha akon nakakakita liwat ha iya nga nagpadara ha akon. ⁴⁶ Kinmanhi ako usa nga kapawa han kalibutan, basi diri na magpabilin ha kasisidman an ngatanan nga natoo ha akon. ⁴⁷ Diri ko paghuhukman bisan adton namamatihan akon pulong ngan diri nagtutuman hito. Kinmanhi ako pagtalwas, diri paghukom han kalibutan. ⁴⁸ Mayada maghuhukom hadton nasalikway ha akon ngan diri nakarawat han akon mensahe. An pulong ngan akon iginyakan amo an maghuhukom ha iya ha kataposan nga adlaw! ⁴⁹ Tinuod ito, kay waray ako magyakan ha akon la kalugaringon, kundi an Amay nga nagpadara ha akon amo an nagsugo ha akon kon ano an akon isisiring ngan igiyayakan. ⁵⁰ Ngan maaram ako nga nahatag han dayon

nga kinabuhi an iya sugo. Sanglit kon ano an akon igsising, amo man ito an pinapagyakan ha akon han Amay."

13 Bisperas na adto han Pyesta han Paglabay. Maaram na hi Jesus nga inmabot na an iya takna hin pagbaya hini nga kalibutan ngan hin pagkadto han Amay. Dayuday ginhigugma niya an iya mga sakop dinhe ha kalibutan, ngan ginhigugma niya hira tubtob gud ha kataposan. ² Tarangka ha panihapon hi Jesus ngan an iya mga tinunan. Ginlarang na han Yawa nga maglilingo kan Jesus hi Judas nga anak ni Simon Iscariote. ³ Maaram hi Jesus nga it-inubyen ha iya han Amay an bug-os nga gahom, ngan maaram hiya nga tikang hiya ha Dyos, ngan tikadto na hiya sa Dyos. ⁴ Sanglit binmuhat hi Jesus ngan maglubas han iya bawbaw nga bado, ngan magbagkos hin twalya. ⁵ Inmipis hiya hin tubig ngada ha palanggana ngan nagtikang hin pamusa han mga til han mga tinun-an, ngan ginpahiran han twalya nga iya iginbagkos. ⁶ Hinmarani kan Simon Pedro nga nagsiring ha iya, "Ginoo, mamumusa ka ba han akon mga tiil?" ⁷ Nagbaton hi Jesus ha iya, "Diri ka pa maaram yana kon ano an akon ginbubuhat, kundihibabaroan mo ini onina." ⁸ Nagsiring hi Pedro, "Diri gud ako matugot nga mamusa ka han akon mga tiil!" Nagbaton hi Jesus, "Kon diri ako mamusa han imo mga tiil, diri ka na magigin tinun-an ko." ⁹ Nagbaton hi Simon Pedro, "Kon amo man ini, Ginoo, diri la an akon mga til, kundi ilakip liwat hin paghugas an akon mga kamot ngan ulo!" ¹⁰ Nagsiring hi Jesus, "An human na kumarigos, malinis na an iya bug-os nga lawas, sanglit diri na kinahanglan maghugas pa ha iya ngahaw, kundi an iya mga til na la. Malinis na kamo kundi diri ngatanan." (¹¹ Maaram na hi Jesus kon hin-o an maglilingo ha iya, sanglit nagsiring hiya, "Malinis na kamo kundi diri ngatanan.") ¹² Katapos niya pamusa han ira mga tiil, nagsul-ot na liwat hi Jesus han iya bawbaw nga bado, ngan binmalik ha iya lingkoran ha lamesa. Nagpakiana hiya, "Nasayod ba kamo han ginbuhat ko ha iyo?" ¹³ Natawag kamo ha akon nga magturutdo ngan Ginoo, ngan may kamatuoran, kay amo gud ito ako. ¹⁴ Sanglit kon ako nga iyo Ginoo ngan Magturutdo namusa han iyo mga tiil, angay man liwat kamo maggiparupamusa han iyo mga tiil. ¹⁵ Gintagan ko kamo hin susbaranan, basi sugaron niyo hin pagbuhat han ginbuhat ko ha iyo. ¹⁶ Susumatan ta kamo hin tinuod: waray oripon ngan labaw han iya agaron; waray sinugo ngan labaw han nagsugo ha iya. ¹⁷ Yana maaram na kamo hini nga kamatuoran; palaran kamo kon buhaton ini niyo! ¹⁸ "Diri ako naghahimangraw mahitungod ha iyo ngatanan; nakilala ako han akon mga ginpili. Kundi kinahanglan matuman an kasuratan nga nasiring, 'Kinmontra ha akon an tawo nga sinmoro ha akon.' ¹⁹ Ginsusumat ko ini ha iyo yana, ngan diri pa ini nahinanabo, basi kon mahinabo na ini, tumoo kamo nga hi 'Ako Amo Ako.' ²⁰ Nag-susumat ako ha iyo hin tinuod: an bisan hin-o nga nakarawat han akon sinusugo, nakarawat man ha akon; ngan an nakarawat ha akon, nakarawat man han nagsugo ha akon." ²¹ Katapos ni Jesus magsiring hini, inalpan hiya hin dako nga kabido, ngan nagsiring hin dayag, "Susumatan ta kamo hin tinuod: maglilingo ha akon in usa ha iyo." ²² Naggipasirosiplat hira ngan nanhiburong kon hin-o gud an iya karuyag sidngon. ²³ Nalingkod sapit ni Jesus an hinigugma niya nga tinun-an. ²⁴ Nagsenyas hi Simon Pedro ha iya ngan nagsiring, "Pakianhi daw hiya kon hin-o an iya hinnanabihan." ²⁵ Sanglit simiring kan Jesus adto nga tinun-an ngan nagpakiana, "Hin-o man hiya, Ginoo?" ²⁶ Nag-

baton hi Jesus, "Itutunlob ko an tinapay ngan ihahatag ko ini ha iya; amo hiya an tawo." Sanglit kinmuha hiya hin pinit nga tinapay, iya ini gintunlob, ngan iginhatag kan Judas nga anak ni Simon Iscariote.²⁷ Han pakakarawat gud la ni Judas han tinapay, sinmulod dayon ha iya hi Satanas. Nagsiring hi Jesus ha iya, "Dagmit ngan tumana an kinahanglan mo buhaton!"²⁸ Waray nakasabot han mga naka-da ha lamesa kay ano nga ginsiring ini ni Jesus ha iya.²⁹ Tungod nga hi Judas man an tinaporan han supot han kwarta, nakahunahuna an iba nga mga tinun-an nga ginsugo hiya ni Jesus hin pagpalit han ira kinahanglanon para han pyesta, o bangin ginsugo hiya paghatag ngadto han mga kablas.³⁰ Ginkarawat ni Judas an tinapay ngan ginnawas hiya dayon. Gab-i adto.³¹ Han paggawas na ni Judas, nagsiring hi Jesus, "Iginpapakita na yana an himaya han Anak han Tawo, ngan pinaagi ha iya, ginpapakita liwat an himaya han Dyos.³² Kon iginpapakita an himaya han Dyos pinaagi ha iya, magpapakita man an Dyos han himaya han Anak han Tawo ha iya ngahaw, ngan bubuhaton ito niya dayon.³³ Mga anak ko, gutiay na la nga panahon an akon pakig-urosa ha iyo. Mamimiling kamo ha akon; kundi susumatan ko kamo yana han akon iginsiring ngadto han mga Judiyo, 'Diri kamo makakadto han akon kakadtoan.'³⁴ Ihinahatag ko ha iyo in bag-o nga sugo: magsihugugmaay kamo. Kinahanglan magsihugugmaay kamo sugad han akon paghugugma ha iyo.³⁵ Kon magsihugugmaay kamo, mahibabaro an ngatanan nga akon kamo mga tinun-an."³⁶ Nagpakiana ha iya hi Simon Pedro, "Ngain ka man kakadto, Ginoo?" Nagbaton hi Jesus, "Diri ka pa yana makakasunod ngadto han akon kakadtoan, kundi masunod ka ha akon onina."³⁷ Nagpakiana hi Pedro, "Ginoo, kay ano hin diri ko pakasunod ha imo yana? Andam man ako pagpakamatay tungod ha imo!"³⁸ Nagbaton hi Jesus, "Un-god ba nga andam ka pagpakamatay tungod ha akon? Susumatan ko ikaw hin tiniuod: diri pa matugaok an manok, iglilirong mo na akon hin matakulo."

14 Nagsiring ha ira hi Jesus, "Ayaw kamo kabaraka ngan kagupong. Too kamo han Dyos ngan too man kamo ha akon.² Damo in mga kwarto didto han balay han akon Amay, ngan makadto ako hin pag-andam hin dapit para ha iyo. Diri ako magsusumat hini ha iyo kon diri pa ini tiniuod.³ Ngan katapos ko kadto ngan pag-andam hin dapit para ha iyo, mabalik ako ngan pauupdon ko kamo ha akon, basi kon hain ako aadto man liwat kamo.⁴ Maaram na kamo kon uunanhon niyo pagsangpot ngadto han akon kakadtoan."⁵ Nagsiring ha iya hi Tomas, "Ginoo, diri kami maaram kon tikain ka; uunanhon man namon paghibaro han dalan nga tipakadto?"⁶ Nagbaton ha iya hi Jesus, "Amo ako an dalan, an kamatuoran, ngan an kinabuhi; waray makakadto han Amay kon diri pinaagi ha akon."⁷ Nagsiring hiya ha ira, "Yana nga nakakilala na kamo ha akon, makilala man kamo han akon Amay; ngan tikang yana nakilala na kamo ha iya, ngan hinkit-an na hiya niyo."⁸ Nagsiring ha iya hi Felipe, "Ginoo, ipakita ha amon an Amay ngan igo na ito para ha amon."⁹ Nagbaton hi Jesus, "Kamaiha na nga kaupod-upod ako niyo ngatanan; diri ka pa gihapon naki-lala ha akon, Felipe? Nakakita na han Amay an bisan hin-o nga nakakita ha akon. Sanglit kay ano nga nasiring ka, 'Ipakita ha amon an Amay'?¹⁰ Diri ka ba natoo, Felipe, ngan aada ako han Amay ngan an Amay aadi ha akon?" Nagsiring hi Jesus ha iya mga tinun-an, "Diri natikang ha akon an mga pulong nga iginhimangraw ko ha iyo. Nagbubuhat an

Amay nga aadi ha akon han iya kalugaringon nga mga buruhaton.¹¹ Tuohi niyo nga aada ako han Amay ngan an Amay aadi ha akon; kon diri man, tuohi ako niyo tungod hin ni nga mga buhat.¹² Susumatan ko kamo hin tiniuod: magbubuhat man han mga buruhaton nga akon ginbubuhat an bisan hin-o nga natoo ha akon—tiniuod, magbubuhat hiya hin larolabaw pa, kay makadto ako han Amay.¹³ Ngan bubuhaton ko an bisan ano nga iyo pangaroon ha akon ngaran, basi pagdayawon an Amay pinaagi han Anak.¹⁴ Bubuhaton ko an bisan ano nga pangaroon niyo ha akon ngaran.¹⁵ "Kon nahigugma kamo ha akon, magtutuman kamo han akon mga sugo.¹⁶ Pangangaroon ko han Amay, ngan tatagan kamo niya hin lain nga Parabulig, an Espiritu han kamatuoran, ngan magpapabilin ha iyo ha kadayonan.¹⁷ Diri makarawat ha iya an kalibutan, kay diri nakita o naki-lala an kalibutan ha iya. Kundi nakilala kamo ha iya, kay nagpapabilin nga nag-uokoy hiya dida ha iyo.¹⁸ "Diri ko kamo babayaan nga mag-uusaan; mabalik ako ngada ha iyo.¹⁹ Ha diri maiha diri na makita ha akon an kalibutan, kundi makita kamo ha akon; ngan mabubuhi kamo kay buhi man ako.²⁰ Kon umabot na ito nga adlaw, hibabaroan niyo nga aada ako han akon Amay, ngan aadi kamo ha akon, sugad nga aada ako ha iyo.²¹ "Nahigugma ha akon an bisan hin-o nga makarawat ngan magtuman han akon mga sugo. Hihigugmaon han akon Amay adton nahigugma ha akon; hihigugmaon ko man hiya ngan magpapakilala ako ha iya."²² Nagpakiana hi Judas (diri hi Judas Iscariote), "Ginoo, uunanhon hin pagpikalala mo han imo kalugaringon ha amon, ngan diri ngadto ha kalibutan?"²³ Nagbaton hi Jesus ha iya, "Magtutuman han akon mensahe an bisan hin-o nga nahigugma ha akon. Hihigugmaon hiya han akon Amay, ngan makada kami ha iya, ngan mag-uokoy kami dida ha iya.²⁴ Diri nagtutuman han akon mga pulong an bisan hin-o nga diri nahigugma ha akon. Diri akon an mensahe nga hinbatian niyo, kundi natikang han Amay nga nagsugo ha akon.²⁵ "Iginsumat ko ini ha iyo samtang upod pa ako niyo.²⁶ Kundi an Parabulig, an Espiritu Santo, ngan susugoon han Amay ha akon ngaran, amo an magtututdo ha iyo han ngatanan nga mga butang, ngan magpapahinumdom ha iyo han ngatanan nga akon iginsumat ha iyo.²⁷ "Ibibilin ko ha iyo an kalinaw; ihahatag ko ha iyo an akon kalinaw. Ihahatag ko ini ha iyo diri sugad han paghatag han kalibutan. Ayaw kamo kabaraka ngan kalisang; ayaw kamo kahadlok.²⁸ Hinbatian ako niyo nga nasiring ha iyo, 'Mabaya ako, kundi mabalik ako ha iyo.' Kon nahigugma kamo ha akon, maglilipay unta kamo nga makadto ako han Amay, kay larolabaw hiya ha akon.²⁹ Iginsumat ko ini ha iyo yana, nga diri pa ini nahinanabo, basi kon mahinabo na ini, tumoo kamo.³⁰ Diri na ako maghihimangraw ha iyo hin maiha, kay maabot na an punoan hin ni nga kalibutan. Waray hiya gahom ha akon,³¹ kundi kinahanglan mahibaro an kalibutan nga nahigugma ako han Amay; sanglit ginbubuhat ko an ngatanan nga iginsugo niya ha akon. "Tana, kalakat kita.

15 "Amo ako an tiniuod nga balagon, ngan an akon Amay an magmarangno.² Binabanggi niya an ngatanan nga sanga nga diri nabunga. Tinatag-an niya hin paghawan an kada sanga nga nabunga, basi mamunga hin darodamo.³ Nalinisan na kamo pinaagi han mensahe nga akon iginhimangraw ha iyo.⁴ Pabilin kamo didi ha akon, ngan magpapabilin man ako dida ha iyo. Diri makakabunga in sanga ha iya la kalugaringon; mahihimo la ini kon

sumpay han puno an sanga. Ha sugad nga kaagi, diri kamo makakabunga, labot kon magpabilin kamo didi ha akon.⁵ “Ako an balagon ngan kamo an mga sanga. Mabunga hin damo an bisan hin-o nga magpabilin didi ha akon, ngan ako dida ha iya, kay waray niyo mahihimo kon bulag kamo ha akon.⁶ Ilinalabog ha gawas an bisan hin-o nga diri nag-papabilin ha akon, ngan nauuga sugad hin sanga; gintitirok in sugad nga mga sanga, ngan ilinalabog ha kalayo, ngan sunogon.⁷ Kon magpabilin kamo didi ha akon, ngan mag-papabilin an akon mga pulong dida ha iyo, mangangaro kamo hin bisan ano nga inuungara niyo, ngan katutumanan kamo.⁸ Ginhihimaya an akon Amay tungod han iyo pamunga hin damo; ngan pinaagi hini, nagigin mga tin-un-an ko kamo.⁹ Hinihigugma ko kamo sugad gud han paghigugma ha akon han Amay; pagpabilin kamo didi han akon gugma.¹⁰ Kon tumanon niyo an akon mga sugo, magpapabilin kamo ha akon gugma, sugad gud han pagtuman ko han mga sugo han akon Amay ngan nagpapabilin ako dida han iya gugma.¹¹ “Iginsumat ko ini ha iyo basi mahingada ha iyo an akon kalipay, ngan basi mahingpit an iyo kalipay.¹² Amo ini an akon sugo: pagsihigugmaay kamo, sugad han paghigugma ko ha iyo.¹³ An gididakoi nga gugma nga maaangkon hin usa ka tawo tungod han iya kasangkayan, amo an pagtubyan han iya kinabuhi para ha ira.¹⁴ Ngan kasangkayan ko kamo, kon buhaton niyo an akon iginsusugo ha iyo.¹⁵ Diri ko na kamo tatawgon ngan mga surugoon, kay diri maaram an surugoon han gin-bubuhat han iya agaron. Lugod, tatawagon ko kamo ngan mga sangkay, kay iginsumat ko ha iyo an ngatanan ngan hinbatian ko tikang han akon Amay.¹⁶ Waray kamo magpili ha akon; ako an nagpili ha iyo, ngan nagtudlok ha iyo ngan magkalakat kamo ngan mamunga hin damo, mga bunga ngan nagpapadayon. Sanglit ihahatag ha iyo han Amay an bisan ano nga iyo pangaroon ha iya, ha akon ngaran.¹⁷ Sanglit amo ini an igsusugo ko ha iyo: paggihigugmaay kamo.”¹⁸ “Kon magdumot ha iyo an kalibutan, kinahanglan hisabotan niyo nga una ako pagdumtan han kalibutan.¹⁹ Kon kanan kalibutan pa kamo, mahigugma unta ha iyo an kalibutan sugad nga iya kalugaringon. Kundi ginipili ko kamo tikang hini nga kalibutan, ngan diri na kamo sakop han kalibutan; sanglit magdudumot ha iyo an kalibutan.²⁰ Hinumdomi an iginsiring ko ha iyo: ‘Waray oripon ngan labaw han iya agaron.’ Kon ginpakurian ako nira, pag-pakurian man liwat kamo nira; kon gintuman nira an akon mensahe, pagtutumanon man liwat nira an iyo mensahe.²¹ Kundi bubuhaton nira ini ngatanan ha iyo, kay akon man kamo sakop; kay diri hira nakilala han nagsugo ha akon.²² Diri unta hira salaan kon waray pa ako kumanhi ngan maghimangraw ha ira; kundi yana, waray na hira baribad han ira sala.²³ An bisan hin-o nga nagdudumot ha akon, nagdudumot man han akon Amay.²⁴ Diri unta hira salaan kon waray ko pa buhata ha butnga nira an mga buhat ngan waray pagbuhatan hin bisan hin-o; kundi yana, hinkit-an na nira an akon ginbuhat, ngan gindudumtan nira ako ngan an akon Amay.²⁵ Kundi kinahanglan mahinabo ini, basi matuman an iginsurat dida han ira Balaod: ‘Gindumtan ako nira hin waray la hinungdan.’²⁶ “Maabot an Parabulig, an Espiritu han kamatuoran, ngan natikang han Amay. Susugoon ko hiya nganhi ha iyo tikang han Amay, ngan mag-papamatuod hiya mahitungod ha akon.²⁷ Ngan magpapamatuod liwat kamo mahitungod ha akon, kay naging kaupod ko man kamo tikang pa gud ha tinikangan.

16 “Iginsumat ko ini ha iyo basi diri lumuya an iyo pag-too ha akon.² Paiiwason kamo nira ha ira mga sina-goga. Maabot an panahon ngan magpapatay ha iyo makakahunahuna ngan nag-aalagad hiya han Dyos.³ Bubuhaton nira ha iyo ini ngan mga butang, kay waray hira makakilala han Amay o ha akon.⁴ Kundi iginsumat ko ini ha iyo, basi kon buhaton na nira ini, mahinunumdom kamo ngan iginsumat ko ini ha iyo. “Waray ko igsumat ha iyo ini ngan mga butang ha tinikangan, kay kaupod pa man ako niyo.⁵ Kundi yana, makadto na ako han nagsugo ha akon; kundi waray ha iyo napakiana ha akon, ‘Tikain ka?’⁶ Ngan yana ngan ginsumatan ko na kamo, nagmamabidoon kamo.⁷ Kundi susumatan ko kamo hin tinuod: mauruupay para ha iyo ngan malakat ako, kay kon diri ako lumakat, diri makanhi ha iyo an Parabulig. Kundi kon lumakat ako, ipadadara ko hiya nganhi ha iyo.⁸ Ngan kon umabot na hiya, magpapamatuod hiya ha mga tawo han kalibutan ngan mga sayop hira mahitungod han sala, mahitungod han pagkamatadong, ngan mahitungod han paghukom han Dyos.⁹ Sayop hira mahitungod han sala, kay diri hira natoo ha akon;¹⁰ mahitungod han pagkamatadong, kay makadto ako han Amay ngan diri na kamo makita ha akon;¹¹ mahitungod han paghukom, kay ginhukman na an punoan hini ngan kalibutan.¹² “Damo pa gad an akon igsuramat ha iyo, kundi diri pa ini niyo maaakos yana.¹³ Kundi kon umabot na an Espiritu han kamatuoran, igtututdo kamo niya ngad-to han ngatanan ngan kamatuoran. Diri hiya maghiihiman-graw ha iya la kalugaringon, kundi maghiihiman-graw hiya han hinbabatian, ngan magsusumat han mga butang ngan tiarabot.¹⁴ Paghihimaayoan ako niya, kay natikang ha akon an igsusumat niya ha iyo.¹⁵ Akon an ngatanan ngan kanan Amay; sanglit nagsiring ako ngan natikang ha akon an ig-susumat ha iyo han Espiritu.¹⁶ “Ha diri maiha, diri na kamo makita ha akon; ngan ha diri liwat maiha makita na liwat kamo ha akon.”¹⁷ Nagsiring ngadto han iba an pira han iya mga tinun-an: “Ano ba an kahulogan hini nga iya siring, ‘Ha diri maiha, diri na kamo makita ha akon, ngan diri maiha makita na liwat kamo ha akon’; ngan nasiring liwat hiya, ‘Kay makadto ako han Amay.’”¹⁸ Nagpakiana pa hira, “Ano an buot niya sidngon han ‘diri maiha’? Diri kita nasabot han iya ginyiyinakan!”¹⁹ Nahibaro hi Jesus ngan karuyag hira pumakiana ha iya, sanglit nagsiring hiya ha ira, “Nagsiring ako, ‘Ha diri maiha diri na kamo makita ha akon, ngan diri maiha makita na liwat kamo ha akon.’ Amo ba ini an iyo gin-paparopakiana?²⁰ Susumatan ta kamo hin tinuod: mag-tatangis ngan magnunguyngoy kamo, kundi maglilipay an kalibutan; magmamabidoon kamo, kundi magigin kalipayan an iyo kabidoan.²¹ Mabidoon in babaye kon tipa-garanak pa la hiya, kay inmabot na an takna han iya pag-antos; kundi kon natatawo na an bata, hinngangalimtan niya an iya gin-antos, kay malipayon na hiya ngan may nata-wo ngan bata nganhi ha kalibutan.²² Amo man ini dida ha iyo: mabidoon kamo yana, kundi makikigita liwat ako ha iyo, ngan magmamalipayon gud kamo hin kalipay ngan waray makakaagaw ha iyo.²³ “Kon umabot na ad-to ngan ad-law diri na kamo mangangaro ha akon hin bisan ano. Susumatan ta kamo hin tinuod: ihahatag ha iyo han Amay an bisan ano ngan iyo pangaroon ha iya ha akon ngaran.²⁴ Ngada yana waray pa kamo mangaro hin bisan ano ha akon ngaran; pangaro ngan makarawat kamo, basi mahingpit an iyo kalipay.²⁵ “Iginsumat ko ha iyo ini ngan mga butang pinaagi hin mga pananglitan. Kundi maabot in

panahon nga diri na ako magamit hin mga pananglitan, kundi magayakan ako ha iyo hin yano nga mga pulong mahitungod han Amay.²⁶ Kon umabot na adto nga adlaw mangangaro kamo ha iya ha akon ngaran; ngan diri ako nasiring nga mangangaro ako ha iya para ha iyo,²⁷ kay nahigugma ha iyo an Amay ngahaw. Nahigugma hiya ha iyo kay nahigugma man kamo ha akon ngan tinmoo kamo nga timikang ako han Dyos.²⁸ Tikang gud ako han Amay ngan kinmanhi ako ha kalibutan; ngan yana mabaya na ako han kalibutan ngan mabalik ako ngadto han Amay.²⁹ Ngan nagsiring an iya mga tinun-an, "Kitaa, dayag na kaupay an imo pagyakan, ngan diri ka na nagamit hin mga pananglitan.³⁰ Maaram na kami yana nga sayod ka han ngatanan; diri ka nagkikinahanglan nga may magpinakiana pa ha imo. Nakakapatoo ini ha amon nga tikang ka han Dyos."³¹ Nagbaton ha ira hi Jesus, "Natoo na ba kamo yana?³² Maabot an panahon, ngan aanhi na, nga magkaburublag kamo ngatanan, kada usa, ha iya kalugaringon nga urukyan, ngan babayaan ako nga mag-uusaan. Kundi diri tinuod nga nag-uusaan la ako, kay kaupod ko an Amay.³³ Iginsumat ko ini ha iyo basi mamay-ada niyo kamurayaw pinaagi hin pakig-usa ha akon. Pagpapaantonson kamo han kalibutan; kundi pagmiasog kamo! Gindaog ko na an kalibutan!"

17 Katapos ni Jesus maghimangraw hini, hinmangad hiya ha langit ngan nagsiring, "Amay ko, inmabot na an takna. Paghimayaa an imo Anak, basi paghimayaon ka man han imo Anak.² Kay gintagan mo man hiya hin gahom hin pagmando han ngatanan nga mga tawo basi humatag hiya han dayon nga kinabuhi ngadto han ngatanan nga ig-intubyan mo ha iya.³ Ngan amo ini an dayon nga kinabuhi; nga kumilala ha imo an mga tawo, nga ikaw la an matuod nga Dyos, ngan kumilala kan Jesu-Cristo nga imo ginsugo.⁴ Iginpakita ko ha tuna an imo himaya; ginhuman ko na an iginpabuhat mo ha akon.⁵ Amay ko, himayaako yana ha imo atubangan sugad han himaya nga akon hadto han kaupod pa ako nimo, han waray pa himoa an kalibutan.⁶ "Iginpakilala ko ikaw han mga tawo nga imo ginkuha ha kalibutan. Imo hira, ngan gintubyan mo hira ha akon. Gintuman nira an imo pulong,⁷ ngan yana maaram hira nga tikang ha imo an ngatanan nga iginhatac mo ha akon.⁸ Ig-intutdo ko ha ira an mensahe nga iginhatac mo ha akon, ngan ginkarawat ini hira. Maaram hira nga tikang ako ha imo, ngan natoo hira nga ikaw an nagsugo ha akon.⁹ "Nag-aampo ako para ha ira. Diri ako nag-aampo para han kalibutan, kundi para han mga tawo nga igintubyan mo ha akon, kay imo man hira.¹⁰ Imo an ngatanan nga akon, ngan akon man an ngatanan nga imo; ngan napapasideunggan ako tungod ha ira.¹¹ Yana makada na ako ha imo; mabaya na ako han kalibutan, kundi hahani pa hira ha kalibutan. Baraan nga Amay, panalipdi hira pinaagi han gahom han imo ngaran, an ngaran nga ihinatag mo ha akon, basi magkaurosa hira sugad nga uusa la kita.¹² Ginpanalipdan ko hira pinaagi han gahom han imo ngaran nga ihinatag mo ha akon, samtang kaupod pa ako nira. Ginbantayan ko hira, ngan waray usa ha ira nga nawara, labot han tawo nga kinahanglan mawara, basi matuman an kasuratan.¹³ Kundi yana makada na ako ha imo, ngan ginhimangraw ko ini nga mga butang dinhe ha kalibutan, basi matugob gud hira han akon kalipayan.¹⁴ Iginhatag ko ha ira an imo mensahe ngan nagdumot ha ira an kalibutan, kay diri man hira kanan kalibutan, sugad gud nga diri man

ako kanan kalibutan.¹⁵ Diri ako nahangyo nga kuhaon mo hira ha kalibutan, kundi nga panalipdan mo hira han Yawa.¹⁶ Diri hira kanan kalibutan, sugad gud nga diri man ako kanan kalibutan.¹⁷ Ihalad hira ngada ha imo pinaagi han kamatuoran; an imo pulong amo an kamatuoran.¹⁸ Gipadara ko hira nganhi ha kalibutan sugad han pagsugoa mo ha akon nganhi ha kalibutan.¹⁹ Ngan tungod ha ira ihinahalad ko ha imo an akon kalugaringon, basi hira liwat magin tinuod man nga iginhalad ha imo.²⁰ "Nag-aampo ako diri para la ha ira, kundi para liwat hadton mga matoo ha akon tungod han ira mensahe.²¹ Nag-aampo ako nga magkaurosa unta hira ngatanan. Amay, mahiusa unta hira ha aton, sugad gud nga aadi ka ha akon ngan aada ako ha imo, basi tumoo an kalibutan nga ikaw an nagsugo ha akon.²² Gintagan ko hira han amo nga himaya nga ihinatag mo ha akon, basi magkaurosa hira sugad nga uusa la kita;²³ ako dida ha ira ngan ikaw didi ha akon, basi magkaurosa unta hira hin hingpit, basi makasabot unta an kalibutan nga ikaw an nagsugo ha akon, ngan nahigugma ka ha ira sugad han imo paghigugma ha akon.²⁴ "Amay, igintubyan mo hira ha akon, ngan karuyag ko nga hira mahiusa ha akon bisan kon hain ako, basi hikit-an nira an akon himaya, an himaya nga ihinatag mo ha akon; kay ginhigugma mo ako han waray pa hihimoa an kalibutan.²⁵ Matabdong nga Amay, diri nakilala ha imo an kalibutan, kundi nakilala ako ha imo, ngan maaram ini hira nga ikaw an nagsugo ha akon.²⁶ Iginpakilala ko ikaw ha ira, ngan ipadadayon ko hin pagpakilala ha imo, basi maangkon man nira an gugma mo para ha akon, ngan mag-ukoy man ako dida ha ira."

18 Katapos ni Jesus mag-ampo hini, linmakat hiya upod an iya mga tinun-an ngan tinmabok han sapa nga Kidron an ngaran. May tanaman didto hadto nga dapit, ngan sinmulod ngadto hi Jesus ngan an iya mga tinun-an.² Agsob hi Jesus makig-urosa han iya mga tinun-an didto, sanglit maaram hini nga dapit an malingo nga Judas.³ Sanglit kinmadto hi Judas hini nga tanaman upod in mga sondalo ngan mga gwardya han Templo nga ginsugo han mga puno han kapadian ngan mga Parisiyo. Dara nira in mga hinganiban, mga parol, ngan mga sulo.⁴ Maaram hi Jesus han ngatanan nga mahinanabo ha iya, sanglit gintapo niya ngan ginpakianhan hira, "Hin-o an iyo ginbibiling?"⁵ Nagbaton hira, "Hi Jesus nga taga-Nazaret." "Amo ako," nagsiring hiya. Natindog didto upod ha ira an malingo nga Judas.⁶ Han pagsiring la ni Jesus, "Amo ako," inmisol hira ngan nagkatutumba ha tuna.⁷ Ginpakianhan na liwat hira ni Jesus, "Hin-o gud an iyo ginbibiling?" Nagbaton hira, "Hi Jesus nga taga-Nazaret."⁸ Nagsiring hi Jesus, "Ginsumatan ko na kamo nga amo ako, sanglit kon ako an iyo tuyu, palakta niyo inin iba." (⁹ Ginsiring niya ini basi matuman an iya iginyakan, "Amay, waray ako kawad-i bisan usa han imo iginhatac ha akon.")¹⁰ May espada hi Simon Pedro; hinulbot ini niya ngan tigbason an oripon han Labaw nga Padi, ngan napalong an tuo nga talinga han oripon. Malco an ngaran han oripon.¹¹ Nagsiring hi Jesus kan Pedro, "Ibalik ha takob an imo espada! Naghuhunahuna ka ba nga diri ko iimnon an kupa hin pag-antos nga iginhatac ha akon han akon Amay?"¹² Gindakop ngan gingapos hi Jesus han mga sondalo nga upod han ira kapitan, ngan han mga gwardya nga Judiyo.¹³ Gindara hiya nira, syahan ngadto kan Anas nga ugangan ni Caifas nga amo an Labaw nga Padi hadto nga tuig.¹⁴ Hi Caifas an nagsagdon han mga Judiyo nga

maoruopay pa nga usa la nga tawo an mamatay para han ngatanan nga katawhan.¹⁵ Sinmunod kan Jesus hi Simon Pedro ngan hin usa nga tinun-an. Kilala kaupay han Labaw nga Padi adto nga usa nga tinun-an, sanglit binmunyaog hiya kan Jesus ngadto ha bungsaran han balay han Labaw nga Padi.¹⁶ Nagpabilin hi Pedro ha gawas, ha may portahan. Ginmawas an tinun-an nga kilala han Labaw nga Padi, nakighimangraw han daragita nga nakada han portahan ngan ginpasulod hi Pedro.¹⁷ Nagpakiana kan Pedro ini nga daragita nga bantay han portahan, "Diri ka ba usa han mga tinun-an hito nga tawo?" "Diri," nagbaton hi Pedro.¹⁸ Tungod han kahagkot nagtap-ong an mga surugoon ngan mga gwardya nga nagkatukdaw hira palibot han tap-on ngan nagdadangdang ha ira ngahaw. Tinmig-ob hi Pedro ha ira basi kapasuan hiya.¹⁹ Nagpakiana kan Jesus an Labaw nga Padi mahitungod han iya mga tinun-an ngan mahitungod han iya pagturon-an.²⁰ Nagbaton hi Jesus, "Dayuday dayag an akon pagyakan ha ngatanan. Ginbuhat ko an ngatanan nga pagtutdo didto ha mga sinagoga ngan ha Templo, diin napakadto didto an ngatanan nga mga Judiyo. Waray gud ako magyakan hin bisan ano nga diri dayag ha iyo.²¹ Kay ano nga ako an iyo ginpapakianhan? Asay niyo pakianhi an mga tawo nga nagpakabati ha akon. Pakianhi hira kon ano an akon iginsumat ha ira, sayod hira han akon iginyakan."²² Han pagsiring hini ni Jesus, gintampalo hiya hin usa han mga gwardya nga nakadto ngan sidngon, "Kamailob mo hin pagyakan hin sugad ngadto han Labaw nga Padi!"²³ Nagbaton ha iya hi Jesus, "Kon may iginyakan ko nga sayop, sumati an ngatanan nga hahani kon ano an akon ginyakan. Kundi kon matadong man an akon ginyakan, kay ano nga gintampalo mo ako?"²⁴ Ngan iginpadara ni Anas hi Jesus nga ginapos pa, ngadto kan Caifas, an Labaw nga Padi.²⁵ Han natindog pa hi Pedro nga nagdadangdang harani han tap-ong, nagpakiana ha iya an iba, "Diri ka ba usa han mga tinun-an hito nga tawo?" Naglirong hiya ngan nagsiring, "Diri!"²⁶ Sinmagbang hin pagpakiana in usa han mga oripon han Labaw nga Padi, nga urupod han ginpalongan ni Pedro, "Diri ba ikaw an hinkit-an ko nga kaupod niya didto han tanaman?"²⁷ Ngan nagsiring na liwat hi Pedro, "Diri," ngan hito ngahaw nga takna tinmugaok in manok.²⁸ Han agaaga pa, gindara nira hi Jesus tikang han balay ni Caifas ngadto han palasyo han gobernador. Waray sumulod han palasyo an mga Judiyo kay diri nira karuyag magtalapas han balaod han ira tuluhinan hiunong han paglinis, basi makakaon hira han panahon han Paglabay.²⁹ Sanglit ginmawas na la hi Pilato ngadto ha ira ngan nagpakiana, "Ano in iyo sumborg kontra hini nga tawo?"³⁰ Nagbaton hira, "Diri unta namon hiya gindadara nganhi ha imo kon waray pa hiya makagtalpas."³¹ Nagsiring hi Pilato ha ira, "Dad-a hiya ngan usisaha niyo sumala han iyo kalugaringon nga balaod." Nagbaton an mga Judiyo, "Diri itinutugot ha amon hin pagpatay bisan kan kanay." (³² Nahinabo ini basi matuman an iginyakan ni Jesus han paghimangraw niya kon ano nga paagi mamatay hiya.)³³ Sinmulod liwat ha palasyo hi Pilato ngan gintawag hi Jesus. Nagpakiana hiya kan Jesus, "Ikaw ba an hadi han mga Judiyo?"³⁴ Nagbaton hi Jesus, "Kalugaringon mo ba ini nga pakiana, o ginsumatan ka ba hin iba mahitungod ha akon?"³⁵ Nagbaton hi Pilato, "Kay ano, Judiyo ba ako? An imo kalugaringon nga mga tawo ngan an ira mga puno han kapadian an nagtubyan ha imo nganhi ha akon. Ano ba in nabuhat mo?"³⁶ Nagsiring hi Jesus, "Diri kanan

hini nga kalibutan an akon ginhadian. Kon kanan kalibutan pa an akon ginhadian, nakikig-away unta an akon mga sakop basi diri ako mahulog ha kamot han mga Judiyo. Diri, diri kanan hini nga kalibutan an akon ginhadian!"³⁷ Sanglit nagpakiana ha iya hi Pilato, "Kon sugad, hadi ka ngay-an?" Nagbaton hi Jesus, "Ikaw an nasiring nga hadi ako. Tungod hini, natawo ngan kinmanhi ako ha kalibutan, basi magpamatuod han kamatuoran. Namamatni ha akon an bisan hin-o nga aada han kamatuoran."³⁸ Nagpakiana hi Pilato, "Ano ba an kamatuoran?" Binmalik ngadto ha gawas hi Pilato ngan nagsiring ngadto han mga Judiyo, "Waray ko hin-agian nga sadang pasikaran hin pagsirot ha iya."³⁹ Kundi sumala han iyo batasan, nagpapagawas ako hin usa ngan priso para ha iyo ha panahon hin Paglabay. Karuyag ba niyo nga buhian ko para ha iyo an hadi han mga Judiyo?"⁴⁰ Gimoliat hira pagbaton ha iya, "Diri, ayaw hiya! Karuyag namon hi Barabas?" (Tikasan ini hi Barabas.)

19 Ngan ipinakuha ni Pilato hi Jesus ngan iginpalatob hiya ha ira.² Naghimo an mga sondalo hin korona tikang hin tunokon nga mga sanga ngan iginsul-ot ha iya ulo. Ginbadoan hiya nira hin panapton nga pula,³ gindaop hiya, ngan ginsiring, "Mabuhi an Hadi han mga Judiyo!" Ngan gintampalo hiya nira.⁴ Gimawas na liwat hi Pilato ngan sidngon an mga tawo, "Tan-awa, dadad-on ko hiya nganhi ha iyo basi niyo hibaroan nga waray ko hin-agian nga sadang pasikaran hin pagsirot ha iya."⁵ Ngan ginmawas hi Jesus ngan nakakasul-ot han tunokon nga korona ngan han panapton nga pula. Nagsiring hi Pilato ngadto han mga tawo, "Kitaa, iini an tawo!"⁶ Han pakakita la ha iya han mga puno han kapadian ngan mga gwardya, naggoliat hira, "Igraysang hiya ha kros! Igraysang hiya ha kros!" Nagsiring hi Pilato ha ira, "Kuhaa hiya niyo ngan igraysang hiya ha kros. Waray ko hin-agian nga sadang pasikaran hin pagsirot ha iya."⁷ Nagbaton an mga Judiyo, "May-ada kami balaod ngan nagsusumat ngan kinahanglan hiya mamatay, kay nagpaka-Anak han Dyos hiya."⁸ Labi na nga nahadlok hi Pilato han pakabati niya hini.⁹ Binmalik hiya pagsulod ngadto han palasyo ngan nagpakiana kan Jesus, "Tikang ka ba diin?" Kundi waray magbaton hi Jesus.¹⁰ Nagsiring ha iya hi Pilato, "Diri ka ba nabaton ha akon? Tigamni nga may-ada ko gahom hin pagtalwas ha imo ngan hin pagraysang ha imo ha kros."¹¹ Nagbaton hi Jesus, "May-ada ka gahom ha akon tungod la nga iginhatag ini han Dyos ha imo; sanglit darudako nga salaan an nagtubyan ha akon ngada ha imo."¹² Han pakabati hini ni Pilato, nagtalingoha hiya pagbiling hin paagi hin pagbuhi kan Jesus. Kundi naggoliat an mga Judiyo, "Kon buhian mo hiya, diri ka ngay-an sangkay han Emperador! Kaaway han Emperador an bisan hin-o nga napakahadi!"¹³ Han pakabati ni Pilato hini nga mga pulong, iginawas niya hi Jesus, ngan linmingkod ha lingkoran han maghurukom dida han dapit han ginngangararan "An Plataporma nga bato." ("Gabata" an ngaran hini ha Hebrewo.)¹⁴ Tikaurudo na adto han bisperas han Paglabay. Nagsiring hi Pilato ngadto han mga Judiyo, "Iini an iyo hadi!"¹⁵ Naggoliat hira, "Pataya hiya! Pataya hiya! Igraysang hiya ha kros!" Nagpakiana hi Pilato ha ira, "Karuyag ba niyo nga igraysang ko ha kros an iyo hadi?" Nagbaton an mga puno han kapadian, "An Emperador la an amon hadi!"¹⁶ Sanglit igintubyan ha ira ni Pilato hi Jesus, basi igraysang ha kros. Sanglit gindara nira hi Jesus.¹⁷ Ginmuwa hiya ngan nagpapas-an han iya kros, ngan inmabot ha dapit nga gitatawag "An Dapit han Klabera." ("Golgota" an tawag hini ha

Hebreo.) ¹⁸ Didto iginraysang nira ha kros hi Jesus. Iginraysang liwat nira ha mga kros in duha pa ka tawo ha magkasi ligid niya, nga nabubutnga nira hi Jesus. ¹⁹ Iginsurat ni Pilato in usa nga pahibaro ngan iginpataad ini ha kros. Amo ini an ginsurat: "Hi Jesus nga taga-Nazaret, an Hadi han mga Judiyo." ²⁰ Nakabasa hini in damo nga mga Judiyo kay diri man hirayo tikang han syudad an dapit nga ginraysangan kan Jesus. Iginsurat an pahibaro ha pinulongan nga Hebreo, Latin, ngan Griego. ²¹ Nagsiring kan Pilato an mga puno han kapadian han mga Judiyo, "Ayaw isurat 'An Hadi han mga Judiyo,' kundi 'Nagsiring ini nga tawo, Ako an Hadi han mga Judiyo.'" ²² Nagbaton hi Pilato, "An nahisurat, nahisurat na." ²³ Katapos pagraysangan kan Jesus han mga sondalo, ginkuha nira an iya mga panapton ngan ginbahin-bahin hin upat ka bahin, usa ka bahin ha kada sondalo. Ginkuha liwat nira an iya halawig nga panapton nga hinimo hin usa la nga dugnit nga hinablon, ngan waray tinahian. ²⁴ May hinsiring han mga sondalo, "Ayaw ta paggisia ini; kundi pagripa kita kon hin-o in makakadara." Nahinabo ini basi matuman an kasuratan nga nasiring: "Ginbahinbahin nira an akon mga panapton, ngan ginripahan an akon hilawig nga bado." Sanglit ginbuhat ini han mga sondalo. ²⁵ Natukdaw hirani han kros ni Jesus hira iya nanay, an bugto nga babaye ni iya nanay, hi Maria nga asawa ni Cleopas, ngan hi Maria Magdalena. ²⁶ Hinkit-an ni Jesus hi iya nanay ngan an tinun-an nga iya hinigugma nga natukdaw harani han kros; sanglit nagsiring hiya kan iya nanay, "Babaye, iini an imo anak." ²⁷ Ngan nagsiring hiya ngadto han tinun-an, "Iini an imo nanay." Ngan tikang hadto gindara hiya han tinun-an hin pag-ukoy tampo han iya panimalay. ²⁸ Maaram hi Jesus nga natuman na an ngatanan, ngan basi matuman an kasuratan, nagsiring hiya, "Inuuah ako." ²⁹ May surudlan didto nga puno hin maaslom nga bino. Ginhumog nira an espongha hin bino, igintaod ha kataposan hin sanga hin isopo, ngan iginhungit ha iya. ³⁰ Dinmimdim hi Jesus han bino ngan nagsiring hiya, "Natuman na!" Ngan dinmuko hiya ngan nabunosan hiya han iya kinabuhi. ³¹ Ngan naghangyo kan Pilato an mga Judiyo nga barion na la an mga bitiis han mga tawo nga iginraysang, ngan tanggalon na hira ha kros. Ginbuhat ini nira, kay Viernes na adto ngan nadiri hira nga magpabilin ha kros an lawas ha Adlaw nga Iparahuway, kay baraan kaupay an tiarobot nga Adlaw nga Iparahuway. ³² Sanglit kinmadto an mga sondalo ngan ginbari an mga bitiis han syahan nga tawo ngan han usa pa nga tawo nga iginraysang upod kan Jesus. ³³ Kundi han pag-abot na nira kan Jesus, hinkit-an nira nga patay na hiya, sanglit waray na la nira baria an iya mga bitiis. ³⁴ Kundi ginbangkaw an iya kagiliran hin usa han mga sondalo, ngan inmawas dayon in dugo ug tubig. (³⁵ Nagpamatuod mahitungod hini an nakakita hini nga hinabo, basi tumoo man kamo. Matuod an iya iginsiring, ngan maaram hiya nga naghihimangraw hiya han kamatuoran.) ³⁶ Ginbuhat ini basi matuman an kasuratan nga nasiring, "Waray usa han iya mga tul-an nga mababari." ³⁷ Ngan may-ada lain pa nga bahin han kasuratan nga nasiring, "Makita an mga tawo ngadto hadton ginbangkaw nira." ³⁸ Katapos hini, ginhangyo hi Pilato ni Jose nga taga-Arimatea, nga tugotan hiya pagkuha han lawas ni Jesus. (Tinun-an ni Jesus ini hi Jose, kundi hilom la, kay nahadlok hiya han mga punoan nga Judiyo.) Gintugotan hiya ni Pilato, sanglit kinmadto hi Jose ngan gintanggal niya an lawas ni Jesus. ³⁹ Binmunyog ha iya hi Nicodemus, an tawo nga nakigkita kan Jesus ha usa ka gab-i. May

dara hiya nga mga kwarenta ka kilo nga pahamot nga sinakot nga mira ug aloe. ⁴⁰ Ginkuha nira nga duha an lawas ni Jesus ngan ginputos hin lino nga mga dugnit upod han mga pahamot sumala han batasan hin paglubong han mga Judiyo. ⁴¹ May-ada tanaman didto han dapit nga ginraysangan kan Jesus, ngan nakada in bag-o nga lubnganan nga waray pa paglubnigi. ⁴² Tungod kay bisperas na adto han Adlaw nga Iparahuway, ngan hirani manla an lubnganan, didto na la nira iglubong hi Jesus.

20 Temprano pa han aga han Domingo, samtang masirom pa, kinmadto hi Maria Magdalena ha lubnganan, ngan hinkit-an niya nga kinuha na an bato nga ginsada han lubnganan. ² Nagdalagan hiya ngadto kanda Simon Pedro ngan han tinun-an nga hinigugma ni Jesus, ngan ginsumatan hira, "Ginkuha nira ha lubnganan an Gino, ngan diri kita maaram kon diin nira ibutang hiya!" ³ Ngan napakadto dayon ha lubnganan hi Pedro ngan an usa nga tinun-an. ⁴ Nagdalagan hira nga duha, kundi nahiuna pag-abot ha lubnganan an usa nga tinun-an kay malurolaksi hiya dumalagan kan Pedro. ⁵ Inmubo hiya hin paghiling ngan hinkit-an niya an lino nga mga dugnit, kundi waray hiya sumulod. ⁶ Inmabot hi Simon Pedro nga simunod ha iya, ngan sinmulod dayon han lubnganan. Hinkit-an niya didto an lino nga mga dugnit. ⁷ Diri na tampo han lino nga mga dugnit an panyo nga iginputos han ulo ni Jesus, kundi bulag ngan nalulukot ha piliw. ⁸ Ngan sinmulod liwat an tinun-an nga una makaabot han lubnganan; nakakita hiya ngan tinmoo. (⁹ Waray pa gihapon hira makasabot han kasuratan nga nagsiring nga kinahanglan mabanhaw hiya.) ¹⁰ Ngan nanngoli an mga tinun-an. ¹¹ Nagtitinangis hi Maria nga natukdaw ha gawas han lubnganan. Nagtitinangis pa hiya han pag-ubo niya hin paghiling han lubnganan, ¹² ngan hinkit-an niya didto in duha nga mga anghel nga nakakabado hin busag, ngan nagkakalingkod ha dapit nga ginpaigidaan kan Jesus, usa ha ulohan, ngan an usa ha tiilan. ¹³ Nagpakiana hira ha iya, "Babaye, kay ano nga nagtitinangis ka?" Nagbaton hiya, "Ginkuha nira an akon Gino ngan diri ako maaram kon diin nira ibutang hiya." ¹⁴ Han pakayakan niya hini, tinmalikod hiya ngan hinkit-an niya hi Jesus nga natukdaw didto, kundi waray hiya makakilala nga hi Jesus adto. ¹⁵ Nagpakiana hi Jesus ha iya, "Babaye, kay ano nga nagtitinangis ka? Hin-o an imo ginbibiling?" Naghunahuna hiya ngan magmarangno adto han tanaman, sanglit ginsiring niya, "Mano, kon ikaw man lugaring an nagkuha ha iya, sumati ako kon diin mo ibutang hiya, ngan kukuhaon ko hiya." ¹⁶ Nagsiring hi Jesus ha iya, "Maria!" Inmatubang hi Maria ngan nagsiring ha iya ha Hebreo, "Raboni!" ("Magturutdo" an kahulogan hini.) ¹⁷ Nagsiring hi Jesus ha iya, "Ayaw ako pagkapti, kay waray pa ako saka ngadto han Amay. Kadto lugod an akon kabugtoan ngan sumati hira nga masaka ako ngadto han akon Amay ngan iyo Amay, han akon Dyos ngan iyo Dyos." ¹⁸ Sanglit linmakat hi Maria Magdalena ngan ginsumatan niya an mga tinun-an nga hinkit-an niya an Gino ngan amo ini an iginsiring han Gino ha iya. ¹⁹ Han pagkagabi na hadto ngahaw nga Domingo, nagtirok an mga tinun-an ha sulod hin balay nga trinangkan han an mga porta, kay nahadlok hira han mga punoan nga Judiyo. Ngan inmabot hi Jesus ngan tinmukdaw ha butnga nira ngan nagsiring, "An kalinaw maada ha iyo." ²⁰ Katapos niya pagsiring hini, iginpakita niya ha ira an iya mga kamot ngan an iya kagiliran. Nalipay an mga tinun-an han pakaki-

ta nira han Ginoo. ²¹ Ngan nagsiring liwat hi Jesus ha ira, "An kalinaw maada ha iyo. Sugad nga ginsugo ako han Amay, sinusugo ko man kamo." ²² Ginhuypan hira niya nga sidngon, "Karawata niyo an Espiritu Santo. ²³ Kon pasayloon niyo an mga sala han mga tawo, pasasayloon hira; ngan kon diri niyo pasayloon hira, diri man hira pasasayloon." ²⁴ Diri kaupod nira hi Tomas, (an gintatawag nga karuha) nga usa han dose nga mga tinun-an, han pagpakita ni Jesus ha ira. ²⁵ Sanglit ginsumatan hiya han iba nga mga tinun-an, "Hinkit-an namon an Ginoo!" Nagsiring hi Tomas ha ira, "Diri ako matuod kon diri ko hikit-an an mga ulat han ginlahosan han mga raysang dida han iya mga kamot ngan mahibutang ko an akon tudlo dida hini nga mga ulat ngan mahiram han akon kamot an iya kagiliran." ²⁶ Paglabay hin usa ka semana, nagkaurosa na liwat an mga tinun-an ha sulod hin balay, ngan upod na nira hi Tomas. Trangkado an mga porta, kundi inmabot hi Jesus ngan tinmukdaw ha butnga nira ngan nagsiring, "An kalinaw maada ha iyo." ²⁷ Ngan nagsiring hiya kan Tomas, "Ibutang didi an imo tudlo, ngan kitaa an akon mga kamot; ngan ikadi an imo kamot ngan hirama an akon kagiliran. Ayaw na pagruhaduha, tuo na!" ²⁸ Nagbaton hi Tomas ha iya, "Ginoo ko ngan Dyos ko!" ²⁹ Nagsiring hi Jesus ha iya, "Natoo ka na ba kay nakakita ka ha akon? Palaran adton natoo bisan waray makakita ha akon!" ³⁰ Ginbuhat ni Jesus in damo pa nga mga milagro ha atubangan han iya mga tinun-an, nga waray mahisurat dida hini nga basahan. ³¹ Kundi igsurat ini, basi tumoo kamo nga hi Jesus amo an Mesiyas, an Anak han Dyos, nga pinaagi hini nga pagtoo ha iya, makaangkon unta kamo han kinabuhi.

21 Katapos hini, nagpakita liwat hi Jesus ngadto han iya mga tinun-an didto ha Lanaw han Tiberias. Sugad hini an iya pagpakita. ² Urosa hira Simon Pedro, hi Tomas (an tinatawag nga Karuha), hi Natanael (an taga-Cana, ha Galilea), an mga anak ni Sebedeo, nga duha pa nga mga tinun-an ni Jesus. ³ Nagsiring hi Simon Pedro ha ira, "Mangingisda ako." "Maupod kami," nagsiring hira. Sanglit kinmadto hira ngan kinmalawod hira; kundi waray gud nira nadakop hadto nga bug-os nga gab-i. ⁴ Han tisirang na an adlaw, tinmindog hi Jesus ha baybayon, kundi waray makakilala an mga tinun-an nga hi Jesus ngay-an adto. ⁵ Nagsiring hiya ha ira, "Nakadakop ba kamo?" "Waray!" binamaton hira. ⁶ Nagsiring hiya ha ira, "Huloga an iyo pukot ha tuo han sakayan, ngan makakadakop kamo." Sanglit ginhulog nira an pukot, ngan waray na hira pakakaakos hin pagalisa tungod han kadamo han isda. ⁷ Nagsiring kan Pedro an tinun-an nga hinigugma ni Jesus, "Amo hiya an Ginoo!" Han pakabati ni Simon Pedro nga amo hiya an Ginoo, iginbagkos niya an iya bado (kay lubas man hiya) ngan linmukso ngadto ha tubig. ⁸ Dinmuong ha baybayon an iba nga mga tinun-an, nga nagbubutong han pukot nga puno hin isda, kay diri man hira hirayo ha tabi, may mga 60 la ka dupa. ⁹ Paghaw-as na nira, hinkit-an nira in mga baga nga may ginsusugba nga isda ngan mga tinapay. ¹⁰ Ngan

nagsiring ha ira hi Jesus, "Pagdara ngadi hin mga isda nga iyo pa la nadakop." ¹¹ Sanglit sinmakay hi Pedro ngan inguyod niya ngadto ha baybayon an pukot nga puno hin dagko nga mga isda, 153 ngatanan; waray magisi an pukot, bisan kon damo hin duro an mga isda. ¹² Nagsiring hi Jesus ha ira, "Kadi, ngan pamahaw kita." Waray gud han mga tinun-an nangahas hin pagpakiana ha iya, "Hin-o ka?" kay nasayod man hira nga amo hiya an Ginoo. ¹³ Sanglit dinmaop hi Jesus, ginkuha an tinapay, ngan iginhatag ha ira, ngan sugad man an mga isda. ¹⁴ Amo ini an ikatulo nga pagpakita ni Jesus han iya mga tinun-an katapos niya mabanhaw. ¹⁵ Katapos nira pamahaw, nagsiring hi Jesus kan Simon Pedro, "Simon Pedro, anak ni Juan, nahigugma ka ba ha akon labaw han ira paghigugma ha akon?" Nagbaton hiya, "Oo, Ginoo, sayod ka nga nahigugma ako ha imo." Nagsiring ha iya hi Jesus, "Mangnoi an akon nati nga mga karnero." ¹⁶ Nagsiring hi Jesus ha iya hin ikaduha, "Simon, anak ni Juan, nahigugma ka ba ha akon?" Nagbaton hiya, "Oo, Ginoo, sayod ka nga nahigugma ako ha imo." Nagsiring ha iya hi Jesus, "Mangnoi an akon mga karnero." ¹⁷ Nagsiring gihapon hi Jesus hin ikatulo, "Simon, anak ni Juan, nahigugma ka ba ha akon?" Nabido hi Pedro kay ikatulo na ini nga iya pakianhi, "Nahigugma ka ba ha akon!" Ngan nagsiring hiya kan Jesus, "Ginoo, sayod ka han ngatanan nga mga butang. Sayod ka nga nahigugma ako ha imo!" Nagsiring na liwat hi Jesus ha iya, "Mangnoi an akon mga karnero. ¹⁸ Susumatan ko ikaw hin tino: han batan-on ka pa, ikaw la an nagbabakos ha imo ngahaw, ngan napasingadto ka bisan diin nga karuyag mo kadroan, kundi kon malagas ka na, uunaton mo na la an imo mga kamot, ngan iba na an magbabakos ha imo, ngan dadad-on ka ngadto hin dapit nga diri mo karuyag kadtoan." (¹⁹ Iginyakan ini ni Jesus ha pagpasabot kon ano nga paagi an pagkamatay ni Pedro ngan an iya paghimaya han Dyos.) Ngan nagsiring ha iya hi Jesus, "Sunod ha akon!" ²⁰ Linmingi hi Pedro ngan hinkit-an niya nga nasunod ha ira an tinun-an nga hinigugma ni Jesus—adton simmandig kan Jesus han naninihapon hira, ngan nagpakiana, "Ginoo, hin-o an maglilingo ha imo?" ²¹ Han pakakita ni Pedro ha iya, nagsiring hiya kan Jesus, "Ginoo, ano man an mahinanabo hini nga tawo?" ²² Nagbaton ha iya hi Jesus, "Kon karuyag ko nga mabuhi hiya tubtob han akon pag-abot, ano man in labot mo? Sunod ha akon!" ²³ Sanglit nagsarang dida han mga tinun-an ni Jesus in sumat nga diri mapatay ini nga tinun-an. Kundi waray magsiring hi Jesus nga diri hiya mapatay; nagsiring la hiya, "Kon karuyag ko nga mabuhi hiya ngada han akon pag-abot, ano man in labot mo?" ²⁴ Amo hiya an tinun-an nga naghimangraw hini nga mga butang, ngan amo liwat hiya an nagsurat hini nga mga butang; ngan maaram kami nga matuod an igsuring niya. ²⁵ Niyan, damo pa an iba nga mga butang an ginbuhat ni Jesus. Kon igsurat ini ngatanan hin tinag-usa, bangin diri maigo ini ngatanan nga mga basahan ngan pagsusuraton dinhe ha bug-os nga kalibutan.

BUHAT

1 Minahal ko nga Teofilo: Didto han syahan nga ginsurat ko nga basahan, ginsaysay ko an ngatanan nga ginbuhat ngan gintutdo ni Jesus tikang han pagtikang niya han iya buruhaton² tubtob han adlaw han pagbayawa ha iya ngadto ha langit. Han waray pa hiya babayawa, gintugon niya pinaagi han gahom han Espiritu Santo an mga tawo nga iya ginpili hin ka mga apostoles.³ Sulod hin 40 ka adlaw tikang hiya mamatay, nakadamo hiya pagpakita ha ira, ha mga paagi nga nagpamatuod hin waray ruhaduha, nga buhi pa hiya. Pinmakita hiya ha ira ngan nakikayakan ha ira mahitungod han Ginhadian han Dyos.⁴ Ngan han katirok na nira, gintugon niya hira, "Ayaw kamo anay pagbayawa ha Jerusalem, kundi hulata niyo an hatag ngaginsaad han akon Amay ngan akon iginsumat ha iyo.⁵ Nagbunyag hi Juan hin tubig, kundi pira na la ka adlaw pagbubunyagan kamo han Espiritu Santo."⁶ Han pagkatitirok han mga apostoles upod hi Jesus, ginpakianhan hiya nira, "Ginoo, ibabalik mo na ba yana nga panahon an ginhadian han Israel?"⁷ Binmaton hi Jesus ha ira, "Daan na ginbuot han akon Amay an mga panahon ngan mga adlaw, ngan waray niyo katungod hin paghibaro kon san-o ini nahinanabo.⁸ Kundi kon kumunsad na ha iyo an Espiritu Santo, mapupuno kamo hin gahom ngan magigin mga saksi ko kamo ha Jerusalem, ha bug-os nga Judea ug Samaria, ngan ha bug-os nga kalibutan."⁹ Kahuman niya pagyakan hini, ginbayaw hiya ngadto ha langit samtang nagkikinita hira ha iya, ngan nasalipdan hiya hin dampog.¹⁰ Han nagtitinutok hira ngadto ha langit, samtang nagtitipaibaw hiya, tigda la nga tinmindog tupad ha ira in duha ka tawo nga magbusag an mga panapton.¹¹ Nagsiring ini hira, "Mga taga-Galilea, kay ano nga nagtitinutok kamo ngan nagkikinita ngadto ha langit? Ini nga Jesus nga ginbayaw ngadto ha langit tikang ha iyo mabalik ha amo ngahaw nga paagi nga iyo hinkit-an han iya pagsaka ngadto ha langit."¹² Niyan binmalik an mga apostoles ngadto ha Jerusalem tikang ha Bukid han mga Olibo, nga may usa ka kilometro an kahirayo tikang ha syudad.¹³ Simulod hira ha Jerusalem ngan sinmaka han kwarto nga inuokyan nira Pedro, Juan, Santiago, Andres, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Santiago nga anak ni Alfeo, Simon nga bayani, ug Judas nga anak ni Santiago.¹⁴ Agsob hira magkatitirok hin pag-ampo kaupod an kababayen-an, pati hi Maria nga iroy ni Jesus, ngan an iya kabugtoan nga kalalaken-an.¹⁵ Paglabay hin pira ka adlaw, nagkaurosa an mga magtinuohon nga may mga syento baynte ngatanan. Tinmindog hi Pedro ngan nagyakan,¹⁶ "Mga kabugtoan ko, kinahanglan matuman an Kasuratan diin an Espiritu Santo nga nagyakan pinaagi kan David, nagtagna mahitungod kan Judas nga amo an naggiya han mga nagdakop kan Jesus.¹⁷ Kaapi ini hi Judas han amon hugpo, kay ginpili hiya nga kabahin han amon buruhaton."¹⁸ Nakapalit hi Judas pinaagi han kwarta nga kinarawat niya tungod han maraot niya nga buhat, hin uma diin nahulog hiya nga tuwad ngan namatay; naburit an iya tiyan

ngan nahigawas an iya mga tinae.¹⁹ Nakabati hiunong hini an ngatanan nga mga umurukoy ha Jerusalem, sanglit ginngaranan nira adto nga uma ha ira kalugaringon nga pinulongan, Akeldama nga an kahulogan, "Uma hin Dugo."²⁰ Kay iginsurat ha basahan han mga Salmo, 'Mag-in binayaan unta an iya urokyan, waray unta mag-ukoy di da hini.' Ngan iginsurat liwat, 'May-ada unta lumiwan han iya katungdanan.'^{21 - 22} Sanglit kinahanglan tumampo ha amon in usa ka tawo nga saksi han pagkabanhaw han Ginoo nga Jesus. Kinahanglan usa hiya han amon hugpo sulod han bug-os nga panahon nga kaupod pa namon an Ginoo nga Jesus, tikang han pagbunyagi ha iya ni Juan ngada han pagbayawa ha iya ngadto ha langit."²³ Sanglit igintuboy nira in duha nga lalake: hi Jose nga an ngaran Barsabas (gintawag liwat nga Justo), ngan hi Matias.²⁴ Niyan nag-ampo hira, "Ginoo, sayod ka han mga kasinkasing han mga tawo. Sanglit ipakita ha amon, Ginoo, kon hin-o hini nga duha an imo ginpili²⁵ nga masaliwan kan Judas hin pagka-apostol nga binayaan niya han pagkadto niya han dapit nga angay ha iya."²⁶ Katapos ginripa nira an duha nga mga ngaran, ngan hi Matias amo an napili. Igindugang hiya han hugpo han onse nga mga apostoles.

2 Han pag-abot na han adlaw han Pentecostes, nagkatitirok an ngatanan nga mga magtinuohon ha usa nga dapit.² Tigda la nga nagdaguhob tikang ha langit in sugad hin makusog nga alipuros ngan nakapuno ini han bug-os nga balay diin hira nagkakalingkod.³ Ngan nakakita hira hin sugad hin mga dila nga kalayo nga hinmugdon ha kada usa ha ira.⁴ Napuno hira ngatanan han Espiritu Santo, ngan nagtikang hira pagyakan hin iba nga mga yinaknan, sumala han iginpayakan ha ira han Espiritu.⁵ Nag-ukoy didto ha Jerusalem in mga Judiyo nga mag-inampoon, mga tawo nga tikang ha magkalainlain nga mga nasod han kalibutan.⁶ Han pakabati nira hini nga aringasa, nagtitirok in kadam-an nga mga tawo. Nahipausa hira ngatanan, kay nakabati an tagsa ha ira nga nagyayakan an mga magtinuohon han tagsatagsa nga yinaknan han mga namamatni.⁷ Nagsiring hira ha dako nga paghipausa, "Diri ba mga taga-Galilea ini ngatanan nga nagyayakan?⁸ Naunaman nga nakabati kita ngatanan ha ira nga nagyayakan han aton tagsa nga kalugaringon nga yinaknan?⁹ Dinhe ha aton may mga taga-Partia, taga-Media, taga-Elam, mga umurukoy ha Mesopotamia, ha Judea, ha Capadocia, ha Ponto, ngan ha Asia,¹⁰ ha Frigia, ha Pamfilya, ha Ehipto, ngan ha mga dapit han Libya hirani ha Cirene; mga taga-Roma an iba ha aton,¹¹ mga Judiyo ngan mga Hentil nga nakabig ha tuluhan han mga Judiyo; mga taga-Creta ngan mga taga-Arabia an pipira ha aton—kundi nakabati kita ngatanan ha ira nga nagyayakan han aton kalugaringon nga mga yinaknan mahitungod han orosahon nga mga butang nga ginbuhat han Dyos!"¹² Ha ira paghipausa ngan kagupong, naggiparopakiana hira, "Ano ba an karuyag

sidngon hini?"¹³ Kundi an mga magtinuhon gin-intrimsan han iba ha ira ngan nagsiring, "Mga hubog ini nga mga tawo!"¹⁴ Niyan tinmindog hi Pedro upod an onse nga mga apostoles ngan nagyakan ha ira ha dako nga tingog, "Mga igkasi ko Judiyo, ngan kamo ngatanan nga nag-uokoy ha Jerusalem, pamatiiko niyo ngan tugoti ako hin pagsumat ha iyo kon ano an karuyag sidngon hini."¹⁵ Diri hubog ini nga mga tawo sugad han iyo paghunahuna, kay alas nuybe pa la ha aga yana.¹⁶ Kundi amo ini an iginsiring han manaragna nga hi Joel:¹⁷ 'Amo ini an akon pagbubuhaton ha kataposan nga mga adlaw, nasiring an Dyos: Ibububo ko an akon Espiritu ha ngatanan nga mga tawo. Mananagna an iyo mga anak nga kalalaken-an ngan mga anak nga kababayen-an; makakakita hin mga panan-awon an iyo batan-on nga kalalaken-an, ngan mag-iinop an iyo lagas nga kalalaken-an.'¹⁸ Tinuod, bisan ha akon mga oripon nga kalalaken-an ngan kababayen-an ibububo ko an akon Espiritu hadto nga mga adlaw ngan ipapasangyaw nira an akon mensahe.¹⁹ Magbubuhat ako hin mga milagro ha langit, ngan mga urosahon dinhe ha tuna. Makakamay-ada dugo, kalayo, ngan madakmol nga aso;²⁰ magsisirom an adlaw, ngan magpupula an bulan sugad hin dugo, nga diri pa maabot an makaaramdok ngan mahimayaon nga Adlaw han Gino.²¹ Ngan onina matatalwas an bisan hin-o nga magsangpit han Gino hin pakibulig.'²² "Mga igkasi ko taga-Israel, pamatiiko niyo ini nga mga pulong! Usa nga tawo hi Jesus nga taga-Nazaret, kanay dyosnon nga gahom ig-inpadayag ha iyo pinaagi han ngatanan nga mga milagro ngan mga urosahon nga ginbuhat han Dyos pinaagi ha iya. Maaram kamo ngahaw hini, kay nahinabo ini dinhe ha iyo.²³ Ginbuot han Dyos ha iya kalugaringon nga paglarang nga igtubyan hi Jesus ngada ha iyo; ngan ginpatay hiya niyo pinaagi hin pagtugoti niyo han mga makasasala nga igraysang hiya ha kros.²⁴ Kundi ginbanhaw hiya han Dyos ngan iginawas hiya tikang han gahom han kamatayon, kay diri gud mahihimo nga magarongan hiya han kamatayon.²⁵ Kay nagsiring hi David mahitungod ha iya: 'Dayuday hinkit-an ko an Gino ha akon atubangan; haraniy hiya ha akon ngan diri ako pagsasamokon.'²⁶ Sanglit malipayon gud ako, ngan tugob hin pagrayhak an akon mga pulong; ngan ako, bisan kon may pagkamatay, makakapahuway nga puno hin paglaom,²⁷ kay diri mo ako babayaan didto han tuna han mga patay; diri ka matugot nga madunot ha lubnganan an imo matinumanon nga surugoon.²⁸ Igin-pakita mo ha akon an mga agianan tipakadto ha kinabuhi; ngan magpupuno ha akon hin kalipay an imo pakig-usa ha akon."²⁹ "Kabugtoan: kinahanglan magyakan ako ha iyo hin dayag mahitungod han aton bantogan nga ginikanan, hi Hadi David. Namatay hiya ngan iginlubong, ngan hahani pa ha aton an iya lubnganan ngada yana ngan adlaw.³⁰ Manaragna hiya ngan maaram hiya han iginsaad han Dyos ha iya: nagsumpa an Dyos nga hihimoon niya ngan hadi in usa han mga tulin ni David, sugad nga hadi hi David.³¹ Hinbaroan nga daan ni David an pagbubuhaton han Dyos, sanglit naghimangraw hiya mahitungod han pagkabanhaw han Mesiyas ha iya pagsiring: 'Waray hiya pagpabay-i didto ha tuna han mga patay, waray madunot an iya lawas didto ha lubnganan.'³² Ginbanhaw han Dyos ini ngahaw ngan Jesus, ngan mga saksi kami hini ngatanan.³³ Igin-undong hiya ngadto ha tuo han Dyos ngan kinmarawat han Espiritu Santo tikang ha iya sumala han iginsaad niya; ngan ini nga iyo hinkikit-an ngan hinbabatian yana, amo ini an iya

hatag nga ginbubo niya ha amon.³⁴ Kay diri hi David amo an sinmaka ha langit, lugod nagsiring hiya, 'Nagsiring an Gino ngadto han akon Gino: Lingkod didi ha akon tuo,³⁵ tubtot nga himoon ko an imo mga kaaway ngan taran-makan han imo mga tilil.'³⁶ "Sanglit kinahanglan hibaroan gud han ngatanan nga mga tawo han Israel nga ini nga Jesus nga iginraysang niyo ha kros amo an ginhimo han Dyos nga Gino ngan Mesiyas!"³⁷ Han pakabati hini han mga tawo, nabaraka hira hin duro ngan nagsiring hira kanda Pedro ngan han iba nga mga apostoles, "Kabugtoan, ano man an sadang namon pagbuhaton?"³⁸ Niyan nagbaton hi Pedro ha ira, "Pagbasoli ngan bayai an iyo mga sala, ngan magpabunyag an tagsatagsa ha iyo ha ngaran ni Jesu-Cristo, basi pasayloon an iyo mga sala, ngan kakarawaton niyo an Espiritu Santo nga hatag han Dyos.³⁹ Kay an saad han Dyos ginhimo para ha iyo ngan han iyo mga anak, ngan para han ngatanan nga aadto ha kahigrayoan—ngatanan nga gintawag han Gino nga aton Dyos."⁴⁰ Naghangyo hi Pedro ha ira ngan gin-aghat hira pinaagi hin damo pa nga mga pulong nga nasiring, "Talwasa niyo an iyo kalugaringon tikang han sirot nga maabot ngada hini nga magraot nga mga tawo!"⁴¹ Damo ha ira in tinmoo han iya mensahe ngan ginbunyagan hira. Mga 3,000 nga mga tawo an nahidugang han hugpo hito nga adlaw.⁴² Ngan gingamit nira an ira panahon hin pag-aram han mga gintutdo han mga apostoles, dida hin minagburugto nga pakig-urosa ug dida hin pakig-angbitay ha sasaro ngan ha mga pag-ampo.⁴³ Ginbuhat in damo nga mga milagro ngan mga urosahon pinaagi han mga apostoles ngan nakapatingala ini han ngatanan.⁴⁴ Nagpadayon an ngatanan nga mga magtinuhon dida hin suok ngan minagburugto nga pagkaurosa, ngan nag-inangbitay hira han ira mga butang.⁴⁵ Iginbabaliya nira an ira mga hiagi ngan mga katigayoran ngan ginbabahin-bahin nira ngatanan an kwarta nga palit hini, sumala han pagkina-hanglan han kada usa.⁴⁶ Nagpadayon hira hin pagkaurosa kada adlaw didto ha Templo, ngan didto han ira mga balay nagsasararo hira hin pangaon ha malipayon ngan mapainubsanon nga mga kasingkasing.⁴⁷ Nagdadaway hira han Dyos ngan nahiaagom hira han maupay nga kaburutan han ngatanan nga mga tawo. Ngan ha kada adlaw gin-dudugangan han Gino an ira hugpo hadton mga tawo nga nagkakatatalwas.

3 Usa ka adlaw kinmadto ha Templo hira Pedro ug Juan alas tres ha kulop, an takna han pag-ampo.² May didto usa ka tawo nga lulid tikang han iya katawo ngan nakada han ginngangaranan nga "Matahom nga Aragian." Gindadara hiya kada adlaw ngada hini nga aragian basi makilimos han mga tawo nga napakadto ha Templo.³ Han pakakita niya kanda Pedro ug Juan nga nasulod, nakilimos hiya ha ira.⁴ Tinutokan hiya nira ngan nagsiring hi Pedro, "Siplat ha amon!"⁵ Sanglit simiplat hiya ha ira ngan naglalaom nga lilimosan hiya.⁶ Kundi nagsiring hi Pedro ha iya, "Waray gud ako kwarta, kundi ihahatag ko ha imo an aadi ha akon: ha ngaran ni Jesu-Cristo nga taga-Nazaret, ginsusugo ko ikaw, buhat ngan lakat!"⁷ Ngan kinaptan ni Pedro an tuo ngan kamot han lulid ngan binuligan niya hin pagtukdaw. Nagmokusog dayon an mga tilil ngan mga mukobuko han lulid;⁸ linmukso hiya, tinmindog, ngan nagtitikang hin paglakat. Niyan immupod hiya ha ira ngadto ha Templo ngan naglalakat ngan nagluluksolukso ngan nagdadaway han Dyos.⁹ An ngatanan nakakita ha iya nga

naglalakat ngan nagdadayaw han Dyos;¹⁰ ngan han pakakilala nira nga amo ini hiya an makililimos nga paralingkod didto han "Matahom nga Aragian" han Templo, nahipausa gud hira ngatanan han nahinabo ha iya.¹¹ Samtang nagunit pa an lulid kanda Pedro ug Juan, nahipausa an ngatanan nga mga tawo, ngan ini hira nagdadlagan ngadto ha ira didto han ginnganganan nga "Balkon ni Solomon."¹² Han pakakita ni Pedro han mga tawo, nagsiring hiya ha ira, "Mga taga-Israel, kay ano nga nahipausa man kamo hini, ngan gintututokan man kami niyo? Hunahuna ba niyo nga nakapalakat kami hini nga tawo tungod han amon kalugaringon nga gahom o pagkadyosnon?"¹³ An Dyos ni Abraham, ni Isaac, ngan ni Jacob, an Dyos han aton kaapoy-apoyan amo an naghatag han dyosnon nga kadungganan ha iya surugoon nga hi Jesus. Kundi igintubyan hiya niyo ngadto han mga punoan, ngan ginsalikway hiya niyo ha atubangan ni Pilato, bisan kon human na hi Pilato paglarang nga kabuhian hiya.¹⁴ Baraan ngan matadong hiya, kundi ginsalikway hiya niyo, ngan iyo lugod pinangaro kan Pilato nga buhian niya an usa nga kriminal.¹⁵ Ginpatay niyo an Burabod han Kinabuhi, kundi ginbanhaw hiya han Dyos, ngan mga saksi kami hini.¹⁶ An gahom han iya ngaran amo an nakaupay hini nga tawo. Ini nga iyo hinkitan ngan hinbaroan nahimo pinaagi han pagtoo ha iya ngaran. An pagtoo kan Jesus amo an nakaupay ha iya sugad han iyo hinkit-an.¹⁷ "Ngan yana, kabugtoan ko, maaram ako nga nahimo niyo ngan han iyo mga pangulo an iyo ginbuhat kan Jesus, tungod han iyo katapang.¹⁸ Daan na ginpahibaro han Dyos hadto pa nga panahon pinaagi han ngatanan nga mga manaragna, nga kinahanglan mag-antos an iya Mesiyas, ngan natuman ini ha sugad nga paagi.¹⁹ Sanglit pagbasol kamo ngan balik kamo ngadto ha Dyos, basi pasayloon niya an iyo mga sala.²⁰ Kon buhaton niyo ini, maabot ha iyo an panahon han espirituhanon nga ku-sog tikang han Ginoo, ngan ipapadara niya hi Jesus nga amo an Mesiyas nga iya na ginpili para ha iyo.²¹ Kinahanglan magpabilin hiya ha langit ngada han pag-abot han panahon hin pagbag-o han ngatanan nga mga butang, sugad han iginpasabot han Dyos hadton una pa nga mga panahon pinaagi han iya baraan ngan mga manaragna.²² Kay nagsiring hi Moises, 'Magpapadara ha iyo an Ginoo nga iyo Dyos hin manaragna nga tikang ha iyo kalugaringon nga katulinan, sugad han iya pagpadara ha akon. Kinahanglan pamatiyan niyo an ngatanan nga iya igsusumat ha iyo.²³ An diri magtuman han igyayakan hadto nga manaragna, igbubulag hira tikang han katawhan han Dyos ngan pupuhon hira.'²⁴ Nagpasabot liwat mahitungod hini yana nga mga adlaw an mga manaragna nga may-ada mensahe, pati hi Samuel ngan an ngatanan nga sinmunod ha iya.²⁵ An mga saad han Dyos pinaagi han iya mga manaragna iginpahinungod ha iyo, ngan nakaangbit kamo han ginsabotan nga ginhimo han Dyos ngan han iyo mga kaapoy-apoyan. Sumala han iginsiring niya kan Abraham, 'Tatagan ko hin kaupayan an ngatanan nga katawhan han tuna pinaagi han imo mga tulin.'²⁶ Sanglit ginpili han Dyos an iya surugoon ngan gin-una hin pagpadara ngada ha iyo, hin pagpakaupay ha iyo pinaagi hin pagpabaya ha iyo han iyo magraot ngan mga ginawian."

4 Han nagyayakan pa ha mga tawo hira Pedro ug Juan, nagkaabot in kapadian, an pangulo han mga gwardya han Templo, ug in mga Sadusiyo.² Napungot hira kay an duha ngan mga apostoles nagtinutdo han mga tawo ngan na-

banhaw hi Jesus, ngan nagpamatuod ini nga may pagkabanhaw an mga patay.³ Sanglit gindakop hira ngan ginpriso ngada han pagkasunod nga adlaw kay tikagab-i na adto.⁴ Kundi tinmuo in damo han nagpakabati han mensahe, ngan inmabot na hin mga 5,000 an mga tawo.⁵ Han pagkabuwas nagkatirok didto ha Jerusalem an mga pangulo nga Judiyo, an katigurangan, ngan an mga magturudo han Balaod.⁶ Nakigkita hira han Labaw ngan Padi nga hi Anas, ngan kan Caifas, kan Juan, kan Alejandro, ngan han iba pa nga mga sakop han panimalay han Labaw ngan Padi.⁷ Ginpaatubang ha ira an mga apostoles ngan ginpakianhan nira, "Gin-unan-o niyo hin pagbuhat hini? Ano an iyo gahom, ngan kanay ngaran an iyo ginamit?"⁸ Binmaton hi Pedro nga puno han Espiritu Santo, "Mga pangulo han mga tawo ngan mga katigurangan:⁹ kon ginpapakianhan kami yana mahitungod han maupay ngan amon ginbuhat hini nga lulid, ngan kon naunan-o nga naupay na hiya,¹⁰ kinahanglan masayod kamo ngatanan ngan an ngatanan nga mga tawo ha Israel, ngan ini nga tawo ngan natindog ha iyo atubangan naupay na pinaagi han gahom han ngaran ni Jesu-Cristo nga taga-Nazaret, ngan iyo iginraysang ha kros, kundi ginbanhaw han Dyos.¹¹ Amo ini hi Jesus an hinnan-abihan han Kasuratan ngan nasiring: 'An bato nga gintamay niyo ngan mga magtirindog hin balay, nahimo lugod nga labi ka importante nga bato.'¹² Hiaagian an katalwasan pinaagi gud la ha iya. Kay ha bug-os ngan kalibutan waray lain ngan ngaran ngan iginhatag han Dyos ha mga tawo, ngan sadang makatalwas ha aton."¹³ Nahipausa an mga sakop han Labaw ngan Hukmanan han kaisog ngan ginpakita nira Pedro ug Juan, ngan han ira kasayod ngan ordinaryo la ini nga mga tawo ngan waray mga hibaro. Nasabtan nira ngan mga kaupod-upod ngay-an hira ni Jesus.¹⁴ Kundi waray gud nira sadang igriwa kay nakita hira han tawo ngan naupay na ngan natindog upod nira Pedro ug Juan.¹⁵ Sanglit ginpagawas hira han ruwang han Labaw ngan Hukmanan ngan naghirohimangraw hin hira la,¹⁶ ngan naggi-paropakiana, "Aahanon man naton ini ngan mga tawo? Maaram an ngatanan ngan umurokoy ha Jerusalem ngan ini ngan talagsaon ngan milagro ginbuhat nira ngan diri kita makakalirong hini.¹⁷ Kundi basi diri mahisamwak ini ngan butang ngadto han mga tawo, pagdidid-an ta ini hira hin paghimangraw bisan kan kanay han ngaran ni Jesus."¹⁸ Sanglit iginpatawag liwat nira an duha ngan mga apostoles ngan gintugon ngan diri na gud hira magyakan o magtutto han ngaran ni Jesus.¹⁹ Kundi binmaton hira Pedro ug Juan, "Kamo ngahaw an paghukom kon hain an matadong ha atubangan han Dyos: pagsugot ba ha iyo o pagsugot ba han Dyos?²⁰ Kay diri kami kapupugnan hin pagyakan han amon hinkit-an ngan hinbatian."²¹ Tungod hini gindidian hira hin mahigpit han Labaw ngan Hukmanan, ngan kataspos, ginbuhian hira. Nakasabot hira ngan waray gud nira mahihimo hin pagkastigo ha ira, kay nagdadayaw han Dyos an ngatanan ngan mga tawo tungod han nahinabo.²² Sobra na hin 40 ka tuig an edad han tawo ngan ginbuhatan hini ngan milagro hin pagtambal.²³ Han pagbuhi na ha ira, binmalik hira Pedro ug Juan ngadto han ira hugpo ngan ginsumatan nira ini hira mahitungod han iginsiring han labaw ngan kapadian ngan han katigurangan.²⁴ Han pakabati nira hini, nag-urosa hira hin pag-ampo sa Dyos: "Agaron ngan Magburuhat han langit, han tuna, han dagat, ngan han ngatanan ngan aada ha ira!²⁵ Nagyakan ka pinaagi han Espiritu Santo, pinaagi kan David ngan amon ginikanan, ngan

imo surugoon, han iya pagsiring, 'Kay ano nga napungot an mga Hentil, kay ano nga naghunahuna an mga tawo hin mga butang nga waray kapulsanan? ²⁶ Nag-andam an kahadian han tuna, ngan nagkatirok an mga punoan kontra han Ginoo ngan han iya Mesiyas.' ²⁷ Kay ha tinuod nagkatirok dinhe hini nga syudad hira Herodes ug Poncio Pilato kaupod han mga Hentil ngan han mga tawo han Israel kontra kan Jesus, an imo baraan nga Surugoon nga imo ginhimo nga Mesiyas. ²⁸ Nagkaurosa hira hin pagbuhat han bisan ano, nga pinaagi han imo gahom ug pagbuot, imo na nga daan ginlarang nga mahinanabo. ²⁹ Ngan yana, Ginoo, kitaa an ira mga pagtarhog nga ira ginhimo, ngan ihatag ha amon nga imo mga surugoon an kamaisog hin pagpasangyaw han imo mensahe. ³⁰ Ipadapat an imo mga kamot hin panambal, ngan itugot nga buhaton unta an mga urosahon ngan mga milagro pinaagi han ngaran han imo baraan nga Surugoon nga hi Jesus." ³¹ Kahuman nira pag-ampo, nabay-og an dapit nga ira ginkatirokan. Napuno hira ngatanan han Espiritu Santo ngan nagtikang hira hin pagwali nga madasigon han mensahe han Dyos. ³² An hugpo han mga magtinuohon usa la ha hunahuna ug kasingkasing. Waray usa ha ira nga nasiring nga tag-iya hiya han iya mga butang, kundi nag-angbitay hira han ngatanan nga mga butang nga ira naaangkon. ³³ Upod in dako nga gahom nagsaksi an mga apostoles han pagkabanhaw han Ginoo nga hi Jesus, ngan ginpakaupay gud han Dyos an ngatanan nga mga magtinuohon. ³⁴ Waray usa dida han ira hugpo in nagkikinahanglan. Adton may mga uma o mga balay, iginbabaligya ini, gindadara an kwarta nga palit hini, ³⁵ ngan ginhahatag ngadto han mga apostoles, ngan ginbabahinbahin an kwarta ha tagsatagsa sumala han iya kinahanglan. ^{36 - 37} Amo man ngani nga hi Jose nga usa nga Levita nga taga-Cipre, nga ginngaranan han mga apostoles nga Bernabe (nga an kahulogan, "Usa nga Magdarasig") nagbaligya han iya kalugaringon nga uma, gindara ngan iginhatag ini ngadto han mga apostoles.

5 Kundi may usa ka tawo nga ginngaranan nga Ananias kanay asawa ginngaranan nga Safira. Nagbaligya hiya hin iya hiagi, ² kundi gin-ibanan niya an kwarta nga palit hini para ha iya kalugaringon, ngan inuyonian ini han iya asawa. An salin ginhatac niya ngadto han mga apostoles. ³ Nagsiring hi Pedro ha iya, "Ananias, kay ano nga tinmugot ka nga madaog ka ni Satanas ngan magbuwa ka han Espiritu Santo pinaagi hin pag-iban han kwarta nga palit han hiagi? ⁴ San-o mo igbaligya an hiagi, ikaw an tag-iya hadto, ngan kahuman mo igbaligya, imo gihapon an kwarta. Sanglit kay ano man nga nakahunahuna ka hin pagbuhat hin sugad? Diri mga tawo an imo ginbuwaan kundi an Dyos!" ⁵ Han pakabati gud la hini ni Ananias, natumba hiya ngan namatay. Duro an kahadlok han ngatanan nga nagpakabati hini. ⁶ Dinmaop an mga batan-on nga kalalaken-an, ginputos an iya lawas, gindara hiya ha gawas, ngan iginlubong. ⁷ Pag-agii hin mga tulo ka oras, sinmulod an iya asawa, kundi diri hiya maaram han nahinabo. ⁸ Nagsiring hi Pedro ha iya, "Pagsumati ako: amo ba la ini an bayad han iyo hiagi nga iyo ginbaligya?" "Oo," binmaton hi Safira, "amo la ito." ⁹ Sanglit nagsiring hi Pedro ha iya, "Kay ano nga ginsarihan man niyo nga duha an Espiritu han Ginoo? Ada pa yana ha porta an mga tawo nga naglubong han imo bana, ngan hira liwat an magdadara ha imo." ¹⁰ Natumba hiya dayon ha tiilan ni Pedro ngan namatay. Sinmulod

an mga batan-on nga kalalaken-an ngan hinkit-an nira ng patay na hiya. Gindara hiya nira ha gawas ngan iginlubong sapit han iya bana. ¹¹ Duro gud an kahadlok han bug-os nga singbahan ngan han ngatanan nga nagpakabati hini. ¹² Ginbuhat han mga apostoles dida han mga tawo in damo ngan mga milagro ngan mga urosahon. Nagkatirok an ngatanan nga mga magtinuohon didto han Balkon ni Solomon. ¹³ Waray taga gawas han hugpo ngan nagpasipara hin pagtampo ha ira bisan kon hitaas an pagtahod ha ira han mga tawo. ¹⁴ Kundi nagtikadamo an mga tawo ngan nahidugang han ira hugpo—kadam-an ngan kalalaken-an ngan kababayen-an nga tinmoo han Ginoo. ¹⁵ Tungod han ginbuhat han mga apostoles, icinggawas an mga magsakit ngadto han kadalanan, ngan ginpaigida hira ha mga bantayaw ngan mga banig, basi ha paglabay ni Pedro, malambongan na man la in bisan pira ha ira. ¹⁶ Ngan nagkaabot in damo ngan mga tawo tikang han kaburubungtohan ngan hirani ha Jerusalem, dara an ira mga magsakit ngan an may-ada magraot nga espiritu, ngan nagkauupay ini hira ngatanan. ¹⁷ Niyan an Labaw nga Padi ngan an ngatanan niya ngan mga kaupod ngan mga sakop han hugpo han mga Sadusyo naawa hin duro han mga apostoles, sanglit nagkaurosa hira hin pagpugong ha ira. ¹⁸ Gindakop nira an mga apostoles ngan iginsulod ha prisohan. ¹⁹ Kundi hito ngahaw ngab-i gin-abrehan hin usa ngan anghel han Ginoo an mga portahan han prisohan ngan ginpagawas an mga apostoles, ngan nagsiring ha ira, ²⁰ "Kadto ngan tindog kamo didto ha Templo ngan pagsumati an mga tawo mahitungod hini nga bag-o nga kinabuhi." ²¹ Gintuman ini han mga apostoles, ngan han maagahon pa sinmulod hira han Templo ngan nagtikang hin pagtutdo. An Labaw nga Padi ngan han iya mga kaupod nagtawag han ngatanan ngan katigurangan nga Judiyo ngadto hin usa ngan katirok han Labaw nga Hukmanan. Niyan nagsugo hira hin pagkuha han mga apostoles ha prisohan basi umatubang ha ira. ²² Kundi han pagkadro didto han mga opisyal, waray na didto an mga apostoles. Sanglit binmalik hira ngadto han Labaw nga Hukmanan ngan nagsumat, ²³ "Han pagabot namon ha prisohan, hinkit-an namon ngan trinangkan ini hin maupay ngan binantayan an mga portahan han ngatanan ngan mga gwardya; kundi han pag-abrehia na namon han mga portahan, waray namon hinkit-an ng tawo ha sulod!" ²⁴ Han pakabati hini han kapitan han mga gwardya han Templo, ngan han mga puno han kapadian, nahipausa hira kon ano an nahinabo han mga apostoles. ²⁵ Niyan inmabot in usa ka tawo nga nagsiring ha ira, "An mga tawo nga iyo ginpriso aadto na ha Templo nagtutudo han mga tawo!" ²⁶ Sanglit kinmadto ha Templo an kapitan upod an iya mga sakop, ngan gindakop nira an mga apostoles. Kundi waray hira gumamit hin kusog kay nahadlok hira ngan bangin pagbatoon hira han mga tawo. ²⁷ Ginpasulod nira an mga apostoles, ginpaatubang han Labaw nga Hukmanan, ngan ginpakianhan hira han Labaw nga Padi. ²⁸ Nagsiring hiya, "Amon kamo gindid-an hin mahigpit ngan diri kamo magtutodo ha ngaran hini nga tawo, kundi kitaa an iyo ginbuhat! Iginpasarang niyo ha bug-os ngan karuyag pa niyo ngan pagbasolon han iya pagkamatay!" ²⁹ Binmaton hi Pedro ngan an iba nga mga apostoles, "Kinahanglan pag-sugton namon an Dyos, diri an mga tawo." ³⁰ Nagbanhaw kan Jesus an Dyos han amon kaapoy-apoyan kahuman niyo pataya hiya pinaagi hin pagraysangan ha iya ha kros.

³¹ Ngan ginbanhaw hiya han Dyos ngadto ha iya tuo sugad nga Pangulo ngan Magtaralwas, hin paghatag ha mga tawo han Israel hin higayon hin pagbasol, ngan basi mapasaylo an ira mga sala. ³² Mga saksi kami hini nga mga butang—kami ngan an Espiritu Santo nga amo an hatag han Dyos hadton mga nagsusugot ha iya.” ³³ Han pakabati hini han mga kaapi han Labaw nga Hukmanan, uraura gud an ira kasina, nga karuyag nira ipapatay an mga apostoles. ³⁴ Kundi tinmindog in usa ha ira, usa nga Parisyo nga ginngararanan nga Gamaliel, usa nga magturutdo han Balaod, nga tinahod kaupay han ngatanan nga mga tawo. Nagsugo hiya nga pagawson anay an mga apostoles, ³⁵ ngan ginsiring niya an Labaw nga Hukmanan: “Mga taga-Israel, panginano kamo hin maupay han iyo pagbubuhaton hini nga mga tawo. ³⁶ May-ada hadto tawo nga Teudas an ngaran, nga napadako nga pagkatawo, ngan tinmampo ha iya in mga upat ka gatos nga mga tawo. Kundi ginpatay hiya ngan nagkaburublag an ngatanan niya nga mga sakop, ngan nakawang an iya panlimbasog. ³⁷ Ha panahon liwat han pagsensos pinmakita hi Judas nga taga-Galilea, ngan nakakabig hiya hin damo nga mga tawo, kundi ginpatay liwat hiya ngan nagkaburublag an ngatanan niya nga mga sakop. ³⁸ Sanglit sugad hini yana nga hinabo, nasiring ako ha iyo nga ayaw kamo paghilabot hini nga mga tawo. Pabay-i niyo hira kay kon kanan tawo la ini nga ira ginlarang ngan ginbuhat, makakawang gud ini. ³⁹ Kundi kon tikang sa Dyos ini, diri gud kamo makakadaog ha ira. Masabot pa la kamo nga nakikig-away kamo han Dyos!” Ginsunod han Labaw nga Hukmanan an sagdon ni Gamaliel. ⁴⁰ Ginpasulod nira an mga apostoles, iginpalatob ini nira, ngan ginsugo hira nga diri na gud magwali ha ngaran ni Jesus; ngan katapos ginbuhian hira. ⁴¹ Han pagbaya na han mga apostoles han Labaw nga Hukmanan, maglipayon gud hira kay an Dyos nag-isip ha ira nga takos hin pag-antos hin mga pakaalo tungod han ngaran ni Jesus. ⁴² Ngan nagpadayon hira kada adlaw didto ha Templo ngan ha mga balay han mga tawo hin pagtutdo ngan pagwali han Maupay nga Sumat mahitungod kan Jesus nga Mesiyas.

6 Waray pag-iha, han nagtitikadamo na an mga tinunan, nagkamay-ada larolantugi an mga Judiyo nga Griego an yinaknan kontra han mga tuminungnong nga Judiyo. Nagkamay-ada pag-uba an mga Judiyo nga Griego an yinaknan kay napapasibay-an an ira mga balo nga kababayen-an han adlaw-adlaw nga panhatag han ira garastohon nga kwarta. ² Sanglit gintirok han dose nga mga apostoles an bug-os nga hugpo han mga magtinuohon ngan ginsiring hira, “Diri maupay para ha amon nga bayaan namon an pagwali han pulong han Dyos tungod hin panimangno hin mga butang bahin hin salapi. ³ Sanglit, kabugtoan, pagpili kamo dida ha iyo hin pito ka tawo nga maupay an kinabuhi ngan puno han Espiritu Santo ug kinaadman, ngan itatapod namon ha ira ini nga buruhaton. ⁴ Tungod hini magagamit namon an amon bug-os nga panahon hin pag-ampo ngan pagwali.” ⁵ Naruyagan han bug-os nga hugpo an iginlarang han mga apostoles, sanglit iginpili nira hi Esteban nga puno hin pagtoo ngan han Espiritu Santo, ngan hira Felipe, Procuro, Nicanor, Timon, Parmenas, ug Nicolas na taga-Antioquia, usa nga Hentil nga nakabig ngadto ha tuluhan han mga Judiyo. ⁶ Gindara hira han hugpo ngadto han mga apostoles, ngan an mga apostoles nag-ampo ngan nagpandong han ira mga kamot

ha ira. ⁷ Ngan nagpadayon paglurab an pulong han Dyos. Nagtitikadamo an mga magtinuohon ha Jerusalem ngan kadam-an nga kapadian nga Judiyo in tinmampo. ⁸ Hi Esteban nga usa ka tawo nga puno han grasya ug gahom han Dyos nagbuhat hin dagko nga mga milagro ngan mga urosahan dida han mga tawo. ⁹ Kundi sinnupak ha iya in mga tawo nga kaapi han sinagoga han ginngangaranan nga Talwas nga mga tawo, nga may mga Judiyo nga taga-Cirene ngan taga-Alejandria. Nakiglantugi kan Esteban hira ngan iba pa nga mga Judiyo nga taga-Cilicia ngan taga-Asia. ¹⁰ Kundi an Espiritu naghatag kan Esteban hin dako nga kinaadman, sanglit waray gud hira makakabaton ha iya. ¹¹ Sanglit nagsuhol hira hin mga tawo hin pagpasiring, “Nakabati kami ha iya nga nagpapakaraot kan Moises ngan han Dyos!” ¹² Dida hini nga paagi gintukso nira hin kasina kan Esteban an mga tawo, an katigurangan, ngan an mga magturutdo han Balaod. Gindakop nira hi Esteban ngan gindara ngadto ha atubangan han Labaw nga Hukmanan. ¹³ Niyan ginpasulod nira in mga tawo hin pagbuwa kontra ha iya. Nagsiring ini hira, “Pirme nagiyinakan ini nga tawo kontra han aton baraan nga Templo ngan han Balaod ni Moises. ¹⁴ Nakabati kami nga nagsiring hiya nga pagrurban hini nga Jesus nga taga-Nazaret ini nga Templo ngan pagliliwaton an ngatanan nga mga turumanon nga iginbilin ni Moises ha aton!” ¹⁵ Tinmutok kan Esteban an ngatanan nga nalingkod ha Labaw nga Hukmanan ngan kinmita hira nga an nawong ni Esteban sugad hin nawong hin usa nga anghel.

7 Nagpakiana kan Esteban an Labaw nga Padi, “Matuod ba ini?” ² Nagbaton hi Esteban: “Kabugtoan ngan mga ginikanan, pamatiik ako niyo! Han waray pa hi Abraham nga aton ginikanan pag-ukoy didto ha Haran, nagpakita ha iya an Dyos han Kagamhanan didto ha Mesopotamia. ³ Ngan ginsiring hiya, ‘Bayai an imo panimalay ngan an imo nasod ngan kadto han tuna nga igpapakita ko ha imo.’ ⁴ Sanglit binayaan niya an tuna han Caldea ngan nag-ukoy hiya didto ha Haran. Han kamatay han amay ni Abraham, iginpabilhin hiya han Dyos nganhi hini nga tuna nga inuokyan niyo yana. ⁵ Waray pa hadto maghatag an Dyos kan Abraham hin bisan ano nga bahin hito nga tuna, nga iya kalugaringon nga bahin, bisan na man la usa ka dangaw nga tuna. Kundi nagsaad an Dyos nga ighahatag ini ha iya, ngan hiya na ngan an iya mga sumurunod an magtatag-iya hini. Waray pa mga anak hi Abraham han pagsaad han Dyos hini. ⁶ Amo ini an siring han Dyos ha iya: ‘Mag-ukoy an imo mga tulin didto ha langyaw nga tuna diin magigin mga oripon ngan pagraraogdaogon hira sulod hin 400 ka tuig.’ ⁷ Kundi sisirutan ko an mga tawo nga pagsisirbehan nira, ngan katapos, magawas hira hito nga tuna ngan magsisingba hira ha akon dinhe hini nga dapit.’ ⁸ Ngan iginhatag han Dyos kan Abraham an seremonyas han pagtori sugad nga tigaman han ginsabotan. Sanglit gintori ni Abraham hi Isaac ha ikawalo ka adlaw tikang hiya matawo; gintori liwat ni Isaac hi Jacob, ngan gintori ni Jacob an iya dose nga mga anak nga kalalaken-an nga amo an mga patriarka. ⁹ “Naawa kan Jose an mga anak nga kalalaken-an ni Jacob ngan iginbaligya nira hiya nga oripon didto ha Ehipto. Kundi nag-upod ha iya an Dyos, ¹⁰ ngan nagtalwas ha iya han ngatanan nga kakurian niya. Han pag-atubang ni Jose kan Paraon nga hadi han Ehipto, gintagan hiya han Dyos hin maupay nga ginawian ug kinaadman. Ginhimo ni Paraon hi Jose nga gobernador han nasod ngan han hadi-

anon nga panimalay.¹¹ Niyan nagkamay-ada kagutom ha bug-os nga Ehipto ngan ha Canaan, nga nakahatag hin dako nga kakurian, ngan waray sadang makaon an aton mga kaapoy-apoyan.¹² Sanglit han pakabati ni Jacob nga may trigo didto ha Ehipto, ginsugo niya ngadto an iya mga anak nga aton kaapoy-apoyan. Amo adto an ira syahan nga pagduaw.¹³ Han ikaduha nira nga pagkadto, nagpakilala hi Jose han iya kabugtoan, ngan nakilala ni Paraon an panimalay ni Jose.¹⁴ Sanglit nagpatugon hi Jose kan Jacob nga amay niya, nga pakadtoon ha Ehipto hiya ngan an bug-os niya nga panimalay; 75 ka tawo hira ngatanan.¹⁵ Ngan kinmadto hi Jacob ha Ehipto diin namatay hiya ngan an iya mga anak.¹⁶ Gindara an ira mga lawas ngadto ha Siquem ngan iginlubong hira didto han lubnganan nga ginpalit ni Abraham tikang han panimalay ni Hamor.¹⁷ "Han tikahirani na an panahon hin pagtuman han Dyos han iginsaad niya kan Abraham, nagdamo na hin duro an aton mga tawo didto ha Ehipto.¹⁸ Niyan may sinmaliwan hin paghadi ha Ehipto nga diri nakilala kan Jose.¹⁹ Ginlimbongan niya an aton kaapoy-apoyan ngan iya ginraogdaog hira, ngan ginpirit hira hin pagbutang ha gawas han ira mga balay han ira mga minasus-an basi ini hira magkamatay.²⁰ Hini manta nga panahon natawo hi Moises, usa nga bata nga makalili-pay gud pagkit-on. Sulod hin tulo ka bulan ginmangnoan hiya han iya mga kag-anak didto han ira balay.²¹ Ngan han pagbutangan na ha iya ha gawas han balay, gin-angkon ngan ginmangnoan hiya han anak nga babaye ni Paraon sugad hin iya kalugaringon nga anak.²² Gintutdoan hi Moises han ngatanan nga kinaadman han mga taga-Ehipto, ngan nagin bantogan hiya ha pulong ug ha buhat.²³ "Han 40 na ka tuig an edad ni Moises naghunahuna hiya hin pagduaw han iya mga igkasi-Israelita.²⁴ Hinkit-an niya in usa ha ira nga ginkakastigo hin Ehiptohanon; sanglit inugopan ini niya ngan ginpatay niya an Ehiptohanon. (²⁵ Naghunahuna hiya nga makakasabot an iya kalugaringon nga mga tawo nga gagamiton hiya han Dyos hin pagtalwas ha ira; kundi waray hira makasabot.)²⁶ Han pagkabuwas, hinkit-an niya in duha nga Israelita nga nag-aaway ngan gintinguha niya hin pagtuhay ha ira. Nagsiring hiya, 'Mga sangkay ko, pamatii daw ako niyo! Magbugto la kamo; kay ano nga nag-aaway man kamo?' ²⁷ Kundi an nagkakastigo han iya kaaway nagtikwang la kan Moises ngan nag-pakiana, 'Hin-o an naghimo ha imo nga punoan ngan maghurukom ha amon?²⁸ Buot mo ba patayon ako sugad han pagpatay mo han Ehiptohanon kakulop?' ²⁹ Han pakabati hini ni Moises, pinmalagiw hiya ha Ehipto ngan nag-ukoy didto ha tuna han Madian. Didto magkamay-ada hiya duha nga anak nga lalake.³⁰ "Pag-agì hin 40 ka tuig, nag-pakita kan Moises in usa nga anghel dida hin naglalaga ngan tanom, didto ha kamingawan hirani han Bukid Sinai.³¹ Nahipausa hi Moises han iya hinkit-an, ngan hinmarani hiya han tanom hin pag-usisa. Kundi hinbatian niya an tingog han Ginoo nga nasiring,³² 'Amo ako an Dyos han imo kaapoy-apoyan, an Dyos ni Abraham, ni Isaac, ug ni Jacob.' Kinmurog hi Moises hin kahadlok ngan waray na mangahas hin pagkita.³³ Nagsiring ha iya an Ginoo, 'Hukasa an imo mga sandalyas kay baraan nga tuna an imo tinitindagan.³⁴ Hinkit-an ko an mapait nga pag-antos han akon mga tawo didto ha Ehipto, ngan hinbatian ko an ira mga araba, sanglit linmusad ako hin pagtalwas ha ira. Hala na, ipapadara ko ikaw ngadto ha Ehipto.'³⁵ "Amo ini nga Moises an iginsalikway han mga tawo han Israel ngan gin-

pakianhan, 'Hin-o an naghimo ha imo nga punoan ngan maghurukom ha amon?' Amo hiya an ginsugo han Dyos ngan punoan ngan magtaralwas han mga tawo nga binuligan han anghel nga nagpakita ha iya dida han naglalaga ngan tanom.³⁶ Nangulo hiya han mga tawo hin paggawas ha Ehipto ngan nagbuhat hiya hin mga milagro ngan mga urosahon didto ha Ehipto ngan ha Dagat nga Pula, ngan didto ha kamingawan sulod hin 40 ka tuig.³⁷ Amo ini nga Moises an nagsiring ha mga tawo han Israel, 'Magpadara ha iyo an Dyos hin manaragna sugad han pagpadara niya ha akon, ngan magigin usa hiya han iyo kalugaringon nga mga tawo.'³⁸ Amo ini hiya an kaupod han mga tawo han Israel ngan nagkatirok didto ha kamingawan; didto hiya kaupod han aton kaapoy-apoyan ngan han anghel nga nagyakan ha iya didto ha Bukid Sinai. Kinarawat niya an buhi nga mga mensahe han Dyos basi ihatag ha aton.³⁹ "Kundi nagdumiri hin pagsugot ha iya an aton kaapoy-apoyan. Ginsalikway nira hiya ngan karuyag nira makabalik unta ngadto ha Ehipto.⁴⁰ Sanglit ginsiring nira hi Aaron, 'Ighimo kami hin mga diyosdiyos nga mag-uuna ha amon. Diri kami maaram kon ano an nahinabo hadto nga Moises ngan nagpagawas ha amon tikang ha Ehipto.'⁴¹ Ngan naghimo hira hin diyosdiyos nga hitsora hin lalaki nga baka; ginhalaran nira ini, ngan nagrayhak hira hin pagsaurog han ira ngahaw ginhimo.⁴² Sanglit tinalikdan hi-ra han Dyos ngan ginpasagdan ngan magsingba han mga kabiton-an ha kalangitan, sumala han iginsurat ha basahan han mga manaragna nga nasiring: 'Katawhan han Israel! Diri adto para ha akon nga nag-iaw ngan naghalad kamo hin kahayopan sulod hin 40 ka tuig didto ha kamingawan.⁴³ Tulda adto han diyosdiyos nga hi Molok nga iyo gindara, ngan an ladawan han iyo bitoon nga diyosdiyos nga hi Refan; mga ladawan hira nga ginhimo niyo basi pagsingbahon. Sanglit ipabibihag ko kamo ngadto ha unhan pa han Babilonia.'⁴⁴ "Aton kaapoy-apoyan may-ada didto ha kamingawan Tulda diin nagpapakita an Dyos. Ginhimo adto ni Moises sugad han iginsiring han Dyos ha iya, sumala han surubdan nga iginpakita ha iya han Dyos.⁴⁵ Niyan gindara han aton kaapoy-apoyan ini nga Tulda nga ira kinarawat tikang han ira mga ginikanan ha ira pag-upod-upod kan Josue ngan pagtag-iya han tuna nga ira naagaw tikang han mga nasod ngan gintabog han Dyos dida han ira pagsulong. Ngan nagpabilin didto an Tulda tubtob han panahon ni David.⁴⁶ Nakalipay han Dyos hi David, ngan naghangyo hiya han Dyos nga tugotan hiya hin pagtindog hin urokyan han Dyos ni Jacob.⁴⁷ Kundi hi Solomon na an nagtindog hini nga balay.⁴⁸ "Kundi diri nag-uokoy an Labi ka Harangdon nga Dyos ha mga balay ngan gintindog hin mga tawo; sumala han siring han manaragna:⁴⁹ 'An langit amo an akon trono, nasiring an Ginoo, ngan an tuna amo an taramakan han akon mga tiil. Ano nga balay an iyo hihimoon para ha akon? Hain man an dapit nga akon pag-uokyan?'⁵⁰ Diri ba ako ngahaw an naghimo hini ngatanan nga mga butang?⁵¹ "Pagkamatiga han iyo mga ulo! Pagkadiri matinuohon han iyo mga kasingkasing! Pagkabungol niyo han mensahe han Dyos! Pareho gud kamo han iyo mga ginikanan: dayuday sinusupak niyo an Espiritu Santo!⁵² May-ada ha manaragna ngan waray pagpakuiri han iyo mga ginikanan? Ginpatay nira an mga surugoon han Dyos nga hadto pa nagpahibaro mahitungod han pag-abot han iya matadong ngan Surugoon. Ngan yana iyo ginlingo ngan ginpatay hiya.⁵³ Hi kamo an

kinmarawat han Balaod han Dyos nga iginhatag pinaagi hin mga anghel, kundi waray ini niyo pagtumana!"⁵⁴ Han namamatni kan Esteban an mga sakop han Labaw nga Hukmanan, duro gud an ira kasina ngan nanligot an ira mga ngipon tungod hin kapungot ha iya.⁵⁵ Kundi himmangad ha langit hi Esteban nga puno han Espiritu, ngan nakita niya an himaya han Dyos ngan hi Jesus nga natindog ha tuo han Dyos.⁵⁶ Nagsiring hiya, "Kitaa, nakita ako nga nabukan an langit ngan an Anak han Tawo nga natindog ha tuo han Dyos!"⁵⁷ Sinagpo han ira mga kamot an ira mga talinga upod in paggoliat, ngan nagdurungan hira ngatanan hin pagdasmag ha iya.⁵⁸ Ginlabog hiya nira ngadto ha gawas han syudad, ngan didto ginbato hiya. Iginbutang han mga saksi an ira mga kurugpos ha tiilan hin usa ngan batan-on nga Saulo an ngaran.⁵⁹ Ginbinato nira hi Esteban samtang nag-aampo hiya han Ginoo nga nasiring, "Ginoo nga Jesus, karawata an akon espiritu!"⁶⁰ Linmuhod hi Esteban ngan ginmoliat, "Ginoo! Ayaw ini hira pagsalaa hini ngan ira ginbutat!" Kahuman niya pagyakan hini, namatay hiya.

8 Hito manta nga adlaw nagtikang hin pag-antos hin mabangis nga pagpakurii an singbahan ha Jerusalem. Nagkaburublag an ngatanan nga mga magtinuohon, labot han mga apostoles, ngadto han mga lalawigan ha Judea ug ha Samaria.² Ginlubong hi Esteban hin pira nga mga tawo nga mag-inampoon, ngan nagmasulub-on gud hira tungod hin dako nga pagkabido nira ha iya.³ Kundi gintinguha ni Saulo hin pagpuhan han singbahan; ginbalaybalay niya hin pagsiksik han mga magtinuohon nga lalake ug babaye, ngan iya ini hira gindanas ngan ginsulod ha prisohan.⁴ An nagkaburublag nga mga magtinuohon napakadto ha magkalainlain nga dapit ngan nagpasangyaw han mensahe.⁵ Kinmadto hi Felipe ha syudad ha Samaria ngan didto iginwali niya ha mga tawo an Mesiyas.⁶ Namati hin maupay an mga tawo han iginsiring ni Felipe. Namati hira ha iya, ngan nakakita hira han mga milagro nga iya ginbutat.⁷ Nagkagawas nga naggogoliat an magraot nga mga espiritu tikang hin damo nga mga tawo. Damo nga mga paralitiko ngan mga piay in nagkauupay.⁸ Sanglit nagkamay-adako nga kalipay ha bug-os nga Samaria.⁹ Nag-ukoy didto hadto nga syudad in usa ka tawo nga ginngararanan nga Simon. Nakapahiburong hiya han mga Samaritano sulod hin pira ka panahon tungod han iya salamangka. Nagpatoo hiya nga gamhanan hiya,¹⁰ ngan pinamatian gud hiya han ngatanan nga mga tawo han katilingban. Nagsiring hiya, "Amo hiya an gahom han Dyos nga ginngararanan, 'An Dako nga Gahom'."¹¹ Sulod hin maiba nga panahon naka-pahiburong hiya ha ira tungod han iya salamangka, sanglit pinamatian gud hiya nira.¹² Kundi han pagtoo na nira han iginsangyaw ni Felipe mahitungod han Maupay nga Sumat han Ginhadian han Dyos ngan han ngaran ni Jesu-Cristo, ginbunyagan hira, kalalaken-an ngan kababayen-an.¹³ Tin-moo man liwat hi Simon, ngan kahuman pagbunyagi ha iya, nag-upodupod hiya kan Felipe. Ngan nahipausa hiya han pakakita niya han mga urosahon ngan mga milagro nga ginbutat.¹⁴ Han pakabati han mga apostoles ha Jerusalem ngan kinmarawat han pulong han Dyos an mga tawo ha Samaria, iginpadara nira hi Pedro ug Juan ngadto ha ira.¹⁵ Han pag-abot nira, nag-ampo hira para han mga magtinuohon basi makarawat nira han Espiritu Santo.¹⁶ Kay waray pa man kumunsad an Espiritu Santo ha bisan usa ha ira; ginbunyagan la hira ha ngaran han Ginoo ngan Jesus.¹⁷ Niyan iginpandong nira Pedro ug Juan an ira mga

kamot ha ira, ngan kinarawat nira an Espiritu Santo.¹⁸ Hinkit-an ni Simon nga iginhatag ha mga tawo an Espiritu Santo dida han pagpandongi ha ira han mga kamot han mga apostoles. Sanglit ginhugay niya hin salapi hira Pedro ug Juan,¹⁹ ngan ginsiring, "Tagi man ako niyo hini nga gahom, basi bisan hin-o an akon pagpandongan, makarawat liwat han Espiritu Santo."²⁰ Kundi ginbaton hiya ni Pedro, "Maghikaraot unta ikaw upod an imo kwarta tungod han imo paghunahuna ngan mapapalit mo hin kwarta an hatag han Dyos!²¹ Waray ka bahin o labot han amon buruhaton kay diri matadong an imo kasingkasing ha atubangan han Dyos.²² Sanglit pagbasoli ini nga maraot mo nga panuyo, ngan pag-ampo ha Ginoo nga pasayloon ka tungod han imo pakahunahuna hin sugad hini.²³ Kay kinikita ko nga duro gud an imo kaawa ngan napriprioso ka han sala."²⁴ Nagsiring hi Simon kanda Pedro ug Juan, "Alayon hin pag-ampo ha akon ngadto ha Ginoo basi an mga butang ngan ginyakan niyo diri mahinabo ha akon!"²⁵ Katapos nira pagpamatuod ngan pagsangyaw han mensahe han Ginoo, binmalik ha Jerusalem hira Pedro ug Juan. Iginwali liwat nira an Maupay nga Sumat ha damo ngan mga baryo han Samaria nga ira inagian.²⁶ Nagsiring kan Felipe in usa nga anghel han Ginoo, "Pag-andam ngan kadto ha timogan, ha dalan nga tikang ha Jerusalem tipakadto ha Gaza." (Diri na ginagamit ini nga dalan.)²⁷ - ²⁸ Sanglit nag-andam hi Felipe ngan kinmadto. Niyan may usa ngan yunuko ngan taga-Etiopia ngan tipauli na. Usa hiya ngan importante ngan opisyal ug tisurero ni Candace o Rayna han Etiopia. Kinmadto hiya ha Jerusalem hin pagsingba han Dyos, ngan nagtitipauli na ngan sakay han iya karuwahe. Samtang nagsasakay hiya, nagbibinasa hiya han basahan ngan sinurat ni Isaias ngan manaragna.²⁹ Nagsiring kan Felipe an Espiritu Santo, "Kadto ngan duoka ito nga karuwahe."³⁰ Dinmalagan hin paghirani hi Felipe ngan hinbatian niya ngan nagbabasa an yunuko han basahan ni manaragna Isaias. Niyan nag-pakiana hi Felipe ha iya, "Nakakasabot ka ba han imo ginbabasa?"³¹ Nagbaton an opisyal, "Uunahan ko hin pakasabot kon waray magtutdo hini ha akon?" Ngan ginhangyo niya hi Felipe nga sumakay han karuwahe sapit ha iya.³² Amo ini an bahin han Kasuratan ngan iya ginbabasa: "Sugad hiya hin karnero nga gindara basi pag-ihawon. Sugad hiya hin nati nga karnero nga waray aringasa kon gin-aarotan.³³ Ginpakaalohan hiya ngan waray tagi hin kata-dongan. Waray makakagsumat mahitungod han iya katulinan, kay natapos na man an iya kinabuhi dinhe ha tuna."³⁴ Nagsiring kan Felipe an opisyal, "Sumati ako kon hin-o an hinnanabihan hini han manaragna. Hiya ba, o lain ba nga tawo?"³⁵ Sanglit gin-asoyan hiya ni Felipe han Maupay ngan Sumat mahitungod kan Jesus tikang gud dinhe hini nga bahin han Kasuratan.³⁶ Samtang nagpapadayon hira ha dalan, inmabot hira hin dapit ngan may-ada tubig, ngan nagsiring an opisyal, "Iini na in tubig; ano pa man in nakakaulang hin pagbunyag ha akon?"³⁷ Nagsiring ha iya hi Felipe, "Mabubunyagan ka kon kinasingkasing gud an imo pagtoo." Binmaton hiya, "Oo, natoo ako ngan hiya ni Jesu-Cristo amo an Anak han Dyos."³⁸ Ginpaukoy han opisyal an karuwahe, linmugsong hira Felipe ngan an opisyal ngadto han tubig, ngan ginbunyagan hiya ni Felipe.³⁹ Han paghaw-as nira han tubig, gindara hi Felipe han Espiritu han Ginoo ngan waray na hiya hikit-i han opisyal. Kundi nagpadayon hin pagsakay ngan malipayon an opisyal.⁴⁰ Nakasabot na la hi Felipe ngan nakadto na hiya ha Azoto.

Nagpadayon hiya ngadto ha Cesarea ngan nagwali hiya han Maupay nga Sumat ha kada bungto nga iya inagian.

9 Hini nga panahon nagpadayon hi Saulo han iya map-
intas nga mga panarhog hin pagpatay han mga tinun-
an han Ginoo. Kinmadto hiya han Labaw nga Padi,² ngan
nangaro hin mga surat nga magpapakilala ha iya didto ha
mga sinagoga han mga Judiyo ha Damasco, basi kon hia-
gian niya didto in bisan hin-o nga lalake o babaye nga mga
sakop han Dalan han Ginoo, makakahimo hiya hin pag-
dakop ngan ibabalik niya ngadto ha Jerusalem.³ Han nagti-
tikahirani na hi Saulo han syudad han Damasco, tigda la
nga nalukop hiya hin kapawa nga tikang ha langit.⁴ Na-
tumba hiya ngan hinbatian niya in tingog nga nasiring ha
iya, "Saulo, Saulo, kay ano nga ginpapakurian mo ako?"⁵
Nagpakiana hiya, "Hin-o ka ba, Ginoo?" Binmaton an tin-
gog, "Amo ako hi Jesus nga imo ginpapakurian.⁶ Buhat
ngan pakadto ha syudad, ngan didto pagsusumatan ka kon
ano an imo pagbubuhaton."⁷ An mga tawo nga kaupod ni
Saulo waray makagkiwa ug makagtingog; hinbatian nira an
tingog kundi waray nira hinkit-an nga tawo.⁸ Binmuhat hi
Saulo ngan ginpukrat niya an iya mga mata, kundi waray
na hiya makakita, sanglit gintugwayan hiya ngan gindara
hiya nira ngadto ha Damasco.⁹ Sulod hin tulo ka adlaw
waray hiya pakakita, ngan hito nga panahon waray hiya ku-
maon o uminom.¹⁰ May-ada didto ha Damasco usa nga ti-
nun-an nga Ananias an ngaran. Pinaagi hin panan-awon
nagsiring ha iya an Ginoo, "Ananias!" Ngan binmaton hiya,
"Iini ako, Ginoo."¹¹ Nagsiring ha iya an Ginoo, "Pag-andam
ngan pakadto ha Matadong nga Dalan ngadto han balay ni
Judas ngan pagpakiana mahitungod hin usa ka tawo nga
taga-Tarsos, nga Saulo an ngaran. Nag-aampo hiya.¹² Sam-
tang nag-aampo hiya, hinkit-an niya ha usa nga panan-
awon in usa ka tawo nga Ananias an ngaran ngan sinmulod
ngan iginpandong an iya mga kamot ha iya, basi makakita
na liwat hiya."¹³ Binmaton hi Ananias, "Ginoo, damo na in
nagsumat ha akon mahitungod hini nga tawo, mahitungod
han ngatanan nga magpakaharadlok ngan ginbuhat niya ha
imo mga tawo didto ha Jerusalem.¹⁴ Ngan kinmanhi hiya
ha Damasco dara in gahom tikang han mga puno han ka-
padian, hin pagdakop han ngatanan nga natawag han imo
ngaran."¹⁵ Kundi nagsiring ha iya an Ginoo, "Kadto na, kay
ginpili ko hiya hin pagsirbe ha akon, ha pagpapakilala han
akon ngaran ha mga Hentil ngan mga hadi, ngan sugad
man ha mga tawo han Israel.¹⁶ Ngan ako ngahaw an mag-
papakita ha iya han ngatanan nga iya pag-aantoson tun-
god ha akon."¹⁷ Sanglit kinmadto hi Ananias han balay
ngan iginpandong kan Saulo an iya mga kamot. Nagsiring
hiya, "Bugto Saulo, ginsugo ako han Ginoo—ni Jesus nga-
haw ngan pinmakita ha imo dida ha dalan han imo pagti-
panahi. Ginsugo ako niya basi makakita ka na liwat ngan
mapuno ka han Espiritu Santo."¹⁸ Nagkatakatak dayon in
sugad hin mga hingbis hin isda tikang han mga mata ni
Saulo, ngan nakakita na liwat hiya. Binmuhat hiya ngan gin-
bunyagan;¹⁹ ngan kahuman han iya pagkaon, nagmaku-
sog hiya. Nagpabilin hi Saulo upod han mga magtinuohon
didto ha Damasco sulod hin pira ka adlaw.²⁰ Kinmadto day-
on hiya ha mga sinagoga ngan nagwali nga hi Jesus amo
an Anak han Dyos.²¹ Nanhipausa an ngatanan nga naka-
bati ha iya ngan nagpakiana, "Diri ba amo ini an tawo didto
ha Jerusalem ngan nagpinamatay han ngatanan ngan nag-
tatawag han ngaran ni Jesus? Ngan diri ba kinmanhi hiya
para hini gud nga tuyo: hin pagdakop ngan pagdara ha ira

ngadto han mga puno han kapadian?"²² Kundi nagdugang
pa gud hin kamadasigon an pagwali ni Saulo, ngan marig-
on kaupay an iya mga pagmatuod nga hi Jesus amo an
Mesiyas. Sanglit waray gud nakabaton ha iya an mga Judiyo
nga nag-ukoy didto ha Damasco.²³ Paglabay hin damo nga
mga adlaw, nagkatirok an mga Judiyo ngan naglarang hira
hin pagpatay kan Saulo;²⁴ kundi hinbaroan ini niya. Gi-
bantayan nira adlaw gab-i an mga portahan han syudad
basi patayon hiya.²⁵ Kundi usa ka gab-i ginkuha hi Saulo
han iya mga sakop ngan gintunton hiya, sulod hin alat,
ngan ginpalusot hiya ha buho han pader.²⁶ Kinmadto hi
Saulo ha Jerusalem ngan nagtinguha hiya hin pagtampo
han mga magtinuohon. Kundi waray hira tuod nga tinun-
an na hiya, sanglit nagkahadlok hira ngatanan ha iya.²⁷ Niyan ginbuligan hiya ni Bernabe ngan gindara hiya
ngadto han nga apostoles. Iginsaysay ha ira ni Bernabe
mahitungod han pakakita ni Saulo han Ginoo didto ha
dalan ngan han pakighimangraw ha iya han Ginoo. Gi-
sumatan liwat niya hira han kaisog ni Saulo hin pagwali
ha ngaran ni Jesus didto ha Damasco.²⁸ Sanglit naggabilin
hi Saulo upod ha ira, ngan nagsudoy hiya han bug-os nga
Jerusalem diin nagwali hiya nga madasigon han ngaran
han Ginoo.²⁹ Nakigkarokayakan ngan nakiglantugi liwat
hiya han mga Judiyo nga Griego an pinulongan, kundi gi-
iparatay lugod hiya nira.³⁰ Han paghibaro han mga magt-
inuohon mahitungod hini, gindara nira hi Saulo ngadto
ha Cesarea, ngan ginpakadto hiya ha Tarso.³¹ Tungod hini
nagkamay-ada kalinaw an singbahan ha bug-os nga Judea,
Galilea, ug Samaria. Pinaagi han bulig han Espiritu Santo
nagmadig-on an singbahan ngan nagdamo, samtang nag-
papadayon hira hin pag-ukoy dida hin kamatinahoron han
Ginoo.³² Nagsudoy hi Pedro ha ngatanan nga dapit, ngan
usa ka panahon kinmadto hiya hin pagduaw han mga tawo
han Dyos nga nag-ukoy didto ha Lida.³³ Iginkita hiya didto
hin tawo nga paralitiko nga Eneas an ngaran. Waray na ini
hiya makabuhat sulod hin walo ka tuig.³⁴ Ginsiring hiya
ni Pedro, "Eneas, gin-upay ka ni Jesu-Cristo. Buhat ngan
lukota an imo higdaan." Binmuhat dayon hi Eneas.³⁵
Nakakita ha iya an ngatanan nga mga tawo ngan nag-
uokoy ha Lida ngan ha Saron, ngan tinmoo hira han Ginoo.³⁶
Didto ha Jope may-ada usa ngan matinuohon nga babaye
ngan ginngangaranan nga Tabita. (Dorcas an iya ngaran ha
Griego, nga bugsok an kahulogan.) Ginamit niya an iya
bug-os nga panahon hin pagpakaupay ngan pagbulig han
mga kablas.³⁷ Hito nga panahon nasakit hiya ngan na-
matay. Ginpunasan an iya lawas ngan ginhayad didto han
kwarto ha igbaw.³⁸ Diri gud hirayo an Jope tikang ha Lida.
Han pakabati han mga magtinuohon ha Jope ngan nakadto
hi Pedro ha Lida, ginsugo nira in duha ka tawo ngadto ha
iya upod in tugon nga magdagmit gud hiya hin pagkad-
to ha Jope.³⁹ Sanglit nag-andam hi Pedro ngan inmupod
ha ira. Han pag-abot niya, gindara hiya nira ngadto han
kwarto ha igbaw. Gin-alirongan hi Pedro han ngatanan ngan
mga balo ngan kababayen-an ngan nagtitinangis, ngan ig-
inapakita ha iya an mga bado ngan mga kurugpos ngan
ginhimo ni Dorcas han buhi pa hiya.⁴⁰ Ginpaguwa hira
ngatanan ni Pedro. Linmuhod ngan nag-ampo hiya. Kahu-
man, inatubang niya an minatay ngan sidngon, "Tabita,
buhat!" Pinmukrat ini hiya, ngan han pakakita niya kan
Pedro, linmingkod hiya.⁴¹ Ginkaptan ni Pedro an kamot
han babaye ngan binuligan hiya pagtukdaw. Kahuman,
gintawag niya an mga magtinuohon ngan an mga balo nga

kababayen-an, ngan igintubyan niya ha ira hi Dorcas nga buhi na.⁴² Nahibantog ini ha bug-os nga Jope, ngan damo nga mga tawo in tinmoo han Ginoo.⁴³ Nagpabilin hi Pedro ha Jope sulod hin pira pa ka adlaw upod kan Simon nga paratina hin anit.

10 May usa ka tawo ha Cesarea nga ginngangaranan kan Cornelio, usa nga kapitan han kasondalohan nga Italiano.² Mainampoon hiya nga tawo, ngan an bug-os niya nga panimalay nagsisingba han Dyos. Dako an iya bulig ha mga kablas nga Judiyo ngan dayuday hiya nga nag-aampo sa Dyos.³ Mga alas tres adto ha kulop nga nagkamay-ada hiya panan-awon diin hinkit-an niya in usa nga anghel nga sinmakob ha balay ngan nagsiring ha iya, "Cornelio!"⁴ Tinmutok hiya han anghel upod in kahadlok ngan nagsiring hiya, "Ano an imo tuy?" Binmaton an anghel, "Nakalipay han Dyos an imo mga pag-ampo ngan mga buhat hin kalooj ngan nahinumdom hiya ha imo.⁵ Ngan yana pagsugo hin mga tawo ngadto ha Jope hin pakigkita hin usa ka tawo, hi Simon, nga ginngangaranan kan Pedro.⁶ Aadto nalungon hiya kan Simon nga paratina hin anit, nga an balay aada ha ligid han dagat."⁷ Niyan han pagbaya na han anghel, gintawag ni Cornelio in duha han iya mga surugoon ngan hin usa nga sondalo nga mainampoon, nga usa han iya mga tinaporan.⁸ Ginsumatan niya hira han nahinabo ngan ginpakadto hira ha Jope.⁹ Han pagkabuwas, samtang hirani na ha Jope an mga ginsugo, hi Pedro na man sinmaka ha atop han balay han tikaurudo hin pag-ampo.¹⁰ Ginutom hiya ngan karuyag kumaon. Samtang gin-aandam an pagkaon, nakakita hiya hin panan-awon.¹¹ Hinkit-an niya nga nabuksan an langit ngan may nagtitubos nga pareho hin halapad nga taklap nga hinigtan ha upat nga mga kanto, nga igintutunton ha tuna.¹² Nakada sulod hini an ngataanan nga mga mananap nga naglalakat ngan nagkakamang, ngan ihalas nga katamshan.¹³ May tingog nga nagsiring ha iya, "Tindog, Pedro; pag-ihaw ngan kaon!"¹⁴ Kundi nagsiring hi Pedro, "Diri gad ako, Ginoo! Kay waray pa gud ako kumaon hin bisan ano nga kinikilala nga mahugaw o diri malinis sugad han amon gintutuhan."¹⁵ Nagyakan liwat an tingog ha iya, "Ayaw paghunahunaan nga mahugaw an bisan ano nga ginsiring na han Dyos nga malinis."¹⁶ Nahinabo ini makatulo, ngan kahuman, iginbalik an iya hinkit-an ngadto ha langit.¹⁷ Samtang nagpapainoino hi Pedro mahitungod han kahulogan hini nga panan-awon nga iya hinkit-an, inmabot an mga tawo nga ginsugo ni Cornelio. Nakatultol hira han balay ni Simon, ngan yana nakada na hira ha atubangan han portahan.¹⁸ Nagsangpit hira ngan nagpakiana, "May sumasaka ba dinhe nga ginngangaranan kan Simon Pedro?"¹⁹ Ginpapainoino pa ni Pedro an karuyag sidngon han panan-awon han pagsiring ha iya han Espiritu, "Hahani in tulo ka tawo nga nagbibiling ha imo.²⁰ Sanglit lusad ngan ayaw pag-alang hin pag-upod ha ira kay akon hira ginsugo."²¹ Sanglit linmusad hi Pedro ngan ginsiring an mga tawo, "Ako an iyo ginbibiling. Kay ano nga kinmanhi kamo?"²² "Ginsugo kami ni Kapitan Cornelio," nagbaton hira. "Mau-pay hiya nga tawo nga nagsisingba han Dyos, ngan tinahod kaupay han ngataanan nga mga Judiyo. Ginsiring hiya han anghel han Ginoo nga dapiton ka ngadto ha iya balay, basi makabati hiya han imo karuyag igsumat."²³ Ginpauswag ni Pedro an mga tawo, ngan didto hira pakaturoga hito nga gab-i. Han pagkabuwas nag-andam hiya ngan inmupod ha ira. Binmunyog liwat ha iya in pira nga mga magtinuohon

ha Jope.²⁴ Han pagkasunod nga adlaw inmabot hiya ha Cesarea diin naghulat ha iya hi Cornelio upod in mga kaurupan ngan suok nga kasangkayan nga iya gindapit.²⁵ Han tisakob na hi Pedro, gintapo hiya ni Cornelio nga linmuohod ngan yimukbo ha iya atubangan.²⁶ Kundi ginpabuhat hiya ni Pedro ngan ginsiring, "Tindog; tawo la ako pareho man ha imo."²⁷ Nakighinimangraw hi Pedro kan Cornelio samtang nasulod hiya han balay diin hinkit-an niya in damo nga mga tawo nga nagkatirok.²⁸ Nagsiring hi Pedro ha ira, "Sayod kamo nga diri tinutugotan han iya tuluhan in Judiyo hin pagduaw ngan pakig-urosa han mga Hentil. Kundi ginpakita ako han Dyos nga kinahanglan diri ko pag-isipon nga mahugaw o diri malinis an bisan hin-o nga tawo.²⁹ Sanglit han pagpasugoi nimo ha akon, kinmanhi ako hin waray baribad. Napakiana ako yana ha imo, 'Kay ano nga ginpanahi mo ako?'"³⁰ Nagsiring hi Cornelio, "Sugad adto hini nga takna, tulo na ka adlaw an inmagi, nga nag-aampo ako ha akon balay, ha alas tres han kulop. Tigda la nga timindog ha akon atubangan in usa ka tawo nga masilaw an panapton,³¹ ngan nagsiring: 'Cornelio! Pinamatian han Dyos an imo mga pag-ampo ngan nahinumdoman an imo mga buhat ha kalooj.³² Ipukuha didto ha Jope in usa ka tawo nga Simon Pedro an ngaran. Aadto hiya nalungon kan Simon nga paratina hin anit, nga an balay aada ha ligid han dagat.'³³ Sanglit ginpakuha ko ikaw dayon, ngan salamat nga kinmanhi ka. Yana hahani kami ha atubangan han Dyos naghuhulat pamati han bisan ano nga igpapayakan ha imo han Ginoo."³⁴ Nagtikang hi Pedro hin pamulong, "Hinsasabtan ko na yana nga matuod gud man nga waray han Dyos pinalabi.³⁵ Kinakarawat niya an may kahadlok ha iya ngan nagbubuhat han matadong, bisan kon ano nga tulin hin katawhan hiya.³⁶ Maaram kamo han mensahe nga iginhatag niya ha mga tawo han Israel, nga amo an pagpasangyaw han Maupay nga Sumat han kamurayaw pinaagi kan Jesu-Cristo, an Ginoo han ngataanan.³⁷ Maaram kamo han dako nga nahinabo ha bug-os nga tuna han Israel, nga nagtikang ha Galilea kahuman han pagwali ni Juan han iya mensahe mahitungod hin pagbunyag.³⁸ Maaram kamo mahitungod kan Jesus nga taga-Nazaret, nga iginbubo ha iya han Dyos an Espiritu Santo ngan an Gahom. Kinmadto hiya ha ngataanan nga dapit hin pagpakaupay ngan hin pagtambal han ngataanan nga ginagarongan han Yawa, kay an Dyos nakada ha iya.³⁹ Mga saksi kami han ngataanan nga ginbuhat niya ha tuna han Israel ngan didto ha Jerusalem. Ginpatay hiya nira pinaagi hin pagraysangan ha iya ha kros.⁴⁰ Kundi ginbanhaw hiya han Dyos ha ikatulo ka adlaw, ngan pinmakita hiya,⁴¹ diri ha ngataanan nga mga tawo kundi ha amon la nga mga saksi, nga ginpili ngadaan han Dyos. Amo kami an kinmaon ngan inminom upod ha iya kahuman niya kabanhaw.⁴² Ngan ginsugo kami niya hin pagwali ha mga tawo han Maupay nga Sumat, ngan pagpamatuod nga amo hiya an gintudlok han Dyos nga maghurukom han mga buhi ngan han mga minatay.⁴³ Naghimangraw mahitungod ha iya an ngataanan nga mga manaragna nga nasiring nga an ngataanan nga natoo ha iya pasasayloon han ira mga sala pinaagi han gahom han iya ngaran."⁴⁴ Samtang nagyayakan pa hi Pedro, kinmunsad an Espiritu Santo ngada han ngataanan nga nammati han iya mensahe.⁴⁵ Nanhipausa an mga magtinuohon nga Judiyo nga tikang ha Jope nga inmupod kan Pedro, nga iginbubo liwat han Dyos an iya hatag nga Espiritu Santo ngada han mga Hentil.⁴⁶ Kay hinbatian nira

an mga Hentil nga nagayakan na hin lain nga mga pinulongan ngan nagdadayaw han pagkaharangdon han Dyos. Nagyakan hi Pedro,⁴⁷ "Kinmarawat han Espiritu Santo ini nga mga tawo sugad gud han aton pagkarawat. May-adap ba makakagpugong nga kabunyagan hira hin tubig?"⁴⁸ Sanglit nagsugo hi Pedro nga bunyagan hira ha ngaran hi Jesu-Cristo. Ngan naghangyo hira nga magpabilin hiya dida ha ira hin pira pa ka adlaw.

11 Nahibaroan han mga apostoles ngan han mga magtinuohon ha bug-os nga Judea nga an mga Hentil kinmarawat liwat han pulong han Dyos.² Han pagkadto ni Pedro ha Jerusalem, ginsusnan hiya han hugpo han mga Judiyo nga karuyag torion an mga Hentil, sugad han ira gintutuhan. Nagsiring hira,³ "Kay ano nga nakig-usa ka hadton diri tinori nga mga Hentil ngan nakigsaro ka pa ngani ha ira?"⁴ Sanglit iginsaysay ha ira hin tukib ni Pedro an nahinabo tikang gud ha tinikangan:⁵ "Nag-aampo ako didto ha syudad han Jope ngan nagkamay-ada ako hin usa nga panan-awon. Hinkit-an ko nga may nagtitipaubos nga sugad hin halapad nga taklap tikang ha langit nga gintutunton pinaagi han upat nga mga kanto, ngan hinmunong ini sapit ha akon."⁶ Gin-usisa ko an sulod hini, ngan hinkit-an ko in mga hayop, mga mananap nga naglalakat ngan nagkamang, ngan mga ihalas nga katamsihan.⁷ Niyan nakabati ako hin tingog nga nagsiring ha akon, 'Pedro, tindog; pagihaw ngan kaon!'⁸ Kundi nagsiring ako, 'Diri gud ako, Ginoo! Kay waray pa gud nakasulod ha akon baba ngan mahugaw o diri malinis nga pagkaon.'⁹ Nagyakan liwat an tingog tikang ha langit, 'Ayaw paghunahunaan ngan mahugaw in bisan ano nga ginsiring na han Dyos nga malinis.'¹⁰ Nahinabo ini makatulo ngan kahuman, iginbalik an akon hinkit-an ngadto ha langit.¹¹ Hito manta nga takna inmabot ha balay nga akon sinak-an in tulo ka tawo nga ginsugo tikang ha Cesarea.¹² Ginsiring ako han Espiritu nga umupod ako ha ira hin waray pagruhaduha. Inmupod liwat ha akon ngadto ha Cesarea ini nga unom nga mga magtinuohon nga taga-Jope, ngan sinmulod kami ngatanan han balay ni Cornelio.¹³ Iginsumat niya ha amon nga nakakita hiya hin anghel nga natindog ha sulod han iya balay, ngan nagsiring ha iya, 'Pagsugo hin mga tawo ngadto ha Jope, ngan ipakuha didto in usa ka tawo nga Simon Pedro an ngaran.'¹⁴ Magyayakan hiya ha iyo hin mga pulong nga makakatalwas ha imo ngan han bug-os mo nga panimalay.¹⁵ Ngan han pagtikang ko na hin pagyakan, kinmunsad ha ira an Espiritu Santo sugad gud han pagkunsad ha aton hadto han Espiritu Santo.¹⁶ Niyan nahinumdom ako han iginsiring han Ginoo, 'Nagbunyag hin tubig hi Juan, kundi pagbubunyagan kamo han Espiritu Santo.'¹⁷ Dayag kaupay nga naghatag an Dyos ngadto hito nga mga Hentil hin sugad nga hatag nga aton nakarawat ha iya dida han pagtoo naton kan Jesu-Cristo nga aton Ginoo. Sanglit hin-o ngani ako nga magpupugong han Dyos?"¹⁸ Han pakabati nira hihi, inmokoy an ira pagsuson ngan gindayaw nira an Dyos hin pagsiring, "Kon sugad, naghatag liwat an Dyos ngadto han mga Hentil hin higayon hin pagbasol basi hira mabuhil!"¹⁹ Nagsarang an mga magtinuohon tungod han pagpaketii ha ira nga nahinabo han pagpataya kan Esteban. Nahingadto in pira ha ira ha Fenicia, ha Cipre, ngan ha Antioquia, nga nagsusumat hira han mensahe ngadto la han mga Judiyo.²⁰ Kundi kinmadto ha Antioquia in mga magtinuohon nga taga-Cipre ug Cirene ngan nagsasangyaw hira han mensahe ngadto han mga Hentil liwat,

ngan ira ginsumatan han Maupay nga Sumat mahitungod han Ginoo nga Jesus.²¹ Nakada ha ira an gahom han Ginoo, ngan tinmoo in damo kaupay nga mga tawo, ngan nakabig hira ngadto ha Ginoo.²² Inmabot ha singbahan ha Jerusalem an sumat mahitungod hini, sanglit ginsugo nira hi Bernabe ngadto ha Antioquia.²³ Han pag-abot niya didto ngan han pakakita niya nga ginpakaupay han Dyos an mga tawo, nalipay hiya ngan gin-aghat niya hira ngatanan ngan magmatinanon ngan magmatinuohon hira han Ginoo ha bug-os nira nga mga kasingkasing.²⁴ Buutan nga tawo hi Bernabe, nga puno han Espiritu Santo ngan hin pagtoo. Sanglit damo nga mga tawo in nakabig ngadto ha Ginoo.²⁵ Niyan kinmadto hi Bernabe ha Tarso hin pagbiling kan Saulo.²⁶ Han paghiagii niya kan Saulo, igin-upod niya ngadto ha Antioquia. Sulod hin usa ka tuig nakig-uosa hira nga duha han mga tawo han singbahan, ngan nagtutdo hin kadamban nga mga tawo. Didto ha Antioquia an syahan ngan pagtawga nga Cristianos an mga magtinuohon.²⁷ Hadto nga panahon inmabot ha Antioquia in mga manaragna nga tikang ha Jerusalem.²⁸ Tinmindog in usa ha ira nga Agabo an ngaran, ngan nagtagna pinaagi han gahom han Espiritu nga maabot ha bug-os nga kalibutan in dako nga kagutom. (Nahinabo ini ha panahon nga hi Claudio an Emperador.)²⁹ Nagkauryon an mga magtinuohon ngan magpapadara an tagsa ha ira, sugad han iya mahimimo, basi makabulig han ira igkasi mga magtinuohon ngan nag-uokoy ha tuna han Judea.³⁰ Ginbuhat nira ini, ngan ginpadara nira an kwarta kanda Bernabe ug Saulo ngadto han mga katigurangan han singbahan.

12 Hini nga panahon nagtikang hi Hadi Herodes hin pagpaketii in pira nga mga kaapi han singbahan.

² Iginpapatay niya pinaagi hin espada hi Santiago nga bugto ni Juan.³ Han pakakita niya nga nakalipay ini han mga Judiyo, nagpadayon hiya ngan iginpadakop liwat hi Pedro. (Nahinabo ini ha panahon han Pyesta han Tinapay nga Waray Patubo.)⁴ Kahuman pagdakpa ha iya, ginpriso hi Pedro ngan ginpabantayan hin upat ka hugpo ngan mga gwardya, ngan tag-upat nga mga sondalo an kada hugpo. Naglarang hi Herodes nga pagbibistahan hiya ha atubangan han mga tawo kahuman han Pyesta han Paglabay.⁵ Sanglit ginsulod hi Pedro ha bilanggoan kundi an mga tawo han singbahan nagpadayon han ira mainiton ngan pag-ampo ngadto ha Dyos tungod ha iya.⁶ Dida han gab-i ngan pagdadad-on na hiya ni Herodes han pagkabuwas ngadto han mga tawo, nakaturog hi Pedro ha butnga hin duha ngan mga gwardya. Ginapos hiya hin duha ngan kadena, ngan may mga gwardya ngan nagbabantay han portahan han bilanggoan.⁷ Tigda la nga inmabot didto in usa ngan anghel han Ginoo, ngan nagmalamrag an sulod han prisohan. Ginbantad han anghel an sugbong ni Pedro, gin-pukaw hiya ngan ginsiring, "Dagmit! Buhat!" ngan natang-tang dayon an mga kadena ha iya mga kamot.⁸ Ngan nagsiring an anghel, "Hugta an imo bakos ngan isul-ot an imo mga sandalyas." Gintuman ini ni Pedro ngan nagsiring pa an anghel, "Pagkurugpos ngan sunod ha akon."⁹ Simunod ha iya hi Pedro hin paggawas han bilanggoan. Kundi diri hiya maaram kon tinuod ba an ginbubuhat han anghel; hunahuna niya nga usa la adto nga panan-awon.¹⁰ Inagian nira an syahan ngan an ikaduha ngan mga gwardyahan ngan inmabot hira han portahan ngan puthaw ngan ginagawsan ngadto han syudad. Naglugaring la pag-abre an portahan para ha ira ngan nagkagawas hira. Inma-

gi hira hin usa nga kalsada ngan binayaan dayon hi Pedro han anghel.¹¹ Niyan nakasabot hi Pedro han nahinabo ha iya ngan nagsiring, "Yana maaram na ako nga matuod gud an ngatanan. Ginsugso han Ginoo an iya anghel ngan gitawas ako niya tikang han gahom ni Herodes ngan tikang han ngatanan nga karuyag han mga Judiyo ngan mahinabo ha akon."¹² Han kasayod niya han iya kamutangan, kinmadto hiya ha balay ni Maria nga iroy ni Juan Marcos diin nagkatirok in damo nga mga tawo nga nag-aampo.¹³ Nagtuktok hi Pedro han portahan ha gawas, ngan kinmadto in usa ngan surugoon nga Roda an ngaran hin panginano.¹⁴ Kinilala niya an tingog ni Pedro, ngan tungod ha dako niya nga kalipay, dinmalagan hiya hin pagbalik, ngan waray kaabrehi an porta, ngan nagsumat hiya nga nakadto ha gawas hi Pedro.¹⁵ "Nalilipong ka ba?" ginsiring hiya nira. Kundi nagdig-on gud hiya nga matuod an iya ginyakan. Sanglit binmaton hira, "An anghel adto niya."¹⁶ Nagpadayon hin pagtuktok hi Pedro, ngan han pag-abrehi na nira han porta ngan han pakakita nira ha iya, nahipausa hira.¹⁷ Ginsenysayan hira niya ngan maghilom hira, ngan igin-saysay ha ira kon ginpaunan-o han Ginoo hin pagpagawas ha iya ha bilanggoan. Nagsiring hiya, "Igsumat ini kan Santiago ngan han iba nga mga magtinuohon." Katapos bin-maya hiya ha ira ngan kinmadto ha lain nga dapit.¹⁸ Han pagkaaga na duro an kalisang han mga gwardya kon ano an nahinabo kan Pedro.¹⁹ Nagsugo hi Herodes hin pag-pabiling kan Pedro, kundi waray hira makaagi ha iya. Sanglit ginpaibistigar niya an mga gwardya ngan nagsugo hiya ngan pamatayon ini hira. Kahuman hini, kinmadto hi Herodes ha Cesarea tikang ha Judea ngan nagpabilin hiya didto hin pira ka adlaw.²⁰ Nasina hin duro hi Herodes han mga tawo ha Tiro ug ha Sidon. Sanglit nagkaurosa hira hin pakigkita kan Herodes. Syahan nadara nira hi Blasto ngan tinaporan han palasyo hin pagbulig ha ira. Niyan kinmadto hira kan Herodes ngan nakigsangkay ha iya, kay an pagkaon han ira nasod natikang man ha tuna han hadi.²¹ Dida hin usa ngan gintalaan nga adlaw nagsul-ot hi Herodes han iya hadianon nga biste, linmingkod han iya trono, ngan namulong ha mga tawo.²² Naggoliat an mga tawo, "Diri ini tawo nga nagyayakan, kundi usa nga diyos!"²³ Ginhampak dayon hi Herodes han anghel han Ginoo kay waray niya pasidunggi an Dyos. Ginkaon hiya hin mga ulod ngan namatay.²⁴ Nagpadayon hin paglurab ngan pagtubo an pulong han Dyos.²⁵ Nakahuman hira Bernabe ug Saulo han ira buruhaton ngan binmalik hira tikang ha Jerusalem ngan dara nira hi Juan Marcos.

13 Didto ha singbahan han Antioquia may-ada mga manaragna ngan mga magturutdo nga amo hira Bernabe, Simeon (nga gin-agnayan hin Negro), Lucio (nga taga-Cirene), Manaen (nga nagtubo upod kan Gobernador Herodes), ug Saulo.² Samtang nag-aalagad hira han Ginoo ngan nagpupuasa, nagsiring ha ira an Espiritu Santo, "Laina para ha akon hira Bernabe ug Saulo para hin pagtuman han buruhaton nga iginhatag ko ha ira, nga amo an hinungdan han pagtawga ko ha ira."³ Nagpuasa ngan nag-ampo hira, iginpandong an ira mga kamot kanda Bernabe ug Saulo, ngan ginpagikan hira.⁴ Tungod nga ginsugo man han Espiritu Santo hira Bernabe ug Saulo, kinmadto hira ha Seleucia ngan tikang didto nagsakay hira ngadto ha puro han Cipre.⁵ Han pag-abot nira ha Salamina, nagwali hira han pulong han Dyos didto han mga sinagoga han mga Judiyo. Upod nira hi Juan Marcos nga ira kabulig.⁶ Ginluob

nira hin paglatas an puro tubtob ngadto ha Papos, diin iginkita nira in salamangkero ngan ginnanggaranan kan Bar-Jesus; usa hiya nga Judiyo ngan napakamanaragna.⁷ Sangkay hiya ni Sergio Paulo, an Gobernador han puro, ngan usa ka tawo nga maaram. Iginpatawag han Gobernador hira Bernabe ug Saulo, kay karuyag niya mamati han pulong han Dyos.⁸ Kundi gin-ulang hira ni Elimas ngan salamangkero (ini an iya ngaran ha Griego); ginginguha niya ngan mahibulag han pagtoo an Gobernador.⁹ Niyan hi Saulo—nga kinikilala liwat nga Pablo, ngan puno han Espiritu Santo, sinmiplat hiya han salamangkero,¹⁰ ngan nagsiring, "Ikaw nga anak han Yawa! Kaaway ka han ngatanan nga mag-upay; puno ka han ngatanan nga yawan-on ngan mga panlimborg, ngan diri ka nahunong hin pagpanhimuwa han mga kamatuoran han Ginoo!¹¹ Yana pag-sisiratan ka han Ginoo. Mabubuta ka ngan diri ka makita han kapawa sulod hin pira ka adlaw!" Ha gilayon nagmasirom an pangita ni Elimas ngan nagbalikbalik hiya pamiling hin magtutugway ha iya.¹² Han pakakita han Gobernador hini ngan nahinabo, tinmoo hiya tungod ngan duro an iya paghipausa han pagturon-an mahitungod han Ginoo.¹³ Tikang ha Papos nagsakay hira Pablo ngan han iya mga kaupod, ngan inmabot hira ha Perga, ngan usa ngan syudad ha Panfilya, kundi binayaan hira ni Juan Marcos ngan inmoli ngadto ha Jerusalem.¹⁴ Tikang ha Perga nagpadayon hira ngadto ha Antioquia han Pisidia, ngan ha Adlaw ngan Iparahuway sinmulod hira han sinagoga ngan linmingkod.¹⁵ Kahuman pagbasa tikang han Balaod ni Moises ngan han sinurat han mga manaragna, nagpatugon ha ira an mga opisyal han sinagoga ngan nagsiring, "Kabugtoan, kon may-ada kamo mga pulong ngan makakapadasig han mga tawo, karuyag namon ngan magyakan kamo ha ira."¹⁶ Tinmindog hi Pablo ngan nagsenyas hiya ha ira ngan maghilom, ngan namulong hiya: "Mga igkasi ko Israelita ngan ngatanan ngan mga Hentil ngan hahani ngan nagsisingba han Dyos: pamatii ako!¹⁷ An Dyos han katawhan han Israel nagpili han aton mga kaapoy-apoyan ngan ginhimo hira ngan dako ngan nasod ha panahon han pag-ukoy nira ngan mga lumalangyaw didto ha Ehipto. Ginpagawas hira han Dyos tikang ha Ehipto pinaagi han iya dako ngan gahom,¹⁸ ngan sulod hin 40 ka tuig gin-ilob niya hira didto ha kamingawan.¹⁹ Ginbungkag niya in pito ngan mga nasod didto ha tuna han Canaan, ngan ginhatac ini ha ira ngan ginpatag-iya hira hini ngan tuna.²⁰ Nahinabo ini ngatanan sulod hin mga 450 ka tuig. "Kahuman hini, gintagan niya hira hin mga maghurukom tubtob han panahon ni manaragna Samuel.²¹ Ngan han pag-aro na nira hin hadi, iginhatag ha ira han Dyos hi Saulo ngan anak ni Cis, tikang han tribo ni Benjamin basi maghadi ha ira hin 40 ka tuig.²² Kahuman pagpaiwasa ha iya, hi David an ginhimo han Dyos ngan ira hadi. Amo ini an iginsiring han Dyos mahitungod ha iya, 'Hinbaroan ko nga hi David ngan anak ni Isai amo an tawo ngan akon naruruyagan ngan magtutuman han ngatanan ngan akon karuyag ipabuhat ha iya.'²³ Hi Jesus nga tulin ni David amo an ginhimo han Dyos ngan Magtaralwas han katawhan han Israel sumala han iya igin-saad.²⁴ Han waray pa magtikang hi Jesus han iya buruhaton, nagwali na hi Juan ha ngatanan ngan mga tawo han Israel ngan kinahanglan magbasol hira ngan magpabunyag.²⁵ Han harapit na matapos hi Juan han iya buruhaton, nagsiring hiya ha mga tawo, 'Para ha iyo, hin-o gud ako? Diri ako amo an iyo ginhihinulat. Kundi kitaa: makanhi hiya

sunod ha akon, ngan diri ngani ako takos hin paghukas han mga sandalyas han iya tiil.' ²⁶ "Mga igkasi ko Israelita nga mga tulin ni Abraham, ngan kamo ngatanan nga mga Hentil nga nagsisingba han Dyos: amo kita an ginpadadan hini nga mensahe han katalwasan! ²⁷ An mga tawo nga nag-uokoy ha Jerusalem ngan an ira mga pangulo waray kumilala nga hiya amo an Magtaralwas ngan waray hira pakasabot han mga pulong han mga manaragna nga ginbabasa ha kada Adlaw nga Iparahuway. Kundi natuman nira an mga pulong han mga manaragna pinaagi han pagsiroti nira kan Jesus. ²⁸ Ngan bisan kon waray nira hinagian nga sadang pasikaran hin pagsirot ha iya ha kamatayon, pinangaro nira kan Pilato nga patayon hiya. ²⁹ Ngan kahuman nira pagtumana an ngatanan nga ginhimangraw han Kasuratan mahitungod ha iya, gintanggal hiya nira ha kros ngan iginlubong. ³⁰ Kundi ginbanhaw hiya han Dyos, ³¹ ngan sulod hin damo nga mga adlaw nagpakita hiya hadton mga inmupod ha iya tikang ha Galilea ngadto ha Jerusalem. Mga saksi na hira niya yana ngadto ha katawhan han Israel. ^{32 - 33} Ngan aanchi kami yana pagdara han Maupay nga Sumat ha iyo: an iginsaad han Dyos ha aton mga kaapoy-apoyan nga iya pagbubuhaton, gintuman na niya yana para ha aton nga ira mga tulin, pinaagi han pagbanhaw kan Jesus. Sumala han iginsurat ha ikaduha nga Salmo: 'Ikaw an akon Anak; yana nga adlaw naging Amay ako nimo.' ³⁴ Ngan amo ini an iginsiring han Dyos mahitungod han pagkabanhaw niya, nga diri na gud madudunot ha lubnganan: 'Thahatak ko ha imo an baraan ngan kasasarigan nga mga kaupayan nga iginsaad ko kan David.' ³⁵ Sumala han iya isinisiring ha lain nga babin han Kasuratan, 'Diri ka matugot nga madunot ha lubnganan an imo baraan nga surugoon.' ³⁶ Gintuman ni David ha iya panahon an katuyoanhan han Dyos, ngan niyan namatay hiya, iginlubong tampo han iya mga kaapoy-apoyan, ngan nadunot. ³⁷ Kundi waray ini mahinabo nga pagkadunot ngadto han ginbanhaw han Dyos. ^{38 - 39} Kinahanglanhibaroan niyo ngatanan nga mga igkasi ko Israelita nga pinaagi kan Jesus iginwali ha iyo an mensahe mahitungod han pagpasaylo han mga sala; kinahanglan hibaroan niyo nga an ngatanan nga natoo ha iya natatalwas han ngatanan nga mga sala, nga diri nahihimo ini han Balaod ni Moises. ⁴⁰ Sanglit pagbantay kamo basi diri mahinabo ha iyo an iginsiring han mga manaragna: ⁴¹ 'Kitaa, kamo nga magtamay! Kahadlok ngan pagkamatay kamo! Kay an akon ginbubuhat yana amo an usa nga butang nga diri sadang niyo katuoahan, bisan pa kon may magsumat hini ha iyo!' ⁴² Han pagguwa na nira Pablo ug Bernabe han sinagoga, ginhangyo hira han mga tawo nga bumalik han sunod nga Adlaw nga Iparahuway ngan pagsumatan hira mahitungod hin iba pa hini nga mga butang. ⁴³ Kahuman na han katirok ha sinagoga, ginsunod hira Pablo ug Bernabe hin damo nga mga Judiyo ngan damo nga mga Hentil nga nakabig ha tuluohan han mga Judiyo. Naghimangraw ha ira an mga apostoles ngan gindasig hira nga magpadayon hin pagukoy hin kinabuhi dida ha grasya han Dyos. ⁴⁴ Han pagkasunod nga Adlaw nga Iparahuway an haros ngatanan nga mga tawo han bungto kinmadto pamati han pulong han Ginoo. ⁴⁵ Han pakakita han mga Judiyo han damo nga mga tawo, napungot hira ngan tinmipa hira han iginyakan ni Pablo ngan ginpakaalohan pa nira hiya. ⁴⁶ Kundi dinimumang lugod an kaisog nira Pablo ug Bernabe hin pagyakan, "Kinahanglan nga kamo anay an pagwalihan han pulong

han Dyos. Kundi tungod nga iyo man ini iginsasalikway ngan diri niyo gin-iisip nga takos kamo han kinabuhi nga dayon, matalikod kami ha iyo ngan makadto kami han mga Hentil. ⁴⁷ Kay amo ini an sugo nga iginhatag ha amon han Ginoo: 'Iginbutang ko ikaw nga magin kapawa han mga Hentil, basi matalwas an bug-os nga kalibutan.' ⁴⁸ Nalipay an mga Hentil han pakabati nira hini, ngan gindayaw nira an mensahe han Ginoo, ngan adton mga ginpili para han dayon nga kinabuhi nahimo nga mga magtinuohon. ⁴⁹ Naglurab an pulong han Ginoo ha ngatanan nga dapit didto hito nga tuna. ⁵⁰ Kundi gintukso han mga Judiyo an mga dagko nga pagkatawo han syudad ngan an tinahod nga mga hinangad nga Hentil nga kababayen-an nga mainampon han Dyos. Nagtikang hira hin pagpakurii kanda Pablo ug Bernabe, ngan ginpalayas hira han ira tuna. ⁵¹ Ginaspas han mga Apostoles an tapotapo han ira mga tiil nga tigaman han ira pagriwa, ngan nagpadayon hira ngadto ha Iconio. ⁵² Duro an kalipay han mga magtinuohon ha Antioquia, ngan napuno hira han Espiritu Santo.

14 Amo gihapon an nahinabo didto ha Iconio: kinmadto hira Pablo ug Bernabe ha sinagoga han mga Judiyo. Tungod han maupay nira nga pagwali, damo nga mga Judiyo ngan mga Hentil in tinmoo. ² Kundi an mga Hentil gintukso han mga Judiyo nga diri natoo, sanglit nasi-na hira han mga magtinuohon. ³ Nagpabilin didto hin mai-ha an mga apostoles. Nagwali hira hin madasigon mahitungod han Ginoo, nga nagpamatuod nga an ira mensahe mahitungod han iya grasya matuod gud, pinaagi hin paghatag ha ira han gahom hin pagbuhat hin mga milagro ngan mga orosahan. ⁴ Nabahin an mga tawo han syudad: may inmugop han mga Judiyo ngan may-ada man liwat inmugop han mga apostoles. ⁵ Niyan nagkauroyon in pira han mga Hentil ngan han mga Judiyo, upod an ira mga pangulo, hin pagdarahog han mga apostoles ngan hin pagbato ha ira. ⁶ Han paghibaro hini han mga apostoles, nangaligi hira ngadto ha Listra ngan ha Derbe nga mga syudad ha Licaonia, ngan ngadto han kahigrani nga katunaan. ⁷ Didto iginwali nira an Maupay nga Sumat. ⁸ Didto ha Listra may-ada tawo nga lulid nga piay tikang han iya katawo ngan waray gud hiya makalakat. ⁹ Nalingkod hiya didto patati han mga pulong ni Pablo. Hinkit-an ni Pablo nga natoo hiya ngan mahihimo hin kaupay, sanglit tinutokan niya an lulid, ¹⁰ ngan ginsiring ha dako nga tingog, "Tadong hin pagtindog!" Linmukso an tawo ngan naglinakatlakat. ¹¹ Han pakakita han mga tawo han ginbuhat ni Pablo, naggoliat hira ha ira yinaknan nga Licaonyanon, "An kadiyasan nahimo nga pareho hin mga tawo ngan linmusad nganhi ha aton!" ¹² Ginngaranan nira hin Seus hi Bernabe ngan Herme hi Pablo, kay hiya man an parayakan. ¹³ An padi ni Seus nga dyos nagdara hin mga baka ngan hin mga bukad ngadto han portahan, kanay templo nakadto ha gawas la han bungto. Karuyag niya ngan han mga tawo nga maghalad hini ngadto han mga apostoles. ¹⁴ Han paghibaro nira Bernabe ug Pablo han ira karuyag pagbuhaton, ginggisi nira an ira mga panapton. Nagdadlagan hira ngadto ha butnga han mga tawo ngan naggoliat, ¹⁵ "Mga tawo, kay ano nga ginbubuhat niyo ini? Mga tawo la kami pareho ha iyo! Kinmanhi kami hin pagpasangyaw han Mau-pay ngan Sumat basi talikdan niyo ini nga waray pulos ngan mga butang, ngan bumalik kamo sa Dyos nga naghimo han langit, han tuna, han dagat, ngan han ngatanan nga aada ha ira. ¹⁶ Hadto nga mga panahon pinasagdan la niya

an ngatanan nga mga katawhan hin pagtuman han ira karuyag.¹⁷ Kundi pirme hiya nagpapamatuod hiunong han iya kalugaringon pinaagi han magupay nga mga butang nga iya ginbubuhat: nahatag hiya ha iyo hin uran tikang ha langit ngan mga abot han tuna ha igo nga panahon; nahatag hiya ha iyo hin pagkaon ngan ginpupuno pa hin kalipay an iyo mga kasingkasing."¹⁸ Kundi bisan pa kahuman nira pamulong, nagkuri la gihapon an mga apostoles hin pagpugong han mga tawo hin pagdara hin mga halad ngadto ha ira.¹⁹ Inmabot in mga Judiyo nga tikang ha Antioquia ha Pisidia ngan tikang ha Iconio. Nakabig nira an mga tawo, ginbato nira hi Pablo ngan gindanas nira ha gawas han bungto, kay naghunahuna hira nga patay na hiya.²⁰ Kundi han pag-alirongi ha iya han mga magtinuhon, binmuhat hiya ngan binmalik ngadto ha bungto. Han pagkabuwas hiya ngan hi Bernabe kinmadto ha Derbe.²¹ Iginwali nira Pablo ug Bernabe an Maupay ngan Sumat didto ha Derbe, ngan damo an ira nakabig. Niyan binmalik hira ngadto ha Listra ug Iconio ngan nagpadayon ngadto ha Antioquia ha Pisidia.²² Ginparig-on nira an mga magtinuhon ngan gindasig nira nga magpadayon hira han ira pagtoo. Nagtutdo hira, "Kinahanglan mag-agì kita hin damo nga mga kakurian hin pagsulod han Ginhadian han Dyos."²³ Ha kada singbahan nagtudlok hira hin mga katigurangan, ngan upod an mga pag-ampo ngan pagpuasa, igintubyen hira ngadto han Gino ngira sinasarigan.²⁴ Kahuman nira maglatas han katunaan han Pisidia, inmabot hira ha Pamfilya.²⁵ Iginwali nira an mensahe didto ha Perga, ngan katapos linmugsong hira ngadto ha Atalia.²⁶ Tikang didto nagsakay hira pagbalik ngadto ha Antioquia, diin didto igintubyen hira ngadto han mahigugmaon ngan pagmangno han grasya han Dyos para han buruhaton ngan yana ira na natuman.²⁷ Han pag-abot nira ha Antioquia, gintirok nira an mga sakop han singbahan ngan iginsumat nira ha ira an ngatanan ngan ginbuhat han Dyos pinaagi ha ira ngan kon ginpaunan-o niya basi kabuksan an dalan ngan tumoo an mga Hentil.²⁸ Didto nagpabilin hira hin maiha upod han mga magtinuhon.

15 Nagkaabot ha Antioquia in mga tawo nga tikang ha Judea nga nagtutdo han mga magtinuhon: "Diri kamo matatalwas kon diri kamo magtuman han seremonyas han pagtori sumala han ginkinahanglan han Balaod ni Moises."² Ginsupak ini nga pagturon-an nira Pablo ug Bernabe, sanglit nagkamay-ada hira mapaso nga lantugi mahitungod hini. Sanglit ginkauruyonan nga makadto ha Jerusalem hira Pablo ug Bernabe ngan iba pa nga kabugtoan ha Antioquia, ngan makigkita hira han mga apostoles ngan mga katigurangan mahitungod hini nga butang nga ginkakalantugian.³ Ginpagikan hira han singbahan, ngan han pag-agì nira ha Fenicia ngan ha Samaria, iginsumat nira an kakabig han mga Hentil ngadto sa Dyos. Nakalipay ini nga sumat han ngatanan ngan magtinuhon.⁴ Han pag-abot nira ha Jerusalem, ginkarawat hira han singbahan, han mga apostoles, ngan han mga katigurangan, nga ira ginsumatan mahitungod han ngatanan ngan ginbuhat han Dyos pinaagi ha ira.⁵ Kundi tinmindog in pira han mga magtinuhon nga kaapi han hugpo han mga Parisiyo, ngan nagsiring, "Kinahanglan pagtorion an mga magtinuhon ngan mga Hentil ngan sidngon hira nga magtuman han Balaod ni Moises."⁶ Nagkatirok an mga apostoles ngan an mga katigurangan hin pagtuhay hini nga kasamok.⁷ Kahuman hin maiha ng

larulantugi, tinmindog hi Pedro ngan nagsiring, "Kabugtoan ko, maaram man kamo ngan nag-agì ngan panahon ginpili ako han Dyos tikang ha iyo, hin pagwali han Maupay ngan Sumat ngadto han mga Hentil, basi hira makabati ngan tumoo.⁸ Ngan nagpadayag an Dyos ngan sayod han kasingkasing han mga tawo, han iya pagkarawat han mga Hentil pinaagi hin paghatag ha ira han Espiritu Santo sugad han paghatag niya ha aton.⁹ Waray ginpalabi han Dyos ha aton ngan ha ira; ginpasaylo niya an ira mga sala kay timoo man hira.¹⁰ Sanglit kay ano ngan yana karuyag man niyo ngan pagsarihan an Dyos pinaagi hin pagbutang hin makuri ngan paras-anon ha mga magtinuhon, ngan diri ngani mahihimo hin kapas-an naton ngan han aton mga kaapoy-apoyan?¹¹ Diri ito amo! Natoo kami ngan hira, sugad ha aton, natatalwas pinaagi han grasya han Gino ng Jesus."¹² Nagmingaw an bug-os nga hugpo han pakabati nira han sumat nira Bernabe ug Pablo hiunong han ngatanan ngan mga orosahan ngan mga milagro ngan ginbuhat han Dyos ngadto han mga Hentil pinaagi ha ira.¹³ Katapos nira pagyakan, nagsiring liwat hi Santiago: "Kabugtoan, pamatiako niyo.¹⁴ Kahuman pa la igsaysay hi Simon hiunong han syahan ngan pagpakita han Dyos han iya paghigugma han mga Hentil, pinaagi hin pagkuha tikang ha ira hin kalugaringon niya ngan mga tawo.¹⁵ Nahauyon ini han mga pulong han mga manaragna sumala han siring han Kasuratan:¹⁶ 'Kahuman hini mabalik ako, nasiring an Gino, ngan titindogon ko an napukan ngan balay ni David. Ibabalik ko an mga nagkaruruba, ngan padidig-onon ko na liwat ini.¹⁷ Sanglit magbibiling han Gino an iba ngan katawhan, ngan an ngatanan ngan mga Hentil ngan gintawag ko nga akon kalugaringon.¹⁸ Amo ini an siring han Gino ngan nagpadayag hini hadto pa ngan panahon.'¹⁹ 'Ha akon nga bahin,' nagpadayon hi Santiago, "diri naton pagsamokon an mga Hentil ngan nadangop han Dyos.²⁰ Lugod, kinahanglan magsurat kita hin pagsumat ha ira ngan diri na hira kumaon hin pagkaon ngan nahugawan tungod ngan iginhad ngadto han mga kadiyosan; ngan likayan nira an pakighilawas; ngan diri hira kumaon hin bisan ano ngan gitilo ngan hayop ngan hin dugo.²¹ Kay tikang pa han una ngan panahon pirme ginbabasa an Balaod ni Moises ha mga sinagoga ha kada Adlaw ngan Iparahuway, ngan iginiwali an iya mga pulong ha kada bungto."²² Niyan nagkasarabot an mga apostoles ngan an mga katigurangan ug an bug-os ngan singbahan, hin pagpili hin pira ngan mga tawo tikang han ira hugpo, nganginsugo hira ngadto ha Antioquia, upod kanda Pablo ug Bernabe. Ginpili nira hi Judas ngan gintatawag ngan Barsabas, ngan hi Silas, ngan duha ka tawo ngan tinahod kaupay han mga magtinuhon.²³ Iginpadara ha ira ini ngan surat: "Nangongomosta kami, an mga apostoles ngan mga katigurangan ngan iyo kabugtoan, ha ngatanan ngan kabugtoan ngan Hentil ngan nauokoy ha Antioquia, ha Siria, ngan ha Cilicia.²⁴ Nakabati kami ngan may-ada mga tawo tikang han amon hugpo, ngan kinmada ngan nakasamok ha iyo pinaagi han ira mga gin-pamulong, bisan kon waray namon hira pagsugoa hin pagbutah hini.²⁵ Sanglit nagkatirok kami ngan nagkaurosa hin pagpili hin mga tawo ngan susugoon namon ngada ha iyo. Maupod hira han aton hinigugma ngan kasangkayan, hira Bernabe ug Pablo,²⁶ ngan nagtubyan han ira kinabuhi tungod hin pagsirbe han aton Gino Jesu-Cristo.²⁷ Nagsusugo kami ngada ha iyo kanda Judas ug Silas ngan amo an magsusumat ha iyo han mga butang ngan iginsurat namon ha

uyo.²⁸ Minaupay ini namon ngan han Espiritu Santo nga diri na kamo butangan hin lain pa nga paras-anon labot hini nga kinahanglanon nga mga turumanon:²⁹ Diri kamo kumaon hin bisaan ano nga pagkaon nga iginhalad ha mga diyosdiyos; diri kamo kumaon hin dugo; diri kamo kumaon hin bisaan ano nga gintilo nga hayop; diri kamo makighilawas. Maghihingaupay kamo kon likayan niyo an pagbuhat hini nga mga butang. Adyo.”³⁰ Ginpagikan nira an mga ginsugo ngan kinmadto hira ha Antioquia; diin gintirok nira an bug-os nga hugpo han mga magtinuohon, ngan iginhatag ha ira an surat.³¹ Han pakabasa han mga tawo han surat, nalipay gud hira tungod han mensahe nga nakapadasig.³² Nagyakan hin maiha ngadto han mga kabugtoan hira Judas ug Silas nga mga manaragna liwat, ngan nakapakusog ngan nakapadasig ini ha ira.³³ Kahuman nira magpabilin didto hin halipot nga panahon, ginpagikan hira nga malinawon han kabugtoan; ngan binimalik hira ngadto han mga nagsugo ha ira. (³⁴ Kundi minaupay ni Silas nga magpabilin hiya didto.)³⁵ Nagpabilin hira Pablo ug Bernabe ha Antioquia. Kaupod in damo nga iba pa nga mga tawo nagtutdo ngan nagwali hira han pulong han Ginoo.³⁶ Pag-agì hin pira ka adlaw, nagsiring hi Pablo kan Bernabe, “Balika ngan duawa ta an kabugtoan ha kada bungto nga aton ginwalihan han pulong han Ginoo ngan kitaa ta kon naunan-o na hira.”³⁷ Karuyag ni Bernabe nga ig-upod gihapon nira hi Juan Marcos.³⁸ Kundi naghunahuna hi Pablo nga diri maupay nga umupod ha ira in usa ngan binmaya ha ira didto ha Pamfilya ngan waray magpadayon hin pagtapos han ira buruhaton.³⁹ Nagkamay-ada hira mapaso nga lantugi, sanglit nagkulabag hira. Igin-upod ni Bernabe hi Marcos ngan nagsakay hira ngadto ha Cipre;⁴⁰ samtang ginpili ni Pablo hi Silas, ngan ginnikan hira nga igintubyan han kabugtoan ngadto ha grasya han Ginoo. Kinmadto hira ha Siria ug Cilicia ngan ginparig-on niya ang mga singbahan.

16 Inmabot hi Pablo ngadto ha Derbe ug Listra. May-ada didto usa nga tinun-an nga Timoteo an ngaran. Anak hiya hin babaye nga matinuohon nga Judiyo, kundi Griego an amay niya.² Dinayaw hi Timoteo han ngatanan nga mga magtinuohon ha Listra ug Iconio.³ Karuyag ni Pablo nga ig-upod niya hi Timoteo. Gintori niya hi Timoteo tungod han mga Judiyo nga nag-uokoy didto hito nga mga dapit nga maaram nga Griego an amay niya.⁴ Han pag-agì nira han mga bungto, iginhatag nira han mga magtinuohon an mga turumanon nga ginkatangdoan han mga apostoles ngan mga katigurangan didto ha Jerusalem, ngan ginpanhimumdom hira nga pagtumanon nira ini.⁵ Sanglit nagmarig-on an pagtoo han mga singbahan ngan pirme hira nadudugangan kada adlaw.⁶ Naglatas hira han katunaan han Frigia ngan han Galacia, kay gindid-an hira han Espiritu Santo hin pagwali han mensahe didto ha lalawigan han Asia.⁷ Han pag-abot nira ngadto han atbang nga pag-ulthan han Misia, nakhunahuna hira hin pagkadto ha lalawigan han Bitinia, kundi waray hira tugot ni Jesus. ⁸ Sanglit linabyan la nira an Misia ngan linmugsong hira ngadto ha Troas.⁹ Didto nagkamay-ada panawon hi Pablo hito nga gab-i, diin kinmita hiya hin usa ka tawo nga taga-Macedonia nga natukdaw ngan naghangyo ha iya hin pagsiring, “Tabok ngadi ha Macedonia ngan buligi kami!”¹⁰ Kahuman ni Pablo pakakita hini nga panawon, nag-andam kami hin pagkadto ha Macedonia kay waray ruhaduha nga gintawag kami han Dyos hin pagwali

han Maupay ngan Sumat ngadto han mga tawo didto.¹¹ Tikang ha Troas nagsakay kami hin pagtabok ngadto ha Samotrasia, ngan han pagkabuwas, ngadto ha Neapolis.¹² Tikang didto nagpadayon kami ngadto ha Filipos, an gididakoi nga syudad han syahan nga distrito han Macedonia, nga sakop liwat han Roma. Nagpabilin kami hin pira ka adlaw didto.¹³ Ha Adlaw nga Iparahuway kinmadto kami ha ligid han salog nga gawas na han syudad, ha usa nga dapit nga ginhunahuna namon nga arampoan han mga Judiyo. Linmingkod kami ngan nakighimangraw han kababayen-an nga nagkatitirok didto.¹⁴ Usa han mga nakabati ha amon amo hi Lydia nga taga-Tiatira, nga parabalyga hin marahalon nga mga tila nga granate. Masingbahon hiya han Dyos ngan binuksan han Ginoo an iya kasingkasring hin pamati han mga iginsisiring ni Pablo.¹⁵ Ginbungangan hiya ngan an bug-os niya nga panimalay. Gindapit kami niya hin pagsiring, “Kon gin-iisip man ako niyo nga tinuod nga matinuohon han Ginoo, didi kamo saka ha akon balay.” Ngan waray gud hiya pabaribad.¹⁶ Han nagtitipakadto kami han dapit nga arampoan, gintapo kami hin usa nga oripon nga babayehay. May-ada ini hiya maraot nga espiritu nga nahatag ha iya hin gahom hin pagtigo han tiarabot nga mga butang. Dako nga kwarta an kinikita han iya mga agaron tungod han iya ka paratigo.¹⁷ Ginsunod niya hi Pablo ngan kami nga naggogoliat, “Mga surgoon ini nga mga tawo han Gilalabawi nga Dyos! Igin-sasangyaw nira ha iyo an mensahe han katalwasan!”¹⁸ Gibuhatan niya ini hin damo na nga mga adlaw tubtob nga napungot hi Pablo ngan inatubang niya an babayehay ngan sidngon an espiritu, “Ginsusugo ko ikaw ha ngaran ni Jesu-Cristo, gawas dida ha iya!” Ginmawas ha iya an espiritu hito manta nga takna.¹⁹ Han pakasabot han mga agaron han babayehay nga waray na hira higayon hin panalapi, gindakop nira hira Pablo ug Silas ngan gindara ngadto ha atubangan han mga punoan.²⁰ Ginpaatubang ini hira han mga punoan nga Romano, ngan nagsiring hira, “Mga Judiyo ini nga nagsasamok han aton syudad.²¹ Nagtututdo hira hin mga pamatasan nga nasupak han aton balaod; diri kita makakahimo hin pagkarawat o pagtuman hini kay Romano kita.”²² Bimmulig an mga tawo hin paghampak ha ira; ginggisi ngan ginlubas han mga punoan an mga panapton nira Pablo ug Silas, ngan iginpalatob hira.²³ Kahuman hin duro nga paghampak, igsulod hira ha prisohan ngan ginsugo an gwardya han prisohan nga pagbantayan gud hira hin maupay.²⁴ Han pakakarawat hini nga sugo, igsulod hira han gwardya ha bartolina ngan ginpandogan an ira mga tiil.²⁵ Han harapit na magkatutnga an kagab-ihon, hira Pablo ug Silas nag-iinampo ngan nagkikinanta hin mga pagdayaw han Dyos, ngan nagpipinamati ha ira an iba nga mga priso.²⁶ Tigda la nga linminog hin duro kakusog, ngan nakabay-og han bug-os nga prisohan. Hito manta nga takna naabre an mga porta ngan natangtang an mga kadena han ngatanan nga mga priso.²⁷ Nagmata an gwardya, ngan han pagkita niya nga naabre na an mga porta han prisohan, hinulbot niya an iya espada ngan nag-uunay na unta hiya, kay nakhunahuna hiya ngan nagpakakalagiw na an ngatanan nga mga priso.²⁸ Kundi gimoliat hi Pablo, “Ayaw pag-unay! Aadi kami ngatanan!”²⁹ Nag-aro hin suga an gwardya han prisohan, nagdagmit pagsulod, ngan hinmapa nga nangungurog ha tiilan nira Pablo ug Silas.³⁰ Ngan ightingwas hira ngan nagpakiaina hiya ha ira, “Mga mano, ano an kinahanglan ko pagbuhaton basi matalwas

ako?" ³¹ Binmaton hira, "Too han Ginoo nga Jesus, ngan matatalwas ka—ikaw, pati an imo panimalay." ³² Niyan iginwali nira an pulong han Ginoo ha iya ngan han ngatanan nga sakop han iya balay. ³³ Hito manta nga takna han gab-i gindara hira han gwardya ngan ginhugasan an ira mga samad; ngan ginbunyagan dayon hiya ngan an bug-os niya nga panimalay. ³⁴ Kahuman ginpauswag niya hira Pablo ug Silas ngadto han iya balay ngan gindurotan hira hin pagkaon. Malipayon na hiya ngan an iya panimalay kay tin-moo na man hira han Dyos. ³⁵ Han pagkaaga na, nagsugo an mga punoan nga Romano hin mga polis nga buhian na hira Pablo ug Silas. ³⁶ Sanglit ginsumatan han gwardya hira Pablo ug Silas nga ginpapabuhian na hira han mga punoan ngan makakagawas na hira han prisohan. ³⁷ Kundi ginsiring ni Pablo an mga polis, "Iginpalatob kami nira ha atubangan han mga tawo bisan kon waray kami mga sala, ngan mga Romano kami! Ngan iginsulod pa kami nira ha prisohan. Ito yana, karuyag ba nira nga ira la hilomon an pagpagawas ha amon? Diri mahihimo! Kinahanglan hira ngahaw nga mga punoan nga Romano an kumanhi hin pagpagawas ha amon." ³⁸ Iginsumat ini han mga polis ngadto han mga punoan nga Romano, ngan han pakabati nira nga mga Romano ngay-an hira Pablo ug Silas, nagkihadlok hira. ³⁹ Sanglit kinmadto hira ha prisohan ngan nangaro hira hin pasaylo kanda Pablo ug Silas. Ginpagawas hira han prisohan ngan ginhangyo nga bumaya na hira han syudad. ⁴⁰ Ginmawas han prisohan hira Pablo ug Silas ngan napakadto han balay ni Lydia. Didto iginkita nira an mga magtinuohon, ira gindasig hira hin mga pulong, ngan kahuman, ginmikan hira.

17 Naglatas hira han Ampipolis ug Apolonia ngan in-mabot hira ha Tesalonica, diin may-ada sinagoga han mga Judiyo. ² Sugad han iya nababatasan, sinmulod hi Pablo han sinagoga. Sulod hin tulo ka Adlaw nga Iparahuway nakiglantugi hiya didto han mga tawo, pinasikad han Kasuratan. ³ Iya iginsaysay ha ira an Kasuratan, ngan ginpamatud-an niya nga an Cristo kinahanglan mag-antos ngan mabanhaw tikang ha mga minatay. Nagsiring hi Pablo, "Ini nga Jesus nga akon iginwawali ha iyo amo an Cristo!" ⁴ Nakabig in pira nga mga Judiyo ngan inmupod hira kanda Pablo ug Silas, sugad man in damo nga mga Griego nga mainampon han Dyos, ngan damo han mga kinikilala nga kababayen-an. ⁵ Kundi naawa an mga Judiyo, ngan nagtirok hira hin mga bugoy tikang ha mga kalsada. basi maghimo hin kasamok. Ginribok nira an bug-os nga syudad, ngan ginggubat an balay ni Jason, kay tuyo nira hin pagbiling kanda Pablo ug Silas, basi dad-on nira ha atubangan han mga tawo. ⁶ Kundi waray man nira hiagii hira Pablo ug Silas, sanglit asay nira gindanas hira Jason ngan hin iba pa nga mga magtinuohon ngadto han mga punoan han syudad, ngan naggogliat hira: "Nakasamok ini nga mga tawo ha bisan diin nga dapit! Yana kinmanhi hira ha aton syudad" ⁷ ngan gintago hira ni Jason ha iya balay. Gintatalapas nira ngatanan an mga balaod han Emperador; nasiring hira nga may lain pa nga hadi nga ginngangararan kan Jesus." ⁸ Pinaagi hini nga mga pag-goliat nagkasaramok an mga tawo ngan an mga punoan han syudad. ⁹ Han kapyansahi na kan Jason ngan han iya mga kaupod, ginbuhan hira han mga punoan. ¹⁰ Han pagkagab-i na ginpagikan han mga magtinuohon ngadto ha Berea hira Pablo ug Silas. Han pag-abot nira didto, sinmulod hira han sinagoga han mga Judiyo. ¹¹ An mga tawo

didto mas andam hin pagkarawat han mensahe kay han mga taga-Tesalonica. Kinasingkasing an ira pamati han pulong, ngan kada adlaw nag-aaram hira han Kasuratan hin pagkita kon matuod ba an iginyakan ni Pablo. ¹² Damo ha ira in tinmuo; upod in kadam-an nga Griego nga kababayen-an nga kinikilala han bungto, ngan hin mga kalalaken-an. ¹³ Kundi han pakabati han mga Judiyo ha Tesalonica nga nagwali liwat hi Pablo han pulong han Dyos didto ha Berea, kinmadto hira hin pagtukso ngan pagribok han mga tawo. ¹⁴ Ginpalakat dayon hi Pablo han mga magtinuohon ngadto ha baybayon, kundi nagpabilin ha Berea hira Silas ug Timoteo. ¹⁵ An mga tawo nga nagdul-ong kan Pablo inmupod ha iya tubtot ha Atenas. Binmalik hira ha Berea dara an tugon ni Pablo kanda Silas ug Timoteo nga lumanat dayon hira ha iya. ¹⁶ Samtang naghuhulat hi Pablo didto ha Atenas kanda Silas ug Timoteo, dako gud an iya kabaraka han pakakita niya nga puno hin mga diyosdiyos an syudad. ¹⁷ Sanglit nakiglantugi hiya didto ha sinagoga han mga Judiyo ngan mga Hentil nga magsingbahon han Dyos. Nakiglantugi liwat hiya adlaw-adlaw han mga tawo nga napakadto han taboan. ¹⁸ Nakiglantugi liwat ha iya in mga magturutdo nga Epicureo ngan Estoico. May nagsiring ha ira, "Ano ba an karuyag isiring hini nga mayakan nga napakamaaram?" Nagsiring an iba, "Sugad hiya hin nagwawali mahitungod hin langyaw nga mga diyos." Ginsiring nira ini kay nagwawali man hi Pablo mahitungod kan Jesus ngan han pagkabanhaw. ¹⁹ Sanglit ginkuha nira hi Pablo ngan gindara ngadto ha atubangan han hukmanan han Areopago ngan nagsiring hira, "Karuyag namon mahibaro hini nga bag-o nga pagturon-an nga imo igintututdo. ²⁰ Nahipapausa kami hini nga mga butang nga imo igintututdo, sanglit karuyag namon mahibaroan an ira kahulogan." (²¹ Kay an ngatanan nga taga-Atenas ngan an mga lumalangyaw nga nag-uokoy didto waray iba nga binubuhat kundi an pagsinumat ngan pagpinamati hin bag-o nga mga butang.) ²² Sanglit tinmindog hi Pablo ha atubangan han hukmanan han Areopago ngan nagsiring, "Mga taga-Atenas, nakikita nga makidyos kamo. ²³ Kay han naglalakat ako ha iyo syudad ngan nagkikita han mga lugar nga ginsisingbahan niyo, nakaagi liwat ako hin altar nga ginsuratan, 'Ngadto han Dyos nga Diri Kinikilala.' An ginsisingba niyo bisan kon diri niyo kinikilala amo an akon iginwawali ha iyo. ²⁴ An Dyos nga naghimo han kalibutan ngan han ngatanan dinhe ha kalibutan, amo an Ginoo han langit ngan han tuna, ngan diri nag-uokoy hiya dida hin mga templo nga hinimo hin tawo. ²⁵ Diri hiya nagkikinahanglan hin bisan ano nga buhat hin tawo, kay hiya man an nahatag ha ngatanan nga mga tawo hin kinabuhi, ginhawa, ngan ngatanan nga mga butang. ²⁶ Tikang ha usa nga tawo gin-himo niya an ngatanan nga kanasoran han katawhan, ngan ginbaukoy hira dinhe ha bug-os nga tuna. Igintalaan niya ngadaan an igo nga mga panahon ngan an mga pag-ultan ha ira mga puroy-anan. ²⁷ Ginbuhat niya ini basi magbiling hira han Dyos, ha paglaom nga hiaagian hiya dida han mga butang nga ginhimo para ha ira. Diri hirayo an Dyos ha tagsa-tagsa ha aton; ²⁸ sumala han iginsiring: 'Dida ha iya kita nabubuhi, nagkikiwa, ngan aanhi ha kalibutan.' Sugad ito han iginsiring hin pira han iyo mga parasiday: 'Mga anak man liwat kita niya.' ²⁹ Tungod nga mga anak man kita han Dyos, diri kita maghunahuna nga an kinaiya han Dyos sugad hin bulawan o salapi o bato nga gininforma nga ladawan pinaagi han kabatiran han tawo. ³⁰ Hadto han diri

pa nakilala ha iya an mga tawo, ginpabay-an la han Dyos an mga butang, kundi yana iginsugo na niya nga magbasol hira han ira mga sala.³¹ Kay nagtalaan hiya hin adlaw nga paghuhukman niya hin matadong an kalibutan pinaagi han tawo nga iya ginpili. Ginpamatud-an niya ini ha ngataanan pinaagi han pagbanhawa niya hini nga tawo."³² Han pakabati nira kan Pablo nga nagyakan mahitungod han pagbanhaw, nagbiaybiay ha iya in pira ha ira, kundi nagsiring an iba, "Karuyag namon mamati liwat ha imo mahitungod hini nga butang."³³ Ngan binmaya hi Pablo han katirok.³⁴ May-ada mga tawo nga inmupod ha iya ngan tinmoo; usa ha ira amo hi Dionisio nga sakop han hukmanan, ngan usa nga babaye nga ginngangaranan kan Damaris, ngan hin iba pa.

18 Katapos hini, ginmikan hi Pablo tikang ha Atenas ngan nagpadayon ngadto ha Corinto.² Iginkakita hiya didto hin usa nga Judiyo nga Aquila an ngaran, nga taga-Ponto. Bag-o pa la hiya nga inmabot tikang ha Italia upod an iya asawa nga hi Priscila, kay hadto nga panahon ginpaiwas ha Roma ni Emperador Claudio an ngataanan nga mga Judiyo didto. Nakigkita hi Pablo ha ira,³ ngan tungod nga pareho man an ira pakabuhi limmungon hiya ha ira ngan nakig-usa ha ira hin trabaho, kay pareho man hira parahimo hin tulda.⁴ Ha kada Adlaw nga Iparahuway nakiglantugi hiya didto ha sinagoga basi makabig niya in mga Judiyo ngan mga Griego.⁵ Han pag-abot nira Silas ug Timoteo tikang ha Macedonia, gingamit ni Pablo an iya bug-os nga panahon hin pagwali han mensahe hin pagpamatuod ha mga Judiyo nga hi Jesus amo an Cristo.⁶ Han pagriwa ngan pagbiaybiay nira ha iya, iginyabyab ni Pablo an tapotapo han iya panapton ngan ginsiring hira, "Kon mahimulag kamo han Dyos, iyo na ito baratonon! Diri na ako niyo pagbabasolon. Tikang yana mapakadto ako han mga Hentil."⁷ Sanglit binayaan niya hira ngan napakadto hin pag-ukoy ha balay hin usa nga Hentil nga ginngangaranan kan Tito Justo nga masingbahon han Dyos. Sapit la han sinagoga an iya balay.⁸ Tinmoo han Ginoo hi Crispo nga pangulo han sinagoga, pati an bug-os niya nga pani-malay. Damo pa nga mga tawo ha Corinto in nakabati han mensahe. Tinmoo ini hira ngan nabunyagan.⁹ Usa hadto ka gab-i nagkamay-ada panan-awon hi Pablo diin nagsiring ha iya an Ginoo, "Ayaw kahadlok! Ipadayon an imo pagwali ngan ayaw kahulop,¹⁰ kay upod ako ha imo. Waray maglalabot ha imo kay damo an akon mga tawo dinhe hini nga syudad."¹¹ Sanglit nagpabilin didto hi Pablo hin usa ka tuig ngan unom ka bulan ngan gintutdoan niya an mga tawo han pulong han Dyos.¹² Han gobernador na han Acaya hi Galio nga Romano, nagkaurosa an mga Judiyo hin pagdakop kan Pablo ngan gindara hiya ngadto ha hukmanan.¹³ Nagsiring hira, "Ini nga tawo naghuhugay han mga tawo hin pagsingba han Dyos hin paagi nga nasupak han balaod!"¹⁴ Dida nga mayakan na unta hi Pablo, nagsiring hi Galio ngadto han mga Judiyo, "Kon mahitungod la ini hin sayop o sala hin pagsupak hin balaod, kaangayan nga mamati ako ha iyo nga mga Judiyo.¹⁵ Kundi kay mahitungod man ini hin mga pulong, mga ngaran, ngan iyo kalugaringon nga balaod, kinahanglan nga kamo ngahaw an magtuuhay hini. Diri ako maghuhukom hin sugad nga mga butang."¹⁶ Ngan iya ginpagawas hira han hukmanan.¹⁷ Gindakop nira hi Sostenes nga pangulo han sinagoga ngan ginhampak nira ha atubangan han hukmanan. Kundi waray gud la hi Galio pakaalantad.¹⁸ Nagpabilin hin damo

pa nga mga adlaw didto ha Corinto hi Pablo upod han mga magtinuohon. Kahuman iya binayaan hira ngan giminikan hiya ngadto ha Siria upod hira Priscila ug Aquila. Ugsa hiya gumikan ha Cencrea, nagsumpa anay hiya sa Dyos nga magpapakiskis hiya.¹⁹ Inmabot hira ha Efeso diin binayaan ni Pablo hira Priscila ug Aquila. Kinmadto hiya ha sinagoga ngan nakiglantugi han mga Judiyo.²⁰ Ginhangyo hiya han mga tawo nga magpabilin hiya hin mairoihha upod ha ira, kundi waray hiya tumango.²¹ Lugod ginsiring niya hira han nagikan na hiya, "Mabalik ako ha iyo kon tugotan ako han Dyos." Ngan ginmikan hiya tikang ha Efeso.²² Han paghaw-as niya ha Cesarea, sinmagka hiya ngadto ha Jerusalem ngan nangumosta han singbahan, ngan kahuman, kinmadto hiya ha Antioquia.²³ Katapos niya magpabilin hin halipot nga panahon didto, linmakat hiya. Nag-sudoy hiya han katunaan han Galacia ug Frigia, ngan gin-parig-on niya an ngataanan nga mga magtinuohon.²⁴ Inmabot ha Efeso in usa nga Judiyo nga ginngangaranan kan Apolo nga natawo ha Alejandria. Maupay hiya mamulong ngan batid hiya han Kasuratan.²⁵ Gintutdoan hiya mahitungod han Dalan han Ginoo, ngan upod in dako nga kasindak tul-id an iya pagwali ngan pagtutdo mahitungod kan Jesus, kundi an pagbunyaig la ni Juan an iya nahibaroan.²⁶ Nagyakan hiya hin waray kahadlok didto ha sinagoga han mga Judiyo. Han pakabati ha iya nira Priscila ug Aquila, gindara hiya ngadto ha ira balay ngan ginsaysayan hiya hin turutul-id pa gud mahitungod han Dalan han Dyos.²⁷ Karuyag ni Apolo hin pagkadto ha Acaya, sanglit binuligan hiya han mga magtinuohon ha Efeso pinaagi hin pagsurat han ira kabugtoan didto ha Acaya ngan karawton hiya nira. Han pag-abot niya didto, dako gud hiya nga kabulig hadton mga nahimo na nga mga magtinuohon pinaagi han grasya han Dyos.²⁸ Tungod han marig-on niya ngan pakiglantugi, gindaog niya an mga Judiyo ha atubangan han mga tawo, pinaagi hin pagpamatuod niya tikang ha Kasuratan nga hi Jesus amo an Cristo.

19 Samtang nakadto hi Apolo ha Corinto, naglatas hi Pablo han lalawigan ngan inmabot hiya ha Efeso. Didto iginkita hiya hin mga tinun-an,² ngan iya ginpakian-han hira, "Kinmarawat ba kamo han Espiritu Santo han pagkarawat niyo han pagtoo?" Binmaton hira, "Waray ngani kami makabati nga may-ada Espiritu Santo."³ "Kon sugad, ano man nga pagbunyaig an iyo kinarawat?" nag-pakiana hi Pablo. Ngan nagbaton hira nga an bunyag ni Juan.⁴ Nagsiring hi Pablo, "An bunyag ni Juan para adto hadton mga nagbasol han ira mga sala, ngan ginsiring ni Juan an mga tawo han Israel nga tumoo hira hin usa nga tiarabot sunod ha iya, nga amo hi Jesus."⁵ Han pakabati nira hini, ginbunyagan hira ha ngaran han Ginoo nga Jesus.⁶ Ginpandongan hira ni Pablo han iya mga kamot ngan kinunsaran hira han Espiritu Santo. Nagyakan hira hin magkalainlain nga mga pinulongan ngan nagpasangyaw liwat han mensahe han Dyos.⁷ May mga 12 ka tawo hira ngataanan.⁸ Kinmadto hi Pablo ha sinagoga, ngan sulod hin tulo ka bulan namulong hiya hin waray kahadlok ngadto han mga tawo. Nakiglantugi hiya ha ira mahitungod han Ginhadian han Dyos.⁹ Kundi magtig-a gud an ulo han pira ha ira ngan waray gud tumoo, lugod ginpakaraot nira an Dalan han Ginoo ha atubangan han kadam-an. Sanglit tinalikdan hira ni Pablo ngan igin-upod niya an mga magt-inuohon, ngan adlaw-adlaw nagpadayon hiya hin pagtutdo didto han eskwilahan ni Tirano.¹⁰ Nagpadayon ini hin duha

ka tuig, sanglit nagpakabati han pulong han Ginoo an ngatanan nga mga tawo nga Judiyo ngan mga Hentil nga nag-ukoy didto ha lalawigan han Asia.¹¹ Ginbuhat han Dyos in talagsaon nga mga milagro pinaagi kan Pablo.¹² Bisan ngani an mga panyo ngan mga tapis nga ginamit ni Pablo gindadara ngadto han mga magsakit ngan nauupay an ira mga sakit, ngan naiwas ha ira an magraot nga mga espiritu.¹³ May-ada mga Judiyo nga nagsusudoysudoy ngan nagpapaiwas han magraot nga mga espiritu, ngan ha pagbuhat nira hini nagpasipara hira hin paggamit han ngaran han Ginoo nga Jesus. Ginsiring nira an magraot nga mga espiritu, "Nagsusugo ako ha iyo nga umiwas kamo ha ngaran ni Jesus nga iginwawali ni Pablo."¹⁴ Nagbubuhat hi-ni an pito nga magburugto nga mga anak nga kalalaken-an ni Esceva nga usa nga Gilalabawi nga Padi han mga Judiyo.¹⁵ Kundi nagsiring ha ira an maraot nga espiritu, "Nakilala ako kan Jesus ngan nakilala liwat ako kan Pablo; kundi baga hin-o gud kamo?"¹⁶ An tawo nga may-ada maraot nga espiritu dinmasmag ha ira, ngan tungod han kakusog niya, ginlupigan hira. Tikang han iya balay nagdadlagan hira ngatanan nga mga samad ngan mga lubas na.¹⁷ Nag-pakabati mahitungod hini an ngatanan nga mga Judiyo ngan mga Hentil nga nag-ukoy ha Efeso. Nagkahahadlok hira ngatanan ngan ginpasidungan nira an ngaran han Ginoo nga Jesus.¹⁸ Nagkaabot in damo nga mga bag-o pa nga nakabig ngan nagtug-an ini hira hin dayag han ira nabuhat nga diwata.¹⁹ Damo han mga salamangkero in nagtirok han ira mga barasahon ngan ira ginsunog ini ha atubangan han ngatanan. An kantidad han mga barasahon nga nasunog inmabot hin mga 50,000 ka pesos.²⁰ Tun-god hini nagpadayon hin paglurab ngan pagmadinaogon an makusog nga pulong han Dyos.²¹ Katapos mahinabo ini nga mga butang, nagseguro hi Pablo hin pagpadayon hin paglatas han Macedonia ngan han Acaya ngan asta ngadto ha Jerusalem. Nagsiring hiya, "Katapos ko ha Jerusalem kinahanglan kumadto ako ha Roma."²² Sanglit ginpakadto niya ha Macedonia hira Timoteo ug Erasto nga duha han iya mga kabulig, samtang nga nagpabilin la hiya anay didto ha lalawigan han Asia.²³ Nahinabo hadto nga panahon in dako nga kasamok ha Efeso tungod han Dalan han Ginoo.²⁴ May usa nga platero nga ginngangaranan kan Demetrio nga naghimo hin gudtiay nga templo nga salapi nga sinubad han templo han diyosa Artemis. Nakahatag ini hin dako nga ganansa han iya mga magtratrabajo. ²⁵ Sanglit gintirok niya hira ngatanan nga mga platero ngan ginsiring hira, "Kasangkayan, maaram man kamo nga an aton manggad natikang hini nga pakabuhi.²⁶ Sayod kamo ha iyo mga mata ug mga durunggan kon ano an ginbubuhat hini nga tawo nga hi Pablo. Nasiring hiya nga diri gud mga diyos an kadiyosan nga hinimo hin tawo, ngan nakabig na niya in damo nga mga tawo, diri la dinhe ha Efeso kundi haros ha bug-os nga lalawigan han Asia.²⁷ Sanglit may-ada kataragman nga an aton pakabuhi diri na aasihon han mga tawo. Diri amo la ini, kundi may-ada liwat kataragman nga mawawaray na hinungdan an templo han aton harangdon nga diyosa Artemis, ngan bangin ngani kawad-an han iya pagkaharangdon—an diyosa nga ginsisingba ha bug-os nga Asia ngan ha bug-os nga kalibutan!"²⁸ Han pakabati la han mga tawo hini nga mga pulong, napungot gud hira ngan nagtikang hin paggogliat, "Gamhanan hi Artemis han mga taga-Efeso!"²⁹ Nagsarang an kasamok ha bug-os nga syudad. Gindakop han barkada hira Gayo ug Aristarco,

duha nga kaupod ni Pablo ha paglakaton, ngan mga taga-Macedonia, ngan gindanas dayon nira ngadto han entabla-do.³⁰ Karuyag unta ni Pablo nga kumadto hiya ha atubangan han mga tawo, kundi waray hiya tugoti han mga magtinuohon.³¹ Ginpatugonan liwat hiya han mga opisyal han lalawigan nga iya kasangkayan ngan diri gud hiya magpakita ha entablado.³² Nagtikadako an karigumok han katirok, may hin gogliat la an mga tawo hin lainlain nga mga butang kay an kadam-an ha ira diri ngani maaram kay ano nga nagkatirok hira.³³ Naghunahuna in pira han mga tawo nga hi Alejandro an hinungdan han kasamok, kay gin-pakadto man hiya han mga Judiyo ha atubangan. Niyan nagsenyas hi Alejandro hin pagpamingaw ha ira, ngan nagtinguha hiya hin paghatag hin kasayoran ha atubangan han mga tawo.³⁴ Kundi han pakasabot nira nga Judiyo hiya, nagdurungan hira hin paggogliat sulod hin duha ka oras: "Gamhanan hi Artemis han mga taga-Efeso!"³⁵ Ha kata-posan nakapamingaw han mga tawo an sekretaryo han syudad. Nagsiring hiya, "Mga taga-Efeso, sayod an ngatanan nga an syudad han Efeso amo an magbarantay han templo han harangdon nga Artemis ngan han bараan ngan bato nga nahulog tikang ha langit.³⁶ Waray makakari-wa hini nga mga butang. Sanglit kinahanglan magmingaw kamo ngan ayaw kamo pagdalidali hin pagpatukso.³⁷ Iyo gindara nganhi ini nga mga tawo bisan kon waray hira manikas hin mga templo o magpasipara hin pagpanamas-tamas han aton diyosa.³⁸ Kon may-ada sumborg hi Demetrio ngan an iya mga magtratrabajo kontra kan bisan hin-o ha iyo, may-ada naton hukmanan ngan mga punoan ngan ira pagsusumbongan.³⁹ Kundi kon may-ada pa iba nga iyo karuyag tuhayon, pagtutuhayon ini dida han katirok han mga bungtuhanon sumala han balaod.⁴⁰ Kay kahuman mahinabo an kasamok yana ngan adlaw, may-ada kataragman nga igsusumbong kita tungod hin pagribok. Waray ta sadang kapasangilan tungod hini nga karibok, ngan diri kita makakahatag hin maupay ngan pangatadongan."⁴¹ Katapos mamulong an sekretaryo, ginpauli niya an mga tawo.

20 Han kahuman na han kasamok, gintirok ni Pablo an mga magtinuohon, ngan upod in mga pulong hin pagpadasig, nanamilit hiya ha ira. Ngan ginnikan hiya ngan napakadto ha Macedonia.² Ginlatas niya addo nga mga dapit ngan gindasig niya an mga magtinuohon didto. Niyan inmabot hiya ha Acaya³ diin nagpabilin hiya hin tulo ka bulan. Nag-aandam na unta hiya hin pagkadto ha Siria ngan mahibaroan niya nga an mga Judiyo nagkasarabot hin pagkontra ha iya, sanglit binmalik hiya nga didto hiya agi ha Macedonia.⁴ Inmupod ha iya hira Sopater nga anak ni Piro nga taga-Berea, Aristarco, Segundo nga taga-Tesalonica, Gayo nga taga-Derbe, Timoteo, ngan hira Tiquico ug Trofimo nga mga taga-Asia.⁵ Nag-una hira ngan naghulat ha amon didto ha Troas.⁶ Nagsakay kami tikang ha Filipos han kaliwas han Pyesta han Tinapay nga Waray Patubo, ngan paghagos hin lima ka adlaw nagkaurosa kami ha ira didto ha Troas diin nagpabilin kami hin usa ka semana.⁷ Didda han gab-i han syahan ngan adlaw han semana nagkatirok kami para han minagburugto nga sasaro. Nagwali hi Pablo ngadto han mga tawo tubtob han katutnga han gab-i, kay magikan na man hiya pagkabuwas.⁸ Damo in mga suga ha igbaw nga kwarto han balay nga ginkakatirokan namon.⁹ Nalingkod ha bintana in usa ngan batan-on nga lalake nga ginngangaranan kan Eutico. Samtang nagiyinakan pa hi

Pablo, piniraw hi Eutico, nahingaturog, ngan ha kataposan hinmookan hiya ngan nahulog ha tuna tikang han ikatulo nga andana. Patay na hiya han pagpurota ha iya.¹⁰ Kundi linmusad hi Pablo, kinulban niya hiya, ginhangkopan, ngan nagsiring, "Ayaw kamo kabaraka, buhi pa hiya!"¹¹ Ngan binmalik hiya ngadto ha igbaw, nagpinitpinit han tinapay, ngan nakigsasaro ha ira. Kahuman hin maiba nga pamulong ni Pablo ha ira, tubtob han pagpunias han adlaw, lin-makat hiya.¹² Igin-oli nira nga buhi an batan-on ngan nali-pay gud hira.¹³ Nag-una kami paggikan ngan nagsakay kami ngadto ha Ason, diin aagion ngan pasasakyon namon hi Pablo. Amo ini an iya tugon ha amon kay nagbabaktas la hiya ngadto.¹⁴ Han pagkakita na namon didto ha Ason, ginpasakay hiya namon ngan nagpadayon kami ngadto ha Mitilene.¹⁵ Tikang didto nagsakay kami, ngan han pagkabuwas dinmuong kami ha atbang han Quio. Han pagkasunod nga adlaw nakaabot kami ha Samos, ngan han pagkasunod pa gud nga adlaw dinmuong kami ha Milet. ¹⁶ Pagbuot ini ni Pablo nga lumabay la ha Efeso basi an iya panahon diri makarag didto ha lalawigan han Asia, kay nagdadagmit hiya basi kon mahihimo la, makaabot hiya ha Jerusalem ha adlaw han Pentecostes.¹⁷ Tikang ha Milet nagpatugon hi Pablo ha mga katigurangan han singbahan ha Efeso nga makigkita hira ha iya.¹⁸ Han pag-abot nira, ginsiring hira ni Pablo, "Sayod kamo han akon pakig-uros ha iyo ha bug-os nga panahon tikang han syahan ngan adlaw han akon pag-abot ha lalawigan han Asia.¹⁹ An akon buruhaton gintuman ko sugad ngan surugoon han Gino upod an tim-os nga pagpaubos ngan mga pagtangis ha butnga han mga kakurian nga inmabot ha akon tungod han mga pagbudhi han mga Judiyo.²⁰ Sayod man kamo nga waray ko iglirong ha iyo an bisan ano ngan sadang makabulig ha iyo dida han akon pagwali ngan pagtutdo ha iyo ha gawas ngan ha sakob han iyo mga balay.²¹ Iginpahimangno ko ha mga Judiyo ngan sugad man ha mga Hentil nga kinahanglan magbasol hira han ira mga sala ngan bumalik sa Dyos, ngan tumoo hira han aton Gino Jesu-Cristo.²² Ngan yana, ha pagsugot han sugo han Espiritu Santo, makadto ako ha Jerusalem ngan diri ako maaram kon ano an akon dadangatan.²³ Maaram la ako nga nagpasidaan ha akon an Espiritu Santo nga an pagkapriso ngan mga pag-antos hin kakurian naghuhulat ha akon ha kada syudad.²⁴ Kundi waray ko pag-awili ini nga akon kinabuhi, basta matuman ko la an akon misyon, ngan mahuman ko an buruhaton nga iginhatag ha akon han Gino ngan Jesus, nga amo an pagpahayag han Maupay ngan Sumat mahitungod han grasya han Dyos.²⁵ "Nasahid ko kamo ngatanan hin paglibota hin pagwali han Ginhadian han Dyos. Ngan yana maaram ako nga waray ha iyo makakakita na ha akon.²⁶ Sanglit nasiring ako ha iyo hini gud ngan adlaw nga kon may-ada diri matalwas ha iyo, ayaw ako niyo pagbasola.²⁷ Kay waray ko igdiwara ha iyo an bug-os nga katuyoan han Dyos; waray ako gintago ha iyo.²⁸ Bantayi niyo an iyo kalugaringon ngan sugad man an bug-os nga panon nga igitapod ha iyo han Espiritu Santo. Mangnoi niyo an singbahan han Dyos ngan gin-angkon niya pinaagi han kamatayon han iya kalugaringon nga Anak.²⁹ Maaram ako nga kon tumalikod na ako, maabot in mga tawo nga sugad hin magbangis nga mga mananap, ngan magpapasrang han panon.³⁰ Maabot an panahon nga may-ada mga tawo tikang han iyo kalugaringon nga hugpo, ngan magbibinwa basi la mahimulag an mga magtin-

uohon ngan magsunod ha ira.³¹ Sanglit pag-ikmat kamo ngan panumdom kamo nga sulod hin tulo ka tuig waray ako humunong hin pagtutdo ha iyo ngatanan adlaw gab-i upod in damo nga mga luha.³² "Ngan yana itinutubyan ko kamo ha panabang han Dyos ngan ngadto ha pulong han iya grasya. Makakaparig-on ini ha iyo ngan makakahatag ha iyo han iya mga ginsaad ngan gin-andam niya para han ngatanan niya ngan mga tawo.³³ Waray ako maipa han kanan iba salapi, bulawan, o panapton.³⁴ Sayod kamo ngahaw ngan pinaagi hini nga akon mga kamot nagkabudlay ako hin pagpangita han ngatanan ngan ginkinahanglan ko ngan han akon mga kaupod.³⁵ Iginpakita ko ha iyo nga ha ngatanan ngan mga butang, pinaagi hin pagkabudlay, kinahanglan buligan ta an mga magluya ha pagdumdom han mga pulong ngan iginsiring han Gino ng Jesus ngahaw, 'Mauruupay pa an paghatag kay han pagkarawat.'³⁶ Han kahuman pagyakan ni Pablo, nagkaluhod hira ngan nagampo.³⁷ Hira ngatanan nanangis, hinmangkop kan Pablo ngan ginhagkan hiya. ³⁸ Mabidoon gud hira tungod han pagsiring niya ngan diri na gud hira igkikita ha iya. Sanglit gin-updan hiya nira ngadto ha sakayan hin pagpagikan ha iya.

21 Katapos namon makapanamilit ha ira, ginmikan kami. Ha amon pagsakay ginrumbo namon an Cos; han pagkabuwas inmabot kami ha Rodas, ngan tikang didto dinmuong kami ha Patara.² Nakakita kami didto hin sakayan ngan tipakadto ha Fenicia, sanglit sinmakay kami ngan nagpadayon.³ Han pag-abot namon ha dapit diin natatan-aw na an Cipre, nagpadayon kami tipatimogan hini ngadto ha Siria. Hinmaw-as kami ha Tiro diin nagdiskarga an sakayan han mga kargamento.⁴ Iginkakita kami didto hin mga magtinuohon ngan nagpabilin kami upod ha ira hin usa ka semana. Pinaagi han pag-agda han Espiritu, ginsiring nira hi Pablo ngan diri hiya kumadto ha Jerusalem.⁵ Kundi han katapos han amon pakigkaupod ha ira, ginmikan kami ngan nagpadayon han amon pagsakay. Igin-dul-on kami nira ngatanan, upod an ira mga asawa ngan mga anak tubtob ha gawas han bungto. Nanluhod kami ngatanan ha baybayon ngan nag-ampo.⁶ Ngan han pakapanamilit na namon ngatanan, sinmakay kami han sakayan ngan nangoli hira.⁷ Tikang ha Tiro nagpadayon an amon pagsakay ngadto ha Tolemaida diin nakigkita kami han mga magtinuohon didto ngan nagpabilin kami upod ha ira hin usa ka adlaw.⁸ Han pagkabuwas ginmikan kami ngan inmabot kami ha Cesarea. Kinmadto kami ha balay ni Felipe ngan ebanghelista, nga usa han pito ngan mga tawo ngan gin-pili nga kabulig han singbahan didto ha Jerusalem. Lin-mungan kami ha iya.⁹ May-ada niya upat ngan mga anak nga kababayen-an ngan mga manaragna.¹⁰ Samtang nakadto kami hin mga pira na ka adlaw, inmabot tikang ha Judea in usa ngan manaragna ngan hi Agabo.¹¹ Dinmaop hiya ha amon, kinuha an paha ni Pablo, ginggapos niya an iya mga til ngan mga kamot, ngan sumiring, "Amo ini an siring han Espiritu Santo: 'An tag-iya hini nga paha paggagaposon han mga Judiyo didto ha Jerusalem hin sugad hini ngan kagapos, ngan igtutubyan hiya nira ngadto han mga Hentil.'¹² Han pakabati namon hini, kami ngan an iba ngan mga tawo naghangyo kan Pablo ngan diri hiya kumadto ha Jerusalem.¹³ Kundi binmaton hiya, "Kay ano ngan nananangis kamo ngan ginbibido man niyo an akon kas-ingkasing? Andam ako diri la hin paggaposa didtoo ha Jerusalem, kundi bisaan pa hin pagpakamatay didto tungod

han Ginoo nga Jesus." ¹⁴ Waray gud kami makawaring han iya panhunahuna, sanglit inmukoy na la kami ngan magsiring, "Matuman unta an kaburot-on han Ginoo." ¹⁵ Katapos hin pira ka adlaw didto, nag-andam kami han amon mga darad-on ngan kinmadto kami ha Jerusalem. ¹⁶ Inmupod ha amon in mga tinun-an nga taga-Cesarea ngan gindara kami ngadto han balay ni Mnason nga amon sasak-an. Taga-Cipre hi Mnason ngan usa hiya han mga una nga mga magtinuohon. ¹⁷ Han pag-abot namon ha Jerusalem, nagkarawat ha amon hin malipayon an mga magtinuohon. ¹⁸ Han pagkabuwas binmunyog hi Pablo ha amon pakigkita kan Santiago, ngan nakadto liwat an ngatanan nga mga katigurangan han singbahani. ¹⁹ Pinangumosta hira ni Pablo ngan iginsaysay ha ira hin tukib an ngatanan nga ginbuhat han Dyos ha mga Hentil pinaagi ha iya. ²⁰ Katapos nira mamati ha iya, gindayaw nira an Dyos. Ngan nagsiring hira, "Maaram ka, Pablo nga amon bugto, may-ada pira ka yukot nga mga Judiyo nga nagin magtinuohon, ngan matinumanon gud hira han Balaod. ²¹ Ginsumatan hira mahitungod ha imo nga nagtutdo ka kuno han ngatanan nga mga Judiyo nga nag-uukoy didto han mga nasod han mga Hentil, nga isalikway nira an Balaod ni Moises, kay nagsiring ka ha ira nga diri na hira magtori han ira kabataan o magsunod han batasan han mga Judiyo. ²² Mahibabaro gud hira nga hahani ka na. Sanglit ano man an angay pagbuhaton? ²³ Buhata an amon isisiring ha imo. May-ada dinhe upat ka tawo nga may-ada mga panaad. ²⁴ Updi hira ngan tampo han ira seremonyas han paglinis sumala han ginkinahanglan han Balaod, ngan baydi an ira magasto; ngan makakagpakkis na hira han ira mga ulo. Dida hini mahibabaroan han ngatanan nga an ira hinbatian mahitungod ha imo waray kamatuoran, kundi nga nagtutuman ka han Balaod ni Moises. ²⁵ Kundi mahitungod han mga Hentil nga nagin mga magtinuohon, ginpadad-an na namon hira hin surat hin pagsumat ha ira nga sumala han amon ginkasarobotan kinahanglan diri hira kumaon hin bisan ano nga mga pagkaon nga iginhalad ngadto han mga diyosdiyos, o han dugo, o bisan ano nga gintilo nga hayop, ngan kinahanglan diri hira makighilawas." ²⁶ Sanglit gindara ni Pablo an mga tawo, ngan han pagkabuwas ginbuhat niya an seremonyas han paglinis upod ha ira. Simulod hiya han Templo hin pagpahibaro ha ira kon sano katatapos an igintalaan nga panahon han paglinis, basi maghalad an tagsatagsa ha ira. ²⁷ Han diri na maiha matapos an pito ka adlaw, may-ada mga Judiyo nga tikang han lalawigan han Asia nga nakakita kan Pablo didto ha Templo. Gintukso nira an kadam-an nga mga tawo, gindakop nira hi Pablo, ²⁸ ngan naggogoliat, "Mga taga-Israel, bulig kamo! Amo ini an tawo nga pinmakadto ha ngatanan nga mga dapit hin pagtutdo kontra han mga Judiyo, han Balaod ni Moises, ngan hini nga Templo. Ngan yana gindara pa niya in mga Hentil nganhi ha Templo ngan ginhugawan niya ini nga baraan nga dapit!" (²⁹ Iginyakan nira ini kay hinkit-an nira hi Trofimo nga taga-Efeso nga upod ni Pablo dida ha syudad, ngan naghunahuna hira nga gindara hiya ni Pablo ngadto han Templo.) ³⁰ Narigumok an bug-os nga syudad ngan nagdurungan pagdasmag kan Pablo an mga tawo, gindakop hiya, ngan gindanas ha gawas han Templo, ngan ginsadhan dayon an mga porta han Templo. ³¹ Giniiparatay na hi Pablo han mga tawo, kundi nasumatan an kapitan han mga sondalo nga Romano nga nariribok an bug-os nga Jerusalem. ³² Nagdara dayon an kapitan hin

mga opisyal ngan mga sondalo ngan nagdali hira hin pagkadto han mga tawo. Han pakakita han mga tawo ha iya upod an mga sondalo, inmundang hira hin pagkastigo kan Pablo. ³³ Dinmaop kan Pablo an kapitan, gindakop hiya, ngan iginpagapos hiya hin duha nga kadena. Niyan nagsakiana an kapitan, "Hin-o ini nga tawo, ngan ano an iya ginbuhat?" ³⁴ Ibaiba an baton han mga tawo. Tungod han kasamok hin duro, waray mahibaro an kapitan kon ano gud an nahinabo; sanglit ginsugo niya an iya mga tawo nga dad-on hi Pablo ngadto han kwartel. ³⁵ Inmabot hira tubtob la ha may hagdanan, kundi napirit hira hin pagpasan ha iya kay duro na gud an kasamok han mga tawo. ³⁶ Ginsusunod hiya han mga tawo nga naggogoliat, "Pataya hiyal!" ³⁷ Han gindadara na nira hi Pablo ha sulod han kwartel, nagyakan hiya ngadto han kapitan, "Makahimo ba ako hin paghimangraw ha imo?" Nagsakiana an kapitan, "Maaram ka ba hin Griego? ³⁸ Kon sugad diri ka ngay-an amo an taga-Ehipto nga ha diri pa la maiha nagtikang hin kasamok ngan nagdara ngadto han kamingawan hin upat ka yukot nga armado nga mga rebelde?" ³⁹ Nagbaton hi Pablo, "Usa ako nga Judiyo nga natawo ha Tarso han Cilicia, ngan tuminungnong hin dako nga syudad. Tugoti ako hin pagyakan ngadto han mga tawo." ⁴⁰ Tinugotan hiya han kapitan, sanglit tinmindog hi Pablo dida han hagdanan ngan nagsenyas han iya kamot hin pagpamingaw han mga tawo. Han pagmingaw na nira, nagyakan hi Pablo ha pinulongan nga Hebreo:

22 "Kabugtoan ngan mga ginikanan, pamati niyo an akon panalipod nga akon bubuhaton ha iyo atubangan!" ² Han pakabati nira nga nagyakan hiya ha pinulongan nga Hebreo, labi na nga nagmingaw hira; ngan nagpadyon hi Pablo: ³ "Usa ako nga Judiyo nga natawo ha Tarso han Cilicia, kundi nagtubo ngan nagdako ako dinhe ha Jerusalem sugad nga usa ngan tinun-an ni Gamaliel. Maupay gud an pagtutdo ha akon han Balaod han aton mga ginikanan, ngan sugad ha iyo nga hahani yana, hugot an akon pag-alagad han Dyos. ⁴ Ginpakurian ko tubtob ha kamayon an mga tawo nga nagsusunod hini nga Dalan. Gindakop ko in kalalaken-an ngan kababayen-an ngan iginpapriso ko hira. ⁵ Makakagpamatuoan an Labaw nga Padi ngan an bug-os nga Labaw nga Hukmanan ngan susumat ako han kamatuoran. Kinmarawat ako tikang ha ira hin mga surat para han kabugtoan nga Judiyo didto ha Damasco. Sanglit kinmadto ako hin pagdakop hini nga mga tawo ngan pagdara ha ira nga kinadenahan nganhi ha Jerusalem basi hira pagsirotan. ⁶ "Han tikaurudo na ngan han haraniay na ako ha Damasco, kalit la nga kinmidlat in masilaw nga kapawa tikang ha langit, nga nakalukop ha akon. ⁷ Ngan natumba ako ha tuna ngan binmati ako hin usa ngan tingog nga nagsiring ha akon, 'Saulo, Saulo, kay ano nga ginpapakurian mo ako?' ⁸ 'Hin-o ka, Ginoo?' binmaton ako. Nagsiring hiya ha akon, 'Hi Jesus ako ngan taga-Nazaret nga ginpapakurian mo.' ⁹ Nakakita han kapawa an mga kaupod ko, kundi waray hira makabati han tingog nga nagyakan ha akon. ¹⁰ Nagsakiana ako, 'Ano man an pagbubuhaton ko, Ginoo?' Ngan an Ginoo nagsiring ha akon, 'Buhat ngan pakadto ha Damasco ngan didto pagsusumatan ka han ngatanan nga igpapabuhat ha imo han Dyos.' ¹¹ Nabuta ako tungod han masilaw nga kapawa, sanglit gintugwayan na la ako han akon mga kaupod ngadto ha Damasco. ¹² "May-ada usa ka tawo nga ginngangaranan kan Ananias, tawo nga matinumanon han aton Balaod

ngan tinahod kaupay han ngatanan nga mga Judiyo ngan nag-uukoy ini hiya didto ha Damasco.¹³ Dinmaop hiya ha akon, tinmindog sapit ha akon, ngan nagsiring, 'Bugto Saulo, makakakita ka na.' Hito manta nga takna nakakita na liwat ako ngan tinmutok ako ha iya.¹⁴ Nagsiring hiya, 'An Dyos han aton kaapoy-apoyan nagsili ha imo basi makasabot ka han iya kaburot-on, makakita ka han iya matadong nga Surugoon, ngan makabati ka han iya tingog.'¹⁵ Kay magigin saksi ka para ha iya hin pagpasangyaw ha ngatanan nga mga tawo han imo hinkit-an ngan hinbatian.¹⁶ Ngan yana ano pa an imo ginhuhulat? Buhat ngan magpabunyag ka, basi mahugasan ka han imo mga sala pinaagi hin pagtawag ha iya ngaran.¹⁷ "Binmalik ako ha Jerusalem ngan samtang nag-aampo ako didto han Templo, nagkamay-ada ako usa nga panan-awon¹⁸ diin hinkitan ko an Ginoo nga nagsiring ha akon, 'Pagdali ngan bayan ha kadagmitan an Jerusalem kay diri an mga tawo dinhe makarawat han imo pagkasaksi ha akon.'¹⁹ Binmaton ako, 'Ginoo, nasayod ngahaw hira nga kinmadto ako ha ira mga sinagoga ngan gindakop ngan ginkastigo ko adton mga natoo ha imo.²⁰ Ngan han pagpataya han imo saksi nga hi Esteban, nakadto ako ngan inmuyon ako han pagpataya ha iya, ngan ginbantayan ko an mga panapton han mga napatay ha iya.'²¹ Ngan nagsiring ha akon an Ginoo, 'Lakat kay susugoon ko ikaw ha higrayo nga mga dapit, ngadto han mga Hentil.'²² Dinhe la tubtob an pamati han mga tawo kan Pablo ngan nagtikang hira hin paggogliat. Maku-sog an ira tingog hin pagsiring, "Kuhaa hiya! Pataya hiya! Diri hiya angay mabuhi!"²³ Naggogogliat hira, iginbabarabad an ira mga panapton, ngan iginsasabrag ha igbaw an tapotapo.²⁴ Ginsugo han kapitan nga Romano an iya mga sondalo nga dad-on hi Pablo ngadto ha kwartel ngan paglatobon hiya, basi mahibaroan nira kay ano ngan an mga Judiyo naggogoliat man hin sugad hini kontra ha iya.²⁵ Kundi han ginapos na hiya nira basi paglatobon, nagsiring hi Pablo ngadto han opisyal nga nakadto, "Mata-dong ba para ha iyo in paglatob hin tuminungnong nga Romano, nga waray pa ngani paghukmi hin ano man nga sala?"²⁶ Han pakabati hini han opisyal, kinmadto hiya han kapitan ngan nagpakiana ha iya, "Ano ini nga karuyag mo pagbulhaton? Ito nga tawo tuminungnong nga Romano!"²⁷ Sanglit kinmadto an kapitan kan Pablo ngan nagpakiana ha iya, "Sumati ako, tuminungnong ka ba nga Romano?" "Oo," binmaton hi Pablo.²⁸ Nagsiring an kapitan, "Pinalit ko hin damo nga kwarta an akon pagkatuminungnong nga Romano." Binmaton hi Pablo, "Kundi natawo ako nga Romano."²⁹ Inmisol dayon an mga tawo nga karuyag unta pumakiana kan Pablo; ngan nahadlok an kapitan han kasayod niya nga tuminungnong nga Romano ngay-an hi Pablo nga iya ginpapakadenahan.³⁰ Karuyag han kapitan ngan mahibaroan pa gud niya hin tukib kon ano an sumborg han mga Judiyo kontra kan Pablo. Sanglit han pag-abuwas ginpaubarhan han mga kadena hi Pablo ngan nagsugo an kapitan nga magkatirok an mga puno han kapadi-an ngan an bug-os nga Labaw nga Hukmanan. Niyan gin-pakuha niya hi Pablo ngan ginpaatubang hiya ha ira.

23 Tinutokan ni Pablo an Labaw nga Hukmanan ngan nagsiring hiya, "Kabugtoan ko, murayaw an akon hunahuna mahitungod han bug-os ko nga kinabuhi ha atubangan han Dyos ngada yana nga adlaw."² Ginsugo ni Ananias nga Labaw nga Padi adton mga natukdaw hirani kan Pablo nga tampalohon hiya.³ Nagsiring hi Pablo,

"Waray ruhaduha an Dyos an mabulos ha imo—ikaw nga napakamalabyaw! Nalingkod ka ba hin paghukom ha akon sumala han Balaod, kundi gintatalapas mo ngahaw ini nga Balaod pinaagi hin pagsugo mo ha ira hin pagtampalo ha akon?"⁴ An mga tawo nga hirani kan Pablo nagsiring ha iya, "Ginpapanamastamasan mo an Labaw nga Padi han Dyos!"⁵ Binmaton hi Pablo, "Kabugtoan ko, waray ako sabot nga amo hiya an Labaw nga Padi. Kay nagsiring an Kasuratan, 'Ayaw pagyakan hin maraot kontra han pangulo han iyo katawhan!'"⁶ Han pakakita ni Pablo nga may-ada mga Sadusiyo dida han hugpo, ngan an iba nga Parisiyo, ginmoliat hiya, "Kabugtoan ko, usaako nga Parisiyo nga anak hin usa nga Parisiyo. Ginhuhukman ako yana dinhe kay naglalaom ako nga an mga minatay mababanhaw!"⁷ Han pagsiring niya hini, nagkalantugi an mga Parisiyo ngan mga Sadusiyo, ngan nabahin an hugpo. (⁸ Kay nagsiring an mga Sadusiyo nga waray pagkabanhaw an mga minatay, waray mga anghel ngan mga espiritu; kundi natoo an mga Parisiyo hini ngatanan.)⁹ Nagtikadako an ira pag-gisirusinggit, ngan may-ada mga magturutdo han Balaod dida han hugpo han mga Parisiyo nga tinmindog ngan rimiwi gud hin pagsiring, "Waray kami hin-agian nga sala dida hini nga tawo! Bangin manggud nagyakan ha iya in usa nga espiritu o usa ba nga anghel!"¹⁰ Nagtikakusog an ira lantugi nga nahadlok na an kapitan han mga sondalo ngan paghunothunoton hi Pablo. Sanglit ginpalusad niya an iya mga sondalo hin pagkuha kan Pablo ngan pagdara ha iya ngadto ha kwartel.¹¹ Han pagkagab-i tinmupad an Ginoo kan Pablo ngan nagsiring, "Ayaw kahadlok! Sugad nga nagsaksi ka ha akon dinhe ha Jerusalem, magigin saksi ko liwat ikaw didto ha Roma."¹² Han pagkaaga nagkatirok in mga Judiyo ngan nagkasarabot hira. Nagsumpa hira nga diri hira makaon o mainom hin bisan ano kon diri nira matay hi Pablo.¹³ Kapin 40 hira nga nagkasarabot.¹⁴ Niyan kinmadto hira han mga puno han kapadian ngan katigurangan ngan nagsiring, "Nagsumpa kami nga diri kami makaon hin bisan ano kon diri namon matay hi Pablo.¹⁵ Sanglit yana, upod an Labaw nga Hukmanan, pahibarao niyo an kapitan nga Romano nga ipadara niya hi Pablo nganhi ha iyo, nga daw sugad hin karuyag niyo nga masayod pa gud kamo mahitungod ha iya. Kundi papatayon namon hiya nga diri pa hiya maabot dinhe."¹⁶ Kundi an anak nga lalake han bugto nga babaye ni Pablo nakabati hini nga sarabot hin paggama. Sanglit kinmadto hiya ha kwartel ngan ginsumatan niya hi Pablo.¹⁷ Niyan gintawag ni Pablo in usa han mga opisyal ngan ginsiring niya, "Dad-a ini nga batan-on nga lalake ngadto han kapitan, kay may-ada niya igsusumat ha iya."¹⁸ Sanglit gindara hiya han opisyal ngadto han kapitan ngan nagsiring, "Gintawag ako han priso nga hi Pablo ngan ginhangyo ako nga dad-on ko ini nga batan-on nganhi ha imo kay may-ada niya igsusumat ha imo."¹⁹ Kinaptan han kapitan an kamot han batan-on, nagkagawas hira nga duha, ngan ginpakianhan hiya hin sekreto, "Ano an igsusumat mo ha akon?"²⁰ Nagsiring an batan-on, "Nagkasarabot an mga punoan nga Judiyo hin paghangyo ha imo nga imo ipadara buwas hi Pablo ngadto han Labaw nga Hukmanan nga daw sugad hin karuyag nira masayod pa gud mahitungod ha iya.²¹ Kundi ayaw hira pagtuora, kay may-ada kapin hin 40 ka tawo nga natago hin paggama kan Pablo. Nagsumpa hira ngatanan nga diri hira makaon o mainom kon diri nira matay hi Pablo. Andam na hira hin pagbuhat hini, ngan

naghuhulat na la han imo pagtangdo.”²² Nagsiring an kapitan, “Ayaw pagsumat bisan kan kanay nga iginsumat mo ini ha akon.” Katapos ginpalakat niya an batan-on.²³ Niyan gintawag han kapitan in duha han iya mga opisyal ngan ginsiring, “Pag-andam kamo hin 200 nga mga sondalo upod in 70 nga mga dikabayo ngan 200 nga mga bangkawan, ngan mapakadto kamo ha Cesarea niyan nga mga alas 9:00 ha gab-i.²⁴ Pag-andam liwat kamo hin mga kabayo ngan sasakyen ni Pablo, ngan dad-a hiya niyo ngadto kan Gobernador Felix. Bantayi niyo hiya hin maupay!”²⁵ Ngan nagsurat an kapitan hin alid-agid hini:²⁶ “Mga pangumosta tikang kan Claudio Lisias ngadto han Iya Kaharangdon nga Gobernador Felix.²⁷ Gindakop ini nga tawo han mga Judiyo ngan ira na unta ini hiya papatayon. Kundi nahibaro ako nga usa hiya nga tuminungnong nga Romano, sanglit upod an akon mga sondalo, gintalwas ko hiya.²⁸ Karuyag ko mahibaroan an sumborg nira kontra ha iya, sanglit gindara ko hiya ngadto han ira Labaw nga Hukmanan.²⁹ Nasayoran ko nga waray gud hiya nabuhat nga angay pasikaran hin pagpatay o pagpriso ha iya. Ginsumborg hiya mahitungod la ha ira kalugaringon nga balaod.³⁰ Ngan han pagsumati ha akon nga may-ada maraot nga sarabot an mga Judiyo kontra ha iya, ginpadara ko dayon hiya ngada ha imo. Ginsiring ko an mga magsurumbong kontra ha iya nga dad-on liwat nira ngada ha imo an ira mga sumborg.”³¹ Gintuman han mga sondalo an sugo ha ira. Gindara nira hi Pablo hito nga gab-i tubtob ha Antipatris.³² Han pagkabuwas binmalik ha kwartel an mga sondalo, kundi nagpadayon an mga sondalo nga dikabayo hin pag-upod ha iya.³³ Han pag-abot nira ha Cesarea, iginhatag nira an surat han gobernador ngan igintubyan nira hi Pablo ha iya.³⁴ Gibasa han gobernador an surat ngan ginpakianhan niya hi Pablo kon taga diin hiya nga lalawigan. Han paghibaro niya nga taga-Cilia hiya,³⁵ nagsiring an gobernador, “Pamatian ko an imo kaso kon magkaabot na an mga magsurumbong ha imo.” Ngan ginpabantayan hi Pablo didto han palasyo ni Herodes.

24 Katapos hin lima ka adlaw kinmadto ha Cesarea an Labaw nga Padi nga hi Ananias upod in pira han mga katigurangan nga usa nga abogado nga ginngagaranan kan Tertulo. Nakikita hira kan Gobernador Felix, ngan nagpasaka hira han ira mga sumborg kontra kan Pablo.² Gintawag ni Tertulo hi Pablo ngan nagtikang hin pagsumborg kan Pablo hin pagsiring: “Harangdon nga Gobernador! Tungod han matadong nimo nga pamunoan, inmabot ha amon in halawig nga panahon hin kalinaw, ngan damo nga kabalhinan an nabuhat para han kaupayan han amon nasod.³ Ikinatalipay namon hin pagkarawat hini ha ngatanan nga dapit ngan ha ngatanan nga panahon upod an amon kinasingkasing nga pagpasalamat ha imo.⁴ Kundi diri ko karuyag magkarag han imo panahon, sanglit nakikimalooy ako ha imo nga pamatian unta nimo an amon halipot nga ighihimangraw ha imo.⁵ Nahibaroan namon ini nga tawo nga uraura hin kamasmok. Ginriribok niya an mga Judiyo ha bisan diin nga dapit nga iya hinngangadtoan; ngan pangulo hiya han hugpo han mga Nazareno.⁶ Gintinguha liwat niya hin pagpanamastamasi han Templo, sanglit gindakop namon hiya. [Naghunahuna unta kami hin paghukom ha iya sumala han amon kalugaringon nga balaod,⁷ kundi inmabot hi Kapitan Lisias ngan gin-agaw hiya tikang ha amon.⁸ Niyan nagsugo hi Lisias nga kinahanglan umatubang ha imo an mga magsurumbong ha

iya.] Kon pakianhan mo ini nga tawo, mahibabaroan mo tikang ha iya an ngatanan nga iginusumbong namon kontra ha iya.”⁹ An mga Judiyo inmabuyon liwat ha ira, ngan nagsiring nga matuod ini ngatanan.¹⁰ Ginsenyasan han gobernador hi Pablo nga mayakan hiya, ngan nagsiring hi Pablo: “Maaram ako nga tungod nga maiha ka na nga maghurukom hini nga nasod, nalilipay ako hin pagpanalipod han akon kalugaringon ha imo atubangan.¹¹ Sugad han imo mahibabaroan, waray pa 12 ka adlaw tikang han pagkadto ko ha Jerusalem hin pagsingba.¹² Waray ako hiagii han mga Judiyo nga nakikiglantugi bisan kan kanay didto ha Templo, o makita nira nga nagriribok ako han mga tawo didto han mga sinagoga o ha bisan diin nga dapit han syudad.¹³ Waray nira mahahatag nga karig-onan han ira mga sumborg kontra ha akon.¹⁴ Tinatangdoan ko ini: nga ginsisingba ko an Dyos han amon mga kaapoy-apoyan pinaagi hin pagsunod han Dalan nga sinisiring nira nga diri matuod. Kundi natoo man liwat ako han ngatanan nga mga butang nga iginsurat dida han Balaod ni Moises ngan ha mga basahan han mga manaragna.¹⁵ Sugad ha ira naglalaom ako han Dyos nga iya pagbabanhawon an ngatanan nga mga tawo, magmaupay o magmaraot.¹⁶ Sanglit dayuday nga gintatalinguha ko nga magmalinis an akon konsensya ha atubangan han Dyos ngan han mga tawo.¹⁷ “Katapos hin pira ka tuig nga paghimulag ko ha Jerusalem, binmalik ako ngadto hin pagdara hin kwarta nga hinabang para han akon kalugaringon nga mga tawo, ngan hin paghalad.¹⁸ Samtang ginbubuhut ko ini ngan kahuman ko han seremonyas hin paglinis, hinkit-an ako nira didto ha Templo. Waray ako damo nga mga tawo nga akon kaupod, ngan waray man liwat kasamok.¹⁹ Kundi nakadto in mga Judiyo nga tikang ha lalawigan han Asia, angay unta kumanhi hira ngahaw ha imo atubangan hin pagsumborg kon may-ada lugaring nira isurumbong kontra ha akon.²⁰ Kon diri man, papag-asoya ini nga mga tawo nga hahani yana, kon ano nga sala an ira hin-agian ha akon han akon pagtindog ha atubangan han Labaw nga Hukmanan—²¹ gawas la han usa nga butang nga akon ginyakan han natindog ako ha ira atubangan: ‘Ginhuhukman ako niyo yana tungod han akon pagtoo nga maba-banhaw an mga minatay.’”²² Niyan gintapos an bista ni Felix nga sayod kaupay mahitungod han Dalan. Ginsiring niya hira, “Paghuhukman ko an iyo kaso kon umabot na hi Kapitan Lisias.”²³ Ginsugo niya an opisyal nga magbaratay kan Pablo nga bantayan ini hiya hin maupay ngan diri hiya paghigpit, ngan diri pagdid-an an iya kasangkayan hin paghatag han iya mga kinahanglanon.²⁴ Katapos hin pira ka adlaw, inmabot hi Felix upod an iya asawa nga hi Drusila nga usa nga Judiya. Ginpakuha niya hi Pablo ngan namati hi Felix ha iya dida nga hiya naghimangraw mahitungod han pagtoo kan Jesu-Cristo.²⁵ Kundi han pagpadayon ni Pablo hin paghimangraw mahitungod han kinabuhi nga matadong, pagpugong han kalugaringon, ngan han tiarabot nga Adlaw han Paghukom, nahadlok hi Felix ngan nagsiring hiya, “Lakat na la anay. Ipapatawag ko na la ikaw kon may higayon ako.”²⁶ Naglalaom liwat hiya nga kahukipan hiya ni Pablo, ngan tungod hini agsob ipatawag niya hi Pablo hin pakighimangraw ha iya.²⁷ Katapos hin duha ka tuig, sinmaliwan kan Felix hi Porcio Festo hin ka gobernador. Karuyag ni Felix nga sangkayon hiya han mga Judiyo, sanglit ginpadayon niya hin pagpriso hi Pablo.

25 Pag-ag hin tulo ka adlaw tikang umabot hi Festo ha lalawigan, kinmadto hiya ha Jerusalem tikang ha Ceresa. ² Didto an mga puno han kapadian ngan an mga pangulo nga Judiyo nagsumbong ha iya kontra kan Pablo. Ginhangyo nira kan Festo ³ nga ipadara hi Pablo ngadto ha Jerusalem, kay naghunahuna hira hin paggama kan Pablo dida ha dalam. ⁴ Binmaton hi Festo, "Priso pa hi Pablo didto ha Cesarea, ngan ha diri maiha mabalik ako ngadto. ⁵ Paupda ha akon ngadto ha Cesarea an iyo mga pangulo ngan igsumbong an tawo kon nakasala man hiya." ⁶ Nag-pabilin hi Festo dida ha ira hin mga walo o napulo pa ka adlaw, ngan binmalik hiya ngadto ha Cesarea. Han pagkabuwas, limmingkod hiya ha hukmanan ngan nagsugo ngan dad-on hi Pablo ha iya atubangan. ⁷ Han pag-abot ni Pablo, gin-alirongan hiya han mga Judiyo nga tikang ha Jerusalem, ngan nagtikang hira hin pagpasaka hin magbug-at ngan mga sumbong kontra ha iya, ngan waray man nira nahahatag nga karig-onan han ira mga sumbong. ⁸ Kundi nanalipod hi Pablo ha iya ngahaw, "Waray ko nabuhat ngan sala kontra han Balaod han mga Judiyo, o han Templo, o han Emperador han Roma." ⁹ Kundi karuyag ni Festo nga sangkayon hiya han mga Judiyo, sanglit ginpakianhan niya hi Pablo, "Karuyag mo ba kumadto ha Jerusalem ngan didto ko tuhaya an mga sumbong kontra ha imo?" ¹⁰ Binmaton hi Pablo, "Natindog ako ha atubangan han hukmanan han Emperador diin angay ako pagtuhayon. Sayod ka ngahaw ngan waray ako nabuhat ngan maraot ngadto han mga Judiyo. ¹¹ Kon nakagtalapas ako han balaod ngan nakabuhat hin ano nga angay sirotan han kamatayon, diri ako naghahangyo hin paglikay hini. Kundi kon waray man kamatuoran an mga sumbong nira ha akon, waray makakagtubyan ha akon ngadto ha ira. Nadangop ako ngadto han Emperador." ¹² Niyan kahuman ni Festo makikarukayakan han iya mga magsaragdon, binmaton hiya, "Dinmangop ka ngadto han Emperador, sanglit makadto ka han Emperador." ¹³ Pag-ag hin pira ka adlaw, inmabot ha Cesarea hira Hadi Agripa ug Berenice hin pagduaw ngan pangumosta kan Festo. ¹⁴ Kahuman nira hin pira ka adlaw didto, ginsumatan ni Festo an hadi han kamutangan ni Pablo, ngan nagsiring hiya, "May-ada dinhe usa ngan priso nga iginbilin ni Felix; ¹⁵ ngan han akon pagkadto ha Jerusalem, an mga puno han kapadian ngan katigurangan nga mga Judiyo nagpasaka hin mga sumbong kontra ha iya, ngan ginhangyo ako nira ngan pagsirotan ko hiya. ¹⁶ Kundi ginbaton ko hira nga diri batasan han mga Romano an pagsirot hin bisan hin-o nga iginsumbong, kon waray pa niya igkaatubang an mga nagsumbong ha iya, ngan kon waray pa niya higayon hin pagpanalipod han iya kalugaringon han mga sumbong kontra ha iya. ¹⁷ Sanglit han pagkanhi na nira, waray ako maglangan, kundi han pagkabuwas, limmingkod ako ha hukmanan, ngan ginpatawag ko ini nga tawo. ¹⁸ Nanindog an mga magsurumbong ha iya, kundi waray man nira iginsumbong ngan maraot kontra ha iya, ngan akon ginpaabot nga ira pagbubuhaton. ¹⁹ Kundi may-ada la nira mga ginlantugian mahitungod han ira kalugaringon ngan tuluhan ngan mahitungod han usa ka tawo nga ginngangaranan kan Jesus nga namatay, kundi ginpapamatud-an ni Pablo nga buhi hiya. ²⁰ Nagugupong ako kon ano an akon pagbubuhaton hin paghubad hini nga problema, sanglit ginpakianhan ko hi Pablo kon maruruyag hiya hin pagkadto ha Jerusalem ngan didto umatubang hiya hini nga mga

sumbong kontra ha iya. ²¹ Kundi dinmangop hi Pablo ha Emperador ngan naghangyo nga pagbantayan hiya, ngan an Emperador amo an magtuhay han iya kaso. Sanglit nagsugo ako ngan pagbantayan hiya hin maupay ngada han akon pakagpadara ha iya ngadto han Emperador." ²² Nagsiring hi Agripa kan Festo, "Karuyag ko mamati hini nga tawo." "Buwas hibabatian mo hiya," binmaton hi Festo. ²³ Han pagkabuwas inmabot hira Agripa ug Berenice ngan gintagan hin hadianon nga pagpaabot. Sinmulod hira ha ruwang han hukmanan ngan inupdan han mga opisyal han mga sondalo ngan han mga dumagko han syudad. Nagsugo hi Festo ngan dad-on hi Pablo ha iya atubangan. ²⁴ Nagsiring hi Festo, "Hadi Agripa ngan kamo ngatanan nga hahani dinhe upod ha amon: Amo ini an tawo ngan iginsumbong ha akon han ngatanan nga mga Judiyo dinhe ngan didto ha Jerusalem. Naggogogliat hira ngan angay hiya pagpatayon. ²⁵ Kundi waray ako hinagian dida ha iya ngan angay pasikaran hin pagpatay ha iya. Ngan tungod ngan dinmangop man hiya han Emperador, naglarang ako ngan igpadara hiya ngadto. ²⁶ Kundi waray ko sadang igsurat han Emperador ngan bisan ano mahitungod hini nga tawo. Sanglit gindara ko hiya ha iyo atubangan—labi na nganhi ha imo, harangdon nga Hadi Agripa, basi kahuman mo mausisa an iya kaso, may-ada na unta ako sadang igsurat. ²⁷ Kay baga diri naangay ha akon an pagpadara hin usa ngan priso nga diri ako makagsumat hin tuhay han mga sumbong kontra ha iya."

26 Nagsiring hi Agripa kan Pablo, "Tinutugotan ko ikaw hin pagpanalipod han imo kalugaringon." Ginbayaw ni Pablo an iya kamot ngan nanalipod ha iya ngahaw ngan nagsiring: ² "Hadi Agripa, palaran ako ngan yana ngan adlaw makakapanalipod ako han akon kalugaringon ha imo atubangan babinhan mga butang ngan iginsusumbong han mga Judiyo kontra ha akon, ³ labi na kay sayod ka kaupay han mga pamatasan ngan han mga ginkakalantugian han mga Judiyo. Sanglit nangangamuyo ako ha imo ngan diri mo ikabudlay an pamati ha akon. ⁴ An ngatanan ngan mga Judiyo maaram han akon kinabuhi tikang pa han akon pagkabata. Maaram hira kon ano an akon kinabuhi, syahan didto han akon natawhan ngan nasod ngan didto liwat ha Jerusalem. ⁵ Dayuday nahibaroan nira, kon lugaring mag-susumat la hira han kamatuoran, ngan tikang pa ha tinikan-gan sakop na ako han mahigpit nga hugpo han amon tuluhan, an mga Parisiyo. ⁶ Ngan yana iini ako ginhuhukman ha iyo atubangan tungod han akon paglaom han saad ngan ginhimo han Dyos ha amon kaapoy-apoyan— ⁷ an amo ngahaw ngan paglaom ngan ginlalaoman ngan nakarawat han dose ngan tribo han amon katawhan, samtang nagsisingba hira han Dyos adlaw gab-i. Ngan tungod hini ngan paglaom, Harangdon nga Hadi, iginsusumbong ako han mga Judiyo! ⁸ Kay ano ngan nagkukuri man kamo ngan mga Judiyo hin pagtoo ngan pagbabanhawon han Dyos an mga minatay? ⁹ "Ako ngahaw naghunahuna hadto ngan kinahanglan buhaton ko an ngatanan ngan mahihimo ko kontra han ngaran ni Jesus nga taga-Nazaret. ¹⁰ Amo ini an gibuhat ko didto ha Jerusalem. Kimmarawat ako hin pagburot-an tikang han mga puno han kapadian ngan iginpriso ko in damo ngan mga tawo han Dyos, ngan han pagpataya ha ira, inuyonan ko ini nga buhat. ¹¹ Makadamo ko hira ipakastigo didto han mga sinagoga, ngan gintinguha ko ngan igsalikway nira an ira pagtoo. Duro gud an akon pagdumot ha ira, ngan ginsunod ko hira ngadto han

langyaw nga mga syudad hin pagpakuui ha ira.¹² "Sanglit kinmadto ako ha Damasco dara an pagburut-an ngan sugo tikang han labaw nga kapadian.¹³ Han tikaurudo na, Harangdon nga Hadi, hinkit-an ko han nakada ako ha dalan in kapawa nga masilaw pa kay han adlaw, nga sinmilaw tikang ha langit, nga nakalukop ha akon ngan han akon mga kaupod.¹⁴ Natumba kami ngataanan ha tuna, ngan binmati ako hin tingog nga nagsiring ha akon ha pinulungan nga Hebreo, 'Saulo, Saulo! Kay ano nga ginpapakuri-an mo ako? Ikaw la ngahaw an sasakitan hini nga imo gibubuhat, sugad nga sinasakitan an baka kon binabanyakan niya an kataisan han tabog nga kahoy.'¹⁵ Pinmakiana ako, 'Hin-o ka, Gino?' Ngan nagsiring an Gino: 'Amo ako hi Jesus nga imo ginpapakurian.¹⁶ Kundi dagmit hin pagtukdaw. Pinmakita ako ha imo hin pagtudlok ha imo nga akon surugoon. Ikaw an magsusumat han iba babin han imo hinkit-an ha akon yana nga adlaw ngan han ipakikita ko pa ha imo.¹⁷ Tatalwason ko ikaw tikang han mga Judiyo ngan han mga Hentil nga amo an pararad-an ko ha imo,¹⁸ basi kabuksan mo an ira mga mata ngan pabalikon mo hira tikang ha kasisidman ngadto han kapawa, ngan tikang ha gahom ni Satanas ngadto han Dyos, ngan pinaagi han ira pagtoo ha akon pasayloon hira han ira mga sala ngan kumarawat hira han ira dapit dida han mga pinili nga mga tawo han Dyos!¹⁹ "Sanglit, Hadi Agripa, gintuman ko an akon hinkit-an nga panan-awon tikang ha langit.²⁰ Nagwali ako syahan didto ha Damasco, ngan didto ha Jerusalem, ngan kahuman, didto ha bug-os nga Israel, ngan didto liwat han mga Hentil, nga magbasol hira han ira mga sala, nga bumalik hira sa Dyos, ngan magbuhat han mga butang nga magpapamatuod nga nagbasol na hira.²¹ Tungod hini gindakop ako han mga Judiyo didto ha Templo, ngan giniparatay ako nira.²² Kundi ngada yana nga adlaw ginbuligan ako han Dyos, sanglit natindog ako dinhe ngan nagpapamatuod ha ngataanan ha mga kablitas ngan ha mga dung-ganan. An akon ginyayakan amo ngahaw an iginpasabot han mga manaragna ngan ni Moises nga mahinanabo:²³ nga an Cristo kinahanglan mag-antos, ngan tungod nga hiya man an syahan nga mabanhaw tikang han mga minatay, hiya man an magpapasangyaw han kapawa ngadto han mga Judiyo ngan ngadto han mga Hentil."²⁴ Samtang nananalipod pa hi Pablo han iya kalugaringon, ginoliatan hiya ni Festo, "Lurong ka, Pablo! An imo labaw nga hibaro nakakapalurong ha imo!"²⁵ Binmaton hi Pablo, "Diri gad ako lurong, Harangdon nga Festo! Nagyayakan la ako han lus-ay nga kamatuoran.²⁶ Hadi Agripa, diri ako mahadlok hin pagyakan ha imo. Sayod ka man mahitungod hini nga mga butang, kay ginbuhat man ini ngataanan ha kadayagan.²⁷ Hadi Agripa, natoo ka ba han mga manaragna? Maaram ako nga natoo kal!"²⁸ Nagsiring hi Agripa kan Pablo, "Kasir-ing mo ba nga madali la an pagkabig ha akon hin ka Cristiano?"²⁹ Binmaton hi Pablo, "Nag-aampo ako sa Dyos nga ha madali o ha maiha, mahinugad unta ha akon ikaw ngan an ngataanan ha iyo nga namamatih ha akon yana nga adlaw, labot la hini nga mga kadena!"³⁰ Niyang tinmindog an hadi, an gobernador, hi Berenice, ngan an ngataanan nga nagtambong,³¹ ngan han pagkagawas nira, may hinsiring ha ira, "Waray nabuhat ini nga tawo nga angay sirotan han kamatayon o han kapriso."³² Ngan nagsiring hi Agripa kan Festo, "Ini nga tawo kabubuhan unta kon waray hiya du-mangop ngadto han Emperador."

27 Han pagkasarobot na nga magikan kami ngadto ha Italia, igintubyany hi Pablo ngan iba pa nga mga priso ngadto kan Julio nga usa nga opisyal han mga sondalo nga Romano nga gintatawag nga, "An Kasundalohan han Emperador."² Simmakay kami hin barko nga tikang ha Adramito, nga tigikan na para han mga duruongan ha lalawigan han Asia, ngan giminikan kami. Upod namon hi Aristarco nga taga-Macedonia, tikang ha Tesalonica.³ Han pagkabuwas dinmuong kami ha Sidon. Nalooy hi Julio kan Pablo ngan tinugotan hiya hin pagbisita han iya kasangkayan, basi mahatagan hiya han iya mga kinahanglanon.⁴ Tikang didto nagpadayon kami, ngan tungod nga sungsong man kami han hangin, nagsakay kami ngadto han dagat nga nasasalipdan han puro han Cipre.⁵ Tinmalabok kami han dagat nga atbang han Cilicia ngan Panfilia, ngan inmabot kami ha Mira nga bungto han Licia.⁶ Didto an opisyal nakaagi hin barko nga tikang ha Alejandria nga magikan para Italia, sanglit ginpasakay kami niya.⁷ Mahinay an amon pagsakay sulod hin pira ka adlaw, ngan ha kataposan, upod in dako nga kakurian, inmabot kami ha atbang han bungto han Nido. Tungod nga sungsong man kami han hangin, sanglit nagsakay na la kami ngan sinasalipdan han puro han Creta nga atbang han punta han Salmon.⁸ Nagpaligid kami han baybayon ngan kinurian gud kami hin pag-abot hin dapit nga tinatawag nga "Maupay nga mga Duruongan," nga hirani han bungto han Lasea.⁹ Nalangan kami didto tubtob nga naabtan kami han panahon nga makulba na an pagsakay, kay ngada yana nag-agin na an Adlaw han Pagtubos. Sanglit ginsagdonan hira ni Pablo hin pagsiring,¹⁰ "Kasangkayan, kinikita ko nga makulba an aton pagsakay tikang dinhe; dako an mapipirde han mga kargamento ngan han barko, ngan mawawad-an liwat kita hin kinabuhi."¹¹ Kundi asay pinamatian han opisyal han mga sondalo an iginsiring han kapitan ngan han tag-iya han barko, ngan waray pamatiit an iginyakan ni Pablo.¹² Diri maupay tagoan ini nga duruongan ha panahon han kathagkot, sanglit inmabuyon na la an kadam-an han mga tawo nga magpadayon hira hin pagsakay ngan magmalaabot ha Fenicia, kon lugaring mahihimo didto hin pagpalabay han kathagkot. An Fenicia usa ngan duruongan ha Creta ngan naatubang ha habagatan ngan ha kanawayan.¹³ Han pagtikang hin paghangin hin mahinay tikang ha salatanan, naghunahuna an mga tawo nga makakahimo na hira hin pagpadayon. Gin-isa nira an ankla ngan nagligid hira han baybayon han Creta.¹⁴ Kundi waray la pag-iha nagmadlos tikang ha puro an makusog nga hangin nga dumagsa.¹⁵ Hin-abotan hini an barko, ngan tungod nga diri na namon nasusungsong an hangin, ginpabay-an na la namon ini, ngan nagpaanod na la kami.¹⁶ Nakasalipod kami han paghitungod namon ha salatanan nga dapit han gutiay nga puro han Cauda. Didto bisan kon makuri, nakahimo kami nga diri mahibulag an bote tikang han barko.¹⁷ Ginkarga nira an bote ngan gin-alikosan hin maupay hin mga pisi an barko. Nahadlok hira ngan sumanglad an barko dida han mga mombon hirani han baybayon han Libya, sanglit ginlukot nira an layag ngan nagpaanod na la hira.¹⁸ Nagpadayon an makusog nga bagyo, sanglit han pagkabuwas nagtikang hira hin paglabog han iba nga mga kargamento han barko,¹⁹ ngan han sunod nga adlaw naglugaring hira hin paglabog han mga kasangkapan han barko.²⁰ Sulod hin damo nga mga adlaw waray kami pakakita han adlaw o han mga bitoon,

ngan nagpadayon an duro kamakusog nga hangin. Ha katasposan nawad-an na kami hin paglaom nga matatalwas pa kami.²¹ Kahuman hin pag-antos hin maiha an mga tawo nga waray pagkaon, tinmindog hi Pablo ngan nagsiring, "Kasangkayan, kon namati unta kamo ha akon, ngan kon waray kita gumikan ha Creta, nalilikayan unta naton ini ngatanan nga kapirdehan.²² Kundi yana nahangyo ako ha iyo, ayaw kamo kahulop, kay waray usa ha iyo nga maaano; an barko la an maruruba.²³ Kay kagab-i kinmanhi ha akon in usa nga anghel han Dyos nga nagtatag-iya ha akon ngan akon ginsisingba,²⁴ ngan nagsiring, 'Ayaw kahadlok, Pablo! Kinahanglan umatubang ka han Emperador, ngan tungod han kamaupay ha imo han Dyos, waray maaano nga kinabuhi han ngatanan nga kaupod mo ha barko.'²⁵ Sanglit kasangkayan, magmadinasigon kamo! Kay nasarig ako nga pagtutumanon ini han Dyos sugad han iya iginsiring ha akon.²⁶ Kundi igdadagsa kita ha baybayon hin usa nga puro."²⁷ Ika-14 na ka gab-i adto, ngan iginpapalid kami han bagyo ngadto han Dagat Mediteraneo. Han mga katutnga han gab-i inmabat an mga tripulante nga nagtitikahirani na kami hin tabi.²⁸ Sanglit ginsukol nira an kahilarom, ngan hinsabtan nira nga mga 20 ka dupa an kahilarom han tubig; ha uruunhan nagsukol na liwat hira ngan hinsabtan nga 15 nala ka dupa an kahilarom.²⁹ Tungod hin kahadlok nga mahidagmakan amon barko ha mga kababatoan, amon ginhulog in upat nga mga angkla ha ulin han barko ngan naghulat kami nga maaga na unta.³⁰ Naiparalagiw na an mga tripulante han barko; ginhulog nira an bote ngadto ha dagat ngan nagpasangil hira hin pagbutang hin mga angkla didto ha dulong han barko.³¹ Kundi ginsiring ni Pablo an opisyal ngan an mga sondalo, "Kon diri magpabilin ha barko ini nga mga tripulante, diri kamo matatalwas."³² Sanglit gintabtab han mga sondalo an mga pisi nga higot han bote ngan ginpaanod ini.³³ Han harapit na maaga naghangyo hi Pablo ha ira ngatanan nga mangaon hira. Nagsiring hiya, "Katorse na ka adlaw yana an pagkinulbaa ha iyo hin paghinulat, ngan ha bug-os hini nga panahon waray kamo kumaon hin bisan ano.³⁴ Sanglit nahangyo ako ha iyo nga kumaon na kamo, kay kinahanglanon ini niyo basi kamo magmakusog. Waray bisan usa ha iyo nga maaano."³⁵ Kahuman magyakan niya hini, kinmuha hi Pablo hin tinipay, nagpasalamat ha Dyos ha atubangan nira ngatanan, iya ini ginpinintinit ngan kumaon.³⁶ Nadasing hira ngan nangaon liwat hira ngatanan.³⁷ May-ada dos syintos setenta y sais ka tawo kami ngatanan ha barko.³⁸ Han kabusog na nira ngatanan, iginlabog nira ha dagat an kargamento nga trigo basi gumaan an barko.³⁹ Han pagkaaga na waray makakilala an mga tripulante kon diin nga dapit hira, kundi nakita nira in usa nga nasulod nga dagat nga may-ada hubasan. Ginkaurosahan nira nga didto nira igsasanya an barko.⁴⁰ Sanglit gin-utod nira an mga pisi han mga angkla ngan ginhulog ini nira ha dagat, ngan ginhubad liwat nira an mga pisi nga nakakalugot han mga timon. Ngan gin-isa nira an layag ha dulong han barko, ngan ginpadpad hira ngadto ha tabi.⁴¹ Kundi nahidagmakan barko dida hin usa nga mumbon ngan sinmanglad ini. Nahilubong hin maupay an dulong han barko nga waray na mabantad, samtang naguba na la an ulin tungod han magkusog nga mga balod.⁴² Naglarang an mga sondalo hin pagpatay han ngatanan nga mga priso basi waray makalangoy ngadto ha tabi ngan makakalagiwi.⁴³ Kundi ginpugungan hira han opisyal han mga sondalo kay karuyag

niya nga matalwas hi Pablo. Lugod an ngatanan ngan mga tawo ngan maaram maglangoy pinapag-una niya hin paglukso ngan paglangoy ngadto ha tabi;⁴⁴ ginpasunod an iba ha ira nga nangangabay hin mga tabla ngan hin mga naguba nga babin han barko. Ngan dida hini nakaabot ka-mi ngatanan han tabi.

28 Han nakadto na kami ha tabi, nahibaro kami nga Malta an ngaran han puro.² Makisasangkayon ngan makiangayon ha amon an mga umurukoy didto. Nagtikang na pag-inuran ngan mahagkot an panahon, sanglit nagtapong hira ngan gin-abibi kami ngatanan.³ Nagtirok hi Pablo hin usa ka butok nga isurungo, ngan han iginbubutang na niya ini ha kalayo, ginmuwa tungod han kapaso in usa ngan halas ngan linmangbid ini ha iya kamot.⁴ Hinkit-an han mga taga puro an halas ngan nabitay ha kamot hi Pablo, ngan may hinsiring ha ira, "Waray ruhaduha nga paramatay ini nga tawo, kundi an palad nagbuot nga diri hiya mabuhi bisan kon natalwas na hiya ha dagat."⁵ Kundi igin-wirik ni Pablo an halas ngadto han kalayo ngan waray man hiya maano.⁶ Naghulat an mga tawo ngan manhupong hiya o matumba ngan patay na. Kundi kahuman hini maiha nira ngan paghulat ngan waray nira hinkit-an nga ano man ngan nahinabo ha iya, naiba an ira panhunahuna ngan nagsiring hira, "Usa hiya nga diyos!"⁷ Hirani hini nga dapit may mga tuna ngan gintatag-iya ni Publio, an pangulo han puro. Gin-abibi kami niya sulod hin tulo ka adlaw.⁸ Nahinabo ngan hito ngan waray masakit an amay ni Publio, may hiranat hiya ngan may disenteriya. Pinmakadto hi Pablo han iya kwarto, nag-ampo, ngan gindun-an an masakit, ngan nau-pay hiya.⁹ Han kahuman hini ngan hinabu, pinmakadto han puro ngan ngatanan ngan magsakit ngan nagkauupay hira.¹⁰ Gintagan kami nira hin damo ngan mga pahalipay, ngan han paggikan na namon, ginpabalanan kami nira han amon mga kinahanglanon.¹¹ Katapos hin tulo ka bulan ginnikan kami, sakay hin barko nga tikang ha Alejandria, ngan ginngangaranan nga "An Magkaruha nga Diyos," ngan ginalabay han panahon han kathagkot didto han puro.¹² Dinnuong kami ha Siracusa, ngan didto nagpabilin kami hin tulo ka adlaw.¹³ Tikang didto ginnikan kami ngan inmabot kami han syudad han Regio. Han pagkabuwas nagtikang hin paghangin an salatan, ngan katapos hin duha ka adlaw nakaabot kami ha bungto han Puteoli.¹⁴ Didto iginkakita kami hin mga magtinuohon ngan naghangyo ha amon ngan magpabilin kami upod ha ira hin usa ka simana. Ngan amo ini ngan paagi ngan inmabot kami ha Roma.¹⁵ Nakabati hin-unong ha amon an mga magtinuohon ha Roma, sanglit ginsugat kami nira didto pa han Taboan ni Apio ngan ha Tres Tabernas. Ini nga pakakita ni Pablo ha ira amo an nakapadasig ha iya ngan nagpasalamat hiya han Dyos.¹⁶ Han pag-abot namon ha Roma, gintugotan hi Pablo hin paglugaring, kundi binantayan hiya hin usa ngan sondalo.¹⁷ Katapos hin tulo ka adlaw nakigmiting hi Pablo han mga pangulo han mga Judiyo ha Roma. Han pagkatirok na nira, nagsiring hiya ha ira, "Kabugtoan ko! Bisan kon waray ako ginbuhat ngan maraot han aton katawhan o han mga pamatasan ngan aton kinarawat tikang han aton kaapoy-apoyan, ginpriso ako didto ha Jerusalem ngan igintubyan ako ngadto han mga Romano.¹⁸ Katapos hin pagpakianhi ha akon, karuyag unta han mga Romano ngan buhian ako, kay hinkit-an man nira ngan waray ako ginbuhat ngan angay sirotan han kamatayon.¹⁹ Kundi han pagriwa hini han mga Judiyo, napirit ako hin pagdangop han Emperador, bisan

kon waray ko sumborg kontra han akon kalugaringon nga nasod. ²⁰Tungod hini naghangyo ako hin pakigkita ngan pakighimangraw ha iyo. Pinusasan ako hini nga mga kaden-a tungod ha iya nga amo an paglaom han katawhan han Israel!" ²¹Nagsiring hira ha iya, "Waray kami kumarawat hin ano man nga surat tikang ha Judea mahitungod ha imo, ngan waray man liwat kinmanhi hin pagsumat tikang didto, o maghimangraw hin bisan ano nga maraot mahitungod ha imo. ²²Kundi buot kami mamatí han imo mga karuyag sidngon, kay maaram kami nga bisan diin an mga tawo nasupak hini nga hugpo nga imo nasasakopan." ²³Sanglit nagtalaan hira hin adlaw pamati kan Pablo, ngan hito nga adlaw kinmadto in damo nga mga tawo han dapit nga in-uokyan ni Pablo. Tikang han pagkaaga ngadto han pagkagab-i iginsaysay ngan iginwali ha ira ni Pablo an iya mensahe mahitungod han Ginhadian han Dyos. Gintinguha niya hin pagkabig ha ira mahitungod kan Jesus, pinaagi hin paggamit han Balaod ni Moises ngan han mga surat han mga manaragna. ²⁴Nakabig in pira ha ira pinaagi han iya mga pulong, kundi waray gud tumoo an iba. ²⁵Kay waray man hira pagkaturuhay, nagkalakat hira kahuman ni Pablo magsiring hini: "Waray gud magsayop an Espiritu Santo hin

pagyakan ngadto han iyo kaapoy-apoyan pinaagi kan manaragna Isaías! ²⁶Kay nagsiring hiya: 'Pakadto ngan sidnga ini nga mga tawo: Bisan unanhon niyo hin pagpinamati, diri manta kamo makakasabot; bisan unanhon niyo hin pagsiniplat, diri manta kamo makakakita.' ²⁷Kay magtig-a an mga ulo hini nga mga tawo, pinanarop nira an ira mga talinga, ngan pinanmiyong an ira mga mata. Kay kon diri, makita an ira mga mata, mabati an ira mga durungan, masabot an ira mga hunahuna, ngan mabalik hira ha akon, nasiring an Dyos, ngan pagtatambalon ko hira.' " ²⁸Ngan gintapos ni Pablo hin pagsiring, "Sanglit kinahanglanhibaroan niyo nga iginpadara na ha mga Hentil an mensahe han katalwasan han Dyos. Mamamatí gud hira!" [²⁹Katapos ni Pablo magsiring hini, nanguli an mga Judiyo ngan nagkalarolantugi hira ha ira la ngahaw.] ³⁰Sulod hin duha ka tuig naglugaring hi Pablo didto hin balay nga iya plinitihan, ngan gin-abibi niya an ngatanan nga napakadto hin pakigkita ha iya. ³¹Nagwali hiya mahitungod han Ginhadian han Dyos, ngan nagtutdo hiya mahitungod han Ginoo nga Jesu-Cristo. Dayag an iya pagtutdo ngan waray na niya paghialang ngan waray na niya kahadlok.

ROMA

1 Tikang kan Pablo nga surugoon ni Cristo Jesus ngan apostol nga pinili ngan tinawag han Dyos hin pagwali han Maupay nga Sumat. ² Maiha na nga iginsaad han Dyos an Maupay nga Sumat pinaagi han iya mga manaragna, ngan iginsurat dida han Baraan nga Kasuratan. ³ Mahitungod ini han iya Anak nga aton Ginoo Jesu-Cristo: ha iya pagkatawo, tulin hiya ni David; ⁴ ha iya dyosnon nga pag-abaraan, iginpakita hiya nga makagarahom nga Anak han Dyos pinaagi han iya pagkabanhaw ha mga minatay. ⁵ Pinaagi ha iya kinarawat ko tikang han Dyos an katundanan han pagkaapostol, basi tungod kan Cristo dad-on ko ngadto ha pagtoo ngan pagsugot an katawhan ha ngatanan nga mga nasod. ⁶ Upod man liwat kamo nga aada ha Roma nga gintawag han Dyos basi magin sakop ni Jesu-Cristo. ⁷ Sanglit nagsusurat ako ha iyo ngatanan nga aada ha Roma, nga mga hinigugma han Dyos ngan gintawag nga magin iya kalugaringon nga mga tawo: Tagan unta kamo han Dyos nga aton Amay ngan han Ginoo Jesu-Cristo han grasya ngan han kamurayaw. ⁸ Siyahan nagpapasalamat ako han Dyos pinaagi kan Jesu-Cristo tungod ha iyo ngatanan, kay nahibantog an iyo pagtoo ha bug-os nga kalibutan. ⁹ Saksi ko an Dyos nga matuod an akon iginyayakan—an Dyos nga akon gin-aalagad ha bug-os nga kasingkasing pinaagi hin pagwali ko han Maupay nga Sumat mahitungod han iya Anak. Sayod an Dyos nga dayuday hinunumdoman ko kamo ha akon mga pag-ampo. ¹⁰ Gin-aampo ko ha Dyos nga ha iya maupay nga kaburon-tugotan unta ako niya hin pagduaw ha iyo. ¹¹ Kay karuyag ko gud makikita ha iyo, basi kabahinan ko kamo hin espirituhanon nga kaupayan nga makakapadasig ha iyo. ¹² Karuyag ko sidngon nga magbinuligay kita; kamo pinaagi han akon pagtoo, ngan ako pinaagi han iyo pagtoo. ¹³ Karuyag ko nga hibaroan niyo, kabugtoan ko, nga nakadamo na ako pakahunahuna hin pagduaw ha iyo, kundi tungod hin mga makaurulang waray ako pakakahimo. Karuyag ko makakabig hin pira ha iyo sugad han akon ginbuhut dida han mga Hentil. ¹⁴ Kay may-ada ako katundanan ha ngatanan nga mga tawo: ngadto han mga idukado ngan han mga burong, ngadto han mga mag-aram ngan ha mga tapang. ¹⁵ Sanglit may tinguha liwat ako hin pagwali han Maupay nga Sumat dida ha iyo nga nag-uokoy ha Roma. ¹⁶ Diri ko ikinaawod an Maupay nga Sumat; amo ini an gahom han Dyos hin pagtalwas han ngatanan nga may pagtoo, syahan ngadto han mga Judiyo ngan ngadto man liwat han mga Hentil. ¹⁷ Kay nagpapadayag an Maupay nga Sumat kon gin-uunan-o han Dyos nga magmata-dong ngadto ha iya an mga tawo: pinaagi ini hin pagtoo tikang ha tinikangan ngadto ha kataposan. Sumala han siring han Kasuratan: "An tawo nga ginpakamatadong han Dyos pinaagi hin pagtoo mabubuhi." ¹⁸ Ginpapadayag an kapungot han Dyos tikang ha langit kontra han ngatanan nga sala ngan karat-an han mga tawo, kanay magraot nga mga buhat nag-uulang han kamatuoran. ¹⁹ Napupungot ha

ira an Dyos kay dayag kaupay ha ira an angay nira hibaroan mahitungod han Dyos. An Dyos ngahaw amo an nagpadayag hini ha ira. ²⁰ Tikang pa an Dyos maghimo han kalibutan, an kanan Dyos diri nakikita nga mga kinaiya: an iya waray kataposan nga gahom ngan an iya pagkadyos, hinkit-an na hin dayag han mga tawo pinaagi han mga butang nga ginhimo han Dyos. Sanglit waray na nira sadang ikabaribad! ²¹ Kinilala nira an Dyos, kundi waray nira pagpasidungi o pagpasalamati hiya. Lugod, nawaray la hangkag an ira mga panhunahuna ngan nasidman an ira mga panmurubuot. ²² Nagpakaaram hira, kundi nahimo lugod hira nga mga lurong. ²³ Diri hira nagsisingba han Dyos nga waray kamatayon, kundi asay lugod nira ginsis-ingba an mga ladawan nga hinimo sugad hin tawo nga may kamatayon, o mga tamis, o mga mananap nga naglalakat ngan nagkakamang. ²⁴ Sanglit ginpabay-an na la hira han Dyos nga magpatakas hin pagbuhat han maglaw-ay nga kinaruruyag han ira mga kasingkasing, ngan nagbubuhut hira han makaarawod nga mga buhat ha ira igkasi tawo. ²⁵ Ginliliwanan nira hin buwa an kamatuoran mahitungod han Dyos; asay nira ginsisingba ngan gin-alagad an mga binuhut han Dyos ngan diri lugod an Magburuhut ngahaw nga angay pagdayawon ha kadayonan! Amen. ²⁶ Tungod nga ginbubuhut nira ini, ginpasagdan hira han Dyos hin pagbuhat hin mga maglaw-ay. Bisan an kababayen-an diri na naruruyag hin pakighilawas han kalalaken-an, kundi asay lugod han ira igkasi babaye. ²⁷ Ha amo man nga paagi, an kalalaken-an diri na naruruyag hin pakighilawas han kababayen-an, kundi asay lugod han ira igkasi lalaki. Tungod hini nasirotan hira sumala han ira magraot nga mga buhat. ²⁸ Tungod nga nadiri an mga tawo hin pagkilala han matuod nga Dyos, ginpabay-an na la hira ha ira magngil-ad nga mga panhunahuna ngan han diri angay nga ira ginawian. ²⁹ Puno hira han ngatanan nga panraogdaog, karat-an, kahalot ug panhimaraot; puno hira hin kaawa, pamatay, pakig-away, panlimborg, ug pagtahap. ³⁰ Naglilibak ngan nagpapakaraot ha ira la ngahaw; nagdudumot hira han Dyos, malinarison, mapinahitas-on, ngan parayawnon; mahimohimo hin mga karat-an; masupakon han ira mga kag-anak; ³¹ waray pagpaid, waray pagtapod, ngan waray paghigugma o pagkaloooy. ³² Maaram hira ngan nasiring an balaod han Dyos ngan mga tawo ngan nagbubuhut hin sugad hini angay pagpatayon. Diri la ini ginbubuhut nira, kundi natugot liwat hira ngan pagbuhaton ini han iba.

2 Sangkay ko, naghuhukom ka ba han iba? Kon sugad, dirla ka makakabaribad bisan kon hin-o ka. Kay kon ha imo paghukom han iba, ginbubuhut mo liwat an mga butang nga ginbubuhut nira, naghuhukom ka la ngahaw ha karat-an han imo kalugaringon. ² Maaram kita ngan mata-dong an paghukom han Dyos hadton mga tawo ngan nagbubuhut hin sugad hini nga mga butang. ³ Kundi, sangkay ko, kon naghuhukom ka hadton mga nagbubuhut hini nga

mga butang nga imo liwat ginbubuhat, makakalikay ka ba han paghukom han Dyos? ⁴O gintatamay mo ba an dako nga kaloooy han Dyos ngan an iya pagpaumaya ngan pag-pailob? Diri ka ba maaram nga maloloy-on an Dyos kay tinguha niya nga magbasol ka? ⁵Kundi matig-a an imo ulo ngan kubalan na an imo kasingkasing. Sanglit imo ginhimmo nga madarudako an imo sirot ha Adlaw han pagdayag han Dyos han iya kapungot ngan han iya matadong nga paghukom. ⁶Kay magbabalos an Dyos han kada tawo sumala han iya nabuhat. ⁷May-ada mga tawo nga nagpadayon hin pagbuhat hin maupay ngan nangingita han himaya han Dyos, kadungganan, ngan kinabuhi nga waray kamatayon; ihahatag ha ira han Dyos an waray kataposan nga kinabuhi. ⁸Ihuhuwad han Dyos an iya kapungot ngan kasina ngadto han iba nga mga tawo nga naghuhunahuna la han ira kalugaringon, ngan nasalikway han mata-dong basi magbuhat han maraot. ⁹Pagpapaantonson ngan pagsasakiton an ngatanan nga nagbubuhat hin maraot, syahan an mga Judiyo, ngan sugad man an mga Hentil. ¹⁰Kundi mahatag an Dyos hin kadarayawon, kadungganan, ngan kalinaw ha ngatanan nga nagbubuhat hin maupay, syahan ha mga Judiyo, ngan sugad man ha mga Hentil. ¹¹Kay waray han Dyos pinalabi. ¹²An ngatanan nga nakasala nga diri sakop han Balaod ni Moises, an mga Hentil, nakakasala ngan nawawara diri tungod han Balaod. Kundi an nakakasala nga sakop han Balaod an mga Judiyo, paghuhukman hira han Balaod. ¹³Kay diri an pamati han Balaod an nakakapamatadong han tawo ngadto ha Dyos, kundi an pagtuman han iginsusugo han Balaod. ¹⁴An mga Hentil nga diri sakop han Balaod, kundi kon ha ira kalugaringon nga kaburut-on magtuman hira han Balaod, nahi-himo hira nga balaod para ha ira kalugaringon, bisan kon diri hira sakop han Balaod. ¹⁵An ira ginawian nagpapakita nga an mga iginsusugo han Balaod nahisusurat ha ira mga kasingkasing. An ira mga konsensya nagpapakita liwat nga matuod ini, tungod kay usahay nasabot hira kon nasupak an ira mga parhunahuna o kon nauyon ba ini ha ira. ¹⁶Sanglit sumala han Maupay nga Sumat nga akon iginiwawali, amo ini an mahinanabo hito nga Adlaw, kon an Dyos pinaagi kan Jesu-Cristo, maghukom na han ngatanan nga tinago nga mga parhunahuna han mga tawo. ¹⁷Ano man an mahitungod ha imo? Ikaw nga usa nga Judiyo, nasarig ka han Balaod ngan naparayaw ka han imo Dyos. ¹⁸Maaram ka han karuyag iga-pabuhat ha imo han Dyos, ngan nahibaro ka tikang han Balaod hin pagpili han matadong; ¹⁹Nagseguro ka nga makatugway ka han mga buta, makalamrag ka hadton mga aada ha kasisidman, ²⁰makasagdon ka han mga tapang, ngan makatutdo han mga kabataan, kay aada han Balaod an hingpit nga kinaadman ngan kamatuoran. ²¹Ikaw nga nagtututdo han iba, kay ano nga diri ka mag-tutdo han imo kalugaringon? Nagwawali ka nga diri mangawat, kundi mangangawat ka ngay-an? ²²Nasiring ka nga diri tugot an panlibog, kundi manlilibog ka ngay-an? Nadiri ka hin mga kadiyosan, kundi maninikas ka ngay-an hin mga templo? ²³Ikaw nga naparayaw han balaod han Dyos, kundi nagpapakaraot ka ngay-an han Dyos pinaagi hin pagtalapas han iya balaod? ²⁴Nasiring an Kasuratan, "Tungod ha iyo nga mga Judiyo, an mga Hentil nagpapakaraot han ngaran han Dyos." ²⁵May-ada la pulos an seremonyas han pagtori kon gintutuman mo an Balaod; kundi kon gitatalapas mo an Balaod, gabay ka la waray pagtoria. ²⁶Kon an Hentil nga diri tinuri magtuman han mga sugo han

Balaod, diri ba hiya iiisipon han Dyos nga sugad hiya hin tinguuri? ²⁷Kundi adton mga Hentil nga nagtutuman han Balaod bisan kon diri hira tinori, maghuhukom ha karat-an niyo nga mga Judiyo, kay gintatalapas niyo an Balaod bisan kon iginsurat ini niyo ngan gintori kamo. ²⁸Kon baga sidngon, hin-o gud an tinuod nga Judiyo? Hin-o gud an tinuod nga tinori? An tinuod nga Judiyo diri adton Judiyo ha panagway la; an tinuod nga tinori diri adton ha lawas la. ²⁹Lugod an tunay nga Judiyo amo an Judiyo kanay kasingkasing amo an gintori, ngan buhat ini han Espiritu han Dyos, diri ini kanan sinurat nga Balaod. Ini nga tawo pagdadayawon han Dyos, diri han iya igkasi tawo.

Kon sugad, nakakabintaha ba han mga Hentil an mga **3** Judiyo? O may-ada ba pulos an pagkatinor? ²Damo gud! Siyahan igintapod han Dyos an iya mensahe ngadto han mga Judiyo. ³Ano man kon diri matinumanon an iba ha ira? Karuyag ba sidngon nga an Dyos diri liwat magma-matinumanon? ⁴Diri gud! Kay an Dyos kasasarigan bisan kon buwaon an ngatanan nga mga tawo. Sumala han siring han Kasuratan: "Nga kinahanglan magmatadong ka ha imo mga pulong; ngan makadaog ka kon ikaw igsumpong." ⁵Kundi ano man, kon an aton magraot nga mga buhat makapakita han pagkamatadong han Dyos, ano man an aton masisiring? Nga an Dyos diri matadong kon nagkakastigo hiya ha aton? (Kon baga ha akon la ini nga pagyakan.) ⁶Diri! Kon diri pa matadong an Dyos, uunanhon niya hin pakaghukom han kalibutan? ⁷Kundi ano man kon pinaagi han akon pagbuwa makapaghimaya ako han kamatuoran han Dyos, kay ano man nga paghuhukman pa ako nga makasasala? ⁸Kay ano nga diri magbuhat hin maraot basi gumuwa an maupay? Ngani gintamay ako hin pira nga mga tawo pinaagi han pagsumbongan nira ha akon nga akon daw ini iginyakan! Paghuhukman hira ha karat-an kay amo ito an angay ha ira. ⁹Ta, ano man kita nga mga Judiyo, mauruupay ba kita kay han mga Hentil? Diri! Kay iginpakita ko na nga an mga Judiyo ngan an mga Hentil pareho aada ha ilarom han gahom han sala. ¹⁰Sumala han siring han Kasuratan: "Waray tawo nga matadong, ¹¹waray bisan usa ngan nakakasabot, o nangingita han Dyos. ¹²Tinmalikod han Dyos an ngatanan nga mga tawo; nakasayop hira ngatanan; waray gud tawo nga nagbubuhat hin maupay, waray bisan usa. ¹³Sugad hin binuksan nga lubnganan an ira mga baba; ginagamit nira an ira mga dila hin paglimbong, ngan an lara hin halas natikang han ira mga im-im; ¹⁴puno hin magpintas nga mga panampalas an ira mga pa-mulong. ¹⁵Madali la hira makasamad ngan makamatay; ¹⁶bisan diin hira kakadto napabilin an kabungkagan ngan kasakitan. ¹⁷Diri hira maaram han dalan han kamurrayawan, ¹⁸ngan waray man nira hibaroi an pagkahadlok han Dyos." ¹⁹Yana maaram kita nga an ngatanan nga aada han Balaod iginpapahinungod hadton mga nag-uukoy ha ilarom han Balaod, basi matapos na an ngatanan nga mga baribad han tawo, ngan madara an bug-os nga kalibutan ha ilarom han paghukom han Dyos. ²⁰Kay waray tawo nga magmamatadong ha atubangan han Dyos pinaagi hin pagtuman han Balaod. Kay pinaagi han Balaod an tawo nakakasabot nga nakakasala hiya. ²¹Kundi yana iginpadayag na an kanan Dyos paagi hin pagmatadong han tawo, ngan waray labot hini in balaod, bisan kon nagpapamatuod hini an Balaod ni Moises ngan an mga manaragna. ²²Giniisip nga matadong ha atubangan han Dyos an mga tawo pinaagi han ira pagtoo kan Jesu-Cristo. Ginbubuhat ini han

Dyos han ngatanan nga natoo kan Cristo, kay pareho la an mga tawo: ²³ nagpakasala an ngatanan nga mga tawo ngan nawad-an hira han himaya han Dyos. ²⁴ Kundi pinaagi han libre nga hatag han grasya han Dyos, iniisip niya hira ngatanan nga matadong, pinaagi kan Cristo Jesus nga nag-tatalwas ha ira. ²⁵ Iginhalad hi Cristo han Dyos, basi pinaagi han iya kamatayon, mahimo hiya nga paagi nga mapasaylo an mga sala han mga tawo, pinaagi han ira pagttoo ha iya. Ginbuhat ini han Dyos basi igpakita niya an iya pagkamatadong. Ha una nga panahon mapasayloon an Dyos ngan pinabay-an la an mga tawo han ira mga sala. ²⁶ Kundi yana nga panahon gintatagad na niya an mga sala han mga tawo, ha pagpakita han iya pagkamatadong. Dida hini nag-papakita an Dyos nga hiya ngahaw matadong ngan gin-iisip niya nga matadong an ngatanan nga natoo kan Jesus. ²⁷ Niyan, ano man ngay-an an aton sadang iparaway? Waray! Ngan ano an rason hini? Tungod ba nga nagtutuman kita han Balaod? Diri, kundi tungod nga natoo kita. ²⁸ Kay sayod kita nga gin-iisip nga matadong ha Dyos an tawo pinaagi la han iya pagtuo ngan diri pinaagi hin pagtutuman han Balaod. ²⁹ Ngan an Dyos, Dyos ba la hiya han mga Judiyo? Diri ba hiya Dyos liwat han mga Hentil? Oo, Dyos gihapon hiya. ³⁰ Uusa la an Dyos ngan gin-iisip niya nga matadong an mga Judiyo pinaagi han ira pagttoo, ngan an mga Hentil man pinaagi liwat han ira pagttoo. ³¹ Karuyag ba sidngon hini nga isinasalikway naton an Balaod tungod hihi ni nga pagttoo? Diri; lugod ginpapadig-on naton an Balaod.

4 Niyan, ano man an masisiring mahitungod kan Abraham? ham nga amay han aton tulin? ² Kon gin-isip hiya nga matadong han Dyos pinaagi han iya mga buhat, may-ada unta niya sadang iparaway. Kundi diri hiya makakaparaway ha atubangan han Dyos. ³ Nasiring an Kasuratan, "Tinmoo han Dyos hi Abraham, ngan tungod han iya pagttoo, gin-isip hiya nga matadong han Dyos." ⁴ An suhol han tawo nga nagkakabudlay diri ini hatag ha iya, kundi katungod niya hin pagkarawat. ⁵ Diri an tawo nga may mga buhat, kundi an tawo nga may pagttoo, nga natoo han Dyos ngan nakakapamatadong han nakakasala, ini nga pagttoo niya an kinakarawat han Dyos, ngan gin-iisip hiya nga matadong. ⁶ Amo ini an karuyag sidngon ni David han iya paghimangraw mahitungod han kalipayan han tawo nga gin-iisip nga matadong han Dyos, labot hin bisan ano nga ginbuhat hito nga tawo: ⁷ "Palaran hira kanay mga kasaypanan ginpasaylo han Dyos, kanay mga sala iya ginpara! ⁸ Palaran an tawo kanay mga sala diri na hinunumdoman han Ginoo!" ⁹ Para ba la ini han mga tinori nga kalipayan nga hinnabihan ni David? Diri! Ira liwat ini han diri mga tinori. Kay nasiring man an Kasuratan, "Tinmoo han Dyos hi Abraham, ngan tungod han iya pagttoo, gin-isip hiya nga matadong han Dyos." ¹⁰ Kakan-o man ini mahinabo? Dida ba han waray pa o han katima na ba pagturia kan Abraham? Han waray pa, diri han katima na. ¹¹ Urhe na an pagtori ha iya, ngan an pagtori ha iya usa nga tigaman hin pagpamatuod nga gin-isip hiya nga matadong han Dyos tungod han iya pagttoo han waray pa hiya pagtatoria. Sanglit hi Abraham amo an espirituhanon nga amay han ngatanan nga natoo han Dyos ngan gin-isip nga matadong bisan kon diri hira mga tinori. ¹² Amay liwat hi Abraham han mga tinori, diri la tungod nga mga tinori hira, kundi tungod nga an ira kinabuhi hin pagttoo sugad han kinabuhi ni Abraham ngan aton amay han waray pa hiya pagtatoria. ¹³ An saad han Dyos kan Abraham ngan han iya katulinan nga magtagtag-iya hira han

kalibutan, ginhimo diri tungod nga nagtuman hi Abraham han Balaod, kundi tungod nga tinmoo hiya, ngan gin-isip hiya nga matadong han Dyos. ¹⁴ Kay kon an mga iginsaad han Dyos ihahatag hadton mga nagtutuman han Balaod, waray la kahulogan an pagttoo han tawo, ngan waray la pu-los an saad han Dyos. ¹⁵ Nagdadara an Balaod han kasina han Dyos; kundi kon waray balaod, waray man liwat pagtalapas han balaod. ¹⁶ Sanglit ipinasikad an saad dida ha pagttoo, basi makita nga hatag ini han Dyos ha ngatanan nga mga tulin ni Abraham—diri la hadton mga nagtutuman han Balaod, kundi hadton mga natoo liwat sugad kan Abraham. Kay hi Abraham amo an espirituhanon nga amay naton ngatanan; ¹⁷ sumala han siring han Kasuratan, "Ginhimo ko ikaw nga amay hin damo nga mga nasod." Sanglit may hinungdan an saad ha atubangan han Dyos nga gituohan ni Abraham—an Dyos nga nagbabanhaw han mga minatay, ngan nagtutuha han ngatanan nga mga butang. ¹⁸ Nagtoo ngan naglaom hi Abraham bisan kon waray na niya paglaom, sanglit nahimo hiya nga "amay hin damo nga mga nasod." Sumala han siring han Kasuratan, "Masusugad hini ka damo an imo katulinan." ¹⁹ Harani na hin gatos an iya panuigon; kundi waray lumuya an iya pagttoo bisan kon lagas na hiya ngan baw-as pa liwat hi Sara nga iya asawa. ²⁰ Waray gud hiya magturaw ngan waray gud hiya magruhaduha han saad han Dyos; kundi naghatac hin kusog an iya pagttoo, ngan gindayaw niya an Dyos. ²¹ Waray gud hiya magruhaduha nga makakahimo an Dyos han iya iginsaad. ²² Sanglit "hi Abraham gin-isip han Dyos nga matadong hiya" pinaagi hin pagttoo. ²³ Ini nga mga pu-long, "gin-isip hiya nga matadong," diri la ini iginsurat para ha iya. ²⁴ Ginsurat liwat ini para ha aton nga pag-iisipon nga matadong, nga natoo ha iya nga nagbanhaw kan Jesus nga aton Ginoo. ²⁵ Tungod han aton mga sala igintubyan hiya basi patayon, ngan ginbanhaw hiya basi isipon kita nga matadong.

5 Yana, tungod nga gin-isip na kita nga matadong sa Dyos pinaagi hin pagttoo, may-ada na naton malinaw nga pakig-usa sa Dyos, pinaagi han aton Ginoo Jesu-Cristo. ² Gindara kita niya pinaagi hin pagttoo, ngan kinarawat naton an grasya han Dyos nga amo an nahatag hin kinabuhi ha aton yana. Sanglit nalilipay kita ha paglaom nga makakaangbit kita han himaya han Dyos! ³ Ngan nalilipay liwat kita dida han aton mga pag-antos, kay maaram kita nga dida han pag-antos aada an pag-ilob, ⁴ dida han pag-ilob aada an pagpahimuot han Dyos, ngan dida han pagpahimuot han Dyos aada an paglaom. ⁵ Diri nakakapatutraw ha aton ini nga paglaom kay ginbubo han Dyos an iya gugma ha aton mga kasingkasing pinaagi han Espiritu Santo nga hatag han Dyos ha aton. ⁶ Kay han waray pa naton sadang mahimo, nagpakamatay hi Cristo para han mga magpakasasala, ha amo nga panahon nga gintalaan han Dyos. ⁷ Makuri an pagpakamatay para hin tawo nga matadong. Bangin may umilob pagpakamatay para hin maupay nga tawo. ⁸ Kundi iginpakita han Dyos an iya dako nga paghigugma ha aton nga dida han magpakasasala pa kita, nagpakamatay hi Cristo para ha aton. ⁹ Pinaagi han iya kamatayon nagmatadong kita; sanglit tatalwason pa gud kita niya tikang han kapungot han Dyos. ¹⁰ Hadto anay mga kaway kita han Dyos, kundi ginhimo kita niya nga iya mga sangkay pinaagi han kamatayon han iya Anak. Yana nga mga sangkay na kita han Dyos, tatalwason pa gud kita niya pinaagi han kinabuhi ni Cristo! ¹¹ Kundi diri amo la ini; nalili-

pay kita tungod han ginbuhat han Dyos pinaagi han aton Ginoo Jesu-Cristo nga naghimo na ha aton yana nga mga sangkay han Dyos.¹² Nakasulod ha kalibutan an sala pinaagi hin usa ka tawo, ngan nagdara hin kamatayon an iya sala. Tungod hini an ngatanan nga mga tawo nahiagom han kamatayon, kay nakasala man an ngatanan nga mga tawo.¹³ May-ada na sala dinhe ha kalibutan san-o ihatag an Balaod; kundi kon waray balaod, waray man liwat sala.¹⁴ Kundi tikang pa han panahon ni Adan ngada han panahon ni Moises, naghadi na an kamatayon ha ngatanan nga mga tawo, lakip adton waray makasala sugad han nabuhut ni Adan han iya pagtalapas han sugo han Dyos. Ngan hi Adan amo an ladawan han usa nga tawo nga tiarabot,¹⁵ kundi may pagkalainan hira nga duha; kay an pagtalapas ni Adan diri sama han hatag han Dyos. Matuod nga damo an nagkamatay tungod han sala hadto nga usa ka tawo. Kundi labaw pa gud ka dako an grasya han Dyos ngan sugad man an iya hatag ngadto han kadam-an nga mga tawo, pinaagi han grasya han usa ka tawo, hi Jesu-Cristo.¹⁶ Ngan may-ada kalainan an hatag han Dyos ngan han sala han usa ka tawo. Kahuman mabuhut an usa nga sala, inmabot an paghukom han nakasala; kundi kahuman hin pagbuhat hin damo nga mga sala, an hatag han Dyos nakahimo nga magmatadong an tawo nga nakasala.¹⁷ Matuod ito nga pinaagi han sala han usa ka tawo, nagtikang paghadi an kamatayon, tungod hadto nga usa ka tawo. Kundi labaw pa gud ka dako an bunga han ginbuhat han usa nga tawo nga amo hi Jesu-Cristo! Maghahadi pinaagi kan Cristo adton ngatanan nga nakarawat han hora nga grasya han Dyos ngan han hatag han Dyos han iya pagkamatadong.¹⁸ Sanglit sugad nga tungod han usa nga sala nasirotan an ngatanan nga mga tawo; ha amo man nga paagi, tungod han usa nga matadong nga buhat natatalwas an ngatanan nga mga tawo, ngan natatagan hira hin kinabuhi.¹⁹ Ngan sugad nga tungod han pagtalapas hin usa ka tawo nahimo nga makasasala in damo nga mga tawo, sugad man tungod han pagsugot han usa ka tawo, pag-iisipon nga matadong ha Dyos in damo nga mga tawo.²⁰ Iginhatag an Balaod basi magdugang an kasaypanan; kundi kon hain magdugang an sala, naglabaw pa hin ka dako an grasya han Dyos.²¹ Sanglit sugad nga naghadi an sala pinaagi han kamatayon, sugad man naghahadi an grasya han Dyos pinaagi han pagkamatadong, nga nagtutugway ha aton ngadto ha kinabuhi nga dayon pinaagi kan Jesu-Cristo nga aton Gino.

6 Ano man ngay-an an aton isisiring? Magpapadayon ba kita hin pagpinakasala basi tumubo ha aton an grasya han Dyos?² Diri ini mahihimo! Namatay na kita dida han sala—uunanhon pa naton hin pagpadayon hin pagabuhi dida han sala?³ Kay maaram na kamo hini: han pagbunyagi ha aton, nahiusa kita kan Cristo Jesus, nabunyagan kita ngan nahiusa kita han iya kamatayon.⁴ Sanglit dida han pagbunyagi ha aton, iginlubong kita upod ha iya ngan inmangbit kita han iya kamatayon, basi sugad nga ginbanhaw hi Cristo pinaagi han mahimayaon nga gahom han Amay, mag-ukoy man liwat kita hin bag-o nga kinabuhi.⁵ Kay kon nahiusa kita ha iya ha kamatayon, ha amo man nga paagi, magigin kausa kita ha iya pinaagi han aton pagkabanhaw sugad ha iya.⁶ Ngan maaram kita hini: nga an aton daan nga pagkatawo namatay upod kan Cristo di da ha iya kros, basi mabungkag an gahom han makasasala nga kinaiya, ngan diri na kita maoripon han sala.⁷ Kay kon

napatay an tawo, waray na gahom an sala ha iya.⁸ Tungod nga namatay na kita upod kan Cristo, natoo kita nga mabubuhi man liwat kita upod ha iya.⁹ Kay sayod kita nga ginbanhaw hi Cristo ngan diri na gud mamamatay—waray na gahom ha iya an kamatayon.¹⁰ Tungod nga namatay na hiya, waray na gahom ha iya an sala; ngan yana nabubuhi hiya dida ha pakig-usa sa Dyos.¹¹ Ha amo man nga paagi, kinahanglan hunahunaon niyo nga patay na kamo ha sala, kundi buhi dida ha pakigausa sa Dyos pinaagi kan Cristo Jesus.¹² Kinahanglan diri na maghadi an sala dida ha iyo lawas nga may kamatayon, basi diri na niyo pagtumanon an iyo lawasnon nga mga karuyagon.¹³ Ngan kinahanglan diri na niyo itubyan ha sala an bisan ano nga bahin han iyo lawas para hin magraot nga katuyoan. Lugod ihatag sa Dyos an iyo kalugaringon sugad nga mga tawo nga ginbanhaw na, ngan itubyan ha iya an iyo bug-os nga lawas para hin matadong nga katuyoan.¹⁴ Kinahanglan diri na maghadi ha iyo an sala; kay diri na kamo nag-uukoy ha ilarom han Balaod, kundi ha ilarom na han grasya han Dyos.¹⁵ Ta, ano man? Magpipinakasala ba kita, kay diri man ngay-an kita aada ha ilarom han Balaod, kundi aada kita ha ubos han grasya han Dyos? Diri gud mahihimo!¹⁶ Sayod na kamo nga kon napaoripon kamo hin pagsugot hin usa ka tawo, ha tinuod oripon kamo han agaron nga iyo ginsusugot—kon magsugot kamo han sala, oripon kamo han sala ngan nabunga hin kamatayon, o kon magsugot kamo han Dyos iniisip kamo nga matadong sa Dyos.¹⁷ Kundi salamat han Dyos! Kay hadto anay mga oripon kamo han sala; kundi yana nagsusugot na kamo hin kinasingkasing han mga kamatuoran nga aada han pagturon-an nga iyo kinarawat.¹⁸ Natalwas na kamo han sala ngan nahimo kamo nga mga oripon han pagkamatadong.¹⁹ (Nagamit ako hin yano nga mga pulong kay mahinay pa kamo makasabot.) Hadto anay igintubyan niyo an iyo bug-os nga kalugaringon sugad hin mga oripon kamo han maglaw-ay ngan magraot nga mga buhat para hin magraot nga katuyoan. Ha amo man nga paagi kinahanglan itubyan na niyo yana hin hingpit an iyo kalugaringon sugad nga mga oripon kamo han pagkamatadong, para hin baraan nga katuyoan.²⁰ Han mga oripon pa kamo han sala, diri kamo oripon han pagkamatadong.²¹ Ano man an nakuha niyo nga balos han pagbinuhat niyo han mga butang nga iyo ikinaawod na yana? An dadangatan niyo amo an kamatayon!²² Kundi yana natalwas na kamo han sala ngan mga oripon na kamo han Dyos; an balos amo an iyo bug-os nga kinabuhi nga ginhalad ngadto ha iya, ngan an kataposan amo an kinabuhi nga dayon.²³ Kay an bayad han sala amo an kamatayon, kundi an libre nga hatag han Dyos amo an dayon nga kinabuhi dida ha pakig-usa kan Cristo Jesus nga aton Gino.

7 Waray ruhaduha masabot gud kamo kon ano an akon igsisiring, kabugtoan ko, kay maaram man kamo ngatanan hin balaod. Ngan an balaod gintutuman la han mga tawo samtang buhi pa hira.² Pananglitan an usa nga inasaw-an nga babaye, sumala han balaod nasasakop hiya han iya bana samtang buhi pa an bana; kundi kon patay na an bana, gawas na hiya hini nga balaod.³ Sanglit kon makigtampo hiya hin lain nga lalake samtang buhi pa an iya bana, pagngangaranan hiya nga paralibog; kundi kon patay na an iya bana, talwas na hiya han balaod, ngan diri na hiya pagngangaranan nga paralibog kon mangasawa hiya hin lain nga lalake.⁴ Amo man liwat ini para ha iyo, kabugtoan ko. Mahitungod hin Balaod namatay liwat

kamo, kay babin man kamo han lawas ni Cristo; ngan yana sakop kamo niya nga ginbanhaw ha mga minatay, basi magmapulsanon kita dida ha pag-alagad han Dyos.⁵ Kay han nag-uukoy kita dida han aton lawasnon nga kinaiya, an salaan nga mga karuyagon nga ginpukaw han Balaod amo an tinikangan han magraot nga mga buhat ha aton mga lawas nga nakahatag han kamatayon.⁶ Kundi yana talwas na kita han Balaod, kay namatay na kita ha balaod nga hadto anay nakabihag ha aton. Nag-aalagad na kita yana han Dyos, diri ha ubos hin sinurat nga balaod, kundi han bag-o nga kinabuhi pinaagi han Espiritu.⁷ Niyan, ano man an aton isisiring? Nga maraot ngay-an an Balaod? Diri! Kundi kon diri tungod han Balaod, diri ako nakilala kon ano an sala. Diri unta ako nasasayod kon ano an pagkaipa kon waray magsiring an Balaod, "Diri ka maipa."⁸ Pinaagi hini nga sugo, an sala nakapukaw ha sulod nakon han ngatanan nga kaipahon. Kay kon bulag ha Balaod, patay an sala.⁹ Hadto anay buhi ako nga bulag ha Balaod; kundi han pag-abot hini nga sugo, nabuhi an sala,¹⁰ ngan namatay ako. Ngan an amo ngahaw nga sugo nga nahatag hin kinabuhi nagdara lugod ha akon hin kamatayon.¹¹ Namay-ada higayon an sala ngan pinaagi hini nga sugo nalmongan ako ngan ginpatay ako han sala.¹² Sanglit baraan an Balaod ngan baraan, matadong, ngan maupay man liwat an sugo.¹³ Karuyag ba sidngon hini nga an maupay amo an nagdara han akon kamatayon? Diri! An sala an nagbubuat hini; pinaagi hin paggamit han maupay gindara nganhi ha akon han sala an kamatayon, basi mahipadayag an matuod nga kinaiya han sala. Sanglit pinaagi han sugo iginpakita nga oraora gud kamaraot an sala.¹⁴ Maaram kita nga espirituhanon an Balaod; kundi tawo ako nga may kamatayon, nga iginbaligya sugad nga oripon han sala.¹⁵ Diri ako nasabot han akon ginbububuat; kay diri ako nagbububuat han akon karuyag pagbuhaton, kundi asay ko lugod ginbububuat an diri ko karuyag.¹⁶ Kon ginbububuat ko an diri ko karuyag pagbuhaton, nagpapakita ini nga nauyon ako nga matadong an Balaod.¹⁷ Sanglit diri gud ako an nagbububuat hini nga butang, kundi an sala nga nag-uukoy dinhe ha akon.¹⁸ Maaram ako nga waray maupay nga nag-uukoy dinhe ha akon. Kay bisan kon may tinguha ako hin pagbuhat hin maupay, kundi diri ako nakakahimo.¹⁹ Diri ko ginbububuat an maupay nga karuyag ko pagbuhaton; asay ko lugod ginbububuat an maraot nga diri ko karuyag pagbuhaton.²⁰ Kon ginbububuat ko an diri ko karuyag pagbuhaton, karuyag sidngon hini nga diri na ako amo an nagbububuat hini, kundi an sala nga nag-uukoy dinhe ha akon.²¹ Sanglit hinsabtan ko ini nga balaod: nga kon karuyag ko magbubuat hin maupay, an maraot la lugod an akon gin-pipili.²² Nalilipay gud ako han balaod han Dyos ha sagod han akon kasingkasing.²³ Kundi kinikita ko in lain nga balaod nga aanhi ha akon lawas—usa nga balaod nga natipa han balaod nga inuuyonan han akon hunahuna. Tungod hini nag-ooripon ha akon an balaod han sala nga aanhi ha akon lawas.²⁴ Kamakalolooy ko nga tawo! Hin-o in mag-tatalwas ha akon tikang hini nga lawas nga nagdadara ha akon ngadto ha kamatayon?²⁵ Salamat han Dyos, may-ada ko Magtaralwas, hi Jesu-Cristo nga aton Ginoo! Sanglit amo ini an akon kahimtang: nag-aalagad ako han balaod han Dyos pinaagi la han akon hunahuna, kundi nag-aalagad ako han balaod han sala pinaagi han akon lawasnon nga kinaiya.

8 Sanglit yana diri na paghuhukman ha karat-an adton mga nahiusa na kan Cristo Jesus,² kay an balaod han Espiritu nga nahatag ha aton hin kinabuhi dida ha pakig-usa kan Cristo Jesus, amo an nagtalwas ha akon han balaod han sala ug kamatayon.³ An waray mahimo han Balaod tungod han kamaluya han aton kinaiya ginbubuat han Dyos. Ginhukman niya ha karat-an an sala ha aton lawasnon nga kinaiya pinaagi hin pagpadara han iya kalugaringon nga Anak; nga kinmanhi nga may kinaiya nga sugad han kinaiya hin salaan nga tawo, basi pagpuohon an sala.⁴ Ginbubuat ini han Dyos basi an matadong nga mga turumanon han Balaod matuman dinhe ha aton nga nabubuhi sumala han Espiritu, diri sumala han lawasnon nga kinaiya.⁵ Adton nabubuhi sumala han gintututdo han ira lawasnon nga kinaiya, dayuday naghuhunahuna babin hin mga butang nga lawasnon, kundi adton nabubuhi sumala han gintututdo han Espiritu, dayuday naghuhunahuna hira babin han mga butang nga espirituhanon.⁶ Adton dayuday naghuhunahuna han mga butang nga lawasnon, an ira sangpotanan amo an kamatayon; kundi adton dayuday naghuhunahuna han mga butang nga espirituhanon, an ira sangpotanan amo an kinabuhi ngan an kamurayaw.⁷ Sanglit nagigin kaway han Dyos an tawo nga lawasnon la an iya panhunahuna; kay diri hiya nasugot han Balaod han Dyos, ngan ha pagkatinuod, diri gud hiya makakahimo hin pagsugot.⁸ Diri nakakalipay han Dyos an nagsusugot han ira lawasnon nga kinaiya.⁹ Kundi diri na kamo nabubuhi sumala han mando han iyo lawasnon nga kinaiya, kundi han espirituhanon—kon ha tinuod nag-uokoy dida ha iyo an Espiritu han Dyos. Adton waray Espiritu ni Cristo, diri sakop ni Cristo.¹⁰ Kundi kon nag-uukoy hi Cristo dida ha iyo, an Espiritu amo an iyo kinabuhi bisan kon an iyo mga lawas matay tungod han sala, kay ginpakamatadong na kamo han Dyos.¹¹ Kon naguukoy dida ha iyo an Espiritu han Dyos nga nagbanhaw kan Jesus, hiya nga nagbanhaw kan Cristo mahatag hin kinabuhi ha iyo mga lawas nga may kamatayon pinaagi han iya Espiritu nga aada ha iyo.¹² Sanglit, kabugtoan ko, may-ada naton katungdanan nga mabuhi kita diri ha pagsunod han karuyag han aton lawasnon nga kinaiya.¹³ Kay kon mabuhi kamo sumala han iyo lawasnon nga kinaiya, mapatay kamo, kundi mabubuhi kamo kon patayon niyo an iyo salaan nga mga binuhatan pinaagi han Espiritu.¹⁴ Mga anak han Dyos an ginmamandoan han Espiritu han Dyos.¹⁵ Kay an Espiritu nga iginhatag han Dyos ha iyo diri mag-ooripon ha iyo ngan diri maghahadlok ha iyo; lugod hihimoon kamo han Espiritu nga mga anak han Dyos, ngan pinaagi han gahom han Espiritu matawag kita han Dyos, "Amay ko!"¹⁶ An Espiritu han Dyos nakikig-usa han aton espiritu hin pagpamatuod nga mga anak kita han Dyos.¹⁷ Kay mga anak man kita niya, makakaangkon kita han mga kaupayan nga igittinggahin para han iya mga tawo, ngan makakaangkon man liwat kita upod kan Cristo, han igittinggahin han Dyos para ha iya; kay kon naangbit kita han mga pag-antos ni Cristo, maangbit man liwat kita han iya himaya.¹⁸ Gin-isip ko nga an mga gin-aantos naton hini nga panahon diri gud sadang mahitanding han himaya nga ipadadayag ha aton.¹⁹ An ngatanan nga mga binuhat naghuhulat upod in malaomon nga paghingyap nga igpadayag han Dyos an iya mga anak.²⁰ Kay ginhukman ha karat-an nga mawaray hinungdan an ngatanan nga mga binuhat, diri ha ira kalugaringon nga karuyag, kundi tungod nga pagbuot ini han Dyos. Kundi nagpabilin an

paglaom: ²¹ nga may adlaw nga matatalwas an mga binuhat ngahaw tikang han ira pagkaoripon hin pagkadunot ngan makakaangbit han mahimayaon nga kagawasan han mga anak han Dyos. ²² Kay maaram kita nga ngada yana nga panahon nag-aaraba hin kasakit an ngatanan nga mga binuhat, sugad hin babaye nga tipag-aranak. ²³ Kundi diri an mga binuhat la; pati kita nga kimmarawat na han Espiritu sugad nga syahan han mga hatag han Dyos, nag-aaraba liwat ha aton kalugaringon samtang naghuhulat kita kon san-o kita hihimoa han Dyos nga iya mga anak, ngan kon san-o liwat an aton hingpit nga katalwasan. ²⁴ Kay natalwas kita pinaagi hin paglaom; kundi kon nakita na kita han aton ginlalaoman, diri na ito tinuod nga paglaom. Kay hin-o in naglalaom pa han kinikita na niya? ²⁵ Kundi kon naglalaom kita han diri naton nakikita, nagpapaabot kita hito hin mailobon. ²⁶ Ha amo nga paagi, an Espiritu nabulig liwat ha aton dida han aton kamaluya. Kay diri kita maaram kon uunanhon naton an pag-ampo; kundi an Espiritu ngahaw an nanginginyupo han Dyos para ha aton pinaagi hin mga pangaraba nga makuri ipagawas ha mga pulong. ²⁷ Ngan an Dyos nga nakita han mga kasingkasing han tawo maaram han ginhuhunahuna han Espiritu; kay an Espiritu han Dyos nanginginyupo para han iya mga tawo, ngan sumala han iya kaburut-on. ²⁸ Maaram kita nga ha ngatanan nga mga butang nagbubuhat an Dyos para hin kaupayan ngadto hadton mga nahigugma ha iya; ngan gintawag niya sumala han iya tuyo. ²⁹ Ginggahin liwat han Dyos adton mga ginpili na niya nga magin ladawan han iya Anak, basi mahimo nga suhag an iya Anak hin damo nga kabugtoan. ³⁰ Sanglit gintawag han Dyos adton iya mga ginggahin; ngan ginpakamatadong liwat niya adton mga gintawag niya; ngan ginpaangbit liwat niya han iya himaya adton mga ginpakamatadong niya. ³¹ Ano pa man an aton masisiring mahitungod hini ngatanan? Kon naugop ha aton an Dyos, hin-o pa man in matipa ha aton? ³² Waray ngani niya pugngi an iya kalugaringon nga Anak, kundi iginhalad hiya niya para ha aton ngatanan! Iginhatag ngani niya ha aton an iya Anak—diri ba niya liwat ihahatag ha aton an ngatanan nga mga butang? ³³ Hin-o man in masumbong kontra han pinili nga mga tawo han Dyos? An Dyos ngahaw an naghukom nga diri hira salaan! ³⁴ Hin-o man ngay-an an maghuhukom ha ira ha karat-an? Diri hi Cristo Jesus nga namatay, nga ginbanhaw, ngan aadto na ha tuo han Dyos. Nanginginyupo hiya han Dyos para ha aton! ³⁵ Niyan, hin-o man in makakapabulag ha aton tikang han gugma ni Cristo? Makakahimo ba an kagulan, o an kakurian, o an pagpakurii, o an kagutom, o an kakablasan, o an kataragman, o an kamatayon? ³⁶ Sumala han siring han Kasuratan: “Tungod ha iyo aada kami ha kataragman hin kamatayon ha bug-os nga adlaw; ginpareho kami hin mga karnero nga irihawon.” ³⁷ Diri, ha butnga hini ngatanan may-ada kita hingpit nga pagdarag-an pinaagi ha iya nga naghigugma ha aton! ³⁸ Kay maaram ako nga waray gud bisan ano nga makakapabulag ha aton han iya gugma: bisan pa an kamatayon o an kinabuhi; bisan pa an mga anghel o an iba nga kagamhanan; bisan pa an panahon yana o an tiarabot; ³⁹ bisan pa an mga kahitas-an o an mga kahiladman—waray gud bisan ano ha ngatanan nga mga binuhat nga makakapabulag ha aton han gugma han Dyos pinaagi kan Cristo Jesus nga aton Gi-noo.

9 Nagyayakan ako han kamatuoran; tag-iya ko hi Cristo ⁹ ngan diri ako nagbubuwa. Saksi ko liwat an akon panhunahuna nga ginladang han Espiritu Santo nga diri gud ako nagbubuwa ² nga dako gud an akon kabidoan, nga daw diri matapos an kasakit ha akon kasingkasing tungod han akon mga tawo nga akon gud mga kadugo! ³ Tungod han ira kaupayan, minamaupay ko nga pakaraoton ako han Dyos ngan mahimulag ako kan Cristo. ⁴ Mga pinili hira nga mga tawo han Dyos; ginhimo hira han Dyos nga iya mga anak ngan ginpaangbit han iya himaya; ginhimo niya ha ira an ginsabotan ngan iginhatag ha ira an Balaod; ira an matuod nga pagsingba ngan nakarawat nira an mga saad han Dyos; ⁵ mga tulin hira han mga patriarka; ngan tikang han ira tulin natawo hi Cristo. Pagdayawon unta ha kagihaponan an Dyos nga naghahadi han ngatanan! Amen. ⁶ Diri ako nasiring nga nakawang an saad han Dyos; kay diri ngatanan nga mga tawo han Israel mga pinili han Dyos. ⁷ Ngan diri liwat an ngatanan nga mga tulin ni Abraham mga anak han Dyos. Nagsiring an Dyos kan Abraham, “Pinaagi kan Isaac mamamay-ada ka mga tulin nga ginsaad ko ha imo.” ⁸ Karuyag sidngon hini nga diri mga anak han Dyos an mga gin-anak ha natural nga paagi; lugod kinikilala nga matuod nga mga tulin an mga anak nga natawo tungod han saad han Dyos. ⁹ Kay nahimo an saad han Dyos dida hini nga mga pulong: “Mabalik ako ha igo nga panahon, ngan mag-aanak hin lalake hi Sara.” ¹⁰ Ngan diri amo la ini. Kay an duha nga mga anak ni Rebecca uusa la an amay nga amo hi Isaac nga aton ginikanan. ^{11 - 12} Kundi basi an pagpili hin usa ngan anak magtikang han kanan Dyos kalugaringon nga tuyo, nagsiring an Dyos kan Rebecca, “an magurang mag-aalagad han manghod.” Ginsiring ini niya han waray pa hira katatawo, han waray pa nira nabuhat ngan maupay o maraot; sanglit iginpasilad an pagpili han Dyos dida han iya pagtawag, ngan diri dida hin ano man nga ira nabuhat. ¹³ Sumala han siring han Kasuratan, “Ginhigugma ko hi Jacob, kundi gindumtan ko hi Esau.” ¹⁴ Kon sugad, makakasiring ba kita nga diri matadong an Dyos? Diri! ¹⁵ Kay nagsiring an Dyos kan Moises, “Malolooy ako hadton buot ko kaluoyan, mapaid ako hadton buot ko pairan.” ¹⁶ Sanglit an ngatanan nasandig diri han kinaruruyag o binubuhat han tawo, kundi han kalooy la han Dyos. ¹⁷ Kay an Kasuratan nagsiring kan Paraon, “Ginhimo ko ikaw nga hadi basi gamiton ko ikaw hin pagpaktita han akon gahom ngan pagpaktala han akon ngaran ha bug-os nga kalibutan.” ¹⁸ Sanglit nalolooy an Dyos han iya buot kalooyan, ngan pinapatig-a niya an kasingkasing han buot niya patig-ahon. ¹⁹ Niyan mapakiana ha akon in usa ha iyo, “Kon amo man ini, kay ano nga babasolon pa han Dyos in usa ka tawo? Hin-o man ngani in makakalaris han iya kaburot-on?” ²⁰ Kundi hin-o ka man ngay-an, sangkay ko, nga mabaton han Dyos? Diri napakiana an daba han naghimo ha iya, “Kay ano nga ginsugad man nimo hini an paghimo ha akon?” ²¹ Ha pagkamatuod, may-ada katungod an maghirimo hin daba paggamit han minasa nga lutak sumala han iya karuyag, ngan paghimo tikang hin usa la nga minasa nga lutak hin duha nga daba, an usa para hin talagsaon nga paggamit, ngan an usa para hin inadlaw-adlaw nga paggamit. ²² Ngan amo man liwat an ginbuhat han Dyos. Karuyag niya ipakita an iya kapungot ngan ipakilala an iya gahom. Kundi mapinalibon gud hiya hadton mga tawo nga iya napupungtan, ngan angay na unta pukanon. ²³ Ngan karuyag liwat niya ipadayag an iya hura ngan kaupayan nga

ginbubo niya ha aton nga iya nalolooyan, ha aton nga gin-andam niya pagkarawat han iya kaupayan.²⁴ Kay amo kita an iya tinawag, diri tikang la han mga Judiyo, kundi tikang liwat han mga Hentil.²⁵ Amo ini an iya siring ha basahan ni Oseas: "An mga tawo nga diri akon, tatawgon ko nga 'Akon mga tawo.' An nasod nga waray ko higugmaa, tatawgon ko nga 'Akon Hinigugma.'²⁶ Ngan dida hito ngahaw nga dapit nga iginsiring ha ira, 'Diri kamo akon mga tawo,' didto tatawgon hira nga mga anak han buhi nga Dyos."²⁷ Ngan amo ini an ginpasangyaw ni Isaías mahitungod han Israel: "Bisan kon masugad kadamo han baras han baybayon an mga tawo han Israel, gutiay la ha ira in matatalwas;²⁸ kay tutumanon dayon han Ginoo an iya paghukom han bug-os nga kalibutan."²⁹ Sugad ini han iginsiring hadto ni Isaías, "Kon waray pa kita salini hin mga tulin han Ginoo nga Labi Kamakagarahum, nasusugad kita han Sodoma ug Gomora."³⁰ Ano man yana an aton masisiring? Amo ini: nga an mga Hentil nga waray magtingihuha nga maisip hira nga matadong sa Dyos, naisip lugod nga matadong pinaagi hin pagtuo;³¹ samtang an pinili nga mga tawo nga nagpapanigita hin balaod nga makakapaisip ha ira nga matadong sa Dyos, waray lugod nira hiagii.³² Ngan kay ano? Tungod kay waray hira magsarig han pagtuo, kundi ha ira la mga buhat. Nanhipakdol hira dida han "bato nga hiparakdolan"³³ nga hinnanabihan han Kasuratan: "Kitaa, iginbubutang ko ha Sion in bato nga hiparakdolan hin mga tawo, bato nga magpupukan ha ira. Kundi diri magtuturaw an bisan hin-o nga matoo ha iya."

10 Kabugtoan ko, akon gud ungara ug pag-ampo ha bug-os ko nga kasingkasing nga matalwas unta an kalugaringon ko nga mga tawo!² Makakapatapod ako ha iyo nga mapaso gud an ira pag-alagad sa Dyos, kundi diri pinasikad hin matuod nga kinaadman.³ Waray nira hibaroi an paagi han pagkamatadong nga tikang sa Dyos, ngan naghimo hira hin ira kalugaringon nga paagi; sanglit waray hira magtubyan han ira kalugaringon ngadto han kanan Dyos paagi hin pagmatadong han tawo.⁴ Kay gintapos na ni Cristo an Balaod, basi isipon nga matadong sa Dyos an bisan hin-o nga natoo.⁵ Amo ini an iginsurat ni Moises mahitungod han pagkamatadong sa Dyos han tawo pinaagi hin pagtuman han Balaod: "Mabubuhi adton bisan hin-o nga magtuman han mga sugo han Balaod."⁶ Kundi amo ini an iginsiring mahitungod han pagkamatadong sa Dyos han tawo pinaagi hin pagtuo: "Ayaw pagpakiana ha imo kalugaringon, 'Hin-o in masaka ngadto ha langit?'" (Ha aton pa, pagpalusad kan Cristo).⁷ "Ayaw liwat pagpakiana, 'Hin-o in malusad ngadto ha kahiladman?'" (Ha aton pa, pagbanhaw kan Cristo tikang han mga minatay).⁸ An karuyag sidngon amo ini: "Haraniay ha iyo an mensahe han Dyos; aada ha iyo mga im-im ngan ha iyo mga kasingkasing"—ha aton pa, an mensahe hin pagtuo nga amon ginwawali.⁹ Matatalwas ka kon itug-an mo ha imo mga im-im nga "Ginoo hi Jesus," ngan tumoo ka ha imo kasingkasing nga ginbanhaw hiya han Dyos.¹⁰ Kay natoo an tawo ha iya kasingkasing, ngan nagmamatadong hiya sa Dyos; nagtutug-an hiya pinaagi han iya mga im-im, ngan natatalwas hiya.¹¹ Nasiring an Kasuratan, "Adton natoo ha iya diri makakaawod."¹² Para ini han ngatanan, kay waray kalainan an mga Judiyo ngan an mga Hentil; an Dyos uusa la nga Ginoo han ngatanan, ngan ginpapakaupay gud an ngatanan nga natawag ha iya.¹³ Sumala han siring han Kasuratan, "Matatalwas an bisan hin-o nga natawag han ngaran han Ginoo."¹⁴ Kundi uunan-

hon hin pakagtawag nira ha iya kon waray hira tumoo? Ngan uunanhon hin pagtuo nira kon waray hira makabati han mensahe? Ngan uunanhon hin pakabati nira kon diri igsangyaw an mensahe?¹⁵ Ngan uunanhon hin paghisangyaw han mensahe kon diri ipadara an mga magsarangyaw? Sumala han siring han Kasuratan, "Kamakaruyag han pag-abot hadton mga nagdadara han Maupay nga Sumat!"¹⁶ Kundi diri ngatanan kinmarawat han Maupay nga Sumat. Nagsiring hi Isaías ngahaw, "Ginoo, hin-o in tinmoo han amon mensahe?"¹⁷ Sanglit an pagtuo natikang hin pamati han mensahe, ngan an mensahe natikang han pagwali kan Cristo.¹⁸ Kundi napakiana ako: Matuod ba nga waray hira makabati han mensahe? Waray ruhadua nakabati hira—sumala han siring han Kasuratan: "Inmabot an ira tingog ngadto han bug-os nga kalibutan, inmabot an ira mga pulong ngadto han mga sid-sid han tuna."¹⁹ Napakiana pa ako: Waray ba makasabot an katawhan han Israel? Hi Moises ngahaw an syahan nga mabaton: "Hihimoon ko nga mangabugho ka hin katawhan nga diri matuod nga nasod; hihimoon ko nga masina ka hin usa nga nasod hin mga lurong."²⁰ Ngan hi Isaías hin waray lipodlipod nasiring, "Hin-agian ako hadton waray mamilin ha akon, pinmakita ako hadton waray magpakiana ha akon."²¹ Kundi nasiring hiya mahitungod han Israel: "Magkulop an akon paghinulat hin malinarisnon ngan masupilon nga mga tawo."

11 Niyan mapakiana ako: Iginsalikway ba han Dyos an iya kalugaringon nga mga tawo? Waray! Ako ngahaw usa nga Israelita, tulin ni Abraham, kaapi han tribu ni Benjamin.² Waray magsalikway an Dyos han iya mga tawo nga iya ginpili tikang pa ha tinikangan. Sayod man kamo han bahin han Kasuratan diin hi Elias nakimalooy han Dyos kontra han Israel:³ "Ginoo, pinanmatay nira an imo mga manaragna ngan pinangun-ob an imo mga altar; ako na la an nahibilin, ngan tuyu nira hin pagpatay pa ha akon."⁴ Ano an baton han Dyos ha iya? "Nagsalin ako para ha akon hin pito ka yukot nga mga tawo nga waray magsingba han buwa nga diyosdiyos nga hi Baal."⁵ Amo man ito an paagi yana nga panahon: may-ada gutiay nga hugpo nga ginpili han Dyos tungod han iya kalooy.⁶ Ginpasikad an iya pagpili dida han iya kalooy, diri dida han ira nabuhat. Kay kon an pagpili han Dyos ginpasikad pa dida han ginbubuhat hin tawo, diri na tinuod nga kalooy an iya kalooy.⁷ Ano man yana? Waray makaagi an mga tawo han Israel han ira ginpapangita. An nakaagi amo la an gutiay nga hugpo nga ginpili han Dyos; nagpakabungol an iba han tawag han Dyos.⁸ Sumala han siring han Kasuratan, "Ginpatig-a han Dyos an ira kasingkasing ug ira hunahuna; ngada yana nga adlaw diri hira nakakakita pinaagi han ira mga mata o nakakabati pinaagi han ira mga durunggan,"⁹ ngan nasiring hi David, "Mabitik ngan madakop unta hira dida han ira mga kombite; mapukan unta hira, makastigo unta hira!"¹⁰ Mabuta unta an ira mga mata basi diri na hira makakita; ngan mabuktot hira ha ilarom han ira mga kakurian ha ngatanan nga panahon.¹¹ Niyan mapakiana ako: Han paghipakdol han mga Judiyo, napukan ba hira ngadto han ira kabungkagan? Waray! Tungod nga nakasala hira, inmabot an katalwasan ngadto han mga Hentil, basi an mga Judiyo mangabugho ha ira.¹² An sala han mga Judiyo nagdara nganhi ha kalibutan hin damo nga mga kaupayan, ngan an ira espirituhanon nga kakulangan nagdara ngadto han mga Hentil hin damo nga kaupayan. San-

glit hin pagkadarudamo pa gud nga mga kaupayan kon makabig na an ngatanan nga mga Judiyo! ¹³ Naghihimangraw ako yana ha iyo nga mga Hentil: naparayaw ako hinin akon buruhaton samtang apostol pa ako ngadto han mga Hentil, ¹⁴ basi mangabugho an akon igkasi mga Judiyo, ngan tungod hito matalwas an iba ha ira. ¹⁵ Kay han pagsalikwaya ha ira, an mga tawo nga hadto mga kaaway han Dyos nahimo nga mga sangkay niya. Sanglit ano man an mahinanabo kon karawaton na hira? Magigin kinabuhi ini para han mga patay! ¹⁶ Kon ihinahatag ngadto sa Dyos an syahan nga pinit han tinapay, iya liwat an bug-os nga tinapay; ngan kon ihinahalad ngadto sa Dyos an mga gamot hin kahoy, iya liwat an mga sanga. ¹⁷ Pinanmanggi an iba nga mga sanga han tinanom nga kahoy nga olibo ngan iginpungot ngada hini an sanga hin ihalas nga kahoy nga olibo. Pareho kamo nga mga Hentil hadto nga ihalas nga sanga nga olibo, ngan yana nakakaangbit na kamo han makusog nga espirituhanon nga kinabuhi han mga Judiyo. ¹⁸ Sanglit kinahanglan diri niyo pagtamayon adton mga nahimulag sugad han mga nasangi nga mga sanga. Kay ano nga maparayaw kamo? Usa la kamo hin usa nga sanga; diri kamo nagbubuhi han gamot—an gamot an nagbubuhi ha iyo. ¹⁹ Kundi masiring kamo, "Oo, kundi ginbanggi an mga sanga paghatag hin lugar ha amon." ²⁰ Matuod ito. Ginbanggi hira kay waray man hira tumoo, samtang nagpabilin kamo kay natoo man kamo. Kundi ayaw pagparayaw; lugod kahadlok kamo. ²¹ Waray malooy an Dyos han mga Judiyo nga pareho hin tiniuod nga mga sanga; naghuhunahuna ba kamo nga malolooy hiya ha iyo? ²² Nakikita naton dinhe an pagkamaloy-on ngan pagkamakuri han Dyos. Makuri hiya hadton mga nahnimalag, kundi maloloy-on hiya ha iyo—kon magpabilin kamo dida han iya kalooy; kay kon diri, babanggion liwat kamo. ²³ Ngan kon bayaan han mga Judiyo an ira diri pagtoo, ibabalik hira ngada han ira daan nga lugar, kay nakakahimo man an Dyos hin pagpabalik ha ira. ²⁴ Kamo nga mga Hentil, sugad kamo han sanga nga nabanggi tikang han ihalas nga kahoy nga olibo, ngan supak ha kinaiya iginpapungot ngada han tinanom nga kahoy nga olibo. An mga Judiyo sugad hini nga tinanom nga olibo; sanglit masarusayon para han Dyos an pagpabalik hini nga nabanggi nga mga sanga ngada han ira kalugaringon nga kahoy. ²⁵ Kabugtoan ko, may tinago nga kamatuoran nga karuyag ko hibaroan niyo, kay makakapugong ini ha iyo hin paghunahuna nga maaram gud kamo. Amo ini an buot ko sidngon: diri kadayonan an pagkamatig-a han mga tawo han Israel, kundi tubtob la ini nga dumangop ha Dyos an igo nga kadamo han mga Hentil. ²⁶ Ngan amo na ini an pagkatalwas han bug-os nga Israel. Sumala han siring han Kasuratan, "Maabot an Magtaralwas tikang ha Sion, ngan kukuhaon an ngatanan nga karat-an tikang han katulinan ni Jacob. ²⁷ Hihimoon ko ini nga ginsabotan ha ira, kon kuhaon ko na an ira mga sala." ²⁸ Tungod nga ginsasalikway han mga Judiyo an Maupay nga Sumat, nahimo hira nga mga kaaway han Dyos tungod ha iyo nga mga Hentil. Kundi tungod nga pinili hira nga mga tawo han Dyos, mga sangkay gihapon hira niya tungod han mga patriyarka. ²⁹ Kay diri nababalhin an hunahuna han Dyos mahitungod han iya ginipili ngan ginpapakaupay. ³⁰ Mahitungod ha iyo nga mga Hentil, sinmupak kamo han Dyos han nag-agii nga panahon; kundi yana kinarawat na niyo an kalooy han Dyos kay sinmupak man an mga Judiyo. ³¹ Ha sugad nga kaagi,

tungod han kinarawat niyo nga kalooy, an mga Judiyo nasupak na yana han Dyos basi karawaton liwat nira yana an kalooy han Dyos. ³² Kay ginhimo han Dyos an ngatanan nga mga tawo nga mga masupakon, basi makapakita hiya hin kalooy ha ira ngatanan. ³³ Hin pagkabahandianon gud han Dyos! Hin ka hilarom gud han iya kinaadman ngan hibaro! Hin-o in makakagsaysay han iya mga paghukom? Hin-o in makakasabot han iya mga paagi? ³⁴ Sumala han siring han Kasuratan, "Hin-o in maaram han hunahuna han Ginoo? Hin-o in makakawaydong ha iya?" ³⁵ Hin-o in nakahatag na ha iya hin bisan ano, basi makagbalos hiya?" ³⁶ Kay ginhimo niya an ngatanan nga mga butang, ngan nagpabilin an ngatanan nga mga butang pinaagi ha iya ngan para ha iya. Ngadto ha Dyos an himaya ha kadayonan! Amen.

12 Sanglit, kabugtoan ko, tungod han dako nga kalooy han Dyos ha aton, nanginginyupo ako ha iyo; ighad niyo ngadto sa Dyos an iyo kalugaringon sugad hin buhi nga halad nga tinubyan ha pag-alagad ha iya, ngan nakakalipay ha iya. Amo ini an matuod nga pagsingba nga angay niyo ighadal. ² Ayaw na kamo pag-uyon han mga paagi hini nga kalibutan, kundi tugoti niyo an Dyos hin pagbag-o ha iyo pinaagi han hingpit nga pagkabalhin han iyo hunahuna. Ngan mahibabaro na kamo han kaburot-on han Dyos—kon ano an maupay, an hingpit, ngan nakakalipay ha iya. ³ Ngan tungod han grasya nga hatag han Dyos ha akon, nasiring ako ha iyo ngatanan: ayaw paghunahunaan iyo kalugaringon nga labaw han iyo tiniuod nga kahimtag. Lugod magmananong kamo ha iyo panhunahuna ngan maghukom han iya kalugaringon an kada usa ha iyo sugad han kadako han pagtoo nga iginhatag han Dyos ha iyo. ⁴ May damo nga bahin an usa ta nga lawas, ngan magkalainlain an mga buruhaton hini ngatanan nga mga bahin. ⁵ Ha sugad nga kaagi, bisan kon damo kita, usa la kita nga lawas ha pakigkusa kan Cristo, ngan urosa kita ngatanan nga magkalainlain nga mga bahin hin usa nga lawas. ⁶ Sanglit angay ta gamiton an aton magkalainlain nga mga upa, sumala han maupay nga kaburut-on nga iginhatag ha aton han Dyos. Kon paghimangraw han mensahe han Dyos amo an upa ha aton, kinahanglan buhaton ta ito sumala han aton pagtoo. ⁷ Kon pag-alagad, kinahanglan mag-alagad kita. Kon pagtutdo, kinahanglan magtutdo kita. ⁸ Kon pagdasig han iba, kinahanglan buhaton ta ini. An nagaapangbit han iya mga butang ha iba nga mga tawo, kinahanglan nga kinasingkasing an iya pagbuhat; an nadudumara, kinahanglan nga magmaduruto; an nagbubuat hin kalooy ha iba, kinahanglan nga malipayon an iya pagbuhat hini. ⁹ Kinahanglan kinasingkasing gud an iya paghigugma. Pagdumti niyo an maraot, ngan pagpadayon kamo hin pagbuhat han maupay. ¹⁰ Magmapaso an paghigugma niyo sugad hin magburugto dida kan Cristo, ngan pagtinahoray kamo. ¹¹ Pagmaduruto kamo ngan ayaw kahubya. Pag-alagad kamo han Ginoo nga madasigon. ¹² Pagmalipayon kamo ha iyo paglaom, pagmapinailobon ha iyo mga kakurian, ngan pag-ampo kamo ha ngatanan nga panahon. ¹³ Paangbita niyo han iyo mga butang an kabugtoan nga nagkikinahanglan, ngan karawata niyo adton mga nadangop ha iyo. ¹⁴ Hangyo niyo an Dyos nga pakaupayon niya adton mga nagpapakuri ha iyo; tiniuod, hangyo niyo nga pakaupayon niya, ngan diri niya panhimaraoton. ¹⁵ Duyogi hin kalipay adton mga malipayon; duyogi pagtangis adton mga nagtatangis. ¹⁶ Pagpakita kamo hin pareho nga panginlabot ha

ngatanan. Ayaw pagpalabilabi, kundi karawata niyo an ubos nga mga katungdanan. Ayaw kamo pagpakaaram ha iyo kalugaringon.¹⁷ Kon may magbuhat hin maraot ha iyo, ayaw niyo bulsa hiya hin maraot. Tinguhaa niyo hin pagbuhat an ginhuhunahuna nga maupay han ngatanan.¹⁸ Buhata an ngatanan nga mahihimo niyo hin pakigsangkay han ngatanan nga mga tawo.¹⁹ Ayaw gud kamo pagbulos, kasangkan ko, kundi lugod an Dyos an papagbuhata hini, kay nasiring an Kasuratan, "Ako an mabulos, ako an mabayad, nasiring an Ginoo."²⁰ Lugod, sumala han siring han Kasuratan: "Kon gutomon an imo kaaway, pakaona hiya; kon uhawon, paimna hiya; kay ha pagbuhat mo hini, maaawod hiya han iya ginbuhat ha imo."²¹ Ayaw kamo pagpadaog han maraot; lugod dag-a niyo an maraot pinaagi han maupay.

13 Kinahanglan an ngatanan magpasakop han mga punoan han bungto kay waray pumunoan nga diri tikang sa Dyos, ngan an mga punoan yana iginpahimutang ini han Dyos.² Adton nasupak han pamunoan yana, nasupak han kanan Dyos iginpahimutang; ngan an bisan hin-o nga magbuhat hini, pagsisirotan.³ An mga punoan diri angay kahadlokan hadton mga nagbubuhat hin maupay, kundi hadton mga nagbubuhat hin maraot. Karuyag ba nimo nga diri ka mahadlok han punoan? Buhata an maupay ngan pagdadayawon ka niya.⁴ Kay kanan Dyos hiya surugoon nga nagbubuhat para han imo kalugaringon nga kau-payan. Kundi kon magbuhat ka hin maraot, kahadloki hiya kay may gahom hiya hin pagkastigo. Surugoon hiya han Dyos ngan gintutuman niya an pagsirot han Dyos hadton mga nagbubuhat hin maraot.⁵ Tungod hini kinahanglan magsugot kamo han mga punoan—diri tungod la hin paglikay han sirot han Dyos, kundi tungod liwat han iyo konsensya.⁶ Amo liwat ini an hinungdan kay ano nga nabayad kamo han iyo mga buhis, kay an mga punoan nag-aalagad para han Dyos, ha ira pagtuman han ira mga katungdanan.⁷ Sanglit bayari niyo an iyo mga nautang ha ira; bayari hira han ngatanan nga mga buhis nga kinahanglan niyo pagbayaran, ngan tahora ngan pasidunggi niyo hira ngatanan.⁸ Mawaray gud kamo utang bisan kan kanay, labot la han utang hin paghigugmaay. Nakatuman na han Balaod an bisan hin-o nga nahigugma han iya igkasi—tawo.⁹ An ngatanan nga mga sugo nga "Diri ka manlibog; diri ka magpatay; diri ka mangawat; diri ka maipa," ngan an iba pa nga mga sugo, natitig-ob ini dida hin usa nga sugo nga nasiring, "Higugmaon mo an imo igkasi tawo sugad ha imo ngahaw."¹⁰ An nahigugma han iya igkasi tawo diri gud magbuhat ha iya hin maraot. Sanglit an paghigugma amo an pagtuman han bug-os nga Balaod.¹¹ Kinahanglan buhaton niyo ini kay maaram kamo nga inmabot na an takna nga kinahanglan magmata na kamo. Kay an takna han aton katalwasan haruhaarani na yana kay hadto han pagtikang ta hin pagtoo.¹² Harapit na matapos an kagab-ihon, haraniay na an adlaw. Hunong na kita hin pagbuhat han mga butang han kasisidman, ngan isul-ot ta an mga hinganiban hin pakig-away dida ha kapaw-an.¹³ Manggawi na kita hin maupay sugad nga mga tawo nga aada ha kalamragan; waray na malaw-ay nga mga pagkalipay o paghinubog, waray na kalaw-ayan o kahugawan, waray na pag-inaragway o pangabugho.¹⁴ Kundi dad-a niyo an mga hinganiban han Ginoo Jesu-Cristo ngan ayaw na niyo pagtagda an iyo salaan nga kinaiya ngan ayaw patumani an ira mga ungara.

14 Karawata niyo an tawo nga maluya an pagtoo, kundi ayaw pakiglantugi ha iya mahitungod han iya kalugaringon nga panhunahuna.² An pagtoo hin usa ka tawo natugot ha iya hin pagkaon hin bisan ano, kundi an tawo nga maluya an pagtoo nakaon la hin utan.³ An nakaon hin bisan ano diri magtamay hadton nakaon hin utan la; ngan adton nakaon hin utan la diri man maghukom hadton nakaon hin bisan ano, kay ginkarawat man hiya han Dyos.⁴ Hin-o ka nga maghuhukom han surugoon han iba? An iya kalugaringon nga Agaron amo an magbubuo kon magmamainuswagon ba hiya o diri. Ngan magmamainuswagon hiya kay makakapauswag man ha iya an Ginoo.⁵ Nakahunahuna in usa ka tawo nga in usa nga adlaw labi ka importante kay han iba, samtang nakahunahuna in lain nga tawo nga pareho la ka importante an ngatanan nga mga adlaw. Kinahanglan magdig-on an kada usa han iya kalugaringon nga panhunahuna.⁶ An bisan hin-o nga nagmamahal hin usa nga adlaw nagpapasidungog han Ginoo; adton nakaon hin bisan ano nagpapasidungog han Ginoo kay nagpapasalamat hiya han Dyos tungod kan pagkaon. Adton diri nakaon hin iba nga mga karaonon nagpapasidungog liwat han Ginoo ngan nagpapasalamat hiya han Dyos.⁷ Waray usa ha aton nga nabubuhi ha iya la kalugaringon, waray usa ha aton nga namamatay ha iya la kalugaringon;⁸ kon nabubuhi o namamatay kita, tungod ito han Ginoo. Sanglit mamatay o mabuhi kita, kanan Ginoo gihapon kita.⁹ Namatay ngan nabanhaw liwat hi Cristo basi magin Ginoo hiya han mga buhi ngan han mga minatay.¹⁰ Sanglit ikaw nga nakaon hin utan la, kay ano nga naghuhukom ka han imo bugto? Ngan ikaw nga nakaon hin bisan ano, kay ano nga nagtatamatay ka han imo bugto? Matindog kita ngatanan ha atubangan han Dyos basi paghukman kita niya.¹¹ Kay nasiring an Kasuratan, "Samtang buhi ako, nasiring an Ginoo, maluhod an ngatanan ha akon atubangan ngan magtutug-an an ngatanan nga ako amo an Dyos."¹² Sanglit an kada usa ha aton mahatag hin kasayoran ngadto ha Dyos han iya kalugaringon.¹³ Sanglit undang na kita hin paghinukom han aton igkasi tawo. Lugod talinguhaon niyo ini: ayaw kamo pagbuhat hin bisan ano nga hipapakdolan han iyo bugto o makakahulog ha iya ngadto han sala.¹⁴ Tungod han akon pakig-usa han Ginoo nga Jesus, nasayod gud ako nga waray pagkaon nga mahugaw ha iya la ngahaw, kundi kon in usa ka tawo natoo nga mahugaw in usa ngan pagkaon, nagmamahugaw ito para ha iya.¹⁵ Kon pagdaoton niyo an iyo bugto tungod han iyo kinakaon, an iyo ginbuhat diri tungod hin gugma. Ayaw itugot nga an pagkaon nga imo kinakaon makadaot han tawo nga naunongan ni Cristo!¹⁶ Ayaw itugot nga adton iyo gintatagad nga maupay pagtumayon han iba.¹⁷ Kay diri hiunong hin pagkaon ngan pag-inom an Ginhadian han Dyos, kundi hiunong hin pagkamatadong, kalinaw, ngan kalipay nga ihinahatag han Espiritu Santo.¹⁸ Ngan nalilipayan han Dyos ngan naruuyagan han mga tawo an bisan hin-o nga nag-aalagad kan Cristo hin sugad hini nga paagi.¹⁹ Sanglit kinahanglan dayuday talinguhaon ta an mga butang nga nagdadara hin kalinaw ngan nakakaparig-on han tagsa tagsa ha aton.²⁰ Ayaw pagbungkaga an ginbuhat han Dyos tungod la hin pagkaon. Mahihimo kaonon an ngatanan nga pagkaon, kundi sayop an pagkaon hin bisan ano nga magigin tinikangan hin pakasala han iba.²¹ An angay buhaton amo an diri na la pagkaon hin karne, pag-inom hin bino, o pag-

buhat hin bisan ano nga makakapasala han iyo bugto. ²² Sanglit tipigi ha iyo kalugaringon ngan sa Dyos an iyo tin-utoohan mahitungod hini nga butang. Malipayon an tawo nga diri naabat hin pakasala kon an iya ginbubuhat matalong para ha iya! ²³ Kundi kon may niya pagruhaduha mahitungod han iya kinakaon, sisirotan hiya han Dyos kon kumaon hiya, kay diri pinasikad hin pagtoo an iya buhat. Ngan sala an bisan ano nga diri pinasikad hin pagtoo.

15 Kita nga magdig-on an pagtoo kinahanglan bu-
mulig hadton magluya hin pagpas-an han ira mag-
bug-at nga mga darad-on, ngan diri magpahalipay han
aton la kalugaringon. ² Lugod magpahalipay kita ngatanan
han aton kabugoan tungod han ira kaupayan, basi mag-
marig-on an ira pagtoo. ³ Kay waray hi Cristo magpahalipay
han iya la kalugaringon. Lugod, sumala han siring han Kasuratan,
“An mga pagtamay nga iginyubit ha imo nahin-
ganhi ha akon.” ⁴ Iginsurat an ngatanan nga nahisurat ha
Kasuratan hin pagtutdo ha aton, basi mamay-ada unta nato-
nato paglaom pinaagi han pagpailob ngan pagpadasig nga
iginhatag ha aton han Kasuratan. ⁵ Hinaot unta nga an
Dyos nga burabod han pagpailob ngan pagpadasig, an
mag-usa han iyo panhunahuna, pinaagi hin pagsunod han
susbaranan ni Cristo Jesus, ⁶ basi mag-urusa unta kamo
ngatanan hin pagdayaw han Dyos nga Amay han aton Gi-
noo Jesu-Cristo. ⁷ Sanglit tungod han himaya han Dyos,
karawata an iyo igkasi mga magtinuohon sugad han
pagkarawat ni Cristo ha iyo. ⁸ Kay nagsusumat ako ha iyo
nga naging surugoon hi Cristo tungod han mga Judiyo pag-
pakita nga matinumanon an Dyos, basi an mga saad han
Dyos ngadto han mga Patriyarka matuman, ⁹ ngan basi li-
wat makahimo an mga Hentil hin pagdayaw han Dyos tun-
god han iya kaloooy. Sumala han siring han Kasuratan, “San-
glit pagdadayawon ko ikaw dida han mga Hentil,
magkakanta ako hin mga pagdayaw ha imo.” ¹⁰ Nasiring li-
wat, “Paglipay kamo, mga Hentil, upod han pinili nga mga
tawo han Dyos!” ¹¹ Ngan nasiring pa, “Dayawa an Ginoo,
ngatanan kamo nga mga Hentil; dayawa hiya, ngatanan
kamo nga mga tawo!” ¹² Ngan nasiring liwat hi Isaiahs,
“Maabot in usa nga tulin ni Isai; makanhi hiya hin paghadi
han mga Hentil, ngan aada ha iya an ira paglaom.” ¹³ Pun-
on unta kamo han Dyos nga burabod han paglaom, han
ngatanan nga kalipay ngan kalinaw, pinaagi han iyo pagtoo
ha iya, basi magpadayon hin pagtubo an iyo paglaom
pinaagi han gahom han Espiritu Santo. ¹⁴ Kabugtoan ko:
waray ko pagruhaduha nga puno kamo hin pagkamaupay,
nga puno kamo han ngatanan nga hibaro, ngan nakakahimo
kamo hin pagtutdo han tagsatagsa ha iyo. ¹⁵ Kundi dida
hini nga surat nagmainsog ako mahitungod hin mga butang
nga akon iginpahinumdom ha iyo. Nagmainsog ako tungod
kay iginhatag ha akon han Dyos an talagsaon nga higayon
¹⁶ hin ka surugoon ni Cristo Jesus ha pag-alagad para han
mga Hentil. Nag-aalagad ako sugad hin padi hin pagwali
han Maupay ngan Sumat nga tikang sa Dyos, basi an mga
Hentil magin halad nga kakarawaton han Dyos ngan itin-
ubyan ha iya pinaagi han Espiritu Santo. ¹⁷ Sanglit dida han
pakig-usa ko kan Cristo Jesus, makakaparaway ako han
akon pag-alagad para han Dyos. ¹⁸ Magmamaisog ngan
maghihimangraw ako mahitungod la han mga butang ngan
nahimo ni Cristo pinaagi ha akon hin pagtugway han mga
Hentil ha pagsugot han Dyos. Gintuman ini niya pinaagi hin
mga pulong ngan mga buhat, ¹⁹ pinaagi han gahom hin
orosahan ngan mga tigaman ngan mga milagro, ngan

pinaagi han gahom han Espiritu han Dyos. Sanglit ha
paglakaton ko tikang ha Jerusalem ngadto ha Ilirico, igin-
sangyaw ko hin hingpit an Maupay ngan Sumat mahitungod
kan Cristo. ²⁰ An akon dayuday nga tinguha amo an
pagsangyaw han Maupay ngan Sumat ha mga dapti ngan
waray pa hibatii hi Cristo, basi diri ako magtukod dida han
patukoranan nga iginbutang na hin iba ngan tawo.
²¹ Sumala han siring han Kasuratan, “Makakakita adton
waray kasumati hiunong ha iya, ngan makakasabot adton
waray makabati.” ²² Tungod hini waray ako hinanayon hin
pagkada ha iyo. ²³ Kundi yana nga nahuman na an akon
buruhaton didi hini nga mga dapti, ngan tungod han akon
pagtalinguha hin pagduaw ha iyo sulod hin damo ngan mga
tuig, ²⁴ naglalaom ako nga mahihimo ko na ini yana.
Karuyag ko makigkita ha iyo ha akon paghapatit ha iyo
tipakadto ha Espana, ngan iyo unta ako buligan ngan mahi-
nayon ako hin pagkadto didto katapos ko pagpahimulos
hin pagduaw ha iyo hin halipot nga panahon. ²⁵ Kundi ito
yana tipakadto ako ha Jerusalem hin pag-alagad han mga
magtinuohon didto. ²⁶ Kay nagkasarabot an mga singba-
han ha Macedonia ug Acaya hin paghatag hin mga halad
ha pagbulig han mga kablas ngan mga magtinuohon didto
ha Jerusalem. ²⁷ Ira gud la adto nga pagkasarabot. Kundi
kon baga sidngon, may-ada nira katungdanan hin pagbulig
hito nga mga kablas; tungod kay nagpaangbit an mga
Judiyo han ira espirituhanon nga mga kaupayan ha mga
Hentil, sanglit an mga Hentil kinahanglan maggamit han
ira tunan-on nga mga kaupayan hin pagbulig han mga
Judiyo. ²⁸ Kon mahuman ko na ini nga buruhaton, ngan ma-
hatag ko na ha ira an ngatanan nga kwarta nga gintirok
para ha ira, mapakadto na ako ha Espana, ngan maduaw
ako ha iyo ha akon paghapatit ha iyo tipakadto. ²⁹ Kon kuma-
da ako ha iyo, maaram ako nga maabot ako dara an bug-os
nga bendisyon ni Cristo. ³⁰ Inaaghant ko kamo, kabugtoan,
pinaagi han aton Ginoo Jesu-Cristo ngan pinaagi han gug-
ma ngan ihinahatag han Espiritu: duyogi ako niyo hin kinas-
ingkasing nga pag-ampo sa Dyos para ha akon. ³¹ Pag-amp-
po kamo nga mahigawas ako han mga karat-an tikang han
diri mga magtinuohon ha Judea, ngan makarawat unta an
akon pag-alagad ha Jerusalem, han mga magtinuohon didto.
³² Sanglit mapakada ako ha iyo nga puno hin kalipay,
kon amo ito an kaburot-on han Dyos, ngan magpapahimulos
ako hin makalilipay nga pagduaw ha iyo. ³³ Maada unta
ha iyo ngatanan an Dyos nga aton burabod han kamurayaw. Amen.

16 Iginpapakilala ko ha iyo hi Febe nga aton bugto nga
babaye, ngan nag-ataman han singbahan ha Cen-
crea. ² Karawata niyo hiya ha ngaran han Ginoo, sugad han
angay nga pagkarawat han mga magtinuohon, ngan
ihatag ha iya an bisan ano ngan bulig nga iya pagkina-
hanglanon ha iyo; kay damo an iya nabuligan, lakip ako.
³ Ipangumosta ako kanda Priscila ug Aquila, an mga nag-
bulig ha akon ha pag-alagad kan Cristo Jesus, ⁴ ngan nahin-
gada hin dako nga kataragman an ira kinabuhi tungod ha
akon. Nagpapasalamat ako ha ira, ngan diri ako la, kundi
sugad man an ngatanan nga mga singbahan nga Hentil.
⁵ Ipangumosta man liwat ako hadton mga magtinuohon
nga nagkakatirok ha ira balay. Ipangumosta ako kan
Epeneto, an akon hinigugma nga sangkay, ngan amo an sya-
han ngan nakabig para kan Cristo didto ha lalawigan han
Asia. ⁶ Ipangumosta man ako kan Maria ngan nagkabudlay
hin duro para ha iyo. ⁷ Ipangumosta ako niyo kanda An-

dronico ug Junias, igkasi mga Judiyo nga kaupod ko ha bilanggoan; ngan kilala hira kaupay han mga apostoles, ngan nacristiano hira una pa ha akon.⁸ Ipangumosta ako kan Ampliato, an hinigugma ko nga sangkay dida hin minagburugto nga pakig-urosa tungod han Ginoo.⁹ Ipangumosta man ako kan Urbano, an akon igkasi magburudlay ha pag-alagad kan Cristo, ngan kan Estaquis, an akon hinigugma nga sangkay.¹⁰ Ipangumosta ako kan Apeles nga nasarihan na han iya pagkamaunongan kan Cristo. Ipangumosta ako han mga sakop han panimalay ni Aristobulo.¹¹ Ipangumosta liwat ako kan Herodion nga akon urupod, ngan han mga magtinuohon han panimalay ni Narciso.¹² Ipangumosta ako kanda Trifena ug Trifosa nga nagbubudlay ha pag-alagad han Ginoo, ngan han akon minahal nga sangkay Persida nga nagkabudlay gud hin duro para han Ginoo.¹³ Ihatag an akon mga pangumosta kan Rufo, an bantogan nga magburudlay ha pag-alagad han Ginoo, ngan han iroy niya nga dayuday nag-ataman ha akon sugad hin iya anak.¹⁴ Ipangumosta ako kanda Asincrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, ngan iba nga mga magtinuohon nga kaupod nira.¹⁵ Ipangumosta ako kanda Filologo ug Julia, kanda Nerio ngan han iya bugto nga babaye, hi Olimpas, ngan han ngatanan nga mga magtinuohon nga kaupod nira.¹⁶ Paggikumostahay kamo pinaagi hin minagburugto nga harok. Nangungumosta ha iyo an ngatanan nga mga singbahan ni Cristo.¹⁷ Nanginginyupo ako ha iyo, kabugtoan ko, nga magbantay kamo hadton mga nagtatalinguha nga magkabahinbahin kamo ngan nagsasamok han pagtoo han mga tawo ha pagsupak han mga pagturon-an nga iyo kinarawat; paglikay kamo ha ira.¹⁸ Kay ini nga mga tawo diri nag-aalagad kan Cristo nga

aton Ginoo, kundi han ira la kalugaringon nga mga karuyagon. Pinaagi han ira magtahom ngan magnamit nga mga pulong, ginlilimbongan nira an inosente nga mga tawo.¹⁹ Nahibaroan na han ngatanan an iyo pagkamatinumanon han maupay nga sumat, ngan tungod hini, nalili-pay ako mahitungod ha iyo. Karuyag ko nga magmaaram kamo mahitungod han maupay, kundi mainosente kamo mahitungod han maraot.²⁰ Ngan diri maiha dudugmokon han Dyos nga burabod han kalinaw hi Satanas ha ilarom han iyo mga tiil. Maadaunta ha iyo an grasya han aton Ginoo nga Jesus.²¹ Nangungumosta ha iyo hi Timoteo nga akon kabulig; ngan sugad man hira Lucio, Jason, ug Sosipatro nga igkasi mga Judiyo.²² Ako, hi Tercio nga tagsurat hini nangungumosta ha iyo sugad nga iyo igkasi-cristiano.²³ Nangungumosta ha iyo hi Gayo nga akon sinasakan, kanay balay amo an ginkakatirokan han mga magtinuohon. Nangungumosta man ha iyo hira Erasto, an tesorero han syudad, ug Cuarto nga aton bugto. [²⁴ Maadaunta ha iyo ngatanan an grasya han aton Ginoo Jesu-Cristo. Amen.]²⁵ Dayawa ta an Dyos! Nakakaparig-on hiya han iyo pagtoo, sumala han iginwawali ko nga Maupay nga Sumat mahitungod kan Jesu-Cristo, ngan sumala han pagpadayag han tinago nga kamatuoran nga ginhilos ha maiha na nga naglabay nga katuigan.²⁶ Kundi yana iginpadayag na ini nga kamatuoran pinaagi han mga sinurat han mga manaragna; ngan iginpahibaro ini ha ngatanan nga mga nasod pinaagi han sugo han Dyos nga waray kataposan, basi tumoo ngan sumugot an ngatanan.²⁷ Ngadto han uusa la nga Dyos nga amo la an makinaadmananon han ngatanan, maiya an himaya ha kagihaponan pinaagi kan Jesu-Cristo! Amen.

1 CORINTO

1 Tikang kan Pablo nga ha pagbuot han Dyos gintawag nga magin apostol ni Cristo Jesus, ngan tikang kan Sostenes nga aton bugto—² Ngadto han singbahan han Dyos ha Corinto, ngadto han ngatanan nga gintawag nga magin magtinuhon han Dyos, nga naiya dida ha pakig-usa kan Cristo Jesus, kaupod han ngatanan nga mga tawo ha bisan diin nga dapit, nga natawag han ngaran han aton Ginoo Jesu-Cristo nga ira ngan aton man Ginoo.³ An Dyos nga aton Amay ngan an aton Ginoo Jesu-Cristo maghatag unta ha iyo han grasya ug kamurayaw.⁴ Dayuday nagpasalamat ako han akon Dyos para ha iyo tungod han grasya nga iginhatag niya ha iyo pinaagi kan Jesu-Cristo.⁵ Kay dida ha pakig-usa kan Cristo nahura kamo han ngatanan nga mga butang, upod an ngatanan nga pagmulong ngan ngatanan nga hibaro.⁶ Nagmarig-on dida ha iyo an mensahe mahitungod kan Cristo: ⁷tungod hini nakarawat niyo an ngatanan nga kaupayan samtang naghuhulat kamo han pagpadayag han aton Ginoo Jesu-Cristo.⁸ Paririg-onon liwat kamo niya tubtob ha kataposan, basi hiagian kamo nga waray kasaypanan ha Adlaw pagbalik han aton Ginoo Jesu-Cristo.⁹ Sarig kamo han Dyos nga nagtawag ha iyo, basi kamo magin kausa han iya Anak nga hi Jesu-Cristo nga aton Ginoo.¹⁰ Nahangyo ako ha iyo, kabugtoan, pinaagi han pagburot-an han aton Ginoo Jesu-Cristo, nga magkauryon kamo ngatanan dida han iyo mga iginyayakan, basi mawaray dida ha iyo pagkabahinbahin. Mahingpit unta an iyo pagkaurosa dida hin usa la nga panhunahuna ngan panuyo.¹¹ Kay may mga tawo tikang han pаниmalay ni Cloe nga nagsumat ha akon, kabugtoan ko, nga may-ada niyo pagkaaway-away.¹² Amo ini an akon buot sidngon: an tagsa ha iyo lain an iginyayakan. Nasiring an usa, “Kan Pablo ako”; an iba, “Kan Apolo ako”; an iba, “Kan Pedro ako”; ngan an iba pa, “Kan Cristo ako.”¹³ Nagkahabinhabin na ba hi Cristo? Hi Pablo ba an namatay ha kros para ha iyo? Ginbunyagan ba kamo nga mga tinun-an ni Pablo?¹⁴ Nagpasalamat ako han Dyos nga waray ko ginbunyagan ha iyo, labot kanda Crispo ug Gayo.¹⁵ Sanglit waray makasiring nga ginbunyagan kamo nga akon mga tinun-an. (¹⁶Tinuod ito nga nagbunyag liwat ako kan Estefanas ngan han iya paniyalay; kundi waray ako hinnunumdoman nga may-ada pa iba nga akon nabunyagan.)¹⁷ Waray ako sugoa ni Cristo hin pagbunyag. Ginsugoako niya hin pagwali han Maupay nga Sumat, ngan pagwali hito hin waray paggamit hin mga pulong nga makuri masabtan han mga tawo, basi diri kawad-an hin gahom an kamatayon ni Cristo ha kros.¹⁸ Kay para hadton waray katalwasan kalurongan la an mensahe hiunong han kamatayon ni Cristo ha kros; kundi para ha aton nga gintatalwas, gahom ini han Dyos.¹⁹ Nasiring an Kasuratan, “Kakawangan ko an hibaro han mga makinaadmananon, ngan isasalikway ko an pagsabot han mga mag-aram.”²⁰ Kon sugad, ano an kapulsanan han mga mag-aram? O han mga makinaadmananon? O han batid nga mga makilalantugion hini

nga kalibutan? Iginpakita han Dyos nga kalurongan la an kinaadman hini nga kalibutan!²¹ Kay iginbuot han Dyos tungod han iya kinaadman, nga diri an mga tawo makahimo hin pagkilala ha iya pinaagi han ira kalugaringon nga kinaadman. Lugod pinaagi han ira sinisiring nga “linurong” nga mensahe nga amon iginwawali, an Dyos nakahunahuna hin pagtalwas hadton mga natoo.²² An mga Judiyo nagkinahanglan hin mga milagro basi hira tumoo, ngan an mga Griego nangita hin kinaadman.²³ Para ha amon ginpasangyaw namon an Cristo nga iginraysang ha kros, mensahe nga makaurulang para han mga Judiyo ngan kalurongan la para han mga Hentil;²⁴ kundi para han mga tinawag han Dyos, ma Judiyo o ma Hentil, ini nga mensahe amo hi Cristo, an gahom ngan an kinaadman han Dyos.²⁵ An kalurongan han Dyos labaw pa nga kinaadman kay han kanan tawo kinaadman, ngan an kamaluya han Dyos labaw pa kamakusog kay han kanan tawo kusog.²⁶ Kabugtoan, panumdoma daw niyo kon ano kamo hadto han pagtawaga ha iyo han Dyos. Gutiy la ha iyo in mga magaram, o gamhanan, o may hitaas nga kahimtag ha katilingban sumala han panhunahuna han tawo.²⁷ Gintuyo han Dyos hin pagpili han gin-iisip han kalibutan nga mga lurong basi maalohan an mga mag-aram; ngan han gin-iisip han kalibutan nga magluya basi maalohan an mga magkusog.²⁸ Ginpili han Dyos an ginpapahiubos han kalibutan, ngan gintatamay, ngan ginhuhunahuna nga waray gamit, basi hisabtan nga waray gamit an ginhuhunahuna han kalibutan nga importante.²⁹ Karuyag sidngon hini nga waray makakapanham bog ha atubangan han Dyos.³⁰ Kundi gindara kamo han Dyos ha pakig-usa kan Cristo Jesus, ngan ginhimo han Dyos hi Cristo nga magin aton kinaadman, ngan pinaagi ha iya gin-isip kita nga matadong sa Dyos, ngan nagin baraan kita nga mga tawo han Dyos, ngan natalwas kita.³¹ Sanglit sumala han siring han Kasuratan, “An karuyag pumarayaw, kinahanglan iparayaw niya an ginbuhat han Ginoo.”

2 Kabugtoan ko, han pagkada ko ha iyo pagwali han kanan Dyos tinago nga kamatuoran, waray ako maggamit hin hilarom nga mga pulong ngan hitaas nga hibaro.² Kay samtang nakada ako ha iyo, gintuyo ko nga mahingalimot ako han ngatanan labot la kan Jesu-Cristo, ngan labi na gud han iya kamatayon ha kros.³ Sanglit han pagkada ko na ha iyo, maluya ako ngan nakurog ako hin kahadlok,⁴ ngan waray ko ighatag an akon pagturon-an ug mensahe pinaagi hin mag-abtik nga mga pulong han kinaadman han tawo, kundi han nakakalukmay nga gahom han Espiritu han Dyos.⁵ Sanglit diri ipinasikad an iyo pagtoo ha kinaadman han tawo, kundi ha gahom han Dyos.⁶ Kundi naghihimangraw ako hin kinaadman ngadto han mga gurang na ha espirituhanon nga kinabuhi. Kundi diri ito an kinaadman ngan kanan hini nga kalibutan, o han mga kagamhanan nga naghahadi hini nga kalibutan—mga kagamhanan nga nawawad-an na han ira gahom.⁷ An gin-

hihimangraw ko nga kinaadman amo an kanan Dyos tingo nga kinaadman nga ginhilos tikang ha katawhan, kundi iginlarang na ngadaan han Dyos para han aton hingpit nga katalwasan, bisan han waray pa mahimo an kalibutan.⁸ Waray bisan usa han mga punoan hini nga kalibutan in nahibaro hini nga kinaadman. Kon hinbaroan pa ini nira, diri unta nira iginraraysang ha kros an mahimayaon nga Ginoo.⁹ Kundi sumala han siring han Kasuratan, "An waray pa hikit-i ngan hibatii hin tawo, an waray gud paghunahunaan han tawo nga mahinanabo, amo lugod an butang an gin-andam han Dyos para hadton mga nahigugma ha iya."¹⁰ Kundi iginpahibaro ha aton han Dyos an iya tinago pinaagi han iya Espiritu. Nag-uusisa an Espiritu han ngataanan nga mga butang, bisan pa han mga hilarom nga tinago han mga katuyoan han Dyos.¹¹ Para han tawo, an iya kalugaringon nga espiritu nga aada ha iya amo la an maaram han ngataanan hiunong ha iya; ug amo man liwat, an Espiritu la han Dyos an maaram han ngataanan hiunong han Dyos.¹² Waray kita kumarawat hini nga espiritu han kalibutan; kinmarawat kita han Espiritu nga iginpadara han Dyos, basi mahibaro kita han ngataanan nga iginhatag ha aton han Dyos.¹³ Sanglit diri kami nagyayakan han mga pulong nga igintutto han kinaadman han tawo, kundi han mga pulong nga igintutto han Espiritu, ha pagsaysay namon han mga kamatuoran nga espirituhanon ngadto han mga nakaangkon na han Espiritu.¹⁴ Kundi adton tawo nga waray makaangkon han Espiritu, diri makakakarawat han mga hatag nga tikang han Espiritu han Dyos. In sugad nga tawo diri nakakasabot hini; kalurongan la ini para ha iya, kay an sukol han kapulsanan hini nga butang amo la an espirituhanon nga paagi.¹⁵ An tawo nga nakaangkon na han Espiritu nakakaghukom han kapulsanan han ngataanan nga mga butang, kundi waray nakakaghukom ha iya.¹⁶ Sumala han siring han Kasuratan, "Hin-o an nakakasabot han hunahuna han Ginoo? Hin-o an makakagwaydong ha iya?" Kundi aanhi na ha aton an hunahuna ni Cristo.

3 Ha kamatuoran, kabugtoan, waray ako pakakaghi-mangraw ha iyo sugad han paghimangraw ko ha mga tawo nga nakaangkon na han Espiritu. Kinahanglan maghimangraw ako ha iyo sugad hin mga tawo hini nga kalibutan, sugad hin kabataan pa ha Cristohanon nga pagtoo.² Ginbuhi ko kamo hin gatas, diri hin matig-a nga karaonon kay diri pa man kamo andam para hini. Ngan bisan ngani yana diri pa kamo andam³ kay an iyo kinabuhi sugad pa hin kanan kalibutan nga mga tawo. Kon may-ada kaawa dida ha iyo, ngan paglarolantugi, diri ba nagpapamatuod ini nga mga tawo pa kamo hini nga kalibutan, nga nabubuhi subay han mga ginawian hini nga kalibutan?⁴ Kon may ha iyo nasiring, "Kan Pablo ako," ngan an iba, "Kan Apolo ako"—diri ba ini kanan kalibutanon nga kinabuhi han tawo?⁵ Kon baga sidngon, hin-o hi Apolo? Ngan hin-o hi Pablo? Mga surugoon la kami han Dyos nga nagtutudo ha iyo han pagtoo. Kada usa ha amon nagtutuman han iginpabuhat han Ginoo:⁶ ako an nagtanom, hi Apolo an nagbaribe, kundi an Dyos an nagpapatubo han tanom.⁷ Adton nagtatanom ngan adton nagbabaribe diri amo an importante, kundi an Dyos nga nagpapatubo han tanom.⁸ Waray kalainan han nagtatanom ngan han nagbabaribe; babalon han Dyos an kada usa ha ira sumala han ira nabuhat.⁹ Kay nagbubulig kami hin pagbuhat para han Dyos, ngan kamo amo an uma han Dyos. Balay liwat kamo han Dyos.¹⁰ Ha pagpahimulos han iginhatag ha akon han Dyos, gin-

buhat ko an buruhaton hin batid gud nga panday ngan iginpahimutang ko an patukoranan, ngan iba nga tawo an nagtindog han balay dida hini. Kundi kinahanglan magtagam an kada usa kon uunanhon niya hin pagtindog han balay.¹¹ Kay iginpahimutang na han Dyos hi Cristo Jesus nga amo gudla ngan usa la nga patukoranan, ngan waray na iba.¹² May-ada magamit hin bulawan, o salapi, o mahal nga mga bato hin pagbalay ha bawbaw han patukoranan; magamit an iba hin kahoy, o kawayan, o kugon.¹³ An kamaupay han kanan kada usa buhat makikita kon ipadayag na ini ha Adlaw ni Cristo. Kay ipapadayag pinaagi hin kalayo hadto nga adlaw an tagsa nga buhat han tawo; sasarihan ito hin kalayo ngan ipapakita an iya tinuod nga kamaupay.¹⁴ Kon umilob han kalayo an gintindog hin usa ka tawo dida han patukoranan, makarawat hiya hin balos.¹⁵ Kundi kon maugtang an buhat hin usa ka tawo, mawawara ini ha iya; kundi hiya matatalwas sugad nga nakakalagiw hiya han kalayo.¹⁶ Maaram na gud kamo nga amo kamo an templo han Dyos ngan nag-uokoy ha iyo an Espiritu han Dyos!¹⁷ Sanglit kon may magbungkag han templo han Dyos, bubungkagon man hiya han Dyos, kay baraan an templo han Dyos, ngan kamo ngahaw amo an iya templo.¹⁸ Kinahanglan waray maglimborg ha iya ngahaw. Kon may-ada ha iyo naghuhunahuna nga maaram hiya sumala han mga suruklan hini nga kalibutan, kinahanglan magin lurong hiya basi hiya magin tinuod nga maaram.¹⁹ Kay kaluron-gan la ha atubangan han Dyos an gin-iisip nga kinaadman hini nga kalibutan. Sumala han siring han Kasuratan, "Ginbibitik han Dyos an mga mag-aram dida han ira kaabtik,"²⁰ ngan nasiring ha lain nga Kasuratan, "Maaram an Ginoo nga waray pulos an mga panhunahuna han mga mag-aram."²¹ Sanglit kinahanglan waray gud pumarayaw mahitungod han nahiimo hin mga tawo. Ha tinuod iyo na an ngataanan nga mga butang:²² hira Pablo, Apolo, ug Pedro; ini nga kalibutan, an kinabuhi, ngan an kamatayon; an yana ngan an tiarabot nga panahon; iyo ini ngataanan,²³ ngan kan Cristo kamo, ngan kanan Dyos hi Cristo.

4 Kinahanglan isipon kami niyo nga mga surugoon ni Cristo, nga gintaporan han tinago nga mga kamatuoran han Dyos.² An usa nga butang nga ginkikinahanglan han tawo nga tinaporan, amo nga kasarigan hiya han iya agaron.³ Yana waray la para ha akon kon paghukman ako niyo o hin bisan ano nga hukmanan hin tawo; diri man ngani ako naghuhukom ha akon kalugaringon.⁴ Limpyo an akon konsensya, kundi diri buot sidngon nga waray ako sala. An Ginoo amo an maghuhukom ha akon.⁵ Sanglit ayaw kamo paghukom bisan kan kanay nga diri pa naabot an gintalaan nga panahon. Kinahanglan an kataposan nga paghukom humulat han pag-abot han Ginoo; ipapadayag niya an mga butang nga natatago yana dida han kasisidman, ngan bubuksan an tinago nga mga tinguha han kasingkasing han mga tawo. Ngan onina makarawat tikang han Dyos an tagsa nga tawo han pagdayaw nga angay ha iya.⁶ Para han iyo kaupayan, kabugtoan, ginamit ko ini ngataanan nga pananglitan kan Apolo ngan ha akon basi hilbaroan niyo an kahulogan han darahonon nga nasiring, "Sunda an angay nga mga turumanon." Waray gud ha iyo magpalabi hin usa ka tawo ngan magtamay han iba.⁷ Hin-o an naghimo ha imo nga labaw han iba? Diri ba iginhatag ha imo han Dyos an ngataanan nga aada ha imo? Kon sugad, ano man hin pakaparayaw mo kon an ngataanan nga aada ha imo hatag man la ha imo?⁸ Naangkon na ba niyo an

ngatanan nga iyo ginkikinahanglan? Mga riko na ba kamo? Nagin mga hadi na ba kamo bisan kon diri pa kami? Ngani unghara ko unta nga tiniuod nga mga hadi kamo, basi magin hadi man kami upod ha iyo.⁹ Kay para ha akon, daw iginhatag han Dyos ha amon nga mga apostoles an giuubosi nga lugar. Sugad kami hin mga tawo nga ginhukman nga papatayon na ha atubangan han mga tawo, sugad hin kiritaon han ngatanan nga mga anghel ngan mga tawo.¹⁰ Mga lurong kami tungod kan Cristo; kundi mga magaram kamo dida kan Cristo! Mga magluya kami, kundi mga kusgan kamo! Mga tinamay kami, kundi mga pinasidungan kamo!¹¹ Ngada gud hini nga takna ginugutom ngan inuuhaw kami; gisigisi an amon panapton; mga gintubal kami; waray kami sinasakan; ¹² ngan napapasma kami tungod hin mabug-at nga pagkabudlay. Kon ginpanahimaraot kami, ginpapakaupay namon hira; kon ginpanakurian kami, gin-aantos la namon;¹³ kon ginyuyubit kami, ginbabaton namon hin magnamit nga mga pulong. Sugad la kami hin sighthot hini nga kalibutan; mga baya kami han tuna ngada gud hini nga takna!¹⁴ Iginusurat ko ini ha iyo, diri tungod nga karuyag ko nga maawod kamo, kundi pagtutdo ha iyo, sugad hin akon kalugaringon nga hinigugma nga mga anak.¹⁵ Kay bisan kon may-ada niyo napulo ka yukot nga mga magmarangno han iyo kinabuhi hin pag-alagad kan Cristo, uusa gudla an amay niyo. Kay ha iyo kinabuhi hin pag-alagad kan Cristo Jesus, nagin amay ako niyo pinaagi han pagdara ko ha iyo han Maupay nga Sumat.¹⁶ Sanglit nahangyo ako ha iyo: sunda an akon susbaranan.¹⁷ Tungod hini nga tuyo ginpapakada ko hi Timoteo ha iyo. Akon gud hiya hinigugma ngan matinumanon nga anak dida han Ginoo. Pagpapahinumdomon kamo niya han mga lagda nga akon ginsusunod dida han bag-o nga kinabuhi hin pag-alagad kan Cristo Jesus, ngan igintutdo ko man ha ngatanan nga mga singbahan ha bisan din nga dapit.¹⁸ Nagpapahitaas in pira ha iyo kay nasiring hira nga diri na ako mapakada ha iyo.¹⁹ Kundi kon tumugot an Ginoo, makada ako ha iyo ha madali nga panahon ngan kikitaon ko kon ano gud an gahom hini nga mga magpinahitas-on, ngan diri la an ira iginyayakan.²⁰ Kay an Ginhadian han Dyos diri la mga pulong, kundi gahom.²¹ Ano an iyo karuyag? Makada ba ako ha iyo dara in latob, o kon in kasingkasing nga puno hin gugma ngan maaghapon?

5 Niyan iginkakasumatsumat nga may-ada maglaway
5 nga buhat dida ha iyo, nga makalilisang hin duro, nga diri ngani hiaagian ha mga diri nakilala han Dyos. Nasumatanako nga may usa ha iyo nga nakikig-asawa han iya pinakairoy!² Sanglit uunanhon man pakaparayaw niyo? Angay pa ngani kamo maawod ngan magmasubo, ngan kinahanglan paiwason tikang ha iyo hugpo an tawo nga nagbuhat hini.³ Para ha akon, bisan kon tiniuod nga hirayo ako ha iyo, ha espiritu sugad nga aada ako ha iyo, ha ngaran han aton Ginoo nga Jesus, ginhukman ko na an tawo nga nagbuhat hini nga makangingirhat nga butang.⁴ Ha pagkatirok niyo, ngan kausa ako niyo ha espiritu pinaagi han gahom han aton Ginoo nga Jesus nga aanhi ha aton,⁵ itubyan niyo ini nga tawo kan Satanas, basi malaglag an iya lawas ngan matalwas an iya espiritu kon umabot na an Adlaw han Ginoo.⁶ Diri kamo angay magpalabilabi! Maaram man kamo han darahonon, "An gutiay nga patubo nakakapadako han bug-os nga minasa."⁷ Kinahanglan kuhaon niyo ini nga daan nga patubo han sala basi mahingpit an iyo pagkaputli. Niyan masusugad na kamo

hin bag-o nga minasa nga waray gud patubo, ngan maaram ako nga amo gud ini kamo. Kay andam na an Pyesta han Paglabay, yana nga iginhalad na hi Cristo nga amo an aton kordero han Paglabay.⁸ Sanglit saurugon ta an aton pyesta, diri pinaagi hin tinapay nga may daan nga patubo, an patubo hin sala ug karat-an, kundi pinaagi han tinapay nga waray patubo, an tinapay han pagkaputli ngan kamatuoran.⁹ Naghinabi ako dida han akon surat ngada ha iyo nga diri kamo makigtampo han maghilas nga mga tawo.¹⁰ An ginsiring ko diri an mga tawo nga diri nakilala han Dyos nga nagbuhat hin maglaway, o mga halot, o mga kawatan, o mga magsiringba hin mga ladaawan. Ha paglikay ha ira, kinahanglan nga magawas kamo han kalibutan.¹¹ An buot ko sidngon amo nga kinahanglan diri kamo makigtampo hin tawo nga nasiring nga Cristiano hiya, kundi malaway, o halot, o magsiringba hin mga ladaawan, o matamay, o parahubog, o katawan. Ayaw kamo pakigsaro hin sugad hito nga tawo.^{12 - 13} Kay ngani diri ito akon katungod hin paghukom han mga tawo ha gawas. An Dyos an maghuhukom ha ira. Kundi diri ba kamo angay maghukom han mga kaapi han iyo kalugaringon nga katigoban? Sumala han siring han Kasuratan, "Paiwasa tikang han iyo hugpo an maraot nga tawo."

6 Kon in usa ha iyo may-ada isurumbong kontra hin igkasi bugto, kay ano nga napakadto kamo hin mga maghukom nga diri nakilala han Dyos, ngan diri lugod asay niyo pinapagtuhay an iyo mga magtinuohon?² Diri ba kamo maaram nga an mga magtinuohon amo an maghuhukom han kalibutan? Sanglit kon kamo an maghuhukom han kalibutan, diri ba kamo takos makagtuhay hin gudti nga mga butang?³ Diri ba kamo maaram nga kita an maghuhukom han mga anghel? Asay pa ba an mga butang hini nga kinabuhi!⁴ Sanglit kon maabot in sugad nga mga kasamok, ipapagtuhay ba ito niyo hin mga tawo nga waray labot han singbahan?⁵ Hin kamakaarawod para ha iyo! Segurado nga may-ada bisan na manla usa di da hiton iyo katig-oban nga maaram magtuhay han iyo kasamokan.⁶ Kundi ira sinasalawad lugod an ira mga sumbong ngadto ha hukmanan, ngan asay nira ipinapagtuhay an mga tawo nga waray pagtoo!⁷ An pagsalawad hin mga sumbong ngadto ha hukmanan ngapapakita nga nakawang na gud an iyo pagtoo. Diri ba maupay nga kamo an pagpakaraoton? Diri ba maupay nga kamo an pagtikasan?⁸ Lugod nagpapabulosbulos kamo hin pagpakaraot ngan pagtikas bisan han iyo gud igkasi kabugtoan!⁹ Nasayod man kamo nga diri makakaangkon han Ginhadian han Dyos an mga magraot. Ayaw pagpalimbong kay diri manta makakaangkon han Ginhadian han Dyos an mga tawo nga maghilas, o mga masingbahon hin mga diyosdiyos, o mga parapanilibog, o mga nagbubuhat hin maglaway ha ira igkasi lalake o igkasi babaye,¹⁰ o mga tikasan, o mga halot, o mga parahubog, o mga magyubit, o mga kawatan.¹¹ An iba ha iyo hadto sugad hini nga mga tawo. Kundi ginlinisan na kamo han sala; igintubyan na kamo ngadto sa Dyos; ngan gin-isip na kamo nga matadong sa Dyos pinaagi han ngaran han Ginoo Jesu-Cristo ngan pinaagi han Espiritu Santo.¹² May-ada masiring, "Tugot ha akon in pagbuhat hin bisan ano." Matuod ito, kundi diri ngatanan nga butang maupay para ha imo. Makakahimo ako pagsiring nga tugot ha akon in pagbuhat hin bisan ano, kundi diri ako matugot nga maoripon ako hin bisan ano.¹³ May iba nga masiring, "Para hin tiyan an pagkaon

ngan para hin pagkaon an tiyan." Tinuod ito, kundi tataposon han Dyos ito nga duha. Diri angay paggamiton an lawas hin tawo para hin malaw-ay nga mga katuyoan, kundi para hin pag-alagad han Ginoo; ngan an Ginoo nag-aalagad han lawas.¹⁴ Ginbanhaw han Dyos an Ginoo ngan pagbabanhawon man kita niya pinaagi han iya gahom.¹⁵ Maaram na kamo nga an iyo mga lawas mga bahin han lawas ni Cristo. Kukuhaon ko ba in usa nga bahin han lawas ni Cristo ngan itampo ito han lawas hin babaye nga maraot in bantog? Diri gud mahihimo!¹⁶ Bangin la diri pa kamo maaram nga an nakikig-usa hin babaye nga maraot in bantog nga nauusa na la an ira duha nga lawas. Nasiring hin klaro an Kasuratan, "Magigin usa nala an duha nga lawas."¹⁷ Kundi an nakikig-usa han Ginoo nahiuusa hiya ha iya ha espiritu.¹⁸ Likai an kalaw-ayan. An iba nga ginbubuhat ngala hin usa ka tawo diri nakakaano han iya lawas; kundi an tawo nga nakikighilawas nakakasala kontra han iya kalugaringon nga lawas.¹⁹ Diri ba kamo maaram nga an iyo lawas templo han Espiritu Santo nga naguokoy dida ha iyo, ngan ihinatag ha iyo han Dyos? Diri na kamo amo an tag-iya han iyo kalugaringon, kundi an Dyos na;²⁰ mahal an paglukat ha iyo. Sanglit gamita niyo an iyo mga lawas hin pagpasidungog han Dyos.

7 Yana mahitungod ini han mga butang nga ginsurat niyo. Maupay nga an lalake diri mag-asawa.² Kundi tungod kay damo an kataragman hin pakagbuhat hin malaw-ay, kinahanglan nga an lalake may-ada kalugaringon nga asawa ngan an babaye may-ada kalugaringon nga bana.³ Kinahanglan tumanon han lalake an iya katungdanan hin pagkabana, ngan tumanon liwat han babaye an iya katungdanan hin pagkaasawa.⁴ Diri magburuot an asawa han iya kalugaringon nga lawas, kundi an bana; diri liwat magburuot an bana han iya kalugaringon nga lawas, kundi an asawa.⁵ Tumana niyo an katungdanan hin kamag-asawa, gawas la kon daan niyo ginsabotan nga duha nga diri anay kamo magtutuman, basi magamit an iyo panahon hin pag-ampo; kundi katapos, pagtuman liwat kamo basi diri kamo masulay ni Satanas tungod han kakulang niyo hin pagpugong han iyo kalugaringon.⁶ Iginyayakan ko ini ha iyo sugad nga usa la nga pagtugot, ngan diri sugad nga usa nga pagsugo.⁷ Ha tinuod karuyag ko nga masugad ha akon an ngatagan; kundi may talagsaon nga hatag tikang sa Dyos an kada usa, ngan magkalainlain ini nga hatag.⁸ Niyan iginsisiring ko ini ngadto han mga waray asawa ngan han balo nga kababayen-an: mauruupay pa para ha iyo nga magpabilin kamo hin kawaray asawa sugad ha akon.⁹ Kundi kon diri man kamo makakapugong han iyo mga ungara, paasawa kamo—mauruupay pa an pag-asawa kay hin kapaso han iya lawasnon nga kaipahon.¹⁰ May-ada ko sugo para han mga inasaw-an, diri akon kalugaringon, kundi kanan Ginoo: kinahanglan diri bumulag han bana an asawa;¹¹ kon buhaton ini niya, kinahanglan magpabilin hiya nga waray bana, o kon diri, makighioli hiya han iya bana; ngan kinahanglan diri makigbulag han iya asawa an bana.¹² Nasiring ako ngadto han iba (ako la, diri an Ginoo); kon in usa nga Cristiano nga lalake mag-asawa hin babaye nga waray pagtoo, ngan maupay an ira nga duha pagsabot, kinahanglan diri makigbulag ha iya an lalake.¹³ Ngan kon in usa nga Cristiano nga babaye puma-asawa hin lalake nga waray pagtoo, ngan maupay an ira nga duha pagsabot, kinahanglan diri makigbulag ha iya an babaye.¹⁴ Kay kakarawa-

ton han Dyos an bana nga waray pagtoo pinaagi han iya pakig-usa han iya asawa, ngan kakarawaton han Dyos an waray pagtoo nga asawa pinaagi han iya pakig-usa han iya Cristiano nga bana. Kay kon diri pa amo ini, an ira mga anak masusugad hin mga anak hin diri nakilala han Dyos; kundi ha pagkatinuod, kakarawaton hira han Dyos.¹⁵ Kundi kon adton waray pagtoo maruyag hin pagbaya han Cristiano nga kapadis, tugoti hiya. Ha sugad nga kahimtag waray na kabilangan an Cristiano nga kapadis, ma bana o ma asawa. Gintawag kamo han Dyos hin pag-ukoy ha kalinaw.¹⁶ Ano hin pakasabot mo, Cristiano nga asawa, ngakakatalwas ka han imo bana? O ano hin pakasabot mo, Cristiano nga bana ngakakatalwas ka han imo asawa?¹⁷ Kinahanglan an kada usa mag-ukoy hin kinabuhi sumala han kanan Ginoo hatag ha iya, ngan sumala han iya kahimtag han pagtawga ha iya han Dyos. Amo ini an akon igit-tutto ha ngatagan ngala singbahan.¹⁸ Kon in usa ngala tawo nga tinori kinmarawat na han tawag han Dyos, diri na niya kuhaon pa an mga ulat han iya pagkatinori; kon in tawo nga diri tinori kinmarawat na han tawag han Dyos, diri na kinahanglan torion pa hiya.¹⁹ Kay waray hinundan an pagkatinori o diri pagkatinori, kundi an pagtuman han mga sugo han Dyos amo an may hinundan.²⁰ Kinahanglan magpabilin an kada tawo sugad han iya kahimtag han pagkarawat niya han tawag han Dyos.²¹ Orilon ka ba han pagtawga ha imo han Dyos? Waray sapayan; kundi kon may higayon ka hin katalwas, pahimulosi ito nga higayon.²² Kay usa ngala talwas tawo han Ginoo an orilon nga gintawag han Ginoo; ngan amo man gihapon ngala talwas tawo ngala gintawag ni Cristo, usa ngala iya orilon.²³ Mahal kaupay an kapalit ha iyo han Dyos; sanglit ayaw kamo pagpaorilon hin mga tawo.²⁴ Kabugtoan, kinahanglan magpabilin an kada usa ha iyo dida ha pakig-usa han Dyos, ha amo gihapon ngala kahimtag hadto han pagtawaga ha iya.²⁵ Niyan mahitungod han waray asawa: diri ini sugo ha akon tikang han Ginoo, kundi nahatag la ako hin akon paghunahuna, sugad hin usa ngala tawo ngala angay kasarigan tungod han kalooy han Ginoo.²⁶ Tungod han makuri ngala kahimtag hini ngala panahon, naghuhuhuna ako ngala maupay pa para hin lalake ngala magpabilin hiya sugad han iya yana kahimtag.²⁷ Inasaw-an ka ba? Ayaw pakigbulag ha iya. Waray ka ba asawa? Ayaw pangasawa.²⁸ Kundi kon mangasawa ka, diri ka nakakasala; ngan kon pumaasawa in daraga, diri man hiya nakakasala. Kundi karuyag ko la ngala mahigawas kamo han adlaw-adlaw ngala mga kakurian ngala pag-aantoson han mga inasaw-an.²⁹ Amo ini an karuyag ko sidngon, kabugtoan: halipot nala an panahon ngala nahibibilin, ngan tikang yana kinahanglan ngala mga inasaw-an mag-ukoy sugad hin waray asawa;³⁰ adton mga masulob-on sugad hin diri hira mabidoon; ngala malipayon sugad hin diri hira malipayon; ngala namamatit sugad hin diri hira tag-iya han ira mga pinamatit;³¹ an mga nagamit han kalibutanon ngala mga butang sugad hin diri hira nahihigtan hini ngala mga butang. Kay sugad hito yana, diri na mag-iinha ini ngala kalibutan.³² Karuyag ko ngala mahigawas kamo hin mga kabaraka. An lalake ngala waray asawa nababaraka han mga buruhaton para han Ginoo, kon uunanhon niya paglipay han Ginoo;³³ kundi an inasaw-an ngala lalake nababaraka han kalibutanon ngala mga butang, kon uunanhon niya paglipay han iya asawa,³⁴ sanglit nagkakabahin an iya mga tinguha. An daraga o babaye ngala waray asawa nababaraka para han buruhaton

han Ginoo, kon uunanhon niya hin paghalad han bug-os niya nga kinabuhi; kundi an inasaw-an nga babaye nababaraka han kalibutanon nga mga butang, kon uunanhon niya paglipay han iya bana.³⁵ Iginsisiring ko ini kay karuyag ko bumulig ha iyo, diri pag-ulang ha iyo. Lugod karuyag ko nga buhaton niyo an matadong ngan angay, ngan ihatag ha Ginoo an iyo bug-os nga pag-alagad hin waray gud pag-alang.³⁶ Mahitungod hadton mga magkasabot na kundi diri pa nakakahunahuna hin pag-asawa: kon naabat an lalake nga an iya mga panggawi para han babaye diri matadong, ngan kon makusog an iya balatian sanglit maupay nga mag-asawa nala hira, kinahanglan mag-asawa hira. Diri ini sala.³⁷ Kundi kon an lalake, ha waray pagpirita, nagdidig-on gud nga diri hiya mangasawa; kon nakakapugong hiya han iya mga tinguha ngan kon naglarang na hiya kon ano an iya pagbubuhaton, maupay nga diri hiya mangasawa hito nga babaye.³⁸ Sanglit maupay nga buhat han lalake hin pangasawa han iya kasabot, kundi mauruupay pa nga buhat kon makapugong hiya han iya kalugaringon nga diri hiya mangasawa han iya kasabot.³⁹ An asawa diri mahihimo pumaasawa hin iba samtang buhi pa an iya bana; kundi kon patay na an iya bana, mahihimo na pumaasawa hiya hin lalake nga iya kinaruyag; mahihimo la ini kon Cristiano an lalake nga nangangasawa ha iya.⁴⁰ Kundi mas nga magmamalipayon hiya kon magpabilin hiya nga balo. Amo ini an akon huanhuna, ngan naghuhunahuna ako nga aanhi man liwat ha akon an Espiritu han Dyos.

8 Niyan, mahitungod han pagkaon nga iginhalad ha mga diyosdiyos: Matuod gad sumala han siring nira nga "may-ada hinbabaroan naton ngatanan." Ini nga hibaro nakakahimo hin tawo hin pagpalabilabi; kundi nakakapadig-on an gugma.² An naghuhunahuna nga maaram hiya, ha tinuod diri hiya maaram han angay niya hibaroan.³ Kundi kinikilala han Dyos an tawo nga nahiguma ha iya.⁴ Sanglit hiunong han pagkaon nga iginhalad ha mga diyosdiyos: maaram kita nga an mga diyosdiyos natin-dog hin mga butang nga diri matuod; maaram kita nga uusa la an Dyos.⁵ Bisan kon may-ada tinatawag nga "mga diyos" ma ha langit o ha tuna, ngan bisan kon damo ini nga "mga diyos" ngan "mga ginoo,"⁶ kundi para ha aton uusa gudla an Dyos, an Amay nga magburuhat han ngatanan nga mga butang, ngan nabubuhi kita tungod ha iya. Ngan uusa gudla an Ginoo, hi Jesu-Cristo nga pinaagi ha iya gin-himo an ngatanan nga mga butang ngan nabubuhi kita.⁷ Kundi diri ngatanan maaram hini nga kamatuoran. May mga tawo nga nahiara na hin mga diyosdiyos, nga tubtob yana gud nga adlaw, kon nakaon hira hin sugad nga pagkaon, nakakahunahuna ini hira nga kanan diyosdiyos ito nga pagkaon; magluya an ira pagsabot ngan nakakahunahuna hira nga nahuhugawan hira pinaagi hini nga pagkaon.⁸ Kundi an pagkaon diri makakapahiusa ha aton sa Dyos; diri makakadaot ha aton kon diri kita kumaon, ngan diri liwat makakaupay ha aton kon kumaon kita.⁹ Kundi paghirot kamo ngan ayaw itugot nga an iyo kagawasan hin pagbuhat matinikangan hin pakasala hadton mga magluya an pagtoo.¹⁰ Pananglitan in tawo nga maluya in pagsabot hini nga mga butang nakita ha imo nga may "hibaro" nga nakaon ka ha templo hin mga diyosdiyos; diri ba ini makakaaghat ha iya hin pagkaon han pagkaon iginhalad ngadto han mga diyosdiyos?¹¹ Tungod han imo "hibaro" mapatay ini nga maluya nga imo bugto nga gin-

pakamatyan ni Cristo.¹² Ngan dida hini nga paagi makakasala ka kan Cristo tungod kay ikaw an tinikangan han pakasala han imo kabugtoan ngan pakasamad han ira magluya nga konsensya.¹³ Sanglit kon an pagkaon nga halad ha mga diyosdiyos matinikangan han pakasala han akon bugto, diri na gud ako makaon hin karne, basi diri na makasala an akon bugto.

9 Diri ba ako talwas nga tawo? Diri ba ako apostol? Waray ko ba hikit-i hi Jesus nga aton Ginoo? Ngan diri ba kamo an bunga han akon pag-alagad han Ginoo?² Bisan kon an iba diri kumilala ha akon nga apostol, waray ruhaduha nga makilala kamo. Kamo ngahaw an pangilalan han akon pagkaapostol, tungod han iyo kinabuhi ha pag-alagad han Ginoo.³ Amo ini an akon panalipod kon sinususan ako hin mga tawo:⁴ Diri ba akon katungod nga tagan ako hin pagkaon ug pag-inom tungod han akon buhat?⁵ Diri ba akon katungod hin pagsunod han mga susbaranan han iba nga mga apostoles ngan han mga magtinuohon han Ginoo ngan ni Pedro, dida hin pagdara hin asawa dida ha akon mga paglakaton?⁶ O kami ba ngan hi Bernabe la an kinahanglan magkabudlay para hin amon panginabuhi?⁷ Hin-o nga sondalo in nalugaring pagbayad han iya kalugaringon nga mga gasto samtang nag-aalagad hiya han hugpo han kasondalohan? Hin-o nga parauma in diri nakaon han ubas han iya kalugaringon nga urubasan ngan uma? Hin-o nga magbarantay hin mga karnero in diri nainom han gatas han iya kalugaringon nga mga karnero?⁸ Diri amo la ini nga inadlaw-adlaw nga mga pananglitan an akon isinisiring, kay amo man gihapon an hinnanabihan han Balaod.⁹ Nababasa ta ha Balaod ni Moises, "Ayaw pagbusali an baba han baka kon gamiton mo hin paggiok." Niyan an baka ba an nababarakan han Dyos?¹⁰ O diri ba tinuod nga kita an buot niya sidngon han iya pagsiring hini? Hin waray ruhaduha iginsurat ini tungod ha aton. An nag-aarado ngan an nag-aani kinahanglan magkabudlay ha paglaom nga kababahinan hira han inani.¹¹ Nagtanom kami hin espirituhanon nga mga binhe dida ha iyo; mabugat ba ini kon mag-ani kami hin tunan-on nga mga kaupayan tikang ha iyo?¹² Kon may katungod an iba hin pagpaabot hini tikang ha iyo, labi na kami nga may katungod. Kundi waray kami magpahimulos hini nga katungod. Gin-ilob lugod namon an ngatanan basi diri kami maulang han Maupay nga Sumat hiunong kan Cristo.¹³ Sayod man kamo nga an mga tawo nga nagbubuhat ha Templo nakuha han ira pagkaon tikang ha Templo, ngan an mga naghahalad ha altar may-ada babin han halad.¹⁴ Ha sugad nga paagi nagsugo an Ginoo nga adton mga nagwawali han Maupay nga Sumat mabuhi pinaagi han Maupay nga Sumat.¹⁵ Kundi waray ako magpahimulos hini nga mga katungod, ngan diri ako nagsusurat hini yana basi angkonon ko na ini nga mga katungod. Gabay pa ako matatay kay hin pagdid-an ako han iba hini nga akon matadong nga paraway!¹⁶ Waray ako katungod hin pagparaway tungod la nga nagwawali ako han Maupay nga Sumat. Kay ha tinuod, ginsugo ako hin pagbuhat hini. Ngan kairo ko kon waray ko igwali an Maupay nga Sumat!¹⁷ Kon akon ini ginbuhat ha akon la kalugaringon nga kaburot-on, magpapaabot unta ako hin suhol; kundi diri ini ha akon kaburot-on tungod kay katungdanon ini nga igintapod ha akon han Dyos.¹⁸ Niyan, ano man nga balos an akon kakarawaton? An balos amo ini: nga dida han akon pagwali han Maupay nga Sumat, waray ako magpasuhol, ngan waray ko

angkona an akon mga katungod han akon pagkabudlay para han Maupay nga Sumat.¹⁹ Talwas ako nga tawo, diri oripon hin bisan hin-o; kundi nagpapaoripon ako ha ngatanan basi makabig ako hin damo nga mga tawo.²⁰ Samtang nagbubudlay ako dida han mga Judiyo, nag-uokoy ako sugad hin Judiyo basi makabig ako hira; ngan tungod hadton mga sakop han Balaod ni Moises, nag-uokoy ako sugad hin sakop han Balaod, bisan kon diri ako sakop han Balaod, basi makabig ko hira.²¹ Ha amo man nga paagi, kon kaupod han mga Hentil, nag-uokoy ako sugad hin Hentil nga gawas han Balaod han mga Judiyo, basi makabig ko ini nga mga Hentil. Diri buot sidngon nga diri ako nagtutuman han balaod han Dyos; ha tinuod sakop ako han balaod ni Cristo.²² Ha mga magluya an pagtoo naging maluya ako sugad ha ira, basi makabig ko hira. Sanglit nakig-usa ako ha ngatanan nga mga tawo ha ngatanan nga paagi, basi matalwas ko in pira ha ira sugad han akon mahimo.²³ Ginbubuhat ko ini ngatanan tungod han Maupay nga Sumat, basi makaangbit ako han mga kaupayan hini.²⁴ Sayod man kamo nga dida hin paisan-isan, nadalagan an ngatanan nga naapi, kundi usa la ha ira in nakarawat han primyo. Sanglit paniguro kamo hin pagdalagan basi madaog niyo an primyo.²⁵ An kada nadalagan nagsusunod hin masigpit nga disciplina basi niya madaog an korona nga may pagkalaya; kundi binubuhat ta ini para hin korona nga waray pagkatapos.²⁶ Amo ini an hinungdan nga nadalagan ako hin pagidinadaogan; sanglit pareho ako hin boksingero nga dayuday nakakaigo an iya mga suntok.²⁷ Ginpapadig-on ko an akon lawas pinaagi hin mga suntok ngan ginpupugnhan ko ini hin masigpit, basi diri ako igsalikway kahuman ko pagpaapi han iba han paisan-isan.

10 Karuyag ko ipahinumdom ha iyo, kabugtoan, an nahinabo han aton mga kaapoy-apoyan nga nagsunod kan Moises. Pinanalipdan hira ngatanan han dampog, ngan waray hira pagkuri hin pagtabok han Pula nga Dagat.² Nabunyagan hira ngatanan nga mga sumusunod ni Moises dida han dampog ngan han dagat.³ Nangaon hira ngatanan han amo ngahaw nga espirituhanon nga tinapay,⁴ ngan nanginom hira ngatanan han amo ngahaw nga espirituhanon nga irimnon. Nanginom hira tikang hadto nga espirituhanon nga bato nga inmupod ha ira; ngan hi Cristo ngahaw adto nga bato.⁵ Kundi bisan pa ngani, waray malipay an Dyos han kadam-an ha ira, sanglit nagsarang ha kamingawan an ira mga patay nga lawas.⁶ Niyan ini ngatanan nga mga butang mga pahimangno ha aton, basi diri kita mag-ungara han magraot nga mga butang sugad han ira ginbuhat,⁷ ngan basi diri kita magsingba hin mga diyosdiyos sugad han ginbuhat hin pira ha ira. Sumala han siring han Kasuratan, "Nanlingkod an mga tawo hin pagkaon ngan pag-inom ngan nanindog hin pagsayaw."⁸ Kinahanglan diri kita makighilawas sugad han ginbuhat hin pira ha ira—ngan sulod hin usa ka adlaw baynte tres ka yukot ha ira in nagkamatay.⁹ Kinahanglan diri naton pagsarihan an Gino sugad han ginbuhat hin pira ha ira—ngan pinamatay hira hin mga halas.¹⁰ Kinahanglan diri kamo magnjurutob sugad han ginbuhat hin pira ha ira—ngan ginpuo hira han Anghel han Kamatayon.¹¹ Nahinabo ini ngatanan ha ira basi magin susbaranan para han iba, ngan iginsurat ini basi makapahimangno ha aton. Kay nag-uokoy kita ha panahon nga diri na maiha maabot an pagkatapos.¹² An bisan hin-o nga naghuhuhuna nga madig-on an iya pagtindog, magbantay nga

diri hiya mapukan.¹³ An ngatanan nga mga pagsulay nga inmabot ha iyo, amo ngahaw nga pagsulay nga naabot ha mga tawo. Kundi nagtutuman gud an Dyos han iya saad, ngan diri hiya matugot nga pagsulayon kamo labaw han iyo gahom hin pag-ato; ha takna nga pagsulayon kamo, tatagan kamo niya hin kusog hin pag-ato, basi matalwas kamo.¹⁴ Sanglit, mga hinigugma ko, ayaw kamo pagsingba hin mga diyosdiyos.¹⁵ Naghihimangraw ako ha iyo kay kamo may-ada man maupay nga konsensya; paghukmi niyo an akon iginsisiring.¹⁶ An kupa han panalangin nga tungod hini aton ginpasalamat an Dyos; diri ba kita naangbit han dugo ni Cristo kon nainom kita tikang hini nga kupa? Ngan an tinapay nga aton ginpipinitpinit: diri ba kita naangbit han lawas ni Cristo kon nakaon kita hini nga tinapay?¹⁷ Tungod nga uusa la an tinapay, uusa la nga lawas kita ngatanan bisan kon damo, kay naangbit kita ngatanan han amo ngahaw nga tinapay.¹⁸ Painoinoha daw an mga Israelita; adton mga nakaon han iginhalad, nakakaangbit han mga pag-alagad sa Dyos dida ha altar.¹⁹ Ano an buot ko sidngon? Nga an diyosdiyos o an pagkaon nga iginhalad ha altar waray la hinungdan?²⁰ Diri! Nasiring ako nga an iginhalad dida hin diri dyosnon nga altar iginhalad ngadto ha mga yawa, diri ngadto sa Dyos. Ngan diri ko karuyag nga magin kabulig kamo han mga yawa.²¹ Diri kamo makakainom tikang han kupa han Ginoong tikang han kupa liwat han mga yawa; diri kamo makakakaon ha lamesa han Ginoong ngan ha lamesa liwat han mga yawa.²² O karuyag ba naton nga mangabugho an Ginoong? Naghuhunahuna ba kita nga labi hin kagamhanan kita kay ha iya?²³ Nasiring hira, "Tugot ha aton an pagbuhat hin bisan ano." Matuod ito, kundi diri ngatanan maupay. "Tugot ha aton an pagbuhat hin bisan ano"—kundi diri ngatanan nakakabulig.²⁴ Kinahanglan waray usa ngan magbiling han iya la kalugaringon nga kaupayan, lugod an kau-payan liwat han iba.²⁵ Tugot ha iyo hin pagkaon han bisan ano nga karne nga iginbabaligya ha merkado hin waray pakasupak han iyo konsensya.²⁶ Kay sumala han siring han Kasuratan, "Kanan Ginoong an tuna ngan an ngatanan nga mga butang dinhe ha tuna."²⁷ Kon dapiton kamo hin diri matinuohon ngan tumangdo kamo hin pagkadto, kaona an igdurot ha iyo hin waray bisan ano nga pakiana, tungod han iyo konsensya.²⁸ Kundi kon may magsumat ha iyo, "Iginhalad ini nga pagkaon ha mga diyosdiyos," ayaw kamo pagkaon tungod hadton nagsumat ha iyo hito ngan tungod han iyo konsensya—²⁹ buot sidngon diri an iyo kalugaringon nga konsensya, kundi an kanan tawo konsensya. May-ada mapakiana, "Kon sugad, kay ano nga pagpupugnhan an akon kagawasan hin pagbuhat, pinaagi han kanan iba konsensya?"³⁰ Kon pasalamat ko an Dyos tungod han akon pagkaon, kay ano nga sususnan ako hiunong han pagkaon nga akon ginpasalamat?³¹ Sanglit bisan ano an pagbuhaton niyo, ma ha pagkaon o ha pag-inom, buaha-ta ito ngatanan hin pagpasidungog han Dyos.³² Pag-ukoy ha paagi nga diri kamo makasamok han mga Judiyo, o han mga Hentil, o han singbahan han Dyos.³³ Buhata la sugad han akon ginbubuhat; gintitinguha ko an paglipay han ngatanan pinaagi han ngatanan ko nga ginbubuhat, hin waray paghunahuna han akon kalugaringon nga kau-payan, kundi an kaupayan han ngatanan, basi matalwas unta hira.

11 Sanglit pagsubad kamo ha akon, sugad gud han akon pagsubad kan Cristo.² Gindadayaw ko kamo

kay dayuday nahnunumdom kamo ha akon, ngan ginsusunod niyo an mga pagturon-an nga akon iginhatag ha iyo. ³Kundi karuyag ko nga hibaroan niyo nga hi Cristo amo an ulo han ngatanan nga mga tawo, an bana amo an ulo han asawa, ngan an Dyos amo an ulo ni Cristo. ⁴Sanglit in lalake nga magtabon han iya ulo kon nag-aampo o naghihimangraw hiya han mensahe han Dyos ha kadam-an, nagpapakaalo kan Cristo. ⁵Ngan in babaye nga diri magtabon han iya ulo kon nag-aampo o naghihimangraw hiya han mensahe han Dyos ha kadam-an, nagpapakaalo han iya bana; sugad la hiya hin babaye nga kiniskisan an ulo. ⁶Kon diri magtabon in babaye han iya ulo, gabay pa hiya magpaarot. Ngan tungod nga makaarawod man para hin babaye an pagpakiskis o pagpaarot, kinahanglan tabonan niya an iya ulo. ⁷Diri kinahanglan nga in lalake magtabon han iya ulo kay ladawan man hiya ngan himaya han Dyos. Kundi an babaye ladawan han lalake; ⁸kay waray paghimoa an lalake tikang hin babaye, kundi an babaye tikang han lalake. ⁹Ngan waray paghimoa an lalake para han babaye, kundi an babaye para han lalake. ¹⁰Sanglit tungod han mga anghel, kinahanglan magtabon an babaye han iya ulo hin pagpakita nga ubos hiya han pagburut-an han iya bana. ¹¹Kundi ha aton kinabuhi dida ha pag-alagad han Gino, an babaye nasarig han lalake, ngan an lalake nasarig han babaye. ¹²Kay sugad nga ginhimo an babaye tikang han lalake, ha amo man nga paagi natawo hin babaye an lalake; ngan natikang han Dyos an ngatanan nga mga butang. ¹³Pagturutimbanga daw niyo: angay ba hin babaye in pag-ampo sa Dyos ha kadam-an nga waray tabon an iya ulo? ¹⁴Kitaa daw, bisan ngani an kinaiya ngahaw nagtututdo ha iyo nga makaarawod para hin lalake in hilaba nga buhok, ¹⁵kundi usa ini nga parayaw hin babaye. Iginhatag ha iya an hilaba nga buhok nga tabon han iya ulo. ¹⁶Kundi kon may-ada makiglaris mahitungod hini, an akon la masisiring amo nga kami o an mga singbahan han Dyos waray pa magbalhin hin pamatasan mahitungod hin pagsingba. ¹⁷Kundi dida hinin masunod nga mga tugon diri ako nagdadayaw ha iyo; kay ha tinuod diri nakakaupay, kundi nakakaraot lugod an mga katirok niyo ha singbahan. ¹⁸Syahan, nasumatanako nga may mga hugpo nga nagpapakoroktra ha mga katirok niyo ha singbahan; ngan natooako nga may kamatuoran ini. (¹⁹Hin waray ruhaduha kinahanglan magkamay-ada mga pagkabahinbahin niyo basi makita hin dayag an aada ha katadongan.) ²⁰Kon nagkakatirok kamo, an iyo tuyu diri an pagkaon han Panihapon han Gino. ²¹Kay ha iyo pangaon, may hin lugaring la, sanglit may mga gutom pa ngan an iba hubog na. ²²Waray ba niyo kalugaringon nga mga balay nga angay niyo kaonan ngan imnan? O buot ba niyo tamayon an singbahan han Dyos ngan pakaalohan an mga kablas? Ano an ginpapaabot niyo nga akon isisiring ha iyo hiunong hini? Dadayawon ko ba kamo? Diri! Diri ako nagdadayaw ha iyo! ²³Kay kinarawat ko tikang han Gino an pagturon-an nga akon na iginhatag ha iyo: nga ha gab-i han paglingoa han Gino nga Jesus, kinmuha hiya hin tinapay, ²⁴nagpasalamat sa Dyos, ginpinipinit niya, ngan nagsiring, "Amo ini an akon lawas nga iginhahalad para ha iyo. Buhata ini nga hinumdoman ha akon." ²⁵Ha amo man nga paagi, kinuha niya an irimnan katapos han panihapon ngan nagsiring, "Amo ini nga irimnan an kanan Dyos bag-o nga ginsabotan nga gintigamnan han akon dugo. Buhata ini nga hinumdoman ha akon ha kada pag-iinom niyo hini." ²⁶Kay ha kada

pagkakaon niyo hini nga tinapay ngan pag-iinom tikang hini nga irimnan, iginpapasangyaw niyo an kamatayon han Gino tubtob han iya pag-abot. ²⁷Sanglit adton nakaon han tinapay han Gino ngan nainom tikang han iya irimnan hin diri takos, nakakasala kontra han lawas ug dugo han Gino. ²⁸Sanglit kinahanglan mag-usisa anay han iya kalugaringon an kada usa san-o hiya kumaon han tinapay ngan uminom tikang han irimnan. ²⁹Kay kon diri hiya nasabot han kahulogan han lawas han Gino kon nakaon hiya han tinapay ngan nainom tikang han irimnan, naghuhukom hiya han iya kalugaringon. ³⁰Amo ini an hinungdan nga damo ha iyo in mga magsakit ngan magluya, ngan damo na in nagkamatay. ³¹Kon usisahon anay naton an aton kalugaringon, diri kita paghuhukman han Dyos. ³²Kundi ginhuhukman ngan ginkakastigo kita han Gino; ini pagpasabot ha aton basi diri kita mahlupod han kalibutan hin kasiroti. ³³Sanglit, kabugtoan ko, kon magtititirok kamo ha pagkaon han Panihapon han Gino, ayaw pag-una, hulata an iba. ³⁴Ngan kon may-ada ginugutom, kinahanglan kumaon hiya didto ha iya balay, basi kon magkatitirok kamo diri kamo paghukman han Dyos. Hiunong han iba nga mga butang, tutuhayon ko ito kon kumada ako ha iyo.

12 Niyan, kabugtoan ko, karuyag ko nga hibaroan niyo an kamatuoran hiunong han mga hatag han Espiritu Santo. ²Maaram kamo nga han diri pa kamo mga magtin-uhon, nawara kamo ngadto hin pagsingba hin mga diyosdiyos. ³Sanglit kinahanglan hibaroan niyo nga waray pa tawo nga minandoan han Espiritu han Dyos nga makapanhimaraot kan Jesus, ngan waray pa tawo nga makakatug-an nga hi Jesus amo an Gino gawas kon minandoan hiya han Espiritu Santo. ⁴May-ada magkalainlain nga espirituhanon nga mga hatag, kundi amo la ngahaw nga Espiritu an nahatag. ⁵May-ada magkalainlain nga pag-alagad, kundi amo la ngahaw nga Gino an gin-aalagad. ⁶May-ada magkalainlain nga mga pagkatakos hin pag-alagad, kundi amo la ngahaw nga Dyos an nahatag hin katakos ha ngatanan para han ira pag-alagad. ⁷Tinatagan an kada usa hin pangilal-an han Espiritu para han kaupayan han ngatanan. ⁸Nahatag an Espiritu hin kinaadman ha usa nga tawo, samtang ha lain nga tawo, amo ngahaw nga Espiritu an nahatag hin hibaro. ⁹Nahatag hin pagtoo ha usa nga tawo an uusa la ngan amo ngahaw nga Espiritu, samtang ha iba nga tawo nahatag hiya hin gahom hin panambal. ¹⁰Ha usa ka tawo nahatag an Espiritu hin gahom hin pagbutah hin mga milagro; ha iba, an katakos hin paghiman-graw han mensahe han Dyos; ngan ha iba pa, an katakos hin pagkilala han kalainan han mga hatag nga natikang han Espiritu ngan han diri natikang ha Espiritu. Ha usa nga tawo nahatag hiya hin katakos hin pagyakan hin lain nga mga pinulongan, ngan ha iba nahatag hiya hin katakos hin paghubad han ginpamulong. ¹¹Kundi uusa la ngan amo ngahaw nga Espiritu an nagbububhat hini ngatanan; nahatag hiya hin lain nga hatag ha kada tawo, sumala han karuyag han Espiritu. ¹²Sugad hi Cristo hin usa nga lawas nga damo an mga bahin; an ngatanan nga bahin han lawas, bisan kon damo ngan magkalainlain, uusa la nga lawas. ¹³Ha amo man nga paagi, ginbunyagan kita ngatanan, mga Judiyo ngan mga Hentil, mga oripon ngan mga talwas, ngadto han usa la nga lawas pinaagi han amo ngahaw nga Espiritu, ngan ginpainom kita ngatanan han usa nga Espiritu. ¹⁴Kay waray paghimoa nga usa la nga bahin an lawas, kundi damo nga mga bahin. ¹⁵Kon sumir-

ing an tiil, "Tungod kay diri man ako kamot, diri ako kanan lawas," diri ito makakapugong han iya pagkabahin han lawas. ¹⁶ Ngan kon sumiring an talinga, "Tungod kay diri man ako mata, diri ako kanan lawas," diri ito makakapugong han iya pagkabahin han lawas. ¹⁷ Kon usa la nga mata an bug-os nga lawas, uunanhon man hin pakadungog? Ngan kon talinga la, uunanhon man hin pakapamaho? ¹⁸ Kundi iginbutang han Dyos an magkalainlain nga mga bahin han lawas sumala han iya karuyag. ¹⁹ Diri mahihimo nga lawas kon usa la nga bahin hiya ngatanan! ²⁰ An kamatuoran amo ini: may-ada damo nga mga bahin ngan usa la nga lawas. ²¹ Sanglit diri makakasiring an mata ngadto han kamot. "Diri ako nagkikinahanglan ha imo!" Diri man makakasiring an ulo ngadto han mga tiil, "Diri ako nagkikinahanglan ha iyo!" ²² Lugod waray ta mahihimo kon waray bisan an magluya nga mga bahin han lawas; ²³ ngan an mga bahin nga ginhuhunahuna ta nga diri gud importante, amo lugod an ginmamangnoan naton hin maupay; sam-tang an mga bahin han lawas nga diri angay ipakita, amo lugod an ginhiirotan ta hin maupay, ²⁴ nga diri kinahanglanon han iba nga mga matahom nga bahin han lawas. Ginurosa han Dyos ngahaw an mga bahin han lawas basi kapasidungan adton iba nga mga bahin nga daw diri importante. ²⁵ Sanglit waray pagkabahinbahin han lawas, kundi an ngatanan nga magkalainlain nga mga bahin may panginlabot han iya igkasi bahin. ²⁶ Kon nagaantos an usa nga bahin han lawas, nagaantos man an ngatanan nga iba nga mga bahin; kon gindadayaw an usa nga bahin, naang-bit man hin kalipay an ngatanan nga iba nga mga bahin. ²⁷ Sanglit kamo ngatanan amo an lawas ni Cristo, ngan an kada usa ha iyo usa nga bahin hito nga lawas. ²⁸ Sanglit ha singbahan iginpahimutang han Dyos an ngatanan sugad han ira pagkasunodsunod: syahan, mga apostoles; ikaduha, mga manaragna; ngan ikatulo, mga magturutdo; ngan nasunod an magburuhat hin mga milagro, sinusundan han mga gintagan hin gahom hin panambal, o pagbulig han iba, o pagwaydong ha ira, o pagyakan hin lain nga mga pinulongan. ²⁹ Diri mga apostoles hira ngatanan, o mga manaragna, o mga magturutdo. Diri ngatanan may gahom hin pagbuhat hin mga milagro, ³⁰ o hin pagtambal hin mga sakit, o hin pagyakan hin lain nga mga pinulongan, o hin paghubad han iginyakan. ³¹ Sanglit talinguhaa hin kinasingkasing an labi ka importante nga mga hatag. Kundi labaw han ngatanan amo inin masunod.

13 Kon makagyakan ako han mga pinulongan han mga tawo ngan bisan pa han mga anghel, kundi kon waray ko gugma, sugad la ako hin maaringasa nga talutang o hin matagingting nga lingganay. ² Ngan kon maangkon ko an katakos hin pagwali; ngan kon maangkon ko pa an ngatanan nga hibaro, ngan matugkad ko an ngatanan nga mga tinago; ngan kon maangkon ko pa an bug-os nga pagtoo nga makakabalhin han kabukiran—kundi kon waray ko gugma, waray ako kapulsanan. ³ Bisan kon uboson ko paghatag an ngatanan ko nga hiagi, ngan bisan itubyan ko pa an akon lawas basi sungon—kundi kon waray ko gugma, waray ito mahihimo nga kaupayan para ha akon. ⁴ Mapailobon ngan maloloy-on an gugma; diri maabugho o mapahitas-on o parawayan an gugma; ⁵ maupay an pamatasan ngan diri halot o diri aringit an gugma; diri nagtitipig hin mga pagdumot an gugma; ⁶ diri nalilipay han karat-an an gugma, kundi nalilipay han kamatuoran. ⁷ An gugma mainantonson: matinuohon, mali-

naomon, ngan mapailobon. ⁸ Waray kataposan an gugma. An mga pagwali nga madasigon lumalabay la; an mga pagyakan hin lain nga mga pinulongan matatapos; an hibaro mahahanaw. ⁹ Kay diri bug-os an mga hatag ha aton nga hibaro ngan pagwali hin madasigon; ¹⁰ kundi kon um-abot na adton hingpit, mapapara na an diri hingpit. ¹¹ Han bata pa ako, binatabata an akon pagyakan, pagbat, ngan paghunahuna; yana nga dako na ako, waray ko na kinahanglan han binatabata nga mga panggawi. ¹² Sugad la hin madaparap nga lambong ha salaming an aton nakikita yana. Ha orhe nga adlaw igkakaatubang na gud kita ha iya. Diri hingpit an nahibabaroan ko yana; unina mahihingpit na ito, sugad ka hingpit han kanan Dyos pagkilala ha akon. ¹³ Ito yana nagpapabilin ini nga tulo: pagtoo, paglaom, ug paghigugma; ngan an gididakoi hini nga tulo amo an paghigugma.

14 Sanglit kinahanglan talinguhaon niyo hin pakaangkon hin paghigugma. Talinguhaon gud niyo hin kinasingkasing an espirituhanon nga mga hatag, labi na gud an hatag hin paghimangraw han mensahe han Dyos. ² An mga tawo nga nagyayakan hin lain nga mga pinulongan nagyayakan diri ngadto han mga tawo kundi ngadto sa Dyos, kay waray nakakasayod ha iya. Naghihangraw hiya hin tinago nga mga kamatuoran pinaagi han gahom han Espiritu. ³ Kundi an nagyayakan han mensahe han Dyos naghihangraw ha mga tawo ngan nahatag ha ira hin tambulig, kadasig, ngan kalipay. ⁴ An tawo nga nagyayakan hin lain nga mga pinulongan nabulig ha iya la kalugaringon, kundi an tawo nga nagyayakan han mensahe han Dyos nabulig han bug-os nga singbahan. ⁵ Karuyag ko nga makagyakan kamo ngatanan hin lain nga mga pinulongan; kundi labi na hin kamaupay kon makaangkon kamo ngatanan han hatag hin paghimangraw han mensahe han Dyos. Kay labaw ka mapulsanon an nagyayakan han mensahe han Dyos kay han nagyayakan hin lain nga mga pinulongan—gawas la kon may nakakahubad han iya iginyayakan, basi kabuligan an bug-os nga singbahan. ⁶ Sanglit, kabugtoan, kon kumada ako ha iyo, ano man an gamit ko ha iyo kon magyakan ako hin lain nga mga pinulongan? Waray gud, gawas kon dad-an ko kamo hin mga pahayag nga tikang ha Dyos, o mga hibaro, o mga pagwali, o mga pagturon-an. ⁷ Bisan mga turunggon nga waray kinabuhi, sugad han plawta ngan han arpa—uunanhon han bisan hin-o in paghibaro han tuno nga gintotokar kon an turunggon diri maupay an kaangay? ⁸ Ngan kon diri klaro an pagpatunog han trompeta hin pagtawag han mga sondalo, hin-o man in mag-aandam para han away? ⁹ Ha amo man nga pagkaagi, uunanhon hin paghisabi han iyo ginyiyinakan kon diri klaro an imo sumat pinaagi ha lain nga pinulongan? Mawawara la ha hangin an imo mga pulong! ¹⁰ Damo an magkalainlain nga mga pinulongan ha kalibutan, kundi waray usa ha ira nga waray kahulogan. ¹¹ Kundi kon diri ako nasabot han pinulongan nga ginyayakan, an nagyayakan hini sugad hin usa ngan lumalangyaw para ha akon ngan ako lumalangyaw para ha iya. ¹² Tungod kay karuyag man niyo hin pakaangkon han mga hatag han Espiritu, talinguhaa labaw han ngatanan hin pagpahimulos hadton nakakabulig hin pagpatubo han singbahan. ¹³ Sanglit an nagyayakan hin lain nga mga pinulongan kinahanglan mag-aampo para han hatag hin paghubad han iya ginyayakan. ¹⁴ Kay kon nag-aampo ako hin sugad hini nga paagi, nag-aampo manggud an akon es-

piritu, kundi diri an akon hunahuna.¹⁵ Niyan, ano man an angay ko pagbuhaton? Mag-aampo ako upod an akon espiritu ngan upod liwat an akon hunahuna; magkakanta ako upod an akon espiritu ngan upod liwat an akon hunahuna.¹⁶ Kon ha espiritu la an imo pagpasalamat ha Dyos, uunanhon man han tawo nga kaapi han iyo katirok hin pakasiring, "Amen" han imo pag-ampo hin pasalamat kay diri man hiya nasabot han imo ginyiyinakan?¹⁷ Bisan kon maupay an imo pag-ampo hin pasalamat sa Dyos, diri gud nabubuligan adto nga tawo.¹⁸ Salamat ha Dyos nga nakakayakan ako hin lain nga mga pinulongan labaw pa gud hin bisan hin-o ha iyo.¹⁹ Kundi ha singbahan nga pag-ampo, gabay pa magyakan ako hin lima la ka pulong nga nasasabtan, basi makatutdo ako han iba, kay hin magyakan hin yinukot nga mga pulong ha lain nga pinulongan.²⁰ Kabuogtoan, ayaw na kamo pagpakabata ha iyo panhunahuna; pagpakabata lugod kamo hin pagkilala han karat-an, kundi pagmahamtong kamo han iyo panhunahuna.²¹ Nahisurat ha Kasuratan, "Pinaagi hin mga tawo nga lain in mga pinulongan maghihimangraw ako ngada han akon mga tawo nasiring an Ginoo. Magyakanan ako pinaagi han mga im-im hin mga lumalangyaw, kundi bisan pa hito, diri hira mamati ha akon."²² Sanglit pangilal-an para han diri magtinuohon an hatag hin pagyakan hin lain nga mga pinulongan, diri ini para han mga magtinuohon; samtang pangilalan para han mga magtinuohon an hatag hin pagyakan han mensahe han Dyos, diri ini para han diri mga magtinuohon.²³ Sanglit kon nagkakatirok an bug-os nga singbahan ngan magyakan an kada usa hin lain nga mga pinulongan ngan kon sumulod in ordinaryo nga mga tawo o diri mga magtinuohon, diri ba hira makakasiring nga mga lurong kamo?²⁴ Kundi kon magyakan an ngatanan han mensahe han Dyos, kon may sumulod nga diri matinuohon o ordinaryo nga tawo, makilala hiya han iya kamakasasaña pinaagi han iya hinbabatian. Paghuhukman hiya pinaagi han ngatanan nga iya hinbabatian,²⁵ mabubuksan an iya tinago nga mga panhunahuna ngan mayukbo hiya hin pagsingba han Dyos ngan masiring, "Waray ruhaduha an Dyos aanhi ha iyo!"²⁶ Ano an karuyag ko sidngon, kabugtoan ko? Kon magkakatirok kamo hin pagsingba, an usa magkakanta, an iba magtututdo, an iba magwawali, an iba magyakanan hin lain nga mga pinulongan, ngan an iba pa maghuhubad han kahulogan han iginyayakan. Kinahanglan ini ngatanan makabulig han singbahan.²⁷ Kon may magyakan hin lain nga mga pinulongan, duha kon tulo an magyakan, ngan tinag-usa, ngan may usa liwat ngan maghuhubad han iginyayakan.²⁸ Kundi kon waray nakakahubad, an magyakanan hin lain nga mga pinulongan kinahanglan humilom ngan maghimangraw na la ha iya kalugaringon ngan ngadto sa Dyos.²⁹ Dua o tulo nga tinagan hin mensahe han Dyos kinahanglan magyakan, samtang magtitirutimbang an iba han iginyayakan nira.³⁰ Kundi kon usa nga nalingkod ha iyo katirok in kinmarawat hin mensahe tikang sa Dyos, kinahanglan umundang an nagyayakan.³¹ Mahihimo magyakan kamo ngatanan han mensahe han Dyos ha tinag-usa, basi mahibaro ngan madasig an ngatanan.³² Kinahanglan aada ha gahom han mamurulong an hatag hin pagyakan han mensahe han Dyos,³³ kay waray kita tawaga han Dyos ngan magmasamok, kundi nga magmalinaw ngan magmamurrayaw. Han ngatanan nga mga singbahan han Dyos,³⁴ kinahanglan humilom an kababayen-an ha mga katirok ha

singbahan. Diri tugot ha ira an pagyakan sumala han balaod han mga Judiyo. Diri hira makakapangulo han katirok.³⁵ Kon karuyag hira manginsayod hiunong hin ano man nga butang, kinahanglan magpakiana hira han ira bana didto ha ira balay. Makaarawod para hin babaye in pagyakan ha singbahan.³⁶ Ano man, timikang ba la ha iyo an pulong han Dyos? O hi kamo ba gudla an kinmarawat hito?³⁷ Kon may-ada ha iyo maghunahuna ngan magsarangyaw hiya han Dyos o may-ada hiya espirituhanon nga hatag, kinahanglan makasabot hiya ngan inin akon iginsusurat ha iyo, sugo ini han Ginoo.³⁸ Kundi kon magpakabungol la hiya hini, ayaw niyo pamatihi hiya.³⁹ Sanglit, kabugtoan ko, talinguhaa niyo hin pagyakan han mensahe han Dyos, kundi ayaw niyo pagdid-i an pagyakan hin lain nga mga pinulongan.⁴⁰ Kinahanglan buhaton an ngatanan ha angay ngan tuhay nga paagi.

15 Ngan yana, kabugtoan ko, karuyag ko ipahinduman ha iyo, ngan iyo man kinarawat, ngan amo an nakaparig-on han iyo pagtoo.² Amo ito an Maupay nga Sumat, an mensahe ngan akon iginwali ha iyo. Natatalwas kamo pinaagi hito ngan Maupay nga Sumat kon iyo kaptan hin marig-on, gawas la kon hababaw an iyo pagtoo.³ Iginhatag ko na ha iyo an akon nakarawat ngan amo an labi ka mahinundanon: ngan namatay hi Cristo tungod han aton mga sala sumala han nahisurat ha Kasuratan;⁴ ngan iginlubong hiya ngan ginbanhaw ha ikatulo ka adlaw sumala han nahisurat ha Kasuratan;⁵ ngan nagpaka hiya kan Pedro, ngan kahuman ha ngatanan ngan dose ngan mga apostoles.⁶ Ngan ha usa ka higayon pinmakita hiya ngadto hin sobra lima ka gatos han iya mga tinun-an, ngan mga buhi pa an kaurog ha ira, bisan kon patay na an iba.⁷ Ngan pinmakita hiya kan Santiago, ngan kahuman ha ngatanan ngan mga apostoles.⁸ Ha kataposan pinmakita liwat hiya ha akon—bisan kon sugad ako hin naahat hin katawo.⁹ Kay ako an giubosi han ngatanan ngan mga apostoles. Diri ngani ako angay tawgon ngan apostol kay ginpakurian ko an singbahan han Dyos.¹⁰ Kundi tungod han grasya han Dyos nahimo ako ngan amo ako yana, ngan waray makawang an grasya ngan iginhatag ha akon. Lugod nakagbuhat ako hin labaw pa kay han iba ngan mga apostoles, bisan kon ha tiniuod, diri adto akon kalugaringon ngan buhat, kundi an grasya han Dyos ngan nagbubuhat pinaagi ha akon.¹¹ Sanglit bisan diin ini tikang, ma tikang ha akon o ha ira, amo ini an iginiwali namon ngatanan, ngan amo ini an iyo tinutuohan.¹² Niyan, kon iginiwali namon ngan ginbanhaw hi Cristo, uunanhon man hin pakasiring hin pira ha iyo ngan diri pagbabahawon an mga minatay?¹³ Kon matuod man ngan diri na babahawon an mga minatay, karuyag sidngon ngan waray pagbanhawa hi Cristo;¹⁴ ngan kon waray pagbanhawa hi Cristo, kawang la an amon pagwali, ngan kawang la liwat an iyo pagtoo.¹⁵ Labot la, magbibinuwa daw kami mahitungod han Dyos, kay iginwali namon ngan ginbanhaw niya hi Cristo—kundi waray man ngay-an niya pagbanhawa hi Cristo, kon tiniuod man lugaring ngan diri niya pagbabahawon an mga minatay.¹⁶ Kay kon diri pagbabahawon an mga minatay, diri man liwat babahawon hi Cristo.¹⁷ Ngan kon waray pagbanhawa hi Cristo, kawang la an iyo pagtoo, ngan patay la gihapon kamo dida han iyo mga sala.¹⁸ Karuyag sidngon liwat ngan nawara na ha kadayonan an nagkamatay ngan mga magtinuohon kan Cristo.¹⁹ Kon an aton paglaom kan Cristo aanhi la hini ngan kinabuhi ngan

tubtob la dinhe, kita an labi ka makalolooy han ngatanan nga mga tawo. ²⁰ Kundi ha kamatuoran ginbanhaw gud hi Cristo, ngan amo ini an pinasisikaran nga pagbabanhawon man an mga minatay. ²¹ Kay sugad nga may-ada kamatayon pinaagi hin usa ka tawo, ha amo man nga paagi may-ada pagkabanhaw pinaagi hin usa ka tawo. ²² Kay sugad nga nagkamatay an ngatanan tungod han ira paghiusa kan Adan, ha amo man nga paagi, pagbabanhawon an ngatanan tungod han ira paghiusa kan Cristo. ²³ Kundi an kada usa sugad han pagkasunodsunod ha iya igo nga panahan: hi Cristo anay an una han ngatanan; masunod an mga sakop ni Cristo kon bumalik hiya nganhi. ²⁴ Ngan maabot an kataposan ngan pagdadag-on ni Cristo an ngatanan nga espirituhanon nga ginhadian, pamunoan, ug kagamhanan, ngan itutubyan niya an Ginhadian ngadto han Dyos nga Amay. ²⁵ Kay kinahanglan maghadi hi Cristo tubtob nga dag-on han Dyos an ngatanan nga kaaway, ngan himoon hira nga taramakan han iya mga tiil. ²⁶ An kataposan nga kaaway nga pagdadag-on amo an kamatayon. ²⁷ Kay nasiring an Kasuratan, "Iginbutang han Dyos an ngatanan nga mga butang nga taramakan han iya mga tiil." Klaro nga diri upod an Dyos dida hini nga mga pulong, "ngatanan nga mga butang," kay hiya an nagbutang han ngatanan nga mga butang nga taramakan ni Cristo. ²⁸ Kundi kon an ngatanan nga mga butang aada na ha ubos han paghadi ni Cristo, hiya ngahaw nga Anak magpapasakop han Dyos nga amo an nagbutang han ngatanan ha ubos han gahom ni Cristo; ngan an Dyos maghahadi na hin hingpit han ngatanan. ²⁹ Niyan, ano man an mga tawo nga ginbubunyagan tungod han mga patay? Ano man an ginlalao-man nira nga kaupayan? Kon matuod pa sumala han siring nga diri pagbabanhawon an mga minatay, kay ano nga ginbubunyagan man hira tungod han mga patay? ³⁰ Ngan an para naman ha amon, kay ano nga dayuday maatubang pa kami hin kataragman? ³¹ Kabugtoan, inaatubang ko an kamatayon adlaw-adlaw! Iginayakan ko ini tungod nga ipinaparayaw ko kamo ha amon kinabuhi dida kan Cristo Jesus nga aton Ginoo. ³² Kon tungod la hin tunan-on nga mga tinguha an akon pakig-away hin "ihalas nga kamanampam" dinhe ha Efeso, ano man an akon makukuha? Kundi kon diri manggud pagbabanhawon an mga minatay, gabay pa sundon ini nga darahonon: "Kaan ngan inom kita kay mapatay man kita buwas." ³³ Ayaw pagpalimbong! "An magraot nga mga kaupod-upod nakakadarahig han maupay nga pamatasan." ³⁴ Balik na ha maupay niyo nga panmurubuot, ngan ayaw na kamo pagpinakasala. Ginyayakan ko ini basi mahikaawod kamo: an iba ha iyo diri pa nakilala han Dyos. ³⁵ May-ada mapakiana, "Uunanhon hin kabanhaw han mga minatay? Ano nga lawas an ira maaangkon?"

³⁶ Mga lurong! Kon nagtatanom ka hin binhe ha tuna, diri ito naturok kon diri anay mahilubong. ³⁷ Ngan liso la an imo igintatanom ha tuna, sugad pananglit hin tipasi hin humay o iba nga liso, ngan diri an bug-os nga lawas han tanom nga maturok. ³⁸ Nahatag an Dyos sumala han iya karuyag han lawas hito nga liso; nahatag hiya ha kada liso hin angay niya nga lawas. ³⁹ Ngan diri papreho nga unod an unod han ngatanan nga buhi nga mga binuhat. Lain an unod han mga tawo, lain an kanan mga mananap, lain an kanan mga tamsi, ngan lain an kanan mga isda. ⁴⁰ May-ada langitnon nga mga lawas ngan tunan-on nga mga lawas; may kamatahom han langitnon nga mga lawas, ngan lain an kamatahom han tunan-on nga mga lawas.

⁴¹ May kalugaringon niya nga kamaanyag an adlaw, iba an kamaanyag han bulan, ngan iba an kamaanyag han mga bitoon, ngan bisan pa han mga bitoon, iba iba an ira kamaanyag. ⁴² Masusugad hini kon pagbanhawon na an mga minatay. May-ada pagkadunot an lawas kon iginlubong; waray na pagkadunot kon banhawon na ini nga lawas. ⁴³ Maraksot ngan maluya ini nga lawas kon iginlubong; matahom ngan makusog kon banhawon na. ⁴⁴ Tunan-on an lawas kon iginlubong; espirituhanon nga lawas kon banhawon na. Kon may-ada tunan-on nga lawas, kinahanglan may-ada man liwat espirituhanon nga lawas. ⁴⁵ Kay nasiring an Kasuratan nga an syahan nga tawo, hi Adan, kinmarawat hin kinabuhi; kundi an kataposan nga Adan, amo hiya an Espiritu nga humaratag hin kinabuhi. ⁴⁶ Diri nauna an espirituhanon, kundi una an lawasnon, ngan kahuman, an espirituhanon. ⁴⁷ An syahan nga Adan hinimo tikang han tapotapo han tuna; an ikaduha nga Adan tikang ha langit. ⁴⁸ Sugad han tawo nga tikang ha tunna amo man an mga tawo nga tunan-on. Sugad han tawo nga tikang ha langit, amo man an mga tawo nga langitnon. ⁴⁹ Sugad nga simpupo kita han tawo nga tikang ha tunna, malaladawan man kita han tawo nga tikang ha langit. ⁵⁰ Kabugtoan, amo ini an buot ko sidngon: waray babin han Ginhadian han Dyos an hinimo hin unod ug dugo, ngan an may-ada pagkadunot diri makakaangbit han kinaiya han waray pagkadunot. ⁵¹ Pamatii niyo ini nga tinago nga kamatuoran: diri kita ngatanan mapatay, kundi ha tigda la maliliwat kita ngatanan, ⁵² sugad hin kalit la nga pagpirok hin mata, kon patunggon na an kataposan nga trompetta. Kay ha pagtunog han trompetta, babanhawon an mga minatay ngan waray na kamatayon, ngan maliliwat kita ngatanan. ⁵³ Kay kinahanglan nga an kinabuhi nga may pagkadunot mabalhin na ngadto hin kinabuhi nga waray pagkadunot; an may-ada kamatayon ngadto hin waray na kamatayon. ⁵⁴ Sanglit kon mahinabo na ini nga an may pagkadunot mabalhin na ngadto hin waray pagkadunot, ngan an may-ada kamatayon ngadto hin waray na kamatayon, matutuman na an siring han Kasuratan: "Nabungkag na an kamatayon; hingpit na an pagdarag-an!" ⁵⁵ "Hain na, kamatayon, an imo pagdarag-an? Hain na, kamatayon, an imo kamalara?" ⁵⁶ An kamalara han kamatayon natikang han sala, ngan an gahom han sala natikang han Balaod. ⁵⁷ Kundi salamat han Dyos nga naghatag ha aton han pagdarag-an pinaagi han aton Ginoo Jesu-Cristo! ⁵⁸ Sanglit, hinigugma ko nga kabugtoan, tindog kamo nga makusog ngan waray pagkawaring. Dayuday pagmaduroto kamo ha iyo pag-alagad han Ginoo, kay sayod man kamo nga diri gud makakawang an iyo pagkabudlay ha pag-alagad han Ginoo.

16 Mahitungod ini han kwarta nga gin-amot para han mga Magtinuohon ha Judea: kinahanglan buhaton niyo an akon iginsiring ha mga singbahan ha Galacia. ² Kada Domingo kinahanglan maggahin an kada usa ha iyo hin kwarta nga sumala han iya natirok, ngan hiposon ini basi mawaray na aragmot kon makada ako ha iyo. ³ Pag-abot ko ngada, ihahatag ko in mga surat hin pagpakilala ngadto han mga tawo nga iyo ginpili, ngan susugoon ko hira ngadto ha Jerusalem hin pagdara han iyo amot. ⁴ Kon kaanganay nga makadto ako liwat, makakahimo hira hin pag-upod ha akon. ⁵ Mapakada ako ha iyo katapos ko paglatas ha Macedonia, kay mahapit ako ha Macedonia. ⁶ Bangin ako magpabilin hin pira ka adlaw dida ha iyo, bangin ha

bug-os nga panahon han kathagkot, ngan makakabulig kamo ha akon nga makagpadayon ako han akon paglakaton, bisan ako pumakain.⁷ Diri ko karuyag nga malabay la ako hin pakigkirta ha iyo. Naglalaom ako nga mag-iiha an akon pagpabilin dida ha iyo, kon tumugot an Ginoo.⁸ Kundi magpapabilin ako didi ha Efeso tubtob han adlaw han Pentecostes.⁹ May-ada didi tinuod nga higayon para hin dagko angay nga buruhaton, bisan kon damo in mga nariwa.¹⁰ Kundi kon mahingada hi Timoteo, upaya an iyo pagabiabi ha iya, kay nagbubuhat hiya para han Ginoo sugad ha akon.¹¹ Ayaw niyo pagtamaya hiya, kundi kinahanglan buligan hiya niyo nga makagpadayon hiya han iya paglakat nga malinawon, basi makabalik hiya ngadi ha akon; ginpaabot ko hiya upod an mga kabugtoan.¹² Hiunong naman han akon bugto, hi Apolo, agsob ko hiya pag-aghaton hin pagduaw ha iyo upod an iba nga kabugtoan, kundi para ha iya diri pa igo yana hin pagkada ha iyo. Kon makahigayon hiya mapakada gihapon hiya ha iyo.¹³ Pag-ikmat kamo, pagmadig-on ha iyo pagtoo, pagmaisog ngan pagmokusog.¹⁴ Buhata niyo an iyo buruhaton upod an gugma.¹⁵ Maaram na kamo mahitungod kan Estefanas ngan han

iya panimalay; amo hira an syahan nga nakabig hin ka Cristiano ha Acaya, ngan naghalad hira han ira kalugaringon ha pag-alagad han mga magtinuohon. Nahangyo ako ha iyo, kabugtoan ko,¹⁶ nga magsugot kamo hini nga mga tawo ngan han bisan hin-o nga nakabulig ha ira.¹⁷ Nalipay ako han pag-abot nira Estefanas, Fortunato, ug Acaico, kay hira an liwan niyo samtang waray kamo didi,¹⁸ ngan ginlipay ako nira sugad han ira paglipay ha iyo. Angay pasidunggan in sugad hini nga mga tawo.¹⁹ Nangungumosta ha iyo an mga singbahan ha Asia. Nagpapadaraman ha iyo han mapaso nga Cristiano nga mga pangumosta hira Aquila ug Priscila, ngan an mga magtinuohon nga nagkakatirok didto ha ira balay.²⁰ Nangungumosta liwat ha iyo an ngatanan nga kabugtoan didi. Pagpakumostahay kamo pinaagi hin minagburugto nga harok.²¹ Ako gayod an naglugaring hin pagsurat hini: Mga pangumosta tikang kan Pablo.²² Gabaan unta adton diri nahigugma han Ginoo! Marana tha—Pakadi, amon Ginoo!²³ Maada unta ha iyo an grasya han Ginoo nga Jesus.²⁴ Maada unta ha iyo ngatanan an akon gugma dida kan Cristo Jesus.

2 CORINTO

1 Tikang kan Pablo nga apostol ni Cristo Jesus tungod han kaburut-on han Dyos, ngan tikang kan Timoteo nga aton bugto— Ngadto han singbahan han Dyos ha Corinto ngan ha ngatanan nga magtinuohon ha bug-os nga Acaya: **2** Ihatag unta ha iyo han Dyos nga aton Amay ngan han Ginoo Jesu-Cristo an grasya ug an kalinaw. **3** Magpasalamat kita han Dyos ngan Amay han aton Ginoo Jesu-Cristo, an maloloy-on nga Amay, an Dyos nga burabod han ngatanan nga kalipay! **4** Ginliliaw kita niya ha ngatanan naton nga mga kakurian, basi nga pinaagi han pagliaw nga nakarawat naton ha iya makaliaw man kita hadton may mga kakurian. **5** Sugad nga may-ada naton babin han damo nga mga pag-antos ni Cristo, amo man nga pinaagi kan Cristo may-ada naton babin han dako niya nga pagbulig. **6** Kon nag-aantos kami, para ito hin pagliaw ngan pagtalwas ha iyo; kon ginliliaw kami, naliliaw man liwat kamo ngan tinatagan kamo han kusog pagpailob han amo ngahaw nga mga pag-antos nga gin-aantos man namon. **7** Sanglit marig-on gud an paglaom namon ha iyo; maaram kami nga sugad gud nga nakakaangbit kamo han amon mga pag-antos, makakaangbit man liwat kamo han pagbulig nga kinarawat namon. **8** Kabugtoan, karuyag namon nga mahibaroan niyo an kakurian ngadimangat ha amon ditto ha lalawigan han Asia. Dagko ngan duro gud kamabugat an mga kakurian nga amon gin-antos, sanglit waray na kami maglaom nga mabuhi pa kami. **9** Inmabat kami nga ginhukman na kami han kamatayon. Kundi nahinabo ini basi diri kami sumarig han amon kalugaringon, kundi sa Dyos la nga nagbabanhaw han mga minatay. **10** Gintalwas kami niya tikang hini nga magpakaharadlok nga mga kataragman hin kamatayon, ngan tatalwason pa kami niya. Ngan naglalaom kami nga tatalwason liwat kami niya, **11** samtang binubuligan kami niyo pinaagi han mga pag-ampo niyo para ha amon. Sanglit papamatian an damo ngan mga pag-ampo para ha amon, ngan damo an magpasalamat han Dyos tungod han kaupayan nga iginhatag niya ha amon. **12** Amo ini an ipinaparayaw namon: nagtug-an ha amon an amon konsensya nga naghahadi han amon kinabuhi dinhe ha kalibutan, ngan labi na gud an amon pakigkaupod ha iyo an pagkaputli han pagkatangkod, diri pinaagi hin kinaadman la hin tawo kundi pinaagi han gahom han grasya han Dyos. **13** Nagsusurat kami ha iyo hadton mababasa ngan masasabtan la niyo. Ngan naglalaom ako nga masasabtan niyo hin hingpit **14** an waray pa niyo hisabti hin maupay yana, basi makaparayaw kamo ha amon ngan makaparayaw man kami ha iyo ha Adlaw han Ginoo nga Jesus. **15** Tungod kay diri ako nagruruhaduha hini ngatanan, nakahunahuna ako syahan hin pagbisita ha iyo, basi mapadisan an iyo kalipayan. **16** Kay nakahunahuna ako hin pagbisita ha iyo kon mapakadto ako ha Macedonia ngan paghapis liwat dida han akon pagbalik basi makaaro ako hin bulig ha iyo para hiton akon paglakat ngadto ha Judea. **17** Ha pakahunahuna ko hini,

nagpakita ba ini nga masayon la mawaring an akon hunahuna? Sugad ba la ako han iba nga madali la makatando o makabaribad hin sugad nga higayon? **18** Sugad nga tiniuod gud nga an Dyos diri buwaon, an akon saad ha iyo diri man liwat pagruruhaduhaan. **19** Kay diri nagbabarabalhin an hunahuna ni Jesu-Cristo nga iginwali ha iyo nira Silas, Timoteo, ngan nakon kundi kasasarigan hiya nga Anak han Dyos. **20** Kay amo hiya an katumanan han ngatanan nga mga saad han Dyos. Amo ini an hinungdan nga nasiring kita, “Amen” (Matuman kunta) pinaagi kan Jesu-Cristo, basi pagdayawon an Dyos. **21** An Dyos ngahaw an naghatag han karig-onan han amon kinabuhi upod ha iyo dida kan Cristo. An Dyos ngahaw an nagpili ha aton, **22** ngan naghatag hin tigaman ha aton nga iya na kita, ngan ihinatag dinhe ha aton mga kasingkasing an Espiritu Santo nga amo an kasasarigan han ngatanan nga gin-andam para ha aton. **23** Saksi ko an Dyos—dayag ha iya an akon kinabuhi! Tinuyo ko hin diri anay pagkada ha Corinto basi mahigawas kamo han sirot. **24** Diri kami nagbubuot kon ano an sadang niyo pagtuohan, kay maaram kami nga marigon an iyo pagtoo. Lugod, nagbulig kami ha iyo dida han iyo buhat kay amon tuyu an iyo kalipayan.

2 Sanglit gintibway ko na la hin diri na pagkada kay **2** bangin makabido la ako ha iyo. **2** Kay kon ako an makapabido ha iyo, hin-o pa man an maglilipay ha akon? An mga tawo la ngahaw nga akon ginbido. **3** Sanglit ginsurat ko adto nga surat ha iyo kay diri ko karuyag hin pagkada ha iyo ngan pagbidoon ako han mga tawo nga angay unta maglipay ha akon. Kay tiniuod gud nga kon malipayon ako, malipayon man liwat kamo ngatanan. **4** Dako an kabido ngan kabaraka han akon kasingkasing han pagsurat ko ha iyo. Ngan nagsurat ako upod in damo nga mga luha, diri pagbido ha iyo, kundi basi hibaroan niyo kon ano ka dako an akon paghigugma ha iyo ngatanan. **5** Yana, kon may-ada nakabido hin usa ha iyo, waray ini buhata ha akon kundi ha iyo o hin pira ha iyo. (Ginyakan ko ini kay diri ko karuyag nga pagpaketian ko hiya.) **6** Igo na para hini nga tawo nga ginsirotan na hiya han kadam-an ha iyo. **7** Kundi yana, kinahanglan pasayloon ngan dasigon hiya niyo basi diri hiya mabido hin duro ngan mawad-an hin paglaom. **8** Sanglit nahangyo ako ha iyo nga pahibaroong hiya niyo nga hin-higugma pa hiya niyo. **9** Kay amo ini an hinungdan ngan surat ako ha iyo hadto nga surat: karuyag ko hibaroan kon ano kamadig-on an pag-ato niyo han pagsulay ngan kon dayuday andam ba kamo hin pagtuman han mga iginsugo ko ha iyo. **10** Kon pinasaylo niyo an bisan hin-o tungod han nabuhat niya, pinapasaylo ko man hiya. Kay kon napasaylo ako—kon lugaring angay magpasaylo ako han bisan ano nga sayop—binubuhat ko ini tungod ha iyo ha atubangan ni Cristo, **11** basi diri kita madaog ni Satanas; kay maaram kita han iya mga ginhuhunahunaan. **12** Han pag-abot ko ha Troas para han pagwali han Maupay nga Sumat mahitungod kan Cristo, nahibaroan ko nga gin-andam na han Gi-

noo ini nga dapit para hini nga buhat.¹³ Kundi nabaraka gud ako kay waray ko hiagii hi Tito nga akon kabulig. Sanglit nanamilit ako ha ira ngan nagpadayon ako ngadto ha Macedonia.¹⁴ Kundi salamat han Dyos! Kay ha aton pakigkausa kan Cristo dayuday kita gin-uunhan han Dyos sugad hin mga priso ngadto han pagdarag-an ni Cristo. Gi-nagamit kita han Dyos basi an aton hibaro mahitungod kan Cristo makaluob han ngatanan nga dapit sugad hin mahamot nga alimyon.¹⁵ Kay sugad kita hin mahamot nga insyenso nga ginhahalad ni Cristo ngadto sa Dyos, nga an kahamot nagsasarang ngadto han mga matatalwas ngan han mga mawawara.¹⁶ Nakakamatay ini nga baho para han mga mawawara; kundi nagdadara ini hin alimyon hin kinabuhi para han mga matatalwas. Sanglit hin-o man an makakahimo hini nga buruhaton?¹⁷ Diri kami sugad han iba nga mga tawo nga nagpapasangyaw han mensahe han Dyos nga baga waray la para ha ira. Kundi kay ginsugo kami han Dyos matangkod an amon pagyakan ha iya atubangan, sugad hin mga surugoon ni Cristo.

3 Nangangahulogan ba ini nga ipinaparayaw na liwat namon an amon kalugaringon? Sugad han gibubuhat han iba, nagkikinahanglan pa ba kami hin mga surat ngada ha iyo o tikang ha iyo nga magpapakilala ha amon?² Kamo ngahaw an amon surat nga iginsurat ha amon mga kasingkasing, basi hibaroan ngan mabasa han ngatanan.³ Dayag kaupay nga hi Cristo ngahaw an nag-surat hini nga surat ngan iginpadara pinaagi ha amon. Ginsurat ini diri hin tinta kundi han Espiritu han buhi nga Dyos; diri ha papan nga mga bato, kundi ha kasingkasing hin mga tawo.⁴ Nasiring kami hini kay natapod kami han Dyos pinaagi kan Cristo.⁵ Kon ha amon la kalugaringon waray kami sadang ipakita nga makakahimo kami hini nga buruhaton; natikang la han Dyos an amon pagkatakos hin pagbuhat.⁶ Hiya an naghimo ha amon nga takos makagalagad han bag-o nga ginsaaran nga diri aada hin sinurat nga balaod, kundi aada han Espiritu. Nakakamatay an sinurat nga balaod, kundi nahatag hin kinabuhi an Espiritu.⁷ Iginuhit an mga letra han Balaod dida han mga papan nga bato, ngan pinmakita an himaya han Dyos han paghatagan hini. Bisan kon naibanan na an kamasilaw dida han bayhon ni Moises, malamrag la gihapon an bayhon ni Moises nga makuri makabuslong an mga tawo ha iya. Kon an Balaod nga nagdadara hin kamatayon kon ipinapagtuman, ihinahatag in sugad nga himaya,⁸ ano daw nga himaya an makikita ha pag-alagad han Espiritu!⁹ Kon an paghatag han sirot inupdan hin kalamrag, labi na hin kamalamrag an buruhaton nga nagdadara hin katalwasan!¹⁰ Makakasiring kita nga kon itanding ini nga kalamrag, labaw pa hin kamalamrag ini yana, ngan an kalamrag hadto nagpapas na.¹¹ Kay kon may kalamrag hadton lumalabay la, labi na hin kalamrag hadton himaya nga waray pagkatapos!¹² Nadasig kami kay may-ada kami hini nga paglaom.¹³ Diri kami sugad kan Moises nga nagbiray han iya bayhon basi an mga tawo han Israel diri makakita han pagkapapas ngan pagkawara han kalamrag.¹⁴ Sinadhan gud an ira mga hunahuna; ngan ngada hini nga adlaw gitahoban an ira mga hunahuna han amo ngahaw nga biray kon nagbabasa hira han mga basahan han daan nga ginsaaran. Nakukuha la an biray kon nakikig-usa an tawo kan Cristo.¹⁵ Bisan yana kon nagbabasa hira han Balaod ni Moises an ira mga hunahuna natatahoban pa gihapon han biray.¹⁶ Kundi nakukuha ini, sumala han siring han Kasur-

atan, "Nakuha an biray ni Moises han pagdangop niya han Ginoo."¹⁷ Yana, "an Ginoo" hini nga bahin han Kasuratan amo an Espiritu; ngan kon hain an Espiritu han Ginoo, mayada kagawasan.¹⁸ Sanglit kita ngatanan, nga waray tahob an aton bayhon, naginladawan han kalamrag han himaya han Ginoo; ngan ini ngahaw nga himaya nga natikang han Ginoo nga amo an Espiritu, magbabalhin ha aton basi masugad kita ha iya dida hin labi kamalamrag nga himaya.

4 Iginhatag ha amon ini nga pag-alagad tungod han kaloooy han Dyos, sanglit diri kami nahuhalop.² Iginsilikway namon an ngatanan nga tinago ngan makaarawod nga mga buhat. Diri kami naglilimbong ngan diri namon linulubag an pulong han Dyos. Nag-uukoy kami ha atubangan han Dyos dida han hingpit nga kapawa han kamatuoran, ngan amon gintalinghuha nga an mga tawo diri makaguson ha amon.³ Kay kon an iginwawali namon nga Maupay nga Sumat diri hinsasabotan, diri ini hinsasabtan hadton diri matatalwas.⁴ Diri hira natoo kay gindulman an ira mga hunahuna han yawan-on nga dyos hini nga kalibutan. Ginpupugnang niya hira hin pagkita han kapawa ngan nasi-law ngada ha ira, an kapawa nga natikang han Maupay nga Sumat mahitungod han himaya ni Cristo nga amo an hingpit nga ladawan han Dyos.⁵ Diri kami nagwawali han amon kalugaringon; hi Cristo an amon ginwawali, ngan kami ngahaw sugad hin iyo mga surugoon tungod kan Jesus.⁶ An Dyos nga nagsiring, "Masilaw an kapawa tikang han kasisidman!" amo ngahaw an Dyos nga nagpasilaw han iya kapawa ha aton mga kasingkasing paghatag ha aton ha kapawa han pagkilala han himaya han Dyos nga nasi-law ha bayhon ni Cristo.⁷ Kundi sugad kami hin mga daba nga may-ada hini nga espirituhanon nga manggad, pagpakita ngan diri amon an gilalabawi nga gahom kundi kanan Dyos.⁸ Agsob kami pagsakiton, kundi diri napupukan; nagru-ruhaduha kami usahay, kundi diri gud kami nagtuturaw.⁹ Damo an amon mga kaaway, kundi waray gud kami kawad-i hin sangkay; ngan bisan kon usahay pinapakurian kami hin duro, diri kami hinkakatnayonan hin kamatay.¹⁰ Ha ngatanan nga panahon gindadara namon ha amon lawas ngan may kamatayon an kamatayon ni Jesus, basi unta hikit-an liwat an iya kinabuhi dinhe hinin amon mga lawas.¹¹ Ha bug-os namon nga kinabuhi dayuday kami aada ha kataragman han kamatayon tungod kan Jesus, basi hikit-an an iya kinabuhi dida hini nga amon lawas ngan may kamatayon.¹² Karuyag sidngon hini nga aanhi ha amon an kamatayon; kundi aada ha iyo an kinabuhi.¹³ Nasiring an Kasuratan, "Nagyakan ako kay natoo ako." Ha amo ngahaw ngan espiritu hin pagtoo nagyayakan liwat kami kay natoo man kami.¹⁴ Maaram kami nga an Dyos nga nagbanhaw han Ginoo nga Jesus magbabanhaw man liwat ha amon upod kan Jesus ngan magdadara ha amon upod ha iyo ngadto ha atubangan han Dyos.¹⁵ Para ha iyo kaupayan ini ngatanan; ngan samtang ngan grasya han Dyos hiaagoman hin damo pa gud nga mga tawo, maghahalad hira hin darudamo ngan mga pagpasalamat ha pagpasidungog han Dyos.¹⁶ Tungod hini diri gud kami nahuhalop. Bisan kon nagtitikaluya na an amon lawas, nagtitikakusog kami ha espiritu adlaw-adlaw.¹⁷ Ngan ini nga gutiay ngan lumalabay la nga kakurian nga gin-aantos namon mahatag hin dako kaupay ngan waray kataposan nga balos, ngan labaw pa gud han mga kakurian.¹⁸ Kay natutok kami diri ha mga butang nga kinikita, kundi ha mga butang nga diri kinikita.

Kay lumalabay la an mga butang nga kinikita; kundi nagpadayon an mga butang nga diri kinikita.

5 Maaram kita nga kon mabungkag ini nga tulda nga aton inuokyan nga amo an aton tunan-on nga lawas, may gin-andam han Dyos nga balay didto ha langit nga uokyan naton. Hiya ngahaw an naghimo hini nga balay nga waray kataposan.² Ngan naaraba kita yana kay dako gud an aton paghingyap nga mahibutang dinhe ha aton an aton urokyan nga aadto ha langit.³ Kon masul-otan na kita hini, diri mahimo nga waray naton lawas.⁴ Samtang nag-uokoy pa kita dida hini nga tunan-on nga tulda, naguguol kita: diri tungod kay karuyag naton pagsalikway han aton tunan-on nga lawas, kundi karuyag naton nga masul-otan kita han langitnon nga lawas, basi an may kamatayon mabalhin ngadto han kinabuhi.⁵ An Dyos an nag-andam ha aton para hini nga pagkabalhin, ngan iginhatac niya ha aton an iya Espiritu nga kasasarigan han ngatanan nga gin-andam niya para ha aton.⁶ Sanglit dayuday madinasigon kita. Maaram kita nga samtang aanhi pa kita hini nga lawas, hirayo kita han urokyan han Ginoo.⁷ Kay nabubuhi kita pinaagi hin pagtoo ngan diri pinaagi hin butang nga kinikita.⁸ Nadasic gud kita ngan karuyag gud naton pagbaya han aton urokyan dida hini nga lawas ngan mag-ukoy kita upod han Ginoo.⁹ Kundi labaw han ngatanan karuyag naton makalipay ha iya, ma anhi kita ha aton urokyan o ma adto kita upod ha Ginoo.¹⁰ Kay kinahanglan umatubang kita ngatanan kan Cristo basi paghukman kita niya. An tagsatagsa makarawat han angay ha iya, sumala han maupay o maraot nga iya nabuhat dinhe ha kalibutan.¹¹ Maaram kami kon ano an karuyag sidngon han pagkahadlok naton han Ginoo, sanglit nangangabig kami hin mga tawo. Nakilala gud ha amon an Dyos ngan naglalaom ako nga kinasingkasing liwat an iyo pagkilala ha akon.¹² Diri kami nag-tatalinguha nga kilal-on na liwat kami niyo. Lugod, nag-tatalinguha kami hin paghatag ha iyo hin maupay nga pangatadongan nga iparayaw kami niyo, basi makabaton kamo hadton mga nanhahambog mahitungod han ira kinikita dida hin tawo, ngan diri mahitungod han iya pamatasan.¹³ Mga lurong ba gud kami? Ginbubuhat namon ini tungod han Dyos. O maupay ba an amon panhunahuna? Ginbubuhat namon ini tungod han iyo kaupayan.¹⁴ Naghahadi ha amon an gugma ni Cristo yana ngan nasayod na kami nga usa ka tawo in namatay para han ngatanan, ngan karuyag sidngon, an ngatanan nga mga tawo nakaangbit han iya kamatayon.¹⁵ Namatay hi Cristo para han ngatanan nga mga tawo basi adton may-ada kinabuhi diri la mabuhi para ha ira, kundi para la ha iya nga namatay ngan ginbanhaw tungod ha ira.¹⁶ Sanglit diri na kami naghuhukom bisan kan kanay pinaagi hin mga suruklan nga hinimo la hin tawo. Bisan kon ha usa ngan panahon gin-hukman namon hi Cristo sumala hin kanan tawo nga mga suruklan, kundi waray na kami magbuhat hini yana.¹⁷ Adton nakikig-usa na kan Cristo nahihimo nga bag-o nga tawo; waray na an daan, liniwanan na hin bag-o.¹⁸ Gibuhut ini ngatanan han Dyos ngan pinaagi kan Cristo naghimo ha aton nga mga sangkay han Dyos, diri na mga kaaway, ngan iginhatac ha aton an buruhaton hin paghimo han iba nga iya liwat kasangkayan.¹⁹ Amo ini an amon mensahe: ngan pinaagi kan Cristo nakikigsangkay an Dyos han ngatanan nga mga tawo. An Dyos diri nagdudumot han ira mga sala, ngan gintangan kita niya han mensahe kon ginpapaunan-o niya paghimo ha ira nga iya kasangkayan.

²⁰ Sanglit iini kami nagyayakan para kan Cristo, sugad ngan Dyos nahangyo ha iyo pinaagi ha amon. Tungod kan Cristo nahangyo man kami ha iyo: tugoti nga himoon kamo han Dyos nga iya mga sangkay, diri na mga kaaway.

²¹ Waray gud sala hi Cristo, kundi tungod ha aton, gin-paangbit hiya han Dyos han aton sala, basi nga ha aton pakigausa ha iya, makaangbit man kita han pagkamata-dong han Dyos.

6 Sanglit sugad ngan mga kabulig kami han Dyos, nahangyo kami ha iyo ngan diri niyo karagan an iyo nakarawat ngan grasya han Dyos.² Pamati an siring han Dyos: "Pinamatian ko ikaw ha pag-abot han igo nga takna pagpakita ha imo hin kaloooy, Binuligan ko ikaw han pag-abot han adlaw hin pagtalwas ha imo." Pamati! Amo ini an takna hin pagkarawat han kaloooy han Dyos, amo yana an adlaw han katalwasan!³ Diri namon karuyag nga may-ada ha iyo maguson han amon buruhaton, sanglit diri man kami nag-uulang hin bisan hin-o ha iyo.⁴ Lugod ha ngatanan ngan amon buhat ipinapakita namon ngan mga surugoon kami han Dyos pinaagi hin pag-antos han mga kasamokan, mga kakurian, ngan mga kasakitan.⁵ Ginhampak kami, ginpriso, ngan ginraogdaog; nagtrabaho kami labaw han kaangayan ngan waray pagkaturog o waray namon pagkaon.⁶ Iginpakita namon ngan mga surugoon kami han Dyos pinaagi han amon pagkaputli, pagkamaaram, pag-ilob, ngan pagkabutan; pinaagi liwat han Espiritu Santo, han amon tinuod ngan gugma,⁷ han amon mensahe han kamatuoran, ngan han gahom han Dyos. An amon hingani-ban hin pagsulong ngan pagpanalipod han amon kalugaringon amo an pagbuhat hin matadong.⁸ Ginpasidungan kami ngan ginpakaalohan; ginyubitan kami ngan gindayaw. Gintagad kami nga mga buwaon, kundi nagyakan kami han kamatuoran.⁹ Gintagad kami nga diri kinikilala, kundi kinikilala kami han ngatanan; daw sugad hin mga patay na kami, kundi mga buhi kami ngan iyo man ini kinikita. Bisan kon ginkakastigo kami, diri kami namamatay.¹⁰ Bisan kon ginbibido kami, dayuday kami malipay-on. Kablas kami pagkit-on, kundi damo in nagriko pinaagi ha amon. Waray gud kami, kundi ha tinuod, tag-ada kami han ngatanan ngan mga butang.¹¹ Hinigugma ngan kasangkayan ha Corinto! Nagyakan kami hin dayag ha iyo ngan waray namon iginlilirong ha iyo.¹² Labis an amon paghigugma ha iyo; kamo in kulang hin pagbat para ha amon.¹³ Nagyayakan ako yana ngan daw sugad hin mga anak ko kamo. Ipakita ha amon in sugad man ngan pagbat. Buksi niyo hin maupay an iyo mga kasingkasing!¹⁴ Ayaw kamo pag-ungay ngan pakig-usa han mga diri magtinuhon, kay diri ini mahihimo. Uunahan hin pagkausa han matadong ngan han maraot? Uunahan hin pagkatampo han kapawa ngan han kasisidman?¹⁵ Uunahan hin pagkauyon ni Cristo ngan han Yawa? Ano an ginkakaurusaan han magtinuhon ngan han diri magtinuhon?¹⁶ Uunahan hin pagkatampo han templo han Dyos ngan han mga diyosdiyos? Kay kita amo an templo han buhi ngan Dyos! Sumala han iginsiring han Dyos ngahaw: "Mag-uukoy ako upod han akon mga tawo, ngan mag-uukoy tampo ha ira; Magigin Dyos ako nira, ngan magigin akon hira mga tawo."¹⁷ Sanglit nasiring an Ginoo: "Kinahanglan bumaya kamo ha ira, ngan lumain kamo ha ira. Ayaw kamo paghilot han mahugaw, ngan kakarawaton ko kamo.¹⁸ Magigin amay ako niyo, ngan magigin mga anak ko kamo ngan ginpapaunan-o niya paghimo ha ira nga iya kasangkayan.

kalalaken-an ngan kababayen-an, nasiring an Ginoo nga Labi Kamakagarahum."

7 Hinigugma ko nga kasangkayan, ginhimo para ha aton ini ngatanan nga mga saad! Sanglit paglinis kita ha aton kalugaringon tikang han ngatanan nga nakakahugaw han lawas o han kalag, ngan hingpita an pagbaraan, aton pagkabaraan pinaagi hin pag-ukoy dida hin mahadlokong pagtahod han Dyos. **2** Tagi kami hin dapit ha iyo mga kasingkasing. Waray kami makasayop bisan kan kanay, waray kami makadaot hin bisan hin-o, o magpahimulos bisan kan kanay. **3** Diri ako nasiring hini hin paghukom ha karat-an ha iyo; kay sugad han iginsiring ko na hadto, mahal kamo namon kaupay, nga bisan kita buhi o patay, urosa kita gihapon. **4** Dako gud an pagsarig ko ha iyo ngan ipinaparayaw ko kamo! Ha ngatanan namon nga mga kakurian, bug-os pa gihapon an akon kadasig, naglalapwas an akon kalipay. **5** Bisan han pag-abot namon ha Macedonia, waray gud kami makapahuway. May mga kasamokan ha ngatanan nga dapit, mga pagkabirobingkil han iba, ngan mga kahadlok ha amon mga kasingkasing. **6** Kundi gindasig kami han Dyos nga paralipay han mga mabidoon pinaagi han pag-abot ni Tito. **7** Diri la han iya pag-abot, kundi han iya sumat liwat kon ginpaunan-o niyo pagdasig ha iya. Ginsumatian kami niya han iyo duro nga kahidlaw ha akon, han iyo pagkabido, ngan han iyo kaandam hin pag-ugop ha akon. Sanglit dinmugang pa gud an akon kamalipayon yana. **8** Kay bisan kon nakabido ha iyo adto nga akon surat, diri ako nagbabasol nga ginsurat ko adto. Nagbabasol unta ako han pakasabot ko nga nakabido ha iyo an surat sulod hin halipot nga panahon. **9** Kundi yana nalilipay ako—diri tungod nga nakabido ako ha iyo, kundi tungod nga an iyo kabidoan nakapabalhin han iyo mga panggawi. Ginggamit han Dyos adto nga kabidoan, sanglit waray kami makagbuhat hin karat-an ha iyo. **10** Kay an kabido ginagamit han Dyos pagbalhin han kasingkasing nga nagdadalan ngadto ha katalwasan—ngan waray hito kabasolan! Kundi nakakamatay an kabido nga kalibutanon. **11** Tan-awa daw niyo kon ano an ginbuhat han Dyos hini nga iyo kabidoan: nakapasindak ini ha iyo, nakagpamatuod nga waray kamo sala! Ini nga iyo kasina, ini nga iyo kabarka ini nga iyo kahidlaw, ini nga iyo pag-ampo, ngan ini nga iyo kaandam hin pagsirot han maraot nga buhat, iginpakita niyo nga waray kamo sayop hini nga mga butang. **12** Sanglit bisan kon ginsurat ko adto nga surat, ginbuhat ko adto diri tungod han nakasala, o hadton ginbuhatan hin maraot. Kundi ginsurat ko adto basi makita ha atubangan han Dyos kon ano gud an iyo paghigugma ha amon. **13** Amo ini an hinungdan nga nadasig gud kami. Diri la nga nadasig kami kundi ginlipay kami ni Tito tungod han iya kalipay nga nakabulig kamo ngatanan pagliaw ha iya. **14** Iginparayaw ko kamo ha iya ngan waray ako pagpakaalohi niyo. Dayuday nagyakan kami ha iyo han kamatuoran. Ha sugad man nga paagi, hinkit-an nga matuod an amon iginparayaw kan Tito. **15** Sanglit nagtitikarig-on la an gugma niya ha iyo kon nahinunumdom hiya han pagkamatinumanon niyo ngatanan, nga ginkarawat niyo hiya upod in kahadlok ngan pagtahod. **16** Malipayon gud ako nga hingpit an akon pagsarig ha iyo!

8 Kabugtoan, karuyag namon nga mahibaroan niyo an nabuhat han grasya han Dyos dida han mga singbahon ha Macedonia. **2** Ginsarihan hira hin masigpit pinaagi han mga kakurian nga ira gin-agian; kundi dako gud an ira

kalipay nga bisan kon mga kablas hira hin duro, huyayag ngan malipayon gud an ira paghatag. **3** Nakakapatapod ako ha iyo nga hinmatag hira sugad han ira nahimo ngan bangin sobra pa, kay ha ira kalugaringon nga kaburutan, **4** naghangyo ngan nanginyupo gud hira ha amon nga makaamot hira hin pagtabang han mga magtinuuhon ha Judea. **5** Ginhimo nira in labaw pa han amon gipaabout! Syahan igintubyan nira ngadto han Ginoo an ira kalugaringon; ngan tungod han kaburutan han Dyos, igintubyan man nira ha amon an ira kalugaringon. **6** Sanglit ginhangyo namon hi Tito nga nagtikang hini nga buruhaton nga ipadayon niya, ngan buligan kamo hin paghuman hini nga talagsaon nga pag-alagad hin gugma. **7** Bahandianon gud kamo han ngatanan nga butang: ha pagtoo, ha pagyakan, ngan ha hibaro, han iyo kasindak hin pagbulig ngan han iyo paghigugma ha amon. Sanglit karuyag namon nga magmahinatagon liwat kamo dida hini nga pag-alagad hin gugma. **8** Diri ako nagpapahamtang hin ano man nga turumanon. Kundi ha pagpakita ko ha iyo kon ano ka dako an tinguha han iba hin pagbulig, karuyag ko man liwat hibaroan kon ano ka tinoed an iyo paghigugma. **9** Kay sayod man kamo han grasya han aton Ginoo Jesu-Cristo; ngan bisan kon bahandianon hiya, nagpakkablas han iya kalugaringon tungod ha iyo, basi mariko kamo pinaagi han iya ka kablas. **10** Amo ini an mahisisiring ko hini nga butang: maurupay pa nga taposon na la niyo yana an gintikanan niyo han nag-agii nga tuig. Kamo an syahan diri la ha pagbuhat, kundi syahan liwat nga nasindak hin pagbuhat. **11** Sanglit padayona niyo ngan taposa an buruhaton! Tinguhaa niyo hin pagtapos sugad han iyo tinguha hin pagtikang, ngan buhata niyo sumala han mahihimo niyo. **12** Kon karuyag gud niyo humatag, kakarawton ini han Dyos sumala han sadang niyo ihatag, diri han waray dida ha iyo. **13 - 14** Diri ko tinguha in pagpagaan han paras-anon han iba pinaagi han pagpabug-at han paras-anon niyo. Kundi tungod nga diri man kamo yana nagkikinahanglan, kaangayan nga buligan niyo an mga nagkikinahanglan hin tambulig. Onina kon kamo na man an magkinahanglan ngan hira an may-ada, mabulig man hira ha iyo. Dida hini nga paagi naggigipabuligbulig kamo. **15** Sugad han siring han Kasuratan: "An nagtirok hin damo waray magsobra, ngan an nagtirok hin gutiay waray magkulang." **16** Dako an amon pagpasalamat han Dyos nga nagpasindak kan Tito hin pagbulig ha iyo sugad gud han amon kasindak hin pagbulig ha iyo! **17** Diri la nga ginkarawat niyo an amon paghigugma, kundi nasindak hiya pagbulig ha iyo, sanglit minaupay niya pagkada ha iyo ha iya kalugaringon nga kaburutan. **18** Ginpauod namon ha iya an bugto nga tinahod kaupay han ngatanan nga mga singbahon tungod han iya buruhaton hin pagwali han Maupay nga Sumat. **19** Ngan labot la, ginpili ngan gintungan hiya han mga singbahon hin pag-upod ha amon, samtang gintutuman namon ini nga mahigugmaon nga pag-alagad para han kadungganhan han Ginoo, ngan pagpakita nga karuyag kamo bumulig. **20** Naghihirot kami nga waray sumuson mahitungod han paagi han pagdumara namon hini nga dako nga bulig. **21** An pagbuhat han matadong an amon tuyu, diri la ha atubangan han Ginoo kundi ha atubangan man han mga tawo. **22** Sanglit ginpauod namon ha ira an aton bugto. Makadamo na namon pagsarihi hiya, ngan nakita namon nga dayuday hiya nasisindak gud hin pagbulig. Ngan yana nga may dako niyo nga pagtапод ha iya, duro gud an iya kasindak hin

pagbulig.²³ Mahitungod kan Tito, kabulig ko hiya nga nagbubuhat upod ha akon hin pagbulig ha iyo. Mahitungod na man han kabugtoan nga naupod ha iya, natindog hira para han mga singbahan, ngan nagpapasidungog kan Cristo.²⁴ Ipakita an iyo gugma ha ira basi makasiguro an ngatanan nga mga singbahan nga matuod an iyo paghigugma, ngan mahibaro hira nga diri sayop an amon pagparayaw tungod ha iyo.

9 Diri na kinahanglan nga magsurat pa ako ha iyo mahitungod han mga bulig nga ginpadara ngadto han mga magtinuohon ha Judea.² Maaram ako nga andam kamo hin pagbulig ngan iginparayaw ko ngani kamo ngadto han mga tawo ha Macedonia. Nagsiring ako, "Andam hin pagbulig an mga kabugtoan ha Acaya tikang pa hadton una nga tuig." Nakapukaw an iyo kasindak han kadam-an ha ira.³ Yana ginpapakada ko ini nga kabugtoan basi diri makawang an amon pagparayaw hiunong ha iyo hini nga butang. Kundi sugad hin iginsiring ko na, kinahanglan andam kamo han iyo bulig.⁴ Kundi kon umupod ha akon an mga taga-Macedonia ngan hiagian kamo nga diri andam, kamakaarawod para ha amon—ngan makakaawod liwat kamo—tungod han amon pagtapod ha iyo!⁵ Sanglit ginhuhuna ko nga akon hahangyoon ini nga kabugtoan nga mag-una ha akon ngada ha iyo, ngan andama niyo ngadaan an hatag nga iginsaad niyo. Ngan ha akon pagabot, andam na an ngatanan ngan magpapakilala ini nga nahatakg kamo kay karuyag niyo humatag, ngan diri tungod nga ginppirit la kamo.⁶ Hinumdomi niyo ini: an magtanom hin gutiay la, mag-aani liwat man hin gutiay la an abot; an magtanom hin damo, damo man liwat an abot.⁷ Sanglit kinahanglan humatag an tagsatagsa sugad han iya karuyag, hin waray pagngurutob o paghunahuna nga ginppirit la hiya, kay nahigugma an Dyos hadton mga nahatakg ngalipayon.⁸ Ngan mahatakg ha iyo an Dyos hin labaw pa han iyo ginkikinahanglan, basi dayuday mamay-ada kamo han ngatanan nga ginkikinahanglan niyo, ngan labaw pa han kasadangan para han maupay nga panuyo.⁹ Sugad han siring han Kasuratan: "Mahinatagon gud hiya ngadto han mga kablas; waray katapusan an iya pagkaloo."¹⁰ Ngan an Dyos nga nahatakg hin binhe ngadto han magsarabod ngan tinapay nga karaonon, mahatakg man liwat ha iyo han ngatanan nga binhe nga iyo kinahanglanon, ngan magpapatubo han binhe basi makahatakg hin damo nga aranihon tikang han iyo kamahinatagon.¹¹ Dayuday hiya magpapariko ha iyo basi magmahinatagon kamo ha ngatanan nga panahon ngan basi damo an magpasalamat han Dyos tungod han iyo mga hatag nga ira kinarawat tikang ha amon.¹² Kay diri la nakakabulig han mga kinahanglanon han mga magtinuohon ini nga pag-alagad niyo, kundi nabunga liwat hin damo nga mga pagpasalamat ngadto sa Dyos.¹³ Kay hinkikit-an man ini nga iyo pag-alagad, damo in magdadayaw han Dyos tungod han iyo pagtuman han Maupay ngan Sumat ni Cristo nga gintug-an niyo, ngan tungod han iyo pagkamahinatagon ha ira ngan ha iba pa.¹⁴ Sanglit upod in dako nga paghigugma magampo hira para ha iyo tungod han orosahon nga mga kaupayan nga iginpakita han Dyos ha iyo.¹⁵ Pagpasalamat kita han Dyos tungod han diri sadang mahiasoy nga hatag niya!

10 Hi ako, hi Pablo nga ginsiring han iba nga maaghop ngan malumo kon upod ha iyo, kundi maisog kon hirayo ha iyo naglulugaring hin panginyupo ha iyo. Nahangyo ako ha iyo tungod han pagkamalumo ngan

pagkamapuangularon ni Cristo:² Ayaw ako itukso niyo nga makapangisog ako kon umabot na ako; kay waray ruhaduha nga makakapangisog ako hadton mga nasiring nga nagbubuhat kami tikang hin kalibutanon la nga mga panuyo.³ Matuod gad nga nag-uukoy kita dinhe ha kalibutan, kundi diri kita nakikig-away tungod hin kalibutanon nga mga panuyo.⁴ An mga hinganiban nga ginagamit namon hini nga pakig-away diri kanan kalibutan, kundi kanan Dyos ngan amon ginagamit hin pagbungkag hin mga kota. Ginbubungkag namon an mga buwa ngan pangatadongan;⁵ ginpupukan namon an tagsa nga mapahitas-on nga makaurulang nga nakontra han hibaro han Dyos; ginbibihag namon an tagsa nga panhunahuna ngan amon ginpasugot kan Cristo.⁶ Ngan katapos niyo pagpakita han iyo tim-os nga pagkamasinugtanon, andam na kami hin pagsirot hin bisan ano nga pagsupak.⁷ An ha gawas la nga bahin han mga butang an iyo ginkikita. May-ada ba dida usa nga nakahunahuna nga hiya sakop ni Cristo? Mama-landong hiya anay mahitungod ha iya ngahaw, kay mga sakop man liwat kami ni Cristo sugad ha iya.⁸ Kay diri ako naawod bisan kon labis na an akon pagparayaw han gahom nga iginhatakg ha amon han Ginoo—an gahom hin pagparig-on ha iyo, ngan diri hin pagpuo ha iyo.⁹ Diri ko karuyag nga maghunahuna kamo nga gintatarhog ko la kamo han akon mga surat.¹⁰ May-ada masiring, "Mahigpit ngan maisog an mga surat ni Pablo, kundi maluya hiya ngan waray hinundan an iya mga pulong kon upod hiya ha aton!"¹¹ Kinahanglan makasabot ito nga tawo ngan waray kalainan han iginsusurat namon kon hirayo kami, ngan han amon bubuhaton kon aada kami ha iyo.¹² Matuod diri kami mangangahas hin pakigpareho o pakigtanding ha amon ngahaw ngan hadton iba nga nagdadayaw han ira kalugaringon. Hin pagka mga tapang nira! Ginhimo nira an ira kalugaringon hin pagsukol ha ira ngahaw, ngan naghuhukom ha ira ngahaw pinaagi han ira kalugaringon nga sukol!¹³ Kundi mahitungod ha amon, maaram kami nga may katubtoban an amon pagparayaw; diri ini magawas han buhat nga iginhatakg han Dyos ha amon, nga lakip na hini an amon buruhaton ha iyo.¹⁴ Ngan tungod kay nahasasakob man kamo hininga katubtoban, waray kami maglilos hini han pagkada namon ha iyo dara an Maupay ngan Sumat mahitungod kan Cristo.¹⁵ Sanglit diri namon ipinaparayaw an buruhaton nga ginbuhat han iba lapos han katubtoban nga iginbutang han Dyos para ha amon. Lugod naglalaom kami nga tumubo an iyo pagtoo. Makahimo pa unta kami hin labaw pa ka dako nga buruhaton dida ha iyo nga dayuday nahasasakob han katubtoban nga iginbutang han Dyos.¹⁶ Niyan makakagwali na kami han Maupay ngan Sumat ha iba nga mga nasod nga gawas na ha iyo. Diri na kami kinahanglan pumarayaw han buruhaton nga ginbuhat han iba nga tawo.¹⁷ Kundi sumala han siring han Kasuratan, "Kon hin-o an karuyag pumarayaw, kinahanglan pumarayaw hiya mahitungod han nabuhat han Ginoo."¹⁸ Kay diri an nagdadayaw han iya kalugaringon an tinuod nga kinakarawat han Ginoo, kundi an tawo nga gindadayaw han Ginoo an kinakarawat.

11 Karuyag ko nga tugotan ako niyo bisan kon usahay may-ada ko gutiay nga kalurongan. Tugotiako kon mahihimo!² Maabugho ako ha iyo sugad nga an Dyos maabugho ha iyo. Sugad kamo hin uray ngan daraga ngan iginsaad ko pagpaketals ngadto hin usa la nga lalake ngan amo hi Cristo.³ Nahahadlok ako nga mahiloan an iyo mga

panhunahuna ngan bayaan niyo an iyo tim-os nga paghigugma kan Cristo—sugad kan Eva nga nalimbongan han mga limborg han halas.⁴ Kay nalilipay la kamo pagtugot hin bisan hin-o nga nakada ha iyo ngan nagwawali hin lain nga Jesus, nga iba han amon iginwali. Ngan kinakarawat niyo in espiritu ug in maupay nga sumat ngan lain kaupay han Espiritu ngan han Maupay nga Sumat ngan kinarawat niyo ha amon!⁵ Pamati ko diri gad ako ubos han gimaupayi niyo nga mga “apostoles”!⁶ Bangin diri ako maupay mamulong, kundi diri ako lulupigan hin hibaro. Iginpahayag namon ini ha iyo ha ngatanan ngan pahanon ngan ha ngatanan nga kahimtag.⁷ Waray ako mag-pabayad ha iyo hin bisan ano han pagwali ko han Maupay ngan Sumat han Dyos ngada ha iyo. Nagpaubos ako basi pagpahitas-on kamo. Sayop ko ba ini?⁸ Samtang nag-alagad ako ha iyo, iba nga mga singbahan an nagsuhol ha akon. Daw sugad hin ginkawatan ko hira basi la makabulig ako ha iyo.⁹ Ngan han pahanon nga nakada ako ha iyo, waray ako magsamok pangaro han iyo bulig han nagkikinhanglan ako hin kwarta. Gindad-an ako han kabugtoan nga inmabot tikang ha Macedonia han ngatanan nga akon ginkinahanglan. Sugad han nag-agii na, amo man liwat han tidaraon pa: Diri gud ako magigin problema niyo!¹⁰ Tungod han kamatuoran ni Cristo nga aanhi ha akon, nagsasaad ako nga diri mahihilom ini nga akon pagparayaw bisan diin ha bug-os nga Acaya.¹¹ Kay ano in pagsiring ko hini? Tungod ba nga diri ako nahigugma ha iyo? Maaram an Dyos nga hinihigugma ko kamo!¹² Magpapadayon ako han akon ginbubuhat yana basi adton iba nga mga “apostoles” diri na makaparayaw ngan makasiring nga nagbubuhat hira hin sugad nga paagi han amon ginbubuhat.¹³ Adto nga mga tawo diri matuod nga mga apostoles. Buwaon hira ngan mga apostoles ngan nagbubuwa mahitungod han ira buruhaton, ngan maaram hira maglipatlipat basi makita hira sugad hin tinuod nga mga apostoles ni Cristo.¹⁴ Diri ini orosahon! Kay bisan ngani hi Satanas nakakahimo hin pagpakita ha iya ngahaw sugad hin anghel han kapawa!¹⁵ Sanglit diri liwat orosahon kon an mga surugoon niya magpakita sugad hin mga surugoon han katadongan. Ha katasposan kakarawton nira an angay gud han ira ginbubuhat.¹⁶ Binabalik ko pagsiring: ayaw kamo pakasiring nga lurong ako. Kundi kon amo man an paghunahuna niyo, karawata ako niyo sugad hin lurong basi makaparayaw ako bisan na man la gutiay.¹⁷ Matuod an ginyayakan ko yana diri amo ini an karuyag han Ginoo. Bahin hini nga pagparayaw, nagyayakan manggud ako sugad hin lurong.¹⁸ Kundi tungod nga damo man in naparayaw hin kanan tawo la nga mga panuyo, bubuhaton ko man in sugad.¹⁹ Mga makinnaadmananon gud man kamo, sanglit malipayon la kamo pagtugot hin mga lurong!²⁰ Tinutugotan niyo in bisan hin-o nga nasugo ha iyo, o nasingabot ha iyo, o nagbibitik ha iyo, o nagtatamatay ha iyo, o nagtatampalo ha iyo.²¹ Naaawod ako hin pagtug-an nga naghihialang kami hin pagbutah hito nga mga butang! Kundi kon may-ada lugaring nangangahas hin pagparayaw hin bisan ano, mangangahas man ako hin pagparayaw. Nagyayakan ako sugad hin lurong.²² Mga Hebreo ba hira? Sugad man ako. Mga Israelita ba hira? Sugad man ako. Mga tulin ba hira ni Abraham? Sugad man ako.²³ Mga surugoon ba hira ni Cristo? Daw lurong ako nga nagyayakan hini—kundi mauruupay pa ako nga surugoon kay ha ira! Labaw pa an akon pag-giuol, nakadamo ako mapriso, nakadamo ako paghampa-

ka, ngan agsob ako mag-ikamaratay.²⁴ Nakalima ako kumarawat han tag traynta y nuybe ngan hampak han mga Judiyo;²⁵ nakatulo ako paglatigoha han mga Romano, ngan nakausa ako pagbatoha. Inagian ko an kalunod makatulo, ngan nakausa nga naglutaw-lutaw ako ha dagat sulod hin baynte kuarto ka oras.²⁶ Ha akon damo nga paglakaton, nahingada ako ha kataragman hin mga baha, hin mga tikasan, ha kataragman hin akon mga igkasi Judiyo ngan hin mga Hentil. May mga kataragman ako ha mga syudad, mga kataragman ha kagurangan, mga kataragman ha kadagatan, ngan mga kataragman hin mabudhiong ngan kasangkayan.²⁷ Nagtrabaho ngan nagbudlay ako ngan kasagaran waray ko pagkaturog. Ginutom ngan inuhaw ako, ngan agsob nga waray ko igo ngan pagkaon, urokyan o panapton.²⁸ Ngan waray labot han iba pa nga mga butang, nag-antos ako adlaw-adlaw hin kabaraka para han ngatanan nga mga singbahan.²⁹ Kon may-ada maluya, naabat man ako hin kamaluya; kon may-ada nakakasala, napupuno ako hin kabidoan.³⁰ Kon kinahanglan ako pumarayaw, ipaparayaw ko an mga butang ngan nagpakita han akon kamaluya.³¹ Maaram an Dyos ngan Amay han Ginoo nga Jesus nga diri ako nagbubuwa. Dayawon ha kadayonan an iya ngaran!³² Han nakadto ako ha Damasco ginpabantayan han gobernador ngan nasasakop ni Hadi Aretas an mga portahan han syudad basi ipadakop ako.³³ Kundi gintunton ako sulod hin basket pinaagi hin buho dida han pader, ngan nakakalagiw ako.

12 Kinahanglan pumarayaw ako bisan kon waray ini kapulsanan. Kundi maghimagraw ako yana mahitungod hin mga panan-awon ngan mga padayag nga iginpakita ha akon han Ginoo.² Nakilala ako hin usa nga Cristiano nga gindara ngadto han gihahataasi nga langit, katorse ka tuig na an naglabay. (Diri ako maaram kon nahinabo gud ini o kon panan-awon la ini niya—an Dyos la an maaram.)³ Binabalik ko pagsiring, maaram ako nga gindara ini nga tawo ngadto ha Paraiso (liwat diri ako maaram kon nahinabo gud ini o kon panan-awon la ini niya—an Dyos la an maaram),⁴ ngan nakabati hiya didto hin mga butang nga diri mahisusurat, mga butang nga diri angay igyakan hin tawo.⁵ Sanglit ipaparayaw ko ini nga tawo—kundi diri ako maparayaw mahitungod ha akon ngahaw, gawas la han mga butang ngan nagpakita han akon kamaluya.⁶ Kon naruyag ako hin pagparayaw, diri ako lurong, kay nagsusumat man ako han kamatuoran. Kundi diri ako maparayaw kay diri ko karuyag nga may maghuhuna hin labaw ha akon han iya nakita ngan buhat ngan hinbatian nga akon pulong.⁷ Kundi basi diri ako magpahitaas hin duro tungod han nakita ko nga damo nga orosahon nga mga butang, gintaganako hin masakit ngan balatian ha lawas, ngan ginagamit ni Satanas hin pagpasakit ha akon, basi diri ako magpahitaas.⁸ Nag-ampo ako ha Ginoo makatulo mahitungod hini, ngan naghangyo nga kuhaon ini.⁹ Kundi nagbaton hiya, “An akon grasya amo la an imo kinahanglan; kay labi nga makusog an akon gahom kon maluya ka.” Sanglit malipayon gud ako hin pagparayaw han akon mga pagkamaluya, basi abaton ko an panalipod han gahom ni Cristo ha akon.¹⁰ Sanglit tungod kan Cristo, waray sapayan para ha akon an mga pagkamaluya, mga pagtamatay, mga kakurian, mga pagpakaraot, ngan mga pag-antos. Kay kon maluya ako, aada kikitaa an akon makusog.¹¹ Baga ako hin lurong—kundi kamo an tinikanigan hini nga akon kasugad. Kamo unta an angay mag-

dayaw ha akon. Kay bisan kon waray ako gamit, diri man ako lulupigan han iyo gimaupayi nga "mga apostoles".¹² Ginpamatud-an an akon pagkaapostol pinaagi han mga butang nga ginbuhat dida hin pag-ilob ha butnga niyo; pinaagi hin mga tigaman, mga orosahan, ngan mga milagro.¹³ Ano an akon pagtagad ha iyo, diri ba pareho han iba nga mga singbahian? Lugaring la kay waray ako magsamok hin pangaro hin bulig ha iyo. Pasayloa ako niyo hini nga akon sayop!¹⁴ Ikatulo na ini yana nga kaandam ko pagduaw ha iyo—ngan diri ako mangangaro hin bisan ano ha iyo. Kamo an akon kinahanglan, diri an iyo kwarta. Kon hunahunaon, diri an mga anak an angay humatag han kinahanglanon han ira mga kag-anak, kundi an mga kag-anak para han ira mga anak.¹⁵ Igmmalipay ko hin paggasto han ngatanan nga akon ngan sugad man han akon kalugaringon, basi makabulig ako ha iyo. Maiban ba an iyo gugma ha akon tungod han akon dako nga paghigugma ha iyo?¹⁶ Sanglit mayyon kamo nga waray ako makasamok ha iyo. Kundi may-ada manta masiring nga malimbong ako ngan ginbitik ko la kamo hin mga buwa.¹⁷ Ano ngani nga paagi? Sinmingabot ba ako ha iyo pinaagi han mga tawo nga akon ginsugo?¹⁸ Ginhangyo ko hi Tito pagkada, ngan ginpaupod ko ha iya in usa pa nga bugto nga Cristiano. Makakasiring ba kamo nga sinmingabot hi Tito ha iyo? Diri ba an amon ngan hi Tito mga panuyo ngan panggawi pareho?¹⁹ Bangin nakahunahuna kamo nga an amon la tuyu an panalipod han amon kalugaringon ha iyo atubangan. Diri! Nagyayakan kami ha atubangan han Dyos sugad han iginpapayakan ha amon ni Cristo. An ngatanan nga ginbuhat namon, hinigugma nga kasangkayan, ginbubuhat hin pagbulig ha iyo.²⁰ Nahahadlok ako nga ha akon pagabot dida, makakita ako ha iyo nga lain han akon ginhuhunahuna ha iyo ngan makakita kamo ha akon nga lain han iyo ginhuhunahuna ha akon. Nahadlok ako nga bangin hi-abotan ko kamo nga aada hin mga pagkabirobingkil ngan pagpaawaawa, kamapaso han ulo ngan kahalot, mga pag-pakaraot ngan paglibak, pagpahitaas ngan kasamok.²¹ Nahadlok ako nga ha sunod nga pagkada ko ha iyo, pag-pakaalohan ako han akon Dyos ha iyo atubangan, ngan magtatangis ako tungod han damo nga nagpakesala han nag-agì nga panahon, ngan waray magbasol han mga

maghilas nga mga ginbuhat nira nga mga sala hin pakighilawas ngan mga maglaw-ay nga buhat.

13 Ikatulo na ini nga akon pagpakada ha iyo. Sugad matud-an hin duha o tulo nga mga saksi an bisan ano nga sumpong.² Karuyag ko igsumat ha iyo nga nakasala hadto ngan ha iba pa, nga an iginsiring ko hadto han ikaduha nga pagduaw ko, ginliliwat ko hin pagsiring yana nga harayo ako: ha sunod nga pagkada ko waray na makakalikay han sirot.³ Ihahatag ko ha iyo an ngatanan nga kamatuoran nga nagyakan hi Cristo pinaagi ha akon. Diri hiya maluya kon nakikig-usa hiya ha iyo; lugod iginpapakita niya an iya gahom.⁴ Kay bisan kon iginraysang hiya ha kros dida han iya pagkamaluya, buhi hiya tungod han gahom han Dyos. Maluya man liwat kita tungod han pakig-usa naton ha iya; kundi dida han pag-alagad namon ha iyo, nabubuhi kami upod ha iya tungod han gahom han Dyos.⁵ Usisaha ngan paghukmi niyo an iyo kalugaringon kon an iyo kinabuhi aada ba ha pagtoo. Diri ba kamo maaram nga aada ha iyo hi Cristo Jesus? Gawas la kon napakyas na gud kamo.⁶ Nasarig ako nga mahibabaro kamo nga waray kami mapakyas.⁷ Nag-aampo kami sa Dyos nga diri unta kamo magbuhat hin maraot—diri pagpakita nga mauswagon kami, kundi nga magbuhat unta kamo hin matadong bisan kon baga sugad hin mga napakyas kami.⁸ Kay diri kami makakahimo hin bisan ano supak han kamatuoran, kundi para gudla han kamatuoran.⁹ Nalilipay kami kon maluya kami ngan makusog kamo. Sanglit nag-aampo liwat kami nga mahingpit kamo.¹⁰ Amo ito nga nag-surat ako hini samtang harayo ako ha iyo; basi kon umabot na ako, diri ako magkuri hin paggamit han pagburut-an nga iginhatag ha akon han Ginoo. Iginhatag ini nga pagburut-an pagparig-on ha iyo, diri pagpuo ha iyo.¹¹ Ha kataposan, kabugtoan, adyo! Tinguhaa niyo an pagkahingpit; pamatiit an akon mga hangyo; upaya an iyo pagkasarabot ngan pag-ukoy kamo nga malinawon. Ngan maada unta ha iyo an Dyos han gugma ngan kamurayaw.¹² Magpangumostahay kamo hin minagburugo nga harok. Nangungumosta ha iyo an ngatanan nga mga magtinuohan han Dyos.¹³ An grasya han Ginoo Jesu-Cristo, an gugma han Dyos, ngan an pagkausa han Espiritu Santo maada unta ha iyo ngatanan!

GALACIA

1 Tikang kan Pablo kanay tawag hin pagkaapostol diri tikang hin tawo o pinaagi hin tawo, kundi tikang kan Jesu-Cristo ngan han Dyos nga Amay nga nagbanhaw ha iya ha mga minatay. **2** Naduyog ha akon an ngatanan nga kabugtoan dida hin pangumosta han mga singbahan ha Galacia. **3** Tagan unta kamo han grasya ngan kalinaw han Dyos nga aton Amay ngan han Ginoo Jesu-Cristo. **4** Naghatag hi Cristo han iya kalugaringon para han aton mga sala, hin pagtuman han kaburut-on han aton Dyos ngan Amay, basi matalwas kita hini yana nga maraot nga panahon. **5** Ngadto sa Dyos an pagdayaw nga waray kataposan! Amen. **6** Napapausa ako ha iyo! Kadali la niyo bumulag han Dyos nga nagtawag ha iyo pinaagi han grasya ni Cristo, ngan nakarawat kamo hin lain nga maupay nga sumat. **7** Ha kamatuoran waray na "lain nga maupay nga sumat," kundi ginhiihinabi ko ini kay may mga tawo nga nagsasamok ha iyo ngan nagtatalinguha hin pagliwan han Maupay nga Sumat ni Cristo. **8** Kundi bisan kon kami o anghel nga tikang ha langit in magwali ha iyo hin maupay nga sumat nga lain han amon iginwali ha iyo, paghukman unta hiya ha impyerno! **9** Amon na ini iginsiring hadto han upod pa kami ha iyo, ngan yana liliwaton ko hin pagsiring: kon may magwali ha iyo hin maupay nga sumat nga lain han iyo nakarawat, paghukman unta hiya ha impyerno! **10** Karuyag ba sidngon hini nga gintitinguha ko nga pagdayawon ako han mga tawo? Diri! An pagdayaw han Dyos an akon gintitinguha! Amo ba an akon tuyu nga mabantogan ako dida han mga tawo? Kon amo ito an akon panuyo, diri unta ako nagigin surugoon ni Cristo. **11** Kabugtoan ko, tugoti ako pagsumat ha iyo nga diri kanan tawo la an Maupay nga Sumat nga akon iginwawali. **12** Waray ko ito karawata tikang hin bisan hin-o nga tawo, o waray tawo nga nagtutdo hini ha akon. Lugod hi Jesu-Cristo ngahaw an nagpadayag hini ha akon. **13** Hinbatian na niyo an akon kinabuhi hadto han matinumanon pa ako han tuluohan han mga Judiyo, kon gin-unan-o ko hin pagpakurii hin waray kalooy han singbahan han Dyos, ngan an akon paniguro hin pagpuo han singbahan. **14** Lupig ko an kadam-an nga katubo ko nga igkasi Judiyo hin pagtuman han tuluohan han mga Judiyo ug han mga nababatasan nga mga ginpasunod tikang han amon mga kaapoy-apoyan. **15** Kundi daan na ako ginpili han Dyos tungod han iya grasya, bisan han waray pa ako katatawo, ngan gintawag ako hin pag-alagad ha iya. Ngan han iya na paglarang **16** nga ipadayag ha akon an iya Anak, basi magwali ako han Maupay nga Sumat mahitungod ha iya ngadto han katawhan han mga nasod nga Hentil, waray ako pangaro hin sagdon bisan kan kanay, **17** o waray ako kumadto ha Jerusalem pakigkita han mga apostoles ngan una ha akon. Lugod kinmadto ako dayon ha Arabia, ngan katapos binimalik ako ha Damasco. **18** Tulo ka tuig anay an linmabay tikang han kakabig ko san-o ako kumadto ha Jerusalem hin pagduaw kan Pedro, ngan nagpabilin ako upod ha iya su-

lod hin duha ka semana. **19** Waray ako iginkakita nga mga apostoles labot kan Santiago nga bugto han Ginoo. **20** Matuod an akon ginsusurat. Diri ako nagbubuwa, sayod man hini an Dyos! **21** Katapos, kinmadto ako hin mga dapit ha Siria ug Cilicia. **22** Hadto nga panahon diri pa nakilala ha akon an mga kaapi han mga singbahan ha Judea. **23** Maaram la hira han iginsumat han iba, "An tawo nga nag-pakuri hadto ha aton nagwawali na yana han pagtoo nga iya hadto anay gintinguha hin pagpuo." **24** Sanglit gindayaw nira an Dyos tungod ha akon.

2 Linmabay anay in 14 ka tuig san-o ako bimalik ha Jerusalem kaupod ko hi Bernabe; igin-upod ko liwat hi Tito. **2** Kinmadto ako kay nagpahayag ha akon an Dyos nga kinahanglan ako kumadto. Ha hilom nga pakigkirta han mga pangulo han singbahan iginsumat ko ha ira an Maupay nga Sumat nga iginwawali ko ha mga Hentil. Diri ko karuyag nga makawang la an akon buhat hadto o ito yana. **3** Ngani, hi Tito nga akon kaupod, bisan kon Griego hiya, waray hiya pirita hin pagtoria, **4** bisan kon may mga tawo nga napakabugto ngan tinmampo han hugpo, ngan nag-pipirit nga pagtoria gud hiya. Ini nga mga tawo pinmasangil nga mga magtinuohon hira ngan tinmampo hira han amon hugpo basi makag-inaw hira han amon naangkon nga kagawasan pinaagi hin pakig-usa namon kan Cristo Jesus. Karuyag nira nga maoripon pa kami nira. **5** Waray gud kami umuyon ha ira bisan hin usa la ka dali, basi kabantayan para ha iyo, an kamatuoran han Maupay nga Sumat. **6** Kundi adton mga nagpapakapangulo waray makahatag ha akon hin bag-o nga mga sagdon. Ginsiring ko ini kay para ha akon waray ko man la kon hin-o hira; diri naghuhukom an Dyos sumala han hinkikit-an ha gawas. **7** Ha lain nga babin, hinkit-an nira nga naghatag ha akon an Dyos han buruhaton hin pagwali han Maupay nga Sumat ngadto han mga Hentil, sugad nga ginhatac niya kan Pedro an buruhaton hin pagwali hini ngahaw ngan Maupay nga Sumat ngadto han mga Judiyo. **8** Kay pinaagi han gamon han Dyos ginhimo ako nga apostol ngadto han mga Hentil sugad nga ginhimo hi Pedro nga apostol ngadto han mga Judiyo. **9** Nasayod hira Santiago, Pedro, ug Juan, an gin-iisip nga mga pangulo, ngan an Dyos an naghatag ha akon hini nga talagsaon nga buruhaton; sanglit nakiglamano hira kan Bernabe ngan ha akon, tigaman nga nakig-urusa hira ha amon. Nagkauryon kami ngatanan nga hi ako ug hi Bernabe mapakadto han mga Hentil, ngan hira, ngadto han mga Judiyo. **10** Ginhangyo la nira ngan hinumdoman namon an mga kablas han ira hugpo, ngan amo man ngani ini an akon gintatalingoha hin pagbuhat. **11** Ngan pag-abot ni Pedro ha Antioquia, linmaris ako ha iya ha atubangan han mga tawo kay dayag man an iya kasaypan. **12** San-o umabot didto an mga tawo nga ginpadara ni Santiago, dayuday nakigsaro hi Pedro han mga Hentil nga kabugtoan. Kundi han pag-abot na hini nga mga tawo, nagpahirayo hiya ngan diri na karuyag makigsaro ha ira,

kay nahadlok hiya hadton mga naabuyon nga turion an mga Hentil.¹³ An iba naman nga mga Judiyo nga kabugtoan nagtikang hin pagpaharayo sugad kan Pedro; ngan besan ngani ni Bernabe nadara han ira pagpahirayò tikang han mga Hentil nga magtinuohon.¹⁴ Han pagkita ko nga an ira kinabuhi diri nauyon han Maupay nga Sumat, ginsiring ko hi Pedro ha atubangan nira ngatanan, "Usa ka nga Judiyo, kundi an imo kinabuhi sugad hin Hentil, diri sugad hin Judiyo. Sanglit uunahan mo hin pakagpirit han mga Hentil nga masugad an ira kinabuhi han mga Judiyo?"¹⁵ Ha pagkatinuod mga Judiyo kami tikang han katawo namon ngan diri mga "makasasala nga Hentil."¹⁶ Kundi sayod kami nga an tawo matadong ha atubangan han Dyos pinaagi la hin pagtoo kan Jesu-Cristo, diri pinaagi hin pagbuhat han ipinapagtuman han Balaod. Tinmoo kami kan Cristo Jesus basi magmatadong kami ha atubangan han Dyos pinaagi han amon pagtoo kan Cristo, ngan diri pinaagi hin pagbuhat han ipinapagtuman han Balaod. Kay waray tawo nga matadong ha atubangan han Dyos pinaagi hin pagbuhat han ipinapagtuman han Balaod.¹⁷ Niyan kon ha amon pagtalinguha nga magmatadong kami ha atubangan han Dyos pinaagi han amon pakig-usa kan Cristo, mahisabotan nga makasasala kami sugad han mga Hentil, karuyag ba sidngon hini nga hi Cristo natugot nga kita makasala? Diri!¹⁸ Kon akon na liwat aydon an paagi han Balaod nga akon na ginbayaan, nagpapasabot ini nga ako usa nga nagtatatalpas han Balaod.¹⁹ Kundi kon mahitungod la han Balaod, patay na ako—ginpatay ako han Balaod ngahaw, basi mabuhi ako para han Dyos. Ginpatay ako upod kan Cristo dida ha kros,²⁰ sanglit an akon kinabuhi diri na akon, kundi kan Cristo nga nag-uukoy dinhe ha akon. Ini nga kinabuhi nga nabubuhian ko yana, pinaagi ini hin pagtoo han Anak han Dyos nga naghigugma ha akon ngan naghatag han iya kinabuhi tungod ha akon.²¹ Diri ko ginsasalikway an ginbuhat han Dyos pinaagi kan Cristo. Kon an tawo matadong pa ha atubangan han Dyos pinaagi han Balaod, an karuyag sidngon nga waray la hinungdan an pagkamatay ni Cristo!

3 Mga lurong kamo nga mga taga-Galacia! Ha akon paghunahuna ginlumay gud kamo! Iginpahayag namon hin dayag ha iyo atubangan an kamatayon ni Cristo ha kros!² Batona daw ako hini la nga usa nga butang: kinarawat ba niyo an Espiritu han Dyos pinaagi hin pagbuhat han ipinapagtuman han Balaod, o pinaagi hin pamati ngan pagtoo han Maupay nga Sumat?³ Kay ano nga nasugad kamo hin ka lurong! Nagtikang kamo pinaagi han Espiritu han Dyos; tataposon ba niyo yana pinaagi han iyo kalugaringon nga gahom?⁴ Nawaray gudla kapulsanan an ngatanan niyo nga gin-agian? Waray ruhaduha nga mayada hini karuyag sidngon.⁵ Naghatag ba ha iyo an Dyos han Espiritu, ngan nagbubuhat ba hin mga milagro ha butnga niyo tungod nga nagbubuhat kamo han ipinapagtuman han Balaod, o tungod nga namamati ngan natoo kamo han Maupay nga Sumat?⁶ Hunahunaa daw hi Abraham, sumala han siring han Kasuratan: "Sinmarig hiya han Dyos, ngan tungod han iya pagtoo ginkarawat hiya nga matadong han Dyos."⁷ Sanglit hibaroi niyo nga an mga tawo nga may-ada pagtoo amo an matuod nga mga tulin ni Abraham.⁸ Nahisurat na ha Kasuratan hadto pa gud, nga iiisipon nga matadong ha atubangan han Dyos an mga Hentil pinaagi han ira pagtoo. Sanglit iginsangyaw ngadaan han Kasuratan, an Maupay nga Sumat ngadto kan Abraham: "Pinaagi ha imo pagpapakaupayon han Dyos an

ngatanan nga katawhan ha tuna."⁹ Tinmoo hi Abraham ngan ginpakaupay hiya han Dyos; sanglit sugad ha iya pagpapakaupayon man han Dyos an ngatanan nga natoo.¹⁰ An natapod dida hin pagsugot han Balaod nag-uukoy pa ha ilarom han sirot han Dyos. Kay nasiring an Kasuratan, "An diri dayuday nagsusugot han ngatanan nga nahisurat ha basahan han Balaod, aada ha ilarom han kanan Dyos sirot!"¹¹ Yana dayag kaupay nga waray pag-iisipon nga matadong ha atubangan han Dyos pinaagi han Balaod; kay nasiring an Kasuratan, "Mabubuhi pinaagi hin pagtoo hiya nga pag-iisipon nga matadong ha atubangan han Dyos."¹² Kundi an Balaod waray panginlabot han pagtoo. Lugod sumala han siring han Kasuratan, "An nagbubuhat han ngatanan nga ipinapagtuman han Balaod mabubuhi pinaagi han Balaod."¹³ Kundi gintubos kita ni Cristo tikang han gaba nga dara han Balaod pinaagi hin kahimo han iya kalugaringon nga gaba tungod ha aton; kay sumala han siring han Kasuratan, "Aada ha ilarom han gaba han Dyos an bisan hin-o nga bitayon ha kahoy."¹⁴ Ginbuhat ini ni Cristo basi pinaagi ha iya ighatag ha mga Hentil an kaupayan nga iginsaad han Dyos kan Abraham, ngan basi makarawat naton an Espiritu nga iginsaad han Dyos pinaagi hin pagtoo.¹⁵ Kabugtoan, magamit ako hin agsob hibatian nga pananglit: kon nagkakasabot in duha ka tawo ngan nagpipirma hin ginsaaran, waray makakapara hito nga ginsaaro waray liwat makakadugang hin bisan ano.¹⁶ Niyan nagsaad an Dyos kan Abraham ngan ha iya tulin. Diri nasiring an kasuratan, "Ngan ha imo mga tulin," nga an kahulogan, damo nga katawhan. Nasiring ito, "Ngan ha imo tulin," nga an kahulogan, usa la ka tawo, ngan amo hi Cristo.¹⁷ Sugad hini an buot ko sidngon: nakigsabot an Dyos ngan nagsaad hiya hin pagtuman hito. An Balaod nga ihinatag kahuman hin upat ka gatos ug traynta ka tuig, diri makabungkag hito nga ginsaaran ngan makakapara han saad han Dyos.¹⁸ Kay kon an ighatag han Dyos nasarig han Balaod, diri na ito nasarig ha iya saad. Kundi tungod nga iginsaad man ito han Dyos, amo nga ighatag ito niya kan Abraham.¹⁹ Niyan ano man an tuyó han Balaod? Igidugang ito basi pagpakita kon ano an kasayapanan, ngan ginlarang nga magpapadayon ito tubtob la han pag-abot han tulin ni Abraham nga amo hi Cristo, ngan girhimo an saad para ha iya. Ighatag an Balaod pinaagi hin mga anghel, upod in usa nga tawo nga magturuhay.²⁰ Kundi waray kinahanglan hin magturuhay kon may uusa la ka tawo; ngan uusa la an Dyos.²¹ Karuyag ba sidngon hini nga nasupak an Balaod han mga saad han Dyos? Diri, ngan diri gud! Kay kon may ighatag pa nga balaod nga makakaghatac hin kinabuhi ha mga tawo, pag-iisipon unta nga matadong ha atubangan han Dyos an tawo pinaagi hin balaod.²² Kundi nasiring an Kasuratan, nga aada ha ilarom han gahom han sala an bug-os nga kalibutan, basi ighatag man ngadto han mga natoo an hatac nga iginsaad pinasikad ha pagtoo kan Jesu-Cristo.²³ Kundi han waray pa aabot an panahon han pagtoo, ginpriso kita ngatanan han Balaod tubtob nga mahipadayag ini nga tiarabot nga pagtoo.²⁴ Sanglit an Balaod an magmarangno ha aton tubtob han pag-abot ni Cristo, basi pag-isipon kita nga matadong ha atubangan han Dyos pinaagi hin pagtoo.²⁵ Yana nga aanhi na an panahon han pagtoo, diri na magmarangno ha aton an Balaod.²⁶ Pinaagi hin pagtoo kan Cristo Jesus ngin anak kamo ngatanan han Dyos.²⁷ Ginbunyagan kamo ngan nahiisa na kamo kan Cristo, sanglit gin-angkon niyo

an mga kinaiya ni Cristo ngahaw. ²⁸Sanglit waray na kalainan an mga Judiyo ngan an mga Hentil, an mga oripon ngan an mga talwas, an kababayen-an ngan an kalalaken-an; uusa la kamo ngatanan ha pakig-usa kan Cristo Jesus. ²⁹Kon kan Cristo na kamo, mga tulin kamo ni Abraham, ngan makarawat kamo han iginsaad han Dyos.

4 Kundi ha pagpadayon: an anak nga makarawat han hiagi han iya amay gintatagad sugad la hin oripon kon bata pa hiya, bisan kon hiya an tinuod nga sumurunod hini ngatanan. ²Samtang nga bata pa hiya may mga tawo nga maninimangno ha iya ngan magpapalakat han iya pakabuhi tubtob han takna nga igintalaan han amay niya. ³Ha sugad nga kaagi mga oripon kita liwat han naghahadi nga mga espiritu han kalibutan, han bata pa kita babinhan mga butang nga espirituhanon. ⁴Kundi han pag-abot na han igo nga panahon, ginpakanhi han Dyos an iya kalugaringon nga Anak. Kinmanhi hiya usa ngan anak hin tunanon nga iroy, ngan nag-ukoy ha ubos han Balaod han mga Judiyo, ⁵hin pagtubos hadton mga sakop han Balaod, basi mahimo kita ngan anak han Dyos. ⁶Ha pagpakita ngan anak kamo niya, ginpakanhi han Dyos ha aton mga kasingkasing an Espiritu han iya Anak, an Espiritu nga natawag, "Amay, akon Amay." ⁷Sanglit diri na kamo mga oripon, kundi mga anak, ngan tungod ngan anak na man kamo niya, mahatag an Dyos ha iyo han ngatanan ngan iya para han iya mga anak. ⁸Han nag-agii ngan panahon diri kamo nakilala han Dyos, sanglit mga oripon kamo hin mga diyosdiyos. ⁹Kundi yana ngan nakilala na kamo han Dyos—o sisidngon ko lugod, yana ngan kinikilala na kamo han Dyos, naunan-o ngan karuyag na liwat niyo pagbalik ngadto hito ngan magluya ngan magpakkalolooy ngan naghahadi ngan mga espiritu? Kay ano ngan karuyag na liwat kamo magpaoripon ha ira? ¹⁰May niyo linain ngan pagsalin-urog hin mga adlaw, mga bulan, mga panahon, ngan mga tuig. ¹¹Nababaraka ako ha iyo! Mahihimo ba ngan mawaray la kapusanan an ngatanan ngan buhat ko para ha iyo? ¹²Nakikimalooy ako ha iyo, kabugtoan ko, ngan masugad unta kamo ha akon. Kon baga sidngon sugad man ako ha iyo. Waray kamo nabuhat ngan maraot ha akon. ¹³Diri pa kamo manggalimot kay ano ngan nagwali ako ha iyo han Maupay ngan Sumat hadton una ngan higayon; tungod adto kay masakit ako. ¹⁴Waray ako niyo pagtamaya o igsalikway, bisan kon dako ngan pakasagipo ha iyo an akon masakitong ngan lawas. Lugod ginkarawat ako niyo sugad hin anghel han Dyos; ginkarawat ako niyo sugad han pagkarawat niyo kan Cristo Jesus. ¹⁵Malipayon kamo hin duro hadto ug yana! Ano na an nahinabo ha iyo? Makakasiring ako ngan hini hiunong ha iyo: kon mahihimo la lukaton niyo an iyo mga mata ngan ihatag niyo ha akon. ¹⁶Nahimo ba ngan kaaway ako niyo yana tungod kay nagsumat ako ha iyo han kamatuoran? ¹⁷May-ada mga tawo ngan karuyag hin pagkabig ha iyo, kundi diri maupay an ira mga tuyo. An ira karuyag amo ngan mahibulag kamo ha akon, basi mahisuk kamo ha ira. ¹⁸Niyan maupay gad kon dayuday tumanon naton an aton maupay ngan panuyo—matuod gud ini ngan diri la kon aada ako upod ha iyo. ¹⁹Mga hinigugma ko ngan mga anak! Sugad ako hin usa ngan iroy ngan tipag-aranak, binabati ko in sugad ngan pag-antos tungod ha iyo tubtob ngan mahiladawan ha iyo an kinaiya ni Cristo. ²⁰Karuyag ko unta ngan upod ako ha iyo yana basi maliwat an akon hunahuna babinhan ha iyo. Duro iton akon kabaraka ha iyo. ²¹Tugoti ako hin pagpakiha ha iyo ngan karuyag magpasakop

han Balaod: diri ba kamo nabati han siring han Balaod? ²²Nagsiring an Kasuratan ngan may duha ngan anak ngan lalake hi Abraham, an usa anak hin oripon ngan babaye, an ikaduha anak hin talwas ngan babaye. ²³An anak han oripon ngan babaye na tawo ha naaraan ngan paagi, kundi an anak han talwas ngan babaye natawo sugad ngan bunga han saad han Dyos. ²⁴Usa ini ngan pananglitan: an duha ngan babaye amo an duha ngan ginsaaran. An usa amo hi Agar tikang ha bukid han Sinai kanay mga anak natawo ngan oripon. ²⁵Hi Agar amo an bukid ha Sinai ha Arabia, ngan amo hiya yana an natindog han syudad han Jerusalem, tungod kay oripon hiya upod an iya mga anak. ²⁶Kundi an langitnon ngan Jerusalem diri oripon ngan amo hiya an aton iroy. ²⁷Kay nasiring an Kasuratan, "Magmalipayon ka, babaye ngan baw-as! Goliat hin kalipay, ikaw ngan waray gud umabat han mga pag-antos hin pag-anak! Kay magdadaramo pa an mga anak han babaye ngan binayaan kay han babaye ngan nag-ukoy upod han iya bana." ²⁸Yana, kabugtoan ko, sugad kan Isaac mga anak kita han Dyos tungod han iya saad. ²⁹Hadto ngan panahon an anak ngan natawo tungod han Espiritu han Dyos ginpakurian han igin-anak han naaraan ngan paagi hin katawo; ngan amo man ini an nahinabo yana. ³⁰Kundi ano an siring han Kasuratan? Nasiring, "Paiwasa an oripon ngan babaye ngan an iya anak; kay diri kababahinan an anak han oripon ngan babaye han malon han anak han talwas ngan babaye." ³¹Sanglit, kabugtoan ko, diri kita mga anak han oripon ngan babaye, kundi han talwas ngan babaye.

5 Aton na an kagawasan; hi Cristo an nagtalwas ha aton! Sanglit tindog ngan marig-on kamo sugad hin talwas ngan ayaw na gud kamo pagpaoripon. ²Pamat! Ako, hi Pablo, nagsusumat ha iyo hini: kon magpatori kamo, karuyag sidngon ngan waray na gud pulos hi Cristo ha iyo. ³Liliwaton ko pagpahinumdom han tawo ngan mapatori, ngan napipirit hiya hin pagtuman han bug-os ngan Balaod. ⁴Kamo ngan karuyag magmatadong ha atubangan han Dyos pinaagi hin pagtuman han Balaod, nahimulag na kamo kan Cristo, ngan nahigawas na kamo han grasya han Dyos. ⁵Kay para ha amon naglalaom kami ngan iisipon kami han Dyos ngan matadong ha iya atubangan. Amo ini an amon ginhuhulat pinaagi han gahom han Espiritu han Dyos ngan nagbubuhat dinhe ha amon pinaagi han amon pagtoo. ⁶Kay kon nakig-usa na kita kan Cristo Jesus, ma tinori ka o diri, diri ini kinahanglan; an ginkikinahanglan amo an buhi ngan pagtoo pinaagi hin gugma. ⁷Maupay na man adto ngan iyo ginbuhat! Hin-o ba in nagpaundang ha iyo hin pagsugot han kamatuoran? Gin-unan-o ba niya paghugay ha iyo? ⁸Waray ito buhata han Dyos ngan nagtawag ha iyo. ⁹Siring pa nira, "Gutiay la ngan patubo an kinahanglan hin pagpatubo han bug-os ngan minasa." ¹⁰Kundi may pagsarig la gihapon ako ha iyo. An aton kinabuhi ngan nahiusa han Ginoo amo an nakakapatapod ha akon ngan diri kamo mag-iiba hin hunahuna. Ngan pag-sisirotan han Dyos an tawo ngan nagsasamok ha iyo, bisan kon hin-o hiya. ¹¹Kundi an para ha akon, kabugtoan, kay ano ngan ginpakurian pa man ako kon nagpapadayon man ako hin pagwali ngan kinahanglanon an pagtori? Kon matuod pa ito, diri unta makaurulang an pagwali ko hiunong han kros ni Cristo. ¹²Karuyag ko unta ngan diri la hira magpatori, kundi magpakapon pa ha ira ngahaw adton mga tawo ngan nagsasamok ha iyo. ¹³Mahitungod na man ha iyo, kabugtoan ko, gintawag kamo basi matalwas. Kundi

ayaw itugot nga ini nga kagawasan mahimo nga baribad basi makagpasagad la kamo han iyo lawasnon nga mga karuyagon. Lugod himoa nga an gugma amo an mag-aghat han iyo pag-alagad han iba.¹⁴ Kay natitig-ob dida hin usa nga sugo an bug-os nga Balaod: "Higugmaa an imo igkasi tawo sugad han imo kalugaringon."¹⁵ Kundi kon magsugad kamo hin mga ihalas nga mananap, nga mag-papaunay-unay kamo hin pagtukob ug paghaklam, pagbantay kamo nga diri kamo maubos hin kapuo.¹⁶ Amo ini an akon igsisiring ha iyo: papaghadia an Espiritu han iyo kinabuhi ngan ayaw patakasi an mga ungara han iyo lawasnon nga kinaiya.¹⁷ Kay an karuyagon han aton lawasnon nga kinaiya nalaris han karuyagon han Espiritu, ngan an karuyagon han Espiritu nalaris han karuyagon han lawasnon nga kinaiya. Nagkakatipa ini nga duha, ngan karuyag sidngon hini nga diri kamo makakahimo han iyo karuyag buhaton.¹⁸ Kon maghadi ha iyo an Espiritu, diri na kamo sakop han Balaod.¹⁹ Dayag kaupay an binubuhat han lawasnon nga kinaiya. Makikita ini dida han malaw-ay, mahugaw, ngan mangil-ad nga mga panggawi;²⁰ ha pagsingba hin mga diyosdiyos, pagdiwata, pagdinumtanay, pag-aruaraway, pag-inabughoay, pagkasina, pagkahalot, pagkaburublag;²¹ pagpaawaawa, paghinubog, mangil-ad nga mga pagkalipay, ngan iba pa nga mga butang nga sugad hini. Ginpapahimangno ko kamo yana, sugad han ginbuhat ko hadto: diri masasakop han Ginhadian han Dyos adton nagbubuhat hini nga mga butang.²² Kundi nabunga an Espiritu hin gugma, kalipay, kamurayaw, pagpaillob, pagkaloo, pagkamaupay, pagkamatinumanon,²³ pagpabos, ngan pagpugong han kalugaringon. Diri ini hira nasupak han Balaod.²⁴ Ngan ginpatay na han mga sakop ni Cristo Jesus an ira lawasnon nga kinaiya, upod an ngatanan nga kaipahon ngan mga karuyagon.²⁵ Naghatag na ha aton hin kinabuhi an Espiritu; kinahanglan hiya liwat an magbuot han aton kinabuhi.²⁶ Kinahanglan diri kita magmapinahitas-on, o magmainunggiton, o maginabughoay.

6 Kabugtoan ko, kon may hibaroan nga may-ada usa nga nagbubuhat hin bisan ano nga kasayapanan, adton mga makusog in pagtoo amo an magpabalik ha iya; kundi kinahanglan buhaton niyo ini ha malumo nga paagi. Ngan bantayi man niyo an iyo kalugaringon basi diri kamo masulay.² Magbinuligay kamo hin pagpas-an han iyo mga

darad-on, ngan pinaagi hini makakatumuan kamo han balaod ni Cristo.³ Kon may maghunahuna nga importante hiya, ngan ha kamatuoran diri man ngay-an, ginlilimbongan la niya an iya kalugaringon.⁴ Kinahanglan maghukom an kada usa han iya kalugaringon nga panggawi. Kon maupay ito, makakaparayaw hiya han iya nabuhat hin waray kinahanglan hin pagtanding hito han nabuhat han iba.⁵ Kay magpapas-an an kada usa han iya kalugaringon nga darad-on.⁶ An tawo nga gintututdoan han Cristiano nga mensahe, kinahanglan magpaangbit han iya magturudo han ngatanan nga mag-upay nga mga butang niya.⁷ Ayaw paglimbongi an iyo kalugaringon; waray makakaglimbong han Dyos. Kon ano an igtanom han tawo, amo man an iya pag-aanihon.⁸ Kon magtanom hiya dida han uma han iya lawasnon nga mga karuyagon, tikang hini nga mga karuyagon mag-aani hiya han kamatayon; kon magtanom hiya dida han uma han Espiritu, tikang han Espiritu mag-aani hiya han dayon nga kinabuhi.⁹ Sanglit ayaw kita paghinubyu hin pagbuhat hin maupay; kay kon magpadayon kita, maabot an panahon nga mag-aani kita.¹⁰ Sanglit ha kada panahon nga may higayon kita, magbuhat kita hin maupay ha ngatanan, kundi labi na gud han mga sakop han aton panimalay hin pagtoo.¹¹ Kitaa niyo kon ano kadagko an mga litra nga akon iginsusurat yana ha akon kalugaringon nga kamot!¹² Hira nga naparayaw ngan naghihinnambog han mga butang nga kinikita ha gawas, amo an nagpipirit hin pagtori ha iyo. Kundi ira ini ginbubuhat basi la diri hira pagpakurian tungod han kros ni Cristo.¹³ Bisan adton mga napatori diri ngani nagtutuman han Balaod; karuyag nira nga matori kamo basi makaparayaw hira nga nagtuman kamo hini nga lawasnon nga seremonyas.¹⁴ Kundi an para ha akon, an kros gud la han aton Ginoo Jesu-Cristo an akon ipaparayaw; kay pinaagi han iya kros patay na an kalibutan para ha akon, ngan patay na ako para han kalibutan.¹⁵ Waray sapayan kon tinori o diri tinori an tawo. An kinahanglanon gud amo nga mabag-o hiya.¹⁶ Para hadton nagsusunod hini nga lagda ha ira kinabuhi, mag-upod unta ha ira ngan ha ngatanan nga mga tawo han Dyos an kamurayaw ngan kalooi han Dyos!¹⁷ Ha kataposan: tikang yana waray na unta magsamok ha akon, kay nagpapakita an mga ulat ha akon lawas nga oripon ako ni Jesus.¹⁸ Maada unta ha iyo ngatanan, kabugtoan ko, an grasya han aton Ginoo Jesu-Cristo. Amen.

EFESO

1 Tikang kan Pablo nga apostol ni Cristo Jesus, tungod han kaburut-on han Dyos— Ngadto han mga magtinuhon nga nag-uukoy ha Efeso, nga mga matinumanon kan Cristo Jesus: **2** Tagan unta kamo han Dyos nga aton Amay ngan han Ginoo Jesu-Cristo hin grasya ngan kamurrayaw. **3** Magpasalamat kita han Dyos nga Amay han aton Ginoo Jesu-Cristo! Kay ha aton pakig-usa kan Cristo gintagan kita niya hin mga kaupayan pinaagi hin paghatag ha aton han ngatanan nga espirituhanon nga kaupayan tikang ha langit. **4** Ginpili kita ngadaan han Dyos nga maiya kita dida kan Cristo, han waray pa paghimoa an kalibutan, basi mabaraan kita ngan mawaray sayop ha atubangan niya. Tungod han iya gugma, **5** an Dyos daan naglarang nga pinaagi kan Jesu-Cristo, aangkonon kita nga iya mga anak—amo ini an iya kalipay ngan an iya tuyo. **6** Pagdayawon ta an Dyos tungod han iya mahimayaon nga grasya nga iginhatag ha aton pinaagi han iya hinigugma nga Anak! **7** Kay natalwas kita pinaagi han kamatayon ni Cristo, ha aton pa, ginpasaylo an aton mga sala. Pagkadako han grasya han Dyos, **8** nga iya iginhatag ha aton hin waray sukol! Ha bug-os niya nga kinaadman ngan hibaro **9** ginbuhat han Dyos an iya nahunahunaan, ngan iginpasabot niya ha aton an iya kaburut-on hin paghingpit pinaagi kan Cristo. **10** Ini nga kaburut-on hin paghingpit han mga butang kon umabot na an igo nga panahon, amo an paguerosa han ngatanan nga mga binuhat ha langit ngan ha tuna, dida kan Cristo nga amo an pangulo. **11** Nahihimo an ngatanan nga mga butang sumala han kaburut-on ngan paglarang han Dyos. Ginpili han Dyos kami nga mga Judiyo nga maiya kalugaringon nga mga tawo pinaagi hin pakig-usa kan Cristo, tungod han iya kalugaringon nga tuyo nga pinasikad dida han iya pagbuot tikang pa gud ha tinikan-gan. **12** Sanglit kita nga una maglaom kan Cristo magdayaw kita han himaya han Dyos. **13** Ngan amo liwat an mahitungod ha iyo: han pakabati niyo han matuod nga mensahe, an Maupay nga Sumat nga nagdara ha iyo han katalwasan, nahimo kamo nga mga tawo han Dyos. Nagtoo kamo kan Cristo, ngan ipinatik han Dyos dida ha iyo an iya pagkatagiha iyo, pinaagi hin paghatag ha iyo han iya iginsaad nga Espiritu Santo. **14** An Espiritu amo an karig-on nga makarawat kita han kanan Dyos iginsaad han iya mga tawo, ngan nagpasarig liwat ha aton nga mahatag an Dyos hin hingpit nga kagawasan ngadto han iya mga sakop. Pagdayawon ta an iya himaya! **15** Tungod hini, tikang ako makabati han iyo pagtoo han Ginoo nga Jesus ngan han iyo paghigugma han ngatanan nga mga tawo han Dyos, **16** waray ako humunong hin pagpasalamat han Dyos tungod ha iyo. Hinnunumdoman ko kamo ha akon mga pagampo. **17** Nahangyo ako han Dyos han aton Ginoo Jesu-Cristo, an harangdon nga Amay, nga ihatag ha iyo an Espiritu han kinaadman basi magmaaram kamo, ngan amo an magpapadayag han Dyos ha iyo, basi kumilala kamo ha iyo. **18** Ginhahangyo ko nga mabuksan unta an iyo mga hu-

nahuna, basi hibaroan niyo an paglaom nga tungod hini gintawag kamo niya, kon ano kahura an makaaramdok nga mga kaupayan nga iya iginsaad han iya mga tawo, **19** ngan kon ano ka dako an iya gahom nga nagbubuhat dinhe ha aton nga natoo. Ini nga gahom nga aanhi ha aton amo ngahaw an gamhanan nga kusog **20** nga ginamit niya hin pagbanhaw ngan pagpalingkod kan Cristo ha iya tuo didto ha langit. **21** Naghahadi hi Cristo didto labaw han ngatanan nga langitnon nga mga punoan, mga magbu-ruot, kagamhanan, ngan mga ginoo. May-ada niya ngaran nga labaw han ngatanan nga ngaran hin kagamhanan dinhe hini nga kalibutan ngan didto han masunod. **22** Iginbutang han Dyos ha ubos han pagdumara ni Cristo an ngatanan nga mga butang, ngan igintubyen hiya ngada han singbahan usa ngan labaw nga Ginoo han ngatanan nga mga butang. **23** An singbahan amo an lawas ni Cristo, an kahingpitniya niya nga amo ngahaw an naghihingpit han ngatanan nga mga butang ha ngatanan nga dapit.

2 Hadto anay mga patay kamo ha espiritu tungod han iyo mga pagtalapas ngan mga sala. **2** Ginsunod niyo hadto an maraot nga paagi han kalibutan; nagsugot kamo han punoan han espirituhanon nga mga gahom ha kahilagan ha kahitas-an, an espiritu nga naghahadi han mga tawo nga nalaris han Dyos. **3** Sugad kita ngatanan ha ira hadto anay, ngan nag-uukoy kita sumala han aton lawasnon nga mga karuyagon ngan asay naton ginbuhat an naangay han mga karuyagon han aton kalugaringon nga mga lawas ngan hunahuna. Sugad han iba, dida hini nga aton hin-aaraan nga kamutangan, aton kapalaran an pag-antos han kapungot han Dyos. **4** Kundi labis an pagkalooey han Dyos ha aton, ngan labi na an iya paghigugma ha aton, **5** nga samtang mga patay pa kita ha espiritu tungod han aton mga pagtalapas, ginbanhaw kita niya upod kan Cristo. Natawas kamo tungod han grasya han Dyos. **6** Ha aton pakig-usa kan Cristo Jesus, ginbanhaw kita upod ha iya basi maghadi kita kaupod niya didto ha langit. **7** Ginbuhat ini niya ha pagpakita ha ngatanan nga tiarobot nga panahon han labi nga pagkadako han iya grasya, dida han gugma nga iginpakita niya ha aton pinaagi kan Cristo Jesus. **8** Kay pinaagi hin pagtoo, natalwas kamo tungod han grasya han Dyos. Diri ini iyo kalugaringon nga buhat, kundi hatag gud la ini han Dyos. **9** Waray gud niyo dinhe sadang ipanhambog, tungod nga diri ini bunga han iyo kalugaringon nga mga buhat. **10** An Dyos amo an aton Magburuhat, ngan ha aton pakig-usa kan Cristo Jesus, ginhimo kita niya para hin kinabuhi nga mag-upay an mga binuhatan, ngan gin-aandam na niya nga aton pagtutumanon. **11** Kamo nga mga Hentil ha pagkatawo—siring pa han mga Judiyo “an diri mga tinori”—ngan nasiring nga mga tinori hira, panumdoma niyo kon ano an iyo kahimtang hadto anay. (An ha lawas la ini nga buhat.) **12** Bulag kamo kan Cristo hadto nga panahon. Mga lumalangyaw la kamo ngan diri kamo sakop han pinili nga mga tawo han Dyos. Waray kamo labot han

mga ginsaaran nga natikang han mga saad han Dyos han iya mga tawo. Nag-ukoy kamo dinhe hini nga kalibutan hin waray paglaom ngan waray Dyos.¹³ Kundi yana ha pakig-usa kan Cristo Jesus, kamo nga hadto anay nahirayo han Dyos, nahirani na pinaagi han kamatayon ni Cristo.¹⁴ Kay hi Cristo ngahaw an nagdara nganhi ha aton han kalinaw pinaagi hin paghimoa han mga Judiyo ngan han mga Hentil nga usa la nga mga tawo han Dyos. Pinaagi han iya kalugaringon nga lawas ginbungkag niya an bungbung nga nagbulag ngan naghimo ha ira nga magkaaway.¹⁵ Ginpara niya an Balaod han mga Judiyo, upod an mga sugo ngan mga turumanon basi maghimo tikang han mga Judiyo ngan mga Hentil hin usa nga bag-o nga mga tawo nga kausa niya ngahaw, ngan tungod hini ihahatag an kalinaw.¹⁶ Pinaagi han iya kamatayon ha kros ginbungkag ni Cristo an ira pagkaaway; pinaagi han kros gintig-ob niya an duha nga katawhan ngadto hin usa la nga lawas, ngan iginpahiholi hira ngadto sa Dyos.¹⁷ Sanglit inmabot hi Cristo ngan nagwali han Maupay nga Sumat han kalinaw ha ngatanan—ha iyo nga mga Hentil nga hirayo ha Dyos ngan ha iyo nga mga Judiyo nga hirani ha iya.¹⁸ Pinaagi kan Cristo kita ngatanan, an mga Judiyo ngan mga Hentil, makakadangop na kita, dida hin usa la nga Espiritu, ha atubangan han Amay.¹⁹ Sanglit diri na mga lumalangyaw o mga dumuruong kamo nga mga Hentil; mga igkasi mga tuminungnong na kamo han mga tawo han Dyos, ngan mga kaapi na han panimalay han Dyos.²⁰ Gintukod na liwat kamo ha patukoranan nga iginpahimutang han mga apostoles ngan mga manaragna, nga hi Cristo Jesus ngahaw amo an puno nga patukoranan.²¹ Amo hiya an nahawid han bug-os nga balay, ngan nagpapadako ngadto hin usa nga templo nga baraan han Ginoo.²² Ha pakig-usa ha iya, kaupod an ngatanan nga mga magtinuhon, gintitindog liwat kamo nga usa nga balay diin nag-uokoy an Dyos pinaagi han iya Espiritu.

3 Tungod hini, ako, hi Pablo nga binilanggo tungod kan Cristo Jesus para ha iyo nga mga Hentil nag-aampo ngadto han Dyos.² Waray ruhaduha nga hinbatian na niyo nga an Dyos pinaagi han iya grasya, naghatag ha akon hini nga buruhaton para han iyo kaupayan.³ Iginpadayag han Dyos an iya tinago nga pagburot-an ngan iginpahibaro niya ha akon. (Nagsurat ako hin halipot hiunong hini,⁴ ngan kon iyo basahon an akon ginsurat, hibabaroan niyo an akon hinsabotan mahitungod han tinago mahitungod kan Cristo.)⁵ Han naglabay nga mga panahon waray pagsumati an mga tawo hini nga tinago, kundi iginpadyag na yana han Dyos ngadto han iya baraan nga mga apostoles ngan mga manaragna pinaagi han Espiritu.⁶ Amo ini an tinago: pinaagi han Maupay nga Sumat may bahin na an mga Hentil, kaupod han mga Judiyo, han mga kaupayan han Dyos; mga kaapi na hira han usa la nga lawas, ngan naangbit na hira han iginsaad han Dyos pinaagi kan Cristo Jesus.⁷ Ginhimo ako nga surugoon han Maupay nga Sumat tungod han kanan Dyos talagsaon nga hatag, nga iginhatac niya ha akon pinaagi han iya gahom.⁸ Uruubos pa ako han giubosi han ngatanan nga mga tawo han Dyos; kundi iginhatac ha akon han Dyos ini nga talagsaon nga higayon hin pagdara ngadto han mga Hentil han Maupay nga Sumat mahitungod han diri maiihap nga mga manggad ni Cristo,⁹ ngan pagpakita ha ngatanan nga mga tawo kon uunahan hin katuman an tinago nga pagburot-an han Dyos. Han naglabay nga mga panahon waray ini nga tinago ipa-

dayag han Dyos nga Magburuhat han ngatanan ngan mga butang,¹⁰ basi yana ngan panahon, pinaagi han singbahan, hibaroan unta han langitnon nga mga punoan ngan mga kagamhanan ha langit an kinaadman han Dyos, ha magkalainlain niya ngan mga paagi.¹¹ Ginbuhat ini han Dyos sumala han iya dayon ngan panuyo, ngan iya nahimo pinaagi kan Cristo Jesus ngan aton Ginoo.¹² Ha pakig-usa ha iya, ngan pinaagi han aton pagsarig ha iya, may-ada na kita kagawasan hin pagdangop ha atubangan han Dyos upod an bug-os nga pagtапod.¹³ Sanglit nahangyo ako ha iyo nga diri kamo magturaw tungod nga nag-aantos ako para ha iyo; para ha iyo kaupayan ini ngatanan.¹⁴ Sanglit tungod hini, naluhod ako ha atubangan han Amay,¹⁵ ngan amo an nahatag han matuod nga ngaran ha tagsa ngan panimalay ha langit ngan ha tuna.¹⁶ Ginhahangyo ko an Dyos tungod han damo ngan grasya, ngan tagan kamo hin gahom pinaagi han iya Espiritu hin pagparig-on han iyo espirituhanon nga kinabuhi,¹⁷ ngan mag-ukoy hi Cristo dida ha iyo mga kasingkasing pinaagi hin pagtoo. Nag-aampo ako ngan gugma an maghadi han iyo kinabuhi¹⁸ basi kaupod an ngatanan nga mga tawo han Dyos, makaangkon kamo han gahom hin pagsabot kon ano an kahiluag, kahilaba, kahitaas, ngan kahilarom han gugma ni Cristo.¹⁹ Tinuod, hibaroan unta niyo an iya gugma—bisan kon diri hingpit an iyo paghibaro—ngan tungod hini mapuno kamo han hingpit nga kabug-osan han pagka Dyos.²⁰ Dayawon an Dyos kanay gahom aanchi ha aton ngan angay makahatag hin labaw pa han aton inaaro ug ginhuhunahuna;²¹ dayawon ta hiya dida ha singbahan ug dida kan Cristo tubtob ha katubtoban. Matuman kunta.

4 Sanglit ako nga binilanggo tungod kay nag-aalagad han Ginoo, nag-aaghat ha iyo nga mag-ukoy kamo hin kinabuhi nga angay han buruhaton nga iginhatac han Dyos dida han pagtawga ha iyo.² Dayuday mapinaubsanong kamo, maaghop, ngan mailobon kamo. Ipakita an iyo gugma pinaagi hin pakialayon han iba.³ Talinguhaa an pagpadayon han pagkaurosa nga iginhatac han Espiritu, pinaagi han kamurayaw nga naggagapos ha iyo.⁴ May-ada usa ngan lawas ngan usa ngan Espiritu, sugad ngan may-ada usa ngan paglaom ngan tungod hini gintawag kamo han Dyos.⁵ May-ada usa ngan Ginoo, usa ngan pagtoo, usa ngan pagbunyag;⁶ may-ada usa ngan Dyos ngan Amay han ngatanan nga katawhan, ngan amo an Ginoo han ngatanan, ngan nagbubuhat pinaagi han ngatanan, ngan aada han ngatanan.⁷ An kada usa ha aton tinagan hin upa, sumala han ginhabinbahin ni Cristo.⁸ Sumala han siring han Kasuratan, “Han pagsaka niya ha kahitas-an, igin-upod niya in damo ngan mga bihang; gintagan niya hin mga upa an mga tawo.”⁹ Niyan ano man an kahulogan han “pagsaka niya”? Karuyag sidngon nga linmusad hiya anay—ha aton pa, ngadto ha kahiladman han tuna.¹⁰ Sanglit adton linmusad amo ngahaw an sinmaka ngadto ha igbaw ngan lapos pa han kalangitan, basi hisabotan nga aadto hiya bisan diin nga dapit han bug-os nga kalibutan.¹¹ Amo hiya an “naghatac hin mga upa ha mga tawo”; gintudlok niya an iba ngan magin mga apostoles, an iba ngan magin mga manaragna, an iba ngan magin ebanghelista, an iba ngan magin mga pastor ngan mga magturutdo.¹² Ginbuhat niya ini hin pag-andam han ngatanan nga magtinuhon para han Cristiano ngan pag-alagad hin pagparig-on han lawas ni Cristo.¹³ Sanglit magkakauosa kita dida hin usa la ngan pagtoo ngan pagkilala han Anak han Dyos. Katataporan na kita

nga mga tawo ngan masusugad kita kan Cristo.¹⁴ Diri na kita masusugad han kabataan nga gin-aanod-anod han mga balod ngan ginpapalidpalid han hangin han pagturon-an han maglimbung nga mga tawo nga nagpapasimang han iba ngadto ha kasaypanan, pinaagi han ira hinimohimo nga mga panhugay.¹⁵ Lugod pinaagi hin paghimangraw han kamatuoran, upod an paghigugma, kinahanglan tumubo kita ha ngatanan nga paagi ngadto kan Cristo nga amo an ulo.¹⁶ Ha ilarom han iya pagbuot, nahimumutang hin maupay an ngatanan nga magkalainlain nga babin han lawas, ngan nagkakaturugkop an bug-os nga lawas pinaagi han tagsa nga kaluluthan nga iginbutang para hini nga tuyo. Sanglit kon nagbubuhat an tagsa nga babin han iya katungdanan, natubo ngan nagmamakusog an bug-os nga lawas pinaagi hin gugma.¹⁷ Sanglit ha ngaran han Ginoo, ginpapahimangno ta kamo: ayaw kamo pagpadayon hin pag-ukoy hin kinabuhi sugad han mga diri nakilala han Dyos nga waray pulos an mga panhunahuna,¹⁸ ngan kanay mga hunahuna aada pa ha kasisidman. Waray hira babin han kinabuhi nga iginhahatag han Dyos, kay oraora pa hira hin ka mga tapang ngan ka magtig-a an ulo.¹⁹ Waray hira mga alo; damo an ira magraot nga binuhatan, ngan maglaw-ay hin duro.²⁰ Diri amo ini an iyo hinbaroan hi-unong kan Cristo!²¹ Ha waray ruhaduha nakabati na kamo mahitungod ha iya, ngan tungod kay mga sumusunod man kamo, gintutdoan na kamo han kamatuoran nga aada kan Jesus.²² Sanglit isalikway na niyo an iyo daan nga pagkatawo nga iyo nahigaraan—an daan nga pagkatawo nga mapatay tungod han iya malimbongan nga mga ungara.²³ Kinahanglan mabag-o hin hingpit an iyo mga kasingkasing ngan mga hunahuna.²⁴ Kinahanglan isul-ot niyo an bag-o nga pagkatawo nga ginhimo nga ladawan han Dyos, ngan nagpapahayag ha iya ngahaw dida han matuod nga kinabuhi nga matadong ngan baraan.²⁵ Sanglit ayaw na kamo pagbinuwa! Kinahanglan igsumat niyo an kamatuoran ngadto han iyo bugto, kay mga kaapi kita ngatanan han lawas ni Cristo.²⁶ Kon masina kamo, ayaw itugot nga an kasina matinikangan han imo pakasala; ngan ayaw pagkinasina ha bug-os nga adlaw.²⁷ Ayaw pagtagi hin higayon an Yawa.²⁸ Kinahanglan umukoy na panikas an tikasan, ngan magbudlay hiya basi makaagi hin tangkod nga pakabuhi para han iya kalugaringon, basi makabulig man hiya han mga kablas.²⁹ Ayaw kamo paggamtit ha iyo pagyakan hin makapupungot nga mga pulong. Gamita niyo an mga pulong la nga nakakatabang, an nakakapadasig, ngan angay han kahimtag, basi makaupay an iyo iginyayakan han mga namamatih ha iyo.³⁰ Ngan ayaw niyo pagbidoa an Espiritu Santo han Dyos; kay an Espiritu amo an kanan Dyos tigaman nga iya na kamo, usa ngan karig-onan nga maabot an Adlaw nga tatalwason kamo han Dyos.³¹ Bayai niyo an ngatanan nga maraot nga buot, kapungot, ngan kasina. Ayaw na kamo pagginuliatay o pagpakaalo han iba. Bayai na niyo an bisan ano nga madumtanong nga mga pagbat.³² Lugod magmaloloy-on ngan magmalumo ha kasingkasing para han iba, ngan mag-pinasayloay kamo sugad han pagpasaylo ha iyo han Dyos pinaagi kan Cristo.

5 Kay mga hinigugma man kamo nga anak han Dyos, kinahanglan magtinguha kamo hin pagsubad ha iya.² An gugma kinahanglan maghadi han iyo kinabuhi sugad han paghigugma ni Cristo ha aton, ngan iginhatag an iya kinabuhi tungod ha aton, sugad hin mahamot nga

halad nga nakakalipay han Dyos.³ Tungod kay mga tawo man kamo han Dyos, diri maupay nga hinabihan dida ha iyo in magraot nga buhat sugad han lawasnon nga kalawayan an kamahilas, ug an kahalot.⁴ Ngan diri liwat naangay para ha iyo an paggamit hin maglaw-ay, tinuyaw, o maghugaw nga mga pulong. Gabay lugod magpasalamat kamo han Dyos.⁵ Masisiguro ini niyo: waray tawo nga malaw-ay, mahilas, o halot (kay an kahalot usa nga paagi hin pagsingba hin diyosdiyos) nga makarawat hin babin didto han Ginhadian ni Cristo ngan han Dyos.⁶ Ayaw kamo pagpalimbong bisaan kan kanay pinaagi hin tinuyaw nga mga pulong; tungod hini nga mga butang maabot an kapungot han Dyos ha mga diri nagsusugot ha iya.⁷ Sanglit likayi niyo an sugad nga mga tawo.⁸ Nahigara kamo ngahaw ha pag-ukoy ha kasisidman, kundi tikang kamo mahimo nga mga tawo han Ginoo, aada na kamo ha kapawa. Sanglit kinahanglan mag-ukoy kamo hin kinabuhi sugad hin mga tawo nga sakop na han kapawa.⁹ Kay an kapawa amo an nag-aani han bunga han pagkamaupay, pagkamatadong, ngan kamatuoran.¹⁰ Tinguhaa nga mahibaroan niyo an nakakalipay han Ginoo.¹¹ Ayaw kamo kalisang han waray pulos nga mga butang nga binubuhat han mga tawo nga kanan kasisidman. Lugod dad-a hira ha kapaw-an. (Makaarawod gudman bisaan hin paghimangraw la mahitungod han mga butang nga binubuhat nira hin tago.)¹² Ngan kon madara na ha kapaw-an an ngatanan nga mga butang, dida hito madadayag na hin maupay an ira tinuod nga kinaiya;¹³ kay an bisaano nga nadadayag hin maupay nahimmo nga kapawa. Sanglit nasiring, "Pagmata na, ikaw nga nakaturog, ngan bangon tikang han mga minatay! ngan sisirakan ka ni Cristo."¹⁴ Sanglit bantayi gud an iyo pag-ukoy hini nga kinabuhi yana. Ayaw kamo pag-ukoy hin kinabuhi sugad hin tapang nga mga tawo, kundi sugad hin may kinaadman nga mga tawo.¹⁵ Pahimulos niyo hin maupay an tagsa nga higayon nga iyo maaangkon, kay salaan ini nga mga adlaw.¹⁶ Sanglit ayaw kamo pag-pakalurong, kundi tinguhaa nga masabtan niyo an karuyag han Ginoo ipabuhat ha iyo.¹⁷ Ayaw gud kamo paghubog hin bino kay makakadaot ini ha iyo, kundi mapuno lugod kamo han Espiritu.¹⁸ Magyakan kamo hin mga pulong han mga salmos, mga imno, ngan baraan nga mga karantahan. Magkanta kamo hin mga imno ngan mga salmo ngadto han Ginoo upod in pagdayaw ha iyo mga kasingkasing.¹⁹ Ha ngaran han aton Ginoo Jesu-Cristo, dayuday mapasalamat kamo tungod han ngatanan nga mga butang.²⁰ Pagsinugtanay kamo tungod han iyo pagtahod kan Cristo.²¹ Mga asawa, sugot kamo han iyo bana sugad han pagsugot niyo han Ginoo.²² Kay magburuot an bana han iya asawa, sugad nga magburuot hi Cristo han singbahan; nga hi Cristo ngahaw an Magtaralwas han singbahan nga iya lawas.²³ Sanglit kinahanglan magsugot hin hingpit an mga asawa han ira mga bana, sugad nga nasugot an singbahan kan Cristo.²⁴ Mga bana, higugmaa an iyo asawa sugad han paghigugma ni Cristo han iya singbahan ngan itinubyan niya an iya kinabuhi para han singbahan.²⁵ Ginhuhuat ini niya para hin paghalad han singbahan ngadto sa Dyos pinaagi han iya pulong, katapos paglinisi niya pinaagi hin paghugas niya hin tubig,²⁶ basi ighalad an singbahan ngada ha iya ngahaw—putli, waray dum-it, waray panguros ug bisan ano nga diri nakakahingpit.²⁷ Kinahanglan higugmaon han mga lalake an ira asawa sugad han paghigugma nira han ira kalugaringon nga lawas. An lalake

nga nahigugma han iya asawa nahigugma ha iya ngahaw. (²⁹ Waray tawo nga nagdudumot han iya kalugaringon nga lawas. Lugod ginpapakaon ngan gin-mamangnoan niya, sugad han ginbubuhat ni Cristo han iya singbahan; ³⁰ kay mga kaapi kita han iya lawas.) ³¹ Sumala han siring han Kasuratan, "Tungod hini, mabaya an lalake han iya amay ngan iya iroy, ngan makikigtampo han iya asawa, ngan hira ngan duha mauusa na la nga lawas." ³² May-ada dako nga kamatuoran nga iginpadayag hini nga Kasuratan, ngan ha akon pagsabot, iginpapahinungod ini kan Cristo ngan han iya singbahan. ³³ Kundi para ini liwat ha iyo: kinahanglan an bana humigugma han iya asawa sugad han iya kalugaringon, ngan an asawa kinahanglan tumahod han iya bana.

6 Mga anak, iyo ito Cristianos nga katungdanan hin pagsugot han iyo mga kag-anak, kay amo ini an angay buhaton. ² "Pasidunggi an amay ug an iroy niyo." Amo ini an syahan nga sugo nga may igindugang nga saad: ³ "Basi maghingaupay kamo, ngan mabuhi kamo hin maiha dinhe ha tuna." ⁴ Mga kag-anak, ayaw pagdumaraa an iyo mga anak ha paagi nga makakapapungot ha ira. Kundi pagdumaraa lugod hira pinaagi han Cristianos nga disciplina ngan pagturon-an. ⁵ Mga oripon, pagsugot kamo han iyo agaron upod in kahadlok ngan pagtahod; ngan kinahanglan kinasingkasing an iyo pagbuhat, nga daw hi Cristo an iyo gin-aalagad. ⁶ Buhata niyo ini diri la ha panahon nga ginbabantayan kamo basi pagdayawon kamo nira; kundi ha bug-os nga kasingkasing buhata an karuyag han Dyos, sugad nga mga oripon kamo ni Cristo. ⁷ Sanglit buhata nga malipayon an iyo mga buruhaton ha ka oripon, nga daw an Ginoo an gin-aalagad niyo, ngan diri la mga tawo. ⁸ Panumdoma nga magbabalos an Ginoo han tagsa nga tawo, ma oripon o ma talwas hiya, tungod han maupay nga iya ginbubuhat. ⁹ Mga agaron, panggawi man kamo hin sugad nga paagi ha iyo mga oripon; ngan ayaw na gamit hin mga panarhog. Panumdoma nga kamo ngan an iyo mga oripon sakop hin usa la nga Agaron ha langit, nga naghuhukom han ngatanan hin waray pinalabi. ¹⁰ Ha kataposan padig-onan an iyo kusog pinaagi hin pakig-usa han Ginoo ngan pinaagi han iya dako nga gahom. ¹¹ Isul-ot niyo an bug-os nga hinganiban nga ihinahatag han Dyos ha iyo, basi makaato kamo supak han salaan nga mga limborg han Yawa. ¹² Kay

nakikig-away kita diri supak hin mga tawo, kundi supak han magraot nga espirituhanon nga mga kagamhanan ha kalangitan, han mga punoan, mga magburuot, nga mga gahom ha kalibutan hini yana nga salaan nga panahon. ¹³ Sanglit isul-ot yana an bug-os nga hinganiban han Dyos! Ngan ha pag-abot han adlaw han karat-an, makakaato na kamo han mga pagsulay han kaaway, ngan katapos niyo pakig-away tubtob ha kataposan, iyo gihapon an pagdarag-an. ¹⁴ Sanglit pag-andam gud kamo: gamita niyo an kamatuoran sugad hin bakos ha iyo hawak; isul-ot an pagkamatadong sugad hin salipod han iyo dughan, ¹⁵ ngan an kaandam hin pagpasangyaw han Maupay nga Sumat han kalinaw sugad hin mga sandalyas han iyo mga tiil. ¹⁶ Dayuday dad-a niyo an pagtoo sugad hin iyo taming; pinaagi han taming makakapugong kamo han ngatanan nga magpintas nga mga pana nga ipapana ha iyo han Yawa. ¹⁷ Ngan karawata niyo an katalwasan sugad hin helmet, ngan an Pulong han Dyos sugad hin espada nga ihinahatag ha iyo han Espiritu. ¹⁸ Buhata niyo ini ngatanan pinaagi hin pag-ampo, ha pangaro han tambulig han Dyos. Pag-ampo kamo ha ngatanan nga higayon, sumala han pag-aghat han Espiritu. Tungod hini pag-ikmat kamo ngan ayaw gud pag-undang; dayuday pag-ampo para han ngatanan nga mga tawo han Dyos. ¹⁹ Ngan pag-ampo man kamo para ha akon, nga tagan ako han Dyos hin mensahe kon andam na ako hin pagyakan, basi makagyakan ako hin waray kahadlok ngan makagpahibaro ako han tinago han Maupay nga Sumat. ²⁰ Tungod hini nga Maupay nga Sumat usa ako nga sinugo bisan kon priso ako yana. Pag-ampo kamo nga magmaisog ako hin pagyakan mahitungod han Maupay nga Sumat sugad han akon mahimo. ²¹ Hi Tiquico nga aton hinigugma nga bugto ngan matinumanon nga surugoon dida han buruhaton para han Ginoo, mag-susumat ha iyo han ngatanan hiunong ha akon basi masayod kamo han akon kahimtag. ²² Sanglit iginpadara ko hiya ngada ha iyo—pagsumat ha iyo han kahimtag namon ngatanan, ngan basi makapadasig han iyo mga kasingkasing. ²³ Tagan unta han Dyos nga Amay ngan han Ginoo Jesu-Cristo hin kamurayaw ngan gugma, upod an pagtoo, an ngatanan nga kabugtoan. ²⁴ Maada unta an grasya han Dyos ha ngatanan nga nahigugma hin waray paglubad han aton Ginoo Jesu-Cristo.

FILIPOS

1 Tikang kanda Pablo ug Timoteo, mga surugoon ni Cristo Jesus— Ngadto han mga magtinuuhon kan Cristo Jesus nga nag-uokoy ha Filipos, ngan ha mga pangulo ngan bumurulig han singbahan. ² Tagan unta kamo han Dyos nga aton Amay ngan han Ginoo Jesu-Cristo han grasya ug kamurayaw. ³ Nagpapasalamat ako han Dyos tungod ha iyo ha kada takna nga nanunumdom ako ha iyo. ⁴ Nag-aampo ako nga malipayon ha kada takna nga nagaampongako ha iyo, ⁵ tungod han pagbulig niyo ha akon hin pagpasarang han Maupay nga Sumat tikang pa han pagkarawat niyo hini ngada yana. ⁶ Sanglit waray ruhaduha nga ini nga maupay nga buhat nga gintikangan han Dyos dida ha iyo, tataposon gud niya tubtob nga mahuman niya dida han Adlaw han pagbalik ni Cristo Jesus. ⁷ Minahal ta gud kamo, sanglit kaangayan nga bation ko ini tungod ha iyo. Kay nakig-angbit man kamo ha akon hini nga talagsaon nga higayon nga iginhata tag han Dyos ha akon, diri la yana nga priso ako, kundi samtgang makakahimo pa ako hin pag-ugop ngan pagpasamwak han Maupay nga Sumat. ⁸ An Dyos an akon saksi nga natikang han kasingkasing ni Cristo Jesus an tim-os ko nga pagbati para ha iyo ngatanan. ⁹ Amo ini an akon pag-ampo para ha iyo: nga magpadayon hin pagtubo an iyo gugma, upod in matuod nga hibaro ngan hingpit nga paghukom, ¹⁰ basi makagpili kamo han labi kamaupay. Ngan mapuputli kamo ngan waray igsususon ha iyo ha Adlaw han pagbalik ni Cristo. ¹¹ Mapuno unta an iyo mga kinabuhi han mga mag-upay nga mga hiyas tikang kan Cristo Jesus, para han himaya ngan pagdayaw han Dyos. ¹² Karuyag ko nga mahibaro kamo, kabugtoan ko, nga an mga nahinabo ha akon nakabulig gud hin pagpauswag han Maupay nga Sumat. ¹³ Tun-god hini, nahibaro an ngatanan nga mga gwardya han palasyo ngan an iba nga aadi didi, nga nabilanggo ako tungod nga surugoon man ako ni Cristo. ¹⁴ Ngan an akon ka priso nakahata tag han akon kabugtoan hin makusog ngan pagtapod han Ginoo, sanglit dinmugang an ira kaisog ngan ginpasangyaw nira an Maupay nga Sumat hin waray pagkahadlok. ¹⁵ Matuod, in pira ha ira nagwali tungod hin kaawa ug pangita hin buroka, kundi an iba tungod hin maupay nga kaburot-on. ¹⁶ Ini hira nagwali tungod hin paghigugma, kay maaram hira nga ihinatag han Dyos ha akon ini nga buhat hin pag-ugop han Maupay nga Sumat. ¹⁷ An iba diri kinasingkasing an ira pagpasangyaw kan Cristo, kundi tungod kay karuyag hira magpahitaas ha ira kalugaringon; an hunahuna nira nga makakadugang hira han akon mga ginaantos nga kakurian samtgang priso ako. ¹⁸ Kundi waray sapayan! Nalilipay ako mahitungod hini—basta la igsangyaw hi Cristo ha bisan ano nga paagi, ha maraot o ha maupay ba nga mga panuyo. Ngan magpapadayon ako hin pagkalipay, ¹⁹ kay maaram ako nga matatalwas ako tungod han iyo mga pag-ampo ngan tungod han bulig han Espiritu ni Jesu-Cristo. ²⁰ An dako nakon nga un-gara ngan paglaom amo nga diri ako magpapasibaya han

akon katungdanan, kundi magmamaisog ako ha ngatanan ngan panahon, ngan labi na gud yana, an akon bug-os nga kinabuhi makahata tag hin dungog kan Cristo ha kinabuhi ug ha kamatayon. ²¹ Ano an kinabuhi? Para ha akon, hi Cristo an kinabuhi. An kamatayon makakadugang pa ha akon hin damo nga kaupayan. ²² Kundi makakahimo ako hin mapulsanon nga buhat kon ipadayon ko ini nga kinabuhi, nagugupong ako kon hain an akon pipilion. ²³ Ambot kon mag-aano ako. Karuyag ko na bumaya hini nga kinabuhi ngan makig-usa kan Cristo, ngan bangin amo ini an mawruupay; ²⁴ kundi tungod ha iyo maupay ada nga mabuhi pa ako. ²⁵ Naseseguro ko nga diri pa ako mapatay, sanglit mapabilin ako upod ha iyo ngatanan, basi ako makabulig han iyo kauswagan ngan kalipay dida ha pagtoo, ²⁶ basi kon mahiupod na liwat ako ha iyo, labi na nga makakaparaway kamo ha akon dida han iyo kinabuhi nga nahiussa kan Cristo Jesus. ²⁷ Ngan yana, an importante ngan butang amo ngan mag-ukoy kamo hin kinabuhi ngan subay han Maupay nga Sumat ni Cristo, basi bisan kon diri ako makakada nga igkakita ha iyo, hibatian ko nga nagpadayon kamo hin ka dig-on dida hin usa la nga panuyo, ngan nagkakaurosa kamo hin pagpasangyaw han Maupay nga Sumat. ²⁸ Ayaw kamo kahadlok han iyo mga kaaway; dayuday mag-madasigon kamo, ngan magpapakita ini ha ira nga ira an kapakyasan ngan iyo an pagdarag-an, kay an Dyos an natahatag han pagdarag-an! ²⁹ Kay gintagan kamo han talagsaon nga higayon hin pag-alagad kan Cristo, diri la hin pagtoo ha iya, kundi hin pag-antos man tungod ha iya. ³⁰ Yana makakabulig na kamo ha akon han pakig-away. Amo ini nga akon pinakiawayan hadto, ngan tubtob ngada yana sumala han iyo hinbatian, amo gihapon ini nga akon ginpapadayon hin pakig-away.

2 Nakakaparig-on ba ha iyo an iyo kinabuhi ha pag-alagad kan Cristo? Ginlilipay ba kamo han iya gugma? May-ada ba pakighiusa niyo han Espiritu? May-ada ba niyo pagbinatiay hin gugma ngan kalooy? ² Kon sugad, nag-aaghato ha iyo nga paghingpiton niyo an akon kalipay pinaagi hin kamay-ada sugad nga mga panhunahuna, pag-inangbitay hin sugad nga paghigugma, ngan pagkaurosa ha kasingkasing ug kalag. ³ Ayaw kamo pagbuhat ngan tikang hin hinalot nga tinguha, o tikang hin waray la pulos ngan ungara hin paghinambog; kundi pagpaubos kamo ngatanan, ngan waray hunahuna ngan kamo maoruopay kay han iba. ⁴ Paghunahuna niyo an kaupayan han iba, diri an iyo la kalugaringon. ⁵ Angay angkonon niyo ini ngan panhunahuna ngan nakada kan Cristo Jesus: ⁶ Dayuday may-ada niya kinaiya han Dyos, kundi waray hiya makahuna-huna hin pagtupong han Dyos pinaagi hin kusog. ⁷ Lugod, ha iya kaburot-on, itinubyan niya an ngatanan ngan pagkadyos, ngan kinmuha hiya han kinaiya hin surugoon. Natawo hiya sugad ha aton, ngan pinmakita hiya nga sugad hin tawo. ⁸ Nagpaubos hiya ngan nagsugot tubtob ha kamatayon— an kamatayon ha kros. ⁹ Tungod hini, gin-un-

dong hiya han Dyos ngadto han gihahataasi nga langit, ngan ihinatag ha iya an ngaran nga labaw han iba nga mga ngaran. ¹⁰ Ha pagpasidungog han ngaran ni Jesus, maluhod an ngatanan nga aadto ha langit an aanchi ha tuna, ngan aadto ha kahiladman, ¹¹ ngan ha dayag mag-papasangyaw nga hi Jesu-Cristo amo an Ginoo, ha pag-pasidungog han Dyos nga Amay. ¹² Sanglit, mga hinigugma nga kasangkayan, kinahanglan magsugot kamo ha akon yana nga hirayo ako ha iyo, labaw pa han pasugot niyo had-to han kaupod pa ako niyo. Pagpadayon kamo hini pag-buhat, upod an kahadlok ngan pagtahod, basi mahingpit an iyo katalwasan, ¹³ kay dayuday nagbubuhat an Dyos dida ha iyo, basi maruyag kamo han pagbuhat ngan makahimo kamo hin pagtuman han iya mga panuyo. ¹⁴ Buhata niyo an ngatanan hin waray pagngurutob o pakiglaris, ¹⁵ basi waray ikasaway ha iyo, sugad nga hingpit nga mga anak han Dyos, nga nag-uukoy dinhe ha kalibutan hin mga magraot ngan makasasala nga mga tawo. Kinahanglan magmapawa kamo ha butnga nira sugad hin mga masanag nga bitoon ha kalangitan, ¹⁶ samtang igin-hahatag niyo ha ira an mensahe nga nahatag han kinabuhi. Kon buhaton ini niyo, may-ada niyo katungod hin pag-parayaw ha Adlaw han pagbalik ni Cristo, kay magpapakita ini nga an akon mga pagkinabudlay ug buhat waray makawang. ¹⁷ Bangin sugad hin usa nga halad, an akon dugo iipison sugad han tinubod nga unong para han Dyos. Kon amo ini, nalilipay ako, ngan karuyag ko nga kamo ngatanan makaangbit han akon kalipay. ¹⁸ Ha amo nga paagi, kinahanglan nga magmalipayon kamo ngan ipaang-bit ha akon an iyo kalipay. ¹⁹ Kon kaburot-on ini han Ginoo, naglalaom ako nga makakahimo ako hin pagsugo kan Timoteo ngada ha iyo ha diri maiha, basi makadasig ha akon an sumat mahitungod ha iyo. ²⁰ Hiya gud la an may pagbati ha akon ngan may tinuod nga pagbati liwat para ha iyo. ²¹ An tagsa namamalanga la han ira kalungaringon nga kaupayan, diri an kan Jesu-Cristo. ²² Ngan hi kamo ngahaw an maaram han pagkatakos ni Timoteo. Hi ako ug hiya sugad hin anak ngan amay, nagkabulig hin pagbuhat tungod han kaupayan han Maupay nga Sumat. ²³ Sanglit nakahunahuna ako hin pagpadara ha iya ngada ha iyo kon masayod na ako kon ano an mahinanabo ha akon didi. ²⁴ Ngan nasarig ako han Ginoo nga ha diri maiha mahingangada ako ha iyo. ²⁵ Nakahunahuna ako nga kinahanglan ipadara ko ha iyo hi Epafradito, an aton bugto, nga akon kabulig ngan kausa nga amo an iyo ginpakadi hin pagbulig ha akon. ²⁶ Naghihiningyapon hiya hin pakigkita ha iyo ngatanan, ngan baga dako an iya kabaraka tungod kay na-sumatan man kamo nga nasakit hiya. ²⁷ Tinuod nga nasakit hiya, ngan haros na hiya mamatay. Kundi nalooy an Dyos ha iya; ngan diri la ha iya kundi ha akon liwat, sanglit nahi-gawas ako hin darudako pa nga kabidoan. ²⁸ Sanglit, dako gud an akon tinguha hin pagpadara ha iya ngada ha iyo, basi magmalipayon kamo kon kumita kamo ha iya, ngan makukuha na an akon kabidoan. ²⁹ Karawata nga malipayon hiya nga bugto naton kan Cristo. Ipakita an iyo pagtahod han mga tawo nga sugad ha iya, ³⁰ kay nahingada ha dako nga kataragman an iya kinabuhi ngan harapit hiya mamatay, tungod han ginpabuhat ni Cristo, basi makabulig ha akon nga kamo ngahaw waray hini makahimo.

3 Ha kataposan, kabugtoan ko, paglipay kamo dida han iyo paghiusa han Ginoo. Diri ako nag-aalang hin pagliwat han iginsurat ko na hadto, kay makakaupay man ini ha

yo. ² Pagbantay kamo hadton nagbubuhat hini maraot, ito nga kaayaman, ito nga mga tawo nga nagbuhat hin karatan, ngan nagpipirit han mga tawo hin pagpatori. ³ Hi kita, diri hira, an matuod nga gintori, kay nagsisingba kita han Dyos pinaagi han iya Espiritu, ngan nalilipay kita dida ha aton pakig-usa kan Cristo Jesus; waray kita magtapod han mga seremonyas. ⁴ Makakasarig gud unta ako hini nga mga butang, kay kon may-ada magsiring nga makakasarig hiya ha mga seremonyas, labi na ako. ⁵ Gintori ako han usa pa la ka semana an akon edad. Natawo ako nga Israelta, tikang han tribo ni Benjamin, ngan tinuod gud nga Hebrewo. Bahin hin pagtuman han Balaod han mga Judiyo, usa ako nga Parisiyo, ⁶ ngan kon ha paningkamot hin buhat, ginpakurian ko an singbahan. Kon ha pagkamatadong nga pinasikad han Balaod, gintuman ko an mga sugo han Balaod ni Moises, ngan waray may iginsuson ha akon. ⁷ Kundi an mga butang nga ginhunahuna ko nga makakahatag ha akon hin kaupayan yana ginhunahuna ko nga waray la tungod kan Cristo. ⁸ Diri la adto nga mga butang, kundi an ngatanan pinakawaray ko na la, tungod hin labaw pa nga kaupayan, nga amo an pakakilala kan Cristo Jesus nga akon Ginoo. Tungod ha iya, ginsalikway ko an ngatanan; para ha akon gin-isip ko la ini nga mga binayaan na, basi maangkon ko hi Cristo, ⁹ ngan mahingpit an akon pakig-usa ha iya. Waray na ako pagkamatadong nga pinasikad han Balaod, kundi naangkon ko na an pagkamatadong nga ihinatag pinaagi hin pagtoo kan Cristo, an pagkamatadong nga tikang sa Dyos, ngan pinasikad han pagtoo. ¹⁰ An akon la karuyag amo nga makilala ko hi Cristo ngan hiagoman ko an gahom han iya pagkabanhaw; nga makaangbit ako han iya mga pag-antos ngan mahinugad ako ha iya dida ha iya pagkamatay, ¹¹ upod an paglaom nga babanhawon ako niya. ¹² Diri gud ako nasiring nga naangkon ko na ini, o nga hingpit na ako. Kundi naugpadyon ako hin paniguro basi makab-ot ko an upa tungod kay gin-angkon na ako ni Cristo Jesus. ¹³ Matuod, kabugtoan ko, diri gad ako nasiring nga nadaog ko na ini; an maupay buhaton amo nga hingalimtan ko an naglabay ngan talinguhaon ko sugad han akon mahihimo, nga makab-ot ko an sarangputan nga akon inaatubang. ¹⁴ Sanglit, nadalagan ako hin waray, pagsimang ngadto han sarangputan, basi madaog ko an upa nga amo an pagtawag han Dyos pinaagi kan Cristo Jesus ngadto han kinabuhi nga waray kataposan. ¹⁵ Kita ngatanan nga ham-tong na ha pagtoo, angay nga masugad hini an aton pan-hunahuna. Kundi kon may-ada ha iyo lain nga panhunahuna, ipapadayag ini han Dyos ha iyo. ¹⁶ Kundi bisan ano an mahinabo, pagtipaunhan kita sumala han amo gihapon nga mga turumanon nga aton ginsunod ngada yana. ¹⁷ Kabugtoan ko, pagpadayon kamo hin pagsubad ha akon. Iginpakita na namon ha iyo an matadong nga susbaranan, sanglit pagsubad kamo hadton mga nagtutuman hini nga susbaranan. ¹⁸ Makadamo ko na kamo himangrawi hini hadto, ug yana babalikon ko upod in mga luha: damo ha iyo in nag-uokoy hin kinabuhi nga natipa han tuyo han kamayon ni Cristo ha kros. ¹⁹ An ira dadangatan amo an impyerno, kay ira ginpakadiyos an ira mga lawasnon nga karuyagon. Ipinaparayaw nira an mga butang nga angay nira kaawdan, ngan kinalibutanon an ira panhunahuna. ²⁰ Kundi mga tuminungnong kita han langit, ngan naghihiningyapon kita han pag-abot han aton Manunubos, an aton Ginoo Jesu-Cristo tikang ha langit. ²¹ Liliwanan niya

inin aton magluya nga mga lawas nga may-ada kamatayon, ngan hihimoon niya sugad han iya mahimayaon nga lawas. Bubuhaton niya ini pinaagi han amo ngahaw nga gahom nga ginagamit niya hin paghadi han ngatanan nga mga butang.

4 Mga hinigugma ko nga kabugtoan, minahal ko gud kamo ngan minimingaw ako ha iyo! Nakalipay kamo ha akon ngan ipinaparayaw ta gud kamo! Sanglit pag-marig-on kamo dida han Ginoo.² Euodia ngan Sintique, upaya an iyo pagsabot nga duha sugad nga magbugto kamo dida han Ginoo.³ Ngan ikaw, an akon matinumanon nga kabulig, buligi ini nga kababayen-an, kay nanlimbasog hira ha pagbulig ha akon hini pagpasangyaw han Maupay nga Sumat, pati hira Clemente ngan an iba nga akon mga kabulig, kanay mga ngaran nahirasurat didto han basahon han kinabuhi.⁴ Dayuday malipayon kamo ha iyo pakig-usa han Ginoo. Babalikon ko hin pagsiring: pagkalipay kamo!⁵ Ipakita niyo ha ngatanan an iyo ka malumo ha kasingkasing. Diri na maiha mabalik an Ginoo.⁶ Ayaw kamo kabaraka hin bisan ano, kundi dida ha iyo mga pag-ampo, pangaro han Dyos han iyo mga kinahanglanon, ngan dayuday upod an pagpasalamat.⁷ Ngan an kalinaw han Dyos nga diri natutugkad han hunahuna han tawo mag-upod han iyo mga kasingkasing ug hunahuna dida han iyo pakig-usa kan Cristo Jesus.⁸ Ha kataposan, kabugtoan ko, pun-a an iyo mga hunahuna han mga butang nga mag-upay ngan angay pagdayawon: mga butang nga matuod, hamili, matalong, putli, matahom, ngan harangdon.⁹ Ipakita ha buhat an iyo hinbaroan ngan kinarawat tikang ha akon, pinaagi han akon mga pulong ngan mga buhat. Ngan maada unta ha iyo an Dyos nga nahataq ha aton hin kalinaw.¹⁰ Ha akon kinabuhi dida ha pakig-usa han Ginoo, dako an akon kali-pay nga kahuman hin maiha nga panahon, ihinatag ha iyo in higayon nga nakagpakita kamo han iyo pagtagad ha akon. Diri karuyag sidngon nga waray na kamo magtagad

ha akon—ka waray gad la niyo higayon hin pagpakita hini ha akon.¹¹ Ngan diri ako nasiring nga iyo ako ginpbayan; kay nahibaro ako hin paggawi han aanhi ha akon sugad han akon mahimo.¹² Maaram ako kon ano an pag-ukoy ha kawarayan, ngan kon ano man liwat an pag-ukoy ha kahuraan. Nahibaroan ko ini nga sekreto ha kinabuhi, sanglit bisan diin ngan bisan san-o, ma busog ako o ginugutom, mamay-ada o mawaray, waray la ha akon.¹³ May-ada ako kusog hin pagasdang han ngatanan tungod han gahom nga iginhatag ha akon ni Cristo.¹⁴ Maupay adto nga iyo ginbuhat hin pagbulig ha akon dida han akon mga kakuri-an.¹⁵ Nasayod kaupay kamo nga mga taga-Filipos, nga han pagbaya ako ha Macedonia hadton bag-o pa la nga igpasangyaw an Maupay nga Sumat, an iyo la singbahan an binmulig ha akon. Kamo la an nakaangbit han akon mga pagdarag-an ngan mga kapakyasan.¹⁶ Han nagkukuri ako didto ha Tesalonica, diri la makausa kamo magpadara ha akon han iyo hinabang.¹⁷ Diri karuyag ko la magkinarawat hini mga hatag, kundi karuyag ko nga kadugangan an mga kaupayan nga iyo nakarawat.¹⁸ Sanglit, isinurat ko an iyo mga tambulig ha akon. Nakabalos na kamo ha akon, ngan sobra pa. Yana nga gindad-an ako ni Epafradio to han ngatanan nga iyo mga hatag ha akon, may-ada ko na han ngatanan nga akon ginkikinahanglan. Sugad ini hira han mahamot nga halad ngadto sa Dyos, usa nga tinubod nga unong nga nakakalipay ngan kinakarawat niya.¹⁹ Ngan an Dyos upod an hora nga bahandi pinaagi kan Cristo Jesus mahatag han ngatanan nga iyo mga kinahanglanon.²⁰ Ngadto han aton Dyos nga Amay an himaya nga waray kataposan. Matuman kunta.²¹ Kumosta han ngatanan nga magtinuohon dida kan Cristo Jesus. An mga kabugtoan nga kaupod ko didi nangungumosta liwat ha iyo.²² Nangungumosta liwat ha iyo an mga magtinuohon didi, labi na an mga sakop han palasyo ni Emperador Cesar.²³ Maada unta ha iyo an grasya han aton Ginoo Jesu-Cristo.

COLOSAS

1 Tikang kan Pablo nga apostol ni Cristo Jesus tungod han kaburot-on han Dyos, ngan tikang kan Timoteo nga aton bugto—² Ngadto han mga tawo han Dyos ha Colosas, nga mga matinumanon nga kabugtoan nga kausa naton dida kan Cristo: Ihatag unta ha iyo han Dyos nga aton Amay an grasya ngan an kamurayaw.³ Dayuday nag-papasalamat kami han Dyos nga Amay han aton Ginoo Jesus-Cristo kon nag-aampo kami tungod ha iyo,⁴ kay nakabati kami han iyo pagtoo kan Cristo Jesus ngan han iyo gugma para han ngatanan nga mga tawo han Dyos.⁵ Han syahan nga pagkarawat niyo han matuod nga mensahe, an Maupay nga Sumat, hinbatian niyo an paglaom nga hinahatac hini nga mensahe. Sanglit ipinasisikad an iyo pagtoo ngan gugma dida han iyo mga ginlalaoman, nga maupay an kahipos para ha iyo didto ha langit.⁶ Nagdadara hin mga kaupayan an Maupay nga Sumat, ngan nakakaluob ha bug-os nga kalibutan sugad gud han nahinabo ha iyo tikang pa han syahan nga pakabati niyo han grasya han Dyos, ngan pakasabot niyo hini sugad hiton hinsasabutan niyo yana.⁷ Nahibaroan niyo ini tikang kan Epafras, an aton hinigugma nga igkasi surugoon, ngan matinumanon nga nag-aalagad kan Cristo tungod ha amon.⁸ Ginsumatan kami niya hiunong han gugma nga iginhatag han Espiritu ha iyo.⁹ Tungod hini dayuday nag-aampo kami tungod ha iyo tikang pa han amon pakabati mahitungod ha iyo. Ginhahangyo namon an Dyos nga mahibaroan niyo hin hingpit an iya kaburut-on, upod an bug-os nga kinaadman ngan pagsabot nga iginhahatac han iya Espiritu.¹⁰ Niyan makakahimo kamo hin pag-ukoy hin kinabuhi sumala han karuyag han Ginoo, ngan dayuday bubuhaton niyo adton makakalipay ha iya. An iyo mga kinabuhi mahatac han ngatanan nga mag-upay nga mga buhat, ngan matubo kamo dida han iyo paghibaro han Dyos.¹¹ Magmakusog unta kamo tungod han bug-os nga kusog nga natikang han iya mahimayaon nga gahom, basi makaantos kamo han ngatanan nga iyo pag-ilob.¹² ngan pagpasalamat kamo nga malipayon han Amay nga naghimo ha iyo nga matakos kamo pakaangbit han igin-andam han Dyos para han iya mga pinili didto han ginhadian han kapawa.¹³ Gintalwas kita niya tikang han gahom han kasisidman, ngan ginbalhin kita ngadto han ginhadian han iya hinigugma nga Anak,¹⁴ nga pinaagi ha iya gintalwas kita, kon ha aton pa, ginpasaylo na an aton mga sala.¹⁵ Hi Cristo amo an kinikita nga ladawan han diri kinikita nga Dyos. Amo hiya an suhag nga Anak nga labaw gud han ngatanan nga mga binuhat.¹⁶ Kay pinaagi ha iya ginhimo han Dyos an ngatanan ha langit ngan ha tuna, an kinikita ngan an diri kinikita nga mga butang, lakip na an gahom nga espirituhanon, mga ginoo, mga punoan, ngan mga magburuot. Pinaagi ha iya ngan para ha iya ginhimo han Dyos an ngatanan.¹⁷ Han waray pa an ngatanan nga mga butang, nakada na hi Cristo ngadaan, ngan dida ha pakig-usa ha iya, may-ada angay nga pagkasunodsunod han ngatanan nga mga butang.

¹⁸ Hiya an ulo han iya lawas nga amo an singbahan; natikang ha iya an kinabuhi han lawas. Amo hiya an suhag nga Anak nga ginbanhaw tikang ha mga minatay, basi hiya gud la an mahimo nga gilalabawi han ngatanan nga mga butang.¹⁹ Kay paglarang gud han Dyos nga an iya Anak may-ada dida ha iya han bug-os nga kinaiya han Dyos.²⁰ Sanglit, pinaagi han Anak, naglarang an Dyos nga mahibalik an bug-os nga ginhimo nga mga butang ngadto ha iya. Pinaagi han kamatayon han iya Anak ha kros, ihinatag han Dyos an kalinaw, ngan nahibalik ngadto ha iya ngahaw an ngatanan nga mga binuhat ha langit ngan ha tuna.²¹ Hadto anay hirayo kamo han Dyos, ngan mga kaway kamo niya, tungod han magraot nga mga butang nga iyo ginbuhat ngan ginhunahuna.²² Kundi yana, tungod han kamatayon ha kros han iya Anak, ginsangkay kamo han Dyos, basi dad-on kamo nga santos, putli, ngan waray dum-it ngadto ha iya atubangan.²³ Matuod, kinahanglan magpadayon kamo nga matinumanon dida hin marig-on ngan waray pagkawaring nga patukoranan, ngan diri kamo tumugot nga magruhaduha kamo ha iyo paglaom nga nakarawat niyo han pakabati niyo han Maupay nga Sumat. Tungod hini nga Maupay nga Sumat nahimo ako, hi Pablo, nga usa nga surugoon hini nga Maupay nga Sumat nga iginwali ha ngatanan dinhe ha kalibutan.²⁴ Yana nalilipay ako han akon mga pag-antos tungod ha iyo. Kay pinaagi han ako lawasnon nga mga pag-antos nabulig ako paghingpit han mga pag-antos nga kinahanglan antoson pa ni Cristo para han iya lawas nga amo an singbahan.²⁵ Ngan ginhimo ako han Dyos nga surugoon han singbahan, ngan iginhatag niya ha akon ini nga buruhaton para han iyo kaupayan. An buruhaton amo an pagpahayag han bug-os nga mensahe,²⁶ nga amo an misteryo nga gintago niya ha ngatanan nga mga tawo hadto pa nga nag-agii nga mga panahon, kundi iginpadayag na yana ha iya mga tawo.²⁷ Amo ini an larang han Dyos: pagpahayag han iya sekreto ngadto han iya mga tawo, ini nga hora ngan mahimayaon nga sekreto nga igin-andam niya para han ngatanan nga mga tawo. Ngan amo ini an sekreto: Aada ha iyo hi Cristo, ngan karuyag sidngon, makakaangbit kamo han kinaiya han Dyos.²⁸ Sanglit, iginiwawali namon hi Cristo ha ngatanan nga mga tawo. Ginpapahimangno ngan gintututdoan namon an ngatanan pinaagi han kinaadman nga amon mahimo, basi madara an tagsatagsa ngadto ha atubangan han Dyos sugad nga hamtong nga tawo ha pakig-usa kan Cristo.²⁹ Basi mahimo ini, nagkakabudlay ug naniningkamot gud ako, ngan ginagamit ko an kusog nga iginhahatac ni Cristo ha akon ngan amo ini an nagbubuhat din-he ha akon.

2 Tugoti ako hin pagsumat ha iyo han duro nga akon pagkabudlay para ha iyo, para han mga taga Laodicea, ngan para han ngatanan nga diri nakilala ha akon.² Ginbubuhat ko ini basi masadig an ira mga kas-inkasing, ngan magkaurosa hira hin paghigugma, ngan

maangkon nira an bug-os nga karig-onan nga gindadara han matuod nga pagsinabtanay. Ngan dida hini makilala hira han sekreto han Dyos nga amo hi Cristo ngahaw.³ Amo hiya an yawi nga nag-aubre han ngatanan nga tina-go nga mga manggad han kinaadman ngan hibaro han Dyos.⁴ Sanglit nasiring ako nga ayaw kamo pagpalimbong bisan kan kanay pinaagi hin buwa nga mga pangatadongan, bisan magkadiano hin kamaupay.⁵ Kay bisan kon waray ako dida ha iyo ha lawas, upod ako niyo ha espiritu, ngan nalilipay ako samtang kinikita ko an kamarig-on han iyo pagkaurosa dida han iyo pagtoo kan Cristo.⁶ Tungod kay ginkarawat man niyo nga Ginoo hi Cristo Jesus, pakig-usa kamo ha iya.⁷ Ayaw gud kamo pagbulag ha iya, tindoga an iyo mga kinabuhi dida ha iya, ngan parig-on a gud an iyo pagtoo sugad han igintutdo ha iyo. Ngan ayaw kamo hingalimot hin pagpasalamat.⁸ Sanglit pagbantay gud kamo nga waray mag-oripon ha iyo pinaagi hin waray hinungdan nga limborg hin kinaadman hin tawo, nga natikang han mga pagtutdo han mga tawo ngan han mga espiritu nga naghahadi han kalibutan, ngan diri natikang kan Cristo.⁹ Kay aada kan Cristo, ha iya pagkatawo, an hingpit han dyosnon nga kinaiya,¹⁰ ngan iginhatag ha iyo an tim-os nga kinabuhi dida han pakig-usa niyo ha iya. Hiya an gilalabawi han ngatanan nga espirituhanon nga punoan ngan pagburut-an.¹¹ Natori kamo dida han iyo pakig-usa kan Cristo, diri han pagtori nga ginbuhat hin tawo, kundi an pagtori nga ginbuhat ni Cristo, ngan amo an pagkatalwas tikang han gahom hini nga makasasala nga lawas.¹² Kay han pagbunyagi ha iyo, nahilubong kamo upod kan Cristo, ngan dida ha pagbunyag, ginbanhaw man liwat kamo upod kan Cristo, pinaagi han iyo pagtoo han gahom han Dyos, ngan nagbanhaw ha iya tikang ha kamatayon.¹³ Hadto anay, mga patay kamo ha espiritu tungod han iyo mga sala, ngan tungod kay mga Hentil kamo nga diri sakop han Balaod. Kundi yana, ginbuhi na kamo han Dyos upod kan Cristo. Ginpasylo kita han Dyos han ngatanan naton nga mga sala.¹⁴ Ginpala niya an ngatanan naton nga mga utang, upod an naggagapos hini nga mga turumanon, ngan ginkuha gud niya ini ngatanan pinaagi hin pagraysangan hini dida ha kros.¹⁵ Ngan dida hito nga kros, ginhukasan ni Cristo hin gahom an espirituhanon nga mga punoan ngan mga pagburut-an. Ginhimo niya hira nga usa nga kiritaon han kadam-an nga mga tawo pinaagi hin pagtugwayi ha ira nga sugad hin mga bihang dida han para-da han iya pagdarag-an.¹⁶ Sanglit ayaw kamo tugot nga may maghimo hin mga turumanon mahitungod han iyo kakaanon o iimmon, o mahitungod han baraan nga mga adlaw, o han pyesta han bag-o nga pagsubang han bulan o han Adlaw nga Iparahuway.¹⁷ Lambong la ini ngatanan han mga butang nga tiarabot; kundi hi Cristo an katumanan hini ngatanan.¹⁸ Ayaw kamo tugot nga paghukman kamo hin bisan hin-o nga nagpapakalabaw ha iyo tungod hin ira linain nga mga panan-awon, ngan nagpipirit pag-pakita hin diri tinoed nga pagpaubos ngan han pagsingba hin mga anghel. Hin waray ano man nga hinungdan na-parayaw la in sugad hito nga tawo pinaagi han iya pan-hunahuna,¹⁹ ngan inmundang na hiya hin pakig-usa kan Cristo nga amo an ulo. Ha ilarom han pagdumara ni Cristo nabubuhi an bug-os nga lawas ngan nagkakaurosa pinaagi han mga kalulothan ngan mga kaugatan, ngan natubo an lawas sugad han karuyag han Dyos.²⁰ Namatay na kamo upod kan Cristo ngan natalwas na kamo tikang han mga

espiritu nga naghahadi han kalibutan. Kay ano man nga nag-uokoy kamo sugad hin mga sakop pa hini nga kalibutan? Kay ano nga nagsusugot pa kamo hin sugad hini nga mga turumanon:²¹ "Ayaw pagkapti ini." "Ayaw pagtilawi ito." "Ayaw paglabti adto"?²² Mahitungod la ini hin mga butang nga katapos gamita waray na pulos. Mga hinimo hin mga tawo ini nga mga turumanon ngan mga pagturunan.²³ Matuod, in sugad nga mga turumanon baga buhat hin kinaadman nira pagkit-on ha ira pinirit nga pagsingba hin mga anghel, ngan diri tinoed nga pagpaubos, ngan pagkastigo han lawas; kundi waray hira tinoed nga kapul-sanan hin pagpugong han lawasnon nga mga balatian.

3 Ginbanhaw na kamo upod kan Cristo, sanglit pang-
taa niyo an mga butang nga aadto ha langit, diin nalingkod hi Cristo han iya trono, ha tuo han Dyos.² Ikadto an iyo hunahuna han mga butang didto ha langit, diri han mga butang dinhe ha tuna.³ Kay namatay na kamo, ngan an iyo kinabuhi natatago upod kan Cristo dida ha Dyos.⁴ An iyo matuod nga kinabuhi amo hi Cristo, ngan kon mag-pahayag na hiya, magpapahayag man liwat kamo upod ha iya ngan maangbit kamo han iya himaya!⁵ Sanglit, kinahanglan ilubong na niyo an tunan-on nga mga karuyagon nga nagdudumara ha iyo, sugad han pagkamalaw-ay, pagkamahilas, pagkaipa, maraot nga mga balatian, ngan kahalot (kay usa nga paagi hin pagsingba hin mga diyos-diyo an kahalot).⁶ Tungod hini nga mga butang maabot an kapungot han Dyos ngadto hadton mga diri nasugot ha iya.⁷ Ngan hadto anay nag-ukoy kamo sumala hini nga mga karuyagon samtang naghadi han iyo kinabuhi ini nga mga karuyagon.⁸ Kundi yana kinahanglan isikway na niyo ini ngatanan nga mga butang: kasina, kapungot, ngan an kamadumot. Kinahanglan diri na gud kamo magbiaybiay o magyakan hin maglaw-ay.⁹ Diri kamo maggipabuwabuwa, kay ginlubas na niyo an iyo daan nga pagkatawo upod an iya mga ginawian,¹⁰ ngan nagsul-ot na kamo han bag-o nga pagkatawo. Amo ini an bag-o nga pagkatawo nga kahunay ginbabag-o han Dyos, an Magburuhat, sugad han iya kalugaringon nga ladawan, basi mahingpit an iyo pagkilala ha iya.¹¹ Tungod hini, waray na mga Hentil ngan mga Judiyo, mga tinori ngan diri mga tinori, mga langyaw, mga tapang, mga oripon o talwas nga mga tawo, kundi hi Cristo an ngatanan, ngan hi Cristo aada han ngatanan.¹² Hi kamo amo an mga tawo han Dyos; ginhigugma kamo niya ngan ginpili nga magin iya kalugaringon. Sanglit, kinahanglan maloloy-on kamo, mapuanguron, mapinaubsanon, buotan, ngan may-ada pagpaid.¹³ Pagsinabtanay kamo, ngan paggiparopasaylo kamo kon in usa ha iyo may-ada sumbong kontra hin iba. Kinahanglan maggiparupasaylo kamo, sugad han pagpasaylo ha iyo han Ginoo.¹⁴ Ngan ha ngatanan hini idugang an gugma nga naghihigot han ngatanan nga mga butang ngada hin hingpit nga pagkau-roza.¹⁵ Papaghadia ha iyo mga kasingkasing an kalinaw nga ihinahatag ni Cristo, kay tungod hini nga kalinaw gintawag kamo han Dyos ngada hin usa nga lawas. Ngan pagpasalamat kamo.¹⁶ Kinahanglan mag-ukoy dida ha iyo mga kasingkasing an hingpit nga mensahe ni Cristo. Pag-tinutdoay ngan pagsinagdonay kamo sugad han iyo hinbabaroan. Pagkanta kamo hin mga salmo, mga imno, ngan mga baraan nga arawiton. Pagkanta kamo ngadto han Dyos upod an pagpasalamat ha iyo mga kasingkasing.¹⁷ An ngatanan nga iyo bubuhaton o yayaknon kinahanglan buhaton niyo ha ngaran han Ginoo nga Jesus, samtang nga

nagpapasalamat kamo han Dyos nga Amay pinaagi ha iya.
¹⁸ Mga asawa, pagsugot kamo han iyo bana, kay amo ini an angay niyo buhaton ha iyo pagkacristianos. ¹⁹ Mga bana, higugmaa niyo an iyo asawa, ngan upaya an iyo pag-alagad ha ira. ²⁰ Mga anak, kinahanglan dayuday an pagsugot niyo han iyo mga kag-anak, kay amo ini an nakakalipay han Dyos. ²¹ Mga kag-anak, ayaw niyo pagbusai an iyo mga anak, bangin hira magtutraw. ²² Mga oripon, sugta niyo an iyo mga agaron ha ngatanan nga mga butang, diri la kon aada hira nagbabantay ha iyo, basi la dayawon kamo nira, kundi buhata niyo hin kinasingkasing, tungod han iyo pagkahadlok han Ginoo. ²³ Bisan ano an iyo pagbuhaton, buhata niyo ha bug-os niyo nga kasingkasing, sugad hin nagbubuhat kamo para han Ginoo, ngan diri para la hin mga tawo. ²⁴ Panumdom nga babalonson kamo han Ginoo; kakarawton niyo an gintipigan niya nga balos para han iya mga tawo. Kay hi Cristo amo an matuod nga Agaron nga ginaalagad niyo. ²⁵ An nagbubuhat hin sayop, bisan hin-o hiya, pagsisirotan liwat tungod han ginbubuhat niya nga mga sayop; kay naghuhukom han ngatanan an Dyos sugad han kaangayan.

4 Mga agaron, tadonga ngan upaya an iyo pagdumara han iyo mga oripon. Panumdom nga may-ada liwat kamo Agaron ha langit. ² Pagpadayon kamo pag-ampo, upod an pagpasalamat han Dyos, ngan pag-ikmat kamo sam-tang nag-aampo kamo. ³ Ig-ampo man liwat kami niyo, basi katagan kami han Dyos hin higayon hin pagwali han iya mensahe mahitungod han tinago ni Cristo. Kay amo ini an hinungdan kay ano nga priso ako yana. ⁴ Sanglit, pag-ampo kamo nga magmatin-aw an akon pagyakan, sugad han angay ko buhaton. ⁵ Pagtagam kamo han iyo panggawi ngad-to hadton diri mga magtinuohon. Pahimulosi niyo hin maupay an ngatanan nga higayon. ⁶ Kinahanglan dayuday manamit ngan makawiwili an iyo pagyakan, ngan kinahanglan mahibaro kamo pagbaton hin maupay han ngatanan nga mapakiana ha iyo. ⁷ Susumatan kamo han

ngatanan mahitungod ha akon ni Tiquico nga aton hinigugma nga bugto, ngan matinumanon nga akon kabulig ngan igkasi surugoon han buruhaton para han Ginoo. ⁸ Sanglit pinapakada ko hiya ha iyo, basi lipayon kamo pinaagi hin pagsumat ha iyo kon ano na an amon kamutangan. ⁹ Upod ha iya hi Onesimo, an hinigugma ngan matinumanon nga bugto, ngan kausa man ngani niyo. Susumatan kamo nira han ngatanan nga nahinanabo didi. ¹⁰ Nangungumosta ha iyo hi Aristarco nga priso kaupod nakon, ngan sugad man hi Marcos nga patod ni Bernabe. (Ginpatugonan na kamo mahitungod ha iya, ngan karawton hiya niyo kon umabot hiya.) ¹¹ Nangungumosta liwat ha iyo hi Josue nga ginngangaranan kan Justo. Ini nga tulo amo la an nakabig nga mga Judiyo nga nagbubuhat kaupod nakon para han Ginhadian han Dyos, ngan dako gud nga kabulig nakon. ¹² Nangungumosta liwat ha iyo hi Epafras nga usa pa nga kausa han iyo hugpo, ngan surugoon ni Cristo Jesus. Dayuday nag-aampo hiya para ha iyo, ngan nangangamuyo han Dyos nga magmarig-on kamo sugad hin mga hamtong ngan natataporan nga mga Cristianos dida hin tim-os nga pagsugot han kaburut-on han Dyos. ¹³ Makakagsaksi ako ngahaw han iya duro nga pagkabudlay para ha iyo, ngan para han mga tawo ha Laodicea, ngan ha Hierapolis. ¹⁴ Nangungumosta man ha iyo hi Lucas nga aton hinigugma nga doktor, ngan hi Demas. ¹⁵ Ipangumosta man liwat kami niyo han kabugtoan ha Laodicea, ngan kan Nimfa ngan han mga magtinuohon nga nagkakatirok didto ha iya balay. ¹⁶ Kahuman niyo mabasa ini nga surat, talinguhaa nga mabasa liwat ini didto han singbahan ha Laodicea. Sugad man, basaha liwat niyo an surat nga ipadadara han mga kabugtoan ha Laodicea. ¹⁷ Ngan sidnga hi Arquipo nga taposon gud an buruhaton nga iginhatag ha iya han Ginoo. ¹⁸ Naglulugaring gud ako hin pagsurat hini: Mga pangumosta tikang kan Pablo. Ayaw niyo hingalimti an akon mga gapos! Maada unta ha iyo an grasya han Dyos.

1 TESALONICA

1 Tikang kan Pablo, Silas ug Timoteo— Ngadto han mga kaapi han singbahan ha Tesalonica, nga mga sakop han Dyos nga Amay ngan han Ginoo Jesu-Cristo: Maiyo unta an grasya ngan an kamurayaw. ² Dayuday nag-papasalamat kami han Dyos tungod ha iyo ngatanan, ngan dayuday ilinalakip kamo namon dida ha amon mga pag-ampo. ³ Kay gindudumdom namon ha atubangan han aton Dyos ngan Amay an ginpapakita han iyo mga mag-upay nga buhat tungod han iyo pagtoo, an kamaduruto niyo tungod han mapaso niyo nga gugma, ngan an karig-on han iyo paglaom dida han aton Ginoo Jesu-Cristo. ⁴ Kabugtoan, maaram kami nga an Dyos nahigugma ha iyo ngan ginpili kamo nga magin iya kalugaringon. ⁵ Kay gindara namon ha iyo an Maupay nga Sumat, diri pinaagi hin mga pulong la, kundi pinaagi liwat hin gahom ngan han Espiritu Santo, ngan upod an bug-os nga pagsarig han iya kamatuoran. Maaram kamo kon ginunan-o namon hin pag-ukoy han nakada pa kami ha iyo; para adto han iyo kaupayan. ⁶ Ginsonbad niyo kami ngan an Ginoo; ngan bisan kon nag-antos gud kamo, ginkarawat niyo gihapon an mensahe, upod an kalipay nga natikang han Espiritu Santo. ⁷ Sanglit nahimo kamo nga susbaranan han ngatanan nga mga magtinuohon ha Macedonia ngan ha Acaya. ⁸ Kay diri la nga nagsarang tikang ha iyo an mensahe mahitungod han Ginoo didto ha Macedonia ngan ha Acaya, kundi nahibantog liwat ha ngatanan nga dapit an sumat mahitungod han iyo pagtoo han Dyos. Sanglit, diri na kinahanglan nga magyakan pa kami hini. ⁹ Nagsusumat an mga tawo ngahaw kon ginunan-o niyo pagkarawat ha amon han pagduaw namon ha iyo, ngan pagbaya niyo tikang han mga diyosdiyos ngadto han Dyos, pag-alagad han matuod ngan buhi nga Dyos. ¹⁰ Nagsusumat liwat hira nga naghuhulat kamo han iya Anak nga makanhi tikang ha langit—an iya Anak nga hi Jesus, nga ginbanhaw niya, ngan amo an naglulukat ha aton tikang han tiarabot nga kapungot han Dyos.

2 Kabugtoan, maaram kamo ngahaw nga waray makawang an amon pagduaw ha iyo. ² Sayod kamo nga ginpakurian ngan ginpakaalohan na kami didto ha Filipo, san-o kami pumakadto ha iyo ha Tesalonica. Kundi gindasig kami han Dyos hin pagwali ha iyo han Maupay nga Sumat nga natikang ha iya, bisan kon damo gud an mga natipa. ³ Diri sayop an amon pagwali ug diri maraot an amon hangyo ha iyo, ngan waray kami maglimborg bisan kan kanay. ⁴ Lugod, dayuday nagyayakan kami sugad han kanan Dyos karuyag, tungod kay pagbuot man niya ngan itapod niya ha amon an Maupay nga Sumat. Diri amon tuyó an paglipay hin mga tawo, kundi han Dyos nga sayod kon ano an panuyo han amon kasingkasing. ⁵ Maaram na man kamo nga waray kami pakada hin pag-ulog-ulog ha iyo, ngan waray kami gamit hin mga pulong nga basi la katabanan an amon kahalot. An Dyos amo an amon saksi! ⁶ Waray kami pagtinguha nga pagdayawon kami han mga tawo, ma-

tikang ha iyo o ma tikang han iba, ⁷ bisan kon may katungod man ngani kami nga pagdayawon kami niyo kay mga apostoles man kami ni Cristo. Kundi han nakada pa kami ha iyo, mga buutan kami sugad hin iroy nga nagmamangno han iya mga anak. ⁸ Tungod han gugma namon ha iyo, andam kami pagpaangbit ha iyo diri la han Maupay nga Sumat nga tikang ha Dyos, kundi bisan pa han amon kalugaringon nga mga kinabuhi, kay labis gud an amon pagmahal ha iyo. ⁹ Kabugtoan, waray ruhaduha nga nahnunumdom pa kamo han amon mga pagkabudlay ngan pagginuo! Nagbudlay kami adlaw—gab-i, basi diri kami makasamok ha iyo samtang nagwawали kami ha iyo han Maupay nga Sumat nga tikang han Dyos. ¹⁰ Kamo ug an Dyos amo an mga saksi, ngan an amon panggawi ngada ha iyo ngan mga magtinuohon putli, matadong, ngan waray sadang ikasuson. ¹¹ Sayod man kamo nga gintagad namon an tagsa ha iyo sugad gud han pagtagad hin usa ngan amay han iya mga anak. ¹² Gindasig ngan ginliaw kamo namon, ngan ginsagdonan kamo namon pag-ukoy hin kinabuhi nga nakakalipay han Dyos nga amo an nagtatawag ha iyo basi kamo makaangbit han iya Ginhadian ngan himaya. ¹³ Ug amon liwat dayuday, ginpapasalamat an Dyos. Kay an pagdad-i namon ha iyo han mensahe han Dyos, iyo ini pinamatian ngan kinarawat, diri nga mensahe hin tawo, kundi sugad nga mensahe gayod han Dyos. Kay nagbubuat an Dyos dida ha iyo nga mga magtinuohon. ¹⁴ Kabugtoan, an nahinabo ha iyo amo gihapon an nahinabo didto han mga singbahan han Dyos ha Judea, han mga magtinuohon nga sakop ni Cristo Jesus. Nag-antos kamo hin sugad nga pagpakuiri han iyo kalugaringon nga mga tawo nga gin-antos niyo tikang han mga Judiyo ¹⁵ nga nagpatay han Ginoo nga Jesus ngan han mga manaragna, ngan amo liwat an nagbukod ha amon. Diri gud hira nakakalipay han Dyos! Mga kaaway hira han ngatanan nga mga tawo! ¹⁶ Nagtinguha pa ngani hira pagulang han amon pagwali ngadto han mga Hentil han mensahe nga makakatalwas ha ira. Ini nga ira ginbuhat amo an naktigob han mga sala nga dayuday ira ginbuhat. Sanglit, ha katasposan, nahiakban hira han kapungot han Dyos! ¹⁷ Mahitungod ha amon, kabugtoan, han paghimulag namon ha iyo hin halipot la nga panahon—diri manggud adto ha amon panumdoman—dayuday nahnunumdom kami ha iyo. Makahiridlaw gud hin pagkita ha iyo ngan minimingaw kami ha iyo! ¹⁸ Karuyag namon bumalik ha iyo. Nagtinguha ako, hi Pablo, pagbalik ngada ha iyo diri la makausa, kundi gin-ulang kami ni Satanas. ¹⁹ Kay kamo gudla an amon paglaom, an amon kalipay, ngan an hinungdan han amon pagparaw han amon pagdaragan ha atubangan han aton Ginoo nga Jesus kon bumalik na hiya. ²⁰ Kamo gud an amon sadang iparaw ngan ikalipay!

3 Sanglit han waray na kami makakailob hini nga kamingaw, nagpabilin kami la ha Atenas, ² samtang nga ginsugo namon ngada ha iyo hi Timoteo nga aton bug-

to, ngan kabulig namon ha mga buruhaton han Dyos hin pagwali han Maupay nga Sumat mahitungod kan Cristo. Ginpakada namon hiya hin pagdasiq ha iyo ngan hin pag-parig-on han iyo pagtoo,³ basi waray usa ha iyo in mag-talaw tungod hini nga mga pagpakurii ha aton. Maaram kamo ngahaw nga ini nga pagpakurii ha aton kanan Dyos ini kaburut-on.⁴ Kay han nakada pa kami ha iyo, ginsumatan kamo namon ngadaan nga pagpapakurian gud kita; ngan sumala han iyo nahibaroan, amo gud ini an nahinabo.⁵ Tungod hini, ginpakada ko ha iyo hi Timoteo. Waray na ako makakailob, sanglit ginsugo ko hiya panginano kon ano na an iyo pagtoo. Nabaraka ako hin duro, nga bangin nasulay kamo han Yawa, ngan makawang la an ngatanan nga amon pagkinabudlay ug pagginuol.⁶ Yana, nahibalik na ha amon hi Timoteo, ngan nagdara han makalilipay nga sumat mahitungod han iyo pagtoo ngan paghigugma. Nagsumat hiya ha amon nga dayuday nununodom kamo ha amon ngan karuyag niyo pakigkita ha amon, sugad nga kami karuyag man makigkita ha iyo.⁷ Sanglit, kabugtoan, ha butnga han amon mga kakurian ngan pag-antos, nadasisg kamingtungod han iyo pagtoo,⁸ kay yana nakakaginhawa na kami hin maupay kay marig-on an iyo pagtindog dida ha pag-alagad han Ginoo.⁹ Yana makakagpasalamat na kami han Dyos tungod ha iyo. Nag-papasalamat kami tungod han amon kalipay ha atubangan han amon Dyos tungod ha iyo.¹⁰ Kinasingkasing an amon pangamuyo ha iya adlaw-gab-i, nga magkirigta kita ngan makahatag kami han ginkikinahanglan han iyo pagtoo.¹¹ Ihatag unta ha amon han aton Dyos ngan Amay ngan han aton Ginoo nga Jesus an higayon hin pagduaw ha iyo!¹² Patuboonti unta han Ginoo an iyo paghigugmaay ha iyo ngahaw ngan ha ngatanan nga mga tawo, ngan masugad unta ito kadako han amon paghigugma ha iyo.¹³ Dida hin ni nga paagi, paririg-onon niya an iyo mga kasingkasing, ngan mahihingpit ngan mababaraan kamo ha atubangan han aton Dyos ngan Amay, kon umabot na an aton Ginoo nga Jesus upod an ngatanan nga mga sakop niya.

4 Ha kataposan, kabugtoan, nahibaroan niyo tikang ha amon an kinabuhi nga nakakalipay han Dyos. Matuod, amo man ini an iyo kinabuhi tikang pa hadto. Ngan yana, ha ngaran han Ginoo nga Jesus, nangangamuyo ngan naagaagh kamo ha iyo nga mabuhi kamo hin labi pa nga makakalipay han Dyos.² Kay maaram na man kamo han mga tugon nga iginhatag namon ha iyo, pinaagi han pagburot-an han Ginoo nga Jesus.³ Amo ini an kaburut-on han Dyos ha iyo: karuyag niya nga magbaraan ngan magkalikay gud kamo han kalaw-ayan.⁴ Kinahanglan mahibaro an tagsa ha iyo nga mga lalake hin pagdumara hin asawa ha baraan ngan dungganan nga paagi,⁵ nga diri inupdan hin malaw-ay nga ungara, sugad han ginbubuhat han mga tawo nga diri nakilala han Dyos.⁶ Sanglit mahitungod hini, kinahanglan waray tawo nga magbuhat hin maraot ha iya bugto o mapanamastamas ha iya. Ginsumatan na kamo namon hini hadto pa, ngan ginpahimangno na liwat kamo nga pagsisirotan han Ginoo adton magbuhat hin sugad nga mga kasaypanan.⁷ Gintawag kita han Dyos basi magukoy kita dida hin kinabuhi nga baraan, diri ha kalaw-ayan.⁸ Sanglit, kon hin-o in magsalikway hini nga pagturon-an, diri nagsasalikway hin tawo, kundi han Dyos nga nahatag ha iyo han iya Espiritu Santo.⁹ Waray na kinahanglan hin pagsurat pa ha iyo mahitungod hin paghigugma han iyo igkasi matinuohon. Igintutdo na ha iyo han Dyos kon uu-

nanhon niyo paghihigugmaay.¹⁰ Ngan ginbuhat na ini niyo ha ngatanan nga kabugtoan ha bug-os nga Macedonia. Sanglit, kabugtoan, nahangyo kami ha iyo nga malarolabaw pa an iyo paghihigugmaay.¹¹ Tinguhaa niyo an pagukoy hin malinawon, pagpanimangno han iyo kulgaringon nga panginabuhi, sugad han iginsiring namon ha iyo hadto.¹² Dida hini nga paagi, tatahoron kamo hadton diri mga magtinuohon ngan diri na kamo matapod bisan kan kanay han iyo mga kinahanglanon.¹³ Kabugtoan, karuyag namon nga mahibaroan niyo an kamatuoran mahitungod han mga nagkamatay na, basi diri kamo magmabidoon, sugad hadton mga tawo nga waray paglaom.¹⁴ Natoo kita nga namatay hi Jesus ngan nabanhaw liwat. Sanglit natoo man kita nga pagbabanhawon han Dyos upod kan Jesus adton ngatanan nga nagkamatay nga natoo ha iya.¹⁵ Amo ini an pagturon-an han Ginoo nga iginsusumat namon ha iyo: kon bumalik an Ginoo, diri kita nga mga buhi pa, mahiuuna hadton mga nagkamatay na.¹⁶ Hibabatian an goliat hin usa nga sugo, an tingog han arkanghel, sugad man an tunog han trompeta han Dyos, ngan malusad an Ginoo ngahaw tikang ha langit! Ngan mababanhaw anay an mga nagkamatay nga natoo kan Cristo.¹⁷ Niyan, babayawon upod ha ira ngadto ha mga dampog kita nga mga buhi pa hadto nga panahan, pagtapo han Ginoo didto ha panganuron, ngan diri na kita mahibubulag han Ginoo.¹⁸ Sanglit, pagdinasigay kamo tungod hini nga mga pulong.

5 Kabugtoan, waray na kinahanglan nga magsurat pa ako ha iyo mahitungod han mga takna ngan mga panahanon, kon san-o mahinanabo ini nga mga butang.² Kay maaram gud kamo ngahaw nga maabot an Adlaw han Ginoo sugad hin pag-abot hin kawatan ha kagab-ihon.³ Samtantang nasiring an mga tawo, "Malinaw na an ngatanan ngan waray na kataragman," tigda la nga maabot ha ira an pagkapukan! Diri hira makakalikay; kay sugad ini han kamasakit nga naabot hin babaye nga tipag-aranak.⁴ Kundi, kabugtoan, diri na kamo aada ha kasisidman, sanglit diri na kamo hikakalitan hito nga Adlaw nga maabot sugad hin kawatan.⁵ Kamo ngatanan nga mga tawo nga sakop han kapawa, ngan sakop han adlaw; diri kita sakop han kagab-ihon o han kasisidman.⁶ Sanglit kinahanglan diri kita mangaturog sugad han iba; kundi kinahanglan mag-agma kita ngan magmalinaw an panhunahuna.⁷ Batasan han mga tawo an pagkaturog ngan paghubog ha gab-i.⁸ Kundi kinahanglan magmalinaw an aton panhunahuna kay mga sakop man kita han adlaw. Kinahanglan isul-ot naton an pagtoo ngan paghigugma nga tabon han aton dughan, ngan an aton paglaom han katalwasan nga helmet ha aton ulo.⁹ Waray kita pilia han Dyos basi mag-antos han iya kappungot, kundi basi angkonon naton an katalwasan pinaagi han aton Ginoo Jesu-Cristo,¹⁰ ngan nagpakamatay para ha aton, basi mag-ukoy kita upod ha iya, buhi o patay kita ha pagbalik niya.¹¹ Tungod hini nga hinungdan, pagdinasigay ngan pagbinuligay kamo sugad gud han iyo binubuhat yana.¹² Kabugtoan, nahangyo kami ha iyo nga tahoron niyo hin kaanggayan adton mga nagbubuhat dida ha iyo, hira nga ginpile han Ginoo pagmando ngan pagtutdo ha iyo.¹³ Timangnoa niyo hira upod an gididakoi nga pagtahod ngan paghigugma, tungod han buruhaton nga ira gintutuman. Magmalinawon unta an tagsatagsa ha iyo.¹⁴ Nag-aaghat kamo ha iyo, kabugtoan: sagdoni an mga hubya, dasiga an mga awdanon, buligi an mga magluya, ngan

ipakita ha ngatanan an iyo kamailobon. ¹⁵Ayaw niyo bulsa hin maraot an nagbubuhat hin maraot, kundi tinguhua nga an pagbuhat hin maupay hiagoman han tagsa tagsa ngan ha ngatanan nga mga tawo. ¹⁶Dayuday pagmalipayon kamo, ¹⁷pag-ampo ha ngatanan nga panahon, ¹⁸pagpasalamat kamo han bisan ano nga nadangat ha iyo. Amo ini an karuyag han Dyos ha iyo, han iyo kinabuhi ha pag-alagad kan Cristo Jesus. ¹⁹Ayaw niyo pagpugngi an Espiritu Santo. ²⁰Ayaw niyo pagtamaya an dyosnon nga mga mensahe. ²¹Sarihi an ngatanan nga mga butang: tipigi an maupay ²²ngan likayi an ngatanan nga karat-an. ²³An Dyos

nga nahatag ha aton hin kamurayaw, magsantos unta ha iyo ngan bantayan an iyo bug-os nga pagkatawo—an iyo espiritu, kalag, ug lawas, nga mawaray dum-it ngada han pag-abot han aton Ginoo Jesu-Cristo. ²⁴Bubuhaton ito niya nga nagtatawag ha iyo, kay matinumanon hiya. ²⁵Kabugtoan, ig-ampo liwat kami niyo. ²⁶Ipangumosta kami han ngatanan nga kabugtoan hin minagburugto nga harok. ²⁷Nag-aaghat ako ha iyo, ha pagburut-an han Ginoo, nga basahon niyo ini nga surat ha ngatanan nga mga magtinuohon. ²⁸An grasya han aton Ginoo Jesu-Cristo maada unta ha iyo.

2 TESALONICA

1 Tikang kan Pablo, Silas ug Timoteo— Ngadto han mga kaapi han singbahan ha Tesalonica, nga sakop han Dyos nga aton Amay ngan han Ginoo Jesu-Cristo: **2** Tagan unta kamo han Dyos Amay ngan han Ginoo Jesu-Cristo han grasya ngan kamurayaw. **3** Kabugtoan, kinahanglan dayuday magpasalamat kami han Dyos ha ngatanan nga panahon tungod ha iyo. Angay nga buhaton namon ini, tungod kay tinmubo na gud an iyo pagttoo ngan an iyo paggihugugmaay. **4** Amo ito nga ipinaparayaw kamo namon dida han mga singbahan han Dyos. Ipinaparayaw namon an iyo pagpadayon hin pag-ilob ngan pagttoo, ha butnga han ngatanan nga mga pagpakuiri ngan mga kasakitan nga gin-aantos niyo. **5** Amo ini an pagsari han matadong nga paghukom han Dyos, kay tungod hini ngatanan, mahihimo kamo nga takos han iya Ginhadian ngan tungod hini nag-aantos kamo. **6** Bubuhaton han Dyos an matadong: papapag-antonson niya an mga nagpapaantos ha iyo, **7** ngan papapahuwayon kamo nga nag-aantos ngan sugad man kami. Bubuhaton niya ini kon umabot na an Ginoo nga Jesus tikang ha langit, inupdan han iya gamhanan nga mga anghel, **8** upod ini nagdidilaab nga kalayo, pagsirot hadton diri nakilala han Dyos, ngan hadton diri nagtutuman han Maupay nga Sumat mahitungod han aton Ginoo nga Jesus. **9** Mag-aantos hira han sirot han dayon nga pagkalaglag, bulag hira han Ginoo ngan han iya langitnon nga gahom, **10** kon umabot na hiya hito nga Adlaw, basi kumarawat hin himaya tikang han ngatanan nga iya mga tawo ngan kadungganan tikang han ngatanan nga natoo. Mahiuupod kamo liwat ha ira, kay tinmoo man kamo han mensahe nga iginpasangyaw namon ha iyo. **11** Amo ini nga dayuday nag-aampo kami para ha iyo. Nangangamuyo kami han aton Dyos nga matakos kamo hin pag-ukoy han kinabuhi nga gin-andam para ha iyo. Pinaagi han iya gahom matuman unta an ngatanan nga mga kaupayan nga iyo gin-ungara, ngan hingpiton an iyo buhat han pagttoo. **12** Dida hini nga paagi, makarawat an ngaran han aton Ginoo nga Jesus hin kadungganan tikang ha iyo, ngan kamo tikang ha iya, pinaagi han grasya han aton Dyos ngan han Ginoo Jesu-Cristo.

2 Mahitungod na man han pagkanhi han aton Ginoo Jesu-Cristo ngan han aton pagkatirok hin pagtapo ha iya; nangangamuyo ako ha iyo, kabugtoan, **2** nga diri kamo malisang dayon o kalasan tungod han sumat nga inmabot na daw kono an Adlaw han Ginoo. Bangin may naganagna o may nagwali hito o bangin may nagsiring nga iginsurat ini namon. **3** Ayaw kamo palimbong bisan kan kanay, ha bisan ano nga paagi. Kay diri maabot ito nga Adlaw, kon diri pa mahinabo anay an kataposan nga Karibok ngan diri pa magpahayaag an Usa nga Yawan-on, nga iginandam na ngadto ha impyerno. **4** Susupakon niya an ngatanan nga ginsisingba han mga tawo ngan an ngatanan nga iniisip nga dyosnon han mga tawo. Magpahitaas hiya ha ira ngatanan, ngan masulod pa ngani hiya

ngan malingkod didto ha Templo han Dyos, ngan mapaka-Dyos hiya! **5** Diri ba kamo nahinunumdom? Ginsumatan ko kamo hini ngatanan samtang nakada pa ako ha iyo. **6** Kundi may nakakapugong pa nga mahinabo ini yana, ngan maaram kamo kon ano ito. Sanglit ha igo nga panahon, mapakita an Usa nga Yawan-on. **7** An tinago nga gahom han Usa nga Yawan-on nagbubuhat na kundi diri mag-papadayon ini nga mahinanabo tubtob nga makuba an nagpupugong hito. **8** Niyan mapakita an Usa nga Yawan-on, ngan papatayon hiya kon umabot na an Ginoo nga Jesus pinaagi han huyop nga tikang han iya baba, ngan lalaglagon hiya pinaagi han iya makalilisang nga kasilaw. **9** Makanhi an Yawan-on nga may gahom ni Satanas, ngan magbubuhat han ngatanan nga mga diri matuod nga milagro, ngan mga orosahon, **10** ngan magamit han ngatanan nga panlimbong ngadto hadton mga magkakawawara. Mawawara hira kay waray nira karawta ngan higugmaa an kamatuoran nga makakatalwas ha ira. **11** Tungod hini itinugot han Dyos nga kalimbongan hira ngan tumoo hira han mga buwa, **12** basi paghukman ha karat-an an ngatanan nga waray tumoo han kamatuoran, kundi nagpatakas la hin pagpinakasala. **13** Kabugtoan, kinahanglan magpasalamat kami han Dyos ha ngatanan nga panahon para ha iyo nga hinihugugma han Ginoo. Kay ginpili kamo han Dyos, nga amo an syahan nga matatalwas pinaagi han gahom han Espiritu basi mabaraan kamo nga mga tawo han Dyos ngan pinaagi han iyo pagttoo han kamatuoran. **14** Gintawag kamo han Dyos ngada hini, pinaagi han Maupay nga Sumat nga iginwali namon ha iyo. Gintawag kamo niya basi makaangkon kamo han usa nga bahin han himaya han aton Ginoo Jesu-Cristo. **15** Sanglit, kabugtoan, pagpabilin kamo nga marig-on ngan ugopi niyo adton mga kamatuoran nga igintutto namon ha iyo pinaagi han amon pagwali ngan han amon surat. **16 - 17** An aton Ginoo Jesu-Cristo ngahaw, ngan an Dyos nga aton Amay nga nahigugma ha aton, ngan nahatag ha aton han dayon nga kadasig ngan maupay ngaglaom pinaagi han iya grasya magpuno unta han iyo mga kasingkasing hin kadasig ngan magrig-on unta ha iyo hin pagbuhat ngan pagyakan han ngatanan nga maupay.

3 Ha kataposan, kabugtoan, pag-ampo kamo para ha amon, basi an mensahe han Ginoo magmadali hin paghisangyaw ngan tagan hin kadungganan sugad gud han nahinabo dida ha iyo. **2** Pag-ampo liwat kamo nga tal-wason han Dyos kami tikang han yawan-on ngan magraot nga mga tawo. Kay diri ngatanan nga mga tawo natoo han mensahe. **3** Kundi katataporan an Ginoo. Paririg-unon kamo niya ngan pananalipdan kamo han mga karat-an han Yawa. **4** Ngan tungod han Ginoo nasarig kami ha iyo; nakakaseguro kami nga magbubuhat ngan magpapadayon kamo hin pagbuhat han amon iginsusugo ha iyo. **5** Hinnaot unta nga bantaron han Ginoo an iyo mga kasingkasing hin paghugugma han Dyos, ngan hin pag-ilob nga gin-

hatag ni Cristo. ⁶Kabugtoan, ha ngaran han Ginoo Jesu-Cristo, nagsusugo kami ha iyo: pahirayo kamo han ngatanan nga kabugtoan nga hubya, ngan diri nagsusunod han mga turumanon nga iginhatag namon ha ira. ⁷Maaram kamo ngahaw nga kinahanglan niyo buhaton an amon ginbuhat. Diri kami mga hubya han nakada pa kami ha iyo. ⁸Waray kami kumarawat hini bulig bisan kan kanay nga waray namon pagbayari. Lugod, nagtrabaho ngan nagkabudlay kami adlaw-gab-i, basi diri kami makasagipo hin bisan hin-o ha iyo. ⁹Ginbuhat namon ini, diri tungod nga waray kami katungod pangaro hin bulig para ha amon, kundi gihimo ini namon basi magin susbaranan kami niyo. ¹⁰Han nakada pa kami ha iyo, ginsumatan kamo namon: "Adton diri magbudlay, diri pakaanon." ¹¹Nasiring kami hini, kay nasumatan kami nga may mga tawo dida ha iyo nga naghihinuby, nga waray binubuhat kon diri an paghibabol han buruhaton han iba. ¹²Ha ngaran han Ginoo Jesu-

Cristo, nagsusugo kami hini nga mga tawo, ngan nagpahimangno ha ira: kinahanglan nga mag-ukoy hira hin matadong nga kinabuhi ngan magtrabaho para han ira kalugaringon nga panginabuhi. ¹³Kundi, kabugtoan, kinahanglan diri kamo gul-an hin pagbuhat han maupay. ¹⁴Kon may-ada dida ha iyo diri masugot han mensahe nga amon iginsusugo dida hini nga surat, tigamni ito nga tawo ngan ayaw na gagari hiya, basi makaawod hiya. ¹⁵Kundi ayaw isipa hiya nga kaaway; lugod, sagdoni hiya sugad hin usa nga bugto. ¹⁶Tagan unta kamo hin kamurayaw, ha ngatanan nga panahon nga ha ngatanan nga paagi, han Ginoo ngahaw nga amo an aton burabod han kamurayaw. Maada unta an Ginoo ha iyo ngatanan. ¹⁷Ako, hi Pablo, amo gud an nagsusurat hini nga pangumosta. Amo ini an pagpirma ko han ngatanan nga surat, ngan amo ini an akon pagsurat. ¹⁸Maada unta ha iyo ngatanan an grasya han aton Ginoo Jesu-Cristo.

1 TIMOTEO

1 Tikang kan Pablo nga apostol ni Cristo Jesus tungod han pagbuot han Dyos nga aton Magtaralwas ngan ni Cristo Jesus nga aton paglaom—² Ngadto kan Timoteo nga akon matuod nga anak ha pagtoo: An Dyos nga aton Amay ngan hi Cristo Jesus nga aton Ginoo maghatag unta han gugma, kalooy, ngan kamurayaw ha imo!³ Karuyag ko nga magpabilin ka dida ha Efeso, sugad han paghangyo ko ha imo hadto han pag-agì ko tipakadto ha Macedonia. May mga tawo dida nga nagtututdo hin buwa nga mga pagtur-on-an, ngan kinahanglan nga pagdid-an mo hira.⁴ Sidnga hira nga bayaan nira ito nga mga hinimohimo nga susumaton ngan higlaba nga lista hin mga ginikanan, kay nagigin tinikangan la ito hin mga lantugi; diri ito nakakabulig han larang han Dyos nga hinbabaroan pinaagi hin pagtoo.⁵ An tuyu hini nga sugo amo an pagpukaw han gugma nga natikang hin putli nga kasingkasing, malinis nga panhuhuna, ngan tinoed nga pagtoo.⁶ May mga tawo nga binmulag na ngan nawara ha ira mga dalan tungod hin binuang nga larulantugi.⁷ Karuyag nira magin magturutdo han balaod han Dyos, kundi diri nira hinsasabtan an ira kalugaringon nga mga pulong o an mga butang nga ira ginhihimangraw upod in dako nga pagtapod.⁸ Sayod kita nga maupay an Balaod kon gamiton hin igo ngan angay nga paagi.⁹ Matuod, kinahanglan hinumdoman ta nga ginhimo an mga balaod diri para han mag-upay nga mga tawo, kundi para han mga nasupak han balaod ngan mga kriminal, para han mga makasasala ngan mga diri nahad-lok han Dyos ngan para han mga diri nagsisingba han Dyos ngan mga diri baraan, para han napatay han ira mga kaganak, para han mga parapanmatay,¹⁰ para han mga mag-pakimalaw-ay, para han mga nakikighilawas han ira igkasi lalaki o igkasi babaye, para han mga mamirihag hin tawo, para han mga buwaon ngan nagbubuhat hin ano man nga butang nga supak han matuod nga pagturon-an.¹¹ Hin-aagian ito nga pagturon-an dida han Maupay nga Sumat nga igintapod ha akon hin pagpasangyaw, an Maupay nga Sumat nga tikang han mahimayaon ngan darayawon nga Dyos.¹² Nagpapasalamat ako kan Cristo Jesus nga aton Ginoo, nga naghatag ha akon hin kusog para han akon buruhaton, tungod nga gintungdan ngan gin-isip ako niya nga takos mag-alagad ha iya,¹³ bisan kon ginpakaraot, gin-pakurian, ngan gintamay ko hiya hadto anay. Kundi nalooy an Dyos ha akon kay waray pa ako hadto pagtoo ngan waray ako sabot han akon ginbuhat.¹⁴ Ngan igin-ipis ha akon han Ginoo an iya hora ngan grasya ngan iginhatag ha akon an pagtoo ngan gugma nga aton naaangkon pinaagi hin pakig-usa kan Cristo Jesus.¹⁵ Matuod ini nga mga pulong nga angay ta karawaton ngan tuohan hin hingpit: kin-mannihi ha kalibutan hi Cristo Jesus hin pagtalwas han mga makasasala. Ako an labi nga kamaraot ha ira,¹⁶ kundi nalooy ha akon an Dyos, basi magpakita hi Cristo Jesus han iya hingpit nga pagpailob hin pagdumara ha akon nga labi kamaraot han mga makasasala. Susbaranan ini para han

ngatanan nga matoo ha iya onina ngan makarawat han dayon nga kinabuhi.¹⁷ Ngadto han dayon nga Hadi, waray kamatayon ngan diri kinikita, han amo la nga Dyos—ha iya an kadungganan ngan an pagdayaw hin waray kata-posan. Amen.¹⁸ Timoteo, anak ko, igintatapod ko ini nga sugo ha imo. Sumala ini han mga pulong han panagna nga iginyakan hadto pa hiunong ha imo. Gamita ini nga mga pulong nga imo mga hinganiban, basi magmaupay an imo pakig-away.¹⁹ Ipadayon an imo pagtoo ngan malinis nga konsyensya. May mga tawo nga waray mamati han ira konsensya, ngan napakyas an ira pagtoo.²⁰ Nahiupod ha ira hira Himeneo ug Alejandro, nga akon na igintubyan ngadto han gahom ni Satanas, basi katutdoan hira hin diri na pag-pakaraot han Dyos.

2 Sanglit, una ha ngatanan, nag-aaghàt ako nga ihalad niyo ngadto sa Dyos an mga pangamuyo, mga pag-ampo, ngan mga pagpasalamat para han ngatanan nga mga tawo;² para han mga hadi ngan han ngatanan nga iba nga mga pamunoan, basi mag-ukoy kita hin mamingaw ngan malinawon nga kinabuhi, dida ha pag-alagad han Dyos ha matadong nga pamatasan.³ Maupay ngan nakakalipay ini han Dyos nga aton Magtaralwas,⁴ nga naruruyag nga matalwas an ngatanan nga mahibaro han kamatuoran.⁵ Kay uusa la an Dyos, ngan uusa la an makag-usa han Dyos nga han mga tawo; amo ini hi Cristo Jesus⁶ nga nagtubyan han iya kalugaringon hin pagtubos han ngatanan nga mga tawo. Amo ito an kamatuoran nga ha igo nga panahon tatalwason han Dyos an ngatanan nga mga tawo kon umabot na an gintalaan nga panahon.⁷ Amo ini an hinundayan nga ginsugo ako nga apostol ngan magturutdo han mga Hentil, hin pagsangyaw han mensa-he han pagtoo ngan kamatuoran. Nagsusumat ako han kamatuoran, diri ako nagbubuwa!⁸ Karuyag ko nga mag-ampo an kalalaken-an ha ngatanan nga dapit, kalalaken-an nga hinalad ngadto han Dyos, nga binayaw an ira mga kamot ha pag-ampo hin waray kasina o pagkaaway-away.⁹ Karuyag ko man nga magmaligdong an kababayen-an, ngan mahibaro hira hin pagkamananong ha ira pamanapton, ngan magbado hin kaangayan; diri hin linainlain nga uso hin pag-ayad han buhok o mga rayandayan nga bulawan, perlas o mahal nga mga bado,¹⁰ kundi hin mag-upay nga mga panggawi nga angay hin kababayen-an nga mainampoon.¹¹ Kinahanglan nga mahibaro an kababayen-an hin hilom ngan hingpit nga pagpaubos.¹² Diri ako natugot nga an kababayen-an magtutdo o maagaron han kalalaken-an; kinahanglan humilom la hira.¹³ Kay una paghimoon hi Adan, san-o hi Eva.¹⁴ Ngan diri hi Adan kundi hi Eva, an babaye, an ginlimbongan ngan nagtalapas han sugo han Dyos.¹⁵ Kundi matatalwas an babaye pinaagi hin kamyada anak, kon magpadayon hiya hin pagtoo, paghigugma, ngan pagkaputli, upod an kaligdong.

3 Matuod ini nga darahunon: kon karuyag in tawo pang-pangulo hin singbahan, naungara hiya hin maupay

gud nga buruhaton.² Kinahanglan diri sarawayon in pangulo han singbahan; kinahanglan usa la an iya asawa, buotan, nakakapugong han iya kalugaringon, ngan diri masamok; kinahanglan maabiabihon hiya hin mga sumasaka ha iya pаниمالay; kinahanglan maaram hiya magtutdo;³ kinahanglan diri hiya parahubog o maisog nga tawo, kundi mapuanguron ngan diri makiawayon; kinahanglan diri hiya makisalapi;⁴ kinahanglan nakakagdumara hiya hin maupay han iya kalugaringon nga pаниمالay, ngan nakakapasunod hiya han iya mga anak hin pagsugot ug pagtahod ha iya.⁵ Kay kon diri hiya maaram magdumara han iya kalugaringon nga pаниمالay, uunanhon man hin pakagmangno niya han singbahan han Dyos?⁶ Kinahanglan nga hamtong na hiya ha pagtoo, basi diri hiya pumarayaw ngan paghukman hiya ha karat-an sugad han Yawa.⁷ Kinahanglan tawo hiya nga tinatahod han iba nga mga tawo nga diri sakop han singbahan, basi diri hiya maalohan ngan mahulog ha bitik han Yawa.⁸ Kinahanglan liwat nga tangkod ngan may maupay nga pamatasan an mga kabulig han singbahan; kinahanglan diri gud hira maghubog kon mainom hira hin bino, ngan diri halot;⁹ kinahanglan nga pagtumanon nira an iginpadayag nga kamatuoran han pagtoo, upod in limpyo nga konsensya.¹⁰ Kinahanglan sarihan hira anay, ngan kon makapasar hira hini makakahimo na hira hin pag-alagad ha singbahan.¹¹ Kinahanglan liwat maupay an pamatasan han ira mga asawa, ngan diri maglibak; kinahanglan buotan ngan tangkod hira ha ngatanan nga butang.¹² Kinahanglan usa la an asawa han kabulig han singbahan, ngan maupay magdumara han iya mga anak ngan pаниمالay.¹³ Adton may maupay nga buhat nakakaangkon hin maupay nga dungog, ngan nakakaghimangraw hin waray kahadlok hiunong han ira pagtoo kan Cristo Jesus.¹⁴ Samtang ginsusurat ko ini ha imo, naglalaom ako hin diri maiha hin pagkada ngan pagkigkita ha imo.¹⁵ Kundi kon malangan ako, ini nga surat an magpapahibaro ha imo kon uunanhon ta an paggawi han pаниمالay han Dyos, ngan amo an singbahan han buhi nga Dyos, an harigi ngan sinarigan han kamatuoran.¹⁶ Waray makakaglirong han pagkadako han tinago han aton tuloohan! Pinmakita hiya nga usa nga tawo, iginpakita nga matadong pinaagi han Espiritu, ngan hinkit-an han mga anghel. Iginwali hiya ha mga nasod, gintoohan ha bug-os nga kalibutan, ngan ginbayaw ngadto ha langit.

4 Dayag kaupay an siring han Espiritu, nga may mga tawo nga mabaya han pagtoo ha tiarobot nga mga panahon; asay susugton nira an buwaon nga mga espiritu ngan magsusunod hira han mga pagturon-an han mga yawa.² Gintututdo ini nga mga pagturon-an hin maglimbong nga mga tawo nga buwaon kanay konsensya patay na sugad hin naogtang pinaagi hin binangga nga puthaw.³ Nagtututdo in sugad nga mga tawo nga sayop an panga-sawa ngan pagkaon hin pira kalain nga karaonon. Kundi ginhimo han Dyos ini nga mga pagkaon basi, katapos pagpasalamat, kaonon han mga magtinuohon ngan han nakasabot na han kamatuoran.⁴ Maupay an nga-tanan nga ginhimo han Dyos; waray bisan usa nga igsalikway, kundi angay karawaton an ngatanan inupdan hin pagpasalamat;⁵ kay pinaagi han pulong han Dyos ngan han pag-ampo, kinakarawat ini han Dyos.⁶ Kon igtutdo mo ini nga mga pagturon-an ngadto han imo kabugtoan, magmamaupay ka ngan surugoon ni Cristo Jesus, samtang nahiaagom ka hin pagkaon nga espirituhanon pinaagi han mga pulong han

pagtoo ngan han matuod nga pagturon-an nga imo ginsunod.⁷ Kundi likayi adton diri dyosnon nga mga susumaton, ngan diri angay igsinumat. Pahiraa an imo kalugaringon para han dyosnon nga kinabuhi.⁸ May kapulsanan an pagpalaksi han lawas, kundi labaw kamapulisanon an espirituhanon ngan pagpalaksi, kay nagsasaad ito hin kinabuhi para yana ngan para han tiarobot.⁹ Matuod ini nga pulong, ngan angay karawaton ngan tuohan hin hingpit.¹⁰ Amo man ngani nga nanlilimbasog ngan nabubuhat kita, kay aada an aton paglaom han buhi ngan Dyos ngan amo an Magtaralwas han ngatanan ngan mga tawo, ngan labi na gud han mga natoo.¹¹ Isugo ngan itutdo ini nga mga butang.¹² Ayaw tugot nga may magtamay ha imo tungod nga batan-on ka pa, kundi magin susbaranan ka han mga magtinuohon ha imo pagyakan, pamatasan, paghigugma, pagtoo, ngan pagkaputli.¹³ Gamita an imo panahon ug kusog hin pagbasa ha kadam-an han mga Kasuratan ngan hin pagwali ngan hin pagtutdo, tubtob han akon pag-abot.¹⁴ Ayaw pagpasibay-i an espirituhanon nga hatag nga aada ha imo, ngan iginhatag ha imo dida han pagyakan han mga manaragna ngan han pagpandongi ha imo han mga kamot han mga katigurangan.¹⁵ Buhata ini nga mga butang ngan tumana hin kinasingkasing, basi hikit-an han ngatanan an imo pag-uswag.¹⁶ Bantayi an imo kalugaringon, ngan bantayi man an imo pagturon-an. Padayona pagbuhat hini nga mga butang, kay kon buhaton mo ini, matatalwas mo an imo kalugaringon ngan adton mga nanmamati ha imo.

5 Ayaw pagbusa hin tawo nga magurang ha imo, kundi panginyupo ha iya sugad hin amay mo. Isipa ngan imo kabugtoan an kalalaken-an nga manghod mo,² ngan mga iroy an kababayen-an nga magurang ha imo, ngan ha bug-os ngan pagkaputli, isipa liwat nga imo kabugtoan an kababayen-an nga manghod ha imo.³ Tahora an mga balo ngan kababayen-an nga tinuod nga nag-uusaan.⁴ Kundi kon may mga anak o mga apo in balo ngan babaye, kinahanglan hira anay an magtuman han ira dyosnon ngan mga katundanan ha ira kalugaringon nga pаниمالay, ngan ha sugad ngan paagi makakabalos hira han ira mga kag-anak ngan mga apoy kay amo ito an nakakalipay han Dyos.⁵ An tinuod nga balo ngan babaye ngan nag-uusaan ngan waray naninimangno ha iya, naglalaom na la han Dyos ngan nagpapadayon hin pag-ampo ngan pangaro han Dyos hin tabang adlaw-gab-i.⁶ Kundi, an balo ngan babaye ngan nagpapatatakis hin kalipayan, patay na paghunahunaon bisan kon buhi pa hiya.⁷ Ihatag ini nga sugo ha ira, basi waray makagsuson ha ira.⁸ Kon may tawo nga diri nanginginano han iya mga kaurodan, labi na an mga kaapi han iya kalugaringon nga pаниمالay, nagsalikway han iya pagtoo, ngan labaw pa hiya kamaraot han diri natoo.⁹ Ayaw na pagdugangi an listahan han mga balo, labot kon an balo ngan babaye labaw na hin saysenta an iya edad. Kinahanglan liwat nga makausa la hiya pangasawa,¹⁰ ngan may bantog hin mag-upay ngan mga binuhatan: babaye ngan nagmangno hin maupay han iya mga anak, nag-abiahi hin mga sumasaka ha iya balay, nagtuman han mga ordinario ngan buruhaton han mga magtinuohon, nagtabang han mga nagkukuri, ngan nagtuman han ngatanan ngan mag-upay ngan mga buruhaton.¹¹ Kundi ayaw iupod ha lista an batan-on pa ngan mga balo ngan kababayen-an; kay kon karuyag na liwat nga hira pangasaw-on, nabulag hira kan Cristo,¹² ngan nakakasala hira hin diri pagtuman han ira

syahan nga saad ha iya.¹³ Mahibabaro liwat hira pagkarag han ira panahon hin pagpinanungbalay; kundi labaw pa kamaraot, mahibabaro hira paglinibak ngan pagyinubit, pagyinakan hin mga butang nga diri kaangayan.¹⁴ Sanglit gabay an batan-on pa nga mga balo pumaasawa ngan manganak hira, ngan magmangno han ira mga panimalay, basi mawaray higayon an aton mga kaaway hin pag-pakaraot ha aton.¹⁵ Kay may-ada na iba nga mga balo nga kababayen-an nga binmaya ngan nagsunod na kan Satanas.¹⁶ Kon in usa nga babaye nga matinuhon may mga balo nga kababayen-an ha iya panimalay, kinahanglan mangnoan hira niya, ngan diri magsarig la han singbahan, basi kamangnoan han singbahan an mga balo nga kababayen-an nga waray nagtitimangno.¹⁷ Kinahanglan isipon nga an mga katigurangan han singbahan ngan mau-pay magtuman han ira kapangulo, labi na an maduroto hin pagwali ngan pagtutdo, angay tagan hin doble nga suhol.¹⁸ Kay nasiring an kasuratan, "Ayaw pagbusali an baka samtang naggigiok," ngan "Angay han iya igo nga suhol an nabubudlay."¹⁹ Ayaw pamati an sumborg kontra hin pangulo hin singbahan labot la kon ginsalawad ito hin duha o tulo nga mga saksi.²⁰ Sawaya ha atubangan han kadam-an an mga nagpapakasala, basi mahadlok an iba.²¹ Ha atubangan han Dyos ngan ni Cristo Jesus, ngan han baraan ngan mga anghel, gin-aagda ko ikaw nga tumanon mo ini ngan mga sagdon hin waray pagtamay o pagpalabi hin tawo, ha bisan ano nga imo pagbubuhaton.²² Ayaw pagdalidali pag-pandong han imo mga kamot bisan kan kanay para hin pag-alagad han Ginoo. Ayaw bulig han iba hin pakasala; talinguhaa nga magmaputli ka.²³ Ayaw pag-inom hin tubig la, kundi gamit hin gutiay nga bino, pagtambal han imo suroksurok, kay agsob ka la masakit.²⁴ Dayag kaupay an mga sala han iba nga mga tawo, ngan nag-uuna ha ira ha hukmanan ini nga ira mga sala; kundi an mga sala han iba ha orhe na nakikita.²⁵ Ha amo nga paagi, nakikita hin dayag an mag-upay nga mga buhat, ngan bisan an diri nakikita hin dayag diri matatago.

6 An mga oripon kinahanglan magtahod han ira mga agaron, basi waray magpakaraot han ngaran han Dyos ngan han aton pagturon-an.² Kinahanglan diri pagtayon han mga oripon an ira mga agaron nga magtinuhon kay kabugtoan hira nira. Lugod, angay pag-alagdon nira hin mauruupay, kay adton nagpapahimulos han ira buhat amo adton mga magtinuhon nga ira hinihigugma. Kinahanglan itutdo ngan igwali mo ini nga mga butang.³ **4** Adton nagtututdo hin lain nga pagturon-an ngan diri nauyon han matuod nga mga pulong han aton Ginoo Jesu-Cristo ngan han pagturon-an han aton tulohan oraora gud hin kamapinahatas-on ngan waray hibabroan. Diri tuhay an iya pakiglantugi ngan pakiglaris hiunong hin mga pulong, ngan nagdadara ini hin pangabugho, pagkiglantugi, pagyubit, pagtamay,⁵ ngan dayon nga pakiglaris han mga tawo nga waray na maupay ngan mga panhunahuna,

ngan nawad-an na han kamatuoran. Naghuhunahuna hira ngan toluohan usa ngan paagi hin pagparigko.⁶ Matuod, nakakapariko gud an toluohan, kon kontento la an tawo han aada na ha iya.⁷ Ano an aton gindara han katawo naton nganhi ha kalibutan? Waray! Ano man an aton makukuha hini ngan kalibutan? Waray!⁸ Sanglit kon mayada na kita pagkaon ngan panapton, igo na unta ito ha aton.⁹ Kundi adton karuyag mariko nasusulay ngan nabibitik hira han damo ngan linurong ngan nakakaraot ngan mga ungara, ngan nagdadanas han mga tawo ngadto ha kapirdehan ngan kabungkagan.¹⁰ Kay tinikangan hin damo kalain nga karat-an an paghigugma han kwarta. Duro gud an pag-irinikohan han iba, ngan binmulag hira han pagtoo, ngan nariksi an ira mga kasingkasing tungod hin damo ngan mga kabidoan.¹¹ Kundi ikaw nga tawo han Dyos, likayi ini ngatanan ngan mga butang. Talinguhaa an pagkamatadong, pagkadyosnon, pagtoo, paghigugma, pagpailob, ngan pagkalumo.¹² Dalagan, sugad han imo mahimo dida han paisan-isan han pagtoo, ngan dag-a para ha imo ngahaw an dayon ngan kinabuhi; kay gintawag ka han Dyos ngada hini ngan kinabuhi, dida han maupay mo ngan pagtug-an han pagtoo ha atubangan hin damo ngan mga saksi.¹³ Ha atubangan han Dyos nga nahatag hin kinabuhi ha ngatanan ngan mga butang, ngan ha atubangan ni Cristo Jesus ngan nagtug-an hin maupay ha atubangan ni Poncio Pilato, nagsusugo ako ha imo:¹⁴ Sugta an kasugoan, ngan tumana hin hingpit tubtob han Adlaw han pagpakita han aton Ginoo Jesu-Cristo.¹⁵ Ha igo nga panhon igpapadayag hiya han Dyos, an darayawon ngan amo la ngan Magburuot, an Hadi han mga hadi, ngan Ginoo han mga ginoo.¹⁶ Hiya la an waray kamatayon, ngan nag-uokoy ha kapawa ngan waray gud nakakahirani. Waray pa nakakita ha iya, ngan waray gud makakakita ha iya. Ha iya an kadungganan ngan an dayon ngan kagamhanan! Amen.¹⁷ Tugona adton nga riko han mga butang hini ngan kinabuhi, ngan diri hira magpalabilabi, ngan diri nira ikadto an ira paglaom han diri seguro ngan butang, sugad han mga manggad, kundi ikadto sa Dyos la, ngan nahatag ha aton han ngatanan para han aton kaupayan.¹⁸ Tugona hira pagbuhat hin maupay, ngan mariko hira hin mag-upay ngan mga buhat, ngan magmahinatagon ngan andam hin pagtangbang han iba.¹⁹ Dida hini ngan paagi makakatirok hira para ha ira kalugarinon hin manggad ngan magigin marig-on ngan patukoranan para han tiarobot. Ngan onina, makakaangkon hira han matuod ngan kinabuhi.²⁰ Timoteo, mangnoi an mga igintapod ha imo. Likayi an diri dyosnon ngan huruhimangraw ngan an tinuyaw ngan mga pakiglantugi nga sinisiring han iba ngan mga tawo ngan "Hibaro", kundi diri ngay-an matuod.²¹ Kay may-ada nasiring ngan naangkon na nira ini ngan hibaro, ngan tungod hito, nawadan lugod hira han ira pagtoo. Maada unta ha iyo ngatanan an grasya han Dyos.

2 TIMOTEO

1 Tikang kan Pablo nga apostol ni Cristo Jesus tungod han pagbuot han Dyos, nga ginsugo pagpasangyaw han iginsaad nga kinabuhi, nga aton naangkon pinaagi hini pakig-usa kan Cristo Jesus—² Ngadto kan Timoteo, an akon hinigugma nga anak: Ihatag unta ha imo han Dyos nga Amay ngan ni Cristo Jesus nga aton Ginoo an grasya, kalooy, ngan kamurayaw.³ Nagpapasalamat ako han Dyos nga akon gin-aalagad hin malinis nga konsensya, sugad han ginbuhat han akon mga kaapoy-apoyan. Nagpapasalamat ako ha iya samtang dayuday nagdumdom ako ha imo dida ha akon mga pag-ampo, adlaw-gab-i.⁴ Nahinunumdom ako han imo mga luha, ngan karuyag ko gud makigkita ha imo, basi magmalipayon ako.⁵ Nahinunumdom ako han imo kinasingkasing nga pagtoo, an pagtoo nga naangkon liwat ni Loida nga imo apoy, ngan ni Eunice nga iroy mo. Waray ruhaduha nga naangkon liwat ini nimo.⁶ Tungod hini, ginpapahinumdom ko ikaw nga buhion mo an upa nga iginhatag han Dyos ha imo, han pagdun-an ko han akon mga kamot ha imo.⁷ Kay an Espiritu nga iginhatag ha aton han Dyos diri espiritu hin kaawod; lugod, Espiritu hin gahom, gugma, ngan pagpugong han kalugaringon.⁸ Sanglit ayaw kaawod hin pagsaksi para han aton Ginoo ug para ha akon nga usa nga binilanggo para kan Cristo. Pakig-angbit lugod han pag-antos para han Maupay nga Sumat, sumala han kusog nga ihinatag han Dyos ha imo.⁹ Gintalwas ngan gintawag kita niya basi magin iya kalugaringon nga mga tawo, diri tungod han aton nahimo, kundi tungod han iya kalugaringon nga tuyo ngan grasya. Iginhatag ha aton ini nga kalooy pinaagi kan Cristo Jesus han waray pa magtikang an panahon,¹⁰ kundi iginpadayag na ini ha aton yana, pinaagi han pag-abot han aton Magtaralwas nga hi Cristo Jesus. Gindaog niya an gahom han kamatayon, ngan pinaagi han Maupay nga Sumat iginpadayag an waray pagkatapos nga kinabuhi.¹¹ Gintungdanako han Dyos hin pagsangyaw han Maupay nga Sumat sugad nga apostol ngan magturutdo,¹² ngan amo ini an hinungdan nga nag-aantos ako hini nga mga butang. Kundi bug-os la gihapon an akon pagtapod, kay maaram ako kon hin-o an akon sinasarigan, ngan naseseguro ko nga pagtipigan niya ini nga iya igintapod ha akon tubtob hito nga Adlaw.¹³ Tumana an matuod nga mga pulong nga akon igintutdo ha imo, ngan himoa nga susbaranan nga imo pag-susundon, ngan pagpadayon dida ha pagtoo ngan paghigugma nga naangkon ta ha pakig-usa kan Cristo Jesus.¹⁴ Tipigi an mag-upay nga mga butang nga igintapod ha imo, pinaagi han gahom han Espiritu Santo nga nag-uukoy dinhe ha aton.¹⁵ Maaram ka nga hira ngatanan ditto ha lalawigan han Asia, upod hira Figelo ug Hermogenes tinmalikod ha akon.¹⁶ Kalooyan unta han Ginoo an pani-malay ni Onesiforo, kay makadamo ako niya paglipaya. Waray hiya maawod nga priso ako,¹⁷ kundi han pag-abot niya ha Roma, ginpinamiling ako niya dayon tubtob nga hin-agian ako niya.¹⁸ Kalooyan unta hiya han Ginoo hadto

nga Adlaw kon bumalik na an Ginoo! Ngan sayod ka kaupay kon ano kadako an iya ginbuhat para ha akon didto ha Efe-so.

2 Mahitungod ha imo, anak ko, pagmokusog pinaagi han gahom nga naangkon ta dida ha pakig-usa kan Cristo Jesus.² Itutdo ha mga tawo an mga pulong nga hinbatian mo han akon pagwali ha atubangan hin damo nga mga saksi, ngan itubyan ini ngadto hin katataporan nga mga tawo nga magtututdo liwat han iba.³ Pakig-angbit hin pag-antos sugad hin mainugopon nga sondalo ni Cristo Jesus.⁴ An sondalo nga aada ha pag-alagad, diri na maghihi-labot han mga buhat ngan diri kanan sondalo buruhaton kay karuyag niya paglipay han iya kapitan.⁵ Adton nadala-gan dida hin paisan-isan diri man makakadaog han primyo, gawas kon sundon niya an mga turumanon han uygay.⁶ An parauma nga nagkabudlay hin dako kinahanglan amo an makaangkon han syahan ngan babinhan inani.⁷ Paghu-nahuna kon ano an karuyag ko sidngon, kay an Ginoo mabulig ha imo hin pakasabot han ngatanan nga mga butang.⁸ Hinumdomi hi Jesu-Cristo nga tulin ni David, ngan ginbanhaw, sumala han Maupay ngan Sumat nga akon igin-wali.⁹ Nag-aantos ako kay nagwawali ako han Maupay ngan Sumat, ngan kinadenahan pa ngani ako pareho hin krimi-nal. Kundi diri kinadenahan an pulong han Dyos,¹⁰ ngan tungod hini gin-iilob ko an ngatanan para han kaupayan han mga pinili ngan mga tawo han Dyos, basi makaangkon hira liwat han katalwasan nga aada kan Cristo Jesus, upod an waray kataposan nga himaya.¹¹ Matuod ini nga darahunon: “Kon mamatay kita upod ha iya, mabubuhi man kita upod ha iya.¹² Kon magpadayon kita hin pag-ilob, maghahadi man kita upod ha iya. Kon iglirong ta hiya, iglilirong man kita niya.¹³ Kon diri kita magmatinumanon, nagpapadayon gihapon hiya kamatinumanon, kay diri hiya matipa han iya kalugaringon.”¹⁴ Pahinumdoma hini an imo mga tawo, ngan pahimangnoi hira ha atubangan han Dyos, ngan diri hira maglarolantugi hiunong hin mga pu-long. Waray kaupayan ngan makukuha, kundi nakakadaot la ini han mga tawo nga namamatni.¹⁵ Paniguroha gud nga malipay ha imo an Dyos, sugad hin magburuhat ngan diri naawod han iya buruhaton, ngan nagtututdo hin mata-dong han mensahe han kamatuoran han Dyos.¹⁶ Likayi an diri dyosnon ngan linurong ngan mga larolantugi, nakaka-pahirayo sa Dyos han mga tawo.¹⁷ An ira igintututdo na-susugad hin kapithok ngan nagkukutkot han unod. Duha ini nga mga magturutdo amo hira Himeneo ug Fileto.¹⁸ Gibayaan nira an dalan han kamatuoran, ngan ginsasamok nira an pagtoo han iba ngan mga magtinuohon ha pagsiring nira ngan nahinabo na an aton pagkabanhaw.¹⁹ Kundi diri mababay-og an marig-on ngan patukoranan ngan igin-pahimutang han Dyos; ngan dida hini nahisurat ini ngan mga pulong: “Nakilala an Ginoo han iya mga sakop” ngan “Kinahanglan magpahirayo ngan bumaya han maraot ngan buhat an bisan hin-o ngan nasiring ngan sakop na hiya han

Ginoo.”²⁰ Dida hin dako nga balay aada in magkalainlain nga mga plato ug uhataw: may-ada hinimo hin salapi ug bulawan, hinimo hin kahoy ug lapok an iba; may-ada para hin talagsaon nga higayon; an iba para la hin inadlaw-adlaw nga paggamit.²¹ Kon may-ada maglinis han iya kalugaringon tikang hini nga mga magraot nga mga butang, gagamiton hiya para hin talagsaon nga mga katuyoohan, kay iginhalad man hiya basi pagpulsan hiya han iya Agaron, ngan andam para hin ngatanan nga maupay nga buhat.²² Likayi an binatan-on nga mga pagbati, ngan tinguaha an pagkamatadong, pagtoo, paghigugma, ngan kamurayaw, upod hadton natawag ha putli nga kasingkasing hin pag-pabulig han Ginoo.²³ Kundi pahirayo han linurong ngan waray pulos nga mga pakiglantugi; sayod ka nga an dadangan hini amo an mga pagkaaway-away.²⁴ An surugoon han Ginoo kinahanglan diri makig-away. Kinahanglan mal-ooy-on hiya ha ngatanan, maupay ngan mailobon nga magturutdo,²⁵ ngan malumo magsaway han iya mga kaway. Bangin pa tagan hira han Dyos hin higayon hin pagbasol ngan pakasabot han kamatuoran.²⁶ Ngan onina, mahibalik hira ha maupay nira nga panhunahuna, ngan makakalikay hira han bitik han Yawa nga nagdakop ngan nag-oriyon ha ira.

3 Tigamni ini! Magmamakuri an panahon ha kataposan nga mga adlaw. **2** An mga tawo magigin halot, maimot, parayawan ngan palabilbihon; magtamay ngan masupakon han ira mga kag-anak, mga bungalo, ngan waray pagkahadlok han Dyos;³ waray hira pagpaid, waray pagkaloo, maaram hira magbiaybiay, mag-isog, ngan magdumot; mangangalas hira han maupay;⁴ magmalingo hira, magpapasagad la hira ngan malabyaw asay lugod nira hihigugmaon an kalipayan, diri an Dyos;⁵ magpakita hira nga daw mainampon, kundi ira isasalikway an tiniud nga gahom han tuloohan. Pahirayo hini nga mga tawo.⁶ May-ada ha ira nasulod hin kabalyan ngan nagpahimulos han magluya nga kababayen-an nga naglulunay ha sala, ngan oripon han magkalainlain nga mga karuyagon,⁷ kababayen-an nga dayuday nagtitinguha pagaram, kundi diri gud nakakasabot han kamatuoran.⁸ Sugad han pagsupak nira Janes ug Jambres kan Moises, amo man pagsupak han kamatuoran hini ng mga tawo—kanay mga hunahuna waray gamit ngan pakyas na an ira pagtoo.⁹ Kundi diri hira makakagpadayon, kay hikikit-an man han ngatanan an ira kalurongan. Amo ini an nahinabo kanda Janes ug Jambres.¹⁰ Kundi gintuman mo an akon igintutdo, an akon ginawian, ngan an tuyo han akon kinabuhi; hinkitan mo an akon pagtoo, an akon kamailob, an akon paghigugma, an akon kamainantonoson,¹¹ an mga pagkurii ha akon, ngan an akon mga kakurian. Sayod ka han ngatanan nga nahinabo ha akon ha Antioquia, Iconio, ug Listra, ngan an makangingirhat nga kakurian ngan akon ginantonos!¹² Kundi gintalwas ako han Ginoo hini ngatanan.¹³ Pagpapakurian manta an ngatanan nga karuyag magukoy hin dyosnon nga kinabuhi dida ha pakig-usa kan Cristo Jesus;¹⁴ kundi an magraot nga mga tawo magpapadayon hin paghingaraot, maglilimbong hira han iba, ngan kalilimbongan man liwat hira.¹⁵ Kundi an para ha imo, pagpadayon han igintutdo ha imo nga mga kamatuoran ngan rig-onsa an imo pagtoo. Nakilala ka han imo mga magturutdo,¹⁶ ngan hinunumdoman mo nga tikang pa han imo pagkabata, hinbaroan mo na an Baraan ngan Kasuratan, ngan nakakahatag ha imo hin kinaadman ngan nagtugway ha

imo ngadto han katalwasan, pinaagi hin pagtoo kan Cristo Jesus.¹⁶ An bug-os nga Kasuratan ginsurat ha pag-aghat han Dyos ngan mapulsanon para pagtutdo han kamatuoran, pagsaway han kasaypanan, pagtadong han baliko nga mga buhat, ngan pagtutdo hin matadong nga kinabuhi,¹⁷ basi an tawo nga nag-aalagad han Dyos matakos ngan masangkap hin hingpit nga pagtuman han ngatanan nga mag-upay nga buhat.

4 Gin-aaghat ko ikaw ha atubangan han Dyos ngan ni Cristo Jesus nga maghuhukom han ngatanan nga mga tawo nga buhi ngan mga minatay, ngan tungod han iya pag-abot ngan han iya Ginhadian, nagsusugo ako ha imo:² Iwali an mensahe, magmaduruto ka hin pagsangyaw hini, (bisan kon igo o diri pa igo an panahon); kabiga, sawaya, dasiga, ngan tutdoi nga mailobon an mga tawo.³ Maabot an panahon nga diri na mamamatian an mga tawo han matuod nga pagturon-an, kundi asay pagsusundon an ira kalugaringon nga mga karuyagon, ngan magtitirok para ha ira kalugaringon hin damo nga mga magturutdo ngan magsusumat ha ira han karuyag la nira pamatiyan.⁴ Magpapakabungol hira han kamatuoran, ngan asay lugod nira pamamatian an hinimohimo ngan susumaton.⁵ Kundi kinahanglan dayuday pugngan mo an imo kalugaringon; antosa an kakurian, buhata an imo ka magwarali han Maupay ngan Sumat, ngan tumana an imo mga buruhaton sugad ngan surugoon han Dyos.⁶ An para ha akon, inmabot na an takna hin paghalad han akon kalugaringon, aanchi na an panahon nga mabaya ako hini nga kinabuhi.⁷ Ginbuhat ko tubtob han akon maabot dida han paisanisan, ngan natapos ko gud ini, gintipigan ko an pagtoo.⁸ Ngan yana igin-andam para ha akon an primyo han pagdarag-an, an pudong-pudong han pagkamatadong, ngan hito nga Adlaw, ihahatag ha akon han Ginoo, an matadong ngan Maghurukom—ngan diri la ha akon, kundi ha ngatanan ngan naghuhulat ngan mahigugmaon han iya pagpadayag.⁹ Talinguhaa gud nga magdali ka hin pagkadi ha akon.¹⁰ Ginbayaan ako ni Demas tungod han iya paghigugma hini ngan kalibutan, ngan napakadto hiya ha Tesalonica. Napakadto hi Cresente ha Galacia, ngan hi Tito ha Dalmacia.¹¹ Hi Lucas na la an akon kaupod. Kuhaa hi Marcos ngan paupda hiya ngadi, kay makakabulig hiya han akon buruhaton.¹² Ginpakadto ko ha Efeso hi Tiquico.¹³ Kon kumadi ka, dad-a an akon kirugpos ngan akon iginbilin kan Carpo didto ha Troas; dad-a liwat an mga basahan, labi na an mga sinurat ha mga linikid nga anit.¹⁴ Pinapag-antos gud ako ni Alejandro, an platero; babaloson hiya han Ginoo sumala han iya ginbuhat.¹⁵ Paghirot liwat kamo ha iya kay natipa gud hiya han aton mensahe.¹⁶ Waray gud may inmugop ha akon han syahan ko nga pagpanalipod han akon kalugaringon; ginbayaan ako nira ngatanan. Hinaot unta nga diri ini isipon han Dyos nga supak ha ira!¹⁷ Kundi ginupdan ako han Ginoo ngan gintagan ako hin kusog, sanglit nakagsangyaw ako han bug-os ngan mensahe basi makabati an ngatanan nga mga Hentil; ngan nahigawas ako han paghukom ha kamatayon.¹⁸ Ngan tatalwason ako han Ginoo tikang han ngatanan nga karat-an, ngan dadad-on ako niya ngadto han iya langitnon nga Ginhadian. Ha iya an himaya ha kadayonan! Amen.¹⁹ Nangungumosta ako kanda Priscila ug Aquila, ngan han panimalay ni Onesiforo.²⁰ Nagpabilin ha Corinto hi Erasto, ngan iginbilin ko ha Mileto hi Trofimo, kay nasakit hiya.²¹ Talingohaa gud pagkadi nga diri pa maabot an kathagkot. Nangungumosta hira Eubolo,

Podente, Lino, ug Claudia sugad man an ngatanan nga iba pa nga kabugtoan. ²²An Ginoo maada unta ha iyo. An grasya han Dyos maada ha iyo ngatanan.

TITO

1 Tikang kan Pablo, surugoon han Dyos ngan apostol ni Jesu-Cristo. Ginpili ngan ginpadara ako hin pagparigon han pagtoo han mga tawo nga pinili han Dyos ngan pagdara ha ira ngadto han kamatuoran nga gintutdo han aton tuloohan, ² nga pinapasikad dida han paglaom han dayon nga kinabuhi. An Dyos nga diri nagbubuwa nagsaad ha aton hini nga kinabuhi tikang pa ha tinikangan. ³ Ha igo nga panahon iginpadayag niya dida han iya mensahe nga igintapod ha akon, ngan iginpasangyaw ko tungod han sugo han Dyos nga aton Magtaralwas. ⁴ Nagsusurat ako kan Tito, an akon matuod nga anak ha pagtoo nga aton ginkakaangbitan. Tagan ka unta han Dyos nga Amay ngan han aton Magtaralwas nga hi Cristo Jesus han grasya ngan kamurayaw. ⁵ Iginbilin ko ikaw ha Creta pagtuhay han mga butang nga kinahanglan pa buhaton, ngan pagtudlok hin mga katigurangan han singbahan ha kada bungto. Hinum-domi an akon mga tugon: ⁶ kinahanglan nga in usa nga tigurang diri sarawayon; kinahanglan usa la an asawa, ngan kinahanglan magtinuohon an iya mga anak ngan waray bantog hin pagkabugoy o pagkamasupakon. ⁷ Kinahanglan diri sarawayon in pangulo han singbahan, kay nagdudumara hiya han buruhaton han Dyos. Kinahanglan diri hiya parawayan o diri madagmit masina o diri parahubog, o diri maisog, o diri maimot. ⁸ Kinahanglan makiangayon hiya ngan mahigugmaon han mag-upay. Kinahanglan nakakapugong hiya han iya kalugaringon, matadong, baraan, ngan disiplinado. ⁹ Kinahanglan kaptan niya hin marig-on an pagturon-an nga kasasarian nga igintutdo ha iya. Dida hini nga paagi makakahimo hiya pagdasig han iba pinaagi han matuod nga pagturon-an, ngan makakapakita liwat hiya han kasaypanan hadton mga natipa hini nga pagturon-an. ¹⁰ Kay damo labi na han mga nakabig tikang han tuloochan han mga Judiyo, in nasupil ngan nanlilimbong han iba pinaagi han ira kalurongan. ¹¹ Kinahanglan paukyon an ira pagyinakan, kay ira ginsasamok in bug-os nga mga panimalay pinaagi hin pagtutdo han diri angay igtutdo, tungod la hin makaarawod nga tuyo hin panalapi. ¹² Taga-Creta ngahaw, nga usa han ira mga manaragna, nagsiring: "An mga taga-Creta dayuday nga buwaon magbangis ngan kamanampan, ngan hubya ngan mga lamonero." ¹³ Matuod ini nga iya siring. Tungod hini, kinahanglan sawayon mo hira ngan busai, basi makaangkon hira hin marig-on nga pagtoo, ¹⁴ ngan diri na hira tumoo han mga susumaton han mga Judiyo ngan han mga kasugoanan nga natikang la hin mga tawo nga nagsalikway han kamatuoran. ¹⁵ Para hadton mga putli putli an ngatanan nga mga butang; kundi para hadton mga maghugaw ngan diri matinuohon waray putli nga butang kay nahugawan na an ira mga kon-sensya ngan mga panmurubuot. ¹⁶ Nasiring hira nga naki-lala hira han dyos, kundi diri man kinikita dida ha ira mga butang. Magdumot ngan malinarisnon hira, ngan diri angay hira makabuhat hin bisan ano nga maupay.

2 Kundi kinahanglan igtutdo mo an igo ug angay han maupay nga pagturon-an. ² Sumati an mga tirutiguran na nga kalalaken-an nga magmaligdong ngan mabi-nation hira, ngan magpugong han ira kalugaringon; nga magmarig-on ha ira pagtoo, paghigugma, ngan pag-ilob. ³ Ha sugad nga pagkaagi, sumati man an mga tirutigurang na nga kababayen-an nga manggawi hira hin angay hin baraan nga kinabuhi. Kinahanglan diri hira mga magyubit o mga parahubog. Kinahanglan igtutdo nira an mag-upay, ⁴ basi katutdoan an mga batan-on nga kababayen-an hin paghigugma han ira mga bana ngan mga anak, ⁵ pagpu-gong han ira kalugaringon ngan pagkaputli, ngan pagkamaupay nga mga asawa han panimalay, ngan nagsusugot han ira mga bana, basi waray magyakan hin maraot han mensahe nga natikang han Dyos. ⁶ Ha amo nga paagi aghata an batan-on nga kalalaken-an hin pagpugong han ira kalugaringon. ⁷ Ha ngatanan nga mga butang kinahanglan ikaw ngahaw an magin susbaranan hin mag-upay nga mga buhat. Kinahanglan tangkod ngan kinasingkasing an imo pagtutdo. ⁸ Gamit hin mag-upay nga mga pulong nga diri kasususnan, basi makaawod an iyo mga kaaway tungod kay waray man nira masisiring nga maraot hiunong ha aton. ⁹ Kinahanglan magsugot an mga oripon han ira mga agaron ngan lipayon nira hira ha ngatanan nga paagi. Kinahanglan diri hira bumaton hin maraot ha ira, ¹⁰ o mangawat ha ira. Lugod, kinahanglan magpakita hira ngay dayuday maupay ngan matinumanon hira, basi makahatag hin maupay nga bantog han pagturon-an mahitungod han Dyos nga aton Magtaralwas dida han ngatanan nga ira gin-bubuhat. ¹¹ Kay iginpahayag han Dyos an iya grasya para han katalwasan han ngatanan nga mga tawo. ¹² Nagtutudo ha aton ito nga grasya, nga bayaan ta an diri dyosnon ngan kinabuhi ngan an kalibutanon nga mga kaipahan, ngan mag-ukoy kita dida hin pagpugong han kalugaringon, hin matadong, ngan hin dyosnon ngan kinabuhi dinhe hini nga kalibutan, ¹³ samtang naghuhulat kita han ginlalaoman ta nga baraan nga Adlaw, diin makikita an kaharangdon han aton gamhanan nga Dyos ngan Magtaralwas, hi Jesu-Cristo. ¹⁴ Igintubyan niya an iya kalugaringon tungod ha aton, hin pagtalwas ha aton tikang han ngatanan nga karat-an, ngan hin paghimo ha aton nga putli nga mga tawo nga sakop gudla ni Cristo, ngan nagtitinguha pagbuhat hin maupay. ¹⁵ Igtutdo ini nga mga butang, ngan gamita an imo bug-os nga gahom hin pagdasig ngan pagsaway han imo mga mamarati. Ayaw tugot nga mayada ha ira magtamay ha imo.

3 Pahinumdoma an imo mga tawo nga magpasakop hi-ra han mga punoan ngan han mga aada ha kagamhanan, ngan magsugot ha ira, ngan maandam pagbuhat han ngatanan nga mag-upay nga mga butang. ² Sumati hira nga diri magpakaraot bisan kan kanay, kundi makiangayon ngan makisasangkayon, ngan dayuday mag-pakita hin malumo nga kasingkasing ha ngatanan nga mga

tawo.³ Kay kita hadto anay mga lurong, masupakon, ngan masalaypon. Naoripon kita han mga kaipahon ngan magkalainglaihan nga mga kalipayan. Ginkaragan ta an aton kinabuhi ha mga pagkasina ngan pagkaawa; may mga nagdumot ha aton ngan nagdumot man kita ha ira.⁴ Kundi han pagpakita na han kalooy ngan gugma han Dyos nga aton Magtaralwas,⁵ gintalwas kita niya. Diri adto tungod hin ano man nga mag-upay nga mga buhat nga aton gituman, kundi tungod han iya kalugaringon nga pagkalooy nga gintalwas kita niya pinaagi han paghugas han Espiritu Santo nga nahatag ha aton hin bag-o nga pagkatawo ngan bag-o nga kinabuhi.⁶ Ibinubo ha aton han Dyos an Espiritu Santo pinaagi kan Jesu-Cristo nga aton Magtaralwas,⁷ basi pinaagi han iya grasya, maisip kita nga matadong sa Dyos, ngan makatag-iya kita han aton ginlalaoman nga dayon nga kinabuhi.⁸ Matuod ini nga mga pulong. Karuyag ko nga tagan mo hin talagsaon nga panginano ini nga mga butang, basi talinguhaon hadton nga natoo han Dyos paggamit han ira panahon hin pagtuman hin mag-upay nga mga buhat. Maupay ngan mapulsanon ini para han mga tawo.⁹ Kundi likayi an linurong nga mga pakiglantugi,

an hilaba nga mga lista han mga ginikanan, an mga pag-abingkilbingkil, ngan an mga pag-away-away hiunong han Balaod. Waray ini pulos ngan diri angay pagbuhaton.¹⁰ Pahimangnoa, bisan na man la makaduha an tawo nga amo an tinikangan hin pagkabahinbahin, ngan ayaw na hiya tagda.¹¹ Maaram na kamo nga maraot in sugad hini nga tawo, ngan an iya mga sala amo ngahaw an nagpamatuod nga sayop hiya.¹² Talingohaa pagkadi ha akon ha Nicopolis kon pakadaon ko na ha imo hi Artemas o Tiquico, kay nakahunahuna ako hin pagpabilin didto ha panahon han kathagkot.¹³ Talingohaa pagbulig kan Zenas nga abogado ngan kan Apolo, nga makatikang na hira han ira paglakaton, ngan talingohaa nga sangkap hira han ngatanan nga ira mga kinahanglan.¹⁴ Tuttoi an aton mga tawo hin paggamit han ira panahon para hin mag-upay nga mga buhat, basi maandam hira para han tinuod nga mga kinahanglanon; ngan diri gud hira mag-ukoy hin kinabuhi nga waray la kapulsanan.¹⁵ Nangungumosta ha imo an ngatanan nga kaupod ko. Ipangumosta kami han mga kasangkayan ha pagtoo. An grasya han Dyos maada unta ha iyo ngatanan.

FILEMON

1 Tikang kan Pablo, nga binilanggo tungod kan Cristo Jesus, ngan tikang kan Timoteo nga aton bugto—Ngadto kan Filemon nga amon sangkay ngan kausa ha pagbuhat,² ngan han mga magtinuohon nga nagkakatirok ha imo balay, ngan kan Apia ngan aton bugto nga babaye, ngan kan Arquipo nga amon igkasi sondalo:³ Tagan unta kamo han Dyos nga aton Amay ngan han Ginoo Jesu-Cristo hin grasya ngan kamurayaw.⁴ Bugto Filemon, ha kada pag-aampo ko, hinnanabihan ko ikaw ngan nagpapasalamat ako han akon Dyos. ⁵ Kay nasumatan ako han imo paghigugma han ngatanan nga mga tawo han Dyos ngan han imo pagtoo han Ginoo nga hi Jesus. ⁶ Nag-aampo ako nga an amon pakig-angbitay ha iyo sugad nga mga magtinuohon, bumunga hin turotukib nga pagsabot han ngatanan nga mga kaupayan nga nga aton naangkon ha aton pakig-usa kan Cristo. ⁷ Mahal nga bugto, nakahatag ha akon an imo gugma hin dako nga kalipay ngan hura nga kadasig! Ginlipay mo an mga kasingkasing han ngatanan nga mga tawo han Dyos. ⁸ Tungod hini, makakahimo unta ako, sugad nga imo bugto kan Cristo, pagsugo ha imo han angay buhaton. ⁹ Kundi an gugma as nagpupugos ha akon hin paghangyo ha imo. Ginbubuhat ko ini bisan kon usa nga sinugo ni Cristo Jesus ako, hi Pablo, nga ito yana binilanggo liwat tungod ha iya.¹⁰ Sanglit nahangyo ako ha imo para kan Onesimo nga akon kalugaringon nga anak dida ha pag-alagad kan Cristo; kay nahimo ako nga iya espirituhanon nga amay samtang priso ako. ¹¹ Hadto waray hiya kapulsanan ha imo, kundi yana, mapulsanon na hiya ha aton nga duha.¹² Ginpapabalik ko hiya yana ngada ha imo, ngan upod ha iya an akon kasingkasing.¹³ Karuyag ko unta nga hawiran ko hiya upod ha akon didi, samtang aadi ako

ha bilanggoan tungod han Maupay nga Sumat, basi mak-abulig hiya ha akon liwan ha imo.¹⁴ Kundi, diri ko karuyag nga lugoson ko ikaw hin pagbulig ha akon; kundi karuyag ko nga pagbuhaton mo ini ha imo kalugaringon nga kaburot-on. Sanglit diri ko karuyag pagbuhaton gawas han imo pagtugot.¹⁵ Bangin nahimulag ha imo hi Onesimo hin halipot nga panahon, basi mahibalik hiya ha imo para na ha kadayonan.¹⁶ Ngan yana diri na hiya usa nga oripon, kundi labaw pa gud hin oripon: mahal gud hiya nga bugto dida kan Cristo. Minahal ko gud hiya! Ngan labaw pa nga pagmamahalon mo hiya sugad nga imo oripon ngan bugto na dida ha Ginoo!¹⁷ Sanglit, kon gin-iisip mo pa ako nga imo kausa, karawata hiya sugad hin imo pagkarawat ha akon.¹⁸ Kon may nabuhat niya ha imo nga kasaypanan, o naka-utang ha imo hin bisan ano, isipa ini nga akon utang.¹⁹ Dinhe, isusurat ko ini han akon kalugaringon nga kamot: Ako, hi Pablo, an mabayad ha imo. (Matuod diri ko na angay ipahinumdom ha imo nga nautang mo ha akon an imo ngahaw kinabuhi.)²⁰ Sanglit, bugto ko, alayon, buhta ha akon ini nga akon paghangyo tungod han Ginoo; lipaya an akon kasingkasing, sugad nga bugto ha pag-alagad kan Cristo!²¹ Nakakaseguro ako, samtang ginsusurat ko ini, nga bubuhaton mo an akon ginhahangyo-ngani, maaram ako nga bubuhaton mo in labaw pa gud hini.²² Andami liwat ako hin kwarto, kay naglalaom ako nga pamamatian han Dyos an pag-ampo niyo ngatanan, nga mahibalik ako ngada ha iyo.²³ Nangungumosta ha iyo hi Epafras nga kaupod ko didi ha bilanggoan tungod kan Cristo Jesus,²⁴ ngan sugad man hira Marcos, Aristarco, Demas, ug Lucas nga akon igkasi mga magburuhat.²⁵ Maada unta ha iyo ngatanan an grasya han Ginoo Jesu-Cristo.

HEBREO

1 Han naglabay nga panahon nagyakan an Dyos ngad-to han aton mga kaapoy-apoyan pinaagi han mga manaragna ha makadamo ug magkalainlain nga mga paagi. **2** Kundi hini nga kataposan nga mga adlaw nagyakan hiya ha aton pinaagi han iya Anak. Pinaagi han Anak ginhimo han Dyos an kalibutan, ngan hiya an ginpili han Dyos nga magtata>tag-iya han ngatanan nga mga butang. **3** Usa hiya nga sulhog han kapawa han kanan Dyos himaya; amo hiya an hingpit nga ladawan han kanan Dyos kalugaringon nga kinaiya, ngan hiya an nagdudumara han bug-os nga kalibutan pinaagi han iya makagarahum nga pulong. Katapos niya linisi an mga tawo han ira mga sala, limmingkod hiya didto ha langit ha tuo han Dyos, an Makagarahum han Ngatanan. **4** Ginhimo an Anak nga larulabaw gud kay han mga anghel, sugad nga larulabaw gud an ngaran nga iginhatag ha iya han Dyos kay han ira mga ngaran. **5** Kay waray gud magsiring an Dyos ha bisan usa han iya mga anghel, "Ikaw an akon Anak; naging Amay mo ako yana nga adlaw." Waray man magsiring an Dyos ha bisan hin-o nga anghel, "Magigin Amay ako niya, ngan magigin Anak ko hiya." **6** Han harapit na ipadara han Dyos an iya suhag nganhi ha kalibutan, nagsiring hiya, "Kinahanglan magsingba ha iya an ngatanan nga mga anghel han Dyos." **7** Amo ini an ginsiring han Dyos hiunong han mga anghel: "Ginhihimo han Dyos sugad hin mga hangin an iya mga anghel, ngan sugad hin mga laga hin kalayo an iya mga surugoon." **8** Kundi mahitungod han Anak, nagsiring an Dyos: "Magpapadayon han kagihaponan an imo trono, O Dyos! Naghahadi ka han imo mga tawo pinaagi hin katadongan. **9** Nalilipay ka han mata-dong ngan nagdudumot ka han maraot, sanglit ginpili ka han Dyos, an imo Dyos, ngan ginlipay ka hin kadungganan nga labaw pa gud han iginhatag ha imo mga kaupod." **10** Nagsiring pa an Dyos, "Ikaw, Ginoo, ha tinikangan, an naghimo han tuna ngan pinaagi han imo kalugaringon nga mga kamot ginhimo mo an kalangitan. **11** Maaanaw hira ngatanan, kundi magpapabilin ka; madadaan hira ngatanan sugad hin mga panapton. **12** Lulukoton mo hira sugad hin bado, ngan pagliliwanan hira sugad hin mga panapton. Kundi dayuday amo ka gud la gihapon ngan an imo kinabuhi waray kataposan." **13** Waray gud magsiring an Dyos ha bisan hin-o han iya mga anghel: "Lingkod didi ha akon tuo, tubtob nga mahimutang ko an imo mga kaaway nga taramakan ha ilarom han imo mga tiil." **14** Sanglit ano man ngay-an an mga anghel? Mga espiritu hira ngatanan nga nag-aalagad han Dyos, ngan ginpadara niya hin pagbulig hadton mga makarawat han katalwasan.

2 Sanglit kinahanglan tipigan ta gud hin maupay an mga kamatuoran nga aton hinbatian, basi diri kita mahianod. **2** An mensahe nga iginpahayag han mga anghel ngadto han aton mga ginikanan, iginpakita nga matuod ngan kinmarawat hin kastigo nga angay ha iya an hin-o man nga waray hito magsugot o magtuman. **3** Sanglit, uunanhon ta pakalikay han sirot, kon pabay-an ta in sugad ka

dako nga katalwasan? An Ginoo ngahaw an syahan nga napahibaro hini nga katalwasan, ngan napamatuod ha aton adton mga napakabati ha iya. **4** Gindugngan liwat han Dyos an ira pagpamatuod, pinaagi hin mga tigaman hin gahom, mga orosahon, ngan damo ka lain nga mga milagro. Ginbahinbahin liwat niya an mga hatag han Espiritu Santo sumala han iya kaburut-on. **5** Waray ighbutang han Dyos an mga anghel nga maghahadi han tiarobot nga bag-o nga kalibutan—an kalibutan nga amon hinnanabi-han. **6** Lugod, sumala han iginsiring ha iba nga babin hin Kasuratan: "O Dyos, ano ba an tawo, ngan maghuhunahuna ka ha iya; tawo man la, kay ano nga mababaraka ka ha iya? **7** Hin halipot nga panahon ginhimo mo hiya nga orubos kay han mga anghel; ginpudongpudongan mo hiya hin himaya ngan kadungganan, **8** ngan ginhimo mo hiya nga maghahadi han ngatanan nga mga butang." Nasiring nga an Dyos naghimo han tawo nga "maghahadi han ngatanan nga mga butang;" dayag ini kaupay nga lakip hini an ngatanan. Kundi diri ta kinikita yana nga naghahadi an tawo han ngatanan nga mga butang. **9** Kundi nakita kita nga hi Jesus ha madali nga panahon ginhimo nga orubos kay han mga anghel, basi pinaagi han grasya han Dyos matay hiya para han ngatanan nga mga tawo. Nakita kita ha iya nga ginpudongpudongan hin himaya ngan kadunganan yana, tungod han kamatayon nga iya gin-antos. **10** Kaangayan nga an Dyos nga naghimo ngan nanini-mangno han ngatanan nga mga butang, ngan paghingpiton niya hi Jesus pinaagi hin pag-antos, basi makadara hin damo nga mga anak hin pag-angbit han iya himaya. Kay hi Jesus amo an nag-uuna ha ira ngadto han katalwasan. **11** Ginpuputli niya an mga tawo tikang han ira mga sala, ngan uusa la an Amay niya ngan hadton iya ginpuputli. Sanglit diri nakakaawod hi Jesus pagtawag ha ira nga iya kabugtoan. **12** Sumala han iya siring, "O Dyos, magayayakan ako hiunong ha imo ngadto han akon kabugtoan; Dadawayon ko ikaw ha atubangan han bug-os nga katirok." **13** Nasiring liwat hiya, "Masarig ako han Dyos." Ngan nasiring pa liwat hiya, "Aanhi ako upod han mga anak nga iginhatag ha akon han Dyos." **14** Tungod kay an mga anak unod man ug dugo han ira ginikanan, nasugad ha ira hi Jesus ngan nakaangbit han ira kinaiya. Ginbuhat ini niya, basi pinaagi han iya kamatayon, madaog niya hi Satanas ngan gahom han kamatayon, **15** ngan matalwas niya adton mga naoripon ha bug-os nira ngan kinabuhi tungod han ira kahadlok han kamatayon. **16** Kay dayag gud nga diri an mga anghel an iya ginbubuligan. Lugod, sumala han siring han kasuratan, "Ginbubuligan niya an mga tulin ni Abraham." **17** Karuyag sidngon hini, ngan kinahanglan magin sugad gud hiya han iya kabugtoan ha ngatanan nga paagi, ngan mahimo hiya ngan ira matinumanon ngan maluloy-on ngan labaw ngan padi dida han iya pag-alagad han Dyos, basi mapasay-lo an mga sala han mga tawo. **18** Ngan yana makakabulig

na hiya hadton mga ginsusulay, kay ginsulay ngan nag-antos man hiya ngahaw.

3 Kabugtoan ko kan Cristo nga gintinawag liwat han Dyos, pagdumdoma niyo hi Jesus nga ginsugo han Dyos nga magin Labaw nga Padi han pagtoo nga aton gitug-an.² Matinumanon hiya han Dyos nga nagpili ha iya hin pagbuhat han iya sugo, sugad nga nagtuman hi Moises han iya katungdanan dida han balay han Dyos.³ An tawo nga nagtitindog hin balay nakarawat hin darudako nga dungog kay han balay ngahaw. Ha amo nga paagi, angay hin darudako pa nga dungog hi Jesus kay kan Moises.⁴ Matuod, hinimo hin tawo an kada balay—kundi an Dyos an naghimo han ngatanan nga mga butang.⁵ Matinumanon hi Moises ha iya pagkasurugoon dida ha bug-os nga balay han Dyos, ngan naghinabi hiya babinhan mga butang nga igsisiring han Dyos ha tiarabot nga panahon.⁶ Kundi matinumanon hi Cristo ha iya pagkaanak nga ginhimo nga tinaporan han balay han Dyos. Kita amo an iya balay, kon ipadayon naton an aton kadasig ngan pagtapod han mga butang nga aton ginlalaoman.⁷ Sanglit sumala han siring han Espiritu Santo: "Kon hibatian niyo an tingog han Dyos yana nga adlaw,⁸ ayaw patig-aha an iyo kasingkasing sugad han pagsupil han Dyos hadto han iyo kaapoy-apoyan, sugad han pagsarihi nira ha iya hadto nga adlaw didto ha kamingawan."⁹ Ira ako ginsulay ngan ginsarian didto, nasiring an Dyos, bisan kon hinkit-an nira an akon ginbuhat sulod hin kwarenta ka tuig.¹⁰ Tungod hini, nasina ako hadto nga mga tawo ngan nagsiring ako, 'Dayuday hira nagsasayop han ira ginhuhunahuna, ngan waray nira hibaroi an akon mga paagi.'¹¹ Napungot ngan nanumpa ako: 'Diri gud hira makakasulod ngan makakapahuway upod ha akon!'¹² Kabugtoan ko, paghirot kamo nga waray usa ha iyo tungod hin kasingkasing nga oraora karaot ngan diri matinuohon, matalikod han buhi nga Dyos.¹³ Lugod, basi waray ha iyo kalimbongan han sala ngan magmatig-a an kasingkasing, kinahanglan magbin-uligay kamo ha adlaw-adlaw, samtang an pulong "Yana nga adlaw" ha kasuratan iginpapahinungod pa para ha aton.¹⁴ Kay mga kabulig kita ngatanan ni Cristo, kon ipadayon ta tubtob ha kataposan an marig-on nga pagtapod nga aton naangkon ha tinikangan.¹⁵ Amo ini an siring han kasuratan: "Kon hibatian niyo an tingog han Dyos yana nga adlaw, ayaw na patig-aha an iyo kasingkasing sugad han iyo kaapoy-apoyan han pagsupil nira han Dyos."¹⁶ Hin-o an binmati han tingog han Dyos, ngan sinmupil ha iya? An ngatanan nga mga tawo nga gin-unhan ni Moises hin paggawas ha Egipto.¹⁷ Hin-o an napungtan han Dyos sulod hin kwarenta ka tuig? An mga tawo nga nagpakesala, nga nagkamatay didto ha kamingawan.¹⁸ Han pagsumpa han Dyos, "Diri gud hira makakasulod ngan makakapahuway upod ha akon"—hin-o an iya hinnanabihan? Adton mga sinmupil han Dyos.¹⁹ Sanglit aton nakikita nga waray hira makasulod, kay waray man hira tumoo.

Niyan nagbilin ha aton an Dyos han saad ngan masu-
4 lod ngan mapahuway kita upod ha iya. Sanglit pagbantay kita nga diri mapakyas an aton pakasulod ngadto hito nga ginsaad ngan pagpahuway.² Kay sugad ha ira hibatian ta an Maupay nga Sumat, kundi waray hira magpusos han mensahe nga hinbatian nira, kay waray man hira tumoo.³ Sanglit kita nga natoo makasulod ngan makakapahuway gud upod han Dyos. Sumala han iya ginsiring, "Napungot ngan nanumpa ako: 'Diri gud hira makakasulod

ngan makakapahuway upod ha akon!'" Gainsiring ini niya bisan kon human na an iya buruhaton tikang pa han paghimo niya han kalibutan.⁴ Kay ha lain nga babinhin kasuratan, iginsiring ini mahitungod han ikapito ka adlaw, "Pin-mahuway an Dyos han ngatanan niya nga mga buhat ha ikapito ka adlaw."⁵ Amo man gihapon ini an ginsiring: "Diri gud hira makasulod ngan makakapahuway upod ha akon."⁶ An syahan nga nakabati han Maupay nga Sumat, waray makasulod ngan makapahuway upod han Dyos, kay waray man hira tumoo. May-ada ngay-an iba nga makakahimo hin pagsulod ngan pagpahuway upod han Dyos.⁷ Iginpasabot ini niya pinaagi han pagtalaan han Dyos hin lain nga adlaw nga gintatawag "Yana nga adlaw." Paglabay hin damo nga katuigan, naghimangraw hiya mahitungod hini pinaagi kan David, sumala han hinnabihan na han kasuratan, "Kon hibatian niyo an tingog han Dyos yana nga adlaw, ayaw patig-aha an iyo kasingkasing."⁸ Kon ni Josue nakahatag pa han mga tawo han pahuway ngan ginsaad han Dyos, diri na unta an Dyos maghimagraw hin lain nga adlaw.⁹ Kundi may-ada adlaw ngan pagpahuway para han mga tawo han Dyos sugad han pagpahuway han Dyos ha ikapito ka adlaw.¹⁰ Kay bisan hin-o nga nasulod ngan napahuway upod han Dyos, napahuway han iya kalugaringon nga mga buhat, sugad ngan pinmahuway man an Dyos han iya buhat.¹¹ Sanglit talinguhaa ta nga makarawat ta ito ngan pagpahuway, basi waray usa ha aton ngan mapakyas sugad ha ira, tungod han ira kakulang hin pagtoo.¹² Buhi ngan maabtik an pulong han Dyos. Matarutarom pa kay hin espada ngan paluyo in katadman. Nakakadulot ini ngadto han ginkakausaan han kalag ngan han espiritu, ngadto han dapit diin nagkakatapo an mga kaluluthan ngan mga katutulan. Nakakatugkad ini han mga pan-hunahuna ngan mga tinguha ngan pagbati han kasingkasing.¹³ Waray gud butang ngan makakatago tikang han Dyos. Bukas ngan dayag an ngatanan ngan mga butang ha atubangan han iya mga mata; ngan kinahanglan humatag kita ngatanan ha iya hin kasayoran han aton kalugaringon.¹⁴ Sanglit kapti naton hin maupay an aton pagtoo, kay hi Jesus nga Anak han Dyos, an aton gilalabawi nga padi, aadto na ha atubangan han Dyos.¹⁵ Napaid han aton kamaluya ini ngan aton gilalabawi nga padi, kay ginsulay liwat hiya ha ngatanan ngan paagi, sugad ha aton, kundi waray hiya makasala.¹⁶ Sanglit pagmadasigon ngan dangop kita han trono han Dyos, diin aadto an grasya basi karawaton naton an kalooy ngan hiagian naton an grasya ngan makakabulig ha panahon han aton pagkinahanglan.

Ginipili ngan gintutudlok an kada Labaw nga Padi tikang han iya igkasi-tawo, para hin pag-alagad han Dyos ha ngaran han mga tawo; maghahalad hiya hin mga hayop ngan tutuboron ngan mga halad tungod han mga sala.² Tungod ngan maluya liwat hiya, napaid man hiya hadton mga tapang ngan mga nakakasayop.³ Ngan tungod ngan maluya man hiya, kinahanglan maghalad hiya diri la para han mga sala han mga tawo, kundi para liwat han iya kalugaringon ngan mga sala.⁴ Waray nagpipili para ha iya kalugaringon han dungog hin pagkalabaw ngan padi. Nahi-himo nga Labaw nga Padi in tawo pinaagi la han tawag han Dyos—sugad han pagtawaga kan Aaron.⁵ Ha amo ngan paagi, waray mag-angkon hi Cristo para ha iya ngahaw han dungog hin pagkagilalabawi ngan padi. Lugod, nagsiring ha iya an Dyos, "Ikaw an akon Anak; naging Amay mo ako yana ngan adlaw."⁶ Nagsiring liwat hiya ha lain ngan babinhin ka-

suratan, "Magigin padi ka ha kadayonan, sugad han pagkапadi ni Melquisedec." ⁷ Han nakanhi pa hiya ha tuna, nag-ampo ngan nangamuyo hi Jesus upod in makusog nga mga pagtangis ngan mga luha ngadto sa Dyos nga makakatalwas ha iya tikang han kamatayon. Tungod kay mapinaubasanon ngan buotan man hiya pinamatian hiya han Dyos. ⁸ Kundi bisan kon Anak hiya han Dyos nahibaro hiya hin kamasinugtanon pinaagi han iya mga pag-antos. ⁹ Han kahingpit na niya, nahimo hiya nga burabod han dayon nga katalwasan para hadton ngatanan nga masinugtanon ha iya. ¹⁰ Ngan iginpakilala hiya han Dyos nga Labaw hiya nga Padi, dida han hugpo hin pagkapadi ni Melquisedec. ¹¹ Damo pa unta an amon isisiring hiunong hini nga butang, kundi makuri an pagsaysay hini ha iyo, kay mahinay gud kamo makasabot. ¹² Maiha na unta nga kamo nahimo ngan mga magturutdo, kundi nagkikinahanglan pa kamo hin magturutdo ha iyo han syahan ngan mga pagturongan han mensahe han Dyos. Kinahanglan pa niyo in gatas, diri in mabaska ngan mga pagkaon. ¹³ Kon gatas pa an kinahanglan imnon hin usa ka tawo, bata pa hiya, ug diri pa hiya nakakasabot kon ano an matadong ngan kon ano an sayop. ¹⁴ Kundi an matig-a nga pagkaon para ini han mga tigurang na nga hiara na makasabot han kalainan han maupay ngan han maraot.

6 Sanglit pagpadayon kita ngadto han mga hin-araan na nga mga pagturon-an ngan bayai ta na an syahan ngan mga pagturon-an han Cristohanon nga mensahe. Diri kinahanglan balikon na liwat naton hin pagtutdo ini ngan mga pag-aradman: pagbaya han waray pulos ngan mga buhat ngan an pagtoo han Dyos; ² han pagtutdo hiunong han mga pagbunyag ngan pagpandong hin mga kamot; han pagkabanhaw han mga minatay ngan han dayon ngan paghukom. ³ Yana pagpadayon na kita! Ngan amo ini an aton bubuhaton, kon itugot ini han Dyos. ⁴ Kay uunanhon man hadton mga binmaya na han ira pagtoo pagpabalik ha ira pagbasol? Nakada hira anay han kapawa han Dyos. Nahiagom na hira han langitnon ngan mga hatag ngan nakaangbit na hira han Espiritu Santo. ⁵ Hin-araan na nira an kamaupay han pulong han Dyos, ngan nakatagamtam na hira han mga gahom han tiarabot nga panahon. ⁶ Ngan katapos, binmulag hiral Makuri na gud hin pagpabalik ha ira ngada hin pagbasol, kay iginrayscale sang na liwat nira ha kros an Anak han Dyos, ngan ira ginpakaalohan ha atubangan han mga tawo. ⁷ Ginpapakaupay han Dyos an tuna ngan hinuhumban han naturo ngan uran, ngan nagpapatubo han mga tanom ngan magagamit han mga magtaranom. ⁸ Kundi kon tumurok dida hito nga tuna in tungkon ngan mga tanom ngan mga banwa la, waray la ito gamit; ngan pagtunglohon ini han Dyos, ngan pagsusunogon ha kalayo. ⁹ Kundi bisan kon sugad hini an amon pagyakan, hiniguma ngan kasangkayan, waray kami pagruhaduha ha iyo. Maaram kami nga maangkon niyo in labi pa ngan kaupayan tungod han iyo katalwasan. ¹⁰ Matadong an Dyos, ngan diri niya hikakalimtan an ginbuhat niyo, o an gugma ngan iyo ginpakita ha iya, pinaagi han tambulig ngan iyo iginhatac, ngan ginpapadayon paghatag han iyo mga igkasi Christianos. ¹¹ Dako an amon ungara ngan an tagsatagsa ha iyo magpadayon unta an iya kasindak tubtob ha kataposan, basi matuman an mga butang ngan iya ginlalaoman. ¹² Diri namon karuyag ngan maghinubya kamo, kundi ngan masugad kamo hadton mga natoo ngan mailobon, ngan tungod hini kakarawton niyo an mga iginsaad han Dyos. ¹³ Han

pagsaad han Dyos kan Abraham, nagsumpa hiya hin pagtuman han iya iginsaad. Tungod nga waray na man labaw ha iya, nagsumpa hiya ha iya kalugaringon ngan ngaran. ¹⁴ Nagsiring hiya, "Nagsasaad ako ha imo ngan pagpapakau-payon ko ikaw ngan ihahatag ko ha imo in damo ngan katulinan." ¹⁵ Gin-ilob ini ni Abraham, sanglit kinarawat niya an iginsaad han Dyos. ¹⁶ Kon nagsusumpa in usa ka tawo, ginagamit niya in ngaran hin larulabaw ha iya, ngan an pagsumpa an nagtutuhay han mga lantugi han mga tawo. ¹⁷ Para hadton mga makarawat han iya iginsaad, iginpadayag gud han Dyos ngan diri gud niya liliwaton an iya panuyo; sanglit idinugang niya han iya saad an pagsumpa. ¹⁸ Sanglit amo ini an duha ngan mga butang ngan diri maliliwat, ngan hiunong hini diri makakagbuwa an Dyos. Sanglit kita ngan nakadangop na ha iya, gin-aaghāt kita ngan kaptanta hin maupay an paglaom ngan iginbutang ha aton atubangan. ¹⁹ Ini ngan paglaom amo an angkla han aton kinabuhi. Marig-on ini ngan kasasarigan, ngan nakakatahos han bī-ray han langitnon ngan templo, ngadto han labi ka bāraan ngan sulod han templo. ²⁰ Nag-una ha aton hi Jesus pag-sulod ngadto, para ug tungod ha aton. Nahimo hiya ngan Labaw ngan Padi ha kadayonan dida han hugpo hin pagkапadi ni Melquisedec.

7 Hadi han Salem ngan padi han Gihahataasi ngan Dyos ini hi Melquisedec. Han pagbalik na hi Abraham tikang ha pag-awayan diin nadaog niya an upat ngan kahadian, ginsugat ngan ginbendisyonal hiya ni Melquisedec. ² Gingtagan hiya ni Abaraham han ikanapulo ngan bahin han ngatanan ngan iya naagaw. ("Hadi han Pagkamatadong" an syahan ngan kahulogan han ngaran ni Melquisedec. Ngan tungod kay hadi man hiya han Salem "Hadi han Kalinaw" liwat an kahulogan han iya ngaran.) ³ Waray gud may nahisurat hiunong han amay o iroy ni Melquisedec, o han bisan hin-o ngan iya mga ginikanan; waray gud may nahisurat hiunong han iya katawo o han iya kamatay. Sugad hiya han Anak han Dyos; nagpabilin hiya ngan padi ha kadayonan. ⁴ Sanglit nakikita niyo kon ano an iya pagkaharrangdon. Ginhatac ha iya ni Abraham ngan patriarka an ikanapulo ngan bahin han ngatanan ngan iya naagaw ha pag-awayan. ⁵ An mga tulin ni Levi ngan kapadian ginsugo han Balaod hin pagkuha han ikanapulo ngan bahin tikang han mga tawo han Israel—ha aton pa, kinukuha nira tikang han ira igkasi Israelitas, bisan kon mga tulin liwat hira ni Abraham. ⁶ Diri tulin ni Levi hi Melquisedec, kundi kinmarawat hiya han ikanapulo ngan bahin tikang kan Abraham ngan ginbendisyonal niya hi Abraham ngan kinmarawat han mga saad han Dyos. ⁷ Waray ruhaduha ngan darudako an nagbebendisyonal kay han ginbebendisyonal. ⁸ Mahitungod han kapadian, kinukuha an ikanapulo hin mga tawo ngan may-ada kamatayon; kundi mahitungod kan Melquisedec, ginkuha an ikanapulo ngan bahin hin usa ngan tawo ngan buhi ha kadayonan, sumala han siring han kasuratan. ⁹ Ngan mahihimo pagsiring ngan pagbayad ni Abraham han ikanapulo, binmayad liwat hi Levi (kanay katulinan nakuha han ikanapulo). ¹⁰ Kay bisan kon waray pa katatawo hi Levi, kundi makakasiring kita ngan nakada na hiya han lawas han iya ginikanan ngan hi Abraham dida han pagsugata ha iya ni Melquisedec. ¹¹ Iginhatag an Balaod ha mga tawo han Israel pinasikad han pagkапadi ni Levi. Niyan, kon hingpit na an buhat han kapadian han hugpo ni Levi, waray na unta kinahanglan ngan magpakita in lain pa ngan padi ngan sakop han hugpo hin pagkапadi ni Melquisedec, diri hugpo ni

Aaron.¹² Kay kon liwanan an pagkapadi, kinahanglan liwanan liwat an balaod.¹³ An aton Ginoo nga hinnanabihan hini nga mga butang sakop hin lain nga tribo, ngan waray sakop han iya tribo nga nag-alagad hini pagkapadi.¹⁴ Hinbabaroan ini hin maupay, nga natawo hiya nga sakop han tribo ni Juda; ngan waray maghinabi hi Moises hini nga tribo dida han paghimangraw niya hiunong hin kapadian.¹⁵ Naklaro ini nga butang; dida han pagpakita hin lain nga padi nga sugad kan Melquisedec.¹⁶ Diri pinaagi hin mga lagda ngan mga turumanon nga hinimo hin tawo nga nahimo hiya nga padi; nahimo hiya nga padi pinaagi han gahom hin kinabuhi nga waray pagkatapos.¹⁷ Kay nasiring an kasuratan, "Magpapadi ka ha kadayonan, dida han hugpo hin pagkapadi ni Melquisedec."¹⁸ Sanglit binayaan an daan nga lagda, kay maluya ini ngan waray gamit.¹⁹ Kay an Balaod ni Moises diri makakahingpit hin bisan ano nga butang. Ngan yana gintagan kita hin mauruupay nga paglaom nga pinaagi hini makakahirani kita han Dyos.²⁰ Labot pa, aada liwat an sumpa han Dyos. Waray sugad hini nga sumpa han kahimo nga padi han iba.²¹ Kundi nagpadi hi Jesus pinaagi hin sumpa, han pagsiring ha iya han Dyos, "Nagsumpa an Ginoo, ngan diri maliliwat an iya hunahuna: 'Padi ka ha kadayonan!'"²² Sanglit ini nga kalainan naghimo kan Jesus nga karig-onan hin mauruupay nga ginsaaran.²³ May-ada pa iba nga kalainan: an iba nga kapadian damo hira kay mapatay man hira ngan diri makakagpadayon han ira buruhaton. Sanglit may naliwan ha ira.²⁴ Kundi buhi hin kadayonan hi Jesus, ngan an iya buruhaton hini pagkapadi waray itubyan ha iba.²⁵ Sanglit nakakahimo hiya, yana ngan ha gihapon, pagtalwas hadton nadangop han Dyos pinaagi ha iya, kay buhi hiya ha kadayonan hin pangamuyo sa Dyos tungod ha ira.²⁶ Sanglit, amo hi Jesus an Labaw nga Padi nga nakakatumuan han aton mga kinahanglan. Baraaan hiya, waray sayop o sala dida ha iya; ilinain hiya tikang han mga makasasala ngan ginbayaw labaw pa han kalangitan.²⁷ Lain hiya han iba ngan Labaw nga kapadian; diri kinahanglan maghalad hiya adlaw-adlaw, syahan, para han iya mga sala, ngan kahuman para han mga sala han mga tawo. Naghalad hiya hin usa ngan halad, makausa la ngan para han ngatanan, han paghalad niya han iya kalugaringon.²⁸ An Balaod ni Moises nagtutudlok hin mga tawo nga diri hingpit, basi magin gilalabawi nga kapadian; kundi an saad han Dyos nga inupdan han panumpa, ngan inmabot orhe na han Balaod, nagtutudlok han Anak nga ginhingpit ha kadayonan.

8 Amo ini an amon karuyag sidngon: may-ada kita sugad hini nga Labaw nga Padi nga nalingkod ha tuo han trono han Dyos didto ha langit.² Nag-alagad hiya sugad ngan Labaw nga Padi didto ha Labi Kabaraan nga Dapit, ha aton pa, ha tinuod nga tulda nga gintindog han Ginoo, diri hin tawo.³ An kada Labaw nga Padi gintutungdan hin paghalad hin mga hatag ngan mga halad ngan mananap ngadto han Dyos; sanglit kinahanglan ngan aton Labaw ngan Padi may-ada liwat sadang ihalad.⁴ Kon aanhi pa hiya ha tuna, diri gud hiya mapapadi, kay may-ada na mga padi ngan naghahalad han mga hatag sumala han Balaod han mga Judiyo.⁵ An ira ginbubuhat han ira pagkapadi ladawan ngan lambong la han aadto ha langit. Amo man ini an mahitungod kan Moises. Han tipagtirindog na hiya han tulda, ginsiring hiya han Dyos, "Siguroha nga masugad an ngatanan han iginpakita ko ha imo nga surubdan didto ha bukid."⁶ Kundi, yana, gintagan hi Jesus han buruhaton han

pagkapadi nga darudako gud kay han ira, sugad ngan maurupay gud an ginsaaran nga iya ginbuhat para han Dyos ngan han mga tawo, tungod kay ipinasikad dida han mga saad hin mauropay nga mga butang.⁷ Kon waray pa sayop an syahan nga ginsaaran, waray na unta kinahanglan hin ikaduha.⁸ Kundi nakakaagi an Dyos hin kasaypanan han iya mga tawo, han iya pagsiring, "Maabot an mga adlaw, nasiring an Ginoo, nga maghihimo ako hin bag-o nga ginsaaran han mga tawo han Israel, ngan han tribo han Juda.⁹ Diri ini sugad han ginsaaran nga ginhimo ko para han ira mga kaapoy-apoyan, ha adlaw han pagtugwayi ko ha ira basi makapalagiw hira ha tuna han Ehipto. Waray hira magtuman han ginsaaran nga ginhimo ko ha ira, sanglit pinabay-an ko hira, nasiring an Ginoo.¹⁰ Yana, amo ini an ginsaaran nga hihimoon ko han mga tawo han Israel ha mga adlaw nga tiarabot, nasiring an Ginoo, Ibubutang ko an akon mga balaod ha ira mga hunahuna, ngan isusurat ko ha ira mga kasingkasing. Magigin Dyos ako nira, ngan hira magigin akon mga tawo.¹¹ Diri kinahanglan nga magtutto pa hira ha ira igkasi tuminungnong, o magsumat han ira igkasi taga bungto, 'Kilalahha an Ginoo.' Kay makilala hira ngatanan ha akon, tikang han giubosi ngadto han gididakoi.¹² Pasasayloon ko an ira mga sala, ngan diri ko na hinunumdoman an ira mga kasaypanan."¹³ Ha paghimangraw han Dyos hiunong hin bag-o nga ginsaaran, ginhimo niya ngan daan an una ngan ginsaaran. Ngan an bisan ano ngan madadaan ngan madudunot, diri na maiha mawawara.

9 An syahan nga ginsaaran may-ada mga turumanon ngan may-ada dapit hin pagsingba nga hinimo la hin tawo.² May gintindog nga tulda didto ha gawas ngan ginngararan ngan Baraan nga Dapit. Nakadto ha sakob hini an lampara, an lamesa, ngan an tinapay nga ihinalad ngadto sa Dyos.³ Ha luyo han ikaduha nga biray may-ada tulda ngan ginngararan ngan Labi ka Baraan nga Dapit.⁴ Nakadto ha sakob hini an bulawan nga altar para pagtubod hin insyenso, ngan an kahon han ginsaaran nga pinutos hin bulawan. Nakada ha sakob han kahon an bulawan ngan tibod ngan may sulod nga mana; an tungkod ni Aaron ngan naringsing; ngan an duha ngan papan ngan mga bato diin isinurat an mga sugo.⁵ Ha ighbaw han kahon nakada an pakuan ngan mga binuhat ngan nagpapasabot ngan aada an Dyos. Nabuklad an ira mga pako pagpandong han dapit din iginpasaylo an mga sala. Kundi diri pa yana panahon pagsaysay hin tukib han ngatanan ngan mga butang.⁶ Sugad hini an kaayad han mga butang. Nasulod an mga padi kada adlaw ngadto han tulda ha gawas pagtumanan han ira mga katungdanan.⁷ Kundi an Labaw nga Padi la an napakadto han tulda ha sulod ngan gintutuman ini niya makausa la ha kada tuig. Nagdadara hiya hin dugo ngan ihinalad niya sa Dyos para han iya kalugaringon ngan para han mga sala ngan nabuhat han mga tawo hin waray pakasabot ngan nakanalisa hira.⁸ Tikang hini ngatanan, nagtututto hin matin-aw an Espiritu Santo ngan agianan ngadto han Labi ka Baraan nga Dapit diri pa maaubre, samtantang natindog pa an tulda ha gawas.⁹ Pangilalan ini para hini yana ngan panahon. Nangangahulogan ini ngan mga hatag ngan mga halad ngan kamanampang ngan iginhahalad ngadto sa Dyos diri makakahingpit han kasingkasing han naghalad.¹⁰ Kay mahitungod man la ini hin karaonon, irimnon, ngan iba pa ngan seremonyas hin paglinis han lawas. Mga turumanon ini ngatanan ngan maupay la tubtob han

takna nga pagbabag-ohon han Dyos an ngatanan nga mga butang.¹¹ Kundi inmabot na hi Cristo nga Labaw nga Padi han mag-upay nga mga butang nga aanhi na. Darodako ngan hiruhingpit an tulda nga iya pag-aalagdan; kay diri ini hinimo hin mga tawo, ha aton pa, diri ini babin hini nga ginhimo nga kalibutan.¹² Han pagkadto ni Cristo han tulda ngan pagsulod niya makausa ngan para han ngatanan ngadto hin Labi ka Baraan nga Dapit, waray hiya magdara han dugo hin mga kanding ngan mga baka basi ihalad; kundi asay lugod iginhalad niya an iya kalugaringon nga dugo, ngan nakaangkon para ha aton hin dayon nga katalwasan.¹³ An dugo han mga kanding ngan mga baka ngan an agbon han natubod nga nati nga baka, iginsasablig ha mga tawo nga maghugaw, sumala la han seremonyas han paglinis, ngan tungod hini malinis na hira.¹⁴ Tungod kay matuod man ini, darudako pa gud an mahihimo han dugo ni Cristo! Pinaagi han waray kataposan nga Espiritu, iginihalad niya an iya kalugaringon sugad hin hingpit nga halad ngadto sa Dyos. An iya dugo amo an maglilinis han aton mga konsensya han waray pulos nga mga buhat, basi makag-alagad kita han buhi nga Dyos.¹⁵ Tungod hini, hi Cristo amo an naghimo hin bag-o nga ginsaaran basi adton mga gintawag han Dyos kumarawat han dayon nga mga kaupayan nga iginsaad han Dyos. Mahihimo ini kay mayada na man kamatayon nga nagtatalwal han mga tawo han mga sayop nga ira nabuhat dida han nagsusugot pa hira han syahan nga ginsaaran.¹⁶ Kon may-ada testamento, kinahanglan nga hibaroan nga patay na an naghimo,¹⁷ kay waray gamit an testamento samtang buhi pa an naghimo; may gamit la kon patay na an naghimo.¹⁸ Amo man ngani nga bisan an syahan nga ginsaaran ginparig-on pinaagi hin paggamit hin dugo.¹⁹ Syahan, iginpasabot ni Moises ha mga tawo an ngatanan nga kasugoan nga nakada han Balaod. Katapos, kinuha niya an dugo han mga nati nga baka, ngan sinaktan hin tubig, ngan sinabligan niya an barasahan han Balaod ngan an ngatanan nga mga tawo pinaagi hin isupo ngan hin pula nga dugnit nga delana.²⁰ Ngan nagsiring hiya, "Amo ini an dugo nga nagpaparig-on han ginsaaran nga ginsugo han Dyos nga pagtumanon niyo."²¹ Ha amo man nga paagi, ginsabligan liwat ni Moises hin dugo an tulda ngan an ngatanan nga garamiton hin pagsingba.²² Tinuod, sumala han Balaod, nalilinisan pinaagi hin dugo an haros ngatanan nga mga butang, ngan napasaylo an mga sala labot kon naunongan ini hin dugo.²³ Ini nga mga butang, nga mga kupya han aadto ha langit kinahanglan paglinisan hin sugad hini nga paagi. Kundi nagkikinahanglan hin maroupay gud nga mga halad an langitnon nga mga butang.²⁴ Kay waray sumulod hi Cristo ngadto hin baraan nga dapit nga hinimo hin mga tawo, nga kupya la han tinuod nga dapit. Kundi kinmadto hiya ha langit, ug yana aadto hiya ha atubangan han Dyos tungod ha aton.²⁵ An Labaw nga Padi nga Judiyo nasulod han Baraan nga Dapit ha kada tuig ngan dara niya in dugo hin mananap. Kundi waray sumulod hi Cristo paghalad hin makadamo han iya kalugaringon,²⁶ kay kon sugad, makakadamo daw hiya pag-aantos tikang han paghimoa han kalibutan. Lugod, yana nga hirani na matapos an panahon, nagpakita hiya makausa gudla ngan para han ngatanan pagkuha han sala pinaagi han paghalad han iya kalugaringon.²⁷ Kinahanglan mamatay an tagsa-tagsa makausa, ngan katapos hini paghukman hiya han Dyos.²⁸ Ha amo man nga kahimtang, iginhalad hi Cristo makausa

pagkuha han mga sala han kadam-an. Magpapakita liwat hiya hin ikaduha diri na tungod han sala, kundi pagtalwas na hadton mga naghuhulat na iya.

10 An Balaod han mga Judiyo diri hingpit ngan diri tulid nga surubdan han tinuod nga mga butang. Usa la ini nga madaparap nga lambong han mag-upay nga mga butang nga tiarabot. Amo la gihapon nga mga halad an iginhahalad tuigtuig. Sanglit uunanhon han Balaod paghingpit han mga tawo nga nadangop han Dyos pinaagi hini nga mga halad?² Kon tinuod pa nga nalinisan na han ira mga sala an mga tawo nga nagsisingba han Dyos, diri na unta hira maabat nga salaan pa hira, ngan maundang na an ngatanan nga mga paghalad.³ Kundi, sugad hito yana an mga paghalad nagpapahinumdom matagtuig han mga tawo han ira mga sala.⁴ Kay diri gud makakakuha han mga sala an dugo han mga baka ngan mga kanding.⁵ Tungod hini, han tikanhi na hi Cristo ha kalibutan, nagsiring hiya sa Dyos, "Diri ka buot hin mga tinubod nga unong ngan mga halad, kundi nag-andam ka hin lawas para ha akon.⁶ Diri ka nalilipay hin mga mananap nga ginsusunog ha bawbaw han halaran, o hin mga halad pagkuha hin mga sala.⁷ Niyan nagsiring ako, 'Aadi ako, O Dyos, pagtuman han buot mo ipabuhat ha akon, sumala han nahisurat hiunong ha akon, dida han basahan han Balaod.'⁸ Syahan nagsiring hiya, "Diri ka naruruyag o nalilipay hin mga tinubod nga unong ngan mga halad, o hin mga mananap nga tinubod ha halaran, ngan han mga halad pagkuha hin mga sala." Ginsiring ini niya bisan kon iginhahalad ini nga mga tinubod nga unong sumala han Balaod.⁹ Ngan nagsiring hiya, "Aadi ako, O Dyos, pagtuman han karuyag mo ipabuhat ha akon." Sanglit iginsalikway han Dyos an ngatanan nga daan nga mga tinubod nga halad, ngan ginliwanan niya ini han paghalad ni Cristo.¹⁰ Tungod nga gintuman ni Cristo an karuyag han Dyos ipabuhat ha iya, nalinisan kita ngatanan han sala pinaagi han paghalad niya han iya kalugaringon nga lawas makausa ngan para han ngatanan.¹¹ An kada padi nga Judiyo nagtutuman han iya buruhaton kada adlaw, ngan naghahalad makadamo han amo la gihapon nga mga tinubod nga halad. Kundi ini nga mga tinubod nga halad diri makakakuha hini mga sala.¹² Kundi naghalad hi Cristo hin usa la nga tinubod nga unong para han mga sala, usa nga maupay nga halad ha kadayonan. Katapos, limmingkod hiya ha tuo han Dyos.¹³ Didto naghuhulat hiya yana tubtob nga himoon han Dyos an iya mga kaaway nga taramakan han iya mga tiil.¹⁴ Sanglit pinaagi hin usa la nga paghalad hin unong ginhingpit niya ha kadayonan adton mga nalinisan han sala.¹⁵ Ngan nagpapamatuod liwat ha aton an Espiritu Santo. Una han ngatanan nagsiring hiya,¹⁶ "Amo ini an ginsaaran nga akon hihinoon ha ira ha tiarabot nga mga adlaw, nasiring an Ginoo: Ibubutang ko an akon mga balaod ha ira mga kasingkasing, ngan isusurat ko ha ira mga hunahuna."¹⁷ Ngan, nasiring hiya, "Diri na gud ako manunomdom han ira mga sala ngan magraot nga mga binuhatan."¹⁸ Sanglit kon ginpasaylo na ini nga mga sala, diri na kinahanglan in halad pagkuha hin mga sala.¹⁹ Sanglit, kabugtoan, may-ada na kita hingpit nga kagawasan hin pagsulod han Labi ka Baraan nga Dapit tungod han kamatayon ni Jesus.²⁰ Gin-abrehan niya para ha aton in bag-o ngan buhi nga aragian, pinaagi han brray—ha aton pa, pinaagi han iya kalugaringon nga lawas.²¹ May-ada kita gamhanan nga padi nga tinaporan han balay han Dyos.²² Sanglit dangop kita han Dyos upod in

tangkod nga kasingkasing ngan marig-on nga pagsarig, upod in mga kasingkasing ngan nalinisan na tikang hin salaan nga konsensya ngan panhunuhuna, ngan mga lawas nga nahugasan na hin limpyo nga tubig.²³ Kapti naton hini maupay an aton paglaom, kay makakasarig kita han Dyos nga magtutuman han iya saad.²⁴ Pagdinasigay kita ha usa kag usa hin pagpakita han gugma ngan pagbutah hin maupay.²⁵ Ayaw naton bayai an aton nabatasan hin pagkatirok, sugad han binubuhat han iba. Lugod, pagdinasigay kita, labi na gud nga nakita kamo nga nagtitikihirani na an Adlaw han pagbalik han Gino. ²⁶ Kay waray na gud iba nga halad nga makakakuha han mga sala kon tuyoon gud naton hin pagpinakasala katapos ipahibaro ha aton an kamatuoran.²⁷ Lugod, an nahibilin amo na la an pagkahadlok han ginpapamulat nga paghukom ngan an mapintas nga kalayo nga makakaugtang hadton mga nasupak han Dyos!²⁸ Ginpatay hin waray kaloo an nagatalapas han Balaod ni Moises, kon paghukman hin duha o tulo nga mga testigo nga salaan.²⁹ Sanglit, ano man an mahinanabo han tawo nga nagtatamay han Anak han Dyos? nga diri nagmamahal han dugo han ginsaaran han Dyos, nga naglinis ha iya tikang han iya mga sala? nga nagbiaybiay han Espiritu nga nahatag han grasya? Paghuhunuan daaw kon ano ka dako nga sirot an angay ha iya!³⁰ Kay nakilala kita han nagsiring, "Ako an mabulos, ako an mabayad," ngan han nagsiring liwat, "Maghuhukom an Gino han iya mga tawo."³¹ Makalilisang an pagkahulog ngadto han mga kamot han buhi nga Dyos!³² Panumdoma daw niyo kon ano an iyo kahimtang han naglabay nga panahon. Hadto nga mga adlaw, katapos niyo kalamragi han kapawa han Dyos, damo an iyo mga gin-antos, kundi waray gud kamo madaog.³³ Kon usahay ginyubit ngan ginpanamastamasan kamo ha atubangan han kadam-an, ngan may mga higayon nga bulig kamo ha ira nga nahiagom hin sugad nga pag-antos.³⁴ Naka-angbit kamo han mga pag-antos han mga binilanggo, ngan han pag-agawa han ngatanan niyo nga mga hiagi, gin-ilob la niyo nga malipayon an mga nawara ha iyo, kay maaram man kamo nga may-ada pa niyo mauropay pa nga mga hiagi nga magpapadayon tubtob ha kataposan.³⁵ Sanglit ayaw gud kamo pagtutraw kay nagdadara ini hin dako nga kabaralsan.³⁶ Kinahanglan magmailobon kamo basi makagtuman kamo han kaburut-on han Dyos, ngan karawaton niyo an iya mga iginsasaad.³⁷ Kay sumala han siring han kasuratan, "Gutiay na la an panahon, ngan maabot na hiya nga ginpipinamulat, diri hiya maglalangan.³⁸ Kundi matoo ngan mabubuhi an akon matadong nga mga tawo; kundi kon may ha ira tumalikod, diri ako malilipay ha ira."³⁹ Diri kita mga tawo nga matalikod ngan mawawara. Lugod, may-ada kita pagtoo, ngan natatalwas kita.

11 An pagtoo amo an marig-on nga pagsarig han mga butang nga aton ginlalaoman, ngan han mga butang nga diri naton kinikita.² Pinaagi han ira pagtoo an mga tawo hadton una nga panahon ginpakaupay han Dyos.³ Tungod hin pagtoo hinsabotan naton nga nahimo an bug-os nga kalibutan pinaagi han pulong han Dyos, sanglit ginhimo an mga butang nga kinikita tikang han mga butang nga diri kinikita.⁴ Tungod hin pagtoo hi Abel nagdara ngadto sa Dyos hin mauropay nga halad kay han kan Cain. Pinaagi han iya pagtoo an Dyos kinmarawat ha iya nga matadong nga tawo, kay kinarawat han Dyos an iya mga halad. Tungod han iya pagtoo, nagyakan gihapon hi

Abel bisan kon patay na hiya.⁵ Tungod hin pagtoo waray matatay ni Enoc. Lugod ginbayaw hiya ngadto sa Dyos, ngan waray na hiya hiagii kay ginbayaw man hiya han Dyos. Nasiring an kasuratan nga san-o bayawon hi Enoc nakalipay hiya han Dyos.⁶ Waray gud tawo nga makakalipay han Dyos kon waray niya pagtoo. Kay an bisan hin-o nga nadangop han Dyos kinahanglan tumoo nga mayada Dyos, ngan ini nga Dyos nagbabalos hadton mga nagbibiling ha iya.⁷ Tungod hin pagtoo namati hi Noe han mga pahimangno han Dyos hiunong han mga butang nga tiarabot nga waray pa niya hikit-i. Nagsugot hiya han Dyos, ngan naghimo hiya hin arka diin natalwas hiya ngan an iya panimalay. Dida hini nga paagi ginhukman ha karat-an an kalibutan, ngan kinarawat ni Noe tikang sa Dyos an pagkamatadong nga natikang han pagtoo.⁸ Tungod hin pagtoo, nagsugot hi Abraham han pagtawga ha iya han Dyos, ngan napakadto hiya han tuna nga iginsaad han Dyos nga ihatag ha iya. Binayaan niya an iya kalugaringon nga tuna ug diri maaram hiya kon tikain hiya.⁹ Tungod hin pagtoo nag-ukoy hiya sugad hin usa nga lumalangyaw didto han tuna nga iginsaad ha iya han Dyos. Nag-ukoy hiya didto hin mga tulta sugad kanda Isaac ngan Jacob, ngan kinmarawat liwat han amo ngahaw nga saad tikang han Dyos.¹⁰ Kay ginhulat ni Abraham an syudad nga an Dyos amo an nagsplano, naglarang ngan nagtukod, kanay patukoranan diri gud mapupukan.¹¹ Tungod hin pagtoo nahimo hi Abraham nga amay, bisan kon lagas na hiya hin duro ngan baw-as hi Sara. Tinmapod hiya nga an Dyos magtutuman han iya saad.¹² Bisan kon patay na hiya, ini nga usa ngan tawo amo an tinikangan han damo nga katulinan, sugad kadamo han mga bitoon ha langit, sugad kadamo han diri maiihap nga baras ha baybayon.¹³ Nagkamatay ini ngatanan ngan mga tawo dida han ira pagtoo. Waray nira makarawat an mga iginsaad han Dyos, kundi bisan kon hirayo pa ini kaupay, nakita na nira ngan ira ginpaabot, ngan kinmilala hira nga lumalangyaw ngan lumalabay la ngay-an hira ha tuna.¹⁴ Adton naghimangraw hin sugad, nagpapasabot nga nagbibiling hira hin tuna nga ira kalugaringon.¹⁵ Waray na hira mangandoy han tuna nga ira tinalikdan; kon naghunahuna pa hira, may-ada pa unta nira higayon hin pagbalik.¹⁶ Lugod namulat hira hin mauropay nga tuna, an langiton nga tuna. Sanglit waray an Dyos naawod ha ira nga magtawag hira ha iya nga ira Dyos, kay nag-andam hiya hin syudad para ha ira.¹⁷ Tungod hin pagtoo nakahimo hi Abraham hin paghalad han iya anak nga hi Isaac, ngan usa ngan unong nga tinubod dida han pagsarihi ha iya han Dyos. Amo hi Abraham an ginsaaran han Dyos, kundi andam hiya hin paghalad han iya usa la nga anak ngan usa ngan unong nga tinubod.¹⁸ Nagsiring an Dyos kan Abraham, "Magkakamay-ada ka mga tulin pinaagi kan Isaac."¹⁹ Nagtoo hi Abraham ngan makakabanaw an Dyos kan Isaac—ngan makakasiring kita nga kinarawat manggud ni Abraham hi Isaac tikang han kamatayon.²⁰ Tungod hin pagtoo, nagsaad hi Isaac kanda Jacob ug Esau hin mga kaupayan para han tiarabot nga panahon.²¹ Tungod hin pagtoo ginbendisyonan ni Jacob an kada usa han mga anak ni Jose, han harapit na hiya mammatay; sinmandig hiya han iya tungod ngan nagsingba han Dyos.²² Tungod hin pagtoo, nakighimangraw hi Jose, han harapit na hiya mammatay, hiunong han pagbaya han mga Israelita tikang ha Ehipto, ngan nagtugon hiya kon ano an angay buhaton han iya lawas.²³ Tungod hin pagtoo nakahimo an mga kag-anak ni

Moises hin pagtago ha iya sulod hin tulo ka bulan tikang han iya katawo. Hinkit-an nira nga mahusay hiya nga bata, ngan waray hira kahadlok hin pagsupak han sugo han hadi. ²⁴ Tungod hin pagtoo hi Moises, han batan-on na hiya, nagdumiri nga tawgon hiya nga anak han anak nga babaye ni Paraon. ²⁵ Ginpaurog lugod niya an pag-antos upod han mga tawo han Dyos, kay han pagpahimulos han sala ha sulod hin halipot la nga panahon. ²⁶ Naghunahuna hiya nga labaw pa gud kamahal an pag-antos hin mga pagyubit tungod han Mesiyas, kay han ngatanan nga mga manggad han Ehipto; kay ginlantaw niya an tiarabot nga balos. ²⁷ Tungod hin pagtoo kinmalagiw hi Moises tikang ha Ehipto hin waray kahadlok han kasina han hadi; sugad nga daw kinmita hiya han diri kinikita nga Dyos, sanglit waray na hiya bumalik ha Ehipto. ²⁸ Tungod hini pagtoo, nagtikang hiya hin pagtukod han Paglabay ngan nagsugo nga isabilig an dugo dida han mga porta, basi diri pamatayon han Anghel han Kamatayon an mga suhang nga lalake han mga Israelita. ²⁹ Tungod hin pagtoo nakahimo an mga Israelita hin pagtabok han Pula nga Dagat sugad dida hin mamara ngan tuna; han pagtabok liwat han mga Ehiptohanon, nalumos hira ngatanan. ³⁰ Tungod hin pagtoo napukan an mga pader han Jerico, katapos paglibota han mga Israelita sulod hin pito ka adlaw. ³¹ Tungod hin pagtoo waray pataya hi Rahab nga maraot nga babaye, upod hadton mga linmaris han Dyos, kay gin-upay niya hin pagkarawat an mga espiya. ³² Magpapadayon pa ba ako? Waray ko na igo nga panahon hin paghinabi mahitungod kanda Gideon, Barak, Samson, Jepte, David, Samuel, ngan han mga manaragna. ³³ Tungod hin pagtoo nakig-away hira hin mga kanasoran ngan nagdaog hira. Ginbuhat nira an matadong, ngan kinmarawat hira han iginsaad han Dyos. Ginsagpo nira an mga baba hin mga liyon, ³⁴ ginparong nira in naglalahinggab nga mga kalayo, nakalikay hira han kamatayon pinaagi han espada. Magluya hira kundi nagmokusog; mga gamhanan hira ha pag-awayan ngan gindaog nira an kasondalohan han mga lumalangyaw. ³⁵ Tungod hin pagtoo kinarawat han mga kababay-an an ira mga patay nga kauropdan nga mga binanhaw na. An iba, nagdumiri pagkarawat hin kagawan, ngan nagkamatay ha ilarom hin mga pag-antos, basi mabanhaw ngadto hin mauroupay nga kinabuhi. ³⁶ Ginpakaalohan ngan ginhampak an iba, ngan ginggapos ngan ginbilanggo an iba. ³⁷ Ginbato hira, ginpikas an ira mga lawas, pinanmatay hira pinaagi han espada. Nagsudoysudoy hira nga nagpanapton hin mga anit hin karnero ngan mga kanding, mga pubre, ginpakurian ngan ginraogdaog hira. ³⁸ An kalibutan diri naangay para ha ira! Nagsarang hira ngadto han mga kamingawan ngan kabungtoran sugad hin mga kalagiw, nag-ukoy hira ha mga lungib ngan mga luong ha tuna. ³⁹ Pagkadako nga hinundoman an nahimo hini ngatanan nga mga tawo pinaagi han ira pagtoo! Kundi waray nira makarawat an iginsaad han Dyos, ⁴⁰ kay may-ada pa an Dyos mauroupay nga paglarang para ha aton. Tuyo han Dyos nga mahihingpit la hira kon upod kita ha ira.

12 Sanglit kay ginpalibotan kita hini nga dako nga hugpo hin mga saksi, isalikway ta an ngatanan nga nakakaulang ha aton, ngan an sala nga diri nabaya ha aton, ngan tud-on ta an pagdalagan han paisan-isan nga aton inaatubang. ² Tutok kita kan Jesus nga amo an sinasarigan han aton pagtoo tikang ha tinikangan ngadto ha katasposan. Waray hiya humunong tungod han kros! Lugod,

tungod han kalipay nga naghuhulat ha iya, waray niya ikaawod an pagkamatay ha kros, ngan yana, nalingkod na hiya ha tuo han trono han Dyos. ³ Palandonga daw niyo kon ano an iya gin-agian, kon gin-unan-o niya pag-asdang han damo nga mga pagdumot han mga makasasala! Sanglit ayaw gud kamo pagturaw ngan pagtalikod. ⁴ Kay ha iyo pakig-away han sala, waray pa kamo mahitangpi han kamatayon. ⁵ Hinngalimtan na ba niyo an mga pagdasig han Dyos ha iyo, kamo nga iya mga anak? "Anak ko, tigamni kon sawayon ka han Ginoo, ngan ayaw pagturaw kon busaan ka niya. ⁶ Kay sinasaway han Ginoo an iya hinihugma, ngan ginkakastigo niya an kinakarawat niya nga iya anak." ⁷ Antosa an pagkastigo ha iyo sugad nga tikang ini han iyo amay; kay nagpapakita ini nga gintatagad kamo han Dyos sugad hin iya mga anak. May-ada ba anak nga waray kastigoha han amay niya? ⁸ Kon diri kamo kinakastigo, sugad han pagkastigo niya han ngatanan nga iya mga anak, tigaman ini nga diri kamo tino ud ngan mga anak, kundi mga anak la ha gawas. ⁹ Mahitungod han aton mga amay dinhe ha tuna, nakastigo hira ha aton, kundi tinatahod ta hira. Sanglit labi na gud nga karawaton naton an pagkastigo han aton espirituhanon nga Amay basi katagan kita hin kinabuhi! ¹⁰ Kinakastigo kita han aton mga amay dinhe ha tuna hin halipot la nga panahon, sumala han angay para ha ira. Kundi ginbubuhat ini han Dyos para han aton kalugaringon ngan kaupayan, basi makaangbit kita han iya pagkabaraan. ¹¹ Kon ginkakastigo kita usahay nakakapabido ini ha aton ngan diri nakakalipay. Kundi ha orhe nga mga adlaw, adton kinmarawat hin sugad nga kastigo, nagaani hin malinawon nga balos han kinabuhi nga matadong. ¹² Sanglit alsaha niyo an iyo kinakapoy nga mga kamot, ngan pakusga an iyo magluya ngan tuhod! ¹³ Sulsoga niyo an matadong nga mga dalan, basi may gamit an piay ngan tiil ngan maupay dayon. ¹⁴ Talinguhaa hin pakigdaet ha ngatanan nga mga tawo, ngan pag-ukoy hin baraan ngan kinabuhi, kay gawas hini waray makita han Ginoo. ¹⁵ Paghirot nga waray ha iyo tumalikod han grasya han Dyos. Paghirot kamo basi waray usa ha iyo ngan masugad hin mapait ngan tanom ngan natubo ug nakakasamok han iba tungod han iya hilo. ¹⁶ Paglikay kamo nga waray ha iyo magmahilas o diri espirituhanon sugad kan Esau, ngan tungod la hin usa ka pagkaon, nagbaligya han iya mga katungod hin pagkamagurang ngan anak. ¹⁷ Maaram man kamo ngan ha orhe na, karuyag hiya pagkarawat han bendisyon han amay niya; kundi ginsalikway hiya, kay diri na man mababawi niya an iya ginbuhat, bisan kon nakimalooy hiya inupdan hin mga luha. ¹⁸ Waray kamo makahirani sugad han mga tawo han Israel ngadto hin usa ngan butang ngan aaboton niyo ngadto han iya nagdidilaab ngan kalayo didto ha Bukid Sinai, han kasisidman ngan han kadulman, han bagyo, ¹⁹ han tunog hin trompeta, ngan han usa ngan tingog sugad han ginbuhat han mga tawo han Israel. Han pakabati han mga tawo han tingog, nakimalooy hira ngan diri na pabation hira hin lain pa ngan pulong, ²⁰ kay diri na nira nailob an sugo ngan nagsiring, "Bisan kon mananap an tumamak han bukid, kinahanglan pagbatoon tubtob ngan matay." ²¹ Makalilisang hin duro adto ngan taran-awon ngan nakasiring hi Moises, "Nangungurog ngan nahahadlok ako!" ²² Lugod, hinmarani kamo han Bukid Sion ngan han syudad han buhi ngan Dyos, an langitnon ngan Jerusalem, upod han iya yinukot ngan mga anghel. ²³ Hinmarani kami han malipayon ngan katirok han mga suhang ngan mga anak ngan

kalalaken-an han Dyos, kanay mga ngaran nahisurat na ha langit. Hinmarani kamo han Dyos nga amo an maghurukom han ngatanan nga mga tawo, ngan himmarani kamo han mga espiritu han mga tawo nga magtadong nga nahingpit na.²⁴ Hinmarani kamo kan Jesus nga amo an naghikay han bag-o nga ginsaaran, ngan han iginsablig nga dugo nga nagsasaad hin labaw pa kamaupay nga mga butang kay han dugo ni Abel.²⁵ Sanglit paghirot kamo, ngan ayaw pagdumiri hin pamati ha iya nga nagyayakan. An mga dinmiri pamati han naghatag han dyosnon nga mensahe dinhe ha tuna waray makapalagiw han sirot. Sanglit labi na nga diri kita makakapalagiw kon isalikway ta adton nagyayakan tikang ha langit!²⁶ Nakabay-og han tuna an iya tingog hadto nga panahon, kundi nagsaad hiya yana, "Babay-ogon ko hin makausa pa diri la an tuna kundi pati an langit."²⁷ Nagpapahayag an mga pulong "makausa pa" nga babay-ogon ngan kukuhaon an mga binuhat, basi magpabilin an mga butang nga diri nababay-og.²⁸ Sanglit pagpasalamat kita, kay nakarawat kita hin ginhadian nga diri nababay-og. Pagpasalamat ngan pagsingba kita han Dyos hin paagi nga makakalipay ha iya, upod an pagtahod ngan kahadlok;²⁹ kay kalayo gud nga nakakaugtang an aton Dyos.

13 Ipadayon an iyo minagburugto nga pagsihugug-maay dida ha pag-alagad kan Cristo.² Ayaw niyo hin galimti an pag-abiabi hin mga sumaraka ha iyo mga pani-malay. Ginbuhat ini han iba, ngan waray nira hibaroi nga mga anghel an ira gin-abiabi.³ Hinumdomi niyo adton aadto ha bilanggoan, sugad nga upod kamo nira ha bilanggoan. Hinumdomi niyo adton mga nag-aantos sugad nga nag-aantos kamo upod ha ira.⁴ Kinahanglan pasidungan han ngatanan an pagkainasaw-an, ngan kinahanglan magmatinumanon ha ira ngahaw an mga bana ngan mga asawa. Paghuhukman han Dyos adton mga maglaw-ay an binuhatan ngan adton mga manlilibog.⁵ Ayaw kamo paghigugma han kwarta, ngan makontento kamo han aada na ha iyo. Kay nagsiring an Dyos, "Diri ko kamo babayaan; diri ko gud kamo tatalikdan."⁶ Sanglit pag-maisog kita ngan magsiring, "An Ginoo an akon kabulig, diri ako mahahadlok. Ano ba in sadang buhaton ha akon?"⁷ Hinumdomi an iyo anay mga pangulo nga naghimangraw ha iyo han mensahe han Dyos. Panumdoma niyo kon gin-unan-o nira hin pagkabuhi ngan pagkamatay, ngan subda an ira pagtoo.⁸ Amo la gihapon hi Jesu-Cristo hadto, yana, ngan ha kadayonan.⁹ Ayaw kamo tugot nga makapasimang ha iyo han matadong nga dalan an ngatanan nga magkalainlain nga mga pagturon-an. Maupay nga karawaton naton an espirituhanon nga kusog tikang han grasya han Dyos ngan diri pinaagi han pagsugot han mga turumanon hiunong hin mga pagkaon; waray mabuligi hini ad-

ton mga nagtutuman hini nga mga turumanon.¹⁰ An mga padi nga nag-aalagad didto han arampoan han mga Judiyo waray katungod hin pagkaon han mga hinalad ha aton altar.¹¹ Gindadara han Labaw nga Padi nga Judiyo an dugo han mga mananap ngadto han Labi ka Baraan nga Dapit hin paghalad nga usa nga tinubod nga unong para han mga sala; kundi ginsusunog ha gawas han kampo an mga lawas han mga mananap.¹² Tungod hini, namatay hi Jesus ha gawas han syudad, basi maglinis han mga tawo han ira sala pinaagi han iya kalugaringon nga dugo.¹³ Sanglit kadtto kita ha iya ha gawas han kampo, ngan angbit kita han makaalo nga ginbuhat ha iya.¹⁴ Kay waray dayon nga syudad para ha aton dinhe ha tuna; nangingita kita han syudad nga tiarabot.¹⁵ Sanglit dayuday paghalad kita hin mga pagdayaw ngadto han Dyos sugad hin aton sakripisyong pinaagi kan Jesus; ha aton pa, dayuday pasalamatan ta an iya ngaran pinaagi han aton mga im-im.¹⁶ Ayaw hingalimti an pagbuhat hin maupay nga an pagbinuligay, kay amo ini an mga halad nga nakakalipay han Dyos.¹⁷ Sugta an iyo mga pangulo ngan sunda an ira mga sugo. Nagbabantay hira han iyo mga kalag hin waray pagpahuway, tungod nga kinahanglan humatag hira sa Dyos hin kasayoran han ira pag-alagad. Kon sugton niya hira, magbubuhat hira nga malipayon; kay kon diri, magbubuhat hira nga mabidoon, ngan diri ini makakabulig ha iyo.¹⁸ Padayona niyo an pag-ampo para ha amon. Maaram kami nga limpyo an amon konsensya, kay karuyag namon magbuhat han matadong ha ngatanan nga panahon.¹⁹ Ngan nanginginyupo pa gud ako ha iyo nga mag-ampo kamo nga pabalikon ako han Dyos ngada ha iyo ha madali nga panahon.²⁰ Ginbanhaw han Dyos an aton Ginoo nga Jesus nga amo an Gamhanan nga Magmarangno han mga karnero, nga tungod han iya kamatayon, ginpadig-on an dayon nga ginsaaran.²¹ An Dyos han kamurayaw humatag unta ha iyo han ngatanan nga mag-upay nga mga butang nga iyo ginkikinahanglan, basi makatuman kamo han iya kaburut-on, ngan pinaagi kan Jesu-Cristo, buhaton unta niya dinhe ha aton an nakakalipay ha iya. Ngan ngadto kan Cristo an himaya ha kadayonan! Amen.²² Kabugtoan ko, nahangyo ako ha iyo nga mamati kamo nga mailobon hini nga mensahe hin pagdasig; kay diri man hilaba kaupay ini nga surat ko ha iyo.²³ Karuyag ko nga hibaroan niyo nga ginpagawas na ha bilanggoan hi Timoteo nga aton bugto. Kon umabot hiya dayon, ig-uupod ko hiya kon kumada ako hin pakigkita ha iyo.²⁴ Ipangumosta na la kami han ngatanan nga iyo mga pangulo ngan han ngatanan nga mga magtinuohon nga mga tawo han Dyos. Nangungumosta ha iyo an kabugtoan ha Italia.²⁵ Maada unta ha iyo ngatanan an grasya han Dyos.

SANTIAGO

1 Tikang kan Santiago, surugoon han Dyos ngan han Ginoo Jesu-Cristo: Nangungumosta ako han ngatanan nga mga tawo han Dyos nga aadto ha bisan diin nga dapit han kalibutan. **2** Kabugtoan ko, hunahunaa niyo nga palaran kamo kon naatubang kamo hin magkalainlain nga mga pagsulay,³ kay kon nagdadaog an iyo pagtoo hin sugad nga mga pagsulay, pagpakita ito nga nahibaro kamo hin pag-ilob. **4** Seguroha nga magpadayon an iyo kamailobon, basi mahingpit kamo, ngan mawaray kakulangan dida ha iyo. **5** Kundi kon may-ada ha iyo kulang hin kinaadman, kinahanglan mag-ampo hiya sa Dyos nga diri gud magkakawang ha iya kay mahinatagon ngan maluloy-on an Dyos ha ngatanan. **6** Kon mag-aampo kamo, kinahanglan tumoo kamo ngan diri gud magruhaduha. An bisan hin-o nga nagruruhaduha sugad hiya hin balod ha dagat nga iginpadapdad ngan ginhuhuyop han hangin.⁷ **8** In sugad hini nga tawo nga waray buot nga tinipigan ngan diri katataporan, kinahanglan diri maghunahuna nga may-ada niya kakarawaton tikang han Ginoo. **9** Kinahanglan magmalipayon an kablas nga bugto kon pahitas-on hiya han Dyos,¹⁰ ngan an riko nga bugto kon paubson hiya han Dyos. Kay magpapas an manggaranon sugad han bukad han tanom ha kapatagan. **11** Nasirang an adlaw upod an iya maping-it nga kapaso ngan nakakalaya han tanom; narapdag an iya bukad ngan naaanaw an iya katahom. Ha amo man nga kaagi mapupukan an manggaranon ha butnga han iya kalisang hin pagpakabuhi. **12** Palaran an tawo nga nagpapadayon hin kamatinumanon ha butnga hin mga pagsulay, kay kon makadaog hiya han mga pagsulay ha iya, makarawat hiya han kinabuhi, an balos nga iginsaad han Dyos hadton mga nahigugma ha iya. **13** An bisan hin-o nga ginsusulay diri angay sumiring nga ginsusulay hiya han Dyos. Kay an Dyos diri magsusulay hin pagpabuhat hin karat-an, ngan diri hiya nagsusulay bisan kan kanay. **14** Kundi nasusulay an tawo kon nahuuhugay ngan nabibitik hiya han iya kalugaringon nga maraot nga unghara. **15** Ngan an iya maraot nga ungara amo an tinikangan nga nabunga hin sala; ngan an sala, kon hinog na, amo an tinikangan han kamatayon. **16** Hinigugma ko nga kabugtoan, ayaw kamo pagpalimbong! **17** Natikang ha langit an tagsa nga maupay ngan hingpit nga hatag, tikang han Dyos nga Magburuhat han langitnon nga mga kapawa, nga diri nababalhin o nahatag hin kasioron kon hiya nabirk. **18** Ginhimo kita niya ha iya kalugaringon nga kaburut-on, pinaagi han pulong han kamatuoran, basi magin labaw kita han ngatanan niya nga mga binuhat. **19** Panumdoma niyo ini, hinigugma ko nga kabugtoan! Kinahanglan nga madagmit kamo mamati, kundi mahinay hin pagyakan, ngan diri madali masina. **20** Diri nakakatumuan han matadong nga tuyo han Dyos an kasina han tawo²¹ Sanglit bayai niyo an ngatanan nga mahugaw nga pamatasan ngan maraot nga panggawi. Pasakop han Dyos ngan karawta niyo an pulong nga iya igtanom ha iyo mga kasingkasing kay amo ini an

makakatalwas ha iyo. **22** Ayaw paglimbongi an iyo kalugaringon pinaagi hin pamati la han pulong han Dyos, kundi buhata an iyo hinbatian. **23** An mamati la han pulong kundi diri magbuhat, sugad la hiya hin tawo nga nakita han iya nawong dida hin espeho ngan nakita ha iya la ngahaw. **24** Natan-aw hiya hin maupay ha iya ngahaw, ngan katapos nalakat hiya, ngan hinngangalimtan dayon kon ano an iya hitsura. **25** Kundi kon hin-o in mag-usisa han hingpit nga balaod nga nagtatalwas han mga tawo, ngan nagpapadayon pagtuman hini, diri la kay namamatihya ngan kahuman mahingalimot, kundi magtutuman hiya han iya ginbubuhat—ini nga tawo pagbebendisyonal han Dyos tungod han iya mga buhat. **26** May-ada ba ha iyo naghuhuhuna nga mainampoon hiya? Waray pulos an iya tulohan kon diri hiya makapugong han iya dila, ngan ginlilimbongan la niya an iya kalugaringon. **27** Para han Dyos nga Amay, an putli ngan matuod nga tulohan amo ini: an panimangno han mga ilo ngan mga balo ngan babaye dida han ira mga kakurian, ngan an pagbantay nga diri madum-itan an iya kalugaringon han mga kahilayan han kalibutan.

2 Kabugtoan ko, kay mga magtinuhon man kamo han aton Ginoo Jesu-Cristo, an harangdon nga Ginoo, kinahanglan upayon niyo an pagtagad han mga tawo. **2** Pananglit sumulod ha iyo katirok in usa nga riko nga nakakasingsing hin bulawan ngan nakakasul-ot hin mahal nga mga panapton, ngan may sumulod liwat nga usa nga kablas nga gisigisi an iya panapton,³ kon tagdon niyo hin mauroipay an tawo nga diliwan ngan sumiring kamo ha iya, “Didi lingkod hadin maupay nga lingkoran,” kundi sidngon niyo an kablas, “Tindog la didto,” o “Lingkod na la ha salog hirani ha akon tilian,”⁴ dida hito nakakasala na kamo hin ka may-ada niyo pinili nga mga tawo ngan hin paghukom nga pinasikad hin magraot nga mga panuyo. **5** Pamatii niyo, hinigugma ko nga kabugtoan! Ginpili han Dyos an kablas nga mga tawo hini nga kalibutan, basi mariko hira hin pagtoo ngan makaangkon han Ginhadian ngi iginsaad niya hadton mga nahigugma ha iya. **6** Kundi gintatamay la niyo an mga kablas! Hin-o man an nagpaapantos ha iyo ngan nagdadanas ha iyo ngadto ha atubangan han mga maghurukom? An mga riko! **7** Amo hira an nagmiminanggad hito nga maupay ngan ngaran ngi ighinhatag han Dyos ha iyo. **8** Matadong an iyo ginbubuhat kon gintutuman niyo an balaod han Ginhadian nga aada ha kasuratan, “Higugmaon mo an imo igkasi-tawo sugad ha imo ngahaw.”⁹ Kundi kon tagdon niyo an mga tawo sumala han iyo nakita ha ira, nakakasala kamo, ngan ginhuhukman kamo han Balaod sugad nga nagtatalapas kamo hin balaod. **10** An nagtatalapas hin usa nga sugo han Balaod, nagtatalapas han ngatanan. **11** Kay an nagsiring, “Diri ka manlibog,” nagsiring liwat, “Diri ka magpatay.” Bisan kon diri ka manlibog, nakatalapas ka han balaod kon magpatay ka. **12** Pagyakan ngan panggawi kamo sugad hin mga tawo ngi paghuhukman han balaod ngi nagtatalwas han mga

tawo.¹³ Kay diri malolooy an Dyos kon maghukom na hiya han tawo nga waray pagkalooy. Kundi dinadaog gud han kalooy an paghukom.¹⁴ Kabugtoan ko, ano man in pulos para hin usa nga nasiring, "May-ada ko pagtoo," kundi diri man ini hinkikit-an dida han iya mga buhat? Makakatalwas ba ha iya ito nga pagtoo?¹⁵ Pananglit may-ada kabugtoan nga nagkikinahanglan hin mga panapton ngan kulang hin pagkaon.¹⁶ Ano man in pulos kon magsiring la kamo ha ira, "Paglipayon unta kamo han Dyos! Pagbado ngan kaon kamo hin maupay!"—kon diri niyo tagan han mga kinahanglanon han ira kinabuhi?¹⁷ Amo man ini an pagtoo: kon pagtoo la, ngan waray padis nga buhat, patay ito nga pagtoo.¹⁸ Kundi may-ada masiring, "May pagtoo in usa ka tawo ngan may-ada mga buhat an iba." Amo ini an baton ko, "Pakitaa ako kon uunanhon hin usa ka tawo pakaangkon hin pagtoo nga waray mga buhat. Pakikitaon ko ikaw han akon pagtoo pinaagi han akon mga buhat."¹⁹ Natoo ka ba nga may uusa la nga Dyos? Maupay! Natoo man liwat hini an mga yawa ngan nangungurog hira hin kahadlok.²⁰ Lurong ka! Karuyag ba nimo hikit-an nga waray kapulisanan an pagtoo nga diri inupdan hin mga buhat?²¹ Ginunan-o man pag-isip nga matadong sa Dyos hi Abraham ngan aton ginikanan? Pinaagi adto han iya mga buhat han paghalaran niya ha altar kan Isaac nga iya anak.²² Diri ka ba nakita? Nagausa an iya pagtoo ngan an iya mga buhat; nahingpit an iya pagtoo pinaagi han iya mga buhat.²³ Ngan natuman an kasuratan nga nagsiring, "Tinmoo han Dyos hi Abraham ngan tungod han iya pagtoo, gin-isip han Dyos nga matadong hiya." Sanglit gintawag hi Abraham nga sangkay han Dyos.²⁴ Sanglit nakikita niyo nga gin-iiisp ngan matadong sa Dyos an tawo pinaagi han iya ginbubuhat ngan diri tungod la han iya pagtoo.²⁵ Amo man liwat an nahinabo han maraot nga babaye nga hi Rahab. Gin-isip hiya nga matadong sa Dyos tungod han iya mga buhat, pinaagi han pagpasudla niya han mga espiya ngan mga Judiyo, ngan pagbuligi niya ha ira hin pagpalagiwi pinaagi hin iba nga dalan.²⁶ Sanglit, sugad nga patay an lawas kon waray espiritu; patay man an pagtoo kon waray mga buhat.

Kabugtoan ko, diri damo ha iyo in magin magturutdo,
3 kay maaram kamo nga kita nga mga magturutdo paghuhukman hin masigpit kay han iba.² Agsob makasayop kita ngatanan. Hingpit an tawo nga diri nagsasayop han iya ginyayakan, ngan maaram liwat magpugong han iya kalugaringon.³ Itinataod ta an bukado ha baba hin kabayo, basi sumugot ha aton, ngan nakakahimo kita pagdara hini ngadto ha bisan diin nga dapit nga aton karuyag.⁴ O paghunahunaan daw an usa nga barko: bisan kon dako ngan ginduduso hin magkusog nga mga hangin, nawawaring an barko pinaagi hin gutiay hin duro nga timon, ngan napakadto bisan diin an karuyag han timonil.⁵ Amo man an dila: bisan kon gutiay la, nakakahimo hin pagparaway mahitungod hin dagko nga mga butang. Hunahunaa la kon ano kahiliug nga kagurangan an nadadagkotan hin gutiay la nga kalayo!⁶ Ngan sugad hin kalayo an dila. Usa ini nga katig-oban han ngatanan nga karat-an; usa la nga bahin han aton lawas kundi naggapasarang hin karat-an ha aton bug-os nga pagkatawo. Ginsusuritan hini an bug-os naton ngan kinabuhi han kalayo nga natikang ha impyerno ngahaw.⁷ Makakahimo an tawo hin pagpaanad ngan nakagpaanad na han ngatanan nga mga binuhat—ihalas ngan mga mananap ngan mga tamisi, mga hayop ngan nagkakamang ha tuna ngan mga isda.⁸ Kundi waray pa gud tawo

nga nakagpaanad han dila. Maraot ngan makuri kapugnan, ngan puno hin makamaratay nga hilo.⁹ Ginagamit ta an dila hin pagpasalamat han aton Gino ngan Amay, ngan ginagamit ta liwat pagpakaraot han aton igkasi-tawo ngan ginhimo nga ladawan han Dyos.¹⁰ Naguwa ha usa la nga baba in mga pulong hin pagpasalamat ngan pagpakaraot. Kabugtoan ko, diri ini angay mahinabol!¹¹ Diri mahihimo nga matikang hin usa ngan amo la ngahaw ngan burabod in matam-is ug mapait nga tubig.¹² Kabugtoan ko, diri mabunga hin mga olibo an kahoy nga igos; diri mabunga hin mga igos an balagon ngan ubas; ngan diri man makakahimo ngan maawas in marasa ngan tubig tikang hin mapag-ad ngan burabod hin tubig.¹³ May-ada ba usa ha iyo ngan may-ada kinaadman ngan hibaro? Kinahanglan hikit-an ini pinaagi han iya maupay ngan kinabuhi, ngan pinaagi han iya mag-upay ngan mga buhat ngan gintutuman di da hin pagpaubos ngan ha kamaaram.¹⁴ Kundi kon ha imo kasingkasing maabugho, madumot, ngan halot ka, ayaw pakasala supak han kamatuoran pinaagi hin pagparaway han imo kinaadman.¹⁵ Diri natikang ha langit ini nga kinaadman; kinalibutanon la ini, yawan-on ngan diri espirituhanon.¹⁶ Kon hain an pangabugho ngan kahalot, aadto man an kasamok ngan ngatanan nga karat-an.¹⁷ Kundi una han ngatanan, putli an kinaadman ngan tikang sa Dyos: malinawon, mapuangoron, ngan makisasangkayon; puno hin pagkalooy ngan nabunga hin mag-upay ngan mga buhat; waray pinalabi ngan diri malabyaw.¹⁸ Ngan an pagkamatadong amo an naaani ngan bunga han mga binhe ngan itinatanom han mga nagbubuhat dida hin kalinaw.

Diin ba titikang an iyo mga aruaraway ngan mga
4 pagkabirubingkil? Natikang ini ha iyo mga karuyagon han kahilayan nga agsob mag-inaraway ha sakob niyo.² Karuyag niyo in mga butang, kundi diri niyo naangkon, sanglit andam kamo pagpatay; makusog an iyo pag-unghara hin mga butang, kundi diri niyo nakukuha, sanglit nagkakabirubingkil ngan nag-aaragway kamo. Diri niyo naaangkon an iyo kinaruruyag, kay diri man kamo nangan-garo han Dyos.³ Ngan kon nangangaro kamo, diri kamo nakakakarawat, kay maraot man an iyo katuyoanan; nangangaro kamo basi gamiton la niyo para han iyo kalugaringon ngan mga kahilayan.⁴ Mga tawo nga waray pagtoo! Diri ba kamo maaram ngan pakigsangkay han kalibutan amo an pakig-away han Dyos? Magigin kaaway han Dyos an karuyag magin sangkay han kalibutan.⁵ Ayaw kamo paghunahuna ngan waray la kahulogan an kasuratan ngan nasiring, "An espiritu ngan iginhatag ha aton han Dyos puno hin magpintas ngan mga ungara."⁶ Kundi makurukusog pa an grasya ngan iginhahatag han Dyos. Sumala han siring han kasuratan, "Kontra sa Dyos an mga mapahitas-on, kundi nahatag hiya hin grasya han mga mapaubsanon."⁷ Sanglit, pagsugot kamo han Dyos. Atohi niyo an Yawa ngan mapahirayo hiya ha iyo.⁸ Pahirani kamo han Dyos, ngan mapahirani hiya ha iyo. Hugasi niyo an iyo mga kamot, kamo nga mga makasasala! Linisi niyo an iyo mga kasingkasing, kamo nga mga maglabyaw!⁹ Pagmabidoon kamo, pagnguyngoy, ngan pagtanggis; saliwani niyo hin pagtanggis an iyo katatawa, ngan kabidoan an iyo kalipayan!¹⁰ Pagpaubos kamo ha atubangan han Gino ngan pagpahitas-on kamo niya.¹¹ Ayaw kamo maggipasusonsuson, kabugtoan ko. Kon hin-o in nasuson o naghuhukom han iya bugto nasuson liwat ngan naghuhukom han Balaod. Sanglit kon naghuhukom ka han Balaod, diri ka na nag-

susugot han Balaod, kundi ikaw an naghuhukom han Balaod.¹² An Dyos la an magbaralaod ngan maghurukom. Hiya la an nakakatalwas ngan makakapuo. Baga hin-o ka nga maghuhukom han imo igkasi-tawo?¹³ Yana pamatiit ako niyo, kamo nga nasiring, "Yana o buwas makadto kami hini nga syudad, diin magpapabilin kami hin usa ka tuig, ngan magpapakabuhi kami basi makapanalapi kami."

¹⁴ Diri ngani kamo maaram kon ano an mapaabot ha iyo buwas! Sugadsugad la kamo han manipis nga burong nga nakikita hin usa ka dali, ngan nagpapapas dayon.¹⁵ Amo unta ini an angay niyo igsiring, "Kon tumugot an Ginoo, mabubuhi pa kami, ngan magbubuhat kami hini o hadto."

¹⁶ Kundi yana mapinahitas-on ngan nannahambog kamo; sayop in sugad nga panhambog.¹⁷ Sanglit, nakakasala an tawo nga diri nagbubuhat han maupay nga iya hinbabaroan nga angay niya buhaton.

Ngan yana, pamatiit ako niyo, kamo nga mga riko!
5 Pagtangis ngan pagnguyungoy kamo tungod han mga kagul-anan nga tiarabot ha iyo!² Nadunot na an iyo mga manggad ngan ginkutkot na an iyo mga panapton.³ Gintaoy na an iyo bulawan ug salapi, ngan ini nga taoy amo an nahimo nga saksi kontra ha iyo ngan magkakaon han iyo unod sugad hin kalayo. Nagtambak kamo hin mga manggad yana nga kataposan nga mga adlaw.⁴ Waray niyo ihatag an suhol han mga tawo nga nagkabudlay ha iyo mga uma. Pamatiit niyo an ira mga sumbong! Hinbatian na han Ginoo nga Labi Kamakagarahum an mga araba hadton mga nag-aani han iyo mga tanom.⁵ Nagpatakas hin kahimyangan ngan kalipayan an iyo kinabuhi ha tuna. Nagpatambok kamo ha iyo ngahaw, andam para han adlaw han pag-ihaw.⁶ Ginsirotan nga ginpatay niyo an tawo nga waray sala, ngan waray hiya umato ha iyo.⁷ Sanglit, kabugtoan ko, pagmailobon kamo, tubtob han pag-abot han Ginoo. Kitaa niyo an kamailobon han parauma samtang naghuhulat han pag-ani han abot han iya uma. Naghuhulat hiya nga mapailobon han panahon han kat-uran.⁸ Kinahanglan magmailobon liwat kamo. Magmalinaomon gud

kamo kay hirani na an adlaw han pag-abot han Ginoo.⁹ Kabugtoan ko, ayaw kamo paggipasumbongsumbong, basi diri kamo paghukman han Dyos. Hirani na an Maghurukom, andam na pagsulod!¹⁰ Kabugtoan ko, hinumdomi niyo an mga manaragna nga nagyakan ha ngaran han Ginoo. Himoa niyo hira nga mga susbaranan hin mapailobon

nga pagpadayon ha butnga hin mga pag-antos.¹¹ Gintatawag ta hira nga malipayon kay inmilob hira. Nakabati man kamo han kamapailobon ni Job, ngan kon ano an iginbalos ha iya han Ginoo ha kataposan. Kay puno hin kalooy ug pagpaid an Ginoo.¹² Labaw han ngatanan, kabugtoan ko, ayaw kamo pagsumpa kon nagsasaad kamo. Ayaw kamo pagsumpa pinaagi han langit o han tuna o hin bisan ano. Siring la kamo, "Oo" kon natangdo kamo, ngan "Diri" kon nadiri kamo, basi diri kamo paghukman han Dyos.

¹³ May-ada ba nagkukuri ha iyo? Kinahanglan mag-ampo hiya. May-ada ba malipayon? Kinahanglan magkanta hiya hin mga pagdayaw.¹⁴ May-ada ba masakit ha iya? Kinahanglan ipatawag niya an mga katigurangan han singbahen, nga mag-aampo para ha iya ngan magdidihog ha iya hin lana ha ngaran han Ginoo.¹⁵ An pag-ampo nga inupandan hin pagtoo nagtatambal han masakit; igpapahiuli han Ginoo an maupay niya nga panlawas, ngan pasasayloon hiya han iya mga sala.¹⁶ Sanglit, maggiturutug-an kamo han iyo mga sala ngan mag-inampoay kamo basi kamo mag-upay. An pag-ampo hin maupay nga tawo may dako nga gahom.¹⁷ Sugad la ha aton nga tawo hi Elias. Kinasingkasing an iya pag-ampo nga diri umuran, ngan sulod hin tulo ka tuig ngan tunga waray gud umuran ha tuna.¹⁸ Nag-ampo liwat hiya, ngan inmuran ngan nanmunga an mga tanom ha tuna.¹⁹ Kabugtoan ko, kon mahimulag tikang han kamatuoran in usa ha iyo, ngan may-ada usa nga makapabalik ha iya,²⁰ hinumdomi niyo ini: an bisan hin-o nga makapabalik hin usa nga makasasala tikang han iya maraot nga kinabuhi, magtatalwas han kalag han makasasala tikang han kamatayon, ngan pasasayloon in damo nga mga sala.

1 PEDRO

1 Tikang kan Pedro nga apostol ni Jesu-Cristo— Ngadto han mga pinili han Dyos nga nag-uokoy sugad nga mga ginhalin nga mga bihag nagsasarang ha mga lalawigan han Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, ug Bitinia. ² Ginpili kamo sumala han tuyo han Dyos nga Amay, ngan nahimo kamo nga baraan nga mga tawo pinaagi han iya Espiritu, basi magsugot kan Jesu-Cristo ngan malinisan kamo pinaagi han iya dugo. Maada unta ha iyo an grasya ngan an kalinaw nga hingpit! ³ Pagpasalamat kita han Dyos ngan Amay han aton Ginoo Jesu-Cristo! Tungod han iya dako nga kalooy, gintagan kita niya hin bag-o nga kinabuhi pinaagi han pagbanhawa kan Jesu-Cristo. Nakahataag ini ha aton hin buhi nga paglaom, ⁴ sanglit naghihingyap kita hin pagangkon han hora nga mga kaupayan nga gin-aandam han Dyos para han iya mga tawo. Gin-aandam ini niya didto ha langit para ha iyo, diin diri madudunot, o madadaan, o maaanaw. ⁵ Para ini ha iyo ngan pinaagi hin pagtoo pinananalipdan kamo han gahom han Dyos tungod han katalwasan nga andam nga igpapadayag ha kataposan nga panahon. ⁶ Pagkalipay kamo tungod hini, bisan kon kinahanglan magmabidoon kamo anay hin madaliay yana, tungod hin damo kalain nga mga pagsulay nga iyo gin-aantos. ⁷ An tuyo hini amo nga basi mahisabtan kon lus-ay ba an iyo pagtoo. Bisan ngani an bulawan nga may-ada pagkatunaw ginsasarian pinaagi han kalayo; asay pa ba an iyo pagtoo nga labaw pa gud kamahal kay hin bulawan, kinahanglan liwat pagsarian, basi magmarig-on. Onina kakarawaton niyo an pagdayaw, himaya, ug dungog kon igpadayag na hi Jesu-Cristo. ⁸ Nahigugma kamo ha iya bisan kon waray kamo kumita ha iya; nasarig kamo ha iya, bisan kon diri pa kamo nakita ha iya yana. Sanglit narayhak kamo hin labi ka dako nga diri mahiaasoy nga kalipay, ⁹ kay kinakarawat niyo an tuyo han iyo pagtoo, nga amo an katalwasan han iyo mga kalag. ¹⁰ Nangita ngan nag-usisa hin maupay mahitungod hini nga katalwasan an mga manaragna; ngan nagtagna hira mahitungod hini nga upa nga ihahatag ha iyo han Dyos. ¹¹ Gintinguha nira hin paghibaro kon san-o ini nga panahon, ngan kon matiunan-o an pag-abot hini. Amo ini an panahon nga gintudlok han Espiritu ni Cristo nga nakada ha ira, sumala han pagtagna han Espiritu hiunong han mga pag-antos nga pag-aagian ni Cristo, ngan an masunod nga iya himaya. ¹² Iginpadayag han Dyos ngada hini nga mga manaragna, nga diri para ha ira kalugaringon nga kaupayan an ira buhat, kundi para ha iyo, han paghimangraw nira hiunong hadto nga mga butang nga iyo na yana hinbatian. Hinbatian niyo ini nga mga butang tikang han mga magsarangyaw han Maupay nga Sumat, ngan nagpahibaro hini pinaagi han gahom han Espiritu Santo nga ginsugo tikang ha langit. Amo ini nga mga butang nga karuyag hibaroan bisan pa han mga anghel. ¹³ Sanglit, andama an iyo mga hunahuna. Pag-ikmat ngan bug-osa an iyo paglaom dida han mga kaupayan nga ihatag ha iyo kon igpadayag na hi Jesu-Cristo. ¹⁴ Pagmasin-

ugtanon kamo han Dyos, ngan ayaw itugot nga an iyo mga ungara hadto han mga tapang pa kamo amo an magbuot han iyo mga kinabuhi. ¹⁵ Lugod, kinahanglan mabaraan kamo ha ngatanan nga iyo ginbubuhat, sugad gud nga baraan an Dyos nga nagtawag ha iyo. ¹⁶ Nasiring an kasuratan, "Kinahanglan mabaraan kamo, kay baraan ako." ¹⁷ Natawag kamo ha iya nga Amay, kon nag-aampo kamo sa Dyos. Naghuhukom hiya hin waray pinaurog han ngatanan nga mga tawo, sumala han nabuhat han tagsatgas; sanglit kinahanglan gamiton niyo an nahisalin pa han iyo mga kinabuhi dinhe ha tuna hin dyosnon nga pagtahod ha iya. ¹⁸ Kay sayod man kamo kon ano an iginbayad niya hin pagtalwas ha iyo tikang han waray pulos nga kinabuhi nga iyo ginsunod tikang han iyo mga kaapoy-apoyan. Diri usa ngan butang nga nawawad-an hin pagkamahal sugad hin salapi o bulawan an iya iginbayad, ¹⁹ kundi ginlukat kamo pinaagi han hamili nga dugo ni Cristo nga iginhalad sugad hin kordero nga waray dum-it o buring. ²⁰ Daan hiya ginpili han Dyos san-o himoon an kalibutan, ngan iginpadayag ha kataposan nga mga adlaw para han iyo kaupayan. ²¹ Pinaagi ha iya nasarig kamo han Dyos nga nagbanhaw ngan nagpasidungog ha iya; sanglit ibinutang niyo didto han Dyos an iyo pagtoo ngan paglaom. ²² Yana nga ginputli na niyo an iyo kalugaringon pinaagi han iyo pagtuman han kamatuoran, ngan nakaangkon na hin tinuod nga paghigugma han iyo igkasi mga magtinuohon, maghigugmaay kamo ha bug-os niyo nga kasingkasing. ²³ Kay gin-anak liwat kamo, pinaagi han buhi ngan waray kataposan nga pulong han Dyos. Mga anak na kamo diri hin ginikanan nga may kamatayon, kundi hin ginikanan nga waray kamatayon. ²⁴ Sumala han siring han kasuratan, "Sugad hin banwa an ngatanan nga mga tawo, ngan sugad la han bukad ha kapatagan an ira katahom. Lalayaan banwa, ngan narapdag an iya bukad, ²⁵ kundi nagpapabilin ha kadayonan an pulong han Ginoo." Amo ini an pulong nga gindara ha iyo han Maupay nga Sumat.

2 Sanglit bayai niyo an ngatanan nga karat-an; waray na an pagbuwa, o pagkamalabyaw, o pangabugho, o pagyubit! ² Masugad unta kamo hin mga minasus-an, nga dayuday inuuhanh han lus-ay nga espirituhanon nga gatas, basi pag-inom niyo hini nga gatas tumubo kamo ngan matalwas. ³ Sumala han siring han kasuratan, "Natilawan na niyo an pagkamaupay han Ginoo." ⁴ Dangop kamo han Ginoo, an buhi nga bato nga ginsalikway han mga tawo, kundi ginmahal han Dyos. ⁵ Dangop nga sugad kamo hin buhi nga mga bato, ngan ipagamit an iyo kalugaringon hin pagtindog han espirituhanon nga templo, diin mag-aalagad kamo sugad nga baraan nga kapadian hin paghalad hin espirituhanon ngan nakakalipay nga mga tinubod nga unong ngadto han Dyos pinaagi kan Jesu-Cristo. ⁶ Kay nasiring an kasuratan: "Nagpili ako hin mahal nga bato, nga akon ibinubutang nga patukoranan didto ha Sion;

ngan diri gud magbabasol an bisaan hin-o nga natoo ha iya.⁷ Mahal kaupay ini nga bato para ha iyo nga natoo kundi para han diri natoo: "An bato ngahaw nga iginsalik-way han mga magtirindog nahimo lugod nga labi ka importante nga bato."⁸ Ngan nasiring didto hin lain nga bahin han kasuratan, "Amo ini an bato nga hipapakdolan han mga tawo, an bato nga magpupukan ha ira." Nanhipadol hira kay waray man hira tumoo han pulong; amo ini an kaburot-on hon Dyos para ha ira.⁹ Kundi kamo amo an pinili nga tulin, an kapadian han Hadi, an baraan nga nasod, an kalugaringon nga bungto han Dyos, nga ginpili hin pagsangyaw han orosahon nga mga buhat han Dyos nga nagtawag ha iyo tikang han kasisidman ngadto han iya kalugaringon nga makaaramdok nga kapawa.¹⁰ Hadto anay diri kamo mga tawo han Dyos, kundi yana mga tawo na kamo niya. Hadto anay diri kamo maaram han kalooey han Dyos, kundi yana nakarawat na niyo an iya kalooey.¹¹ Kasangkayan ko, nahangyo ako ha iyo, sugad nga mga lumalangyaw ngan mga iginhalin nga bihang la kamo dinhe hini nga kalibutan! Ayaw kamo pagpadaog han lawasnon nga mga kaipahan, nga dayuday la nakikiaway han kalag.¹² Kinahanglan maupay gud an iyo panggawi kon tampo kamo han diri mga natoo han Dyos, basi kon igsumpong kamo nga nagbuhat kamo hin maraot, makita hira han iyo mag-upay nga mga buhat, ngan magdadaway hira han Dyos ha Adlaw han iya pag-abot.¹³ Tungod han Ginoo, pagpasakop kamo ha ngatanan nga kagamhanan dinhe ha tuna: ha Emperador nga amo an gilalabawi ngan magburuot,¹⁴ ngan han mga gobernador nga amo an gintudlok niya hin pagkastigo han mga nagbubuhat hin maraot ngan pagpasidungog hadton mga nagbubuhat hin maupay.¹⁵ Kay amo ini an kaburot-on han Dyos: karuyag niya nga pinaagi han iyo maupay nga mga buhat kapugangan niyo an waray pulos nga yayaknon han mga buangbuang nga tawo.¹⁶ Pag-ukoy kamo sugad hin talwas nga mga tawo; kundi ayaw niyo gamita an iyo katalwasan nga pasangilan hin pagbuhat hin maraot, kundi pag-ukoy kamo sugad hin mga oripon han Dyos.¹⁷ Tahora an ngatanan nga mga tawo, higugmaa an iyo igkasi mga magtinuohon, kahadloki an Dyos, ngan tahora niyo an Emperador.¹⁸ Kinahanglan magpasakop kamo nga mga surugoon han iyo mga agaron, ngan ipakita ha ira an iyo bug-os pagtahod, diri la han mga buotan ngan mga maloloy-on, kundi han mga mag-isog liwat.¹⁹ Pagpapakaupayon kamo han Dyos tungod hini, kon makailob kamo han mga pag-antos nga diri angay ha iyo kay maaram man kamo han iya kaburot-on.²⁰ Kay ano man in kabaralsan kon makaantos kamo han mga paglatob nga angay ha iyo tungod kay sayop man an iyo nabuhat? Kundi pagpapakaupayon kamo han Dyos kon makailob kamo han pag-antos bisan kon nagbuhat kamo hin matadong.²¹ Gintawag kamo han Dyos tungod hini; kay nag-antos hi Cristo ngahaw tungod ha iyo, ngan ginbilinan kamo hin susbaranan, basi magsubad kamo ha iya.²² Waray hiya makasala ngan waray gud hiya magbuwa.²³ Han pagpakaraota ha iya waray hiya bumulos; han pag-antos niya waray hiya manarhog, kundi naglaom la hiya han Dyos, an matadong nga Maghurukom.²⁴ Didto ha kros an aton mga sала gindara ni Cristo ha iya lawas, basi mamamatay kita di-dá han sala ngan mabuhi kita nga matadong. Pinaagi han iya mga kasamdan nagkauupay kamo.²⁵ Sugad kamo hin nagkawawara nga mga karnero; kundi yana iginbalik na

kamo hin pagsunod han Magmarangno ngan Magbarantay han iyo mga kalag.

3 Ha amo nga paagi, kinahanglan magpasakop kamo nga mga asawa han iyo bana, basi kon may ha ira diri natoo han pulong han Dyos, makabig niyo hira pinaagi han iyo maupay nga ginawian. Diri na kinahanglan nga himangrawan niyo hira,² kay makita hira han kaputli ngan kabaraan han iyo kinabuhi.³ Kinahanglan an iyo kahusay diri ha gawas la nga rayandayan, sugad han pag-ayad han iyo buhok, o pagsul-ot hin mga alahas ngan mahal nga mga panapton.⁴ Lugod, tinguhaa an kahusay nga natikang ha sakob han iyo kinabuhi—an waray paglubad ngakatahom hin malumo ngan mahilomon nga kinabuhi. Amo ini an gimamahali ha atubangan han Dyos.⁵ Kay hin sugad nga paagi an mainampoon nga kababayen-an ngan naglaom han Dyos han una ngan panahon nagpahusay han iyo kalugaringon, pinaagi hin pagpasakop nira han iyo mga bana.⁶ Amo man ini hi Sara; nagsugot hiya kan Abraham ngan nagtawag ha iya "Agaron ko." Mga anak ngan kababayen-an kamo niya yana kon magbuhat kamo hin mag-upay ngan diri kamo mahadlok hin bisan ano.⁷ Kamo man liwat nga mga bana, ha iyo pakigtampo han iyo mga asawa, kinahanglan hibaroan niyo an kamaluya han iyo asawa. Sanglit kinahanglan taboron niyo hira, kay hira sugad ha iyo makarawat man han kanan Dyos hatag nga kinabuhi. Buhata ini niyo basi waray makaaulang han iyo mga pag-ampo.⁸ Ha pagtapus: kinahanglan magkaada kamo hin pagkausa ha hunahuna ngan ha pagbatí; maghigugmaay kamo sugad hin magburugto, ngan magmaloloy-on ngan magmapinaubsanon kamo nga duha.⁹ Ayaw bulsa an karat-an hin karat-an, o an pakaraot, hin pakaraot; kundi balosa hin kaupayan, kay kaupayan an iginsaad han Dyos han pagtawga niya ha iyo.¹⁰ Sumala han siring han kasuratan: "An karuyag magpahimulos han kinabuhi ngan karuyag kumita hin maupay nga mga panahon, kinahanglan diri na magyakan hin maraot, ngan umundang na pagbinuwa.¹¹ Kinahanglan bumaya hiya han maraot ngan magbuhat hin maupay; kinahanglan pangitaon niya an kalinaw ngan iya ini sundon.¹² Kay an Ginoo nagbabantay han mga magtadong, ngan dayuday pinamatian an ira mga pag-ampo; kundi nasupak hiya han mga nagbubuhat hin maraot."¹³ Hin-o in maglalabot ha iyo kon tinguba niyo an pagbuhat hin maupay?¹⁴ Kundi bisan kon mag-antos kamo tungod hin pagbuhat hin maupay, pagkapalaran niyo! Ayaw kamo kahadlokin han mga tawo, ngan ayaw kabaraka.¹⁵ Kundi tahora niyo ha iyo kasingkasing hi Cristo sugad nga iyo Ginoo. Pag-andam kamo ha ngatanan ngan panahon hin pagbaton hadton mahangyo ha iyo hin pangaro hin kasayoran mahitungod han paglaom ngan aada ha iyo.¹⁶ Kundi buhata ito upod an pagkalumo ngan pagtahod ha iyo kasingkasing. Magmalinis unta an iyo kon-sensya, basi kon pagtamayon kamo, adton mga nagpasakaraot han iyo maupay ngan ginawian sugad ngan mga sumusunod ni Cristo mahikaawod han ira mga ginyayakan.¹⁷ Kay mauruupay an pag-antos tungod hin pagbuhat hin maupay, kon amo an kaburot-on han Dyos, kay hin pagbuhat hin maraot.¹⁸ Kay namatay hi Cristo makausa ngan para han ngatanan tungod han mga sala. Namatay hiya, usa ngan maupay nga tawo para han mga makasala, basi dad-on kamo ngadto sa Dyos. Ginpatay hiya ha lawas, kundi ginbuhi ha espiritu,¹⁹ ngan ha iya espirituhanon ngan kahimtag kinmadto ngan nagwali hiya han mga binilang-

go nga mga espiritu. ²⁰ Amo ini an mga espiritu hadton waray magsugot han Dyos samtang nga naghulat hiya nga mapailobon ha mga adlaw nga ginhimo ni Noe an arka. An pipira nga mga tawo nga nakadto han arka—8 ngatanan, natalwas han tubig, ²¹ nga amo in usa nga tigaman han pagbunyag nga nagtatalwas ha iyo yana. Diri ini paghugas hin lawasnon nga buring, kundi an saad nga ginhimo han Dyos tikang hin maupay nga konsensa. Nagtalwas ha iyo an bonyag pinaagi han pagkabanhaw ni Jesu-Cristo, ²² nga kinmadto na ha langit ngan aadto na ha tuo han Dyos, nga naghahadi na han ngatanan nga mga anghel ngan langitnon nga mga kagamhanan.

4 Tungod nga lawasnon nga pag-antos an gin-antos ni Cristo, kinahanglan maandam liwat kamo hin pag-antos; kay an hin-o man nga nag-aantos dinhe hini nga kinabuhi binmaya na hin pagpaketala. ² Sanglit tikang yana, kinahanglan gamiton na niyo an salin han iyo tunanon nga kinabuhi hin pagbuhat han kaburot-on han Dyos, diri han mga ungara hin tawo. ³ Ginggamit na niyo in igo nga panahon hadto hin pagbuhat sugad han naruruyagan han mga diri natoo han Dyos. Hadto an iyo kinabuhi naka-da hin kalaw-ayan, kaipahan, paghinubog, patakas nga kamahilas, pag-inirignom, ngan ha pagsingba han mga diyosdiyos. ⁴ Ngan yana nahigugupong an mga diri natoo han Dyos nga diri na kamo naungay ha ira dida hin pagpatuyang han mahilas ngan waray pulos nga kinabuhi, sanglit ginyuyubit kamo nira. ⁵ Kundi mahatag hira sa Dyos hin katuhayan nga andam paghukom han mga buhi ngan han mga minatay. ⁶ Amo ini an hinungdan nga iginwali liwat an Maupay nga Sumat ngadto han mga minatay, ha ira nga ginhukman na han ira lawasnon nga kahimtang sugad han paghukmi han ngatanan nga mga tawo; iginwali ini ha ira basi ha ira espirituhanon nga kahimtang mabuhi hira sugad nga buhi an Dyos. ⁷ Hiraniay na an kataposan han ngatanan nga mga butang. Kinahanglan mag-ikmat ngan magpugong kamo han iyo kalugaringon, basi makag-ampo kamo. ⁸ Labaw han ngatanan, paghigugmaay kamo hin tinuod, kay natahab hin damo nga mga sala an gugma. ⁹ Pasak-a an makada ha iyo mga panimalay, hin waray pagngurutob. ¹⁰ Sugad hin maupay nga magmarangno han magkalainlain nga mga hatag han Dyos, kinahanglan gamiton han tagsatagsa an talagsaon nga hatag nga kinarawat niya tikang sa Dyos, para han kaupayan han iba. ¹¹ An magwarali kinahanglan magwali han mga pulong han Dyos; an nag-aalagad kinahanglan mag-alagad ha kusog nga iginhahatag ha iya han Dyos, basi pagdayawon an Dyos ha ngatanan nga mga butang pinaagi kan Jesu-Cristo, kay iya an kadungganan ngan kagamhanan ha kadayonan! Amen. ¹² Hinigugma ko nga kasangkayan, ayaw hipausa han mapait nga pagsulay nga iyo gin-aantos, sugad nga talagsaon nga hinabo ha iyo. ¹³ Lugod paglipay kamo nga nakakaangbit kamo han mga pag-antos ni Cristo, basi magmalipayon kamo kon ipadayag na an iya himaya. ¹⁴ Palaran kamo kon pagyubiton kamo tungod kay mga sumusunod kamo ni Cristo; karuyag sidngon hini nga aada ha iyo an mahimayaon nga Espiritu, an Espiritu han Dyos. ¹⁵ Kon may-ada ha iyo mag-antos, diri tungod kay hiya parapatay hin tawo, o kawatan, o kriminal o makimasamok,

o malabot han butang han iba. ¹⁶ Kundi kon may mag-antos tungod han iya pagka-Cristiano, diri hiya maawod, kundi magpasalamat han Dyos nga nagdadara hiya han ngaran ni Cristo. ¹⁷ Inmabot na an panahon hin pagtikang hin paghukom, ngan uunahon hin paghukmi an kalugaringon nga mga tawo han Dyos. Kon uunahon man kita, ano man an dadangatan hadton diri natoo han Maupay nga Sumat nga tikang sa Dyos? ¹⁸ Sumala han siring han kasuratan, "Makuri matalwas adton mag-upay nga mga tawo; sanglit ano man an mahinanabo hadton mga diri natoo han Dyos ngan makasasala?" ¹⁹ Sanglit an nag-aantos tungod nga kaburot-on ini han Dyos ha ira, kinahanglan nga magbuhat hin maupay, magtubyan hin hingpit han ira kalugaringon ngadto han ira Magburuhat nga dayuday nagtutuman han iya saad.

5 Naghahangyo ako han mga katigurangan dida han iyo singbahan kay ako sugad man ha iyo. Saksi ako han mga pag-antos ni Cristo, ngan makakaangbit ako han ipadadayag nga himaya. Nahangyo ako ha iyo: ² mangnoi niyo an panon nga igintapod ha iyo han Dyos, ngan tumana niyo nga malipayon, sugad han karuyag han Dyos ha iyo, ngan diri tungod kay ginpirit kamo. Tumana an iyo buruhaton, diri tungod hin suhol la, kundi hin tinuod nga tinguha hin pag-alagad. ³ Ayaw pagpakaladnganan ha ira mga igintapod ha iyo, kundi magin susbaranan kamo han panon. ⁴ Ngan kon magpadayag na an Labaw nga Magmarangno, makarawat kamo han mahimayaon nga pudongpudong nga diri malubad. ⁵ Ha amo man nga paagi kamo nga mga batan-on kinahanglan magtahod hadton mga magurang niyo. Ngan pagpaubos kamo ngatanan basi makag-alagad kamo han iba; kay nasiring an kasuratan, "Nasupak an Dyos hadton mapahitas-on, kundi nalolooy hiya hadton mapinaubsanon." ⁶ Sanglit pagpaubos kamo ha ubos han gahom han Dyos, basi pahitas-on kamo niya kon umabot na an iya iginisaad nga panahon. ⁷ Itubyan ha iya an ngatanan niyo ngan kasungkuan, kay napaid hiya ha iyo. ⁸ Pag-ikmat ngan pagtagam kamo! Naglilibot-libot an Yawa nga iyo kaaway, sugad hin nangungurob nga liyon nga nangingita hin iya tutukbon. ⁹ Rigona an iyo pagtoo ngan atohi hiya, kay sayod kamo nga nag-aagi liwat hin amo ngahaw ngan mga pag-antos an iyo igkasi mga magtinuohon ha bug-os nga kalibutan. ¹⁰ Kundi katapos niyo pag-antos hin halipot nga panahon, paghingpiton kamo niya, an Dyos han ngatanan nga grasya, ngan natawag ha iyo basi makaangbit kamo han iya waray kataposan nga himaya, upod kan Cristo, ngan mahatag ha iyo hin pagkamarig-on, kusog, ngan diri mababantad nga patukoran. ¹¹ Ha iya an gahom ha kadayonan! Amen. ¹² Nagsusurat ako hini nga halipot nga surat, binuligan ni Silas nga akon gayod matinumanon nga bugto. Karuyag ko dasigon kamo ngan tagan kamo hin sadang niyo kasarigan nga amo ini an tinuod nga grasya han Dyos. ¹³ Nangungumosta ha iyo an iyo bugto nga singbahan ha Babilonia, ngan pinili liwat han Dyos, ngan nangungumosta man hi Marcos nga akon anak. ¹⁴ Pagharokay kamo hin Cristohanon nga paghigugma. Maada unta an kamurayaw ha iyo ngatanan ngan sakop ni Cristo.

2 PEDRO

1 Tikang kan Simon Pedro, surugoon ngan apostol ni Jesu-Cristo— Ngadto ha ira nga pinaagi han pagkamatadong han aton Dyos ngan Magtaralwas, hi Jesu-Cristo, natagan na hin pagtoo nga sugad hin kamahal han amon pagtoo. ² Mapuno unta kamo han grasya ngan kamurayaw, pinaagi han iyo pagkilala han Dyos ngan kan Jesus nga aton Ginoo. ³ An dyosnon nga gahom han Dyos naghatag han ngatanan nga aton ginkinahanglan hin pag-ukoy hin dyosnon nga kinabuhi, pinaagi han aton pagkilala han nagtawag ha aton hin pag-angbit han iya kalugaringon nga himaya ngan pagkamaupay. ⁴ Dida hini nga paagi gintagan kita niya han gididakoi ngan marahalon nga mga hatag nga iya iginsaad, basi pinaagi hini nga mga hatag makalikay unta kamo han nakakadaot nga kaipaon nga aanhi ha kalibutan, ngan makaangbit kamo han dyosnon nga kinaiya. ⁵ Tungod hini, talinguhaa nga mahidugang han iyo pagtoo an kamaupay; ha iyo kamaupay idugang an hibaro; ⁶ ha iyo hibaro idugang an pagpugong han kalugaringon; ha iyo pagpugong han kalugaringon idugang an kamailob; ha iyo kamailob idugang an pagkadyosnon; ⁷ ha iyo pagkadyosnon idugang an minagburugo nga pagbati, ngan ha iyo minaburugo nga pagbati idugang an paghigugma. ⁸ Amo ini an kinahanglan niyo nga mga hiyas, ngan kon madamo ini dida ha iyo, mahihimo kamo nga masasigan ngan magmamapulsanong ha iyo pagkilala han aton Ginoo Jesu-Cristo. ⁹ Kundi an waray hini nga mga hiyas harap kaupay nga diri hiya nakakakita, ngan nahingalimot hiya nga nahugasan na hiya han naglabay niya nga mga sala. ¹⁰ Sanglit, kabugtoan ko, talinguhaa gud niyo basi maseguro niyo nga magpapadayon dida ha iyo kinabuhi an pagtawag ngan pagpili han Dyos ha iyo, kay kon buhaton niyo ini, diri kamo mabaya han iyo pagtoo. ¹¹ Dida hini, tatahan kamo han bug-os nga katungod hin pagsulod han waray kataposan nga Ginhadian han aton Ginoo ngan Magtaralwas, hi Jesu-Cristo. ¹² Sanglit dayuday magpahinumdom ako ha iyo hini nga mga butang, bisan kon sayod na kamo hini, ngan hinsabotan na niyo hin maupay an kamatuoran nga iyo kinarawat. ¹³ Natoo ako nga akon katungod hin pagpukaw han iyo panumdoman hiunong hini nga mga butang, samtang buhi pa ako. ¹⁴ Maaram ako ngan diri na maiha mabulag na ako hini nga may kamatayon ngan lawas, sumala han iginsumat ha akon han aton Ginoo Jesu-Cristo. ¹⁵ Sanglit tatalinguhaon ko, bisan kon patay na ako, hin paghatag ha iyo hin paagi basi dayuday manum-dom kamo hini nga mga butang. ¹⁶ Waray kami tumapod hin mga hinimohimo ngan susumaton, han amon pag-pahibaro ha iyo mahitungod han gamhanan ngan pag-abot han aton Ginoo Jesu-Cristo. ¹⁷ Hinkit-an han amon kalugaringon nga mga mata an iya pagkaharangdon. Nakadto kami han pagpasidunggi ngan paghimaya ha iya han Dyos ngan Amay. Inmabot ha iya an tingog nga tikang han Gilalabawi ngan Himaya ngan nagsiring, “Amo ini an akon hinigugma nga Anak nga akon nalipayan!” ¹⁸ Hinbatian namon

ngahaw ini nga tingog nga tikang ha langit, han upod kami niya dida han baraan ngan bukid. ¹⁹ Sanglit labaw pa gud an amon pagtапод han mensahe nga iginpasangyaw han mga manaragna. Maghihingaupay kamo kon iyo ini pamatián hin maupay, kay sugad ini hin suga ngan malamrag ha masirom nga dapit, tubtob han pagpunias han Adlaw han Ginoo ngan pagsirang ha iyo mga kasingkasing han bitoon ha kaagahan. ²⁰ Kundi, labaw han ngatanan, hinumdomi ini: waray usa nga makakagsaysay, ha iya la kalugaringon, hin panagna dida han Kasuratan. ²¹ Kay waray panagna ngan inmabot ha kaburot-on la hin tawo, kundi ginladngan han Espiritu Santo an mga tawo dida han paghimangraw nira han mensahe nga tikang sa Dyos.

2 Nagpakita hadto nga panahon in diri matuod nga mga manaragna dida han mga tawo, ngan ha sugad ngan paagi magpapakita man in mga diri matuod nga magturutto dida ha iyo. Magdadara hira hin makakadaot ngan diri matuod nga mga pagturon-an, ngan igsasalikway nira an Agaron nga nagtubos ha ira, sanglit maabot ha ira in kalit nga pagkapuo. ² Kundi bisan pa ngani, damo gihapon in masunod han ira maghilas ngan mga buhat, ngan tungod han ira ginbubuhat, pagpapakaraoton han iba nga mga tawo an Dalan han kamatuoran. ³ Tungod han ira kahalot makakapanalapi ini nga mga diri matuod nga mga magturutto pinaagi hin pagsinumat ha iyo hin hinimohimo ngan mga susumaton. Maiha na nga andam an ira Maghukom, ngan diri nakaturog an Magpupuo ha ira! ⁴ Waray kalooyi han Dyos an nagpakesala ngan mga anghel, kundi iginlabog hira ngadto ha impyerno, diin ginkadenahan hira ha kasisidman, ngan naghuhulat hira han Adlaw han Paghukom. ⁵ Waray liwat kalooyi han Dyos an daan ngan kalibutan, kundi ginpalunopan niya an kalibutan tungod hin mga tawo nga waray pagtoo han Dyos; hi Noe la ngan nagwali han pagkamatadong, ngan pito pa ngan mga tawo an iya ginalwas. ⁶ Ginhukman ha karat-an han Dyos an mga syudad han Sodoma ug Gomora, ginpuwan ini hira pinaagi hin kalayo, ngan ginhimo hira ngan pananglitan han mahinanabo hadton mga tawo ngan diri natoo han Dyos. ⁷ Gibawani ha karat-an hi Lot, usa ngan matadong mga tawo, ngan nagmasulub-on tungod han malaw-ay ngan ginawian han masinupakon ngan mga tawo. ⁸ Nag-ukoy hi Lot upod ha ira, ngan dako an iya gin-antos kon nakita ngan nabati hiya han ira magraot ngan mga buhat. ⁹ Sanglit maaram an Ginoo magbawi han mga dyosnon ha mga pag-sulay ha ira, ngan maaram magsirot han mga magraot ngan mga tawo ha Adlaw han Paghukom, ¹⁰ labi na adton nagsusunod han ira maghugaw ngan kaipahan ngan lawasnon, ngan nagtatamay han pagburot-an han Dyos. Mag-isog ngan magpalabilabihon ini ngan diri matuod ngan mga magturutto, ngan waray pagtahod han mga langitnon ngan mga binuhat ngan ira pa ginyuyubitan. ¹¹ Bisan ngani an mga anghel ngan labaw hin kakusog ngan kagamhanan kay hini ngan diri matuod ngan mga magturutto, diri nagsusumbong

ha ira pinaagi hin mga panyubit ha atubangan han Ginoo. ¹² Kundi, ini nga mga tawo nagsusunod la han ira kinaiya sugad hin ihalas nga mga mananap nga natawo basi pag-dakpon ngan pag-ihawon; gintatamay nira an mga butang nga diri nira nasasayoran. Pagpupuohon hira sugad hin ihalas nga kamanampam. ¹³ Mag-aantos hira tungod kay pinapag-antos man nira an iba nga mga tawo. An kalipay para ha ira amo an pagbuhat ha kadaygan hin bisan ano nga makakapatunga han ira lawasnon nga mga kaipahon; makaarawod ngan makaalo nga makigsaro hira ha iyo, kay nagpapatakas man hira han ira malimbongan nga mga buhat. ¹⁴ Waray iba nga naruruyagan nira pagkita kundi an maglaw-ay nga kababayen-an; diri gud natunga an ira gana hin pagpakesala. Ginbibitik nira an magluya nga mga tawo. Ginpapahiara nira an ira mga kasingkasing hin kahalot. Gagabaan hira han Dyos! ¹⁵ Binayaan nira an mata-dong nga dalan, ngan nagkawawara hira. Ginsunod nira an dalan nga ginlaktan ni Balaam nga anak ni Bosor, nga nagmahal han kwarta nga ginsusuhol ha iya hin pagbuhat hin maraot, ¹⁶ ngan ginsaway hiya tungod han iya sala. Nagyakan ha tingog hin tawo an iya asno, ngan ginpauskoy an tinuyaw nga buhat han manaragna. ¹⁷ Ini nga mga tawo sugad hin hinubsan nga mga burabod, o sugad hin mga dampog nga ginpapadpad hin makusog nga alipuros; igin-andam han Dyos in dapit para ha ira didto han labi kahil-aron nga kasisidman. ¹⁸ Naghihimangraw hira hin map-inahitas-on ngan tinuyaw nga mga pamulong ngan nagamit hin maglaw-ay nga mga kaipahon han lawas hin pagbitik hadton natikang pa la hin pagbulag han mga tawo nga nag-uokoy ha kasaypanan. ¹⁹ Nagsasaad hira hin ka-gawasan ha ira samtang naooripon hira ngahaw han magraot nga mga pamatasan—kay oripon in tawo han bisan ano nga nakadaog ha iya. ²⁰ Kon in mga tawo nakalikay na han nakakapuo nga mga gahom han kalibutan pinaagi han ira pagkilala han aton Ginoo ngan Magtaralwas nga Jesu-Cristo, ngan onina, madakop ngan madaog na liwat hira, labaw pa kamaraot an ira dadangatan kay han ira kahimtang hadto. ²¹ Mas maupay pa unta ha ira kon waray hira mahibaro han dalan han pagkamatadong, kay nga mahibaro hira ngan onina tumalikod han baraan nga sugo nga iginhatag ha ira. ²² An nahinabo ha ira nagsusumat ngan matuod an darahunon, "Nabalik hin paglaklak an ayam han iya iginsuka," ngan, "Nabalik an naparigosoan na nga baboy hin paglunay ha kalagyan."

3 Hinigugma ko nga kasangkayan, ikaduha ko na ini nga surat ha iyo. Dida hini nga duha nga akon surat ginginguha ko hin pagpukaw hin putli nga mga panhuhuna pinaagi hin pagpahinumdom ha iyo hini nga mga butang. ² Karuyag ko nga hinumdoman niyo an mga pulong nga maiha na iginyakan han baraan nga mga manaragna, ngan an sugo han Ginoo ngan Magtaralwas nga iginhatac ha iyo pinaagi han iyo mga apostoles. ³ Una ha ngatanan, kinahanglan hibaroan niyo nga maabot ha kata-posan nga mga adlaw in mga tawo, kanay mga kinabuhi ginlaladngan han ira kalugaringon nga mga kaipahon. Pag-uuyan-uyanon kamo nira, ⁴ ngan mapakiana hira: "Di' ba

nagsaad hiya nga mabalik? Hain na man hiya? Nagkamatay na an aton mga ginikanan, kundi amo man la gihapon an ngatanan nga mga butang tikang pa han paghimoa han kalibutan!" ⁵ Tinutuyo nira hin pagdiwara hini nga kamatuan, nga hadto pa ginhimo han Dyos an mga langit ngan an tuna pinaagi han iya pulong. Nahimo an tuna tikang han tubig ngan pinaagi han tubig, ⁶ ngan tubig liwat han Lunop an nagpuo han daan nga kalibutan. ⁷ Kundi an mga langit ngan an tuna nga aanhi yana gin-aandam pinaagi han amo gihapon nga pulong han Dyos, basi puo-hon pinaagi hin kalayo. Gin-aandam hira para han adlaw ngan paghuhukman ngan pagpupuohon an mga tawo nga diri natoo han Dyos. ⁸ Kundi, hinigugma ko nga kasangkayan, ayaw niyo hingalimti ini nga butang: para han Ginoo an usa ka adlaw sugad la hin usa ka yukot ka tuig; ngan an usa ka yukot ka tuig sugad la hin usa ka adlaw. ⁹ Diri maglalangan hin pagtumanan an Ginoo han iya iginsaad, sumala han hunahuna han iba. Lugaring, map-inailobon gud hiya ha iyo, kay diri niya karuyag ngan mapuo kamo kundi karuyag niya ngan bumaya kamo an ngatanan han iyo mga sala. ¹⁰ Kundi maabot an Adlaw han Ginoo sug-ad han pag-abot hin kawatan. Hito nga Adlaw magpapas an kalangitan upod in makusog nga aringasa. Masusunog ngan mabubungkag an mga planeta ngan mga bitoon, ngan maaanaw an tuna ngan an ngatanan nga aanhi ha tuna. ¹¹ Tungod nga pagbubungkagon an ngatanan nga mga butang hin sugad hini nga paagi, ano man an angay niyo buhaton? Kinahanglan magmabaraan kamo ngan ihalad sa Dyos an iyo kinabuhi, ¹² samtang naghuhulat kamo han Adlaw han Dyos, ngan talinguhaa tubtob han iyo mahimo nga mahinabo ini dayon—ito nga Adlaw nga an kalangitan susunogon ngan bubungkagon ngan matutunaw an mga planeta ngan mga bitoon tungod han kapaso. ¹³ Kundi maghuhulat kita han iginsaad han Dyos: an bag-o nga kalangitan ngan bag-o nga tuna, diin naghahadi an pagkamatadong. ¹⁴ Sanglit, kasangkayan ko, talinguhaa gud an kaputli ngan kawaray dum-it ha atubangan han Dyos ngan an pakigdaet ha iya, samtang naghuhulat kamo hito nga Adlaw. ¹⁵ Isipa niyo nga an kamapinailobon han Ginoo usa ini nga higayon nga hinahatac ha iyo basi matalwas kamo, sumala han iginsurat ha iyo ni Pablo ngan aton hinigugma nga bugto ngan ginamit niya an kinaadman ngan iginhatag ha iya han Dyos. ¹⁶ Amo ini an iya siring ha ngatanan nga surat niya, kon naghihimangraw hiya hiunong hini nga butang. May-ada mga magkuri hisabtan dida han iya mga surat, ngan sayop an pagsaysay han mga tapang ngan magluya nga mga tawo, sugad han ira ginbubuhat han iba ngan mga bahin hin Kasuratan. Sanglit gindadara nira an ira kalugaringon nga pagkapuo. ¹⁷ Kundi, kasangkayan ko, maaram na kamo hini. Sanglit, pagbantay kamo basi diri kamo sumimang pinaagi han mga sayop han mga tawo ngan masupakon, ngan basi diri kamo mahulog tikang han iyo marig-on nga hinimumutangan. ¹⁸ Kundi pagpadayon kamo hin pagtubo dida han grasya ngan pagkilala han aton Ginoo ngan Magtaralwas nga hi Jesu-Cristo. Ha iya an himaya, yana ngan ha kadayonan! Amen.

1 JUAN

1 Nagsusurat kami ha iyo mahitungod han Pulong nga nahatag han kinabuhi nga nakada na nga daan tikang pa ha tinikangan. Amon ini hinbatian ngan amon ini hinkitan han amon mga mata; tinuod amon ini hinkit-an ngan amon ini hinkaptan. ²Han pagpadayag na hini nga kinabuhi, hinkit-an namon ini; sanglit amon ini ginhihiman-graw ngan ginsusumat namon ha iyo mahitungod han day-on nga kinabuhi nga nakada han Amay ngan iginpahayag ha amon. ³Iginsusumat liwat namon ha iyo an amon hinkitan ngan hinbatian, basi mahitampo kamo ha amon dida hin minagburugto nga pagkaurosa naton han Amay ngan han iya anak nga hi Jesu-Cristo. ⁴Ginsusurat namon ini basi mahingpit an aton kalipay. ⁵Niyan amo ini an mensahe ngan amon hinbatian tikang han iya Anak, nga karuyag namon ipahibaro ha iyo: kapawa an Dyos ngan waray gud kasisidman dida ha iya. ⁶Sanglit kon masiring kita nga nahiusa na kita han Dyos, kundi nagpapadayon kita hin pag-ukoy ha kasisidman, nagbibinwa kita ha pulong ngan ha buhat. ⁷Kundi kon nag-uokoy kita ha kapawa-sugad nga aada hiya ha kapawa—may-ada naton minagburugto nga pagkaurosa ngan an dugo ni Jesus nga iya Anak naghugas han aton ngatanan nga sala. ⁸Kon masiring kita ngan waray naton sala, naglilimbong la ngahaw kita ha aton kalugaringon, ngan waray gud dinhe ha aton kamatuoran. ⁹Kundi kon igkumpisal ta an aton mga sala ngadto sa Dyos, pagtutumanon niya an iya saad ngan pagbubuhaton an matadong; pasasyloon kita han aton mga sala, ngan lilinisan kita han ngatanan ng karat-an. ¹⁰Kon sumiring kita ngan waray kita makasala, ginpapahimuwa ta an Dyos, ngan waray dinhe ha aton an iya mga pulong.

2 Ginsusuratan ko kamo hini, mga anak ko, basi diri kamo makasala; kundi kon may makasala ha iyo, may-ada kita usa ngan mangangamuyo han Amay para ha aton, hi Jesu-Cristo an usa ngan matadong. ²Ngan hi Cristo amo ngahaw an magpapasaylo han aton mga sala, diri la han aton mga sala kundi han mga sala liwat han ngatanan ngan mga tawo. ³Kon magtuman kita han mga sugo han Dyos, waray ruhaduha nga nakilala kita ha iya. ⁴Kon may masiring, "Nakilala ako ha iya," kundi diri nagtutuman han iya mga sugo, buwaon ito nga tawo ngan waray kamatuoran dida ha iya. ⁵Kundi an nagtutuman han iya pulong amo an tawo ngan may-ada hingpit nga paghigugma han Dyos. Tun-god hini, waray ruhaduha nga aada kita ha iya: ⁶An nasiring ngan aada hiya han Dyos kinahanglan mag-ukoy hiya hin kinabuhi nga sugad kan Jesu-Cristo. ⁷Mga hinugugma ko, diri bag-o nga sugo ini nga ginsusurat ko ha iyo; an daan ini nga sugo, ngan nakada na ini ha iyo tikang pa gud ha tinikangan. An daan nga sugo amo an mensahe ngan hinbatian na niyo. ⁸Kundi bag-o an sugo nga akon ginsusurat ha iyo yana, kay nakikita an iya kamatuoran dida kan Cristo ngan dida man ha iyo. Kay magpapapas na an kasisidman, ngan sinmidlit na an tinuod nga kapawa. ⁹Aada pa gihapon ha kasisidman an bisan hin-o nga nagdudumot han iya

bugto, bisan kon nasiring hiya nga aada na hiya ha kapawa. ¹⁰An bisan hin-o nga nahigugma han iya bugto mag-ukoy dida han kapawa, sanglit waray gud bisan ano dida ha iya nga mahihimo ngan tinikangan hin pakasala han iba. ¹¹Kundi aada ha kasisidman an bisan hin-o nga nagdudumot han iya bugto; naglalakat hiya ha kasisidman ngan diri maaram kon tikain hiya, kay ginbuta man hiya han kasisidman. ¹²Nagsusurat ako ha iyo, mga anak ko, kay ginpasayo na an iyo mga sala tungod han ngaran ni Cristo. ¹³Nagsusurat man ako ha iyo, mga amay, kay nakilala kamo ha iya ngan nakada na nga daan tikang pa ha tinikangan. Nagsusurat liwat ako ha iyo, mga batan-on, kay gindaog niyo an Yawa. ¹⁴Nagsusurat ako ha iyo, mga anak, kay nakilala kamo han Amay. Nagsusurat ako ha iyo, mga amay, kay nakilala kamo ha iya ngan nakada na nga daan tikang pa ha tinikangan. Nagsusurat ako ha iyo, mga batan-on, kay kusgan kamo; aada ha iyo an pulong han Dyos ngan gindaog niyo an Yawa. ¹⁵Ayaw niyo higugmaan kalibutan o bisan ano ngan kanan kalibutan. Kon mahigugma kamo han kalibutan, diri kamo mahigugma han Amay. ¹⁶An ngatanan ngan kanan kalibutan—an inuungara han makasasala ngan kalugaringon, an kinikita ngan kinaruruyag han mga tawo, ngan an ngatanan dinhe ha kalibutan ngan ipinaparaway han mga tawo—waray hini natikang han Amay; kundi natikang la ini ngatanan ha kalibutan. ¹⁷Magpapapas an kalibutan ngan an ngatanan ngan inuungara han mga tawo; kundi an nagtutuman han kaburot-on han Dyos mabubuhi ha kadayonan. ¹⁸Mga anak ko, hirani na an kataposan! Ginsumatan kamo ngan maabot an Kaaway ni Cristo; ngan yana inmabot na in damo ngan mga kaaway ni Cristo, sanglit maaram kita ngan hirani na an kataposan. ¹⁹Binmulag hira ha aton kay diri manggud ini ngan mga tawo kausa naton. Kay kon matuod pa nga hira kausa naton, nagpapadayon unta hira hin diri pagbulag ha aton. Kundi binmulag hira basi madayag ngan diri gud hira ngatanan kausa naton. ²⁰Kundi iginbubo ha iyo ni Cristo an Espirito Santo, sanglit maaram kamo ngatanan han kamatuoran. ²¹Sanglit nagsusurat ako ha iyo, diri tungod ngan diri kamo maaram han kamatuoran, kundi tungod ngan maaram kamo, ngan maaram liwat kamo ngan waray buwa ngan natikang han kamatuoran. ²²Hin-o man ngay-an an buwaon? Amo adton nariwa ngan hi Jesus amo an Cristo. Amo ini an Kaaway ni Cristo—sinasalikway niya an Amay ngan an Anak. ²³Kay bisan hin-o ngan nasalikway han Anak nasalikway man han Amay; kundi bisan hin-o ngan makarawat han Anak makarawat man liwat han Amay. ²⁴Sanglit tipigi gud niyo ha iyo mga kasingkasing an hinbatian niyo ngan mensahe tikang pa ha tinikangan. Kon tipigan niyo an iyo hinbatian tikang pa ha tinikangan, dayuday kamo makikigkausa han Anak ngan han Amay. ²⁵Ngan amo ini an iginsaad ni Cristo ngahaw ngan ihahatag ha aton—an dayon ngan kinabuhi. ²⁶Nagsusurat ako hini ha iyo mahitungod hadton mga natalinghuha hin paglimbong ha iyo. ²⁷Kundi ginbub-an

kamo ni Cristo han iya Espiritu. Samtang aada ha iyo an iya Espiritu, diri kamo nagkikinahanglan hin magtututdo ha iyo, kay an iya Espiritu an nagtututdo ha iyo mahitungod han ngatanan nga butang, ngan an igintututdo niya, diri buwa. Sanglit tumana niyo an igintututdo han Espiritu ngan pagpabilin kamo dida kan Cristo.²⁸ Tinuod, mga anak ko, pagpabilin kamo dida ha iya basi magmadasigon kita kon magpadayag na hiya, ngan diri kita tumago hin kaawod ha iya kon bumalik na hiya.²⁹ Maaram kamo nga matadong hi Cristo, sanglit angay liwat hibaroan niyo nga an bisan hin-o nga nagbubuhat hin matadong anak han Dyos.

3 Tan-awa niyo kon ano kadako an paghigugma ha aton han Amay! Dako gud an iya gugma ha aton, sanglit gintawag kita nga mga anak han Dyos—ngan matuod nga mga anak kita niya. Amo ini an hinungdan kay ano nga an kalibutan diri nakilala ha aton: tungod kay an kalibutan waray kumilala han Dyos.² Mga hinigugma ko, mga anak na kita yana han Dyos, kundi diri pa gud dayag kon ano an aton aabotan. Kundi maaram kita nga kon magpakita na hi Cristo, masusugad kita ha iya, kay makita kita ha iya, han iya kinaiya.³ An ngatanan nga may-ada hini nga paglaom kan Cristo, nagputli han ira kalugaringon, sugad nga putli hi Cristo.⁴ An nakasala nagtatalapas han balaod han Dyos kay sala an pagtalapas han balaod.⁵ Sayod kamo nga kinmanhi hi Cristo pagkuha han mga sala han mga tawo, ngan waray hiya sala.⁶ Sanglit diri nagpapadayon pagpinakasala an ngatanan nga aada kan Cristo; kundi an waray pa makakita ha iyo o waray pa makakilala ha iya nagpapadayon hin pagpinakasala.⁷ Ayaw kamo pagpalimbong, mga anak! An bisan hin-o nga nagbubuhat hin matadong, matadong sugad nga matadong man hi Cristo.⁸ An bisan hin-o nga nagpapadayon pagpinakasala sakop han Yawa, kay nakasala an Yawa tikang pa ha tinikangan. Kinmanhi an Anak han Dyos tungod gud hini nga hinungdan: pagpuo han mga buhat han Yawa.⁹ An bisan hin-o nga anak han Dyos diri nagpapadayon hin pagpinakasala, kay aada ha iya an kinaiya han Dyos; ngan tungod nga Amay na niya an Dyos, diri na hiya makakagpadayon hin pagpinakasala.¹⁰ Amo ini an dayag nga kalainan han mga anak han Dyos ngan han mga anak han Yawa: diri anak han Dyos an bisan hin-o nga diri nagbubuhat hin matadong ngan diri nahigugma han iya bugto.¹¹ Amo ini an hinbatian niyo nga mensahe tikang pa ha tinikangan: kinahanglan maghigugmaay kita.¹² Kinahanglan diri kita masugad kan Cain; kanan Yawa hiya, ngan ginpatay niya an iya kalugaringon nga bugto hi Abel. Kay ano nga ginpatay hi Abel ni Cain? Kay maraot man an ginbuhat ni Cain, kundi matadong an ginbuhat han iya bugto hi Abel.¹³ Sanglit ayaw kamo hipausa, kabugtoan ko, kon pagdumtan kamo han mga tawo han kalibutan.¹⁴ Maaram kita nga binayaan ta na an kamatayon ngan aada na kita han kinabuhi. Maaram kita hini kay nahigugma kita han aton kabugtoan. Aada pa ha kamatayon an bisan hin-o nga diri nahigugma.¹⁵ Parapamatay an bisan hin-o nga nagdudumot han iya bugto; ngan maaram kamo nga waray dayon nga kinabuhi an parapamatay.¹⁶ Amo ini an pagkilala naton kon ano an gugma: iginhatag ni Cristo an iya kinabuhi tungod ha aton. Sanglit angay man naton ihatag an aton kinabuhi tungod han aton kabugtoan.¹⁷ Kon riko in usa ka tawo, ngan kinikita niya an iya bugto nga nagkikinahanglan, ngan diri mabulig ha iya, uunanhon pakasiring niya nga may niya gugma han Dyos ha iya kasingkasing?¹⁸ Mga anak ko, kinahanglan diri la ha

im-im ug wait an aton paghigugma; kinahanglan tinuod ini nga gugma kon ipakita dida hin mga mag-upay nga buhat.¹⁹ Sanglit amo ini an paghibaro naton nga skop kita han kamatuoran, ngan may-ada naton pagsarig ha atubangan han Dyos.²⁰ Kon paghukman kita han aton konsensya, maaram kita nga labaw han aton konsensya an Dyos nga maaram han ngatanan.²¹ Sanglit, hinigugma ko nga kasangkayan, kon diri kita paghukman han aton konsensya, may pagtapod naton ha atubangan han Dyos.²² Nakarawat kita tikang ha iya hin bisan ano nga aton pinangangaro, kay nagtutuman kita han iya mga sugo ngan nagbubuhat kita han nakakalipay ha iya.²³ Amo ini an iya iginsusugo: nga tumoo kita han ngaran han iya Anak nga hi Jesu-Cristo, ngan maghigugmaay kita sugad han iginsugo ni Cristo ha aton.²⁴ An bisan hin-o nga nagtutuman han iya mga sugo nag-uokoy dida ha Dyos, ngan nag-uokoy man an Dyos dida ha iya. Ngan tungod han Espiritu nga iginhatag niya ha aton maaram kita nga nag-uokoy dinhe ha aton an Dyos.

4 Hinigugma ko nga kasangkayan, ayaw kamo too han ngatanan nga masiring nga an Espiritu aada ha ira, kundi panginanoa niyo kon tikang ba sa Dyos an Espiritu nga aada ha ira. Kay nagsarang ha kalibutan in damo nga diri matuod nga mga manaragna.² Hibabaroan niyo kon an Espiritu kanan Dyos dida hini nga paagi: an bisan hin-o nga magtug-an nga nahimo nga tawo hi Jesu-Cristo, may-ada Espiritu nga kanan Dyos.³ Kundi an magdiwara hini mahitungod kan Jesus, waray Espiritu nga kanan Dyos. Tikang han Kaaway ni Cristo ini nga Espiritu. Hinbatian niyo nga maabot ini, ngan yana aanhi na ha kalibutan.⁴ Kundi, mga anak ko, kanan Dyos kamo, ngan gindaog niyo an diri matuod nga mga manaragna, kay labaw pa kagamhanan an Espiritu nga aada ha iyo kay han espiritu nga aada han mga tawo nga kanan kalibutan.⁵ Ini nga mga diri matuod nga manaragna naghihimangraw mahitungod han mga butang han kalibutan, ngan namamatih ha ira an kalibutan, kay kanan kalibutan man hira.⁶ Kundi kanan Dyos kita. Namamatih ha aton an bisan hin-o nga nakilala han Dyos; diri namamatih ha aton an bisan hin-o nga diri kanan Dyos. Sanglit amo ini an paagi nga makakasabot kita han kalainan han Espiritu nga nagtututdo han kamatuoran ngan han espiritu nga diri nagtututdo han kamatuoran.⁷ Hinigugma ko nga kasangkayan, maghigugmaay kita, kay natikang sa Dyos an gugma, sanglit anak han Dyos ngan nakilala han Dyos an bisan hin-o nga nahigugma.⁸ Diri nakilala han Dyos an bisan hin-o nga diri nahigugma, kay gugma an Dyos.⁹ Sugad hini an pagpakita han Dyos han iya gugma ha aton: ginsugo niya nganhi ha kalibutan an amo la nga iya Anak, basi magkaada kita kinabuhi pinaagi ha iya.¹⁰ Amo ini an gugma: diri nga kita an naghigugma han Dyos, kundi nga an Dyos an naghigugma ha aton ngan nagsugo han iya Anak, basi pinaagi ha iya mapasaylo an aton mga sala.¹¹ Hinigugma ko nga kasangkayan, kon sugad hini an paghigugma han Dyos ha aton, kinahanglan maghigugmaay man kita.¹² Waray pa nakakita han Dyos; kon maghigugmaay kita, nag-uokoy an Dyos dinhe ha aton ngan nahihihingpit an iya gugma dinhe ha aton.¹³ Maaram kita nga diri kita magsasayop nga nag-uokoy kita dida han Dyos ngan nag-uokoy man an Dyos dinhe ha aton tungod kay ihinatag niya ha aton an iya Espiritu.¹⁴ Ngan aton hinkit-an ngan iginsumat ha iba nga an Amay nagsugo han iya Anak nga magin Magtaralwas han kalibutan.¹⁵ An bisan

hin-o nga magpahayag nga hi Jesus amo an Anak han Dyos, nag-uokoy dida ha Dyos ngan nag-uokoy man an Dyos dida ha iya.¹⁶ Ngan makilala ngan matoo kita han kanan Dyos paghigugma ha aton. Gugma an Dyos, ngan an bisan hin-o nga nag-uokoy dida han gugma nag-uokoy dida ha Dyos, ngan nag-uokoy man an Dyos dida ha iya.¹⁷ Ginhihingpit an gugma dinhe ha aton, basi diri kita mahadlok ha Adlaw han Paghukom; kay an aton kinabuhi dinhe hini nga kalibutan sugad man han kan Cristo.¹⁸ Waray pagkahadlok dida han gugma. Pinapaiwas han hingpit nga gugma an ngatanan nga kahadlok. Sanglit waray pa mahingpit an gugma dida ha iya nga nahahadlok, kay an kahadlok may kaangbitan hin sirot.¹⁹ Nahigugma kita kay una an Dyos humigugma ha aton.²⁰ Kon may sumiring nga nahigugma hiya han Dyos, kundi nagdudumot hiya han iya bugto, buwaon hiya. Kay diri hiya makakahigugma han Dyos nga diri niya kinikita, kon diri niya higugmaon anay an iya bugto nga iya kinikita.²¹ Sanglit amo ini an sugo nga iginhatac ni Cristo ha aton: kinahanglan nga adton nahigugma han Dyos humigugma man han iya bugto.

5 Anak han Dyos adton natoo nga hi Jesus amo an Mesiyas; ngan adton nahigugma hin usa nga amay nahigugma man liwat han anak hini nga amay.² Sugad hini an pagsabot naton nga nahigugma kita han mga anak han Dyos: kon nahigugma kita han Dyos ngan nagtutuman kita han iya mga sugo.³ Kay an aton paghigugma han Dyos hisasabtan dida han aton pagtuman han iya mga sugo. Ngan diri gud makuri para ha aton an pagtuman han iya mga sugo,⁴ kay an tagsa nga anak han Dyos makakahimo hin pakadaog han kalibutan. Nakadaog kita han kalibutan pinaagi han aton pagtoo.⁵ Hin-o ba an makakadaog han kalibutan? Adton natoo la nga hi Jesus amo an Anak han Dyos.⁶ Hi Jesu-Cristo amo an kinmanhi, ngan kinmanhi hiya dara an tubig hin pagbunyag ha iya ngan an dugo han iya pagkamatay. Kinmanhi hiya diri la dara an tubig, kundi dara an tubig ngan an dugo. Ngan nagpapamatuod hini an Espiritu ngahaw, kay kamatuoran man an Espiritu.⁷ Mayada tulo nga mga saksi:⁸ an Espiritu, an tubig, ngan an dugo; ngan nagkakauruyon ini nga tulo ha ira pagkasaksi.

⁹ Kon natuod kita han pagsaksi han mga tawo, labi pa nga matuod kita han pagsaksi han mga tawo, labi pa nga matuod kita han pagsaksi han Dyos, ngan amo ini an pagsaksi nga iginhatac han Dyos mahitungod han iya Anak.¹⁰ Sanglit adton natoo han Anak han Dyos may-ada hini nga pagsaksi ha iya kasingkasing; kundi adton diri natoo han Dyos buwaon hiya, kay waray man hiya tumuod han iginsiring han Dyos mahitungod han iya Anak.¹¹ Sanglit amo ini an pagsaksi: naghatag an Dyos ha aton han waray kataposan nga kinabuhi, ngan aada han iya Anak ini nga kinabuhi.¹² May-ada hini nga kinabuhi adton anuokyan han Anak, ngan waray hini nga kinabuhi adton diri inuokyan han Anak han Dyos.¹³ Nagsusurat ako ha iyo hini basi hibaroan niyo nga may-ada niyo kinabuhi nga waray kataposan—kamo nga natoo han ngaran han Anak han Dyos.¹⁴ Madasigon kita ha atubangan han Dyos kay maaram man kita nga namamatyihi kon nangangaro kita ha iya hin bisan ano nga uyon han iya kaburot-on.¹⁵ Tun-god nga maaram kita nga namamatyihi kon nangangaro kita ha iya, maaram liwat kita nga nahatac hiya han aton pinangangaro ha iya.¹⁶ Kon may nakita han iya bugto nga nagbubuhat hin sala nga diri makakamatay ha iya, kinahanglan ig-ampo niyo sa Dyos nga mahatac ha iya hin kinabuhi. Para la ini hadton nagbuhat hin mga sala nga diri makakamatay. Kundi may-ada sala nga makakamatay, ngan diri ako nasiring nga mag-ampo kamo sa Dyos mahitungod hini.¹⁷ Sala an ngatanan nga maraot nga buhat, kundi may-ada sala nga diri nakakamatay.¹⁸ Maaram kita nga kanan Dyos na kita bisan kon ginahahadian han Yawa an bug-os nga kalibutan.¹⁹ Maaram kita nga kinmanhi na an Anak han Dyos ngan naghatag ha aton hin sarabutan basi kumilala kita han matuod nga Dyos. Nag-uokoy na kita dida hin paghiusa han matuod nga Dyos, dida hin paghiusa han iya Anak nga hi Jesu-Cristo. Amo hiya an matuod nga Dyos, ngan amo ini an kinabuhi nga waray kataposan.²⁰ Mga anak, paglikay kamo han mga diri matuod nga kadiyosan.

2 JUAN

1 Tikang han usa nga Tigurang han singbahan— Ngad-to han minahal nga Ginang ngan han iya mga anak nga akon hinihigugma hin tenuod, ngan hinihigugma liwat han ngatanan nga nakilala han kamatuoran,² kay magpapabilin ha aton an kamatuoran ngan mag-uupod ha aton ha kadayonan.³ Tagan unta kita han Dyos nga Amay ngan ni Jesu-Cristo nga anak han Amay, han grasya, kaloo, ngan kamurayaw ngan maaton unta ini dida han kamatuoran ug gugma.⁴ Dako an akon kalipay han paghibaro ko nga nag-uokoy dida han kamatuoran an pira han imo mga anak, sugad han iginsugo ha aton han Amay.⁵ Sanglit, hinigugma ko nga Ginang, nangangamuyo ako ha imo nga maghigugmaay kita ngatanan. Diri ini bag-o nga sugo nga akon ginsusurat ha imo; kundi dinhe na ini ha aton tikang pa ha tinikangan.⁶ Amo ini an sugo nga akon hinnanabi-han nga kinahanglan magmasinugtanon kita han mga sugo han Dyos. Amo ini an sugo, sugad han iyo ngatanan hinbatian tikang pa ha tinikangan: kinahanglan maghigugmaay kamo ha iyo kinabuhi.⁷ Nakaluob na han bug-os nga

kalibutan in damo nga mga buwaon nga magturudo nga diri nagtutug-an nga hi Jesu-Cristo nahimo nga tawo ngan kinmanhi ha kalibutan. Malimbong ngan kaaway ni Cristo in sugad nga tawo.⁸ Sanglit pagbantay kamo basi diri mawara ha iyo an iyo ginkabudlayan, kundi makarawat niyo an bug-os nga balos ha iyo.⁹ An Dyos waray dida han tawo nga diri nagsusunod han pagturon-an ni Cristo, kundi nagsosobra hin pagtutdo hini nga pagturon-an. Kundi an Amay ngan an Anak aada ha iya nga nasunod han pagturon-an ni Cristo.¹⁰ Sanglit kon may makada ha iyo, nga diri magtutdo hini nga pagturon-an, ayaw hiya karawata ha iyo balay; ayaw ngani paghatag ha iya hin katahoran.¹¹ Kay an maghatag ha iya hin katalahoran, nahihamo nga kabulig han iya magraot nga mga buhat.¹² Damo pa unta an akon isurumat ha iyo, kundi gabay ko ini diri ipaagi hin pagsurat, lugod naglalaom ako nga makaduaw ngan makaghiman-graw ako ha iyo, basi mahingpit an aton kalipay.¹³ Nangungumosta ha imo an mga anak han imo hinigugma nga bugto nga babaye.

3 JUAN

1 Tikang han usa nga Tigurang han singbahan— Ngad-to han akon minahal nga Gayo nga hinigugma ko hin tiniuod. ²Hinigugma ko nga sangkay, igin-aampo ko nga magmainuswagon ka unta han ngatanan mo nga mga butang, ngan nga magkaada ka maupay nga panlawas—sugad nga sayod ako nga maupay an imo espirituhanon nga kinabuhi. ³Nalipay gud ako han pagkaabot hin pira nga kabugtoan nga mainampoon, ngan nagsumat han imo pagkamatinanunon han kamatuoran—sugad nga dayuday ka nag-uokoy dida han kamatuoran. ⁴Waray na labaw nga nakakalipay ha akon kay hin pakabati nga an akon mga anak nag-uokoy dida han kamatuoran. ⁵Hinigugma ko nga sangkay, matinumanon ka gud dida han imo pag-alagad han imo mga igkasi Cristianos, bisan kon diri hira taga dida hito nga dapit. ⁶Iginsumat nira han singbahan didi an imo gugma. Alayon hin pagbulig ha ira nga makagpadayon hira han ira paglakaton dida hin pakalipay han Dyos. ⁷An tuyó han ira paglakaton amo an pag-alagad kan Cristo, ngan waray kumarawat hin bulig tikang han diri mga magtinuhon. ⁸Sanglit, an mga Cristianos kinahanglan bumulig hini nga mga tawo, basi makaangbit kita han ira buruhaton para han kamatuoran. ⁹Nagpadara ako hin halipot nga surat ngadto han singbahan, kundi waray pamati an akon iginisiring ni Deotrefes nga karuyag magpangulo ha ira. ¹⁰Sanglit kon mahingada ako, igsusumat ko an ngatanan nga iya ginbuhat ngan an mga buwa nga ginbutangbutang ha akon. Kundi diri amo la ini; diri niya kinakarawat an kabugtoan kon naabot hira, ngan gindidid-an pa gud niya an karuyag kumarawat ha ira, ngan ginpapagawas hira ha singbahan. ¹¹Hinigugma ko nga sangkay, ayaw pag-subad han maraot, kundi subda an maupay. Kanan Dyos an bisan hini-o nga magbuhat hin maupay; ngan waray pa makakita han Dyos an bisan hin-o nga magbuhat hin maraot. ¹²Gindadayaw han ngatanan hi Demetrio ngan an kamatuoran nagpapamatuod hini. Ngan kami makakapat-apod ha imo, ngan maaram ka nga matuod an iginisiring namon. ¹³Damo pa an akon isurumat ha imo, kundi gabay ko diri ipaagi hin pagsurat. ¹⁴Naglalaom ako hin pakigkita dayon ha imo, ngan maghihimangraw na la kita nga duha. ¹⁵Maada unta ha imo an kamurayaw. Nangungumosta an ngatanan mo nga kasangkayan. Ipangumosta liwat kami han ngatanan naton nga kasangkayan.

JUDAS

1 Tikang kan Judas nga surugoon ni Jesu-Cristo, ngan bugto ni Santiago— Ngadto han mga gintawag han Dyos, nga nag-uokoy dida han gugma han Dyos nga Amay ngan han pagpanalipod ni Jesu-Cristo: ² Mahingpit unta dida ha iyo an kaloo, kalinaw, ngan an gugma. ³ Hinigugma ko nga kasangkayan, gintatalinguha ko hin pagsurat ha iyo mahitungod han katalwasan nga aton ginkaarangbitan. Kundi kinahanglan nga hagilayon magsurat ako ha pagdasig ha iyo basi magpadayon kamo hin pakig-away para han pagtoo nga nakausa la ihatag han Dyos ngadto han mga tawo. ⁴ Kay may-ada mga tawo nga diri nakilala han Dyos nga nakatampo ha aton hin waray kita makasabot. Ginlulubog nira an mensahe mahitungod han grasya han Dyos, basi makapasangil hira hin pagpadayon han maraot nira nga buhat. Igensisikway nira hi Jesu-Cristo, an amo la nga aton Agaron ngan Ginoo. Maiha na nga igintagna han Kasuratan ini nga sirot nga ira kinarawat. ⁵ Kay bisan kon nahibaroan na niyo ini ngatanan, ginpapahinumdom ta kamo kon gin-unan-o han Ginoo an pagtalwas han mga tawo han Israel tikang han tuna han Ehipto, kundi ha katasposan, ginpatay nira adton mga waray tumoo. ⁶ Panumdom liwat niyo an mga anghel nga linmapas han katubtoban han ira igo nga kagamhanan, ngan ginbayaan an ira kalugaringon nga inuokyan: ginggapos hira hin mga kadena nga diri mauutod didto han hilarom nga kasisidman, diin ikinadto hira han Dyos para han dako nga Adlaw hin paghukom ha ira ha karat-an. ⁷ Panumdom liwat kamo han Sodoma ug Gomora, ngan han mga higrani nga bungto, kanay mga tawo nagbuhat sugad han ginbuhat han mga anghel, ngan nagpatuyang hira hin pag-buhat hin mga maghilas ug mangil-ad nga kalaw-ayan: nag-aantos hira han sirot han kalayo waray pagkaparong. Usa ini, nga pagpahimangno han ngatanan. ⁸ Ha amo nga paagi ini nga mga tawo may-ada mga panan-awon nga nakaaghat ha ira hin pakasala supak han ira kalugaringon nga lawas; gintamay nira an kaburot-on han Dyos ngan ginyubitan nira an mga langitnon nga binuhat ha kahitas-an. ⁹ Waray ngani ini buhata bisan han pangulo han mga anghel, hi Miguel. Ha iya pakiglantugi han Yawa kon hin-o an magdadara han lawas ni Moises, waray magpanamastamas han Yawa hi Miguel, kundi nagsirinig la, “Pagsirotan ka unta han Dyos!” ¹⁰ Kundi naguyubit ini nga mga tawo han diri nira hin-sasabtan nga mga butang; ngan sugad hin ihalas nga kamianpan, ini nga mga butang nga ira ginbuhat ha pag-sunod han ira kinaiya, amo ngahaw ini an magpupuo ha ira. ¹¹ Kairo hini nga mga tawo! Ginsunod nira an gin-agian ni Cain. Tungod la hin salapi ginbuhat nira ini nga mga karat-an sugad han ginbuhat ni Balaam. Sinmupil hira sugad han ginbuhat ni Kora, ngan sugad ha iya ginpuo hira.

¹² Tungod han ira makaarawod nga pagrayhak sugad hira hin mga buring dida han iya minagburugo nga sasaro. An ira la kalugaringon an ira gintitimangno. Sugad hira hin mga dampog nga ginpapalid han hangin sanglit diri nakakauran. Sugad la hira hin mga kahoy na diri nabunga, bisan kon panahon na hin panmunga, mga ginabot na nga kahoy ngan mga uga na. ¹³ Sugad hira han dagko nga mga balod han dagat, ngan an ira makaarawod nga mga buhat baga la hin burat. Sugad la hira hin mga layaw nga mga bitoon nga ginandaman han Dyos ha kadayonan hin dapit didto han labi ka hilarom nga kasisidman. ¹⁴ Hi Enoc, an ika-unom nga tulin ni Adam amo an nagtagna hadto pa nga panahon hiunong ha ira: “Makanhi an Ginoo upod an mga yinukotyukot nga mga anghel, ¹⁵ hin paghukom han ngatanan, hin paghukom ha karat-an ha ira ngatanan tungod han ira magraot nga binuhatan, ngan tungod han mga makalilisang nga mga pulong nga ginpanamastamas ha iya hadton mga makasasala nga diri nakilala han Dyos.” ¹⁶ Ini nga mga tawo dayuday la nagnginginurutob ngan nagbabasol han iba; asay nira ginsusunod an ira magraot nga mga karuyagon; naparayaw hira han ira kalugaringon, ngan ginuulog-ulogan nira an iba basi la katumanan hira han ira karuyag. ¹⁷ Kundi panumdom, kasangkayan ko! Panumdom han iginsumat ha iyo hadto han mga apostoles han aton Ginoo Jesu-Cristo. ¹⁸ Nagsiring hira ha iyo, “Kon umabot na an kataposan nga mga adlaw, mapakita in mga tawo nga mag-uyyan-uyan ha iyo, mga tawo nga mag-susunod han ira mga magraot nga mga ungara.” ¹⁹ Hira amo an hinungdan han pagkabahinbahin han mga tawo; amo ini hira an ginladangan han ira mga kaipahan nga lawasnon, ngan waray dida ha ira an Espiritu. ²⁰ Kundi kamo, kasangkayan ko, ipadayon an pagpadig-on han iyo baraan nga pagtoo. Pag-ampo kamo ha gahom han Espiritu Santo, ²¹ ngan pagpabilin kamo dida han gugma han Dyos, samtang naghuhulat kamo han aton Ginoo Jesu-Cristo, nga tungod han iya kaloo mahatag ha iyo han waray kataposan nga kinabuhi. ²² Ipakita an iyo kaloo hadton mga nagruruhaduha; ²³ talwsa hira pinaagi hin pagpagwas ha ira tikang han kalayo. Ipakita ha iba an kaloo, upod an pagkahadlok, kundi likayi an ira isinusul-ot nga mga panapton nga nahugawan pinaagi han ira salaan nga mga kaipahan. ²⁴ Ha iya nga makakapugong nga diri kamo mapukan ngan magdadara ha iyo nga waray dum-it ug malipayon ngadto han iya mahimayaon nga atubangan— ²⁵ ngadto han amo la nga Dyos, aton Manunubos, pinaagi kan Jesu-Cristo nga aton Ginoo, an himaya, pagkaharandon, gahom, ngan pagburot-an, ha mga panahon nga naglabay, yana, ngan ha kadayonan! Amen.

GINPADAYAG

1 Ginsurat dida hini nga basahan an mga nahinabo nga iginpadayag han Dyos kan Jesu-Cristo, basi ipakita man niya ngadto han mga surugoon han Dyos an kinalanglan mahinabo ha diri na maiha nga panahon. Iginpasabot ini ni Cristo kan Juan nga iya surugoon, pinaagi hin pagsugo han iya anghel, ²ngan iginsumat ni Juan an ngatanan nga iya hinkit-an. Amo ini an iya sumat mahitungod han mensahe han Dyos ngan han kamatuoran nga ig-inpadayag ni Jesu-Cristo. ³Palaran an magbasa hini nga basahan, ngan adton mamati han mga pulong hini nga mensahe hin panagna ngan magtuman han mga nahisurat dida hini nga basahan! Diri na maiha nga mahinanabo ini nga mga butang. ⁴Tikang kan Juan, ngadto han pito nga mga singbahan didto ha lalawigan han Asia: Maiyo unta an grasya, ngan kalinaw tikang han Dyos—an Dyos han yana, han naglabay, ngan han tiarabot nga panahon—an grasya liwat nga kalinaw tikang han pito nga mga espiritu ha atubangan han iya trono, ⁵ngan tikang kan Jesu-Cristo, an kasasarian nga saksi, an bugtong nga Anak nga lalake, nga ginbanhaw tikang han mga minatay, ngan amo liwat an punoan han mga kahadian han tuna. Nahigugma hiya ha aton ngan pinaagi han iya kamatayon gintalwas kita han aton mga sala, ⁶ngan ginhimo kita nga usa ngan ginhadian hin kapadian basi makag-alagad kita han iya Dyos ngan Amay. Kan Jesu-Cristo an himaya ngan gahom ha kaday-onan! Matuman kunta! ⁷Kitaa niyo, maabot hiya ha mga dampog! Makakakita ha iya an ngatanan, lakin adton nag-buno han iya kagiliran. Magmamabidoon an ngatanan nga mga tawo, dinhe ha tuna tungod ha iya. Mahinanabo gud ini! Matuman kunta! ⁸"Ako amo an syahan ngan an kataposan," nasiring an Ginoo nga Dyos nga Labi Kamakagarahum, nga Dyos yana, han naglabay, ngan han tiarabot. ⁹Ako amo hi Juan nga iyo bugto, ngan ha akon pagksamurunod kan Cristo, kausa ako niyo dida han pag-antos ug pag-ilob hadton mga sakop han iya Ginhadian. Iginhalin ako nga bihang ngadto ha puro han Patmos tungod kay ig-inpasangyaw ko an pulong han Dyos ngan an kamatuoran nga iginpadayag ni Jesus. ¹⁰Dida han adlaw han Ginoo gindara ako han Ginoo nga hinbatian ko in dako nga tingog nga malanoy didi ha akon luyo sugad hin kanan trompeta. ¹¹Nagsiring ini nga tingog, "Isurat kon ano an imo hikit-an ngan ipadara an imo ginsurat ngadto han pito nga mga singbahan: ha Efeso, Smirna, Pergamo, Tiatira, Sardia, Filadelfia ug Laodicea." ¹²Linmingi ako panginano kon hin-o an nakighimangraw ha akon, ngan hinkit-an ko in pito nga bulawan nga mga burutangan hin suga. ¹³Ha butnga hini nga mga burutangan hin suga natindog in usa ngan daw tawo pagkit-on nga nakasul-ot hin hilawig nga bado nga naabot ha iya mga til ngan may-ada banda nga bulawan nga isinangbod ha iya dughan. ¹⁴Mabusag an iya buhok sugad hin barahibo hin karnero o sugad hin gapas, ngan an iya mga mata sugad hin nagdidilaab nga kalayo. ¹⁵Masilaw an iya mga til sugad hin tumbaga nga ginpurog

ha hudno ngan ginpainggit, ngan an iya tingog sugad hin makusog nga daganas han tubig han busay. ¹⁶Kinakaptan han iya tuo nga kamot in pito nga mga bitoon, ngan nagsawas ha iya baba in espada nga paluyo an katadman. An iya bayhon maranggat sugad han naudtohan nga adlaw. ¹⁷Han pakakita ko ha iya, nahiraptay ako ha iya tiilan. Kinaptan ako han iya tuo nga kamot ngan nagsiring hiya, "Ayaw kahadlok! Amo ako an syahan ngan an kataposan. ¹⁸Ako amo an buhi! Namatay ako ngan yana buhi na ako ha kadayonan. Aada ha ubos han akon gahom an kamatayon ngan an kalibutan han mga patay. ¹⁹Isurat an mga butang nga imo makita, an mga butang nga nahinanabo yana, ngan ha orhe nga mga adlaw. ²⁰Aanhi an tinago nga kahulogan han pito nga mga bitoon nga kinakaptan han akon tuo nga kamot, ngan han pito nga mga bulawan nga burutangan hin suga: an pito nga mga bitoon amo an mga anghel han pito nga mga singbahan, ngan an pito nga mga burutangan hin suga amo an pito nga mga singbahan.

2 "Isurat ini ngadto han anghel han singbahan ha Efe-so: "Amo ini an tugon tikang ha iya nga nakapot han pito nga mga bitoon ha iya tuo nga kamot, ngan naglalakat ha butnga han pito nga mga bulawan nga burutangan hin suga. ²Maaram ako han imo ginbuhat; maaram ako han pagkamakuri han imo pagkabudlay, ngan han imo k-mailobon. Maaram ako nga nadiri ka han mga magraot nga tawo, ngan imo ginsarihan adton mga napaka apostol, ngan imo hinsabutan ngan buwaon ngay-an hira. ³Mailobon ka, nag-aantos ka hin mga kakurian tungod ha akon, ngan waray ka palupig. ⁴Kundi iini an akon dinidirian ha imo: diri ka na yana nahigugma ha akon sugad han syahan mo ngan paghigugma ha akon. ⁵Pamalandong daw kon ano kahitaas an imo nahulogan! Bayai an imo mga sala ngan balika an imo mga ginbuhat hadto. Kon diri mo bayaan an imo mga sala, mapakada ako ha imo ngan kukuhaon ko an imo burutangan hin suga ha iya hinimumutangan. ⁶Kundi iini liwat in maupay dida ha imo: gindumtan mo an mga ginbuhat han mga Nicolaitano, sugad han akon pagdumot han ira ginbuhat. ⁷"Sanglit kon may-ada ka durunggan, pamati han igsisiring han Espiritu ngadto han mga singbahan! "Adton makakapot han pagdarag-an ihahatag ko an katungod hin pagkaon han bunga han kahoy han kinabuhi nga gintanom didto han Tanaman han Dyos. ⁸"Isurat ini ngadto han anghel han singbahan ha Smirna: "Amo ini an tugon tikang ha iya nga amo an syahan ngan an kataposan, nga namatay ngan nabuhi liwat. ⁹Maaram ako han imo mga kasamokan; maaram ako nga kablas ka, kundi ha pagkatnuod, riko ka! Maaram ako han mga magraot ngan butang nga iginbutang-butang ha imo hadton mga tawo ngan napaka Judiyo; kan Satanas ini hugpo hira. ¹⁰Ayaw kahadlok han bisan ano ngan imo pag-aantoson. Pamati! Pagsasarihan ka han Yawa pinaagi hin pag-priso ha imo, ngan mag-aantos ka sulod hin napulo ka adlaw. Sarig ha akon bisan kon unongan mo han imo

kinabuhi, nga ihahatag ko ha imo an upa han pagdarag-an nga amo an kinabuhi. ¹¹ “Kon may-ada ka durungan, pamati han igsisiring han Espiritu ngadto han mga singbah-an! “Adton makakapot han pagdarag-an diri na mahiaagom han ikaduha nga kamatayon. ¹² “Isurat ini ngadto han anghel han singbahan ha Pergamo: “Amo ini an tugon tikang ha iya nga may-ada matarom nga espada nga paluyo an katadman. ¹³ Maaram ako kon diin ka pag-uokoy; aadto ka han dapit nga hinmumutangan han trono ni Satanas. Inmunong ka ha akon ngan waray mo bayai an imo pagtoo ha akon, bisan ha panahon han pagpataya kan Antipas, an akon matapod nga saksi, didto han inuokyan ni Satanas. ¹⁴ Kundi may-ada ko dinidirian ha imo: may-ada dida ha imo nagsusunod han pagturon-an ni Balaam nga nagtutto kan Balak hin pagdara han mga tawo han Israel ngadto hin pagbuhat hin sala, pinaagi hin pagpakaon hadton mga iginhalad ngadto han mga diyosdiyos, ngan pinaagi hin pagbuhat hin mga kalaw-ayan ha lawas. ¹⁵ May-ada pipira liwat dida ha imo nga nagsusunod han pagturon-an han mga Nicolaitano. ¹⁶ Sanglit, bayai na yana an imo mga sala! Kon diri ka bumaya, ha gilayon mapakada ako ha imo ngan makikig-away ako ha ira nga magamit ako han espada nga naguwa ha akon baba. ¹⁷ “Kon may-ada ka durungan, pamati han igsisiring han Espiritu ngadto han mga singbahan! “Adton makakapot han pagdarag-an ihahatag ko an tinago nga mana. Ihahatag ko liwat an busag nga bato diin isinurat in bag-o nga ngaran nga waray maaram labot han makarawat hini. ¹⁸ “Isurat ini ngadto han anghel han singbahan ha Tiatira: “Amo ini an tugon tikang han Anak han Dyos, kanay mga mata nagdidingga sugad hin kalayo, kanay mga tiil masinaw sugad hin ginpainggat nga tumbaga. ¹⁹ Maaram ako han imo ginbubuhat. Maaram ako han imo gugma, han imo pagtapod, han imo pag-alagad, nga han imo pag-ilob. Maaram ako nga labaw pa an imo pagpinangusog yana kay ha una nga panahon. ²⁰ Kundi amo ini an dinidirian ko ha imo: pinasagdan mo la ito nga babaye, hi Jezebel, nga napaka surugoon han Dyos. Gintudoan niya an akon mga surugoon hin pagbuhat hin mga maghilas nga kalaw-ayan ha lawas ngan hin pagkaon hadton mga iginhalad ngadto han mga diyosdiyos. ²¹ Tinagan ko hiya hin panahon hin pagbasol han iya mga sala, kundi diri niya karuyag bumaya han maraot niya nga buhat. ²² Sanglit, ipupusdak ko ha higdaan hiya ngan adton mga nakighilawas ha iya diin pakukurian ko hira hin makalilisang nga mga pag-antos. Tutumanon ko ini yana, labot kon magbasol hira han mga magraot ngan mga butang nga ira ginbuhat ha iya. ²³ Papatayon ko liwat adton mga sumusunod ha iya, ngan an ngatanan nga mga singbahan makakasabot nga amo ako an nakakatugkad han mga panhunahuna nga mga ungara han tagsatagsa nga tawo. Babalon ko an kada usa ha iyo sumala han iya nabuhat. ²⁴ “Kundi an iba ha iyo dida ha Tiatira waray magsunod hini nga mga magraot nga pagturon-an; waray niyo hibaroi an sinisiring han iba nga ‘makuri matugkad nga mga tinago ni Satanas.’ Nasiring ako ha imo nga diri ko na dudugangan an imo yana ginpapas-an. ²⁵ Kundi kapti hin maupay an aada na ha imo, tubtob han akon pag-abot. ²⁶ - ²⁸ Adton makakapot han pagdarag-an ngan magpadayon hin pagtuman han akon karuyag iga-pabuhat tubtob ha kataposan, ihahatag ko ha ira an amo ngahaw nga kagamhanan nga akon nakarawat tikang han akon Amay: ihahatag ko ha ira an gahom hin paghadi han mga nasod. Maghahadi hira

hin masigpit gayod, ngan dudugmokon nira sugad hin pagbuong hin mga daba. Ihahatag ko ha ira an bitoon ha kaagahan. ²⁹ “Kon may-ada ka durungan, pamati han igsisiring han Espiritu ngadto han mga singbahan!

“Isurat ini ngadto han anghel han singbahan ha ³ Sardis: “Amo ini an tugon tikang ha iya nga may-ada pito nga espiritu han Dyos ngan pito nga mga bitoon. Maaram ako han imo ginbubuhat. Maaram ako nga nahibantog ka nga buhi ka bisan kon ha pagkatinuod patay ka na! ² Sanglit panmuhaypuhay ngan pakusga an nahibibilin pa dida ha imo, basi diri mahinayon ka hin kamatay. Kay hinsabotan ko nga an imo mga ginbuhat diri pa hingpit ha atubangan han Dyos. ³ Panumdom han igintutto ha imo ngan han imo hinbatian. Pagsunda ini ngan bayai an imo mga sala. Kon diri ka magmata, mapakada ako sugad hin kawatan, ngan diri ka ngani masabot han takna han akon pag-abot. ⁴ Kundi an iba ha iyo dida ha Sardis waray magdum-it han ira mga bado. Maupod kamo ha akon ngan magsusul-ot kamo hin busag nga bado, tungod kay mga takos man kamo. ⁵ Adton makakapot han pagdarag-an magsusul-ot hin sugad hini nga busag nga bado ngan diri ko paparaon an ira mga ngaran didto han basahan han mga buhi. Ha atubangan han akon Amay ngan han iya mga anghel ipapasangyaw ko ha dayag nga hira akon mga sakop. ⁶ “Kon may-ada ka durungan, pamati han igsisiring han Espiritu ngadto han mga singbahan. ⁷ “Isurat ini ngadto han anghel han singbahan ha Filadelfia: “Amo ini an tugon tikang ha iya nga baraan ngan matuod. Nakapot hiya han yawi ni David, ngan kon mag-abre hiya hin porta, waray gud makakasada, ngan kon sadhan niya, waray na makakaubre. ⁸ Maaram ako han imo ginbubuhat; maaram ako nga may-ada ka gutiay nga gahom; nagsunod ka han akon pagturon-an ngan tinmapod ka ha akon. Nag-abre ako hin porta ha imo atubangan ngan diri masasadhan hin iba. ⁹ Adto nga hugpo nga sakop ni Satanas, adto nga mga buwaon ngan napaka Judiyo, pakakadaon ko hira ha imo atubangan ngan paluludhon ko hira ha imo tiilan. Makakasabot hira nga nahiguma ako ha imo. ¹⁰ Tungod kay gintipigan mo man an akon sugo hin pag-ilob, akon ta liwat ikaw pananalipdan ha panahon han kasamokan nga maabot nganhi ha kalibutan ha pagsori han mga tawo dinhe ha tuna. ¹¹ Ha diri maiha mapakada ako. Bantayi hin maupay an imo mga butang, basi waray makaagaw ha imo han upa han imo pagdarag-an. ¹² Adton makadaog hihimoon ko nga harigi dida han templo han akon Dyos ngan diri gud hiya mabaya tubtob ha kataposan. Igsusurat ko dida ha iya an ngaran han akon Dyos ngan an ngaran han syudad han akon Dyos, an bag-o nga Jerusalem ngan malusad tikang ha langit, tikang han akon Dyos. Igsusurat ko liwat dida ha iya an akon bag-o nga ngaran. ¹³ “Kon may-ada ka durungan, pamati han igsisiring han Espiritu ngadto han mga singbahan. ¹⁴ “Isurat ini ngadto han anghel han singbahan ha Laodicea: “Amo ini an tugon tikang han Amen, an kasasarigan ngan matuod nga saksi, nga amo an tikangan han ngatanan nga ginhimo han Dyos. ¹⁵ Maaram ako han imo ginbuhat; maaram ako nga diri ka mahagkot, diri ka man liwat mapaso. Karuyag ko unta nga mahagkot o mapaso ka la. ¹⁶ Kundi tungod nga palaban-hod ka manla, diri mapaso ngan diri liwat mahagkot, ibubugok ko ikaw! ¹⁷ Nasiring ka, ‘Riko ako ngan maupay iton akon kamutangan; may-ada ko han ngatanan nga ginkikinahanglan.’ Kundi diri ka maaram han imo

makalolooy ngan makapapaid nga kamutangan! Kablas, hubo, ngan buta ka.¹⁸ Nagsasagdon ako ha imo nga pumalit ka ha akon hin bulawan, puraw gud nga bulawan, basi magriko ka. Palit liwat hin busag nga panapton nga igbabado mo ngan igtatabon han imo makaarawod nga pagkahubo. Palit liwat hin bulong han imo mga mata basi ka makakita.¹⁹ Ginbubusaan ngan ginkakastigo ko adton akon hinihigugma. Pagmatadong ngan bayai an imo mga sala.²⁰ Pamati! Natindog ako ha porta ngan nagtutuktok; kon may-ada makabati han akon tingog ngan mag-abre han porta, masulod ako han balay ngan makikigsaro ako ha iya, ngan matangka hiya upod ha akon.²¹ Adton makakapot han pagdarag-an, tatagan ko hiya han katungod hin paglingkod sapit ha akon didto han akon trono sugad nga nagmaidaogon ako, ngan yana nalingkod sapit han akon Amay didto han iya trono.²² "Kon may-ada ka durungan, pamati han igsisiring han Espiritu ngadto han mga singbahan."

4 Katapos hini, nagkamay-ada ako hin lain nga panawon, ngan hinkit-an ko didto ha langit in binuksan nga porta. Usa nga tingog nga sugad hin tunog hin trompeta, nga hinbatian ko na hadto, in nagyakan ha akon hin pagsiring, "Saka ngadi, ngan ipakikita ko ha imo an mahinanabo kahuman hini."² Ha gilayon gindara ako han Espiritu. Didto ha langit may-ada trono ngan may-ada usa nga nalingkod didto han trono.³ Maranggat an iya nawong sugad han gimlat hin mga mahal nga bato nga haspe ngan kornalina, ngan ginlibotan an trono hin balangaw nga an kolor sugad hin esmeralda.⁴ Palibot han trono may-ada liwat 24 nga mga trono nga linilingkoran hin 24 nga mga katigurangan nga nakakabado hin busag, ngan may-ada mga bulawan nga korona ha ira ulo.⁵ Tikang han trono naguwa in mga idlap hin kikidlat, mga aringasa, ngan mga daguhob hin dalugdog. Ha atubangan han trono may-ada pito nga pinaruktan nga mga sulo nga naglalaga ngan amo ini an pito nga mga espiritu han Dyos.⁶ Ha atubangan liwat han trono may-ada sugad hin dagat nga salaming, nga malinaw nga matin-aw sugad hin kristal. Palibot han trono, ha kada ligid hito, may-ada upat nga buhi nga mga binuhat nga lukop hin mga mata ha atubangan ngan ha talikoran.⁷ An syahan sugad hin liyon an panagway; an ikaduha sugad hin todo nga baka; an ikatulo may-ada nawong nga sugad hin kanan tawo; ngan an ikaupat sugad hin nalupad nga agila.⁸ An kada usa hini nga buhi nga mga binuhat may-ada unom nga mga pako, ngan luob ini nga mga pako hin mga mata ha bawbaw ngan ha ilarom. Adlaw gab-i waray hunong an ira pagkanta: "Santo, santo, santo, an Ginoo nga Dyos nga Labi Kamakagarahum, han naglabay, han yana, ngan han tiarobot."⁹ An upat nga buhi nga mga binuhat nagkakanta hin mga kanta hin paghimaya, pagpasidungog, ngan pagpasalamat ngadto han nalingkod han trono, nga buhi ha kadayonan. Kon nagkakanta hira,¹⁰ an 24 nga mga katigurangan nahapa ha atubangan han nalingkod didto han trono, ngan nagsisingba ha iya nga buhi ha kadayonan. Ibinubutang nira an ira mga korona ha atubangan han trono ngan nasiring hira:¹¹ "Amon Ginoo nga Dyos! Takos ka hin pagkarawat hin himaya, dungog ngan gahom. Kay gintuha mo an ngatanan nga mga butang, ngan pinaagi han imo pagbuot gintagan mo hira hin kinabuhi."

5 Hinkit-an ko in linikid nga basahan nga kinakaptan han tuo nga kamot han nalingkod ha trono; sinuratan

paluyo, ngan pinatikan hin pito nga mga silyo.² Hinkitan ko in makusog nga anghel nga nagpahibaro hin dako nga tingog, "Hin-o ba an takos magbuong han mga silyo ngan magbuklad han linikid nga basahan?"³ Kundi waray usa ngan aadto ha langit, o aanhi ha tuna, o aadto ha kahiladman nga makakahimo hin pagbuklad han linikid nga basahan, ngan hin panginano kon ano an aadto ha sakob.⁴ Nagtangis ako hin mapait kay waray man hin-agian nga takos hin pagbuklad han linikid nga basahan ngan panginano kon ano an aadto ha sakob.⁵ Niyan usa han mga katigurangan nagsiring ha akon, "Ayaw pagtangis, kita! An liyon nga tikang han tribo ni Juda, an gamahan ngan tulin ni David, amo an nakadaog ngan hiya an makakabuong han pito ngan mga silyo ngan makakabuklad han linikid nga basahan."⁶ Niyan hinkit-an ko in Kordero nga natukdaw ha butnga han trono, ngan gin-aalirongan han upat ngan buhi ngan mga binuhat ngan han mga katigurangan. Baga hin patay na pagkit-on an Kordero. May-ada niya pito ngan mga sungay ngan pito ngan mga mata, ngan amo an pito ngan mga espiritu han Dyos, ngan iginpadara ha bug-os ngan kalibutan.⁷ Ginkadto han Kordero ngan ginkuha niya an linikid nga basahan ngan kinakaptan han tuo ngan kamot han nalingkod ha trono.⁸ Samtang binubuhat niya ini, an upat ngan buhi ngan mga binuhat ngan an 24 ngan mga katigurangan nanhapa ha atubangan han Kordero. An kada usa ha ira may-ada arpa ngan mga bulawan ngan surudlan hin insyenso, ngan amo an mga pag-ampo han mga tawo han Dyos.⁹ Nagkanta hira hin bag-o nga kanta: "Takos ka hin pagbuklad han linikid nga basahan ngan pagbuong han iya mga silyo. Kay ginpatay ka, ngan tungod han imo kamatayon gintubos mo para han Dyos an mga tawo, tikang ha magkalainlain nga tribo, pinulongan, kanasoran, ngan katawhan.¹⁰ Ginhimo hira ngan ginhadian hin kapadian hin pag-alagad han aton Dyos ngan maghahadi hira ha tuna."¹¹ Sinmiplat ako ngan akon hinbatian in yinukotukot ngan mga anghel! Natukdaw hira ngan ira ginlibotan an trono, an upat ngan buhi ngan mga binuhat ngan an mga katigurangan,¹² ngan nagkanta hira hin dako nga tingog: "An Kordero nga ginpatay takos kumarawat hin gahom, bahandi, kinaadman, ngan kusog, dungog, himaya, ngan pagdayaw!"¹³ Ngan hinbatian ko an tagsa ngan binuhat didto ha langit, dinhe ha tuna, ngan didto ha kahiladman, ngan didto ha dagat-an ngatanan ngan buhi ngan binuhat dinhe ha kalibutan—ngan nagkakanta hira: "Ha iya ngan nalingkod ha trono, ngan ngadto han Kordero, magin an pagdayaw ngan dungog, himaya, ngan gahom, ha dayon ngan mga katuigan!"¹⁴ Nagbaton an upat ngan buhi ngan mga binuhat, "Matuman kunta!" Ngan an mga katigurangan nanhapa ngan nagsingba.

6 Ngan hinkit-an ko an Kordero nga nagbubuong han syahan han pito ngan mga silyo, ngan akon hinbatian an usa han upat ngan buhi ngan mga binuhat ngan nagsiring ha dako nga tingog sugad hin kanan dalugdog, "Pakadi!"²

Kinmita ako hin busag ngan kabayo. An nasakay han kabayo nagdadara hin pana ngan gintagan hin korona. Lin-makat hiya sugad hin usa ngan nagubat basi makadaog.³

Ngan ginbuong han Kordero an ikaduha ngan silyo, ngan nagsiring an ikaduha ngan buhi ngan binuhat, "Pakadi!"⁴ Lain ngan kabayo ngan pula in ginmawas. An nasakay hini ngan kabayo tinagan hin gahom hin pakig-away dinhe ha tuna, basi an mga tawo magpaunay-unay hin pagpatay. Gintangan hiya hin dako ngan espada.⁵ Niyan gibuong han Ko-

rdero an ikatulo nga silyo, ngan hinbatian ko an ikatulo nga buhi nga binuhat nga nasiring, "Pakadi!" Sinmiplat ako ngan hinkit-an ko in maitom nga kabayo. An nasakay hini nga kabayo nagdadara hin timbangan.⁶ Hinbatian ko in tingog tikang han upat nga buhi nga mga binuhat nga nagsiring, "Usa ka litro nga trigo ngan tulo ka litro nga sebada an mapapalit han usa ka adlaw ngan suhol han nagtrabaho. Kundi ayaw pagpasipad-i hin pagkarag han lana hin mga olibo ug han bino han mga ubas!"⁷ Ngan ginbuong liwat han Kordero an ikaupat nga silyo, ngan hinbatian ko an ikaupat nga buhi nga binuhat nga nasiring, "Pakadi!"⁸ Tinman-aw ako, ngan hinkit-an ko in mahinayon ug duason nga kabayo. An nasakay hini nga kabayo ginngararanan "Kamatayon" ngan nasunod duok ha iya luyo an Hades. Ihinatag ha ira an ikaupat nga bahin han tuna basi patayon nira an mga tawo pinaagi hin araway, gutom, sakit, ngan mga ihalas nga kamanampam.⁹ Niyan ginbuong an Kordero an ikalima nga silyo ngan hinkit-an ko ha ubos han altar an mga kalag hadton mga pinanmatay tungod kay iginpasangyaw nira an pulong han Dyos ngan nagmatinumanon hira han ira pagsaksi.¹⁰ Naggoliat hira ha dako nga tingog, "Gino ng Labi Kamakagarahum, baraan ngan matuod! Maiha pa ba an imo paghukom ngan pagsirot han mga tawo dinhe ha tuna, tungod han pagpataya nira ha amon?"¹¹ An kada usa ha ira tinagan hin busag nga hilaba nga bado ngan gintugon hira hin pagpahuway la anay, tubtob nga maigo na an kadamoon han ira igkasi surugoon ngan kabugtoan nga pamamatayon sugad ha ira.¹² Ngan hinkit-an ko nga ginbuong han Kordero an ikaunom nga silyo. Linminog hin makusog ngan nagmadulom an adlaw sugad hin dugnit nga maitom, ngan an bulan nagmapula sugad hin dugo.¹³ Nagkahuglog ha tuna an mga bitoon ha langit, sugad hin hilaw pa nga mga igos ngan nagkakahuglog kon binabay-og hin makusog nga hangin.¹⁴ Nawara an langit sugad hin linukot nga basahan, ngan an tagsa nga bukid ug puro nagkabalhin tikang han ira hinmumutangan.¹⁵ Nanago ha mga lungib ngan mga pangpang han kabukiran an mga hadi han tuna, an mga punoan, an mga pangulo han kasondalohan, an mga salapihan ngan mga gamhanan, ngan an ngatanan nga iba nga mga tawo, oripon ug talwas.¹⁶ Ginsiring nira an kabukiran ngan kababtoan, "Tak-opi ngan tagoa kami tikang han mga mata han nalingkod han trono, ngan tikang han kapungot han Kordero!¹⁷ An makalilisang ngan adlaw han ira kapungot aanhi na, ngan hin-o in makakailob hini?"

7 Kahuman hini hinkit-an ko in upat nga mga anghel nga natukdaw didto han upat nga mga kanto han tuna, ngan ira ginpupugnang an upat nga mga hangin, basi mawaray na hangin nga humuyop dinhe ha tuna, dida ha dagat ngan ha mga kakahoyan.² Ngan hinkit-an ko in lain nga anghel nga tikang ha sinirangan, dara an silyo han buhi nga Dyos. Gintawag niya ha dako nga tingog an upat nga mga anghel nga gintagan han Dyos hin gahom hin pagpuo han tuna ngan han dagat.³ Nagsiring an anghel, "Ayaw pagpasipad-i an tuna, an dagat, ug an kakahoyan, tubtob nga katigamnan namon han silyo ha ira mga agtang an mga surugoon han amon Dyos."⁴ Ngan ginsumatan ako han kadamoon hadton natigamnan han silyo han Dyos dida ha ira mga agtang: syinto kuarenta y kuatro ka yukot hira ngatanan tikang han ngatanan nga mga tribo han Israel—⁵ napulog duha ka yukot tikang han kada tribo: na-

pulog duha ka yukot ha tribo ni Juda; napulog duha ka yukot ha tribo ni Ruben; napulog duha ka yukot ha tribo ni Gad;⁶ napulog duha ka yukot ha tribo ni Aser; napulog duha ka yukot ha tribo ni Neftali; napulog duha ka yukot ha tribo ni Manases;⁷ napulog duha ka yukot ha tribo ni Simeon; napulog duha ka yukot ha tribo ni Levi; napulog duha ka yukot ha tribo ni Isacar;⁸ napulog duha ka yukot ha tribo ni Zabulon; napulog duha ka yukot ha tribo ni Jose; ngan napulog duha ka yukot na tribo ni Benjamin.⁹ Kahuman hini, tinman-aw ako ngan hinkit-an ko in dako nga hugpo hin mga tawo nga diri maiihap. Tikang hira ha magkainlain nga kanasoran, tribo, pinulongan, ug katawhan. Natukdaw hira ha atubangan han trono ngan han Kordero, ngan nakakasul-ot hira hin busag nga higlawig nga bado, ngan nakakabitbit hira hin mga palwa.¹⁰ Naggoliat hira ha dako nga tingog: "An katalwasan natikang han aton Dyos ngan nalingkod ha trono, ngan han Kordero!"¹¹ Naglibot han trono an ngatanan nga mga anghel, upod an mga katigurangan, ngan an upat nga buhi nga mga binuhat. Ngan nanhapa hira ha atubangan han trono ngan nagsingba ha Dyos,¹² hin pagsiring: "Amen! An pagdayaw, himaya, kinaadman, pagpasalamat, dungog, gahom, ngan kusog, kanan Dyos ini ngatanan ha dayon nga mga katuigan! Matuman kunta!"¹³ Nagpakiana ha akon in usa han mga katigurangan, "Hira hin-o ini nga mga tawo ngan nakakasuklob hin busag nga higlawig nga mga panapton, ngan tikang hira diin?"¹⁴ Binmaton ako, "Diri ako maaram. Ikaw an maaram." Nagsiring hira ha akon, "Amo ini an mga tawo ngan nakailob han makalilisang ngan pag-antos. Ginlabhan nira an ira higlawig ngan mga bado ngan ginlatakan hira han dugo han Kordero, sanglit nagmabusag.¹⁵ Sanglit natukdaw hira ha atubangan han trono han Dyos ngan nag-aalagad ha iya adlaw gab-i didto han iya templo. Hiya ngan nalingkod dida han trono amo an mananalipod ha ira pinaagi han iya pakig-usa ha ira.¹⁶ Diri na gud hira gugutomon o uuhawon; diri na hira mag-aantos han kapaso han adlaw o han bisan ano nga maping-it nga kapaso,¹⁷ kay an Kordero nga aada ha butnga han trono amo an ira Magmarangno ngan tutugwayan hira ngadto han mga burabod han tubig ngan nahatag hin kinabuhi. Ngan papahiron han Dyos an tagsa nga luha ha ira mga mata."

8 Han pagbuonga han Kordero an ikapito nga silyo, nagmingaw didto ha langit sulod hin traynta ka minutos.² Ngan hinkit-an ko an pito nga mga anghel ngan natukdaw ha atubangan han Dyos ngan gintagan hira hin pito nga mga trompeta.³ Inmabot in lain nga anghel ngan nakakadara hin bulawan ngan surudlan hin insyenso, ngan tinmukdaw ha atubangan han altar. Gintagan hiya hin damo ngan insyenso basi idugang han mga pag-ampo han ngatanan ngan mga tawo han Dyos, ngan ihalad dida han bulawan ngan altar ngan nakada ha atubangan han trono.⁴ Tikang han mga kamot han anghel ngan natindog ha atubangan han Dyos, nagtipaigbaw an aso han natutubod ngan insyenso upod an mga pag-ampo han mga tawo han Dyos.⁵ Niyan kinuha han anghel an surudlan han insyenso, ginsudlan ini hin baga tikang han altar, ngan ihinuwad ini dida ha tuna. Naglilinti, nagdalugdog, nagki-kidlat, ngan linminog.⁶ Niyan an pito nga mga anghel nag-andam hin pagpatunog han ira mga trompeta.⁷ Nagpatunog han iya trompeta na syahan ngan anghel. Inmuran ha tuna hin yelo ug kalayo ngan sinaktan hin dugo. Naugtang an ikatulo ka bahin han tuna, an ikatulo ka bahin han mga kakahoyan,

ngan an ngatanan nga kabanwaan.⁸ Nagpatunog han iya trompeta an ikaduha nga anghel. Ilinabog ngadto ha kada-gatan in kalayo nga sugad hin nasusunog nga dako nga bukid. Nahimo nga dugo an ikatulo ka bahin han kada-gatan,⁹ nagkamatay an ikatulo ka bahin han buhi nga mga binuhat ha dagat, ngan nagkaguguba an ikatulo ka bahin han mga barko ha dagat.¹⁰ Nagpatunog han iya trompeta an ikatulo nga anghel. Nahulog tikang ha kalangitan in dako nga bitoon nga nagdidilaab sugad hin sulo, ngan nahiumpag dida han ikatulo ka bahin han mga salog ngan mga burabod han tubig.¹¹ ("Kapaitan" an ngaran han bitoon.) Nagmapait an ikatulo ka bahin han tubig, ngan nagkamatay in damo nga mga tawo tungod han pag-inom nira han tubig, kay nagmapait an tubig.¹² Nagpatunog han iya trompeta na ikaupat nga anghel. Naigo an ikatulo ka bahin han adlaw, an ikatulo ka bahin han bulan, ngan an ikatulo ka bahin han mga bitoon, sanglit nawara an ikatulo ka bahin han ira kapawa. Waray na kapawa sulod han ikatulo ka bahin han gab-i.¹³ Niyan tinman-aw ako ngan hinkit-an ko in usa nga agila nga hitaas an paglupad ha panganuron ngan hinbatian ko in dako nga tingog nga nasir-ing, "Kamakaharadlok! Kamakangingirhat! Kairo hadton hi-abotan dinhe ha tuna kon magtunog na an mga trompeta nga kinahanglan huypon han tulo pa nga mga anghel!"

9 Nagpatunog han iya trompeta na ikalima nga anghel. Hinkit-an ko in usa nga bitoon nga nahulog ha tuna tikang ha langit ngan gintagan han yawi han kahiladman han tuna.² Gin-abrehan han bitoon an kahiladman, nga ginmawas in madakmol nga aso, sugad hin aso nga tikang hin dako nga hudno. An adlaw ngan an hangin naputos hin kasisidman tungod han aso nga tikang ha kahiladman.³ Nagkaguwa in mga duron tikang han aso ngan hinmugdon ha tuna, ngan ihinatag ha ira in gahom nga sugad han kanan mga bungad.⁴ Gintugon hira nga diri nira puohon an kabanwaan, an kakahoyan, ngan bisan ano nga tanom; makakahimo la hira hin pagpuo hadton mga tawo nga waray pa katigamni han silyo han Dyos ha ira mga agtag.⁵ Waray tugotan an mga duron hin pagpatay hini nga mga tawo, kundi hin pag-paantos la ha ira sulod hin lima ka bulan. An kasakit han ira pag-antos sugad ini han kasakit nga gin-aantos hin tawo nga tinutukob hin malara nga bungad.⁶ Sulod hito nga lima ka bulan maghihingyap hin kamatayon adto nga mga tawo, kundi diri nira maaangkon ito; maruruyag hira nga mamatay nala, kundi mapahirayo ha ira an kamatayon.⁷ An mga duron sugad pagkit-on hin mga kabayo nga andam ha pag-awayan; daw may-ada korona nga bulawan ha ira mga ulo, ngan an ira mga nawong daw nawong hin tawo.⁸ An ira buhok sugad hin buhok hin babaye ngan an ira mga ngipon sugad hin kanan liyon.⁹ An ira mga dughan tinahoban hin daw sugad hin taming nga puthaw, ngan an aringasa han ira mga pako sugad han haganas hin mga karuwahe nga ginguguyod ngadto ha pag-awayan.¹⁰ May-ada nira mga ikog ngan mga sugod nga sugad hin kanan bungad, ngan ginagamit nira ini nga mga ikog hin pagsakit han mga tawo sulod hin lima ka bulan.¹¹ May-ada nira hadi nga nagmamangulo ha ira, usa nga anghel nga tinaporan han kahiladman. "Abaddon" an iya ngaran ha Hebreo, "Apolyon" ha Griego ("An Magpuruo" an kahulogan).¹² Natapos na an syahan nga makaharadlok; kahuman hini may-ada pa masunod nga duha nga mga makaharadlok.¹³ Nagpatunog han iya trompeta an ikaunom nga anghel. Hinbatian ko in tingog tikang han up-

at nga mga kanto han altar nga bulawan ha atubangan han Dyos.¹⁴ Nagsiring an tingog ngadto han ikaunom nga anghel nga may trompeta, "Buhii an upat nga mga anghel nga ginapos didto han dako nga Salog Eufrates!"¹⁵ Gibuhian an upat nga mga anghel nga andam para hini nga oras, adlaw, bulan, ngan tuig hin pagpatay han ikatulo ka bahin han mga tawo.¹⁶ Ginsumatan ako han kadamoon han mga dikabayo nga mga sondalo: duha ka gatos ka milyon hira ngatanan.¹⁷ Dida han akon panan-awon hinkitan ko an mga kabayo ngan an ira mga sumarakay nga may-ada nira mga taming nga mapula sugad hin kalayo, maasol sugad hin sapiro, ngan madulaw sugad hin asufre. An mga ulo hini nga mga kabayo sugad hin kanan liyon, ngan tikang ha ira mga baba nagawas in kalayo, aso, ngan asufre.¹⁸ Napuo an ikatulo ka bahin han mga tawo pinaagi hini nga tulo nga mga peste: an kalayo, an aso, ngan asufre nga nagawas tikang han mga baba han mga kabayo.¹⁹ Kay an gahom han mga kabayo nakada han ira mga baba ngan han ira mga ikog. An ira mga ikog sugad hin mga halas nga may mga ulo ngan amo ini an ginagamit nira hin pagtukob han mga tawo.²⁰ An iba han mga tawo nga waray magkamatay tungod hini nga mga peste waray bumaya han ira magraot nga mga binuhatan. Nagpadayon hira hin pagsingba han mga yawa, han mga diyosdiyos nga bulawan, salapi, tumbaga, bato, ug kahoy, nga diri nakakakita, nakakabati, o nakakalakat.²¹ Waray liwat hira magbasol han ira mga panmatay, han ira mga salamangka, han ira maghilas nga mga kalaw-ayan, ngan han ira mga pangawat.

10 Hinkit-an ko liwat in usa pa nga makusog nga anghel nga nalusad tikang ha langit. Napuputos hiya hin dampog, ngan ginlilibutan hin balangaw an iya ulo. An iya bayhon sugad hin adlaw ngan an iya mga bitiis sugad hin mga harigi nga kalayo.² May-ada niya gutiay nga linikid nga basahan nga binuklad ha iya kamot. An iya tuo nga tiil natamak han dagat ngan an iya wala nga til natamak han tuna.³ Gimoliat hiya sugad hin pagngurob hin mga liyon. Kahuman niya paggoliat, binmaton an pito nga mga dalugdog pinaagi han ira daguhob.⁴ Han pagyakan nira, tipagsusurat na unta ako, kundi may-ada tingog nga hinbatian tikang ha langit nga nasir-ing, "Ayaw ipasabot an iginsiring han pito nga mga dalugdog; ayaw isurat!"⁵ Niyan, an anghel nga natukdaw ha dagat ngan ha tuna nagbayaw han iya tuo nga kamot ngadto ha langit⁶ ngan nagsuma ha ngaran han Dyos nga buhi ha kadayonan, ngan naghimo han langit, han tuna, ngan han dagat, ngan han ngatanan nga mga butang nga aada ha ira. Nagsiring an anghel, "Diri nagud maglalangan!⁷ Kundi kon magpatunog na an ikapito nga anghel han iya trompeta, pagtutamanon na han Dyos an iya tinago nga paglarang, sugad nga ginpahibaro niya hadto an iya mga surugoon, an mga manaragna."⁸ Ngan, an tingog nga akon hinbatian tikang ha langit nagsiring na liwat ha akon, "Kadtoa ngan kuhaa an binuklad nga gutiay nga linikid nga basahan nga kinakaptan han anghel nga natukdaw ha dagat ngan ha tuna."⁹ Kinmadto ako han anghel ngan naghangyo ako nga ihatag ha akon an gutiay nga linikid nga basahan. Ginsiring ako niya, "Kuhaa ngan kaona; matam-is ini sugad hin dugo dida ha imo baba kundi kon matulon mo na, maaslom na ini."¹⁰ Ginkuha ko an gutiay nga linikid nga basahan dida ha iya kamot ngan ginkaon ko. Matam-is ini sugad hin dugo han dida pa la ha akon baba, kundi han pagtunla ko,

nagmaaslom didto ha akon tiyan.¹¹ Niyan ginsiring ako, "Kinahanglan igapasangyaw mo na liwat an mensahe han Dyos ngadto han mga katawhan, kanasoran, mga pinulongan, ngan mga kahadian."

11 Niyan tinagan ako hin isurukol nga kahoy sugad hin tungkod, ngan ginsiring ako, "Pakadto ngan sukla an templo han Dyos, ngan an altar, ngan ihapa adton naniningba ha templo.² Kundi ayaw pagsukla an bungsaran ha gawas han templo, kay ginhatac na ini hira ha mga Hentil nga magpasipara han Baraan nga Syudad sulod hini nga kuarenta y dos ka bulan.³ Ipadadara ko an akon duha nga mga saksi nga magbabado hin sako; ngan igpapasangyaw nira an mensahe han Dyos sulod hito nga mil dos syintos saysenta ka adlaw."⁴ Ini nga duha nga mga saksi amo an duha nga mga kahoy nga olibo, ngan an duha nga mga suga nga ibinutang ha atubangan han Ginoo han tuna.⁵ Kon may-ada magpasipara hin paghuka ha ira, maguwa in kalayo tikang ha ira mga baba, ngan pupuohon an ira mga kaaway; ngan dida hini nga paagi papatayon adton magpasipara hin paghuka ha ira.⁶ May-ada nira gahom hin pagsada han langit basi diri makauran ha panahon nga magpasangyaw hira han mensahe han Dyos. May-ada liwat nira gahom hin paghimo nga dugo han mga burabod han tubig; may-ada liwat nira gahom hin pagdara han bisan ano nga peste nganhi ha tuna, hin sugad ka agsob han ira karuyag.⁷ Kahuman nira pagpasangyaw han ira mensahe, an mananap nga naguwa tikang han kahiladman makikig-away ha ira. Pagdadag-on hira niya ngan pamatayon hira,⁸ ngan an ira patay nga mga lawas magsasarang dida hadalan han dako nga syudad diin igin-raysang ha kros an ira Ginoo. Sodoma o Ehipto an panigamnan nga ngaran hito nga syudad.⁹ Magtatan-aw han ira mga lawas sulod hin tulo ka adlaw ngan tunga an mga tawo tikang han ngatanan nga mga nasod, mga tribo, mga pinulongan, ngan mga katawhan, ngan diri hira matugot nga iglubong hira.¹⁰ Malilipay an mga tawo ha tuna tungod han pagkamatay hini nga duha. Magsasaurog hira ngan maggihataghatac hin mga regalo, kay nagdara adto nga duha nga mga manaragna hin damo nga mga pag-antos ha mga tawo.¹¹ Katapos hin tulo ka adlaw ngan tunga, inmabot tikang han Dyos an ginhawa nga nahatag hin kinabuhi, ngan sinmulod ini ha ira, ngan nanindog hira. Duro gud an kahadlok hadton mga nagpakakita ha ira.¹² Niyan hinbatian han duha nga mga manaragna in dako nga tingog tikang ha langit nga nasiring ha ira, "Saka kamo ngadi!" Samtang nagkikita an ira mga kaaway, kinmayab hira ngadto ha langit ha usa nga dampog.¹³ Dida dayon nagkamay-ada makusog nga linog; naruba an ikanapulo ka bahin han syudad ngan pito ka yukot nga mga tawo in nagkamatay. Nagkahadlok hin duro an nahnibilin nga mga tawo ngan gindayaw nira an pagkagamhanan han Dyos han langit.¹⁴ Tapos na an ikaduha nga makahadlok, kundi diri maiha maabot na an ikatulo nga makahadlok.¹⁵ Niyan nagpatunog han iya trompeta an ikapito nga anghel, ngan nagka may-ada dagko nga mga tingog ha langit nga nasiring, "An gahom hin paghadi han kalibutan iya na yana han aton Ginoo ngan han iya Cristo, ngan maghahadi hiya ha kadayonan!"¹⁶ Ngan nanhapa nga nagsingba han Dyos an 24 nga mga katigurangan nga nalingkod dida han ira mga trono ha atubangan han Dyos,¹⁷ nga nasiring, "Ginoo nga Dyos nga Labi Kamakagarahum han yana ngan han naglabay! Nagpapasalamat kami ha

imo nga imo ginamit an imo dako nga gahom, ngan nagtikang ka na hin paghadi!¹⁸ Nagkasisina an mga Hentil, kay inmabot na an panahon han imo kapungot, an panahon hin paghukom han mga patay. Panahon na hin pagbalos han imo mga surugoon, an mga manaragna, ngan han ngatanan nga imo mga tawo, an ngatanan nga may pagtahod ha imo, an dagko ngan sugad man an gudti. Panahon na hin pagpwo hadton mga nagpupuo han tuna!"¹⁹ Nabukan an templo han Dyos didto ha langit, ngan hinkit-an didto an Kahon han Ginsaar. Ngan nagkamay-ada mga kikidlat, mga dinalugdog, mga lilinti, linog ngan uranos hin mga yelo.

12 Niyan hinkit-an didto ha langit in dako nga orosahan: may-ada usa ngan babaye nga nagbabado han adlaw, ngan natamak han bulan, ngan an iya ulo ginkorohan hin dose nga mga bitoon.² Tipag-aranak na hiya, ngan iginuliat niya an kaul-ol ngan an kasakit han pag-anak.³ May-ada lain nga urosahon nga hinkit-an didto ha langit. May dako nga pula ngan dragon, nga pito an iya mga ulo ngan napulo an iya mga sungay, ngan may-ada korona an kada ulo.⁴ Gindanas han iya ikog an ikatulo ka bahin han mga bitoon ha langit ngan pinanlabog niya ha tuna. Tinmukdaw hiya ha atubangan han babaye nga tipag-aranak nga andam hin pagkaon han bata kon matawo na.⁵ Ngan nag-anak an babaye hin lalake nga maghahadi hin mahigpit hin duro han ngatanan nga mga nasod. Kundi gin-agaw an bata ngan gindara ngadto han Dyos ngan han iya trono.⁶ Kinmalagiw an babaye ngadto ha kamingawan, ngadto hin dapit nga gin-andam han Dyos para ha iya, diin pagmamangnoan hiya sulod hin usa ka yukot ug duha ka gatos ug saysenta ka adlaw.⁷ Niyan nahinabo in araway didto ha langit. Hi Miguel ngan an iya mga anghel nakig-away han dragon nga upod liwat han iya sakop ngan mga anghel inmato,⁸ kundi nadaog an dragon ngan hiya ngan an iya sakop nga mga anghel waray na tugot hin pag-ukoy didto ha langit; ginpaiwas hira.⁹ Iginlabog ha gawas an duro kadako nga dragon! Amo hiya adton kadaan nga dako nga halas ngan ginngaranan nga Yawa, o Satan, ngan amo an naglimborg han bug-os nga kalibutan. Iginhulog hiya ngadto ha tuna upod an ngatanan nga iya sakop ngan mga anghel.¹⁰ Niyan hinbatian ko in dako nga tingog didto ha langit nga nasiring, "Yana inmabot na an katalwasan tikang han Dyos! Yana iginpakita na han Dyos an iya gahom hin ka Hadi! Yana iginpakita na han iya Mesiyas an iya pagkagamhanan! Kay an natindog ha atubangan han Dyos ngan nagsumbong han aton kabugtoan adlaw gab-i ginpaiwas na ha langit.¹¹ Nagdaog ha iya an aton kabugtoan pinaagi han dugo han Kordero, ngan pinaagi han kamatuoran nga iginpasangyaw nira; ngan andam hira hin paghalad han ira kinabuhi, ngan pagpamatay.¹² Sanglit, pagkalipay kamo, kalangitan, ngan kamo ngatanan nga nag-uokoy didto! Kundi kamakahadlok para han tuna ngan han dagat! Kay an Yawa linmusad ngada ha iyo, ngan puno hiya hin pag-dumot, kay maaram hiya nga gutiay na la an panahon nga nahnibilin para ha iya."¹³ Han pakasabot han dragon nga iginlabog hiya ha tuna, ginlanat niya an babaye nga nag-anak han bata nga lalake.¹⁴ Kundi gintagan an babaye hin duha nga pako hin dako nga agila, basi makalupad hiya ngadto han iya dapit ha kamingawan, diin pagmamangnoan hiya sulod hin tulo ka tuig ngan tunga, ngan mahigawas hiya han pagsulong han dragon.¹⁵ Ngan tikang han baba han dragon, ibinuwak niya in tubig nga sugad hin

baha, basi mahianod an babaye.¹⁶ Kundi binuligan han tuna an babaye; ginmutak an tuna ngan ginsuyop an tubig nga ibinugwak han dragon.¹⁷ Nagdumot gud han babaye an dragon ngan nakig-away hiya han ngatanan nga mga katulinan han babaye, adton ngatanan nga nagtuman han mga sugo han Dyos, ngan mga matinumanon han kamatuoran nga igipahayag ni Jesus.¹⁸ Ngan an dragon timukdaw ha baybayon.

Ngan hinkit-an ko in usa nga mapintas nga mananap nga inmutwal ha dagat. May-ada ini napulo nga mga sungay ngan pito nga mga ulo; ha kada sungay may-ada korona, ngan ha kada ulo hini nahisurat in ngaran nga naqpapakaalo han Dyos.² Pariho hin lyupardo an mapintas nga mananap, may mga tiil nga sugad hin kanan uso, ngan baba nga sugad hin kanan liyon. Gintagan han dragon ini nga mapintas nga mananap han iya kalugaringon nga gahom, han iya trono, ngan han iya dako nga pagburut-an.³ Usa han mga ulo han mapintas nga mananap daw sugad hin nasamad hin grabe, kundi nag-upay na ini nga kasamdan. Nahipausa an bug-os nga kalibutan, ngan nagsunod hira han mapintas nga mananap.⁴ Nagsingba han dragon an ngatanan nga mga tawo, kay iginhatag niya an iya pagburut-an ngadto han mapintas nga mananap. Nagsingba liwat hira han mapintas nga mananap nga nasiring, "Hin-o ba in masugad han mapintas nga mananap? Hin-o ba in makakaato hini?"⁵ Gintugotan an mapintas nga mananap hin maparayawon nga pagyakan nga nagtatamsak han ngaran han Dyos, ngan tinugotan liwat ini hin pagangkon hin pagburut-an sulod hin 42 ka bulan.⁶ Nagtikang ini hin pagpanhimaraot han Dyos, han iya ngaran, han dapit nga inuokyan han Dyos, ngan han ngatanan nga nag-uokoy ha langit.⁷ Gintugotan liwat ini hin pakig-away han mga magtinuohon ngan hin pagpirde ha ira, ngan gintangan ini hin pagburut-an han tagsa nga tribo, nasod, pinulongan ngan mga katawhan.⁸ Magsingba han mapintas nga mananap an ngatanan nga mga tawo nga nag-uokoy dinhe ha tuna, labot han mga tawo kanay mga ngaran nahisurat na han waray pa hihimoa an kalibutan, dida han basahan han mga buhi nga gintatag-iya han Kordero nga ginpatay.⁹ "Sanglit, pamati, kon may-ada niyo mga durungan!"¹⁰ Bibihagon manta an birihagon, papatayon manta pinaagi hin espada an paratayon pinaagi hin espada. Nagkikinahanglan ini hin pagpailob ngan pagtoo para han mga magtinuohon."¹¹ Niyan hinkit-an ko liwat in lain nga mapintas nga mananap nga ginmuwa tikang ha tuna. May-ada ini duha nga mga sungay nga sugad hin kanan kordero, ngan an tingog hini sugad hin kanan dragon.¹² Ginggamit hini an dako nga pagburut-an han syahan nga mapintas nga mananap dida ha iya atubangan, ngan ginpirit hini an tuna ngan adton mga nag-uokoy ha tuna hin pagsingba han syahan nga mapintas nga mananap, kanay grabe nga samad nag-upay na.¹³ An ikaduha nga mapintas nga mananap nagpakita hin dagko nga mga milagro. Nagpalusad ini hin kalayo tikang ha langit, ha atubangan han ngatanan nga mga tawo.¹⁴ Ngan nalimbongan hini an ngatanan nga mga tawo nga nag-uokoy ha tuna pinaagi han mga milagro nga ginbuhat ha atubangan han syahan nga mapintas nga mananap. Pinapaghimo hira han mapintas nga mananap hin ladawan ha pagpasidungog han mapintas nga mananap nga ginsamad han espada, kundi waray mamatay.¹⁵ Gintugotan an ikaduha nga mapintas nga mananap hin pagginhawa hin kinabuhi ngadto han

ladawan han syahan nga mapintas nga mananap, basi makagyakan an ladawan, ngan makahimo hin pamatay hadton mga diri magsisingba hini.¹⁶ Ginpirit han mapintas nga mananap an ngatanan nga mga tawo, gudti ug dagko, riko ug kablas, oripon ug talwas, ngan mahipatikan an ira tuo nga mga kamot o an ira mga agtang.¹⁷ Waray makapalit o makakagbaligya labot kon may-ada niya hini nga nahipatik nga ngaran han mapintas nga mananap o han numero nga natindog hini nga ngaran. ¹⁸ Nagkikinahanglan ini hin kinaadman. An may-ada hibaro makakasabot han kahulogan han numero han mapintas nga mananap, tungod kay ini nga numero natindog para hin ngaran hin usa ka tawo. Sais syintos saysenta y sais ini nga numero.

14 Niyan sinmiplat ako, ngan nakadto an Kordero natindog ha Bukid han Sion. Kaupod niya in syinto kuarenta y kuatro ka yukot nga mga tawo kanay mga agtang nahisurat an ngaran han Kordero ngan an ngaran han iya Amay.² Hinbatian ko in tingog tikang ha langit nga sugad han haganas hin dako nga busay ngan sugad hin dako nga dinaguhab hin dalugdog. An akon hinbatian nga tingog sugad han tunog hin mga arpa.³ Naninindog an syinto kuarenta y kuatro ka yukot nga mga tawo ha atubangan han trono, han upat nga mga buhi ngan mga binuhat, ngan han mga katigurangan. Nagkanta hira hin bag-o nga kanta nga hira la an maaram.⁴ Ini hira amo an kalalaken-an nga nagpabilin hin ka put-li, kay waray man hira makighilawas hin kababayen-an; mga uray hira. Nasunod hira han Kordero bisan diin hiya kakadto. Ha ngatanan nga katawhan, hira la an gintubos, ngan amo hira an syahan nga iginhalad ngadto han Dyos nga han Kordero.⁵ Waray gud ha ira buwaon nga waray sadang igsususon ha ira.⁶ Niyan hinkit-an ko in lain nga anghel nga hataas an lupad ha pangnuron, dara an waray kataposan nga mensahe han Maupay nga Sumat nga iginpapasaysay ngadto han mga katawhan han tuna, ngadto han tagsa nga tribo, pinulongan, ug nasod.⁷ Nagsiring hiya hin dako nga tingog: "Pasidunggi niyo an Dyos ngan dayawa an iya pagkaharangdon! Kay inmabot na an panahon nga maghuhukom hiya han katawhan. Pagsingba kamo ha iya nga naghimo han langit, tuna, dagat, ngan han mga burabod!"⁸ Simmunod han syahan in ikaduha nga anghel, nga nasiring: "Napukan na hiya! Napukan na an gamhanan nga Babilonia! Pinainom hini niya han iya bino an ngatanan nga katawhan—an mapintas nga bino han iya maghilas nga kalaw-ayan!"⁹ Simmunod han duha nga nahiuna in ikatulo nga anghel, nga nasiring hin dako nga tingog, "Adton magsingba han mapintas nga mananap ngan han iya ladawan nga mapatikan ha iya agtang o ha iya kamot,¹⁰ mainom liwat hiya han bino han Dyos, an bino han iya pagdumot nga iya gin-ipis hin waray sakot ngadto han irimnan han iya kapungot! An ngatanan nga magbuhat hini, pagsasakiton ha kalayo ug asufre, ha atubangan han baraan ngan mga anghel ngan han Kordero.¹¹ An aso hini nga kalayo nga magpapa-antos ha ira mausbok ngan magtitipaibaw hin waray kataposan. Waray pagpauway, adlaw gab-i, adton magsingba han mapintas nga mananap ngan han iya ladawan, ngan hadton napatikan an ngaran han mananap."¹² Para hadton magtinuohon han Dyos, hadton nagtuman han mga sugo han Dyos, ngan adton mga magtinuohon kan Jesus, nagkikinahanglan ini hin dako nga pag-ilob.¹³ Niyan hinbatian ko in tingog tikang ha langit nga nasiring, "Igsurat ini: Kapalaran

nira nga tikang yana nga mapatay tungod hin pag-alagad han Ginoo!" Nabaton an Espiritu, "Tinuod gud ini. Makakapahuway na hira han ira magbug-at nga pagbudlay, kay maupod ha ira an mga balos han ira pagkabudlay." ¹⁴ Niyan tinman-aw ako ngan hinkit-an ko in mabusag nga dampog, ngan nalingkod ha bawbaw han dampog in usa nga sugad hin tawo pagkit-on, nga may-ada korona nga bulawan ha iya ulo, ngan nakakakapot hin matarom nga garab. ¹⁵ May-ada liwat usa nga anghel nga ginmawas tikang han templo ngan ginmoliat ngadto han nalingkod ha bawbaw han dampog, "Gamita an imo garab ngan pag-ani na, kay in-mabot na an igo nga panahon; hinog na an aranihon ha tuna!" ¹⁶ Ngan ginggarab an aranihon ha tuna hadton nalingkod ha bawbaw han dampog. ¹⁷ Niyan hinkit-an ko in lain nga anghel nga ginmawas han templo didto ha langit, ngan may-ada liwat niya matarom nga garab. ¹⁸ Ngan ginmawas tikang ha altar in lain nga anghel nga amo an tinaporan han kalayo. Ginmoliat hiya ngadto han anghel nga may matarom nga garab, "Gamita an imo garab ngan panguhaa an mga ubas tikang han urubasan ha tuna kay hinog na ang mga ubas!" ¹⁹ Sanglit ginggarab han anghel an mga ubas ha tuna, ngan ikinadto han piriihan han makalilisang nga kapungot han Dyos. ²⁰ Ginpuga an mga ubas didto han piriihan ha gawas han syudad, ngan inmawas in dugo tikang han piriihan nga may usa ka dupa an kahilarom nga mga upat ka gatos ka kilometro an kahilaba.

15 Niyan hinkit-an ko didto ha langit in lain nga urusahon ngan maka-aramdok nga taran-awon. Nakita ko in pito nga mga anghel nga dara in pito nga mga peste nga amo na ini an kataposan na mga kasakitan, kay amo ini an kataposan na nga pagpahayag han kapungot han Dyos. ² Ngan hinkit-an ko in sugad hin dagat nga salaming, nga sinaktan hin kalayo. Hinkit-an ko adton mga tawo nga nakadaog han mapintas nga mananap ngan han iya ladawan, ngan han usa kanay ngaran tinitindogan hin numero. Naninindog hira ha tabi han dagat nga salaming, nga nakakadara hin mga arpa nga iginhatag ha ira han Dyos. ³ Nagkakaranta hira han karantahan ni Moises nga surugoon han Dyos, ngan han karantahan han Kordero: "Ginoo nga Dyos nga Labi Kamagarahum hin pagkadako ngan pagkama-aramdok han imo mga buhat! Hadi han kanasoran, hin pagkamatadong ngan pagka-matuod han imo mga paagi!" ⁴ Hin-o in diri mahahadlok ha imo, O Ginoo? Hin-o in madiri pagpasangyaw han imo pagkagamhanan? Ikaw gud la an baraan. Makanhi ngan magsisiningba ha imo an ngatanan nga kanasoran, kay hinkikit-an han ngatanan an imo magtadong nga mga buhat." ⁵ Katapos hini hinkit-an ko nga naabre an templo ha langit diin nakadto ha sulod hini an Tulda han Ginsaaran. ⁶ Ginmuwa han templo an pito nga mga anghel nga may pito nga mga peste; nakakasul-ot hira hin malinis ngan mainggat nga lino nga bado, ngan may-ada nira mga banda nga bulawan nga isinasangbod han ira mga dughan. ⁷ Niyan gintagan han usa han upat nga buhi nga mga binuhatan an pito nga mga anghel, hin pito nga mga surudlan nga bulawan, nga puno han kapungot han Dyos nga buhi ha kadayonan. ⁸ Nalukop an templo hin aso nga tikang han himaya ug gamhom han Dyos, ngan waray nakakasulod ngadto han templo tubtob han katapos han pito nga mga peste nga dara han pito nga mga anghel.

16 Niyan hinbatian ko in dako nga tingog nga tikang han templo nga nagsiring ngadto han pito nga mga

anghel, "Pakadto kamo ha tuna ngan ihuwad niyo didto an pito nga mga surudlan han kapungot han Dyos!" ² Lin-makat an syahan nga anghel ngan iginhuwad ngadto ha tuna an sulod han iya surudlan. Nahiagom hin mag-undag ngan magngutngot nga mga hubag adton mga tawo nga napatikan han tigaman han mapintas nga mananap ngan adton mga nagsingba han iya ladawan. ³ Niyan ginhuwad han ikaduha nga anghel an sulod han iya surudlan ngadto ha dagat. Nahimo an tubig nga sugad han dugo hin patay nga tawo, ngan nagkamatay an ngatanan nga buhi nga binuhatan dida ha dagat. ⁴ Niyan ginhuwad han ikatulo nga anghel an sulod han iya surudlan ngadto han mga salog ngan mga burabod hin tubig, ngan nahimo nga dugo ini nga mga tubig. ⁵ Hinbatian ko an anghel nga tinaporan han katubigan nga nasiring: "Matadong ka ha imo mga paghukom, O Baraan nga Dyos nga amo yana, ngan amo hadto!" ⁶ Gin-ula han mga tawo an dugo han mga magtin-uhon ngan han mga manaragna, ngan ginpainom mo hira hin dugo. Amo ini an angay ha ira!" ⁷ Ngan hinbatian ko in tingog nga tikang han altar nga nasiring, "O Ginoo nga Dyos nga Makagarahum han Ngatanan! Matuod ngan matadong gud an imo mga paghukom!" ⁸ Niyan ginhuwad han ikaupat nga anghel an sulod han iya surudlan ngadto han adlaw, basi masunog in damo nga mga tawo tungod han makalilisang nga kamapaso. ⁹ Nasunog an mga tawo tungod han makalilisang nga kamapaso, ngan ginpanhimaraot nira an ngaran han Dyos nga may pagburut-an hini nga mga peste. Kundi waray hira bumaya han ira mga sala, ngan waray hira magdayaw han iya pagkaharangdon. ¹⁰ Niyan ginhuwad han ikalima nga anghel an sulod han iya surudlan ngadto han trono han mananap. Nalukop hin kasisidman an ginhadian han mapintas nga mananap, ngan ginkagat han mga tawo an ira dila, tungod han ira mabangis nga gin-aantos, ¹¹ ngan ginpanhimaraot nira an Dyos han langit tungod hini nga mga mag-ul-ul ngan mga hubag. Kundi waray hira bumaya han ira magraot nga mga binuhatan. ¹² Niyan ginhuwad han ikaunom nga anghel an sulod han iya surudlan ngadto han dako nga Salog Eufrates. Hinmubas ini nga salog, basi kaagian han mga hadi nga tikang han sinirangan. ¹³ Ngan hinkit-an ko in tulo nga maghugaw nga mga espiritu nga sugad hin mga pakla, nga naguwa tikang han baba han dragon, han baba han mapintas nga mananap, ngan han baba han diri matuod nga manaragna. ¹⁴ Amo ini an mga espiritu han mga yawa nga nagbubuhat hin mga milagro. Napakadto ini nga tulo nga mga espiritu ha mga kahadian han kalibutan basi pagtirokon hira para han araway dida han dako nga adlaw han Dyos nga Labi Kamagarahum. ¹⁵ "Pamati kamo! Maabot ako sugad hin kawatan! Palaran adton mag-aagma ngan magbabantay han iya panapton, basi diri hiya maglakat nga lubas ngan maalohan ha atubangan han mga tawo!" ¹⁶ Niyan gindara han mga espiritu an kahadian ngadto hin dapit nga ha Hebreo tinatawag nga "Armageddon." ¹⁷ Niyan ginhuwad han ikapito nga anghel an sulod han iya surudlan ngadto ha kahanginan. Usa nga dako nga tingog hinbatian tikang ha trono didto han templo, nga nasiring, "Nahuman na!" ¹⁸ Nagkikidlat, nagdalugdog, naglilinti, ngan linminog hin makusog. Waray pa gud sugad hini hin kamakusog nga linog han paghimoa han tawo; amo ini an gikukusogi han ngatanan nga linog! ¹⁹ Nagkatulo ka bahin an kabuka han dako nga syudad nga nagun-ob an ngatanan nga mga syudad han ngatanan nga mga na-

sod. Nahinumdom an Dyos han dako nga Babilonia, ngan ginlugos niya hin pagpainom han bino tikang han iya irimnan—an bino han iya mabangis nga kapungot.²⁰ Naanaw an ngatanan nga mga puro, nawara an ngatanan nga kabukiran.²¹ Nagkahuglog tikang ha langit in dagko nga mga yelo nga natimbang hin mga singkuenta ka kilo an kada usa ngada han mga tawo. Ngan ginpanhimaraot han mga tawo an Dyos tungod han peste han dagko nga mga yelo kay makalilisang gud adto nga peste.

17 Niyan an usa han pito nga mga anghel nga may-ada pito nga mga surudlan dinmaop ha akon ngan nagsiring: "Pakadi, ngan ipakikita ko ha imo kon uunanhon an pagsirot han babaye nga maraot an bantog, nga amo an dako nga syudad nga gintindog hirani hin damo nga mga salog.² Nakighilawas hini nga maraot nga babaye an kahadian han tuna, ngan nagkahuhubog an mga tawo ha kalibutan tungod han pag-inom han bino han iya maghilas nga kalaw-ayan."³ Sinmakob nganhi ha akon an Espiritu, ngan gindara ako han anghel ngadto hin kamingawan. Didto hinkit-an ko in babaye nga nasakay dida hin pula ngan mapintas nga mananap nga luob hin mga ngaran nga nagpanamastamas han Dyos; an mananap may pito nga mga ulo ngan napulo nga mga sungay.⁴ Granate ngan pulla an bado han babaye, ngan luob hiya hin bulawan ngan mga sabong, mahal nga mga bato, ngan mga perlas. Nakapot hiya hin kupa nga bulawan ngan puno hin maglaway ngan maghugaw nga mga butang ngan mga bunga ini han iya maghilas nga kalaw-ayan.⁵ Nahisurat ha iya agtang in ngaran nga may tinago nga kahulogan: "An Bantogan nga Babilonia, iroy han ngatanan nga magraot an dungog nga kababayen-an, ngan han ngatanan nga magngil-ad dinhe ha kalibutan."⁶ Ngan hinkit-an ko nga an babaye nahubog han dugo han mga magtinumanon han Dyos, ngan han dugo hadton mga pinamatay tungod kay inmunong hira kan Jesus. Han pakakita ko ha iya dako gud an akon paghipausa.⁷ Nagpakiana ha akon an anghel, "Kay ano nga nahipapausa ka man? Igsusumat ko ha imo an tinago nga kahulogan han babaye ngan han mapintas nga mananap nga sinasakyen niya nga may-ada pito nga mga ulo ngan napulo nga mga sungay.⁸ Hadto anay, buhi ito nga mapintas nga mananap, kundi yana patay na; ha diri maiha maigarawas ito tikang han kahiladman, ngan papatayon ito nga mananap. An mga tawo dinhe ha tuna, kanay mga ngaran waray mahisurat han waray pa hihimoa an kalibutan didto ha basahan han mga buhi, mapapausa hira kon kumita hira hito nga mananap. Buhi ito hadto anay; yana patay na, kundi mapakita liwat.⁹ "Kinahanglan nga may-ada kinaadman nga hibaro hin pakasabot hini nga mga butang. An pito nga mga ulo amo an pito nga mga pungtod nga linilingkoran han babaye. Mahimo liwat nga pito ini nga mga hadi.¹⁰ Napukan na an lima ha ira, naghahadi pa in usa, ngan waray pa umabot an usa; kon umabot na hiya, kinahanglan maghadi hiya hin madaliay.¹¹ An mananap nga buhi hadto anay, kundi patay na, amo adton ikawalo nga hadi nga kaupod han nahiuna nga pito, ngan papatayon liwat hiya.¹² "An imo hinkit-an nga napulo nga mga sungay amo adton napulo nga mga hadi nga waray pa makatikang hin paghadi, kundi ihahatag ha ira in gahom hin paghadi upod han mananap, sulod hin usa ka oras.¹³ Uusa la an panuyo hini ngatanan nga napulo nga mga hadi, ngan ihahatag nira an ira gahom ngan pagbut-an ngadto han mananap.¹⁴ Makikig-away hira han Ko-

rdero, kundi pagdadag-on hira han Kordero upod han iya mga tinawag, mga pinili, ngan magtinumanon nga mga sumusunod, kay amo hiya an Ginoo han mga ginoo ngan Hadi han mga hadi."¹⁵ Nagsiring liwat ha akon an anghel: "An mga tubig nga linilingkoran han babaye nga maraot an bantog amo an mga nasod, mga katawhan, ngan mga pinulongan.¹⁶ An imo hinkit-an nga napulo ngan mga sungay ngan an mapintas nga mananap magdudumot han babaye nga maraot an bantog; kukuhaon nira an ngatanan nga aada ha iya, ngan paglulubasan hiya; ngan kakaonon nira an iya unod ngan papatayon hiya pinaagi hin kalayo.¹⁷ Kay inbutang han Dyos dida ha ira mga kasingkasing an kaburut-on hin pagtuman han kanan Dyos panuyo pinaagi hin pagkaurusa hin pagbuhat ngan paghatag ngadto han mananap han ira gahom hin paghadi tubtob nga matuman an mga pulong han Dyos.¹⁸ "An hinkit-an mo nga babaye amo an bantogan nga syudad nga naghahadi han ngatanan nga kahadian han tuna."

18 Kahuman hini, hinkit-an ko in lain nga anghel nga nalusad tikang ha langit. Gamhanan hiya, ngan nalamragan an tuna han iya kaanyag.² Gimoliat hiya, "Napukan na hiya! Napukan na an bantogan nga Babilonia! Pamabloan na la hiya yana ngan nag-uokoy dida ha iya in mga yawa ngan maghugaw nga mga espiritu ngan an ngatanan nga maghugaw nga makaharadlok nga katamsihan.³ Kay an ngatanan nga mga nasod nakainom han iya bino—an maisog nga bino han iya mahilas ngan kalaw-ayan. Nakighilawas ha iya an kahadian han tuna, ngan nagriko an mga negosyante han kalibutan tungod han iya pagpasagad hin pagbuhat han maghilas ngan kalaw-ayan."⁴ Ngan hinbatian ko liwat in lain nga tingog tikang ha langit nga nasiring: "Gawas kamo, mga tawo ko! Gawas kamo ha iya! Kinahanglan diri kamo umapi han iya mga sala; Kinahanglan diri kamo umangbit han iya mga sirot!⁵ Kay maabot na ha langit an tambak han ira mga sala, ngan nahnunumdom an Dyos han iya magraot ngan mga buhat.⁶ Buhata niyo ha iya an ginbuhat niya ha iyo; balosa niyo hin doble an ginbuhat niya. Pun-a niyo an iya kupa hin irimnon ngan mapirupintas pa kay han irimnon ngan gin-andam niya para ha iyo.⁷ Paantosa nga bidoa hiya tumbas han kalipayan ngan kahimyangan ngan iya ginpahimulosan. Kay nagsiring hiya ha iya kalugaringon: 'Iini ako nalingkod usa ngan rayna! Diri ako balo, waray ako mahibaro hin kabidoan!'⁸ Tungod hini magsusunodsunod hin pag-abot sulod hin usa ka adlaw in mga peste— an sakit, kabidoan, ngan gutom. Ngan pagsusunogon hiya, kay gamhananan Ginoo ngan Dyos ngan naghuhukom ha iya."⁹ Magtatangis ngan magngunguyngoy an kahadian han tuna ngan nakaangbit han iya maghilas ngan kalaw-ayan, kon hikit-an na nira an aso han kalayo ngan nakaugtang han syudad.¹⁰ Pinmahirayo hira kaupay kay nahadlok hira hin pakigsaro han iya mga gin-aantos. Nasiring hira, "Hin kamakaharadlok! Hin kamakalilisang! Ini nga bantogan ngan gamhanan ngan syudad han Babilonia! Sulod la hin usa ka oras naugtang ka ngan amo ini an sirot ha imo!"¹¹ Nagtatangis ngan nagmamasurub-on liwat tungod ha iya an mga negosyante ha tuna kay waray naman napalit han ira mga baligya;¹² waray na napalit han ira bulawan, salapi, mga mahal nga bato, ngan mga perlas; han ira mga baligya ngan lino, mga tela ngan granate, sida, ngan eskarleta; han ngatanan ngan de klasi ngan kahoy ngan an mga hinimo hin marpil ngan mahal ngan kahoy, hin tumbaga, puthaw, ug marmol;¹³ han

mga kanila, panakot, kamangyan, mira ug insyenso; bino ug lana, harina ug trigo, mga baka ngan mga karnero, mga kabayo ngan mga karuwahe, mga oripon ngan bisaan pa ngani an kinabuhi hin tawo.¹⁴ Nasiring ha iya an mga negosyante: "An ngatanan nga mag-upay nga mga butang nga imo ginhingyap naanaw na ngan an ngatanan nga imo manggad ngan pagkamatahom nagpapas na ngan diri na liwat nimo ini hiaagian!"¹⁵ An mga negosyante nga nagriko dida hito nga syudad mapahirayo kay nahahadlok hira hin pakigsaro han iya mga gin-aantos. Magtatangis ngan magmamasulob-on hira,¹⁶ ngan masiring: "Hin kamakahadlok! Hin kamakalilisang an nahinabo hini nga bantogan nga syudad! Nahi-ara hiya hin pagbado hin lino, granate, ngan eskarlata, ngan hin pagsabong hin mga bulawan, mga alahas ngan mga perlas!¹⁷ Ngan sulod la hin usa ka oras nawarayan hiya han iya mga manggad!" An ngatanan nga mga kapitan hin mga barko ngan an mga pasahero, an mga tripulante, ngan an ngatanan nga an panginabuhi aada ha dagat nagpahirayo ha iya,¹⁸ ngan ginmoliat hira han pakakita nira han aso nga tikang han kalayo nga nakaugtang ha iya: "Waray pa gud syudad nga nakatupong ngada yana hini nga bantogan nga syudad!"¹⁹ Ginsaborakan nira hin tapotapo na ira mga ulo, nattangis ngan nagmasurob-on hira ngan nagsiring, "Hin kamakahadlok! Hin kamakalilisang han nahinabo hini nga bantogan nga syudad! Amo hiya an syudad diin nagriko tungod han iya manggad an ngatanan nga may-ada barko ngan nabiyahen ha kadagatan! Ngan sulod la hin usa ka oras nawarayan hiya han ngatanan!"²⁰ Pagkalipay, langit, kay napuo na hiya! Pagkalipay, mga tawo han Dyos, ngan mga apostoles ngan mga manaragna! Kay ginhukman ha karatan hiya han Dyos tungod han iya ginbuhat ha iyo!²¹ Niyan may-ada usa ngan kusgan nga anghel nga pinmurot hin bato ngan sugad kadako hin dako nga gilingan nga bato, ngan iginlabog ngadto ha dagat ngan sumiring, "Sugad hini an makalilisang nga pagkapukan han bantogan nga syudad han Babilonia, ngan diri nagud hiya hikit-an."²² Diri na gud hibabatian dida ha imo an tukar han mga arpa, mga plawta, mga trompeta ngan an kanta han mga tawo! Waray nagud hikikit-an dida ha imo nga paratrabaho hin bisaan ano ngan buruhaton; ngan diri na gud hibabatian an aringasa han gilingan nga bato!²³ Diri na gud hikikit-an ha imo an kapawa hin suga; diri na gud hibabatian ha imo an mga tingog han karaslon ngan babaye ngan lalake. An imo mga negosyante amo an labi kagamhanan ha bug-os ngan kalibutan, ngan ginlimbongan mo an ngatanan nga mga katawhan han kalibutan, pinaagi han imo diri matuod ngan salamangka!²⁴ Ginsirotan an Babilonia tungod kay nahia-gian ha sakob han syudad an dugo han mga manaragna, ngan han mga magtinuohon han Dyos; tinuod, an dugo hadton ngatanan nga pinanmatay dinhe ha tuna.

19 Kahuman hini hinbatian ko in dako nga tunog nga sugad hin aringasa hin damo nga mga tawo didto ha langit, nga nasiring, "Dayawon an Dyos! Kanan Dyos an katalwasan, an himaya, ngan an gahom!² Matuod ngan matadong an iya mga paghukom! Ginhukman niya ha karat-an an babaye nga maraot an bantog ngan nakakadarahig han tuna pinaagi han iya maghilas ngan kalaw-ayan. Ginsirotan hiya han Dyos kay iya ginpamatay an iya mga surugoon."³ Ginmoliat na liwat hira, "Dayawon an Dyos! An aso tikang han nagdidaab ngan kalayo ngan nakaugtang han bantogan nga syudad nagtitipaibgaw ha

kadayonan!"⁴ An baynte kuatro nga mga katigurangan ngan an upat nga buhi ngan mga binuhat nanhapa ngan nagsingba han Dyos nga nalingkod dida han trono, ngan nasiring, "Amen! Dayawon an Dyos!"⁵ Ngan tikang han trono hinbatian in tingog, nga nasiring: "Dayawon an aton Dyos, kamo ngatanan nga iya mga surugoon, ngan an ngatanan nga mga tawo, dagko ngan gudti, ngan may-ada pagtahod ha iya!"⁶ Ngan hinbatian ko in sugad hin damo ngan mga tawo, sugad han haganas hin makusog ngan busay, sugad hin mga dinaguhab hin dalugdog. Hinbatian ko hira ngan nasiring, "Dayawon an Dyos! Kay Hadi an Gi-noo, ngan aton Dyos nga Labi Kamakagarahum!⁷ Pagrayhak ngan pagkalipay kita; dayawon ta an iya pagkagamhanan! Kay inmabot na an takna han pagkasal han Kordero, ngan andam na an iya pangarasaw-on.⁸ Gintagan na hiya hin limpyo ngan mainggat nga lino nga bado." (An mainggat ngan bado amo an mag-upay ngan binuhatan han mga magtinuohon han Dyos.)⁹ Niyan nagsiring ha akon an anghel, "Igsurat ini: Palaran adton mga gindapit ngadto han kombite han kasal han Kordero." Ngan iginsumpay pa han anghel, "Amo ini an matuod nga mga pulong han Dyos."¹⁰ Hinmapa ako ha iya tiilan hin pagsingba ha iya, kundi nagsiring hiya ha akon, "Ayaw pagbuhata ito! Usa la ako nga imo igkasi surugoon ngan han imo kabugtoan, adton natoo han kamatuoran nga iginpadayag ni Jesus. Pagsingba kamo han Dyos!" Kay an kamatuoran ngan ginpadayag ni Jesus amo an nag-aghat han mga manaragna.¹¹ Niyan hinkit-an ko ngan nabuksan an langit, ngan nakadto in busag ngan kabayo. Matinumanon ngan Matuod an ngaran han nasakay hini; an iya katadongan amo an naghuhukom ngan nakikig-away.¹² An iya mga mata sugad hin nagdidaab ngan kalayo, ngan damo an mga korona ha iya ulo. May-ada ngaran ngan nahisurat dida ha iya, kundi hiya la an maaram hini ngan ngaran.¹³ Luob hin dugo an iya hilawig ngan bado. "An Pulong han Dyos" amo an iya ngaran.¹⁴ Masunod ha iya an mga kasondalohan han langit, ngan nakakasakay hin busag ngan mga kabayo, ngan nakakabado hin limpyo ngan mabusag nga lino.¹⁵ Ginmuwa ha iya baba in matarom ngan espada, ngan amo an iya gagamiton hin pakadaog han mga kanasoran. Maghahadi hiya hin masigpit ha ira, ngan pagpupug-on niya an bino dida han piriihan han makalilisang nga kapungot han Dyos ngan Labi Kamakagarahum.¹⁶ Dida han iya bado ngan hilawig ngan dida han iya paa nahisurat an ngaran: "Hadi han mga hadi ngan Ginoo han mga ginoo."¹⁷ Ngan hinkit-an ko in anghel ngan natukdaw didto han adlaw. Ginmoliat hiya ngadto han ngatanan nga katamsihan ngan nagkakalupad ha kahanginan: "Pakadi, ngan pag-uosa kamo para han dako nga kombite han Dyos!¹⁸ Pakadi, ngan kaon kamo han unod han mga kahadian, mga puno han kasondalohan, ngan mga sondalo, han unod han mga kabayo ngan han mga nasakay ha ira, han unod han ngatanan ngan mga tawo, oripon ngan talwas, dagko ngan gudti!"¹⁹ Ngan hinkit-an ko an mapintas ngan mananap ngan an kahadian han tuna, ngan han ira kasondalohan, ngan nag-uosa hin pakig-away kontra han nasakay han kabayo ngan han iya kasondalohan.²⁰ Ginpriso an mapintas ngan mananap upod an diri matuod ngan manaragna ngan nagbuhat hin mga milagro ha atubangan han mananap. (Pinaagi hini mga milagro, ginlipat niya adton may-ada tigaman han mapintas ngan mananap ngan adton nagsingba han ladawan han mananap.) Iginlabog ngan buhi an mapintas ngan mananap ngan an diri

matuod nga manaragna ngadto han linaw hin kalayo nga naglalaga hin asufre.²¹ An ira kasondalohan pinanmatay pinaagi han espada nga naguwa han baba han usa nga nasakay han kabayo, ngan an ngataanan nga katamsihan nagpatakas hin pagkaon han ira mga unod.

20 Niyan hinkit-an ko in usa nga anghel nga nalusad tikang ha langit nga nakakakapot han yawi han kani-ladman ngan hin mabug-at nga kadena.² Gindakop niya an dragon, adton kadaan nga dako nga halas nga amo an Yawa, o Satanas, ngan ginkadenahan hiya sulod hin usa ka yukot ka tuig.³ Iginlabog hiya han anghel ngadto han kahiladman, gintrangkanhan ngan ginsilyohan ini, basi diri na gud hiya makaglimbong han mga nasod, tubtob nga matapos an usa ka yukot ka tuig. Kahuman, bubuhian hiya hin madaliay.⁴ Niyan hinkit-an ko in mga trono, ngan adton mga nalingkod hini nga mga trono tinagan hin gahom hin paghukom. Hinkit-an ko liwat an mga kalag hadton mga pinanmatay tungod nga iginpasangyaw nira an kamatuoran nga ginpadayag ni Jesus ngan an pulong han Dyos. Waray ini hira magsingba han mapintas nga mananap, o han ladawan hini, o kumarawat han tigaman han mapintas nga mananap ha ira mga agtang o mga kamot. Nagkabanhaw hira ngan naghadi upod kan Cristo sulod hin usa ka yukot ka tuig.⁵ (An iba han mga minatay waray maban-haw tubtob han katapos han usa ka yukot ka tuig.) Amo ini an syahan nga pagkabanhaw.⁶ Malipayon ngan palaran gud adton nahiupod dida hini nga syahan nga pagkaban-haw. Waray na gahom ha ira an ikaduha nga kamatayon; mahihimo hira ngan kapadian han Dyos ngan ni Cristo, ngan maghahadi hira upod ha iya sulod hin usa ka yukot ka tuig.⁷ Kahuman han usa ka yukot ka tuig, bubuhian hi Satanas tikang han iya prisohan,⁸ ngan magawas hiya hin paglimbong ha mga nasod nga nagsasarang ha bug-os nga kalibutan, nga amo hira Gog ug Magog. Pagusahon hira hin pagdara ni Satanas ngadto ha pag-awayan, ngan sugad hira ka damo han kabadsan ha baybayon.⁹ Ginlukop nira an bug-os nga tuna ngan gin-alirongan nira an mga kampo han mga magtinuohon han Dyos ngan an syudad nga iya hinigugma. Kundi may-ada kalayo nga linmusad tikang ha langit ngan gin-ugtang hira.¹⁰ Ngan an Yawa nga naglimbong ha ira iginlabog ngadto han linaw han kalayo ug asufre, diin iginlabog na an mapintas nga mananap ngan an diri matuod nga manaragna, ngan pagsasakiton hira didto adlaw gab-i dayon nga mga katuigan.¹¹ Ngan hinkit-an ko in dako ngan mabusag nga trono ngan an nalingkod dida han trono. Pinmahirayo an tuna ug an langit ha iya atubangan, ngan waray na hira hikit-i.¹² Ngan hinkit-an ko an mga minatay, dagko ngan gudti, nga nanunukdaw ha atubangan han trono. Gibuksan in mga basahan ngan ginbuksan liwat in usa nga basahan, nga amo an basahan han mga buhi. An mga minatay ginhukman sumala han ira mga ginbuhat nga nahirasurat dida han mga basahan.¹³ Niyan ig-intubyan han dagat, han kamatayon, ngan han gin-uokyan han mga minatay an mga minatay nga nakada ha ira. Ngan ginhukman an ngataanan sumala han ira mga binuhatan.¹⁴ Ngan iginlabog an kamatayon ngan an gin-uokyan han mga minatay ngadto han linaw han kalayo. (Ini nga linaw han kalayo amo ini an ikaduha nga kamatayon.)¹⁵ An ngataanan nga waray mahisurat an ira ngaran dida han basahan han mga buhi iginlabog ngadto han linaw han kalayo.

21 Ngan hinkit-an ko in bag-o nga langit ngan bag-o nga tuna. An syahan ngan langit ngan syahan ngan tunawara, ngan naanaw an dagat.² Hinkit-an ko an Baraan ngan Syudad, an bag-o ngan Jerusalem, nakunsad ha langit tikang sa Dyos, andam sugad hin karaslon nga babaye, binistihan ngan andam na gud hin pagtapo han iya bana.³ Hinbatian ko in dako ngan tingog tikang han trono, "Yana, an Dyos mag-uokoy dinhe han mga tawo. Mag-uokoy hiya upod ha ira ngan mahihimo hira ngan iya mga tawo. An Dyos ngahaw maaada ha ira ngan Dyos hira nira.⁴ Papahiron niya an ngataanan ngan luha ha ira mga mata. Waray na kamatayon, waray na kasubo, pagtangis, o kabidoan. Naanaw na an daan ngan mga butang."⁵ Niyan nagsiring an nalingkod ha trono, "Ngan yana babag-ohon ko an ngataanan!" Ngan nagsiring pa hiya ha akon, "Igsurat ini, tungod kay matuod ngan katataporan ini ngan mga pu-long."⁶ Niyan nagsiring hiya, "Nahuman na! Amo ako an syahan ngan an orhe an tinikangan ngan an katapusan. Ha iya nga inuuah, ihahatag ko an katungod hin pakainom tikang han burabod han tubig han kinabuhi hin diri hiya mabayad.⁷ Adton makakapot han pagdarag-an makarawat hini ha akon. Ako an iya Dyos ngan hiya an akon anak.⁸ Kundi adton mga magtalaw, mga maglingo, mga makimalaw-ay, mga parapamatay, mga maghilas, mga salamangkero, mga nagsisingba hin mga diyosdiyos, ngan an mga buwaon—an dapit ngan angay ha ira amo an linaw ngan naglalaga hin kalayo ug asufre, ngan amo an ikaduha ngan kamatayon."⁹ Usa han pito ngan mga anghel nga may pito ngan mga surudlan ngan puno han pito ngan katapusan ngan mga peste, dinmaop ha akon ngan nagsiring, "Pakadi, ngan ipakikita ko ha imo an karaslon nga babaye, ngan asawa han Kordero."¹⁰ Ginbut-an ako han Espiritu, ngan gindara ako han anghel ngadto ha pungkay hin hitaas hin duro ngan bukid. Iginpakita niya ha akon an Jerusalem, an Baraan ngan Syudad ngan nakunsad ha langit tikang sa Dyos,¹¹ ngan nasilaw han himaya han Dyos. Naranggat an syudad sugad hin mahal ngan bato ngan haspe, matin-aw sugad hin kristal.¹² May-ada ito hitaas ngan madakmol ngan pader, ngan may-ada dose ngan ganghaan, ngan an tagsa ngan ganghaan may-ada tinaporan ngan anghel. Dida han mga ganghaan nahirasurat an mga ngaran han dose ngan mga tribu han Israel.¹³ Ha kada bayhon may-ada tulo ngan ganghaan: tulo ha sinirangan tulo ha salatan, tulo ha amihan, ngan tulo ha katundan.¹⁴ An pader han syudad natindog ha bawbaw hin dose ngan patukoranan ngan bato, diin nahirasurat an dose ngan ngaran han mga apostoles han Kordero.¹⁵ An anghel ngan nagyakan ha akon may-ada bulawan ngan isurukol ngan kahoy, ngan ginagamit hin pagsukol han syudad, han iya mga ganghaan ngan han iya mga pader.¹⁶ Kwadrado gud an syudad, kay an iya kahiluag amo man an kahilaba. Ginsukol han anghel an syudad han iya isurukol: duha ka yukot ug upat ka gatos ka kilometro an kahilaba, an kahiluag, ngan an kahitaas.¹⁷ Ginsukol liwat han anghel an pader, ngan duha ka gatos ug napulog-unom ka pye an kahitaas, sumala han isurukol ngan ginggamit niya.¹⁸ Haspe an mga bato han pader, ngan an syudad hinimo hin puraw gud ngan bulawan ngan matin-aw sugad hin salaming.¹⁹ An patukoranan ngan mga bato han pader inadurnohan han magkadirudilain ngan mahal ngan mga bato. Haspe an syahan ngan patukoranan, sapiro an ikaduha, agata an ikatulo, esmeralda an ikaupat,²⁰ unise an ikalima, kornalina an ika-unom, krisulito an ikapito, birilo an ikawa-

lo, tupasyo an ikasiyam, krisopraso an ikanapulo, hasinto an ika-onse, ngan amatista an ikadose.²¹ An dose nga mga ganghaan hinimo hin perlas, an tagsa nga ganghaan hinimo hin usa nga unay nga perlas. Puraw gud nga bulawan an kalsada han syudad ngan masilhag sugad hin salaming.²² Waray ako hinkit-an nga templo ha sakob han syudad kay an Templo amo an Ginoo nga Dyos nga Labi Kamakagarahum ngan an Kordero.²³ An syudad waray pagkinahanglan han adlaw o han bulan nga makapawa ha iya, tungod kay an himaya han Dyos amo an nahatag hin kapawa ngan an Kordero amo an suga.²⁴ An mga tawo han kalibutan maglalakat dida han iya kapawa, ngan an kahadian han tuna magdadara han ira mga manggad ngada ha iya.²⁵ An mga ganghaan han syudad bukas ha bug-os nga adlaw; diri gud magsasada tungod kay waray na gab-i didto.²⁶ An bantog ngan an manggad han mga nasod pagdadadon ngadto han syudad.²⁷ Kundi diri makakasulod han syudad an diri putli ngan adton magbuhat hin maka-aalo nga mga butang, ngan adton mga buwaon. Adton mga tawo kanay ngaran nahisurat dida han kanan Kordero basahan han mga buhi amo la an makakasulod han syudad.

22 Ginpakita ha akon han anghel an salog han tubig han kinabuhi, matin-aw sugad hin salaming, ngan natikang ha trono han Dyos ngan han Kordero,² ngan naawas ha butnga han kalsada han syudad. Ha kada ligid han salog nakada an kahoy han kinabuhi, nga nabunga makakadose ikinatuig, makakausa kada bulan; ngan an iya mga dahon tambal para han mga nasod.³ Waray hiaagian ha sakob han syudad in bisan ano nga pinanhiihimaraot han Dyos. An trono han Dyos ngan han Kordero aada ha sakob han syudad ngan an iya mga surugoon magsisingba ha iya.⁴ Igkakaasdang hira ha ira, ngan an iya ngaran ipapatik ha ira mga agtang.⁵ Waray na gab-i, ngan diri na hira mag-kikinahanglan hin mga suga o han kalamrag han adlaw, kay an Ginoo nga Dyos amo an ira kapawa, ngan maghahadi hira ha kadayonan.⁶ Niyan nagsiring ha akon an anghel, "Ini nga mga pulong matuod ngan katataporan. Ngan an Ginoo nga Dyos nga nahatag han iya Espiritu ngadto han mga manaragna, nagpadara han iya anghel hin pagpasabot han iya mga surogoon kon ano in mahinanabo ha diri maiha nga panahon."⁷ "Pamati!" nasiring hi Jesus, "Maabot ako dayon! Palaran adton mga magsusugot han mga pulong han mga tiarabot nga mga butang dida hini nga basahan!".⁸ Ako, hi Juan, nakabati ngan nakakita, hini ngatanan nga mga butang. Kahuman ko la pakabati ngan pakakita hini ngatanan, hinmapa ako ha tiilan han

anghel nga nagpakita ha akon hini nga mga butang. Naipagsiringba na ako ha iya,⁹ lugaring ginsiring ako niya, "Ayaw pagbuhata ito! Usa la ako nga igkasi surugoon nimo ngan han imo mga kabugtoan, an mga manaragna, ngan an ngatanan nga nagsusugot han mga pulong dida hini nga basahan. Pagsingba han Dyos!"¹⁰ Ngan nagsiring hiya ha akon, "Inin mga pulong mahitungod han tiarabot nga mga butang kinahanglan ipadayag nimo kay hirani na an takna nga mahinanabo ini.¹¹ Adton mga maraot in buhat, kinahanglan magpadayon hin kamaraot; adton mahugaw an buhat, kinahanglan magpadayon hin kamahugaw; adton maupay in buhat, kinahanglan magpadayon hin kamaupay; ngan adton santos in kinabuhi, magpadayon hin kasantos."¹² "Pamati!" nasiring hi Jesus. "Maabot ako dayon! Dadad-on ko an mga balos nga akon ihahatag ha kada tagsa sumala han iya ginbuhat.¹³ Amo ako an syahan ngan an orhe, an tinikangan ngan an katapusan."¹⁴ Palaran adton maglimpyo han ira higlawig nga mga bado, basi mayada nira katungod hin pagkaon han bunga tikang han kahoy han kinabuhi, ngan hin pagsulod han syudad.¹⁵ Kundi ha gawas ha syudad aadto an mga nagbubuhat hin maghilas nga kalaw-ayan ngan adton mga diwatero, adton mga maglaw-ay, mga parapamatay, adton nagsisingba hin mga diyosdiyos, ngan adton mga buwaon ha pulong ngan ha buhat.¹⁶ "Ako, hi Jesus, nagpadara han akon anghel hin pagpasangyaw hini nga mga butang ngadto ha iya dida ha mga singbahan. Tulin ako han panimalay ni David; ako amo an mapawa nga bitoon ha kaagahon."¹⁷ Masiring an Espiritu ngan an karaslon nga babaye, "Pakadi!" An ngatanan nga makabati hini kinahanglan nga magsiring liwat, "Pakadi!" Pakadi, an bisan hin-o nga inuuah; karawta, sugad nga hatag, an tubig han kinabuhi, an bisan hin-o nga naruruyag hini.¹⁸ Ako, hi Juan, nagpapahimangno han tagsatagsa ha iyo nga makabati han panagna nga mga pulong dida hini nga basahan: kon may-ada ha iyo magdugang hin bisan ano hini nga mga pulong, dudugangan liwat han Dyos an iya sirot han mga peste nga ginsumat dida hini nga basahan.¹⁹ Kon may-ada mag-iban han panagna nga mga pulong hini nga basahan, kukuhaon liwat han Dyos ha iya an iya bahin han bunga han kahoy han kinabuhi, ngan han Baraan nga Syudad, nga iginsusumat dinhe hini nga basahan.²⁰ Adton nahatag han iya madig-on nga pagpamatuod hini ngatanan nasiring, "Tinuod gud man! Maabot ako dayon!" Matuman kunta. Pakanhi, Ginoo Jesus!²¹ Maaadaunta ha tagsatagsa ha iyo an grasya han Ginoo Jesus.